

॥ नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स ॥

विनयपिटके

चूळवग्गपाळि

१. कम्मक्खन्धकं

१. तज्जनीयकम्मं

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन पण्डुकलोहितका भिक्खू अत्तना भण्डनकारका कलहकारका विवादकारका भस्सकारका सङ्गे अधिकरणकारका, येपि चज्जे भिक्खू भण्डनकारका कलहकारका विवादकारका भस्सकारका सङ्गे अधिकरणकारका ते उपसङ्कमित्वा एवं वदन्ति — “मा खो तुम्हे, आयस्मन्तो, एसो अजेसि । बलवाबलवं पटिमन्तेथ । तुम्हे तेन पण्डिततरा च ब्यत्ततरा च बहुस्सुततरा च अलमत्ततरा च [अलमत्थतरा च (स्या० क०)] । मा चस्स भायित्थ । मयम्पि तुम्हाकं पक्खा भविस्सामा”ति । तेन अनुप्पन्नानि चेव भण्डनानि उप्पज्जन्ति उप्पन्नानि च भण्डनानि भिय्योभावाय वेपुल्लाय संवत्तन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम पण्डुकलोहितका भिक्खू अत्तना भण्डनकारका कलहकारका विवादकारका भस्सकारका सङ्गे अधिकरणकारका, येपि चज्जे भिक्खू भण्डनकारका कलहकारका विवादकारका भस्सकारका सङ्गे अधिकरणकारका ते उपसङ्कमित्वा एवं वक्खन्ति — ‘मा खो तुम्हे, आयस्मन्तो, एसो अजेसि । बलवाबलवं पटिमन्तेथ । तुम्हे तेन पण्डिततरा च ब्यत्ततरा च बहुस्सुततरा च अलमत्ततरा च । मा चस्स भायित्थ । मयम्पि तुम्हाकं पक्खा भविस्सामा’ति । तेन अनुप्पन्नानि चेव भण्डनानि उप्पज्जन्ति उप्पन्नानि च भण्डनानि भिय्योभावाय वेपुल्लाय संवत्तन्ती”ति ।

२. अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्चं किर, भिक्खवे, पण्डुकलोहितका भिक्खू अत्तना भण्डनकारका कलहकारका विवादकारका भस्सकारका सङ्गे अधिकरणकारका, येपि चज्जे भिक्खू भण्डनकारका कलहकारका विवादकारका भस्सकारका सङ्गे अधिकरणकारका ते उपसङ्कमित्वा एवं वदन्ति — ‘मा खो तुम्हे, आयस्मन्तो, एसो अजेसि । बलवाबलवं पटिमन्तेथ । तुम्हे तेन पण्डिततरा च ब्यत्ततरा च बहुस्सुततरा च अलमत्ततरा च । मा चस्स भायित्थ । मयम्पि तुम्हाकं पक्खा भविस्सामा’ति । तेन अनुप्पन्नानि चेव भण्डनानि उप्पज्जन्ति, उप्पन्नानि च भण्डनानि भिय्योभावाय वेपुल्लाय संवत्तन्ती”ति? “सच्चं भगवा”ति । विगारहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं, भिक्खवे, तेसं मोघपुरिसानं अननुलोमिकं अप्पतिरूपं अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं । कथञ्चि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा अत्तना भण्डनकारका...पे०... सङ्गे अधिकरणकारका, येपि चज्जे भिक्खू भण्डनकारका...पे०... सङ्गे अधिकरणकारका ते उपसङ्कमित्वा एवं वक्खन्ति — ‘मा खो तुम्हे, आयस्मन्तो, एसो अजेसि । बलवाबलवं पटिमन्तेथ । तुम्हे तेन पण्डिततरा च ब्यत्ततरा च बहुस्सुततरा च अलमत्ततरा च । मा चस्स भायित्थ । मयम्पि तुम्हाकं पक्खा भविस्सामा’ति? तेन अनुप्पन्नानि चेव भण्डनानि उप्पज्जन्ति, उप्पन्नानि च भण्डनानि भिय्योभावाय वेपुल्लाय संवत्तन्ति । नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा

पसादाय पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानञ्चेव अप्पसादाय पसन्नानञ्च एकच्चानं अञ्जथत्ताया'ति ।

अथ खो भगवा ते [पण्डुकलोहितके (स्या०)] भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुडिताय [असन्तुडिताय (स्या०), असन्तुडिया (सी०)] सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुडस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स वीरियारम्भस्स [विरियारम्भस्स (सी०), वीरियारम्भस्स (क०)] वण्णं भासित्वा भिक्खूतं तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “तेन हि, भिक्खवे, सङ्गो पण्डुकलोहितकानं भिक्खूतं तज्जनीयकम्मं करोतु । एवञ्च पन, भिक्खवे, कातब्बं । पठमं पण्डुकलोहितका भिक्खू चोदेतब्बा, चोदेत्वा सारेतब्बा, सारेत्वा आपत्तिं [आपत्ति (सी० स्या०)] आरोपेतब्बा, आपत्तिं आरोपेत्वा ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्गो आपेतब्बो —

३. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । इमे पण्डुकलोहितका भिक्खू अत्तना भण्डनकारका कलहकारका विवादकारका भस्सकारका सङ्गे अधिकरणकारका, येपि चञ्जे भिक्खू भण्डनकारका कलहकारका विवादकारका भस्सकारका सङ्गे अधिकरणकारका ते उपसङ्गमित्वा एवं वदन्ति — ‘मा खो तुम्हे, आयस्मन्तो, एसो अजेसि । बलवाबलवं पटिमन्तेथ । तुम्हे तेन पण्डिततरा च ब्यत्ततरा च बहुस्सुततरा च अलमत्ततरा च । मा चस्स भायित्थ । मयम्पि तुम्हाकं पक्खा भविस्सामा’ति । तेन अनुप्पन्नानि चेव भण्डनानि उप्पज्जन्ति, उप्पन्नानि च भण्डनानि भिय्योभावाय वेपुल्लाय संवत्तन्ति । यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्गो पण्डुकलोहितकानं भिक्खूतं तज्जनीयकम्मं करेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । इमे पण्डुकलोहितका भिक्खू अत्तना भण्डनकारका...पे०... सङ्गे अधिकरणकारका, येपि चञ्जे भिक्खू भण्डनकारका...पे०... सङ्गे अधिकरणकारका ते उपसङ्गमित्वा एवं वदन्ति — ‘मा खो तुम्हे, आयस्मन्तो, एसो अजेसि । बलवाबलवं पटिमन्तेथ । तुम्हे तेन पण्डिततरा च ब्यत्ततरा च बहुस्सुततरा च अलमत्ततरा च । मा चस्स भायित्थ । मयम्पि तुम्हाकं पक्खा भविस्सामा’ति । तेन अनुप्पन्नानि चेव भण्डनानि उप्पज्जन्ति, उप्पन्नानि च भण्डनानि भिय्योभावाय वेपुल्लाय संवत्तन्ति । सङ्गो पण्डुकलोहितकानं भिक्खूतं तज्जनीयकम्मं करोति । यस्सायस्मतो खमति पण्डुकलोहितकानं भिक्खूतं तज्जनीयस्स कम्मस्स करणं, सो तुणहस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियम्पि एतमत्थं वदामि — सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । इमे पण्डुकलोहितका भिक्खू अत्तना भण्डनकारका...पे०... सङ्गे अधिकरणकारका, येपि चञ्जे भिक्खू भण्डनकारका...पे०... सङ्गे अधिकरणकारका ते उपसङ्गमित्वा एवं वदन्ति — ‘मा खो तुम्हे, आयस्मन्तो, एसो अजेसि । बलवाबलवं पटिमन्तेथ । तुम्हे तेन पण्डिततरा च ब्यत्ततरा च बहुस्सुततरा च अलमत्ततरा च । मा चस्स भायित्थ । मयम्पि तुम्हाकं पक्खा भविस्सामा’ति । तेन अनुप्पन्नानि चेव भण्डनानि उप्पज्जन्ति, उप्पन्नानि च भण्डनानि भिय्योभावाय वेपुल्लाय संवत्तन्ति । सङ्गो पण्डुकलोहितकानं भिक्खूतं तज्जनीयकम्मं करोति । यस्सायस्मतो खमति पण्डुकलोहितकानं भिक्खूतं तज्जनीयस्स कम्मस्स करणं, सो तुणहस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“ततियम्पि एतमत्थं वदामि — सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । इमे पण्डुकलोहितका भिक्खू अत्तना भण्डनकारका...पे०... सङ्गे अधिकरणकारका, येपि चञ्जे भिक्खू भण्डनकारका...पे०... सङ्गे अधिकरणकारका ते उपसङ्गमित्वा एवं वदन्ति — ‘मा खो तुम्हे, आयस्मन्तो, एसो अजेसि । बलवाबलवं पटिमन्तेथ । तुम्हे तेन पण्डिततरा च ब्यत्ततरा च बहुस्सुततरा च अलमत्ततरा च । मा चस्स भायित्थ । मयम्पि तुम्हाकं पक्खा भविस्सामा’ति । तेन अनुप्पन्नानि चेव भण्डनानि उप्पज्जन्ति,

उष्पन्नानि च भण्डनानि भिद्योभावाय वेपुल्लाय संवत्तन्ति । सङ्घो पण्डुकलोहितकानं भिक्खूनं तज्जनीयकम्मं करोति । यस्सायस्मतो खमति पण्डुकलोहितकानं भिक्खूनं तज्जनीयस्स कम्मस्स करणं, सो तुणहस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“कतं सङ्घेन पण्डुकलोहितकानं भिक्खूनं तज्जनीयकम्मं । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुणही, एवमेतं धारयामी”ति ।

अधम्मकम्मद्वादसकं

४. “तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्मं अधम्मकम्मञ्च [अधम्मकम्मञ्चेव (स्या०)] होति, अविनयकम्मञ्च, दुवूपसन्तञ्च । असम्मुखा कतं होति, अप्पटिपुच्छा कतं होति, अप्पटिज्जाय कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्मं अधम्मकम्मञ्च होति, अविनयकम्मञ्च, दुवूपसन्तञ्च ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्मं अधम्मकम्मञ्च होति, अविनयकम्मञ्च, दुवूपसन्तञ्च । अनापत्तिया कतं होति, अदेसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, देसिताय आपत्तिया कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्मं अधम्मकम्मञ्च होति, अविनयकम्मञ्च, दुवूपसन्तञ्च ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्मं अधम्मकम्मञ्च होति, अविनयकम्मञ्च, दुवूपसन्तञ्च । अचोदेत्वा कतं होति, असारत्वा कतं होति, आपत्तिं अनारोपेत्वा कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्मं अधम्मकम्मञ्च होति, अविनयकम्मञ्च, दुवूपसन्तञ्च ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्मं अधम्मकम्मञ्च होति, अविनयकम्मञ्च, दुवूपसन्तञ्च । असम्मुखा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्मं अधम्मकम्मञ्च होति, अविनयकम्मञ्च, दुवूपसन्तञ्च ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्मं अधम्मकम्मञ्च होति, अविनयकम्मञ्च, दुवूपसन्तञ्च । अप्पटिपुच्छा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्मं अधम्मकम्मञ्च होति, अविनयकम्मञ्च, दुवूपसन्तञ्च ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्मं अधम्मकम्मञ्च होति, अविनयकम्मञ्च, दुवूपसन्तञ्च । अप्पटिज्जाय कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्मं अधम्मकम्मञ्च होति, अविनयकम्मञ्च, दुवूपसन्तञ्च ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्मं अधम्मकम्मञ्च होति, अविनयकम्मञ्च, दुवूपसन्तञ्च । अनापत्तिया कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्मं अधम्मकम्मञ्च होति, अविनयकम्मञ्च, दुवूपसन्तञ्च ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्मं अधम्मकम्मञ्च होति, अविनयकम्मञ्च, दुवूपसन्तञ्च । अदेसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि

अनपदानो; गिहिसंसट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिसंसग्गेहि — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्गो, तज्जनीयकम्मं करेय्य ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्गो, तज्जनीयकम्मं करेय्य । अधिसीले सीलविपन्नो होति, अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्गो, तज्जनीयकम्मं करेय्य ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्गो, तज्जनीयकम्मं करेय्य । बुद्धस्स अवण्णं भासति, धम्मस्स अवण्णं भासति, सङ्गस्स अवण्णं भासति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्गो, तज्जनीयकम्मं करेय्य ।

“तिण्णं, भिक्खवे, भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्गो, तज्जनीयकम्मं करेय्य । एको भण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको भस्सकारको सङ्गे अधिकरणकारको; एको बालो होति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो; एको गिहिसंसट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिसंसग्गेहि — इमेसं खो, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्गो, तज्जनीयकम्मं करेय्य ।

“अपरेसम्पि, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्गो, तज्जनीयकम्मं करेय्य । एको अधिसीले सीलविपन्नो होति, एको अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, एको अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति — इमेसं खो, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्गो, तज्जनीयकम्मं करेय्य ।

“अपरेसम्पि, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्गो, तज्जनीयकम्मं करेय्य । एको बुद्धस्स अवण्णं भासति, एको धम्मस्स अवण्णं भासति, एको सङ्गस्स अवण्णं भासति — इमेसं खो, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्गो, तज्जनीयकम्मं करेय्य ।

आकङ्खमानच्छक्कं निट्ठितं ।

अट्टारसवत्तं

७. “तज्जनीयकम्मकतेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्मा वत्तितब्बं । तत्रायं सम्मावत्तना — न उपसम्पादेतब्बं, न निस्सयो दातब्बो, न सामणरो उपट्ठापेतब्बो, न भिक्खुनोवादकसम्मुति [सम्मति (स्या०)] सादितब्बा, सम्मतेनपि भिक्खुनियो न ओवदितब्बा । याय आपत्तिया सङ्गेन तज्जनीयकम्मं कतं होति सा आपत्ति न आपज्जितब्बा, अज्जा वा तादिसिका, ततो वा पापिट्ठतरा; कम्मं न गरहितब्बं, कम्मिका न गरहितब्बा । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथो ठपेतब्बो, न पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीयं कातब्बं, न अनुवादो पट्टपेतब्बो, न ओकासो कारेतब्बो, न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न भिक्खूहि [न भिक्खू भिक्खूहि (स्या०)] सम्पयोजेतब्बं”न्ति ।

तज्जनीयकम्मे अट्टारसवत्तं निट्ठितं ।

नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसकं

८. अथ खो सङ्घो पण्डुकलोहितकानं भिक्खून् तज्जनीयकम्मं अकासि। ते सङ्घेन तज्जनीयकम्मकता सम्मा वत्तन्ति, लोमं पातेन्ति, नेत्थारं वत्तन्ति, भिक्खू उपसङ्कमित्वा एवं वदन्ति — “मयं, आवुसो, सङ्घेन तज्जनीयकम्मकता सम्मा वत्ताम, लोमं पातेम, नेत्थारं वत्ताम, कथं नु खो अम्हेहि पटिपज्जितब्बं” न्ति? भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं... पे०... । “तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो पण्डुकलोहितकानं भिक्खून् तज्जनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतु ।

पज्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो तज्जनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं । उपसम्पादेति, निस्सयं देति, सामणेरं उपट्ठापेति, भिक्खुनोवादकसम्मुतिं सादियति, सम्मतोपि भिक्खुनियो ओवदति — इमेहि खो, भिक्खवे, पज्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो तज्जनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

[परि० ४२०] “अपरेहिपि, भिक्खवे, पज्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो तज्जनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं । याय आपत्तिया सङ्घेन तज्जनीयकम्मं कतं होति तं आपत्तिं आपज्जति, अज्जं वा तादिसिकं, ततो वा पापिट्ठतरं; कम्मं गरहति, कम्मिके गरहति — इमेहि खो, भिक्खवे, पज्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो तज्जनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो तज्जनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं । पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथं ठपेति, पवारणं ठपेति, सवचनीयं करोति, अनुवादं पट्ठपेति, ओकासं कारेति, चोदेति, सारेति, भिक्खूहि सम्पयोजेति [भिक्खू भिक्खूहि सम्पयोजेति (स्या०)] — इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो तज्जनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्ठारसकं निट्ठितं ।

पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्ठारसकं

९. “पज्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो तज्जनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं । न उपसम्पादेति, न निस्सयं देति, न सामणेरं उपट्ठापेति, न भिक्खुनोवादकसम्मुतिं सादियति, सम्मतोपि भिक्खुनियो न ओवदति — इमेहि खो, भिक्खवे, पज्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो तज्जनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे, पज्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो तज्जनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं । याय आपत्तिया सङ्घेन तज्जनीयकम्मं कतं होति तं आपत्तिं न आपज्जति, अज्जं वा तादिसिकं, ततो वा पापिट्ठतरं; कम्मं न गरहति, कम्मिके न गरहति — इमेहि खो, भिक्खवे, पज्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो तज्जनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो तज्जनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथं ठपेति, न पवारणं ठपेति, न सवचनीयं करोति, न अनुवादं पट्ठपेति, न ओकासं कारेति, न चोदेति, न सारेति, न भिक्खूहि सम्पयोजेति — इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, तज्जनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्ठारसकं निट्ठितं ।

१०. “एवञ्च पन, भिक्खवे, पटिप्पस्सम्भेतब्बं। तेहि, भिक्खवे, पण्डुकलोहितकेहि भिक्खूहि सङ्घं उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा वुट्ठानं भिक्खूनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अज्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो — ‘मयं, भन्ते, सङ्घेन तज्जनीयकम्मकता सम्मा वत्ताम, लोमं पातेम, नेत्थारं वत्ताम, तज्जनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचामा’ति। दुतियम्पि याचितब्बा। ततियम्पि याचितब्बा। ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। इमे पण्डुकलोहितका भिक्खू सङ्घेन तज्जनीयकम्मकता सम्मा वत्तन्ति, लोमं पातेन्ति, नेत्थारं वत्तन्ति, तज्जनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचन्ति। यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो पण्डुकलोहितकानं भिक्खूनं तज्जनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेय्य। एसा जत्ति।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। इमे पण्डुकलोहितका भिक्खू सङ्घेन तज्जनीयकम्मकता सम्मा वत्तन्ति, लोमं पातेन्ति, नेत्थारं वत्तन्ति, तज्जनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचन्ति। सङ्घो पण्डुकलोहितकानं भिक्खूनं तज्जनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेति। यस्सायस्मतो खमति पण्डुकलोहितकानं भिक्खूनं तज्जनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

“दुतियम्पि एतमत्थं वदामि — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। इमे पण्डुकलोहितका भिक्खू सङ्घेन तज्जनीयकम्मकता सम्मा वत्तन्ति, लोमं पातेन्ति, नेत्थारं वत्तन्ति, तज्जनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचन्ति। सङ्घो पण्डुकलोहितकानं भिक्खूनं तज्जनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेति। यस्सायस्मतो खमति पण्डुकलोहितकानं भिक्खूनं तज्जनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

“ततियम्पि एतमत्थं वदामि — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। इमे पण्डुकलोहितका भिक्खू सङ्घेन तज्जनीयकम्मकता सम्मा वत्तन्ति, लोमं पातेन्ति, नेत्थारं वत्तन्ति, तज्जनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचन्ति। सङ्घो पण्डुकलोहितकानं भिक्खूनं तज्जनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेति। यस्सायस्मतो खमति पण्डुकलोहितकानं भिक्खूनं तज्जनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

“पटिप्पस्सद्धं सङ्घेन पण्डुकलोहितकानं भिक्खूनं तज्जनीयकम्मं। खमति सङ्घस्स,

तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी’ति।

तज्जनीयकम्मं निद्धितं पठमं।

२. नियस्सकम्मं

११. तेन खो पन समयेन आयस्मा सेय्यसको बालो होति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो; गिहिसंसङ्घो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिसंसङ्गेहि; अपिस्सु भिक्खू पकता [पकतत्ता (सी० स्या०)] परिवासं देन्ता मूलाय पटिकस्सन्ता मानत्तं देन्ता अब्भेन्ता। ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम आयस्मा सेय्यसको बालो भविस्सति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो; गिहिसंसङ्घो विहरिस्सति अननुलोमिकेहि गिहिसंसङ्गेहि; अपिस्सु भिक्खू पकता परिवासं देन्ता मूलाय पटिकस्सन्ता मानत्तं देन्ता अब्भेन्ता’ति। अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं।

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्चं किर, भिक्खवे, सेय्यसको भिक्खु बालो अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो; गिहिसंसङ्घो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिसंसङ्घेहि; अपिस्सु भिक्खू पकता परिवासं देन्ता मूलाय पटिकस्सन्ता मानत्तं देन्ता अब्भेन्ता”ति? “सच्चं भगवा”ति । विगारहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं, भिक्खवे, तस्स मोघपुरिसस्स अननुलोमिकं अप्पतिरूपं अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं । कथञ्चि नाम सो, भिक्खवे, मोघपुरिसो बालो भविस्सति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो; गिहिसंसङ्घो विहरिस्सति अननुलोमिकेहि गिहिसंसङ्घेहि; अपिस्सु भिक्खू पकता परिवासं देन्ता मूलाय पटिकस्सन्ता मानत्तं देन्ता अब्भेन्ता । नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... विगारहित्वा...पे०... धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं [नियसकम्मं (क०)] करोतु — निस्साय ते वत्थब्बन्ति । एवञ्च पन, भिक्खवे, कातब्बं । पठमं सेय्यसको भिक्खु चोदेतब्बो, चोदेत्वा सारेतब्बो, सारेत्वा आपत्तिं आरोपेतब्बो [आपत्ति आरोपेतब्बा (सी० स्या०)], आपत्तिं आरोपेत्वा व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो —

१२. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं सेय्यसको भिक्खु बालो अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो; गिहिसंसङ्घो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिसंसङ्घेहि; अपिस्सु भिक्खू पकता परिवासं देन्ता मूलाय पटिकस्सन्ता मानत्तं देन्ता अब्भेन्ता । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं करेय्य — निस्साय ते वत्थब्बन्ति । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं सेय्यसको भिक्खु बालो अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो; गिहिसंसङ्घो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिसंसङ्घेहि; अपिस्सु भिक्खू पकता परिवासं देन्ता मूलाय पटिकस्सन्ता मानत्तं देन्ता अब्भेन्ता । सङ्घो सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं करोति — निस्साय ते वत्थब्बन्ति । यस्सायस्मतो खमति सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सस्स कम्मस्स करणं — निस्साय ते वत्थब्बन्ति, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियम्पि एतमत्थं वदामि...पे०... ततियम्पि एतमत्थं वदामि — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं सेय्यसको भिक्खु बालो अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो; गिहिसंसङ्घो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिसंसङ्घेहि; अपिस्सु भिक्खू पकता परिवासं देन्ता मूलाय पटिकस्सन्ता मानत्तं देन्ता अब्भेन्ता । सङ्घो सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं करोति — निस्साय ते वत्थब्बन्ति । यस्सायस्मतो खमति सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सस्स कम्मस्स करणं — निस्साय ते वत्थब्बन्ति, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“कतं सङ्घेन सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं — निस्साय ते वत्थब्बन्ति । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

अधम्मकम्मद्वादसकं

१३. “तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतं नियस्सकम्मं अधम्मकम्मञ्च होति, अविनयकम्मञ्च, दुवूपसन्तञ्च । असम्मुखा कतं होति, अप्पटिपुच्छा कतं होति, अप्पटिज्जाय कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं नियस्सकम्मं अधम्मकम्मञ्च होति, अविनयकम्मञ्च, दुवूपसन्तञ्च ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं नियस्सकम्मं अधम्मकम्मञ्च होति, अविनयकम्मञ्च, दुवूपसन्तञ्च । अनापत्तिया कतं होति, अदेसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, देसिताय आपत्तिया कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे,

तीहङ्गेहि समन्नागतं नियस्सकम्मं अधम्मकम्मञ्च होति, अविनयकम्मञ्च, दुवूपसन्तञ्च ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं नियस्सकम्मं अधम्मकम्मञ्च होति, अविनयकम्मञ्च, दुवूपसन्तञ्च ।
अचोदेत्वा कतं होति, असारेत्वा कतं होति, आपत्तिं अनारोपेत्वा कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं
नियस्सकम्मं अधम्मकम्मञ्च होति, अविनयकम्मञ्च, दुवूपसन्तञ्च ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे...पे०... असम्मुखा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे...
पे०... ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे...पे०... अप्पटिपुच्छा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे...
पे०... ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे...पे०... अप्पटिज्जाय कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे...
पे०... ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे...पे०... अनापत्तिया कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे...
पे०... ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे...पे०... अदेसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति —
इमेहि खो, भिक्खवे...पे०... ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे...पे०... देसिताय आपत्तिया कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति — इमेहि खो,
भिक्खवे...पे०... ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे...पे०... अचोदेत्वा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे...
पे०... ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे...पे०... असारेत्वा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे...
पे०... ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं नियस्सकम्मं अधम्मकम्मञ्च होति, अविनयकम्मञ्च, दुवूपसन्तञ्च ।
आपत्तिं अनारोपेत्वा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं
नियस्सकम्मं अधम्मकम्मञ्च होति, अविनयकम्मञ्च, दुवूपसन्तञ्च ।

अधम्मकम्मद्वादसकं निद्धितं ।

धम्मकम्मद्वादसकं

१४. “तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतं नियस्सकम्मं धम्मकम्मञ्च होति, विनयकम्मञ्च, सुवूपसन्तञ्च । सम्मुखा

धम्मकम्मद्वादसकं निट्ठितं ।

आकङ्खमानछक्कं

१५. [परि० ३२३] “तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्गो, नियस्सकम्मं करेय्य । भण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको भस्सकारको सङ्गे अधिकरणकारको; बालो होति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो; गिहिसंसट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिसंसग्गेहि — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्गो, नियस्सकम्मं करेय्य ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्गो, नियस्सकम्मं करेय्य । अधिसीले सीलविपन्नो होति, अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्गो, नियस्सकम्मं करेय्य ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्गो, नियस्सकम्मं करेय्य । बुद्धस्स अवण्णं भासति, धम्मस्स अवण्णं भासति, सङ्गस्स अवण्णं भासति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्गो, नियस्सकम्मं करेय्य ।

“तिण्णं, भिक्खवे, भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्गो, नियस्सकम्मं करेय्य । एको भण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको भस्सकारको सङ्गे अधिकरणकारको; एको बालो होति, अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो; एको गिहिसंसट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिसंसग्गेहि — इमेसं खो, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्गो, नियस्सकम्मं करेय्य ।

“अपरेसम्मि, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्गो, नियस्सकम्मं करेय्य । एको अधिसीले सीलविपन्नो होति, एको अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, एको अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति — इमेसं खो, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्गो, नियस्सकम्मं करेय्य ।

“अपरेसम्मि, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्गो, नियस्सकम्मं करेय्य । एको बुद्धस्स अवण्णं भासति, एको धम्मस्स अवण्णं भासति, एको सङ्गस्स अवण्णं भासति — इमेसं खो, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्गो, नियस्सकम्मं करेय्य ।

आकङ्खमानछक्कं निट्ठितं ।

अट्टारसवत्तं

१६. “नियस्सकम्मकतेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्मा वत्तितब्बं । तत्रायं सम्मावत्तना — न उपसम्पादेतब्बं, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो, न भिक्खुनोवादकसम्मुति सादितब्बा, सम्मतेनपि भिक्खुनियो न ओवदितब्बा । याय आपत्तिया सङ्गेन नियस्सकम्मं कतं होति सा आपत्ति न आपज्जितब्बा, अज्जा वा तादिसिका, ततो वा पापिट्ठतरा; कम्मं न गरहितब्बं, कम्मिका न गरहितब्बा । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथो ठपेतब्बो, न पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीयं

कातब्बं, न अनुवादो पट्टपेतब्बो, न ओकासो कारापेतब्बो, न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न भिक्खूहि सम्पयोजेतब्बं'न्ति ।

नियस्सकम्मे अट्टारसवत्तं निट्ठितं ।

१७. अथ खो सङ्घो सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं अकासि — निस्साय ते वत्थब्बन्ति । सो सङ्घेन नियस्सकम्मकतो कल्याणमित्ते सेवमानो भजमानो परिरुपासमानो उद्दिशापेन्तो परिपुच्छन्तो बहुस्सुतो होति, आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो पण्डितो वियत्तो मेधावी लज्जी कुक्कुच्चको सिक्खाकामो । सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, भिक्खू उपसङ्कमित्वा एवं वदेति — “अहं, आवुसो, सङ्घेन नियस्सकम्मकतो सम्मा वत्तामि, लोमं पातेमि, नेत्थारं वत्तामि । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं'न्ति? भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... । “तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं पटिप्पस्सम्भेतु ।

नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसकं

१८. “पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं । उपसम्पादेति, निस्सयं देति, सामणेरं उपट्ठापेति, भिक्खुनोवादकसम्मुतिं सादियति, सम्मतोपि भिक्खुनियो ओवदति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

[परि० ४२०] “अपरेहिपि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं । याय आपत्तिया सङ्घेन नियस्सकम्मं कतं होति तं आपत्तिं आपज्जति, अज्जं वा तादिसिकं, ततो वा पापिट्ठतरं; कम्मं गरहति, कम्मिके गरहति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं । पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथं ठपेति, पवारणं ठपेति, सवचनीयं करोति, अनुवादं पट्टपेति, ओकासं कारेति, चोदेति, सारेति, भिक्खूहि सम्पयोजेति — इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसकं निट्ठितं ।

पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसकं

१९. “पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं । न उपसम्पादेति, न निस्सयं देति, न सामणेरं उपट्ठापेति, न भिक्खुनोवादकसम्मुतिं सादियति, सम्मतोपि भिक्खुनियो न ओवदति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं । याय आपत्तिया सङ्घेन नियस्सकम्मं कतं होति तं आपत्तिं न आपज्जति, अज्जं वा तादिसिकं, ततो वा पापिट्ठतरं; कम्मं न गरहति, कम्मिके न गरहति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अट्टहि, भिक्खवे, अट्टेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथं ठपेति, न पवारणं ठपेति, न सवचनीयं करोति, न अनुवादं पट्टपेति, न ओकासं कारेति, न चोदेति, न सारेति, न भिक्खूहि सम्पयोजेति — इमेहि खो, भिक्खवे, अट्टहट्टेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसकं निट्ठितं ।

२०. “एवञ्च पन, भिक्खवे, पटिप्पस्सम्भेतब्बं । तेन, भिक्खवे, सेय्यसकेन भिक्खुना सङ्गं उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा वुट्ठानं भिक्खूनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पगहेत्वा एवमस्स वचनीयो — ‘अहं, भन्ते, सङ्गेन नियस्सकम्मकतो सम्मा वत्तामि, लोमं पातेमि, नेत्थारं वत्तामि, नियस्सस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचामी’ति । दुतियम्पि याचितब्बा । ततियम्पि याचितब्बा । ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्गो जापेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । अयं सेय्यसको भिक्खु सङ्गेन नियस्सकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, नियस्सस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्गो सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं पटिप्पस्सम्भेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । अयं सेय्यसको भिक्खु सङ्गेन नियस्सकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, नियस्सस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । सङ्गो सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्मतो खमति सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियम्पि एतमत्थं वदामि — सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । अयं सेय्यसको भिक्खु सङ्गेन नियस्सकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, नियस्सस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । सङ्गो सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्मतो खमति सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“ततियम्पि एतमत्थं वदामि — सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । अयं सेय्यसको भिक्खु सङ्गेन नियस्सकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, नियस्सस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । सङ्गो सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्मतो खमति सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“पटिप्पस्सद्धं सङ्गेन सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी’ति ।

नियस्सकम्मं निट्ठितं दुतियं ।

३. पब्बाजनीयकम्मं

२१. [इदं वत्थु पारा० ४३१ आदयो] तेन खो पन समयेन अस्सजिपुनब्बसुका नाम [नाम भिक्खू (क०)]

कीटागिरिस्मिं आवासिका होन्ति अलज्जिनो पापभिक्षू । ते [चूलव० २९२ आदयो] एवरूपं अनाचारं आचरन्ति — मालावच्छं रोपेन्तिपि रोपापेन्तिपि, सिञ्चन्तिपि सिञ्चापेन्तिपि, ओचिनन्तिपि ओचिनापेन्तिपि, गन्थेन्तिपि गन्थापेन्तिपि, एकतोवण्टिकमालं करोन्तिपि कारापेन्तिपि, उभतोवण्टिकमालं करोन्तिपि कारापेन्तिपि, मञ्जरिकं करोन्तिपि कारापेन्तिपि, विधूतिकं [विधूतिकं (स्या०)] करोन्तिपि कारापेन्तिपि, वटंसकं करोन्तिपि कारापेन्तिपि, आवेळं करोन्तिपि कारापेन्तिपि, उरच्छदं करोन्तिपि कारापेन्तिपि । ते कुलित्थीनं कुलधीतानं कुलकुमारीनं कुलसुण्हानं कुलदासीनं एकतोवण्टिकमालं हरन्तिपि हरापेन्तिपि, उभतोवण्टिकमालं हरन्तिपि हरापेन्तिपि, मञ्जरिकं हरन्तिपि हरापेन्तिपि, विधूतिकं हरन्तिपि हरापेन्तिपि, वटंसकं हरन्तिपि हरापेन्तिपि, आवेळं हरन्तिपि हरापेन्तिपि, उरच्छदं हरन्तिपि हरापेन्तिपि । ते कुलित्थीहि कुलधीताहि कुलकुमारीहि कुलसुण्हाहि कुलदासीहि सद्धिं एकभाजनेपि भुञ्जन्ति, एकथालकेपि पिवन्ति, एकासनेपि निसीदन्ति, एकमञ्चेपि तुवट्टेन्ति, एकत्थरणापि तुवट्टेन्ति, एकपावुरणापि तुवट्टेन्ति, एकत्थरणपावुरणापि तुवट्टेन्ति, विकालेपि भुञ्जन्ति, मज्जम्पि पिवन्ति, मालागन्धविलेपनम्पि धारेन्ति, नच्चन्तिपि, गायन्तिपि, वादेन्तिपि, लासेन्तिपि; नच्चन्तियापि नच्चन्ति, नच्चन्तियापि गायन्ति, नच्चन्तियापि वादेन्ति, नच्चन्तियापि लासेन्ति; गायन्तियापि नच्चन्ति, गायन्तियापि गायन्ति, गायन्तियापि वादेन्ति, गायन्तियापि लासेन्ति; वादेन्तियापि नच्चन्ति, वादेन्तियापि गायन्ति, वादेन्तियापि वादेन्ति, वादेन्तियापि लासेन्ति; लासेन्तियापि नच्चन्ति, लासेन्तियापि गायन्ति, लासेन्तियापि वादेन्ति, लासेन्तियापि लासेन्ति; अट्टपदेपि कीळन्ति, दसपदेपि कीळन्ति, आकासेपि कीळन्ति, परिहारपथेपि कीळन्ति, सन्तिकायपि कीळन्ति, खलिकायपि कीळन्ति, घटिकायपि कीळन्ति, सलाकहत्थेनपि कीळन्ति, अक्खेनपि कीळन्ति, पङ्गचीरेनपि कीळन्ति, वङ्गकेनपि कीळन्ति, मोक्खचिकायपि कीळन्ति, चिङ्गुलकेनपि कीळन्ति, पत्ताव्हकेनपि कीळन्ति, रथकेनपि कीळन्ति, धनुकेनपि कीळन्ति, अक्खरिकायपि कीळन्ति, मनेसिकायपि कीळन्ति, यथावज्जेनपि कीळन्ति; हत्थिस्मिम्पि सिक्खन्ति, अस्सस्मिम्पि सिक्खन्ति, रथस्मिम्पि सिक्खन्ति, धनुस्मिम्पि सिक्खन्ति, थरुस्मिम्पि सिक्खन्ति; हत्थिस्सपि पुरतो धावन्ति, अस्सस्सपि पुरतो धावन्ति, रथस्सपि पुरतो [पुरतो धावन्ति (स्या०)] धावन्तिपि आधावन्तिपि; उस्सेळेन्तिपि, अप्फोटेन्तिपि, निब्बुज्झन्तिपि, मुट्ठीहिपि युज्झन्ति; रङ्गमज्झेपि सङ्घाटिं पत्थरित्वा नच्चकिं [नच्चन्तिं (सी० स्या०)] एवं वदन्ति — “इध, भगिनि, नच्चस्सू”ति; नलाटिकम्पि देन्ति; विविधम्पि अनाचारं आचरन्ति ।

२२. तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्षु कासीसु वस्संवुट्ठो [वस्संवुत्थो (सी० स्या०)] सावत्थिं गच्छन्तो भगवन्तं दस्सनाय येन कीटागिरि तदवसरि । अथ खो सो भिक्षु पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय कीटागिरिं पिण्डाय पाविसि पासादिकेन अभिक्कन्तेन पटिक्कन्तेन आलोकितेन विलोकितेन समिज्जितेन [सम्मिज्जितेन (सी० स्या० कं०)] पसारितेन, ओक्खित्तचक्खु इरियापथसम्पन्नो । मनुस्सा तं भिक्षुं पस्सित्वा एवमाहंसु — “क्वायं अबलबलो विय मन्दमन्दो विय भाकुटिकभाकुटिको विय? को इमस्स उपगतस्स पिण्डकम्पि दस्सति? अम्हाकं पन अय्या अस्सजिपुनब्बसुका सण्हा सखिला सुखसम्भासा मिहितपुब्बङ्गमा एहिस्वागतवादिनो अब्भाकुटिका उत्तानमुखा पुब्बभासिनो । तेसं खो नाम पिण्डो दातब्बो”ति ।

अदसा खो अज्जतरो उपासको तं भिक्षुं कीटागिरिस्मिं पिण्डाय चरन्तं; दिस्वान येन सो भिक्षु तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा तं भिक्षुं अभिवादेत्वा एतदवोच — “अपि, भन्ते, पिण्डो लब्धती”ति? “न खो, आवुसो, पिण्डो लब्धती”ति । “एहि, भन्ते, घरं गमिस्सामा”ति । अथ खो सो उपासको तं भिक्षुं घरं नेत्वा भोजेत्वा एतदवोच — “कहं, भन्ते, अय्यो गमिस्सती”ति? “सावत्थिं खो अहं, आवुसो, गमिस्सामि भगवन्तं दस्सनाया”ति । “तेन हि, भन्ते, मम वचनेन भगवतो पादे सिरसा वन्द, एवञ्च वदेहि — “दुट्ठो, भन्ते, कीटागिरिस्मिं आवासो । अस्सजिपुनब्बसुका नाम कीटागिरिस्मिं आवासिका अलज्जिनो पापभिक्षू । ते एवरूपं अनाचारं आचरन्ति — मालावच्छं रोपेन्तिपि रोपापेन्तिपि,

सिञ्चन्तिपि सिञ्चापेन्तिपि, ओचिनन्तिपि, ओचिनापेन्तिपि, गन्थेन्तिपि गन्थापेन्तिपि, एकतोवण्टिकमालं करोन्तिपि कारापेन्तिपि, उभतोवण्टिकमालं करोन्तिपि कारापेन्तिपि, मज्जरिकं करोन्तिपि कारापेन्तिपि, विधूतिकं करोन्तिपि कारापेन्तिपि, वटंसकं करोन्तिपि कारापेन्तिपि, आवेळं करोन्तिपि कारापेन्तिपि, उरच्छदं करोन्तिपि कारापेन्तिपि । ते कुलित्थीनं कुलधीतानं कुलकुमारीनं कुलसुण्हानं कुलदासीनं एकतोवण्टिकमालं हरन्तिपि हरापेन्तिपि, उभतोवण्टिकमालं हरन्तिपि हरापेन्तिपि, मज्जरिकं हरन्तिपि हरापेन्तिपि, विधूतिकं हरन्तिपि हरापेन्तिपि, वटंसकं हरन्तिपि हरापेन्तिपि, आवेळं हरन्तिपि हरापेन्तिपि, उरच्छदं हरन्तिपि हरापेन्तिपि । ते कुलित्थीहि कुलधीताहि कुलकुमारीहि कुलसुण्हाहि कुलदासीहि सद्धिं एकभाजनेपि भुञ्जन्ति, एकथालकेपि पिवन्ति, एकासनेपि निसीदन्ति, एकमज्जेपि तुवट्टेन्ति, एकत्थरणापि तुवट्टेन्ति, एकपावुरणापि तुवट्टेन्ति, एकत्थरणपावुरणापि तुवट्टेन्ति, विकालेपि भुञ्जन्ति, मज्जम्पि पिवन्ति, मालागन्धविलेपनम्पि धारेन्ति, नच्चन्तिपि, गायन्तिपि, वादेन्तिपि, लासेन्तिपि; नच्चन्तियापि नच्चन्ति, नच्चन्तियापि गायन्ति, नच्चन्तियापि वादेन्ति, नच्चन्तियापि लासेन्ति... पे०... (चक्कं कातब्बं) । लासेन्तियापि नच्चन्ति, लासेन्तियापि गायन्ति, लासेन्तियापि वादेन्ति, लासेन्तियापि लासेन्ति; अट्ठपदेपि कीळन्ति, दसपदेपि कीळन्ति, आकासेपि कीळन्ति, परिहारपथेपि कीळन्ति, सन्तिकायपि कीळन्ति, खलिकायपि कीळन्ति, घटिकायपि कीळन्ति, सलाकहत्येनपि कीळन्ति, अक्खेनपि कीळन्ति, पङ्गचीरेनपि कीळन्ति, वङ्गकेनपि कीळन्ति, मोक्खचिकायपि कीळन्ति, चिङ्गुलकेनपि कीळन्ति, पत्ताळहकेनपि कीळन्ति, रथकेनपि कीळन्ति, धनुकेनपि कीळन्ति, अक्खरिकायपि कीळन्ति, मनेसिकायपि कीळन्ति, यथावज्जेनपि कीळन्ति; हत्थिस्मिम्पि सिक्खन्ति, अस्सस्मिम्पि सिक्खन्ति, रथस्मिम्पि सिक्खन्ति, धनुस्मिम्पि सिक्खन्ति, थरुस्मिम्पि सिक्खन्ति; हत्थिस्सपि पुरतो धावन्ति, अस्सस्सपि पुरतो धावन्ति, रथस्सपि पुरतो धावन्तिपि आधावन्तिपि; उस्सेळेन्तिपि, अप्फोटेन्तिपि, निब्बुज्झन्तिपि, मुट्ठीहिपि युज्झन्ति; रङ्गमज्झेपि सङ्घाटिं पत्थरित्वा नच्चकिं एवं वदन्ति — ‘इध, भगिनि, नच्चस्सू’ति; नलाटिकम्पि देन्ति; विविधम्पि अनाचारं आचरन्ति । येपि ते, भन्ते, मनुस्सा पुब्बे सद्धा अहेसुं पसन्ना तेपि एतरहि अस्सद्धा अप्पसन्ना । यानिपि तानि सङ्घस्स पुब्बे दानपथानि तानिपि एतरहि उपच्छिन्नानि । रिञ्चन्ति पेसला भिक्खू, निवसन्ति पापभिक्खू । साधु, भन्ते, भगवा कीटागिरिं भिक्खू पहिण्येय्य, यथायं कीटागिरिस्मिं आवासो सण्ठहेय्या’ति ।

“एवमावुसो”ति खो सो भिक्खु तस्स उपासकस्स पटिस्सुणित्वा उट्ठायासना येन सावत्थि तेन पक्कामि । अनुपुब्बेन येन सावत्थि जेतवनं अनाथपिण्डिकस्स आरामो येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । आचिण्णं खो पनेतं बुद्धानं भगवन्तानं आगन्तुकेहि भिक्खूहि सद्धिं पटिसम्मोदितुं । अथ खो भगवा तं भिक्खुं एतदवोच — “कच्चि, भिक्खु, खमनीयं, कच्चि यापनीयं, कच्चिसि अप्पकिलमथेन अद्धानं आगतो, कुतो च त्वं भिक्खु आगच्छसी”ति? “खमनीयं, भगवा, यापनीयं भगवा; अप्पकिलमथेन च अहं, भन्ते, अद्धानं आगतो । इधाहं, भन्ते, कासीसु वस्संवुट्ठो सावत्थिं आगच्छन्तो भगवन्तं दस्सनाय येन कीटागिरि तदवसरिं । अथ ख्वाहं, भन्ते, पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय कीटागिरिं पिण्डाय पाविसिं । अहसा खो मं, भन्ते, अज्जतरो उपासको कीटागिरिस्मिं पिण्डाय चरन्तं; दिस्वान येनाहं तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा मं अभिवादेत्वा एतदवोच — ‘अपि, भन्ते, पिण्डो लब्भती’ति । ‘न खो, आवुसो, पिण्डो लब्भती’ति । ‘एहि, भन्ते, घरं गमिस्सामा’ति । अथ खो, भन्ते, सो उपासको मं घरं नेत्वा भोजेत्वा एतदवोच — ‘कहं, भन्ते, अय्यो गमिस्सती’ति? ‘सावत्थिं खो अहं, आवुसो, गमिस्सामि भगवन्तं दस्सनाया’ति । ‘तेन हि, भन्ते, मम वचनेन भगवतो पादे सिरसा वन्द, एवञ्च वदेहि — दुट्ठो, भन्ते, कीटागिरिस्मिं आवासो । अस्सजिपुनब्बसुका नाम कीटागिरिस्मिं आवासिका अलज्जिनो पापभिक्खू । ते एवरूपं अनाचारं आचरन्ति — मालावच्छं रोपेन्तिपि रोपापेन्तिपि... पे०... विविधम्पि अनाचारं आचरन्ति । येपि ते, भन्ते, मनुस्सा पुब्बे सद्धा अहेसुं पसन्ना तेपि एतरहि अस्सद्धा अप्पसन्ना । यानिपि तानि सङ्घस्स पुब्बे दानपथानि तानिपि एतरहि उपच्छिन्नानि । रिञ्चन्ति पेसला भिक्खू, निवसन्ति पापभिक्खू ।

साधु, भन्ते, भगवा कीटागिरिं भिक्खू पहिणेय्य, यथायं कीटागिरिस्मिं आवासो सण्ठहेय्या”ति । ततो अहं भगवा आगच्छामी”ति ।

२३. अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्चं किर, भिक्खवे, अस्सजिपुनब्बसुका नाम कीटागिरिस्मिं आवासिका अलज्जिनो पापभिक्खू? ते एवरूपं अनाचारं आचरन्ति — मालावच्छं रोपेन्तिपि...पे०... विविधम्मि अनाचारं आचरन्ति? येपि ते मनुस्सा पुब्बे सद्धा अहेसुं पसन्ना तेपि एतरहि अस्सद्धा अप्पसन्ना? यानिपि तानि सङ्घस्स पुब्बे दानपथानि तानिपि एतरहि उपच्छिन्नानि? रिञ्चन्ति पेसला भिक्खू निवसन्ति पापभिक्खू”ति? “सच्चं भगवा”ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं...पे०... कथञ्चि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा एवरूपं अनाचारं आचरिस्सन्ति — मालावच्छं रोपेस्सन्तिपि रोपापेस्सन्तिपि, सिञ्चिस्सन्तिपि सिञ्चापेस्सन्तिपि, ओचिनिस्सन्तिपि ओचिनापेस्सन्तिपि, गन्थेस्सन्तिपि गन्थापेस्सन्तिपि, एकतोवण्टिकमालं करिस्सन्तिपि कारापेस्सन्तिपि, उभतोवण्टिकमालं करिस्सन्तिपि कारापेस्सन्तिपि, मञ्जरिकं करिस्सन्तिपि कारापेस्सन्तिपि, विधूतिकं करिस्सन्तिपि कारापेस्सन्तिपि, वटंसकं करिस्सन्तिपि कारापेस्सन्तिपि, आवेळं करिस्सन्तिपि कारापेस्सन्तिपि, उरच्छदं करिस्सन्तिपि कारापेस्सन्तिपि । ते कुलित्थीनं कुलधीतानं कुलकुमारीनं कुलसुण्हानं कुलदासीनं एकतोवण्टिकमालं हरिस्सन्तिपि हरापेस्सन्तिपि, उभतोवण्टिकमालं हरिस्सन्तिपि हरापेस्सन्तिपि, मञ्जरिकं हरिस्सन्तिपि हरापेस्सन्तिपि, विधूतिकं हरिस्सन्तिपि हरापेस्सन्तिपि, वटंसकं हरिस्सन्तिपि हरापेस्सन्तिपि, आवेळं हरिस्सन्तिपि हरापेस्सन्तिपि, उरच्छदं हरिस्सन्तिपि हरापेस्सन्तिपि । ते कुलित्थीहि कुलधीताहि कुलकुमारीहि कुलसुण्हाहि कुलदासीहि सद्धिं एकभाजनेपि भुज्जिस्सन्ति, एकथालकेपि पिविस्सन्ति, एकासनेपि निसीदिस्सन्ति, एकमञ्चेपि तुवट्टिस्सन्ति, एकत्थरणापि तुवट्टिस्सन्ति, एकपावुरणापि तुवट्टिस्सन्ति, एकत्थरणपावुरणापि तुवट्टिस्सन्ति, विकालेपि भुज्जिस्सन्ति, मज्जम्मि पिविस्सन्ति, मालागन्धविलेपनम्मि धारेस्सन्ति, नच्चिस्सन्तिपि, गायिस्सन्तिपि, वादेस्सन्तिपि, लासेस्सन्तिपि; नच्चन्तियापि नच्चिस्सन्ति, नच्चन्तियापि गायिस्सन्ति, नच्चन्तियापि वादेस्सन्ति, नच्चन्तियापि लासेस्सन्ति; गायन्तियापि नच्चिस्सन्ति, गायन्तियापि गायिस्सन्ति, गायन्तियापि वादेस्सन्ति, गायन्तियापि लासेस्सन्ति; वादेन्तियापि नच्चिस्सन्ति, वादेन्तियापि गायिस्सन्ति, वादेन्तियापि वादेस्सन्ति, वादेन्तियापि लासेस्सन्ति; लासेन्तियापि नच्चिस्सन्ति, लासेन्तियापि गायिस्सन्ति, लासेन्तियापि वादेस्सन्ति; लासेन्तियापि लासेस्सन्ति; अट्टपदेपि कीळिस्सन्ति, दसपदेपि कीळिस्सन्ति, आकासेपि कीळिस्सन्ति, परिहारपथेपि कीळिस्सन्ति, सन्तिकायपि कीळिस्सन्ति, खलिकायपि कीळिस्सन्ति, घटिकायपि कीळिस्सन्ति, सलाकहत्थेनपि कीळिस्सन्ति, अक्खेनपि कीळिस्सन्ति, पङ्गचीरेनपि कीळिस्सन्ति, वङ्गकेनपि कीळिस्सन्ति, मोक्खचिकायपि कीळिस्सन्ति, चिङ्गुलकेनपि कीळिस्सन्ति, पत्ताळहकेनपि कीळिस्सन्ति, रथकेनपि कीळिस्सन्ति, धनुकेनपि कीळिस्सन्ति, अक्खरिकायपि कीळिस्सन्ति, मनेसिकायपि कीळिस्सन्ति, यथावज्जेनपि कीळिस्सन्ति; हत्थिस्मिम्मि सिक्खिस्सन्ति, अस्सस्मिम्मि सिक्खिस्सन्ति, रथस्मिम्मि सिक्खिस्सन्ति, धनुस्मिम्मि सिक्खिस्सन्ति, थरुस्मिम्मि सिक्खिस्सन्ति; हत्थिस्सपि पुरतो धाविस्सन्ति, अस्सस्सपि पुरतो धाविस्सन्ति, रथस्सपि पुरतो **[पुरतो धाविस्सन्ति (स्या०)]** धाविस्सन्तिपि आधाविस्सन्तिपि; उस्सेळेस्सन्तिपि, अप्फोटेस्सन्तिपि, निब्बुज्जिस्सन्तिपि, मुट्ठीहिपि युज्जिस्सन्ति; रङ्गमज्जेपि सङ्घाटिं पत्थरित्वा नच्चिकं एवं वक्खन्ति **[वदिस्सन्ति (क०)]** — “इध, भगिनि, नच्चस्सू”ति; नलाटिकम्मि दस्सन्ति; विविधम्मि अनाचारं आचरिस्सन्ति । नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... विगरहित्वा... पे०... धम्मिं कथं कत्वा सारिपुत्तामोगल्लाने आमन्तेसि — “गच्छथ तुम्हे, सारिपुत्ता, कीटागिरिं गन्त्वा अस्सजिपुनब्बसुकानं भिक्खून् कीटागिरिस्मा पब्बाजनीयकम्मं करोथ, तुम्हाकं एते सद्धिविहारिनो”ति ।

“कथं मयं, भन्ते, अस्सजिपुनब्बसुकानं भिक्खून् कीटागिरिस्मा पब्बाजनीयकम्मं करोम, चण्डा ते भिक्खू

फरुसा'ति? “तेन हि तुम्हे, सारिपुत्ता, बहुकेहि भिक्खूहि सङ्घिं गच्छथा”ति । “एवं, भन्ते”ति खो सारिपुत्तमोगल्लाना भगवतो पच्चस्सोसुं । एवञ्च पन, भिक्खवे, कातब्बं — पठमं अस्सजिपुनब्बसुका भिक्खू चोदेतब्बा, चोदेत्वा सारेतब्बा, सारेत्वा आपत्तिं आरोपेतब्बा, आपत्तिं आरोपेत्वा व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो —

२४. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इमे अस्सजिपुनब्बसुका भिक्खू कुलदूसका पापसमाचारा । इमेसं पापका समाचारा दिस्सन्ति चेव सुय्यन्ति च । कुलानि च इमेहि दुट्ठानि दिस्सन्ति चेव सुय्यन्ति च । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो अस्सजिपुनब्बसुकानं भिक्खूनां कीटागिरिस्मा पब्बाजनीयकम्मं करेय्य — न अस्सजिपुनब्बसुकेहि भिक्खूहि कीटागिरिस्मिं वत्थब्बन्ति । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इमे अस्सजिपुनब्बसुका भिक्खू कुलदूसका पापसमाचारा । इमेसं पापका समाचारा दिस्सन्ति चेव सुय्यन्ति च । कुलानि च इमेहि दुट्ठानि दिस्सन्ति चेव सुय्यन्ति च । सङ्घो अस्सजिपुनब्बसुकानं भिक्खूनां कीटागिरिस्मा पब्बाजनीयकम्मं करोति — न अस्सजिपुनब्बसुकेहि भिक्खूहि कीटागिरिस्मिं वत्थब्बन्ति । यस्सायस्मतो खमति अस्सजिपुनब्बसुकानं भिक्खूनां कीटागिरिस्मा पब्बाजनीयस्स कम्मस्स करणं — न अस्सजिपुनब्बसुकेहि भिक्खूहि कीटागिरिस्मिं वत्थब्बन्ति, सो तुणहस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियम्पि एतमत्थं वदामि...पे०... ततियम्पि एतमत्थं वदामि । सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इमे अस्सजिपुनब्बसुका भिक्खू कुलदूसका पापसमाचारा । इमेसं पापका समाचारा दिस्सन्ति चेव सुय्यन्ति च । कुलानि च इमेहि दुट्ठानि दिस्सन्ति चेव सुय्यन्ति च । सङ्घो अस्सजिपुनब्बसुकानं भिक्खूनां कीटागिरिस्मा पब्बाजनीयकम्मं करोति — न अस्सजिपुनब्बसुकेहि भिक्खूहि कीटागिरिस्मिं वत्थब्बन्ति । यस्सायस्मतो खमति अस्सजिपुनब्बसुकानं भिक्खूनां कीटागिरिस्मा पब्बाजनीयस्स कम्मस्स करणं — न अस्सजिपुनब्बसुकेहि भिक्खूहि कीटागिरिस्मिं वत्थब्बन्ति, सो तुणहस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“कतं सङ्घेन अस्सजिपुनब्बसुकानं भिक्खूनां कीटागिरिस्मा पब्बाजनीयकम्मं — न अस्सजिपुनब्बसुकेहि भिक्खूहि कीटागिरिस्मिं वत्थब्बन्ति । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुणही, एवमेतं धारयामी”ति ।

अधम्मकम्मद्वादसकं

२५. “तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतं पब्बाजनीयकम्मं अधम्मकम्मञ्च होति, अविनयकम्मञ्च, दुवूपसन्तञ्च । असम्मुखा कतं होति, अप्पटिपुच्छा कतं होति, अप्पटिज्जाय कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं पब्बाजनीयकम्मं अधम्मकम्मञ्च होति, अविनयकम्मञ्च, दुवूपसन्तञ्च ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं पब्बाजनीयकम्मं अधम्मकम्मञ्च होति, अविनयकम्मञ्च, दुवूपसन्तञ्च । अनापत्तिया कतं होति, अदेसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, देसिताय आपत्तिया कतं होति...पे०... अचोदेत्वा कतं होति, असारत्वा कतं होति, आपत्तिं अनारोपेत्वा कतं होति...पे०... असम्मुखा कतं होति, अधम्मने कतं होति, वग्गेन कतं होति...पे०... अप्पटिपुच्छा कतं होति, अधम्मने कतं होति, वग्गेन कतं होति...पे०... अप्पटिज्जाय कतं होति, अधम्मने कतं होति, वग्गेन कतं होति...पे०... अनापत्तिया कतं होति, अधम्मने कतं होति, वग्गेन कतं होति...पे०... अदेसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, अधम्मने कतं होति, वग्गेन कतं होति...पे०... देसिताय आपत्तिया कतं होति,

अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति...पे०... अचोदेत्वा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति ...पे०... असारेत्वा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति...पे०... आपत्तिं अनारोपेत्वा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं पब्बाजनीयकम्मं अधम्मकम्मञ्च होति, विनयकम्मञ्च, सुवूपसन्तञ्च ।

अधम्मकम्मद्वादसकं निट्ठितं ।

धम्मकम्मद्वादसकं

२६. “तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतं पब्बाजनीयकम्मं धम्मकम्मञ्च होति, विनयकम्मञ्च, सुवूपसन्तञ्च । सम्मुखा कतं होति, पटिपुच्छा कतं होति, पटिज्जाय कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं पब्बाजनीयकम्मं धम्मकम्मञ्च होति, विनयकम्मञ्च, सुवूपसन्तञ्च ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं पब्बाजनीयकम्मं धम्मकम्मञ्च होति, विनयकम्मञ्च, सुवूपसन्तञ्च । आपत्तिया कतं होति देसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति अदेसिताय आपत्तिया कतं होति...पे०... चोदेत्वा कतं होति, सारेत्वा कतं होति, आपत्तिं आरोपेत्वा कतं होति...पे०... सम्मुखा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०... पटिपुच्छा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०... पटिज्जाय कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०... आपत्तिया कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०... देसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०... अदेसिताय आपत्तिया कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०... चोदेत्वा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०... सारेत्वा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०... आपत्तिं आरोपेत्वा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं पब्बाजनीयकम्मं धम्मकम्मञ्च होति, विनयकम्मञ्च, सुवूपसन्तञ्च ।

धम्मकम्मद्वादसकं निट्ठितं ।

आकङ्खमानचुदसकं

२७. [परि० ३२३] “तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्गो, पब्बाजनीयकम्मं करेय्य । भण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको भस्सकारको सङ्गे अधिकरणकारको; बालो होति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो; गिहिसंसङ्गो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिसंसङ्गेहि — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्गो, पब्बाजनीयकम्मं करेय्य ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्गो, पब्बाजनीयकम्मं करेय्य । अधिसीले सीलविपन्नो होति, अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्गो, पब्बाजनीयकम्मं करेय्य ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्गो, पब्बाजनीयकम्मं करेय्य । बुद्धस्स अवण्णं भासति, धम्मस्स अवण्णं भासति, सङ्गस्स अवण्णं भासति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स

“अपरेसम्पि, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्गो, पब्बाजनीयकम्मं करेय्य । एको कायिकेन उपघातिकेन समन्नागतो होति, एको वाचसिकेन उपघातिकेन समन्नागतो होति, एको कायिकवाचसिकेन उपघातिकेन समन्नागतो होति — इमेसं खो, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्गो, पब्बाजनीयकम्मं करेय्य ।

“अपरेसम्पि, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्गो, पब्बाजनीयकम्मं करेय्य । एको कायिकेन मिच्छाजीवेन समन्नागतो होति, एको वाचसिकेन मिच्छाजीवेन समन्नागतो होति, एको कायिकवाचसिकेन मिच्छाजीवेन समन्नागतो होति — इमेसं खो, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्गो, पब्बाजनीयकम्मं करेय्य ।

आकङ्खमानचुद्धसकं निड्डितं ।

अट्टारसवत्तं

२८. “पब्बाजनीयकम्मकतेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्मा वत्तितब्बं । तत्रायं सम्मावत्तना — न उपसम्पादेतब्बं, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो, न भिक्खुनोवादकसम्मुति सादितब्बा, सम्मतेनपि भिक्खुनियो न ओवदितब्बा । याय आपत्तिया सङ्गेन पब्बाजनीयकम्मं कतं होति सा आपत्ति न आपज्जितब्बा, अज्जा वा तादिसिका, ततो वा पापिटतरा; कम्मं न गरहितब्बं, कम्मिका न गरहितब्बा । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथो ठपेतब्बो, न पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीयं कातब्बं, न अनुवादो पट्ठपेतब्बो, न ओकासो कारेतब्बो, न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न भिक्खूहि सम्पयोजेतब्ब”न्ति ।

पब्बाजनीयकम्मे अट्टारसवत्तं निड्डितं ।

२९. अथ खो सारिपुत्तमोग्गल्लानप्पमुखो भिक्खुसङ्गो कीटागिरिं गन्त्वा अस्सजिपुनब्बसुकानं भिक्खून् कीटागिरिस्मा पब्बाजनीयकम्मं अकासि — न अस्सजिपुनब्बसुकेहि भिक्खूहि कीटागिरिस्मिं वत्थब्बन्ति । ते सङ्गेन पब्बाजनीयकम्मकता न सम्मा वत्तन्ति, न लोमं पातेन्ति, न नेत्थारं वत्तन्ति; न भिक्खू खमापेन्ति, अक्कोसन्ति, परिभासन्ति; छन्दगामिता दोसगामिता मोहगामिता भयगामिता पापेन्ति; पक्कमन्तिपि, विब्भमन्तिपि । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम अस्सजिपुनब्बसुका भिक्खू सङ्गेन पब्बाजनीयकम्मकता न सम्मा वत्तिस्सन्ति, न लोमं पातेस्सन्ति, न नेत्थारं वत्तिस्सन्ति; न भिक्खू खमापेस्सन्ति, अक्कोसिस्सन्ति, परिभासिस्सन्ति; छन्दगामिता दोसगामिता मोहगामिता भयगामिता पापेस्सन्ति; पक्कमिस्सन्तिपि, विब्भमिस्सन्तिपी”ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्गं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्चं किर, भिक्खवे, अस्सजिपुनब्बसुका भिक्खू सङ्गेन पब्बाजनीयकम्मकता न सम्मा वत्तन्ति, न लोमं पातेन्ति, न नेत्थारं वत्तन्ति; न भिक्खू खमापेन्ति, अक्कोसन्ति, परिभासन्ति; छन्दगामिता दोसगामिता मोहगामिता भयगामिता पापेन्ति; पक्कमन्तिपि, विब्भमन्तिपी”ति? “सच्चं भगवा”ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं ...पे०... कथञ्चि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा सङ्गेन पब्बाजनीयकम्मकता न सम्मा वत्तिस्सन्ति, न लोमं पातेस्सन्ति, न नेत्थारं वत्तिस्सन्ति; न भिक्खू खमापेस्सन्ति, अक्कोसिस्सन्ति, परिभासिस्सन्ति; छन्दगामिता दोसगामिता मोहगामिता भयगामिता पापेस्सन्ति; पक्कमिस्सन्तिपि, विब्भमिस्सन्तिपि । नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... विगरहित्वा...पे०... धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “तेन हि, भिक्खवे, सङ्गो पब्बाजनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतु ।

नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसकं

३०. “पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं । उपसम्पादेति, निस्सयं देति, सामणेरं उपट्ठापेति, भिक्खुनोवादकसम्मतिं सादियति, सम्मतोपि भिक्खुनियो ओवदति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

[परि० ४२०] “अपरेहिपि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं । याय आपत्तिया सङ्गेन पब्बाजनीयकम्मं कतं होति तं आपत्तिं आपज्जति, अज्जं वा तादिसिकं, ततो वा पापिट्ठतरं; कम्मं गरहति, कम्मिके गरहति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं । पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथं ठपेति, पवारणं ठपेति, सवचनीयं करोति, अनुवादं पट्ठपेति, ओकासं कारेति, चोदेति, सारेति, भिक्खूहि सम्पयोजेति — इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

पब्बाजनीयकम्मे नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसकं निट्ठितं ।

पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसकं

३१. “पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं । न उपसम्पादेति, न निस्सयं देति, न सामणेरं उपट्ठापेति, न भिक्खुनोवादकसम्मतिं सादियति, सम्मतोपि भिक्खुनियो न ओवदति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं । याय आपत्तिया सङ्गेन पब्बाजनीयकम्मं कतं होति तं आपत्तिं न आपज्जति, अज्जं वा तादिसिकं, ततो वा पापिट्ठतरं; कम्मं न गरहति, कम्मिके न गरहति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथं ठपेति, न पवारणं ठपेति, न सवचनीयं करोति, न अनुवादं पट्ठपेति, न ओकासं कारेति, न चोदेति, न सारेति, न भिक्खूहि सम्पयोजेति — इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

पब्बाजनीयकम्मे पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसकं निट्ठितं ।

३२. “एवञ्च पन, भिक्खवे, पटिप्पस्सम्भेतब्बं । तेन, भिक्खवे, पब्बाजनीयकम्मकतेन भिक्खुना सङ्गं उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा वुट्ठानं भिक्खूनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अज्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो — ‘अहं, भन्ते, सङ्गेन पब्बाजनीयकम्मकतो सम्मा वत्तामि, लोमं पातेमि, नेत्थारं वत्तामि, पब्बाजनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचामी’ति । दुतियम्पि याचितब्बा । ततियम्पि याचितब्बा । ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु सङ्घेन पब्बाजनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, पब्बाजनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु सङ्घेन पब्बाजनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, पब्बाजनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियम्पि एतमत्थं वदामि...पे०... ततियम्पि एतमत्थं वदामि । सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु सङ्घेन पब्बाजनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, पब्बाजनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“पटिप्पस्सद्धं सङ्घेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्मं । खमति सङ्घस्स, तस्मा

तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

पब्बाजनीयकम्मं निद्धितं ततियं ।

४. पटिसारणीयकम्मं

३३. तेन खो पन समयेन आयस्मा सुधम्मो मच्छिकासण्डे चित्तस्स गहपतिनो आवासिको होति, नवकम्मिको ध्रुवभक्तिको । यदा चित्तो गहपति सङ्घं वा गणं वा पुगलं वा निमन्तेतुकामो होति तदा न आयस्मन्तं सुधम्मं अनपलोकेत्वा सङ्घं वा गणं वा पुगलं वा निमन्तेति ।

तेन खो पन समयेन सम्बहुला थेरा भिक्खू, आयस्मा च सारिपुत्तो, आयस्मा च महामोग्गल्लानो, आयस्मा च महाकच्चानो, आयस्मा च महाकोट्टिको, आयस्मा च महाकप्पिनो, आयस्मा च महाचुन्दो, आयस्मा च अनुरुद्धो, आयस्मा च रेवतो, आयस्मा च उपालि, आयस्मा च आनन्दो, आयस्मा च राहुलो, कासीसु चारिकं चरमाना येन मच्छिकासण्डो तदवसरं ।

अस्सोसि खो चित्तो गहपति थेरा किर भिक्खू मच्छिकासण्डं अनुप्पत्ताति । अथ खो चित्तो गहपति येन थेरा भिक्खू तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा थेरे भिक्खू अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो चित्तं गहपतिं आयस्मा सारिपुत्तो धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि ।

अथ खो चित्तो गहपति आयस्मता सारिपुत्तेन धम्मिया कथाय सन्दस्सितो समादपितो समुत्तेजितो सम्पहंसितो थेरे भिक्खू एतदवोच — “अधिवासेन्तु मे, भन्ते, थेरा स्वातनाय आगन्तुकभत्त”न्ति । अधिवासेसुं खो थेरा भिक्खू [अधिवासेसुं खो ते थेरा भिक्खू (स्या०)] तुण्हीभावेन ।

अथ खो चित्तो गहपति थेरानं भिक्खून् अधिवासनं विदित्वा उट्ठायासना थेरे भिक्खू अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा येनायस्मा सुधम्मो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्मन्तं सुधम्मं अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठासि । एकमन्तं ठितो खो चित्तो गहपति आयस्मन्तं सुधम्मं एतदवोच — “अधिवासेतु मे, भन्ते, अय्यो सुधम्मो स्वातनाय भत्तं सद्धिं थेरेही”ति । अथ खो आयस्मा सुधम्मो ‘पुब्बे ख्वायं चित्तो गहपति यदा सङ्गं वा गणं वा पुग्गलं वा निमन्तेतुकामो न मं अनपलोकेत्वा सङ्गं वा गणं वा पुग्गलं वा निमन्तेति; सोदानि मं अनपलोकेत्वा थेरे भिक्खू निमन्तेसि; दुट्ठोदानायं चित्तो गहपति अनपेक्खो विरत्तरूपो मयी’ति चित्तं गहपति एतदवोच — “अलं, गहपति, नाधिवासेमी”ति । दुतियम्पि खो...पे०... ततियम्पि खो चित्तो गहपति आयस्मन्तं सुधम्मं एतदवोच — “अधिवासेतु मे, भन्ते, अय्यो सुधम्मो स्वातनाय भत्तं सद्धिं थेरेही”ति । “अलं, गहपति, नाधिवासेमी”ति । अथ खो चित्तो गहपति ‘किं मे करिस्सति अय्यो सुधम्मो अधिवासेन्तो वा अनधिवासेन्तो वा’ति आयस्मन्तं सुधम्मं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कामि ।

३४. अथ खो चित्तो गहपति तस्सा रत्तिया अच्चयेन थेरानं भिक्खून् पणीतं खादनीयं भोजनीयं पटियादापेसि । अथ खो आयस्मा सुधम्मो ‘यन्नूनाहं चित्तस्स गहपतिनो थेरानं भिक्खून् पटियत्तं पस्सेय्य’न्ति पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन चित्तस्स गहपतिनो निवेसनं तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा पज्जत्ते आसने निसीदि । अथ खो चित्तो गहपति येनायस्मा सुधम्मो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्मन्तं सुधम्मं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो चित्तं गहपति आयस्मा सुधम्मो एतदवोच — “पहूतं खो ते इदं, गहपति, खादनीयं भोजनीयं पटियत्तं; एका च खो इध नत्थि यदिदं तिलसङ्गुळिका”ति । “बहुम्हि वत, भन्ते, रतने बुद्धवचने [भन्ते बुद्धवचने (स्या०)] विज्जमाने अय्येन सुधम्मेन यदेव किञ्चि भासितं यदिदं तिलसङ्गुळिकाति । भूतपुब्बं, भन्ते, दक्खिणापथका वाणिजा पुरत्थिमं जनपदं अगमंसु वाणिज्जाय । ते ततो कुक्कुटिं आनेसुं । अथ खो सा, भन्ते, कुक्कुटी काकेन सद्धिं संवासं कप्पेसि । सा पोतकं जनेसि । यदा खो सो, भन्ते, कुक्कुटपोतको काकवस्सं वस्सितुकामो होति, काककुक्कुटीति वस्सति; यदा कुक्कुटिवस्सं वस्सितुकामो होति, कुक्कुटिकाकाति वस्सति । एवमेव खो, भन्ते, बहुम्हि रतने बुद्धवचने विज्जमाने अय्येन सुधम्मेन यदेव किञ्चि भासितं यदिदं तिलसङ्गुळिका”ति । “अक्कोससि मं त्वं, गहपति, परिभाससि मं त्वं, गहपति । एसो ते, गहपति, आवासो, पक्कमिस्सामी”ति । “नाहं, भन्ते, अय्यं सुधम्मं अक्कोसामि, परिभासामि [न परिभासामि (सी० स्या०)] । वसतु, भन्ते, अय्यो सुधम्मो मच्छिकासण्डे । रमणीयं अम्बाटकवनं । अहं अय्यस्स सुधम्मस्स उस्सुककं करिस्सामि, चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारान”न्ति । दुतियम्पि खो...पे०... ततियम्पि खो आयस्मा सुधम्मो चित्तं गहपति एतदवोच — “अक्कोससि मं त्वं, गहपति, परिभाससि मं त्वं, गहपति । एसो ते, गहपति, आवासो, पक्कमिस्सामी”ति । “कहं, भन्ते, अय्यो सुधम्मो गमिस्सती”ति? “सावत्थिं खो अहं, गहपति, गमिस्सामि भगवन्तं दस्सनाया”ति । “तेन हि, भन्ते, यच्च अत्तना भणितं, यच्च मया भणितं तं सब्बं भगवतो आरोचेहि । अनच्छरियं खो पनेतं, भन्ते, यं अय्यो सुधम्मो पुनदेव मच्छिकासण्डं पच्चागच्छेय्या”ति ।

३५. अथ खो आयस्मा सुधम्मो सेनासनं संसामेत्वा पत्तचीवरमादाय येन सावत्थि तेन पक्कामि । अनुपुब्बेन येन सावत्थि जेतवनं अनाथपिण्डकस्स आरामो येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा सुधम्मो यच्च अत्तना भणितं यच्च चित्तेन गहपतिना भणितं तं सब्बं भगवतो आरोचेसि ।

विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं, मोघपुरिस, अननुलोमिकं अप्पतिरूपं अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं । कथञ्चि नाम त्वं, मोघपुरिस, चित्तं गहपतिं सद्धं पसन्नं दायकं कारकं सङ्गुपट्ठाकं हीनेन खुंसेस्ससि, हीनेन वम्भेस्ससि?

नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... विगरहित्वा...पे०... धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्मं करोतु — चित्तो ते गहपति खमापेतब्बोति । एवञ्च पन, भिक्खवे, कातब्बं — पठमं सुधम्मो भिक्खु चोदेतब्बो, चोदेत्वा सारेतब्बो, सारेत्वा आपत्तिं आरोपेतब्बो, आपत्तिं आरोपेत्वा व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो —

३६. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं सुधम्मो भिक्खु चित्तं गहपतिं सद्धं पसन्नं दायकं कारकं सङ्घुपट्टाकं हीनेन खुंसेति, हीनेन वम्भेति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्मं करेय्य — चित्तो ते गहपति खमापेतब्बोति । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं सुधम्मो भिक्खु चित्तं गहपतिं सद्धं पसन्नं दायकं कारकं सङ्घुपट्टाकं हीनेन खुंसेति, हीनेन वम्भेति । सङ्घो सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्मं करोति — चित्तो ते गहपति खमापेतब्बोति । यस्सायस्मतो खमति सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयस्स कम्मस्स करणं — चित्तो ते गहपति खमापेतब्बोति, सो तुणहस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियम्पि एतमत्थं वदामि...पे०... ततियम्पि एतमत्थं वदामि — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं सुधम्मो भिक्खु चित्तं गहपतिं सद्धं पसन्नं दायकं कारकं सङ्घुपट्टाकं हीनेन खुंसेति, हीनेन वम्भेति । सङ्घो सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्मं करोति — चित्तो ते गहपति खमापेतब्बोति । यस्सायस्मतो खमति सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयस्स कम्मस्स करणं — चित्तो ते गहपति खमापेतब्बोति, सो तुणहस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“कतं सङ्घेन सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्मं — चित्तो ते गहपति खमापेतब्बोति । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

अधम्मकम्मद्वादसकं

३७. “तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतं पटिसारणीयकम्मं अधम्मकम्मञ्च होति, अविनयकम्मञ्च, दुवूपसन्तञ्च । असम्मुखा कतं होति, अप्पटिपुच्छा कतं होति, अप्पटिज्जाय कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं पटिसारणीयकम्मं अधम्मकम्मञ्च होति, अविनयकम्मञ्च, दुवूपसन्तञ्च ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं पटिसारणीयकम्मं अधम्मकम्मञ्च होति, अविनयकम्मञ्च, दुवूपसन्तञ्च । अनापत्तिया कतं होति, अदेसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, देसिताय आपत्तिया कतं होति...पे०... अचोदेत्वा कतं होति, असारेत्वा कतं होति, आपत्तिं अनारोपेत्वा कतं होति...पे०... असम्मुखा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति...पे०... अप्पटिपुच्छा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति...पे०... अप्पटिज्जाय कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति...पे०... अनापत्तिया कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति...पे०... अदेसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति...पे०... देसिताय आपत्तिया कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति...पे०... अचोदेत्वा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति...पे०... असारेत्वा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति...पे०... आपत्तिं अनारोपेत्वा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं पटिसारणीयकम्मं अधम्मकम्मञ्च होति, अविनयकम्मञ्च,

दुवूपसन्तञ्च ।

पटिसारणीयकम्मे अधम्मकम्मद्वादसकं निड्डितं ।

धम्मकम्मद्वादसकं

३८. “तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतं पटिसारणीयकम्मं धम्मकम्मञ्च होति, विनयकम्मञ्च, सुवूपसन्तञ्च । सम्मुखा कतं होति, पटिपुच्छा कतं होति, पटिञ्जाय कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं पटिसारणीयकम्मं धम्मकम्मञ्च होति, विनयकम्मञ्च, सुवूपसन्तञ्च ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं पटिसारणीयकम्मं धम्मकम्मञ्च होति, विनयकम्मञ्च, सुवूपसन्तञ्च । आपत्तिया कतं होति, देसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, अदेसिताय आपत्तिया कतं होति...पे०... चोदेत्वा कतं होति, सारेत्वा कतं होति, आपत्तिं आरोपेत्वा कतं होति...पे०... सम्मुखा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०... पटिपुच्छा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०... पटिञ्जाय कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०... आपत्तिया कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०... देसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०... अदेसिताय आपत्तिया कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०... चोदेत्वा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०... सारेत्वा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति... पे०... आपत्तिं आरोपेत्वा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं पटिसारणीयकम्मं धम्मकम्मञ्च होति, विनयकम्मञ्च, सुवूपसन्तञ्च ।

पटिसारणीयकम्मे धम्मकम्मद्वादसकं निड्डितं ।

आकङ्खमानचतुक्कं

३९. “पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्गो, पटिसारणीयकम्मं करेय्य । गिहीनं अलाभाय परिसक्कति, गिहीनं अनत्थाय परिसक्कति, गिहीनं अनावासाय [अवासाय (सी०)] परिसक्कति, गिही अक्कोसति परिभासति, गिही गिहीहि भेदेति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्गो, पटिसारणीयकम्मं करेय्य ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्गो, पटिसारणीयकम्मं करेय्य । गिहीनं बुद्धस्स अवण्णं भासति, गिहीनं धम्मस्स अवण्णं भासति, गिहीनं सङ्गस्स अवण्णं भासति, गिही हीनेन खुंसेति हीनेन वम्भेति, गिहीनं धम्मिकं पटिस्सवं न सच्चापेति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्गो, पटिसारणीयकम्मं करेय्य ।

“पञ्चन्नं, भिक्खवे, भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्गो, पटिसारणीयकम्मं करेय्य । एको गिहीनं अलाभाय परिसक्कति, एको गिहीनं अनत्थाय परिसक्कति, एको गिहीनं अनावासाय परिसक्कति, एको गिही अक्कोसति परिभासति, एको गिही गिहीहि भेदेति — इमेसं खो, भिक्खवे, पञ्चन्नं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्गो, पटिसारणीयकम्मं करेय्य ।

“अपरेसम्पि, भिक्खवे, पञ्चन्नं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्गो, पटिसारणीयकम्मं करेय्य । एको गिहीनं बुद्धस्स अवण्णं भासति, एको गिहीनं धम्मस्स अवण्णं भासति, एको गिहीनं सङ्गस्स अवण्णं भासति, एको गिही हीनेन खुंसेति हीनेन वम्भेति, एको गिहीनं धम्मिकं पटिस्सवं न सच्चापेति — इमेसं खो, भिक्खवे, पञ्चन्नं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्गो, पटिसारणीयकम्मं करेय्य ।

आकङ्खमानचतुक्कं निद्धितं ।

अट्टारसवत्तं

४०. “पटिसारणीयकम्मकतेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्मा वत्तितब्बं । तत्रायं सम्मावत्तना — न उपसम्पादेतब्बं, न निस्सयो दातब्बो, न सामणोरो उपट्ठापेतब्बो, न भिक्खुनोवादकसम्मुति सादितब्बा, सम्मतेनपि भिक्खुनियो न ओवदितब्बा । याय आपत्तिया सङ्गेन पटिसारणीयकम्मं कतं होति सा आपत्ति न आपज्जितब्बा, अज्जा वा तादिसिका, ततो वा पापिट्ठतरा; कम्मं न गरहितब्बं, कम्मिका न गरहितब्बा । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथो ठपेतब्बो, न पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीयं कातब्बं, न अनुवादो पट्टपेतब्बो, न ओकासो कारेतब्बो, न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न भिक्खूहि सम्पयोजेतब्ब”न्ति ।

पटिसारणीयकम्मे अट्टारसवत्तं निद्धितं ।

४१. अथ खो सङ्गो सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्मं अकासि — “चित्तो ते गहपति खमापेतब्बो”ति । सो सङ्गेन पटिसारणीयकम्मकतो मच्छिकासण्डं गन्त्वा मङ्कुभूतो नासक्खि चित्तं गहपतिं खमापेतुं । पुनदेव सावत्थिं पच्चागच्छि । भिक्खू एवमाहंसु — “खमापितो तया, आवुसो सुधम्म, चित्तो गहपती”ति? “इधाहं, आवुसो, मच्छिकासण्डं गन्त्वा मङ्कुभूतो नासक्खिं चित्तं गहपतिं खमापेतु”न्ति । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं... पे०... । “तेन हि, भिक्खवे, सङ्गो सुधम्मस्स भिक्खुनो अनुदूतं देतु — चित्तं गहपतिं खमापेतुं । एवञ्च पन भिक्खवे दातब्बो — पठमं भिक्खु याचितब्बो, याचित्वा व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्गो आपेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्गो इत्थन्नामं भिक्खुं सुधम्मस्स भिक्खुनो अनुदूतं ददेय्य चित्तं गहपतिं खमापेतुं । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । सङ्गो इत्थन्नामं भिक्खुं सुधम्मस्स भिक्खुनो अनुदूतं देति चित्तं गहपतिं खमापेतुं । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सुधम्मस्स भिक्खुनो अनुदूतस्स दानं चित्तं गहपतिं खमापेतुं, सो तुणहस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दिन्नो सङ्गेन इत्थन्नामो भिक्खु सुधम्मस्स भिक्खुनो अनुदूतो चित्तं गहपतिं खमापेतुं । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

४२. “तेन, भिक्खवे, सुधम्मेन भिक्खुना अनुदूतेन भिक्खुना सद्धिं मच्छिकासण्डं गन्त्वा चित्तो गहपतिं खमापेतब्बो — ‘खम, गहपति, पसादेमि त’न्ति । एवञ्चे वुच्चमानो खमति, इच्चेतं कुसलं । नो चे खमति, अनुदूतेन भिक्खुना वत्तब्बो — ‘खम, गहपति, इमस्स भिक्खुनो, पसादेति त’न्ति । एवञ्चे वुच्चमानो खमति, इच्चेतं कुसलं । नो चे खमति, अनुदूतेन

भिक्षुना वत्तब्बो — ‘खम, गहपति, इमस्स भिक्षुनो, अहं तं पसादेमी’ति । एवञ्चे वुच्चमानो खमति, इच्चेतं कुसलं । नो चे खमति, अनुदूतेन भिक्षुना वत्तब्बो — ‘खम, गहपति, इमस्स भिक्षुनो, सङ्गस्स वचनेना’ति । एवञ्चे वुच्चमानो खमति, इच्चेतं कुसलं । नो चे खमति, अनुदूतेन भिक्षुना सुधम्मो भिक्षु [सुधम्मं भिक्षुं... सा आपत्ति देसापेतब्बाति (सी० स्या०)] चित्तस्स गहपतिनो दस्सनूपचारं अविजहापेत्वा सवनूपचारं अविजहापेत्वा एकंसं उत्तरासङ्गं कारापेत्वा उक्कुटिकं निसीदापेत्वा अञ्जलिं पग्गणापेत्वा तं आपत्तिं देसापेतब्बो’ति [सुधम्मं भिक्षुं... सा आपत्ति देसापेतब्बाति (सी० स्या०)] ।

अथ खो आयस्मा सुधम्मो अनुदूतेन भिक्षुना सद्धिं मच्छिकासण्डं गन्त्वा चित्तं गहपतिं खमापेसि । सो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, भिक्षू उपसङ्गमित्वा एवं वदेति — “अहं, आवुसो, सङ्गेन पटिसारणीयकम्मकतो सम्मा वत्तामि, लोमं पातेमि, नेत्थारं वत्तामि । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्ब’न्ति? भिक्षू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं... पे०... “तेन हि, भिक्षवे, सङ्गो सुधम्मस्स भिक्षुनो पटिसारणीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतु ।

नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसकं

४३. “पञ्चहि, भिक्षवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्षुनो पटिसारणीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं । उपसम्पादेति, निस्सयं देति, सामणेणं उपट्ठापेति, भिक्षुनोवादकसम्मुतिं सादियति, सम्मतोपि भिक्षुनियो ओवदति — इमेहि खो, भिक्षवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्षुनो पटिसारणीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

[परि० ४२०] “अपरेहिपि, भिक्षवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्षुनो पटिसारणीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं । याय आपत्तिया सङ्गेन पटिसारणीयकम्मं कतं होति तं आपत्तिं आपज्जति, अञ्जं वा तादिसिकं, ततो वा पापिट्ठतरं; कम्मं गरहति, कम्मिके गरहति — इमेहि खो, भिक्षवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्षुनो पटिसारणीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अट्ठहि, भिक्षवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्षुनो पटिसारणीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं । पकतत्तस्स भिक्षुनो उपोसथं ठपेति, पवारणं ठपेति, सवचनीयं करोति, अनुवादं पट्ठपेति, ओकासं कारेति, चोदेति, सारेति, भिक्षूहि सम्पयोजेति — इमेहि खो, भिक्षवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्षुनो पटिसारणीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं” ।

पटिसारणीयकम्मे नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसकं निट्ठितं ।

पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसकं

४४. “पञ्चहि, भिक्षवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्षुनो पटिसारणीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं । न उपसम्पादेति, न निस्सयं देति, न सामणेणं उपट्ठापेति, न भिक्षुनोवादकसम्मुतिं सादियति, सम्मतोपि भिक्षुनियो न ओवदति — इमेहि खो, भिक्षवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्षुनो पटिसारणीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अपरेहिपि, भिक्षवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्षुनो पटिसारणीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं । याय आपत्तिया सङ्गेन पटिसारणीयकम्मं कतं होति तं आपत्तिं न आपज्जति, अञ्जं वा तादिसिकं, ततो वा पापिट्ठतरं; कम्मं न गरहति, कम्मिके न गरहति — इमेहि खो, भिक्षवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्षुनो पटिसारणीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अट्टहि, भिक्खवे, अट्टेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथं ठपेति, न पवारणं ठपेति, न सवचनीयं करोति, न अनुवादं पट्टपेति, न ओकासं कारेति, न चोदेति, न सारेति, न भिक्खूहि सम्पयोजेति — इमेहि खो, भिक्खवे, अट्टहट्टेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

पटिसारणीयकम्मे पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसकं निट्ठितं ।

४५. “एवञ्च पन, भिक्खवे, पटिप्पस्सम्भेतब्बं । तेन [तेन हि (स्या० क०)], भिक्खवे, सुधम्मने भिक्खुना सङ्गं उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा वुट्ठानं भिक्खून् पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अज्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो — ‘अहं, भन्ते, सङ्गेन पटिसारणीयकम्मकतो सम्मा वत्तामि, लोमं पातेमि, नेत्थारं वत्तामि, पटिसारणीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचामी’ति । दुतियम्पि याचितब्बा । ततियम्पि याचितब्बा । ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्गे जापेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गे । अयं सुधम्मो भिक्खु सङ्गेन पटिसारणीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, पटिसारणीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्गे सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गे । अयं सुधम्मो भिक्खु सङ्गेन पटिसारणीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, पटिसारणीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । सङ्गे सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्मतो खमति सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियम्पि एतमत्थं वदामि...पे०... ततियम्पि एतमत्थं वदामि — सुणातु मे, भन्ते, सङ्गे । अयं सुधम्मो भिक्खु सङ्गेन पटिसारणीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, पटिसारणीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । सङ्गे सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्मतो खमति सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“पटिप्पस्सद्धं सङ्गेन सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्मं । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

पटिसारणीयकम्मं निट्ठितं चतुत्थं ।

५. आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्मं

४६. तेन समयेन बुद्धो भगवा कोसम्बियं विहरति घोसितारामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा छन्नो आपत्तिं आपज्जित्वा न इच्छति आपत्तिं पस्सितुं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम आयस्मा छन्नो आपत्तिं आपज्जित्वा न इच्छिस्सति आपत्तिं पस्सितु”न्ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्गं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्चं किर,

भिक्षवे, छन्नो भिक्षु आपत्तिं आपज्जित्वा न इच्छति आपत्तिं पस्सितुं”न्ति? “सच्चं भगवा”ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं...पे०... कथञ्चि नाम सो, भिक्षवे, मोघपुरिसो आपत्तिं आपज्जित्वा न इच्छिस्सति आपत्तिं पस्सितुं? नेतं, भिक्षवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... विगरहित्वा...पे०... धम्मिं कथं कत्वा भिक्षू आमन्तेसि — तेन हि, भिक्षवे, सङ्घो छन्नस्स भिक्षुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं करोतु — असम्भोगं सङ्घेन । एवञ्च पन, भिक्षवे, कातब्बं — पठमं छन्नो भिक्षु चोदेतब्बो, चोदेत्वा सारेतब्बो, सारेत्वा आपत्तिं आरोपेतब्बो, आपत्तिं आरोपेत्वा व्यत्तेन भिक्षुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो —

४७. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं छन्नो भिक्षु आपत्तिं आपज्जित्वा न इच्छति आपत्तिं पस्सितुं । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो छन्नस्स भिक्षुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य — असम्भोगं सङ्घेन । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं छन्नो भिक्षु आपत्तिं आपज्जित्वा न इच्छति आपत्तिं पस्सितुं । सङ्घो छन्नस्स भिक्षुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं करोति — असम्भोगं सङ्घेन । यस्सायस्मतो खमति छन्नस्स भिक्षुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स करणं — असम्भोगं सङ्घेन, सो तुणहस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियम्पि एतमत्थं वदामि...पे०... ततियम्पि एतमत्थं वदामि — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं छन्नो भिक्षु आपत्तिं आपज्जित्वा न इच्छति आपत्तिं पस्सितुं । सङ्घो छन्नस्स भिक्षुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं करोति — असम्भोगं सङ्घेन । यस्सायस्मतो खमति छन्नस्स भिक्षुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स करणं — असम्भोगं सङ्घेन, सो तुणहस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“कतं सङ्घेन छन्नस्स भिक्षुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं — असम्भोगं सङ्घेन । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामीति ।

“आवासपरम्परञ्च, भिक्षवे, संसथ — ‘छन्नो भिक्षु सङ्घेन आपत्तिया [छन्नो भिक्षु आपत्तिया (सी० क०)] अदस्सने उक्खेपनीयकम्मकतो — असम्भोगं सङ्घेना’ति ।

अधम्मकम्मद्वादसकं

४८. “तीहि, भिक्षवे, अङ्गेहि समन्नागतं, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं अधम्मकम्मञ्च होति, अविनयकम्मञ्च, दुवूपसन्तञ्च । असम्मुखा कतं होति, अप्पटिपुच्छा कतं होति, अप्पटिज्जाय कतं होति — इमेहि खो, भिक्षवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं अधम्मकम्मञ्च होति, अविनयकम्मञ्च, दुवूपसन्तञ्च ।

“अपरेहिपि, भिक्षवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं अधम्मकम्मञ्च होति, अविनयकम्मञ्च, दुवूपसन्तञ्च । अनापत्तिया कतं होति, अदेसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, देसिताय आपत्तिया कतं होति...पे०... अचोदेत्वा कतं होति, असारत्वा कतं होति, आपत्तिं अनारोपेत्वा कतं होति...पे०... असम्मुखा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति...पे०... अप्पटिपुच्छा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति...पे०... अप्पटिज्जाय कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति...पे०... अनापत्तिया कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति...पे०... अदेसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति...पे०... देसिताय आपत्तिया

कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति...पे०... अचोदेत्वा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति...पे०... असारेत्वा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति...पे०... आपत्तिं अनारोपेत्वा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं अधम्मकम्मञ्च होति, अविनयकम्मञ्च, दुवूपसन्तञ्च ।

आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्मे अधम्मकम्मद्वादसकं निट्ठितं ।

धम्मकम्मद्वादसकं

४९. “तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतं, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं धम्मकम्मञ्च होति, विनयकम्मञ्च, सुवूपसन्तञ्च । सम्मुखा कतं होति, पटिपुच्छा कतं होति, पटिज्जाय कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं धम्मकम्मञ्च होति, विनयकम्मञ्च, सुवूपसन्तञ्च ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं...पे०... । आपत्तिया कतं होति, देसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, अदेसिताय आपत्तिया कतं होति...पे०... चोदेत्वा कतं होति, सारेत्वा कतं होति, आपत्तिं आरोपेत्वा कतं होति...पे०... सम्मुखा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०... पटिपुच्छा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०... पटिज्जाय कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०... आपत्तिया कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०... देसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०... अदेसिताय आपत्तिया कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०... चोदेत्वा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०... सारेत्वा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०... आपत्तिं आरोपेत्वा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं धम्मकम्मञ्च होति, विनयकम्मञ्च, सुवूपसन्तञ्च ।

आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्मे धम्मकम्मद्वादसकं निट्ठितं ।

आकङ्खमानछक्कं

५०. [परि० ३२३] “तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्गो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य । भण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको भस्सकारको सङ्गे अधिकरणकारको; बालो होति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो; गिहिसंसट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिसंसग्गेहि — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्गो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्गो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य । अधिसीले सीलविपन्नो होति, अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्गो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्गो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य । बुद्धस्स अवण्णं भासति, धम्मस्स अवण्णं भासति, सङ्गस्स अवण्णं भासति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि

समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्गो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य ।

“तिण्णं, भिक्खवे, भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्गो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य । एको भण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको भस्सकारको सङ्गे अधिकरणकारको; एको बालो होति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो; एको गिहिसंसङ्गो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिसंसङ्गेहि — इमेसं खो, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्गो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य ।

“अपरेसम्पि, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्गो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य । एको अधिसीले सीलविपन्नो होति, एको अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, एको अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति — इमेसं खो, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्गो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य ।

“अपरेसम्पि, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्गो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य । एको बुद्धस्स अवण्णं भासति, एको धम्मस्स अवण्णं भासति, एको सङ्गस्स अवण्णं भासति — इमेसं खो, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्गो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य ।

आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्मे

आकङ्खमानछक्कं निट्ठितं ।

तेचत्तालीसवत्तं

५१. “आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्मकतेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्मा वत्तितब्बं । तत्रायं सम्मावत्तना — न उपसम्पादेतब्बं, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो, न भिक्खुनोवादकसम्मुति सादितब्बा, सम्मतेनपि भिक्खुनियो न ओवदितब्बा । याय आपत्तिया सङ्गेन, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं कतं होति सा आपत्ति न आपज्जितब्बा, अज्जा वा तादिसिका, ततो वा पापिट्ठतरा; कम्मं न गरहितब्बं, कम्मिका न गरहितब्बा । न पकतत्तस्स भिक्खुनो अभिवादनं, पच्चुट्ठानं, अज्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, आसनाभिहारो, सेय्याभिहारो, पादोदकं, पादपीठं पादकथलिकं, पत्तचीवरप्पटिग्गहणं, नहाने पिट्ठिपरिकम्मं सादितब्बं । न पकतत्तो भिक्खु सीलविपत्तिया अनुद्धंसेतब्बो, न आचारविपत्तिया अनुद्धंसेतब्बो, न दिट्ठिविपत्तिया अनुद्धंसेतब्बो, न आजीवविपत्तिया अनुद्धंसेतब्बो, न भिक्खु भिक्खूहि भेदेतब्बो [न भिक्खू भिक्खूहि भेदेतब्बा (स्या०)], न गिहिद्धजो धारेतब्बो, न तित्थियद्धजो धारेतब्बो, न तित्थिया सेवितब्बा; भिक्खू सेवितब्बा, भिक्खुसिक्खाय सिक्खितब्बं [भिक्खुसिक्खा सिक्खितब्बा (स्या०)] । न पकतत्तेन भिक्खुना सद्धिं एकच्छन्ने आवासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वत्थब्बं, पकतत्तं भिक्खुं दिस्वा आसना वुट्ठातब्बं, न पकतत्तो भिक्खु आसादेतब्बो अन्तो वा बहि वा । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथो ठपेतब्बो, न पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीयं कातब्बं, न अनुवादो पट्ठपेतब्बो, न ओकासो कारेतब्बो, न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न भिक्खूहि सम्पयोजेतब्बं”न्ति ।

आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्मे

तेचत्तालीसवत्तं निट्ठितं ।

५२. अथ खो सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं अकासि — असम्भोगं सङ्घेन । सो सङ्घेन, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मकतो तम्हा आवासा अज्जं आवासं अगमासि । तत्थ भिक्खू नेव अभिवादेसुं, न पच्चुट्ठेसुं, न अज्जलिकम्मं न सामीचिकम्मं अकंसु, न सक्करिंसु, न गरु करिंसु [न गरुकरिंसु (क०)], न मानेसुं, न पूजेसुं । सो भिक्खूहि असक्करियमानो अगरुकरियमानो अमानियमानो अपूजियमानो असक्कारपकतो तम्हापि आवासा अज्जं आवासं अगमासि । तत्थपि भिक्खू नेव अभिवादेसुं, न पच्चुट्ठेसुं, न अज्जलिकम्मं न सामीचिकम्मं अकंसु, न सक्करिंसु, न गरुं करिंसु, न मानेसुं, न पूजेसुं । सो भिक्खूहि असक्करियमानो अगरुकरियमानो अमानियमानो अपूजियमानो असक्कारपकतो तम्हापि आवासा अज्जं आवासं अगमासि । तत्थपि भिक्खू नेव अभिवादेसुं, न पच्चुट्ठेसुं, न अज्जलिकम्मं न सामीचिकम्मं अकंसु, न सक्करिंसु, न गरुं करिंसु, न मानेसुं, न पूजेसुं । सो भिक्खूहि असक्करियमानो अगरुकरियमानो अमानियमानो अपूजियमानो असक्कारपकतो पुनदेव कोसम्बिं पच्चागज्झि । सो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, भिक्खू उपसङ्कमित्वा एवं वदेति — “अहं, आवुसो, सङ्घेन, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तामि, लोमं पातेमि, नेत्थारं वत्तामि । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्ब”न्ति? भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... । “तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतु ।

नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब-तेचत्तालीसकं

५३. “पज्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं । उपसम्पादेति, निस्सयं देति, सामणेरं उपट्ठापेति, भिक्खुनोवादकसम्मुतिं सादियति, सम्मतोपि भिक्खुनियो ओवदति — इमेहि खो, भिक्खवे, पज्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

[परि० ४२०] “अपरेहिपि, भिक्खवे, पज्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं । याय आपत्तिया सङ्घेन, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं कतं होति तं आपत्तिं आपज्जति, अज्जं वा तादिसिकं, ततो वा पापिट्ठतरं; कम्मं गरहति, कम्मिके गरहति — इमेहि खो, भिक्खवे, पज्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे, पज्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं । पकतत्तस्स भिक्खुनो अभिवादनं, पच्चुट्ठानं, अज्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, आसनाभिहारं सादियति — इमेहि खो, भिक्खवे, पज्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे, पज्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं । पकतत्तस्स भिक्खुनो सेय्याभिहारं, पादोदकं पादपीठं, पादकथलिकं, पत्तचीवरप्पटिगहणं, नहाने पिट्ठिपरिकम्मं सादियति — इमेहि खो, भिक्खवे, पज्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे, पज्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं । पकतत्तं भिक्खुं सीलविपत्तिया अनुद्धंसेति, आचारविपत्तिया अनुद्धंसेति, दिट्ठिविपत्तिया अनुद्धंसेति,

आजीवविपत्तिया अनुद्धंसेति, भिक्खुं [भिक्खू (सी० स्या०)] भिक्खूहि भेदेति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं । गिहिद्धजं धारेति, तिथियद्धजं धारेति, तिथिये सेवति; भिक्खू न सेवति, भिक्खुसिक्खाय न सिक्खति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं । पकतत्तेन भिक्खुना सद्धिं एकच्छन्ने आवासे वसति, एकच्छन्ने अनावासे वसति, एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वसति; पकतत्तं भिक्खुं दिस्वा आसना न वुट्ठाति; पकतत्तं भिक्खुं आसादेति अन्तो वा बहि वा — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अट्ठहि, भिक्खवे, अट्ठेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं । पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथं ठपेति, पवारणं ठपेति, सवचनीयं करोति, अनुवादं पट्टपेति, ओकासं कारेति, चोदेति, सारेति, भिक्खूहि सम्पयोजेति — इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्मे

नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब-तेचत्तालीसकं निड्डितं ।

पटिप्पस्सम्भेतब्ब-तेचत्तालीसकं

५४. “पञ्चहि, भिक्खवे, अट्ठेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं । न उपसम्पादेति, न निस्सयं देति, न सामणेरं उपट्टपेति, न भिक्खुनोवादकसम्मुतिं सादियति, सम्मतोपि भिक्खुनियो न ओवदति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं । याय आपत्तिया सङ्गेन आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्मं कतं होति तं आपत्तिं न आपज्जति, अज्जं वा तादिसिकं, ततो वा पापिट्ठतरं; कम्मं न गरहति, कम्मिके न गरहति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं । न पकतत्तस्स भिक्खुनो अभिवादनं, पच्चुट्ठानं, अज्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, आसनाभिहारं सादियति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं । न पकतत्तस्स भिक्खुनो सेय्याभिहारं, पादोदकं पादपीठं, पादकथलिकं, पत्तचीवरप्पटिग्गहणं, नहाने पिट्ठिपरिकम्मं सादियति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं । न पकतत्तं भिक्खुं सीलविपत्तिया अनुद्धंसेति, न आचारविपत्तिया अनुद्धंसेति, न दिट्ठिविपत्तिया अनुद्धंसेति, न आजीवविपत्तिया अनुद्धंसेति, न भिक्खुं भिक्खूहि भेदेति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं । न गिहिद्धजं धारेति, न तित्थियद्धजं धारेति, न तित्थिये सेवति, भिक्खू सेवति, भिक्खुसिक्खाय सिक्खति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं । न पकतत्तेन भिक्खुना सद्धिं एकच्छन्ने आवासे वसति, न एकच्छन्ने अनावासे वसति, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वसति, पकतत्तं भिक्खुं दिस्वा आसना वुट्ठाति, न पकतत्तं भिक्खुं आसादेति अन्तो वा बहि वा — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अट्ठहि, भिक्खवे, अट्ठेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथं ठपेति, न पवारणं ठपेति, न सवचनीयं करोति, न अनुवादं पट्टपेति, न ओकासं कारेति, न चोदेति, न सारेति, न भिक्खूहि सम्पयोजेति — इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्मे

पटिप्पस्सम्भेतब्बतेचत्तालीसकं निट्ठितं ।

५५. “एवञ्च पन, भिक्खवे, पटिप्पस्सम्भेतब्बं । तेन, भिक्खवे, छन्नेन भिक्खुना सद्धं उपसङ्गमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा वुट्ठानं भिक्खूनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो — ‘अहं, भन्ते, सङ्गेन, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तामि, लोमं पातेमि, नेत्थारं वत्तामि, आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचामी’ति । दित्थयम्पि याचितब्बा । तत्थयम्पि याचितब्बा । ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्गो जापेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । अयं छन्नो भिक्खु सङ्गेन, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्गो

छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । अयं छन्नो भिक्खु सङ्गेन, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । सङ्गो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्मतो खमति छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं, सो तुणहस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियम्पि एतमत्थं वदामि...पे०... ततियम्पि एतमत्थं वदामि — सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । अयं छन्नो भिक्खु सङ्गेन, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । सङ्गो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्मतो खमति छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं, सो तुणहस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“पटिप्पस्सद्धं सङ्गेन छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुणही, एवमेतं धारयामी”ति ।

आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्मं निद्रितं पञ्चमं ।

६. आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्मं

५६. तेन समयेन बुद्धो भगवा कोसम्बियं विहरति घोसितारामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा छन्नो आपत्तिं आपज्जित्वा न इच्छति आपत्तिं पटिकातुं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम आयस्मा छन्नो आपत्तिं आपज्जित्वा न इच्छिस्सति आपत्तिं पटिकातुं”न्ति? अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्चं किर, भिक्खवे, छन्नो भिक्खु आपत्तिं आपज्जित्वा न इच्छति आपत्तिं पटिकातुं”न्ति? “सच्चं भगवा”ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं...पे०... कथञ्चि नाम सो, भिक्खवे, मोघपुरिसो आपत्तिं आपज्जित्वा न इच्छिस्सति आपत्तिं पटिकातुं । नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... विगरहित्वा...पे०... धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — तेन हि, भिक्खवे, सङ्गो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं करोतु — असम्भोगं सङ्गेन । एवञ्च पन, भिक्खवे, कातब्बं — पठमं छन्नो भिक्खु चोदेतब्बो, चोदेत्वा सारेतब्बो, सारेत्वा आपत्तिं आरोपेतब्बो, आपत्तिं आरोपेत्वा व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्गो जापेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । अयं छन्नो भिक्खु आपत्तिं आपज्जित्वा न इच्छति आपत्तिं पटिकातुं । यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्गो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य — असम्भोगं सङ्गेन । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । अयं छन्नो भिक्खु आपत्तिं आपज्जित्वा न इच्छति आपत्तिं पटिकातुं । सङ्गो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं करोति — असम्भोगं सङ्गेन । यस्सायस्मतो खमति छन्नस्स भिक्खुनो,

आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स करणं — असम्भोगं सङ्गेन, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियम्पि एतमत्थं वदामि... पे०... ततियम्पि एतमत्थं वदामि — सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । अयं छन्नो भिक्खु आपत्तिं आपज्जित्वा न इच्छति आपत्तिं पटिकातुं । सङ्गो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं करोति — असम्भोगं सङ्गेन । यस्सायस्मतो खमति छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स करणं — असम्भोगं सङ्गेन, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“कतं सङ्गेन छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं — असम्भोगं सङ्गेन । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामीति ।

“आवासपरम्परञ्च, भिक्खवे, संसथ — ‘छन्नो भिक्खु, सङ्गेन आपत्तिया [छन्नो भिक्खु आपत्तिया (सी० क०)] अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मकतो — असम्भोगं सङ्गेना’ति ।

अधम्मकम्मद्वादसकं

५७. “तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतं, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं अधम्मकम्मञ्च होति, अविनयकम्मञ्च, दुवूपसन्तञ्च । असम्मुखा कतं होति, अप्पटिपुच्छा कतं होति, अप्पटिज्जाय कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं अधम्मकम्मञ्च होति, अविनयकम्मञ्च, दुवूपसन्तञ्च ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं अधम्मकम्मञ्च होति, अविनयकम्मञ्च, दुवूपसन्तञ्च । अनापत्तिया कतं होति, अदेसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, देसिताय आपत्तिया कतं होति... पे०... अचोदेत्वा कतं होति, असारेत्वा कतं होति, आपत्तिं अनारोपेत्वा कतं होति... पे०... असम्मुखा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति... पे०... अप्पटिपुच्छा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति... पे०... अप्पटिज्जाय कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति... पे०... अनापत्तिया कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति... पे०... अदेसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति... पे०... देसिताय आपत्तिया कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति... पे०... अचोदेत्वा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति... पे०... असारेत्वा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति... पे०... आपत्तिं अनारोपेत्वा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं अधम्मकम्मञ्च होति, अविनयकम्मञ्च, दुवूपसन्तञ्च ।

आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्मे

अधम्मकम्मद्वादसकं निद्धितं ।

धम्मकम्मद्वादसकं

५८. “तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतं, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं धम्मकम्मञ्च होति, विनयकम्मञ्च, सुवूपसन्तञ्च । सम्मुखा कतं होति, पटिपुच्छा कतं होति, पटिज्जाय कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं धम्मकम्मञ्च होति, विनयकम्मञ्च, सुवूपसन्तञ्च ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं धम्मकम्मञ्च होति, विनयकम्मञ्च, सुवूपसन्तञ्च । आपत्तिया कतं होति, देसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, अदेसिताय आपत्तिया कतं होति...पे०... चोदेत्वा कतं होति, सारेत्वा कतं होति, आपत्तिं आरोपेत्वा कतं होति...पे०... सम्मुखा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०... पटिपुच्छा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०... पटिज्जाय कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०... आपत्तिया कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०... देसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०... अदेसिताय आपत्तिया कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०... चोदेत्वा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०... सारेत्वा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०... आपत्तिं आरोपेत्वा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं धम्मकम्मञ्च होति, विनयकम्मञ्च, सुवूपसन्तञ्च ।

आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्मे

धम्मकम्मद्वादसकं निट्ठितं ।

आकङ्खमानछक्कं

५९. [परि० ३२३] “तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्गो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य । भण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको भस्सकारको सङ्गे अधिकरणकारको; बालो होति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो; गिहिसंसट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिसंसग्गेहि — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्गो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्गो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य । अधिसीले सीलविपन्नो होति, अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्गो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्गो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य । बुद्धस्स अवण्णं भासति, धम्मस्स अवण्णं भासति, सङ्गस्स अवण्णं भासति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्गो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य ।

“तिण्णं, भिक्खवे, भिक्खूनं, आकङ्खमानो सङ्गो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य । एको भण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको भस्सकारको सङ्गे अधिकरणकारको; एको बालो होति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो; एको गिहिसंसट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिसंसग्गेहि — इमेसं खो, भिक्खवे, तिण्णं

भिक्षून्, आकङ्क्षमानो सङ्गो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य ।

“अपरेसम्पि, भिक्षवे, तिण्णं भिक्षून्, आकङ्क्षमानो सङ्गो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य । एको अधिसीले सीलविपन्नो होति, एको अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, एको अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति — इमेसं खो, भिक्षवे, तिण्णं भिक्षून्, आकङ्क्षमानो सङ्गो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य ।

“अपरेसम्पि, भिक्षवे, तिण्णं भिक्षून्, आकङ्क्षमानो सङ्गो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य । एको बुद्धस्स अवण्णं भासति, एको धम्मस्स अवण्णं भासति, एको सङ्गस्स अवण्णं भासति — इमेसं खो, भिक्षवे, तिण्णं भिक्षून्, आकङ्क्षमानो सङ्गो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य ।

आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्मे

आकङ्क्षमानछक्कं निट्ठितं ।

तेचत्तालीसवत्तं

६०. “आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्मकतेन, भिक्षवे, भिक्षुना सम्मा वत्तितब्बं । तत्रायं सम्मावत्तना — न उपसम्पादेतब्बं, न निस्सयो दातब्बो, न सामणोरो उपट्ठापेतब्बो, न भिक्षुनोवादकसम्मुति सादितब्बा, सम्मतेनपि भिक्षुनियो न ओवदितब्बा । याय आपत्तिया सङ्गेन, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं कतं होति सा आपत्ति न आपज्जितब्बा, अज्जा वा तादिसिका, ततो वा पापिट्ठतरा; कम्मं न गरहितब्बं, कम्मिका न गरहितब्बा । न पकतत्तस्स भिक्षुनो अभिवादनं, पच्चुट्ठानं, अज्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, आसनाभिहारो, सेय्याभिहारो, पादोदकं पादपीठं, पादकथलिकं, पत्तचीवरप्पटिग्गहणं, नहाने पिट्ठिपरिकम्मं सादितब्बं । न पकतत्तो भिक्षु सीलविपत्तिया अनुद्धंसेतब्बो, न आचारविपत्तिया अनुद्धंसेतब्बो, न दिट्ठिविपत्तिया अनुद्धंसेतब्बो, न आजीवविपत्तिया अनुद्धंसेतब्बो, न भिक्षु भिक्षूहि भेदेतब्बो । न गिहिद्धजो धारेतब्बो, न तिथियद्धजो धारेतब्बो, न तिथिया सेवितब्बा; भिक्षू सेवितब्बा, भिक्षुसिक्खाय सिक्खितब्बं । न पकतत्तेन भिक्षुना सद्धिं एकच्छन्ने आवासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वत्थब्बं, पकतत्तं भिक्षुं दिस्वा आसना वट्ठुतब्बं, न पकतत्तो भिक्षु आसादेतब्बो अन्तो वा बहि वा । न पकतत्तस्स भिक्षुनो उपोसथो ठपेतब्बो, न पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीयं कातब्बं, न अनुवादो पट्ठपेतब्बो, न ओकासो कारेतब्बो, न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न भिक्षूहि सम्पयोजेतब्बं”न्ति ।

आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्मे

तेचत्तालीसवत्तं निट्ठितं ।

६१. अथ खो सङ्गो छन्नस्स भिक्षुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं अकासि — असम्भोगं सङ्गेन । सो सङ्गेन, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मकतो तम्हा आवासा अज्जं आवासं अगमासि । तत्थ भिक्षू नेव अभिवादेसुं, न पच्चुट्ठेसुं, न अज्जलिकम्मं न सामीचिकम्मं अकंसु, न सक्करिंसु, न गरुं करिंसु, न मानेसुं, न पूजेसुं । सो भिक्षूहि असक्करियमानो अगरुकरियमानो अमानियमानो अपूजियमानो असक्कारपकतो तम्हापि आवासा अज्जं आवासं अगमासि । तत्थपि भिक्षू नेव अभिवादेसुं, न पच्चुट्ठेसुं, न अज्जलिकम्मं न सामीचिकम्मं अकंसु, न सक्करिंसु,

न गरुं करिंसु, न मानेसुं, न पूजेसुं । सो भिक्खूहि असक्करियमानो अगरुकरियमानो अमानियमानो अपूजियमानो असक्कारपकतो तम्हापि आवासा अज्जं आवासं अगमासि । तत्थपि भिक्खू नेव अभिवादेसुं, न पच्चुट्टेसुं, न अज्जलिकम्मं न सामीचिकम्मं अकंसु, न सक्करिंसु, न गरुं करिंसु, न मानेसुं, न पूजेसुं । सो भिक्खूहि असक्करियमानो अगरुकरियमानो अमानियमानो अपूजियमानो असक्कारपकतो पुनदेव कोसम्बिं पच्चागज्झि । सो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, भिक्खू उपसङ्कमित्वा एवं वदेति — “अहं, आवुसो, सङ्गेन, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तामि, लोमं पातेमि, नेत्थारं वत्तामि । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्ब”न्ति? भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... । “तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतु ।

नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बतेचत्तालीसकं

६२. “पज्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं । उपसम्पादेति, निस्सयं देति, सामणेरं उपट्ठापेति, भिक्खुनोवादकसम्मुतिं सादियति, सम्मतोपि भिक्खुनियो ओवदति — इमेहि खो, भिक्खवे, पज्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

[परि० ४२०] “अपरेहिपि, भिक्खवे, पज्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं । याय आपत्तिया सङ्गेन, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं कतं होति तं आपत्तिं आपज्जति, अज्जं वा तादिसिकं, ततो वा पापिट्ठतरं; कम्मं गरहति, कम्मिके गरहति...पे०... पकतत्तस्स भिक्खुनो अभिवादनं, पच्चुट्ठानं, अज्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, आसनाभिहारं सादियति...पे०... पकतत्तस्स भिक्खुनो सेय्याभिहारं, पादोदकं पादपीठं, पादकथलिकं, पत्तचीवरप्पटिग्गहणं, नहाने पिट्ठिपरिकम्मं सादियति...पे०... पकतत्तं भिक्खुं सीलविपत्तिया अनुद्धंसेति, आचारविपत्तिया अनुद्धंसेति, दिट्ठिविपत्तिया अनुद्धंसेति, आजीवविपत्तिया अनुद्धंसेति, भिक्खुं भिक्खूहि भेदेति...पे०... गिहिद्धजं धारेति, तिथियद्धजं धारेति, तिथिये सेवति, भिक्खू न सेवति, भिक्खुसिक्खाय न सिक्खति...पे०... पकतत्तेन भिक्खुना सद्धिं एकच्छन्ने आवासे वसति, एकच्छन्ने अनावासे वसति, एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वसति, पकतत्तं भिक्खुं दिस्वा आसना न वुट्ठाति, पकतत्तं भिक्खुं आसादेति अन्तो वा बहि वा — इमेहि खो, भिक्खवे, पज्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं । पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथं ठपेति, पवारणं ठपेति, सवचनीयं करोति, अनुवादं पट्ठपेति, ओकासं कारेति, चोदेति, सारेति, भिक्खूहि सम्पयोजेति — इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्मे

नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बतेचत्तालीसकं निट्ठितं ।

पटिप्पस्सम्भेतब्बतेचत्तालीसकं

६३. “पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं । न उपसम्पादेति, न निस्सयं देति, न सामणेरं उपट्ठापेति, न भिक्खुनोवादकसम्मुतिं सादियति, सम्मतोपि भिक्खुनियो न ओवदति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं । याय आपत्तिया सङ्गेन, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं कतं होति तं आपत्तिं न आपज्जति, अज्जं वा तादिसिकं, ततो वा पापिट्ठतरं; कम्मं न गरहति, कम्मिके न गरहति...पे०... न पकतत्तस्स भिक्खुनो अभिवादनं, पच्चुट्ठानं, अज्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, आसनाभिहारं सादियति...पे०... न पकतत्तस्स भिक्खुनो सेय्याभिहारं, पादोदकं पादपीठं, पादकथलिकं, पत्तचीवरप्पटिग्गहणं, नहाने पिट्ठिपरिकम्मं सादियति...पे०... न पकतत्तं भिक्खुं सीलविपत्तिया अनुद्धंसेति, न आचारविपत्तिया अनुद्धंसेति, न दिट्ठिविपत्तिया अनुद्धंसेति, न आजीवविपत्तिया अनुद्धंसेति, न भिक्खुं भिक्खूहि भेदेति...पे०... न गिहिद्धजं धारेति, न तित्थियद्धजं धारेति, न तित्थिये सेवति, भिक्खू सेवति, भिक्खुसिक्खाय सिक्खति...पे०... न पकतत्तेन भिक्खुना सद्धिं एकच्छन्ने आवासे वसति, न एकच्छन्ने अनावासे वसति, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वसति, पकतत्तं भिक्खुं दिस्वा आसना वुट्ठाति, न पकतत्तं भिक्खुं आसादेति अन्तो वा बहि वा — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथं ठपेति, न पवारणं ठपेति, न सवचनीयं करोति, न अनुवादं पट्ठपेति, न ओकासं कारेति, न चोदेति, न सारेति, न भिक्खूहि सम्पयोजेति — इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्मे

पटिप्पस्सम्भेतब्बतेचत्तालीसकं निट्ठितं ।

६४. “एवञ्च पन, भिक्खवे, पटिप्पस्सम्भेतब्बं । तेन भिक्खवे, छन्नेन भिक्खुना सङ्गं उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा वुट्ठानं भिक्खूनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अज्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो — ‘अहं, भन्ते, सङ्गेन, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तामि, लोमं पातेमि, नेत्थारं वत्तामि, आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचामी’ति । द्दुतियम्पि याचितब्बा । ततियम्पि याचितब्बा । ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्गो जापेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । अयं छन्नो भिक्खु सङ्गेन, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्गो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । अयं छन्नो भिक्खु सङ्गेन, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । सङ्गो छन्नस्स

भिक्षुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्मतो खमति छन्नस्स भिक्षुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियम्पि एतमत्थं वदामि... पे०... ततियम्पि एतमत्थं वदामि — सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । अयं छन्नो भिक्षु सङ्गेन, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । सङ्गो छन्नस्स भिक्षुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्मतो खमति छन्नस्स भिक्षुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“पटिप्पस्सद्धं सङ्गेन छन्नस्स भिक्षुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्मं निट्ठितं छट्ठं ।

७. पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्मं

६५. [इदं वत्थु पाचि० ४१७; म० नि० २३४ आदयो] तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अरिडुस्स नाम भिक्षुनो गद्धबाधिपुब्बस्स [गन्धबाधिपुब्बस्स (क०)] एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं होति — “तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया”ति । अस्सोसुं खो सम्बहुला भिक्षू अरिडुस्स नाम किर भिक्षुनो गद्धबाधिपुब्बस्स एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं — “तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया”ति । अथ खो ते भिक्षू येन अरिडुो भिक्षु गद्धबाधिपुब्बो तेनुपसङ्गमिसु । उपसङ्गमित्वा अरिडुं भिक्षुं गद्धबाधिपुब्बं एतदवोचुं — “सच्चं किर ते, आवुसो अरिडु, एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं — तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया”ति? “एवंब्या खो अहं, आवुसो, भगवता धम्मं देसितं आजानामि, यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया”ति ।

“मावुसो अरिडु, एवं अवच । मा भगवन्तं अब्भाचिक्खि । न हि साधु भगवतो अब्भक्खानं [अब्भाचिक्खनं (क०)] । न हि भगवा एवं वदेय्य । अनेकपरियायेनावुसो अरिडु, अन्तरायिका धम्मा अन्तरायिका वुत्ता भगवता । अलञ्च पन ते पटिसेवतो अन्तरायाय । अप्पस्सादा कामा वुत्ता भगवता, बहुदुक्खा बहुपायासा [बहूपायासा (सी० स्या०)], आदीनवो एत्थ भिय्यो । अट्ठिकङ्कलूपमा कामा वुत्ता भगवता, बहुदुक्खा बहूपायासा, आदीनवो एत्थ भिय्यो । मंसपेसूपमा कामा वुत्ता भगवता... पे०... तिणुकूपमा कामा वुत्ता भगवता... पे०... अङ्गारकासूपमा कामा वुत्ता भगवता... सुपिनकूपमा कामा वुत्ता भगवता... याचितकूपमा कामा वुत्ता भगवता... रुक्खफलूपमा कामा वुत्ता भगवता... असिसूनूपमा कामा वुत्ता भगवता... सत्तिसूलूपमा कामा वुत्ता भगवता... सप्पसिरूपमा कामा वुत्ता भगवता, बहुदुक्खा बहूपायासा, आदीनवो एत्थ भिय्यो”ति ।

एवम्पि खो अरिडुो भिक्षु गद्धबाधिपुब्बो तेहि भिक्षूहि वुच्चमानो तथेव तं पापकं दिट्ठिगतं थामसा परामासा अभिनिविस्स वोहरति — “एवंब्या खो अहं, आवुसो, भगवता धम्मं देसितं आजानामि, यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता

भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया'ति । यतो च खो ते भिक्खू नासक्खिंसु अरिट्ठं भिक्खुं गद्धबाधिपुब्बं एतस्मा पापका दिट्ठिगता विवेचेतुं, अथ खो ते भिक्खू येन भगवा तेनुपसङ्कमिंसु, उपसङ्कमित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा अरिट्ठं भिक्खुं गद्धबाधिपुब्बं पटिपुच्छि — “सच्चं किर ते, अरिट्ठ, एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं — तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया'ति? “एवंब्या खो अहं, भन्ते, भगवता धम्मं देसितं आजानामि, यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया'ति ।

“कस्स नु खो नाम त्वं, मोघपुरिस, मया एवं धम्मं देसितं आजानासि? ननु मया, मोघपुरिस, अनेकपरियायेन अन्तरायिका धम्मा अन्तरायिका वुत्ता? अलञ्च पन ते पटिसेवतो अन्तरायाय । अप्पस्सादा कामा वुत्ता मया, बहुदुक्खा बहुपायासा, आदीनवो एत्थ भिय्यो । अट्ठिकङ्कलूपमा कामा वुत्ता मया, बहुदुक्खा बहुपायासा, आदीनवो एत्थ भिय्यो । मंसपेसूपमा कामा वुत्ता मया...पे०... तिणुकूपमा कामा वुत्ता मया... अङ्गारकासूपमा कामा वुत्ता मया... सुपिनकूपमा कामा वुत्ता मया...पे०... याचितकूपमा कामा वुत्ता मया... रुक्खफलूपमा कामा वुत्ता मया... असिसूनूपमा कामा वुत्ता मया... सत्तिसूलूपमा कामा वुत्ता मया... सप्पसिरूपमा कामा वुत्ता मया, बहुदुक्खा बहुपायासा, आदीनवो एत्थ भिय्यो । अथ च पन त्वं, मोघपुरिस, अत्तना दुग्गहितेन [दुग्गहितेन दिट्ठिगतेन (स्या०)] अम्हे चेव अब्भाचिक्खसि, अत्तानञ्च खणसि, बहुञ्च अपुञ्जं पसवसि । तज्झि ते, मोघपुरिस, भविस्सति दीघरत्तं अहिताय दुक्खाय । नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय... पे०... विगरहित्वा...पे०... धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो अरिट्ठस्स भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं करोतु — असम्भोगं सङ्गेन । एवञ्च पन भिक्खवे कातब्बं — पठमं अरिट्ठो भिक्खु चोदेतब्बो, चोदेत्वा सारेतब्बो, सारेत्वा आपत्तिं आरोपेतब्बो, आपत्तिं आरोपेत्वा ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो —

६६. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अरिट्ठस्स भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं — तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायायाति । सो तं दिट्ठिं न पटिनिस्सज्जति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो अरिट्ठस्स भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य — असम्भोगं सङ्गेन । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अरिट्ठस्स भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं — तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायायाति । सो तं दिट्ठिं न पटिनिस्सज्जति । सङ्घो अरिट्ठस्स भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं करोति — असम्भोगं सङ्गेन । यस्सायस्मतो खमति अरिट्ठस्स भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स करणं — असम्भोगं सङ्गेन, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियम्पि एतमत्थं वदामि...पे०... ततियम्पि एतमत्थं वदामि — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अरिट्ठस्स भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं — तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायायाति । सो तं दिट्ठिं न पटिनिस्सज्जति । सङ्घो अरिट्ठस्स भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं करोति — असम्भोगं सङ्गेन । यस्सायस्मतो खमति अरिट्ठस्स भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स करणं — असम्भोगं

सङ्गेन, सो तुणहस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“कतं सङ्गेन अरिट्ठस्स भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं — असम्भोगं सङ्गेन । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुणही, एवमेतं धारयामीति ।

“आवासपरम्परञ्च, भिक्खवे, संसथ — ‘अरिट्ठो भिक्खु गद्धबाधिपुब्बो, सङ्गेन पापिकाय [गद्धबाधिपुब्बो पापिकाय (सी० क०)] दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मकतो — असम्भोगं सङ्गेना’”ति ।

अधम्मकम्मद्वादसकं

६७. “तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतं, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं अधम्मकम्मञ्च होति, अविनयकम्मञ्च, दुवूपसन्तञ्च । असम्मुखा कतं होति, अप्पटिपुच्छा कतं होति, अप्पटिज्जाय कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं अधम्मकम्मञ्च होति, अविनयकम्मञ्च, दुवूपसन्तञ्च ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं अधम्मकम्मञ्च होति, अविनयकम्मञ्च, दुवूपसन्तञ्च । अनापत्तिया कतं होति, अदेसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, देसिताय आपत्तिया कतं होति...पे०... अचोदेत्वा कतं होति, असारेत्वा कतं होति, आपत्तिं अनारोपेत्वा कतं होति...पे०... असम्मुखा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति...पे०... अप्पटिपुच्छा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति...पे०... अप्पटिज्जाय कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति...पे०... अनापत्तिया कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति...पे०... अदेसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति...पे०... देसिताय आपत्तिया कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति...पे०... अचोदेत्वा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति...पे०... असारेत्वा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति...पे०... आपत्तिं अनारोपेत्वा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं अधम्मकम्मञ्च होति, अविनयकम्मञ्च, दुवूपसन्तञ्च ।

पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्मे

अधम्मकम्मद्वादसकं निट्ठितं ।

धम्मकम्मद्वादसकं

६८. “तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतं, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं धम्मकम्मञ्च होति, विनयकम्मञ्च, सुवूपसन्तञ्च । सम्मुखा कतं होति, पटिपुच्छा कतं होति, पटिज्जाय कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं धम्मकम्मञ्च होति, विनयकम्मञ्च, सुवूपसन्तञ्च ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं धम्मकम्मञ्च

होति, विनयकम्मञ्च, सुवूपसन्तञ्च । आपत्तिया कतं होति, देसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, अदेसिताय आपत्तिया कतं होति...पे०... चोदेत्वा कतं होति, सारेत्वा कतं होति, आपत्तिं आरोपेत्वा कतं होति...पे०... सम्मुखा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०... पटिपुच्छा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०... पटिञ्जाय कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०... आपत्तिया कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०... देसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०... अदेसिताय आपत्तिया कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०... चोदेत्वा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०... सारेत्वा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०... आपत्तिं आरोपेत्वा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं धम्मकम्मञ्च होति, विनयकम्मञ्च, सुवूपसन्तञ्च ।

पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्मे

धम्मकम्मद्वादसकं निट्ठितं ।

आकङ्खमानछक्कं

६९. [परि० ३२३] “तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्गो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य । भण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको भस्सकारको सङ्गे अधिकरणकारको; बालो होति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो; गिहिसंसट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिसंसग्गेहि — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्गो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्गो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य । अधिसीले सीलविपन्नो होति, अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्गो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्गो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य । बुद्धस्स अवण्णं भासति, धम्मस्स अवण्णं भासति, सङ्गस्स अवण्णं भासति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्गो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य ।

“तिण्णं, भिक्खवे, भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्गो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य । एको भण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको भस्सकारको सङ्गे अधिकरणकारको; एको बालो होति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो; एको गिहिसंसट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिसंसग्गेहि — इमेसं खो, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्गो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य ।

“अपरेसम्मि, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्गो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं

करेय्य । एको अधिसीले सीलविपन्नो होति, एको अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, एको अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति — इमेसं खो, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खूनं, आकङ्खमानो सङ्गो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य ।

“अपरेसम्पि, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खूनं, आकङ्खमानो सङ्गो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य । एको बुद्धस्स अवण्णं भासति, एको धम्मस्स अवण्णं भासति, एको सङ्गस्स अवण्णं भासति — इमेसं खो, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खूनं, आकङ्खमानो सङ्गो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य ।

पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्मे

आकङ्खमानछक्कं निट्ठितं ।

तेचत्तालीसवत्तं

७०. “पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्मकतेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्मा वत्तितब्बं । तत्रायं सम्मावत्तना — न उपसम्पादेतब्बं, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो, न भिक्खुनोवादकसम्मुति सादितब्बा, सम्मतेनपि भिक्खुनियो न ओवदितब्बा । याय आपत्तिया सङ्गेन, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं कतं होति सा आपत्ति न आपज्जितब्बा, अज्जा वा तादिसिका, ततो वा पापिटुतरा; कम्मं न गरहितब्बं, कम्मिका न गरहितब्बा...पे०... न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथो ठपेतब्बो, न पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीयं कातब्बं, न अनुवादो पट्टपेतब्बो, न ओकासो कारेतब्बो, न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न भिक्खूहि सम्पयोजेतब्ब”न्ति ।

पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्मे

तेचत्तालीसवत्तं निट्ठितं ।

७१. अथ खो सङ्गो अरिट्ठस्स भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं अकासि — असम्भोगं सङ्गेन । सो सङ्गेन, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मकतो विब्भमि । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम अरिट्ठो भिक्खु गद्धबाधिपुब्बो सङ्गेन, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मकतो विब्भमिस्सती”ति? अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्चं किर, भिक्खवे, अरिट्ठो भिक्खु गद्धबाधिपुब्बो सङ्गेन, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मकतो विब्भमती”ति [विब्भमीति (सी० क०)]? “सच्चं भगवा”ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं...पे०... कथञ्चि नाम सो, भिक्खवे, मोघपुरिसो सङ्गेन, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मकतो विब्भमिस्सति? नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... विगरहित्वा...पे०... धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “तेन हि, भिक्खवे, सङ्गो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतु ।

नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बतेचत्तालीसकं

७२. “पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं। उपसम्पादेति, निस्सयं देति, सामणेरं उपट्ठापेति, भिक्खुनोवादकसम्मृतिं सादियति, सम्मतोपि भिक्खुनियो ओवदति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं।

[परि० ४२०] “अपरेहिपि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं। याय आपत्तिया सङ्गेन पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्मं कतं होति तं आपत्तिं आपज्जति, अज्जं वा तादिसिकं, ततो वा पापिट्ठतरं; कम्मं गरहति, कम्मिके गरहति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं... पे०...।

“अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं। पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथं ठपेति, पवारणं ठपेति, सवचनीयं करोति, अनुवादं पट्ठपेति, ओकासं कारेति, चोदेति, सारेति, भिक्खूहि सम्पयोजेति — इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं।

पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्मे

नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बतेचत्तालीसकं निट्ठितं।

पटिप्पस्सम्भेतब्बतेचत्तालीसकं

७३. “पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं। न उपसम्पादेति, न निस्सयं देति, न सामणेरं उपट्ठापेति, न भिक्खुनोवादकसम्मृतिं सादियति, सम्मतोपि भिक्खुनियो न ओवदति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं।

“अपरेहिपि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं। याय आपत्तिया सङ्गेन, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं कतं होति तं आपत्तिं न आपज्जति, अज्जं वा तादिसिकं, ततो वा पापिट्ठतरं; कम्मं न गरहति, कम्मिके न गरहति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं... पे०...।

“अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं। न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथं ठपेति, न पवारणं ठपेति, न सवचनीयं करोति, न अनुवादं पट्ठपेति, न ओकासं कारेति, न चोदेति, न सारेति, न भिक्खूहि सम्पयोजेति — इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं”।

पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्मे

पटिप्पस्सम्भेतब्बतेचत्तालीसकं निड्डितं ।

७४. “एवञ्च पन, भिक्खवे, पटिप्पस्सम्भेतब्बं । तेन, भिक्खवे, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मकतेन भिक्खुना सङ्गं उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा वुट्ठानं भिक्खूनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो — ‘अहं, भन्ते, सङ्गेन, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तामि, लोमं पातेमि, नेत्थारं वत्तामि, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचामी’ति । दुतियम्पि याचितब्बा । ततियम्पि याचितब्बा । व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्गे जापेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गे । अयं इत्थन्नामो भिक्खु सङ्गेन, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्गे इत्थन्नामस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गे । अयं इत्थन्नामो भिक्खु सङ्गेन, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । सङ्गे इत्थन्नामस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियम्पि एतमत्थं वदामि... पे०... ततियम्पि एतमत्थं वदामि — सुणातु मे, भन्ते, सङ्गे । अयं इत्थन्नामो भिक्खु सङ्गेन, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । सङ्गे इत्थन्नामस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“पटिप्पस्सद्धं सङ्गेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी’ति ।

पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्मं निड्डितं सत्तमं ।

कम्मक्खन्धको पठमो ।

इमम्हि खन्धके वत्थू सत्त ।

तस्सुद्धानं —

पण्डुलोहितका भिक्खू, सयं भण्डनकारका ।

तादिसे उपसङ्गम्, उस्सहिंसु च भण्डने ॥

अनुप्पन्नापि जायन्ति [अनुप्पन्नानि जायन्ति (सी० स्या०)], उप्पन्नानिपि वड्डरे [उप्पन्नानि पवड्डरे (सी०),
उप्पन्नापि पवड्डन्ति (क०)] ।

अपिच्छा पेसला भिक्खू, उज्झायन्ति पदस्सतो [परीसतो (स्या०), परस्सतो (सी०)] ॥

सद्धम्मट्ठितिको बुद्धो, सयम्भू अग्गपुग्गलो ।
आणापेसि तज्जनीयकम्मं सावत्थियं जिनो ॥

असम्मखाप्पटिपुच्छाप्पटिज्जाय कतञ्च यं ।
अनापत्ति अदेसने, देसिताय कतञ्च यं ॥

अचोदेत्वा असारेत्वा, अनारोपेत्वा च यं कतं ।
असम्मखा अधम्मेन, वग्गेन चापि [वग्गेनापि च (सी० स्या०)] यं कतं ॥

अप्पटिपुच्छा अधम्मेन, पुन वग्गेन [वग्गेनापि च (सी० स्या०)] यं कतं ।
अप्पटिज्जाय अधम्मेन, वग्गेन चापि [वग्गेनापि च (सी० स्या०)] यं कतं ॥

अनापत्ति [अनापत्तिया (सी० स्या०)] अधम्मेन, वग्गेन
चापि [वग्गेनापि च (सी० स्या०)] यं कतं ।

अदेसनागामिनिया, अधम्मवग्गमेव च ॥

देसिताय अधम्मेन, वग्गेनापि तथेव च ।
अचोदेत्वा अधम्मेन, वग्गेनापि तथेव च ॥

असारेत्वा अधम्मेन, वग्गेनापि तथेव च ।
अनारोपेत्वा अधम्मेन, वग्गेनापि तथेव च ॥

कण्हवारनयेनेव, सुक्कवारं विजानिया ।
सङ्गो आकङ्खमानो च यस्स तज्जनियं करे ॥

भण्डनं बालो संसट्ठो, अधिसीले अज्झाचारे ।
अतिदिट्ठिविपन्नस्स, सङ्गो तज्जनियं करे ॥

बुद्धधम्मस्स सङ्गस्स, अवण्णं यो च भासति ।
तिण्णन्नम्पि च भिक्खूनं, सङ्गो तज्जनियं करे ॥

भण्डनं कारको एको, बालो संसग्गनिस्सितो ।

अधिसीले अज्झाचारे, तथेव अतिदिट्ठिया ॥

बुद्धधम्मस्स सङ्घस्स, अवण्णं यो च भासति ।
तज्जनीयकम्मकतो, एवं सम्मानुवत्तना ॥

उपसम्पदनिस्सया, सामणेरं उपट्ठना ।
ओवादसम्मतेनापि, न करे तज्जनीकतो ॥

नापज्जे तज्ज आपत्तिं, तादिसज्ज ततो परं ।
कम्मज्ज कम्मिके चापि, न गरहे तथाविधो ॥

उपोसथं पवारणं, पकतत्तस्स नट्टपे ।
सवचनिं [न सवचनियं (सी० स्या०)] अनुवादो, ओकासो चोदनेन च ॥

सारणं सम्पयोगज्ज, न करेय्य तथाविधो ।
उपसम्पदनिस्सया, सामणेरं उपट्ठना ॥

ओवादसम्मतेनापि, पज्जहङ्गेहि [पज्जअङ्गो (क०)] न सम्मति ।
तज्जापज्जति आपत्तिं, तादिसज्ज ततो परं ॥

कम्मज्ज कम्मिके चापि, गरहन्तो न सम्मति ।
उपोसथं पवारणं, सवचनीया च नोवादो ॥

ओकासो चोदनज्जेव, सारणा सम्पयोजना ।
इमेहट्ठङ्गेहि यो युत्तो, तज्जनानुपसम्मति ॥

कण्हवारनयेनेव, सुक्कवारं विजानिया ।
बालो आपत्तिबहुलो, संसट्ठोपि च सेय्यसो ॥

नियस्सकम्मं सम्बुद्धो, आणापेसि महामुनि ।
कीटागिरिस्मिं द्वे भिक्खू, अस्सजिपुनब्बसुका ॥

अनाचारज्ज विविधं, आचरिंसु असज्जता ।
पब्बाजनीयं सम्बुद्धो, कम्मं सावत्थियं जिनो ।
मच्छिकासण्डे सुधम्मो, चित्तस्सावासिको अहु ॥

जातिवादेन खुंसेति, सुधम्मो चित्तुपासकं ।
पटिसारणीयकम्मं, आणापेसि तथागतो ॥

कोसम्बियं छन्नं भिक्खुं, निच्छन्तापत्तिं पस्सितुं ।
अदस्सने उक्खिपितुं, आणापेसि जिनुत्तमो ॥

छन्नो तंयेव आपत्तिं, पटिकातुं न इच्छति ।
उक्खेपनाप्पटिकम्मे, आणापेसि विनायको ॥

पापदिट्ठि अरिट्ठस्स, आसि अज्जाणनिस्सिता ।
दिट्ठियाप्पटिनिस्सग्गे [दिट्ठिअप्पटिनिस्सग्गे (क०)], उक्खेपं जिनभासितं ॥

नियस्सकम्मं पब्बज्जं [पब्बाजं (क०)], तथेव पटिसारणी ।
अदस्सनाप्पटिकम्मे, अनिस्सग्गे च दिट्ठिया ॥

दवानाचारूपधाति, मिच्छाआजीवमेव च ।
पब्बाजनीयकम्महि, अतिरेकपदा इमे ॥

अलाभावण्णा द्वे पञ्च, द्वे पञ्चकाति नामका [द्वे पञ्चकोति नामको (क०)] ।
पटिसारणीयकम्महि, अतिरेकपदा इमे ॥

तज्जनीयं नियस्सज्ज, दुवे कम्मापि सादिसा [कम्मेसु सदिसं (क०)] ।
पब्बज्जा [पब्बाजा (क०)] पटिसारी च, अत्थि पदातिरित्ता ॥

तयो उक्खेपना कम्मा, सदिसा ते विभत्तितो ।
तज्जनीयनयेनापि, सेसकम्मं विजानियाति ॥

कम्मखन्धकं निट्ठितं ।

२. पारिवासिकखन्धकं

१. पारिवासिकवत्तं

७५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन पारिवासिका भिक्खू सादियन्ति पकतत्तानं भिक्खूनां अभिवादनं, पच्चुट्ठानं, अज्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, आसनाभिहारं, सेय्याभिहारं, पादोदकं पादपीठं, पादकथलिकं, पत्तचीवरपटिग्गहणं, नहाने पिट्ठिपरिकम्मं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम पारिवासिका भिक्खू सादियिस्सन्ति पकतत्तानं भिक्खूनां अभिवादनं, पच्चुट्ठानं, अज्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, आसनाभिहारं, सेय्याभिहारं, पादोदकं पादपीठं, पादकथलिकं, पत्तचीवरपटिग्गहणं, नहाने पिट्ठिपरिकम्मं”न्ति! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्चं किर,

भिक्षवे, पारिवासिका भिक्षू सादियन्ति पकतत्तानं भिक्षूनं अभिवादनं, पच्चुट्टानं, अञ्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, आसनाभिहारं, सेय्याभिहारं, पादोदकं पादपीठं, पादकथलिकं, पत्तचीवरपटिगहणं, नहाने पिट्ठिपरिकम्मं’न्ति? “सच्चं भगवा”ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं...पे०... कथञ्चि नाम, भिक्षवे, पारिवासिका भिक्षू सादियिस्सन्ति पकतत्तानं भिक्षूनं अभिवादनं, पच्चुट्टानं, अञ्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, आसनाभिहारं, सेय्याभिहारं, पादोदकं पादपीठं, पादकथलिकं, पत्तचीवरपटिगहणं, नहाने पिट्ठिपरिकम्मं । नेतं, भिक्षवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... विगरहित्वा... पे०... धम्मिं कथं कत्वा भिक्षू आमन्तेसि — “न, भिक्षवे, पारिवासिकेन भिक्षुना सादितब्बं पकतत्तानं भिक्षूनं अभिवादनं, पच्चुट्टानं, अञ्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, आसनाभिहारो, सेय्याभिहारो, पादोदकं पादपीठं, पादकथलिकं, पत्तचीवरपटिगहणं, नहाने पिट्ठिपरिकम्मं । यो सादियेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स ।

“अनुजानामि, भिक्षवे, पारिवासिकानं भिक्षूनं मिथु यथावुट्ठं अभिवादनं, पच्चुट्टानं, अञ्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, आसनाभिहारं, सेय्याभिहारं, पादोदकं पादपीठं, पादकथलिकं, पत्तचीवरपटिगहणं, नहाने पिट्ठिपरिकम्मं ।

“अनुजानामि, भिक्षवे, पारिवासिकानं भिक्षूनं पञ्च यथावुट्ठं — उपोसथं, पवारणं, वस्सिकसाटिकं, ओणोजनं, भत्तं । तेन हि, भिक्षवे, पारिवासिकानं भिक्षूनं वत्तं पञ्जपेस्सामि यथा पारिवासिकेहि भिक्षूहि वत्तितब्बं ।

७६. “पारिवासिकेन, भिक्षवे, भिक्षुना सम्मा वत्तितब्बं । तत्रायं सम्मावत्तना —

न उपसम्पादेतब्बं, न निस्सयो दातब्बो, न सामणरो उपट्ठापेतब्बो, न भिक्षुनोवादकसम्मुति सादितब्बा, सम्मतेनपि भिक्षुनियो न ओवदितब्बा । याय आपत्तिया सङ्गेन परिवासो दिन्नो होति सा आपत्ति न आपज्जितब्बा, अञ्जा वा तादिसिका, ततो वा पापिट्ठतरा; कम्मं न गरहितब्बं, कम्मिका न गरहितब्बा । न पकतत्तस्स भिक्षुनो उपोसथो ठपेतब्बो, न पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीयं कातब्बं, न अनुवादो पट्टपेतब्बो, न ओकासो कारेतब्बो, न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न भिक्षूहि सम्पयोजेतब्बं ।

“न, भिक्षवे, पारिवासिकेन भिक्षुना पकतत्तस्स भिक्षुनो पुरतो गन्तब्बं, न पुरतो निसीदितब्बं । यो होति सङ्गस्स आसनपरियन्तो सेय्यापरियन्तो विहारपरियन्तो सो तस्स पदातब्बो । तेन च सो सादितब्बो ।

“न, भिक्षवे, पारिवासिकेन भिक्षुना पकतत्तेन भिक्षुना पुरेसमणेन वा पच्छासमणेन वा कुलानि उपसङ्कमितब्बानि, न आरज्जिकङ्गं समादातब्बं [समादितब्बं (क०)], न पिण्डपातिकङ्गं समादातब्बं, न च तप्पच्चया पिण्डपातो नीहरापेतब्बो — मा मं जानिंसूति ।

“पारिवासिकेन, भिक्षवे, भिक्षुना आगन्तुकेन आरोचेतब्बं, आगन्तुकस्स आरोचेतब्बं, उपोसथे आरोचेतब्बं, पवारणाय आरोचेतब्बं । सचे गिलानो होति, दूतेनपि आरोचेतब्बं ।

“न, भिक्षवे, पारिवासिकेन भिक्षुना सभिक्षुका आवासा अभिक्षुको आवासो गन्तब्बो, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्षवे, पारिवासिकेन भिक्षुना सभिक्षुका आवासा अभिक्षुको अनावसो गन्तब्बो, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया । न, भिक्षवे, पारिवासिकेन भिक्षुना सभिक्षुका आवासा अभिक्षुको आवासो वा अनावसो वा

भिक्षू समानसंवासका, यं जज्जा सक्कोमि अज्जेव गन्तुन्ति ।

“गन्तब्बो, भिक्षवे, पारिवसिकेन भिक्षुना सभिक्षुका अनावासा सभिक्षुको आवासो, यत्थस्सु भिक्षू समानसंवासका, यं जज्जा सक्कोमि अज्जेव गन्तुन्ति ।

“गन्तब्बो, भिक्षवे, पारिवसिकेन भिक्षुना सभिक्षुका अनावासा सभिक्षुको अनावासो, यत्थस्सु भिक्षू समानसंवासका, यं जज्जा सक्कोमि अज्जेव गन्तुन्ति ।

“गन्तब्बो, भिक्षवे, पारिवसिकेन भिक्षुना सभिक्षुका अनावासा सभिक्षुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्षू समानसंवासका, यं जज्जा सक्कोमि अज्जेव गन्तुन्ति ।

“गन्तब्बो, भिक्षवे, पारिवसिकेन भिक्षुना सभिक्षुका आवासो वा अनावासो वा सभिक्षुको आवासो, यत्थस्सु भिक्षू समानसंवासका, यं जज्जा सक्कोमि अज्जेव गन्तुन्ति ।

“गन्तब्बो, भिक्षवे, पारिवसिकेन भिक्षुना सभिक्षुका आवासो वा अनावासो वा सभिक्षुको अनावासो, यत्थस्सु भिक्षू समानसंवासका, यं जज्जा सक्कोमि अज्जेव गन्तुन्ति ।

“गन्तब्बो, भिक्षवे, पारिवसिकेन भिक्षुना सभिक्षुका आवासो वा अनावासो वा सभिक्षुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्षू समानसंवासका, यं जज्जा सक्कोमि अज्जेव गन्तुन्ति ।

८१. “न, भिक्षवे, पारिवसिकेन भिक्षुना पकतत्तेन भिक्षुना सद्धिं एकच्छन्ने आवासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वत्थब्बं । पकतत्तं भिक्षुं दिस्वा आसना वुट्ठातब्बं । पकतत्तो भिक्षु आसनेन निमन्तेतब्बो । न पकतत्तेन भिक्षुना सद्धिं एकासने निसीदितब्बं, न नीचे आसने निसिन्ने उच्चे आसने निसीदितब्बं, न छमायं निसिन्ने आसने निसीदितब्बं; न एकचङ्कमे चङ्कमितब्बं, न नीचे चङ्कमे चङ्कमन्ते उच्चे चङ्कमे चङ्कमितब्बं, न छमायं चङ्कमन्ते [चङ्कमन्तं (अट्ठकथायं संवण्णेतब्बपाठो)] चङ्कमे चङ्कमितब्बं ।

८२. “न, भिक्षवे, पारिवसिकेन भिक्षुना पारिवसिकेन वुट्ठतरेन भिक्षुना सद्धिं...पे०... मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्षुना सद्धिं...पे०... मानत्तारहेन भिक्षुना सद्धिं...पे०... मानत्तचारिकेन भिक्षुना सद्धिं...पे०... अब्भानारहेन भिक्षुना सद्धिं एकच्छन्ने आवासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वत्थब्बं; न एकासने निसीदितब्बं, न नीचे आसने निसिन्ने उच्चे आसने निसीदितब्बं, न छमायं निसिन्ने आसने निसीदितब्बं; न एकचङ्कमे चङ्कमितब्बं, न नीचे चङ्कमे चङ्कमन्ते उच्चे चङ्कमे चङ्कमितब्बं, न छमायं चङ्कमन्ते चङ्कमे चङ्कमितब्बं ।

[महाव० ३९३] “पारिवसिकचतुत्थो चे, भिक्षवे, परिवासं ददेय्य, मूलाय पटिकस्सेय्य, मानत्तं ददेय्य, तंवीसो अब्भेय्य, अकम्मं [अकम्मं तं (स्या०)], न च करणीय”न्ति ।

चतुन्नवृत्तिपारिवसिकवत्तं निद्वितं ।

८३. अथ खो आयस्मा उपालि येन भगवा तेनुपसङ्गमि । उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि ।

एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा उपालि भगवन्तं एतदवोच — “कति नु खो, भन्ते, पारिवासिकस्स भिक्खुनो रत्तिच्छेदा”ति? “तयो खो, उपालि, पारिवासिकस्स भिक्खुनो रत्तिच्छेदा । सहवासो, विप्पवासो, अनारोचना — इमे खो, उपालि, तयो पारिवासिकस्स भिक्खुनो रत्तिच्छेदा”ति ।

८४. तेन खो पन समयेन सावत्थियं महाभिक्खुसङ्घो सन्निपतितो होति । न सक्कोन्ति पारिवासिका भिक्खू परिवासं सोधेतुं । भगवतो [ते भिक्खू भगवतो (स्या०, एवमुपरिपि)] एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, परिवासं निक्खिपितुं । एवञ्च पन, भिक्खवे, निक्खिपितब्बो । तेन पारिवासिकेन भिक्खुना एकं भिक्खुं उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो — ‘परिवासं निक्खिपामी’ति । निक्खित्तो होति परिवासो । ‘वत्तं निक्खिपामी’ति । निक्खित्तो होति परिवासो ।

८५. तेन खो पन समयेन सावत्थिया भिक्खू तहं तहं पक्कमिंसु । सक्कोन्ति पारिवासिका भिक्खू परिवासं सोधेतुं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, परिवासं समादियितुं [समादातुं (स्या० कं०)] । एवञ्च पन, भिक्खवे, समादियितब्बो [समादितब्बो (सी० स्या० कं०)] । तेन पारिवासिकेन भिक्खुना एकं भिक्खुं उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो — ‘परिवासं समादियामी’ति । समादिन्नो होति परिवासो । ‘वत्तं समादियामी’ति । समादिन्नो होति परिवासो’ ।

पारिवासिकवत्तं निट्ठितं ।

२. मूलायपटिकस्सनारहवत्तं

८६. तेन खो पन समयेन मूलायपटिकस्सनारहा भिक्खू सादियन्ति पकतत्तानं भिक्खूनं अभिवादनं, पच्चुट्टानं, अञ्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, आसनाभिहारं, सेय्याभिहारं, पादोदकं पादपीठं, पादकथलिकं, पत्तचीवरपटिगहणं, नहाने पिट्ठिपरिकम्मं । ये ते भिक्खू अपिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्हि नाम मूलायपटिकस्सनारहा भिक्खू सादियिस्सन्ति पकतत्तानं भिक्खूनं अभिवादनं, पच्चुट्टानं...पे०... नहाने पिट्ठिपरिकम्म”न्ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्चं किर, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहा भिक्खू सादियन्ति पकतत्तानं भिक्खूनं अभिवादनं, पच्चुट्टानं...पे०... नहाने पिट्ठिपरिकम्म”न्ति? “सच्चं भगवा”ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं...पे०... कथञ्हि नाम, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहा भिक्खू सादियिस्सन्ति पकतत्तानं भिक्खूनं अभिवादनं, पच्चुट्टानं...पे०... नहाने पिट्ठिपरिकम्म! नेतं भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... विगरहित्वा...पे०... धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सादितब्बं पकतत्तानं भिक्खूनं अभिवादनं, पच्चुट्टानं, अञ्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, आसनाभिहारो, सेय्याभिहारो, पादोदकं पादपीठं, पादकथलिकं, पत्तचीवरपटिगहणं, नहाने पिट्ठिपरिकम्मं । यो सादियेय्य, आपत्तिं दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहानं भिक्खूनं मिथु यथावुट्ठं अभिवादनं, पच्चुट्टानं...पे०... नहाने पिट्ठिपरिकम्मं । अनुजानामि, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहानं भिक्खूनं पञ्च यथावुट्ठं — उपोसथं, पवारणं, वस्सिकसाटिकं, ओणोजनं, भत्तं । तेन हि, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहानं भिक्खूनं वत्तं पञ्जापेस्सामि यथा मूलायपटिकस्सनारहेहि भिक्खूहि वत्तितब्बं ।

८७. “मूलायपटिकस्सनारहेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्मा वत्तितब्बं । तत्रायं सम्मावत्तना —

न उपसम्मादेतब्बं, न निस्सयो दातब्बो, न सामणरो उपट्ठापेतब्बो, न भिक्खुनोवादकसम्मति सादितब्बा, सम्मतेनपि भिक्खुनियो न ओवदितब्बा । याय आपत्तिया सङ्गेन मूलाय पटिकस्सनारहो कतो होति सा आपत्ति न आपज्जितब्बा, अज्जा वा तादिसिका, ततो वा पापिट्ठतरा; कम्मं न गरहितब्बं, कम्मिका न गरहितब्बा । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथो ठपेतब्बो, न पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीयं कातब्बं, न अनुवादो पट्ठपेतब्बो, न ओकासो कारेतब्बो, न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न भिक्खूहि सम्पयोजेतब्बं ।

“न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना पकतत्तस्स भिक्खुनो पुरतो गन्तब्बं, न पुरतो निसीदितब्बं । यो होति सङ्गस्स आसनपरियन्तो सेय्यापरियन्तो विहारपरियन्तो सो तस्स पदातब्बो । तेन च सो सादितब्बो ।

“न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना पकतत्तेन भिक्खुना पुरेसमणेन वा पच्छासमणेन वा कुलानि उपसङ्गमितब्बानि, न आरज्जिकङ्गं समादातब्बं, न पिण्डपातिकङ्गं समादातब्बं, न च तप्पच्चया पिण्डपातो नीहरापेतब्बो — मा मं जानिसूति ।

“न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको आवासो गन्तब्बो, अज्जत्र पकतत्तेन, अज्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको अनावसो गन्तब्बो, अज्जत्र पकतत्तेन, अज्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको आवासो वा अनावसो वा गन्तब्बो, अज्जत्र पकतत्तेन, अज्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावसा अभिक्खुको आवासो गन्तब्बो...पे०... अभिक्खुको अनावसो गन्तब्बो...पे०... अभिक्खुको आवासो वा अनावसो वा गन्तब्बो, अज्जत्र पकतत्तेन, अज्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावसा वा अभिक्खुको आवासो गन्तब्बो...पे०... अभिक्खुको अनावसो गन्तब्बो...पे०... अभिक्खुको आवासो वा अनावसो वा गन्तब्बो, अज्जत्र पकतत्तेन, अज्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा सभिक्खुको आवासो गन्तब्बो...पे०... सभिक्खुको अनावसो गन्तब्बो...पे०... सभिक्खुको आवासो वा अनावसो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासंवासका, अज्जत्र पकतत्तेन, अज्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावसा सभिक्खुको आवासो गन्तब्बो...पे०... सभिक्खुको अनावसो गन्तब्बो...पे०... सभिक्खुको आवासो वा अनावसो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासंवासका,

अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा सभिक्खुको आवासो गन्तब्बो...पे०... सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो...पे०... सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासंवासका, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“गन्तब्बो, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा सभिक्खुको आवासो...पे०... सभिक्खुको अनावासो...पे०... सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसंवासका, यं जज्जा सक्कोमि अज्जेव गन्तुन्ति ।

“गन्तब्बो, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा सभिक्खुको आवासो...पे०... सभिक्खुको अनावासो...पे०... सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसंवासका, यं जज्जा सक्कोमि अज्जेव गन्तुन्ति ।

“गन्तब्बो, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा सभिक्खुको आवासो...पे०... सभिक्खुको अनावासो...पे०... सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसंवासका, यं जज्जा सक्कोमि अज्जेव गन्तुन्ति ।

“न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना पकतत्तेन भिक्खुना सद्धिं एकच्छन्ने आवासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वत्थब्बं; पकतत्तं भिक्खुं दिस्वा आसना वुट्ठातब्बं, पकतत्तो भिक्खु आसनेन निमन्तेतब्बो; न पकतत्तेन भिक्खुना सद्धिं एकासने निसीदितब्बं; न नीचे आसने निसिन्ने उच्चे आसने निसीदितब्बं; न छमायं निसिन्ने आसने निसीदितब्बं; न एकचङ्कमे चङ्कमितब्बं, न नीचे चङ्कमे चङ्कमन्ते उच्चे चङ्कमे चङ्कमितब्बं, न छमायं चङ्कमन्ते चङ्कमे चङ्कमितब्बं ।

“न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना पारिवासिकेन भिक्खुना सद्धिं...पे०... मूलायपटिकस्सनारहेन वुट्ठतरेन भिक्खुना सद्धिं...पे०... मानत्तारहेन भिक्खुना सद्धिं...पे०... मानत्तचारिकेन भिक्खुना सद्धिं...पे०... अब्भानारहेन भिक्खुना सद्धिं एकच्छन्ने आवासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वत्थब्बं; न एकासने निसीदितब्बं; न नीचे आसने निसिन्ने उच्चे आसने निसीदितब्बं, न छमायं निसिन्ने आसने निसीदितब्बं; न एकचङ्कमे चङ्कमितब्बं, न नीचे चङ्कमे चङ्कमन्ते उच्चे चङ्कमे चङ्कमितब्बं, न छमायं चङ्कमन्ते चङ्कमे चङ्कमितब्बं ।

[महाव० ३९३] “मूलायपटिकस्सनारहचतुत्थो चे, भिक्खवे, परिवासं ददेय्य, मूलाय पटिकस्सेय्य, मानत्तं ददेय्य, तंवीसो अब्भेय्य, अकम्मं, न च करणीय”न्ति ।

मूलायपटिकस्सनारहवत्तं निट्ठितं ।

३. मानत्तारहवत्तं

८८. तेन खो पन समयेन मानत्तारहा भिक्खू सादियन्ति पकतत्तानं भिक्खूनं अभिवादनं, पच्चुट्टानं, अञ्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, आसनाभिहारं, सेय्याभिहारं, पादोदकं पादपीठं, पादकथलिकं, पत्तचीवरपटिग्गहणं, नहाने पिट्ठिपरिकम्मं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम मानत्तारहा भिक्खू सादियिस्सन्ति पकतत्तानं भिक्खूनं अभिवादनं, पच्चुट्टानं, अञ्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, आसनाभिहारं, सेय्याभिहारं, पादोदकं पादपीठं, पादकथलिकं, पत्तचीवरपटिग्गहणं, नहाने पिट्ठिपरिकम्मं”न्ति! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “सच्चं किर, भिक्खवे, मानत्तारहा भिक्खू सादियन्ति पकतत्तानं भिक्खूनं अभिवादनं, पच्चुट्टानं...पे०... नहाने पिट्ठिपरिकम्मं”न्ति? “सच्चं भगवा”ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं...पे०... कथञ्चि नाम, भिक्खवे, मानत्तारहा भिक्खू सादियिस्सन्ति पकतत्तानं भिक्खूनं अभिवादनं...पे०... नहाने पिट्ठिपरिकम्मं! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... विगरहित्वा...पे०... धम्मं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना सादितब्बं पकतत्तानं भिक्खूनं अभिवादनं, पच्चुट्टानं...पे०... नहाने पिट्ठिपरिकम्मं । यो सादियेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, मानत्तारहानं भिक्खूनं मिथु यथावुट्ठं अभिवादनं, पच्चुट्टानं...पे०... नहाने पिट्ठिपरिकम्मं । अनुजानामि, भिक्खवे, मानत्तारहानं भिक्खूनं पच्च यथावुट्ठं — उपोसथं, पवारणं, वस्सिकसाटिकं, ओणोजनं, भत्तं । तेन हि, भिक्खवे, मानत्तारहानं भिक्खूनं वत्तं पञ्जापेस्सामि यथा मानत्तारहेहि भिक्खूहि वत्तितब्बं ।

८९. “मानत्तारहेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्मा वत्तितब्बं । तत्रायं सम्मावत्तना —

न उपसम्पादेतब्बं...पे०... (यथा मूलाय पटिकस्सना, तथा वित्थारेतब्बं ।) न भिक्खूहि सम्पयोजेतब्बं ।

“न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना पकतत्तस्स भिक्खुनो पुरतो गन्तब्बं, न पुरतो निसीदितब्बं । यो होति सङ्घस्स आसनपरियन्तो सेय्यापरियन्तो विहारपरियन्तो सो तस्स पदातब्बो । तेन च सो सादितब्बो ।

“न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना पकतत्तेन भिक्खुना पुरेसमणेन वा पच्छासमणेन वा कुलानि उपसङ्गमितब्बानि, न आरज्जिकङ्गं समादातब्बं, न पिण्डपातिकङ्गं समादातब्बं, न च तप्पच्चया पिण्डपातो नीहरापेतब्बो — मा मं जानिंसूति ।

“न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको आवासो गन्तब्बो, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको अनावसो गन्तब्बो, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको आवासो वा अनावसो वा गन्तब्बो, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावसा अभिक्खुको आवासो गन्तब्बो...पे०... अभिक्खुको अनावसो गन्तब्बो...पे०... अभिक्खुको आवासो वा अनावसो वा गन्तब्बो, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावसा वा अभिक्खुको आवासो गन्तब्बो...पे०... अभिक्खुको अनावसो गन्तब्बो...पे०... अभिक्खुको आवासो वा अनावसो वा गन्तब्बो, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र

अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा सभिक्खुको आवासो गन्तब्बो...पे०... सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो...पे०... सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासंवासका, अज्जत्र पकतत्तेन, अज्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा सभिक्खुको आवासो गन्तब्बो...पे०... सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो...पे०... सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासंवासका, अज्जत्र पकतत्तेन, अज्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा सभिक्खुको आवासो गन्तब्बो...पे०... सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो...पे०... सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासंवासका, अज्जत्र पकतत्तेन, अज्जत्र अन्तराया ।

“गन्तब्बो, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा सभिक्खुको आवासो...पे०... सभिक्खुको अनावासो...पे०... सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसंवासका, यं जज्जा सक्कोमि अज्जेव गन्तुन्ति ।

“गन्तब्बो, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा सभिक्खुको आवासो...पे०... सभिक्खुको अनावासो...पे०... सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसंवासका, यं जज्जा सक्कोमि अज्जेव गन्तुन्ति ।

“गन्तब्बो, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा सभिक्खुको आवासो...पे०... सभिक्खुको अनावासो...पे०... सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसंवासका, यं जज्जा सक्कोमि अज्जेव गन्तुन्ति ।

“न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना पकतत्तेन भिक्खुना सद्धिं एकच्छन्ने आवासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वत्थब्बं । पकतत्तं भिक्खुं दिस्वा आसना वुट्ठातब्बं । पकतत्तो भिक्खु आसनेन निमन्तेतब्बो । न पकतत्तेन भिक्खुना सद्धिं एकासने निसीदितब्बं, न नीचे आसने निसिन्ने उच्चे आसने निसीदितब्बं, न छमायं निसिन्ने आसने निसीदितब्बं; न एकचङ्कमे चङ्कमितब्बं, न नीचे चङ्कमे चङ्कमन्ते उच्चे चङ्कमे चङ्कमितब्बं, न छमायं चङ्कमन्ते चङ्कमे चङ्कमितब्बं ।

“न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना पारिवसिकेन भिक्खुना सद्धिं...पे०... मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सद्धिं...पे०... मानत्तारहेन वुट्ठतरेन भिक्खुना सद्धिं...पे०... मानत्तचारिकेन भिक्खुना सद्धिं...पे०... अब्भानारहेन भिक्खुना सद्धिं एकच्छन्ने आवासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वत्थब्बं; न एकासने निसीदितब्बं, न नीचे आसने निसिन्ने उच्चे आसने निसीदितब्बं, न छमायं निसिन्ने आसने निसीदितब्बं; न एकचङ्कमे चङ्कमितब्बं, न नीचे चङ्कमे चङ्कमन्ते उच्चे चङ्कमे चङ्कमितब्बं, न छमायं चङ्कमन्ते चङ्कमे चङ्कमितब्बं ।

[महाव० ३९३] “मानत्तारहचतुत्थो चे, भिक्खवे, परिवासं ददेय्य, मूलाय पटिकस्सेय्य, मानत्तं ददेय्य, तंवीसो अब्भेय्य, अकम्मं, न च करणीय”न्ति ।

मानत्तारहवत्तं निट्ठितं ।

४. मानत्तचारिकवत्तं

९०. तेन खो पन समयेन मानत्तचारिका भिक्खू सादियन्ति पकतत्तानं भिक्खूनं अभिवादनं, पच्चुट्टानं, अञ्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, आसनाभिहारं, सेय्याभिहारं, पादोदकं पादपीठं, पादकथलिकं, पत्तचीवरपटिग्गहणं, नहाने पिट्ठिपरिकम्मं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम मानत्तचारिका भिक्खू सादियिस्सन्ति पकतत्तानं भिक्खूनं अभिवादनं, पच्चुट्टानं...पे०... नहाने पिट्ठिपरिकम्म”न्ति! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्चं किर, भिक्खवे, मानत्तचारिका भिक्खू सादियन्ति पकतत्तानं भिक्खूनं अभिवादनं, पच्चुट्टानं...पे०... नहाने पिट्ठिपरिकम्म”न्ति? “सच्चं भगवा”ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं...पे०... कथञ्चि नाम, भिक्खवे, मानत्तचारिका भिक्खू सादियिस्सन्ति पकतत्तानं भिक्खूनं अभिवादनं...पे०... नहाने पिट्ठिपरिकम्म! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... विगरहित्वा...पे०... धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

“न, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना सादितब्बं पकतत्तानं भिक्खूनं अभिवादनं, पच्चुट्टानं, अञ्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, आसनाभिहारो, सेय्याभिहारो, पादोदकं पादपीठं, पादकथलिकं, पत्तचीवरपटिग्गहणं, नहाने पिट्ठिपरिकम्मं । यो सादियेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, मानत्तचारिकानं भिक्खूनं मिथु यथावुट्ठं अभिवादनं, पच्चुट्टानं...पे०... नहाने पिट्ठिपरिकम्मं । अनुजानामि, भिक्खवे, मानत्तचारिकानं भिक्खूनं पञ्च यथावुट्ठं — उपोसथं, पवारणं, वस्सिकसाटिकं, ओणोजनं, भत्तं । तेन हि, भिक्खवे, मानत्तचारिकानं भिक्खूनं वत्तं पञ्जपेस्सामि यथा मानत्तचारिकेहि भिक्खूहि वत्तितब्बं ।

९१. “मानत्तचारिकेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्मा वत्तितब्बं । तत्रायं सम्मावत्तना —

न उपसम्पादेतब्बं, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो, न भिक्खुनोवादकसम्मुति सादितब्बा, सम्मतेनपि भिक्खुनियो न ओवदितब्बा । याय आपत्तिया सङ्गेन मानत्तं दिन्नं होति सा आपत्ति न आपज्जितब्बा, अज्जा वा तादिसिका, ततो वा पापिट्ठतरा; कम्मं न गरहितब्बं, कम्मिका न गरहितब्बा । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथो ठपेतब्बो, न पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीयं कातब्बं, न अनुवादो पट्टपेतब्बो, न ओकासो कारेतब्बो, न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न भिक्खूहि सम्पयोजेतब्बं ।

“न, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना पकतत्तस्स भिक्खुनो पुरतो गन्तब्बं, न पुरतो निसीदितब्बं । यो होति सङ्गस्स आसनपरियन्तो सेय्यापरियन्तो विहारपरियन्तो सो तस्स पदातब्बो । तेन च सो सादितब्बो ।

“न, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना पकतत्तेन भिक्खुना पुरेसमणेन वा पच्छासमणेन वा कुलानि

उपसङ्कमितब्बानि, न आरञ्जिकङ्गं समादातब्बं, न पिण्डपातिकङ्गं समादातब्बं, न च तप्पच्चया पिण्डपातो नीहरापेतब्बो — मा मं जानिंसूति ।

“मानत्तचारिकेन, भिक्खवे, भिक्खुना आगन्तुकेन आरोचेतब्बं, आगन्तुकस्स आरोचेतब्बं, उपोसथे आरोचेतब्बं, पवारणाय आरोचेतब्बं, देवसिकं आरोचेतब्बं । सचे गिलानो होति, दूतेनपि आरोचेतब्बं ।

“न, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको आवासो गन्तब्बो, अज्जत्र सङ्गेन, अज्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो, अज्जत्र सङ्गेन, अज्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, अज्जत्र सङ्गेन, अज्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा अभिक्खुको आवासो गन्तब्बो...पे०... अभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो...पे०... अभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, अज्जत्र सङ्गेन, अज्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा अभिक्खुको आवासो गन्तब्बो...पे०... अभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो...पे०... अभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, अज्जत्र सङ्गेन, अज्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा सभिक्खुको आवासो गन्तब्बो...पे०... सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो...पे०... सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासंवासका, अज्जत्र सङ्गेन, अज्जत्र अन्तराया ।

“न भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा सभिक्खुको आवासो गन्तब्बो...पे०... सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो...पे०... सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासंवासका, अज्जत्र सङ्गेन, अज्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा सभिक्खुको आवासो गन्तब्बो...पे०... सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो...पे०... सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासंवासका, अज्जत्र सङ्गेन, अज्जत्र अन्तराया ।

“गन्तब्बो, भिक्खवे मानत्तचारिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा सभिक्खुको आवासो...पे०... सभिक्खुको अनावासो...पे०... सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसंवासका, यं जज्जा सक्कोमि अज्जेव गन्तुन्ति ।

“गन्तव्वो, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा सभिक्खुको आवासो...पे०... सभिक्खुको अनावासो...पे०... सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसंवासका, यं जज्जा सक्कोमि अज्जेव गन्तुन्ति ।

“गन्तव्वो, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा सभिक्खुको आवासो...पे०... सभिक्खुको अनावासो...पे०... सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसंवासका, यं जज्जा सक्कोमि अज्जेव गन्तुन्ति ।

“न, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना पकतत्तेन भिक्खुना सद्धिं एकच्छन्ने आवासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वत्थब्बं । पकतत्तं भिक्खुं दिस्वा आसना वुट्ठातब्बं । पकतत्तो भिक्खु आसनेन निमन्तेतव्वो । न पकतत्तेन भिक्खुना सद्धिं एकासने निसीदितब्बं, न नीचे आसने निसिन्ने उच्चे आसने निसीदितब्बं, न छमायं निसिन्ने आसने निसीदितब्बं; न एकचङ्कमे चङ्कमितब्बं, न नीचे चङ्कमे चङ्कमन्ते उच्चे चङ्कमे चङ्कमितब्बं, न छमायं चङ्कमन्ते चङ्कमे चङ्कमितब्बं ।

“न, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना पारिवासिकेन भिक्खुना सद्धिं...पे०... मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सद्धिं...पे०... मानत्तारहेन भिक्खुना सद्धिं...पे०... मानत्तचारिकेन वुट्ठारेन भिक्खुना सद्धिं...पे०... अब्भानारहेन भिक्खुना सद्धिं एकच्छन्ने आवासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वत्थब्बं; न एकासने निसीदितब्बं, न नीचे आसने निसिन्ने उच्चे आसने निसीदितब्बं, न छमायं निसिन्ने आसने निसीदितब्बं; न एकचङ्कमे चङ्कमितब्बं, न नीचे चङ्कमे चङ्कमन्ते उच्चे चङ्कमे चङ्कमितब्बं, न छमायं चङ्कमन्ते चङ्कमे चङ्कमितब्बं ।

[महाव० ३९३] “मानत्तचारिकचतुत्थो चे, भिक्खवे, परिवासं ददेय्य, मूलाय पटिकस्सेय्य, मानत्तं ददेय्य, तंवीसो अब्भेय्य, अकम्मं, न च करणीय”न्ति ।

९२. अथ खो आयस्मा उपालि येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा उपालि भगवन्तं एतदवोच — “कति नु खो, भन्ते, मानत्तचारिकस्स भिक्खुनो रत्तिच्छेदा”ति? “चत्तारो खो, उपालि, मानत्तचारिकस्स भिक्खुनो रत्तिच्छेदा । सहवासो, विप्पवासो, अनारोचना, ऊने गणे चरणं [चरणन्ति (क०)] — इमे खो, उपालि, चत्तारो मानत्तचारिकस्स भिक्खुनो रत्तिच्छेदा”ति ।

९३. तेन खो पन समयेन सावत्थियं महाभिक्खुसङ्घो सन्निपतितो होति । न सक्कोन्ति मानत्तचारिका भिक्खू मानत्तं सोधेतुं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, मानत्तं निक्खिपितुं । एवञ्च पन, भिक्खवे, निक्खिपितब्बं । तेन मानत्तचारिकेन भिक्खुना एकं भिक्खुं उपसङ्गमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अज्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो — ‘मानत्तं निक्खिपामी’ति । निक्खित्तं होति मानत्तं । ‘वत्तं निक्खिपामी’ति । निक्खित्तं होति मानत्त”न्ति ।

९४. तेन खो पन समयेन सावत्थिया भिक्खू तहं तहं पक्कमिंसु । सक्कोन्ति मानत्तचारिका भिक्खू मानत्तं सोधेतुं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, मानत्तं समादियितुं । एवञ्च पन, भिक्खवे, समादियितब्बं । तेन मानत्तचारिकेन भिक्खुना एकं भिक्खुं उपसङ्गमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अज्जलिं पग्गहेत्वा,

एवमस्स वचनीयो — ‘मानत्तं समादियामी’ति । समादिन्नं होति मानत्तं । ‘वत्तं समादियामी’ति । समादिन्नं होति मानत्तं’न्ति ।

मानत्तचारिकवत्तं निड्डितं ।

५. अब्भानारहवत्तं

९५. तेन खो पन समयेन अब्भानारहा भिक्खू सादियन्ति पकतत्तानं भिक्खूनं अभिवादनं पच्चुट्टानं...पे०... नहाने पिट्ठिपरिकम्मं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम अब्भानारहा भिक्खू सादियस्सन्ति पकतत्तानं भिक्खूनं अभिवादनं पच्चुट्टानं...पे०... नहाने पिट्ठिपरिकम्मं”न्ति! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्चं किर, भिक्खवे, अब्भानारहा भिक्खू सादियन्ति पकतत्तानं भिक्खूनं अभिवादनं पच्चुट्टानं...पे०... नहाने पिट्ठिपरिकम्मन्ति? “सच्चं भगवा”ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं...पे०... कथञ्चि नाम, भिक्खवे, अब्भानारहा भिक्खू सादियस्सन्ति पकतत्तानं भिक्खूनं अभिवादनं पच्चुट्टानं...पे०... नहाने पिट्ठिपरिकम्मं! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... विगरहित्वा...पे०... धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना सादितब्बं पकतत्तानं भिक्खूनं अभिवादनं पच्चुपट्टानं...पे०... नहाने पिट्ठिपरिकम्मं । यो सादियेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, अब्भानारहानं भिक्खूनं मिथु यथावुट्ठं अभिवादनं पच्चुट्टानं...पे०... नहाने पिट्ठिपरिकम्मं । अनुजानामि, भिक्खवे, अब्भानारहानं भिक्खूनं पञ्च यथावुट्ठं — उपोसथं, पवारणं, वस्सिकसाटिकं, ओणोजनं, भत्तं । तेन हि, भिक्खवे, अब्भानारहानं भिक्खूनं वत्तं पज्जापेस्सामि यथा अब्भानारहेहि भिक्खूहि वत्तितब्बं ।

९६. “अब्भानारहेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्मा वत्तितब्बं । तत्रायं सम्मावत्तना —

न उपसम्पादेतब्बं...पे०... (यथा हेट्ठा, तथा वित्थारेतब्बं,) न भिक्खूहि सम्पयोजेतब्बं ।

“न, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना पकतत्तस्स भिक्खुनो पुरतो गन्तब्बं, न पुरतो निसीदितब्बं । यो होति सङ्घस्स आसनपरियन्तो सेय्यापरियन्तो विहारपरियन्तो सो तस्स पदातब्बो । तेन च सो सादितब्बो ।

“न, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना पकतत्तेन भिक्खुना पुरेसमणेन वा पच्छासमणेन वा कुलानि उपसङ्गमितब्बानि; न आरञ्जिकङ्गं समादातब्बं; न पिण्डपातिकङ्गं समादातब्बं; न च तप्पच्चया पिण्डपातो नीहरापेतब्बो — मा मं जानिंसूति ।

“न, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको आवासो गन्तब्बो, अज्जत्र पकतत्तेन, अज्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको अनावसो गन्तब्बो, अज्जत्र पकतत्तेन, अज्जत्र अन्तराया...पे०... । (यथा हेट्ठा, तथा वित्थारेतब्बा ।)

“गन्तव्वो, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा...पे०... अनावासा...पे०... आवासा वा अनावासा वा सभिक्खुको आवासो...पे०... सभिक्खुको अनावासो...पे०... सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसंवासका, यं जज्जा सक्कोमि अज्जेव गन्तुन्ति ।

“न, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना पकतत्तेन भिक्खुना सद्धिं एकच्छन्ने आवासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वत्थब्बं; पकतत्तं भिक्खुं दिस्वा आसना वुट्ठातब्बं, पकतत्तो भिक्खु आसनेन निमन्तेतव्वो; न पकतत्तेन भिक्खुना सद्धिं एकासने निसीदितब्बं, न नीचे आसने निसिन्ने उच्चे आसने निसीदितब्बं, न छमायं निसिन्ने आसने निसीदितब्बं; न एकचङ्कमे चङ्कमितब्बं, न नीचे चङ्कमे चङ्कमन्ते उच्चे चङ्कमे चङ्कमितब्बं, न छमायं चङ्कमन्ते चङ्कमे चङ्कमितब्बं ।

“न, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना पारिवासिकेन भिक्खुना सद्धिं...पे०... मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सद्धिं... पे०... मानत्तारहेन भिक्खुना सद्धिं...पे०... मानत्तचारिकेन भिक्खुना सद्धिं...पे०... अब्भानारहेन वुट्ठतरेन भिक्खुना सद्धिं एकच्छन्ने आवासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थब्बं; न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वत्थब्बं; न एकासने निसीदितब्बं, न नीचे आसने निसिन्ने उच्चे आसने निसीदितब्बं, न छमायं निसिन्ने आसने निसीदितब्बं; न एकचङ्कमे चङ्कमितब्बं, न नीचे चङ्कमे चङ्कमन्ते उच्चे चङ्कमे चङ्कमितब्बं, न छमायं चङ्कमन्ते चङ्कमे चङ्कमितब्बं ।

[महाव० ३९३] “अब्भानारहचतुत्थो चे, भिक्खवे, परिवासं ददेय्य, मूलाय पटिकस्सेय्य, मानत्तं ददेय्य, तंवीसो अब्भेय्य, अकम्मं, न च करणीय”न्ति ।

अब्भानारहवत्तं निट्ठितं ।

पारिवासिकखन्धको दुतियो ।

इमहि खन्धके वत्थू पञ्च ।

तस्सुद्धानं —

पारिवासिका सादेन्ति, पकतत्तान भिक्खुनं ।

अभिवादनं पच्चुद्धानं, अज्जलिज्च सामीचियं ॥

आसनं सेय्याभिहारं, पादो पीठं कथलिकं ।

पत्तं नहाने परिकम्मं, उज्झायन्ति च पेसला ॥

दुक्कटं सादियन्तस्स, मिथु पञ्च यथावुट्ठं [पुनापरे (क०)] ।

उपोसथं पवारणं, वस्सिकोणोजभोजनं ॥

सम्मा च वत्तना तत्थ, पकतत्तस्स गच्छन्तं ।

यो च होति परियन्तो, पुरे पच्छा तथेव च [न पुरे पच्छासमणेन (सी० स्या०)] ॥

आरज्जपिण्डनीहारो, आगन्तुके उपोसथे ।
पवारणाय दूतेन, गन्तब्बो च सभिक्षुको ॥

एकच्छन्ने च वुट्ठानं, तथेव च निमन्तये ।
आसने नीचे चङ्कमे, छमायं चङ्कमेन च ॥

वुट्ठतरेन अकम्मं, रत्तिच्छेदा च सोधना ।
निक्खिपनं समादानं, वत्तं पारिवसिके [रत्ति वा पारिवसिके (क०), जातब्बं पारिवसिका (सी० स्या०)] ॥

मूलाय मानत्तारहा, तथा मानत्तचारिका ।
अब्भानारहे नयो चापि, सम्भेदं नयतो [सम्भेदनयतो (स्या०)] पुन ॥

पारिवसिकेसु तयो, चतु मानत्तचारिके ।
न समेन्ति रत्तिच्छेदेसु [रत्तिच्छेदे (इतिपि), रत्तिच्छेदा (स्या०)], मानत्तेसु च देवसि ।
द्वे कम्मा सदिसा सेसा, तयो कम्मा समासमाति [समा मताति (सी०)] ॥

पारिवसिककखन्धकं निट्ठितं ।

३. समुच्चयकखन्धकं

१. सुक्कविस्सट्ठि

१७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उदायी एकं आपत्तिं आपन्नो होति सज्जेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सो भिक्खूनां आरोचेसि — “अहं, आवुसो, एकं आपत्तिं आपज्जिं सज्जेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं” न्ति? भगवतो [ते भिक्खू भगवतो (स्या०)] एतमत्थं आरोचेसुं । “तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सज्जेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं देतु । एवञ्च पन, भिक्खवे, दातब्बं —

अप्पटिच्छन्नमानत्तं

१८. “तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्घं उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा वुट्ठानं भिक्खूनां पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अज्जलिं पगगहेत्वा एवमस्स वचनीयो — ‘अहं, भन्ते, एकं आपत्तिं आपज्जिं सज्जेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सोहं, भन्ते, सङ्घं एकिस्सा आपत्तिया सज्जेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचामि । अहं, भन्ते, एकं आपत्तिं आपज्जिं सज्जेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । दुतियम्पि, सोहं [दुतियम्पि (सी० क०)] भन्ते, सङ्घं एकिस्सा आपत्तिया सज्जेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचामि । अहं, भन्ते, एकं आपत्तिं आपज्जिं सज्जेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । ततियम्पि सोहं [ततियम्पि (सी० क०)], भन्ते, सङ्घं एकिस्सा आपत्तिया सज्जेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचामी’ति । “ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो —

१९. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो। अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं। सो सङ्गं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचति। यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्गो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं ददेय्य। एसा जत्ति।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो। अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं। सो सङ्गं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचति। सङ्गो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं देति। यस्सायस्मतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तस्स दानं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

“दुतियम्पि एतमत्थं वदामि — सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो। अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं। सो सङ्गं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचति। सङ्गो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं देति। यस्सायस्मतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तस्स दानं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

“ततियम्पि एतमत्थं वदामि — सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो। अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं। सो सङ्गं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचति। सङ्गो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं देति। यस्सायस्मतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तस्स दानं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

“दिन्नं सङ्गेन उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं। खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति।

अप्पटिच्छन्नअब्भानं

१००. सो चिण्णमानत्तो भिक्खूनं आरोचेसि — “अहं, आवुसो, एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं। सोहं सङ्गं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचिं। तस्स मे सङ्गो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं अदासि। सोहं चिण्णमानत्तो। कथं नु खो मया पटिपज्जितब्ब”न्ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। “तेन हि, भिक्खवे, सङ्गो उदायिं भिक्खुं अब्भेतु। एवञ्च पन, भिक्खवे, अब्भेतब्बो —

तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्गं उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा वुट्ठानं भिक्खूनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अज्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो — “अहं भन्ते एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं, सोहं सङ्गं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं

१०२. तेन खो पन समयेन आयस्मा उदायी एकं आपत्तिं आपन्नो होति सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं एकाहप्पटिच्छन्नं। सो भिक्खूनं आरोचेसि — “अहं, आवुसो, एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं एकाहप्पटिच्छन्नं। कथं नु खो मया पटिपज्जितब्ब”न्ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। “तेन हि, भिक्खवे, सङ्गो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं देतु। एवञ्च पन, भिक्खवे, दातब्बो —

“तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्गं उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा वुट्ठानं भिक्खूनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अज्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो — ‘अहं, भन्ते, एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं एकाहप्पटिच्छन्नं। सोहं, भन्ते, सङ्गं एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं याचामी’ति। दुतियम्पि याचितब्बो। ततियम्पि याचितब्बो। “ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्गो जापेतब्बो —

१०३. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो। अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं एकाहप्पटिच्छन्नं। सो सङ्गं एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं याचति। यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्गो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं ददेय्य। एसा जत्ति।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो। अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं एकाहप्पटिच्छन्नं। सो सङ्गं एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं याचति। सङ्गो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं देति। यस्सायस्मतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासस्स दानं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

“दुतियम्पि एतमत्थं वदामि...पे०... ततियम्पि एतमत्थं वदामि...पे०...।

“दिन्नो सङ्गेन उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासो। खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति।

एकाहप्पटिच्छन्नमानत्तं

१०४. सो परिवुत्थपरिवासो भिक्खूनं आरोचेसि — “अहं, आवुसो, एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं एकाहप्पटिच्छन्नं। सोहं सङ्गं एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं याचिं। तस्स मे सङ्गो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं अदासि। सोहं परिवुत्थपरिवासो। कथं नु खो मया पटिपज्जितब्ब”न्ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। “तेन हि, भिक्खवे, सङ्गो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं देतु। एवञ्च पन, भिक्खवे, दातब्बं —

“तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्गं उपसङ्कमित्वा...पे०... एवमस्स वचनीयो — ‘अहं, भन्ते, एकं आपत्तिं

आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं एकाहप्पटिच्छन्नं । सोहं सङ्गं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं याचिं । तस्स मे सङ्गो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं अदासि । सोहं, भन्ते, परिवुत्थपरिवासो सङ्गं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचामी'ति । दुतियम्पि याचितब्बं [याचितब्बो (सी० एवमुपरिपि)] । ततियम्पि याचितब्बं [याचितब्बो (सी० एवमुपरिपि)] । ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्गो आपेतब्बो —

१०५. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं एकाहप्पटिच्छन्नं । सो सङ्गं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं याचि । सङ्गो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं अदासि । सो परिवुत्थपरिवासो सङ्गं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचति । यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्गो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं ददेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं एकाहप्पटिच्छन्नं । सो सङ्गं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं याचि । सङ्गो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं अदासि । सो परिवुत्थपरिवासो सङ्गं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचति । सङ्गो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं देति । यस्सायस्मतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तस्स दानं, सो तुणहस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियम्पि एतमत्थं वदामि...पे०... ततियम्पि एतमत्थं वदामि...पे०... ।

“दिन्नं सङ्गेन उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुणही, एवमेतं धारयामी'ति ।

एकाहप्पटिच्छन्नअब्भानं

१०६. सो चिण्णमानत्तो भिक्खूनं आरोचेसि — “अहं, आवुसो, एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं एकाहप्पटिच्छन्नं । सोहं सङ्गं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं याचिं । तस्स मे सङ्गो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं अदासि । सोहं परिवुत्थपरिवासो सङ्गं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचिं । तस्स मे सङ्गो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं अदासि । सोहं चिण्णमानत्तो । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्ब'न्ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “तेन हि, भिक्खवे, सङ्गो उदायिं भिक्खुं अब्भेतु । एवञ्च पन, भिक्खवे, अब्भेतब्बो —

“तेन भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्गं उपसङ्गमित्वा...पे०... एवमस्स वचनीयो — ‘अहं, भन्ते, एकं आपत्तिं

आपज्जिं सज्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं एकाहप्पटिच्छन्नं । सोहं सङ्गं एकस्सा आपत्तिया सज्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं याचिं । तस्स मे सङ्गो एकस्सा आपत्तिया सज्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं अदासि । सोहं परिवुत्थपरिवासो सङ्गं एकस्सा आपत्तिया सज्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचिं । तस्स मे सङ्गो एकस्सा आपत्तिया सज्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं अदासि । सोहं, भन्ते, चिण्णमानत्तो सङ्गं अब्भानं याचामीति । दुतियम्पि याचितब्बं । ततियम्पि याचितब्बं । ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्गो आपेतब्बो —

१०७. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सज्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं एकाहप्पटिच्छन्नं । सो सङ्गं एकस्सा आपत्तिया सज्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं याचि । सङ्गो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सज्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं अदासि । सो परिवुत्थपरिवासो सङ्गं एकस्सा आपत्तिया सज्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचि । सङ्गो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सज्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं अदासि । सो चिण्णमानत्तो सङ्गं अब्भानं याचति । यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्गो उदायिं भिक्खुं अब्भेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सज्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं एकाहप्पटिच्छन्नं । सो सङ्गं एकस्सा आपत्तिया सज्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं याचि । सङ्गो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सज्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं अदासि । सो परिवुत्थपरिवासो सङ्गं एकस्सा आपत्तिया सज्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचि । सङ्गो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सज्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं अदासि । सो चिण्णमानत्तो सङ्गं अब्भानं याचति । सङ्गो उदायिं भिक्खुं अब्भेति । यस्सायस्मतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो अब्भानं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियम्पि एतमत्थं वदामि...पे०... ततियम्पि एतमत्थं वदामि...पे०... ।

“अब्भितो सङ्गेन उदायी भिक्खु । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामीति ।

पञ्चाहप्पटिच्छन्नपरिवासो

१०८. तेन खो पन समयेन आयस्मा उदायी एकं आपत्तिं आपन्नो होति सज्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं द्वीहप्पटिच्छन्नं... पे०... तीहप्पटिच्छन्नं...पे०... चतूहप्पटिच्छन्नं...पे०... पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सो भिक्खूनं आरोचेसि — “अहं, आवुसो, एकं आपत्तिं आपज्जिं सज्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं” न्ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “तेन हि, भिक्खवे, सङ्गो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सज्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं देतु । एवञ्च पन, भिक्खवे, दातब्बो —

“तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्गं उपसङ्गमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा वुट्ठानं भिक्खूनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अज्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो — ‘अहं, भन्ते, एकं आपत्तिं आपज्जिं सज्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सोहं, भन्ते, सङ्गं एकस्सा आपत्तिया सज्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया

पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं याचामी'ति । दुतियम्पि याचितब्बो । ततियम्पि याचितब्बो । व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्गो जापेतब्बो —

१०९. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सो सङ्गं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं याचति । यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्गो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं ददेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सो सङ्गं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं याचति । सङ्गो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं देति । यस्सायस्मतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासस्स दानं, सो तुणहस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियम्पि एतमत्थं वदामि...पे०... ततियम्पि एतमत्थं वदामि...पे०... ।

“दिन्नो सङ्गेन उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासो । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

पारिवासिकमूलायपटिकस्सना

११०. सो परिवसन्तो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सो भिक्खूनां आरोचेसि — “अहं, आवुसो, एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सोहं सङ्गं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं याचिं । तस्स मे सङ्गो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं अदासि । सोहं परिवसन्तो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्ब”न्ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “तेन हि, भिक्खवे, सङ्गो उदायिं भिक्खुं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सतु । एवञ्च पन, भिक्खवे, मूलाय पटिकस्सितब्बो —

“तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्गं उपसङ्कमित्वा...पे०... एवमस्स वचनीयो — ‘अहं, भन्ते, एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सोहं सङ्गं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं याचिं । तस्स मे सङ्गो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं अदासि । सोहं परिवसन्तो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सोहं, भन्ते, सङ्गं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सनं याचामी’ति । दुतियम्पि याचितब्बा [याचितब्बो (सी० एवमुपरिपि)] । ततियम्पि याचितब्बा [याचितब्बो (सी० एवमुपरिपि)] । व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्गो जापेतब्बो —

१११. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं

पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सो सङ्गं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं याचि । सङ्गो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं अदासि । सो परिवसन्तो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सो सङ्गं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचति । यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्गो उदायिं भिक्खुं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सो सङ्गं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं याचि । सङ्गो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं अदासि । सो परिवसन्तो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सो सङ्गं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचति । सङ्गो उदायिं भिक्खुं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सति । यस्सायस्मतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सना, सो तुणहस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियम्पि एतमत्थं वदामि...पे०... ततियम्पि एतमत्थं वदामि...पे०... ।

“पटिकस्सितो सङ्गेन उदायी भिक्खु अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सना [मूलाय (स्या०)] । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

मानत्तारहमूलायपटिकस्सना

११२. सो परिवुत्थपरिवासो मानत्तारहो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सो भिक्खूनां आरोचेसि — “अहं, आवुसो, एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सोहं सङ्गं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं याचि । तस्स मे सङ्गो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं अदासि । सोहं परिवसन्तो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सोहं सङ्गं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचि । तं मं सङ्गो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि । सोहं परिवुत्थपरिवासो मानत्तारहो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्ब”न्ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “तेन हि, भिक्खवे, सङ्गो उदायिं भिक्खुं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सतु । एवञ्च पन, भिक्खवे, मूलाय पटिकस्सितब्बो —

“तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्गं उपसङ्गमित्वा...पे०... एवमस्स वचनीयो — ‘अहं, भन्ते, एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं...पे०... सोहं परिवुत्थपरिवासो मानत्तारहो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सोहं सङ्गं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय

सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचामी’ति । दुतियम्पि याचितब्बा । ततियम्पि याचितब्बा ।
ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्गो जापेतब्बो —

११३. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं...पे०... सो परिवुत्थपरिवासो मानत्तारहो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सो सङ्गं अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचति । यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्गो उदायिं भिक्खुं अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं...पे०... सो परिवुत्थपरिवासो मानत्तारहो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सो सङ्गं अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचति । सङ्गो उदायिं भिक्खुं अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सति । यस्सायस्मतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सना, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियम्पि एतमत्थं वदामि...पे०... ततियम्पि एतमत्थं वदामि...पे०... ।

“पटिकस्सितो सङ्गेन उदायी भिक्खु अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सना । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी’ति ।

तिकापत्तिमानत्तं

११४. सो परिवुत्थपरिवासो भिक्खूनां आरोचेसि — “अहं, आवुसो, एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं...पे०... सोहं परिवुत्थपरिवासो । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्ब’न्ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “तेन हि, भिक्खवे, सङ्गो उदायिस्स भिक्खुनो तिस्सन्नं आपत्तीनं छारत्तं मानत्तं देतु । एवञ्च पन, भिक्खवे, दातब्बं —

“तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्गं उपसङ्गमित्वा...पे०... एवमस्स वचनीयो — ‘अहं, भन्ते, एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सोहं सङ्गं एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं याचिं । तस्स मे सङ्गो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं अदासि...पे०... सोहं, भन्ते, परिवुत्थपरिवासो सङ्गं तिस्सन्नं आपत्तीनं छारत्तं मानत्तं याचामी’ति । दुतियम्पि याचितब्बं । ततियम्पि याचितब्बं । ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्गो जापेतब्बो —

११५. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं...पे०... सो परिवुत्थपरिवासो सङ्गं तिस्सन्नं आपत्तीनं छारत्तं मानत्तं याचति । यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्गो उदायिस्स भिक्खुनो तिस्सन्नं आपत्तीनं छारत्तं मानत्तं ददेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो। अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं... पे०... सो परिवुत्थपरिवासो सङ्गं तिस्सन्नं आपत्तीनं छारत्तं मानत्तं याचति। सङ्गो उदायिस्स भिक्खुनो तिस्सन्नं आपत्तीनं छारत्तं मानत्तं देति। यस्सायस्मतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो तिस्सन्नं आपत्तीनं छारत्तं मानत्तस्स दानं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

“दुतियम्पि एतमत्थं वदामि...पे०... ततियम्पि एतमत्थं वदामि...पे०...।

“दिन्नं सङ्गेन उदायिस्स भिक्खुनो तिस्सन्नं आपत्तीनं छारत्तं मानत्तं। खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति।

मानत्तचारिकमूलायपटिकस्सना

११६. सो मानत्तं चरन्तो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं। सो भिक्खून आरोचेसि — “अहं, आवुसो, एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं...पे०... सोहं मानत्तं चरन्तो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं। कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं”न्ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। “तेन हि, भिक्खवे, सङ्गो उदायिं भिक्खुं अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सित्वा छारत्तं मानत्तं देतु। एवञ्च पन, भिक्खवे, मूलाय पटिकस्सितब्बो — तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्गं उपसङ्गमित्वा...पे०... एवमस्स वचनीयो — ‘अहं, भन्ते, एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं...पे०... सोहं मानत्तं चरन्तो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं। सोहं, भन्ते, सङ्गं अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचामी”ति। दुतियम्पि याचितब्बा। ततियम्पि याचितब्बा। “व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्गो जापेतब्बो —

११७. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो। अयं उदायी भिक्खु...पे०... मूलायपटिकस्सनं याचति। यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्गो उदायिं भिक्खुं अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सेय्य। एसा जत्ति...पे०... पटिकस्सितो सङ्गेन उदायी भिक्खु अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सना। खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामीति।

“एवञ्च पन, भिक्खवे, छारत्तं मानत्तं दातब्बं — तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना...पे०... एवमस्स वचनीयो — ‘अहं, भन्ते, एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं...पे०... सोहं मानत्तं चरन्तो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं। सोहं सङ्गं अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचिं। तं मं सङ्गो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि। सोहं, भन्ते, सङ्गं अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचामी”ति। दुतियम्पि याचितब्बं। ततियम्पि याचितब्बं। व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्गो जापेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो। अयं उदायी भिक्खु...पे०... छारत्तं मानत्तं याचति। यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्गो उदायिस्स

भिक्षुनो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं ददेय्य । एसा जत्ति...पे०... दिन्नं सङ्गेन उदायिस्स भिक्षुनो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

अब्भानारहमूलायपटिकस्सना

११८. सो चिण्णमानत्तो अब्भानारहो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सो भिक्षूनं आरोचेसि — “अहं, आवुसो, एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं...पे०... सोहं चिण्णमानत्तो अब्भानारहो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्ब”न्ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “तेन हि, भिक्षवे, सङ्गो उदायिं भिक्षुं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सित्वा छारत्तं मानत्तं देतु । एवञ्च पन, भिक्षवे, मूलाय पटिकस्सितब्बो...पे०... ।

“एवञ्च पन, भिक्षवे, छारत्तं मानत्तं दातब्बं...पे०... ।

“दिन्नं सङ्गेन उदायिस्स भिक्षुनो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

मूलायपटिकस्सितअब्भानं

११९. सो चिण्णमानत्तो भिक्षूनं आरोचेसि — “अहं, आवुसो, एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं...पे०... सोहं चिण्णमानत्तो । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्ब”न्ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । तेन हि, भिक्षवे, सङ्गो उदायिं भिक्षुं अब्भेतु । एवञ्च पन, भिक्षवे, अब्भेतब्बो —

“तेन, भिक्षवे, उदायिना भिक्षुना सङ्गं उपसङ्गमित्वा...पे०... एवमस्स वचनीयो — ‘अहं, भन्ते, एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सोहं सङ्गं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं याचिं । तस्स मे सङ्गो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं अदासि । सोहं परिवसन्तो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सोहं सङ्गं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचिं । तं मं सङ्गो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि । सोहं परिवुत्थपरिवासो मानत्तारहो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सोहं सङ्गं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचिं । तं मं सङ्गो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि । सोहं परिवुत्थपरिवासो सङ्गं तिस्सन्नं आपत्तीनं छारत्तं मानत्तं याचिं । तस्स मे सङ्गो तिस्सन्नं आपत्तीनं छारत्तं मानत्तं अदासि । सोहं मानत्तं चरन्तो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सोहं सङ्गं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचिं । तं मं सङ्गो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि । सोहं सङ्गं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय

सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचिं । तस्स मे सङ्खो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं अदासि । सोहं चिण्णमानत्तो अब्भानारहो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सोहं सङ्खं अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचिं । तं मं सङ्खो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि । सोहं सङ्खं अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचिं । तस्स मे सङ्खो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं अदासि । सोहं, भन्ते, चिण्णमानत्तो सङ्खं अब्भानं याचामी””ति ।

“दुतियम्पि याचितब्बं । ततियम्पि याचितब्बं । ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

[illegible]

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं... पे०... सो चिण्णमानत्तो सङ्घं अब्भानं याचति। सङ्घो उदायिं भिक्खुं अब्भेति। यस्सायस्मतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो अब्भानं, सो तण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

“दुतियम्पि एतमत्थं वदामि...पे०... ततियम्पि एतमत्थं वदामि...पे०... ।

“अब्भितो सङ्गेन उदायी भिक्खु । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

पक्खप्पटिच्छन्नपरिवासो

१२१. तेन खो पन समयेन आयस्मा उदायी एकं आपत्तिं आपन्नो होति सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पक्खप्पटिच्छन्नं । सो भिक्खूनं आरोचेसि — “अहं, आवुसो, एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पक्खप्पटिच्छन्नं । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं”न्ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “तेन हि, भिक्खवे, सङ्गो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवासं देतु । एवञ्च पन, भिक्खवे, दातब्बो —

“तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्गं उपसङ्कमित्वा...पे०... एवमस्स वचनीयो — ‘अहं, भन्ते, एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पक्खप्पटिच्छन्नं । सोहं, भन्ते, सङ्गं एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवासं याचामी”ति । दुतियम्पि याचितब्बो । ततियम्पि याचितब्बो । व्यत्तेन भिक्खुनो पटिबलेन सङ्गो जापेतब्बो —

१२२. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पक्खप्पटिच्छन्नं । सो सङ्गं एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवासं याचति । यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्गो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवासं ददेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पक्खप्पटिच्छन्नं । सो सङ्गं एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवासं याचति । सङ्गो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवासं देति । यस्सायस्मतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवासस्स दानं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियम्पि एतमत्थं वदामि...पे०... ततियम्पि एतमत्थं वदामि...पे०... ।

“दिन्नो सङ्गेन उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवासो । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

पक्खपरिवासिकमूलायपटिकस्सना

१२३. सो परिवसन्तो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सो भिक्खूनं आरोचेसि — “अहं, आवुसो, एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पक्खप्पटिच्छन्नं । सोहं सङ्गं एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवासं याचिं । तस्स मे सङ्गो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवासं अदासि । सोहं परिवसन्तो अन्तरा एकं आपत्तिं

आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं’न्ति! भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायिं भिक्खुं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सित्वा पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासं देतु । एवञ्च पन, भिक्खवे, मूलाय पटिकस्सितब्बो —

“तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्घं उपसङ्कमित्वा...पे०... एवमस्स वचनीयो — ‘अहं, भन्ते, एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पक्खप्पटिच्छन्नं । सोहं सङ्घं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवासं याचिं । तस्स मे सङ्घो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवासं अदासि । सोहं परिवसन्तो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सोहं, भन्ते, सङ्घं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचामी’ति । दुतियम्पि याचितब्बा । ततियम्पि याचितब्बा । ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो —

१२४. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पक्खप्पटिच्छन्नं । सो सङ्घं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवासं याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवासं अदासि । सो परिवसन्तो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सो सङ्घं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो उदायिं भिक्खुं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पक्खप्पटिच्छन्नं । सो सङ्घं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवासं याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवासं अदासि । सो परिवसन्तो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सो सङ्घं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचति । सङ्घो उदायिं भिक्खुं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सति । यस्सायस्मतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सना, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियम्पि एतमत्थं वदामि...पे०... ततियम्पि एतमत्थं वदामि...पे०... ।

“पटिकस्सितो सङ्घेन उदायी भिक्खु अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सना । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी’ति ।

समोधानपरिवासो

१२६. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पक्खप्पटिच्छन्नं। सो सङ्घं एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवासं याचि। सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवासं अदासि। सो परिवसन्तो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं। सो सङ्घं अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचि। सङ्घो उदायिं भिक्खुं अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि। सो सङ्घं अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासं याचति। यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासं ददेय्य। एसा जत्ति।

“दिन्नो सङ्गेन उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय परिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो । खमति सङ्गस्स, तस्मा तूण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

मानत्तारहमूलायपटिकस्सनादि

१२७. सो परिवुत्थपरिवासो मानत्तारहो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सो भिक्खूनं आरोचेसि — “अहं, आवुसो, एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पक्खप्पटिच्छन्नं...पे०... सोहं परिवुत्थपरिवासो मानत्तारहो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्ब”न्ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “तेन हि, भिक्खवे, सङ्गो उदायिं भिक्खुं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सित्वा पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासं देतु । एवञ्च पन, भिक्खवे, मूलाय पटिकस्सितब्बो...पे०... ।

“एवञ्च पन, भिक्खवे, पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो...पे०... देति...पे०... ।

“दिन्नो सङ्गेन उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

तिकापत्तिमानत्तं

१२८. सो परिवुत्थपरिवासो भिक्खूनं आरोचेसि — “अहं, आवुसो, एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पक्खप्पटिच्छन्नं...पे०... सोहं परिवुत्थपरिवासो । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्ब”न्ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “तेन हि, भिक्खवे, सङ्गो उदायिस्स भिक्खुनो तिस्सन्नं आपत्तीनं छारत्तं मानत्तं देतु । एवञ्च पन, भिक्खवे, दातब्बं —

“तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्गं उपसङ्गमित्वा...पे०... एवमस्स वचनीयो — ‘अहं, भन्ते, एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पक्खप्पटिच्छन्नं...पे०... सोहं, भन्ते, परिवुत्थपरिवासो सङ्गं तिस्सन्नं आपत्तीनं छारत्तं मानत्तं याचामी”ति । दुतियम्पि याचितब्बं । ततियम्पि याचितब्बं । व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्गो आपेतब्बो —

१२९. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पक्खप्पटिच्छन्नं...पे०... सो परिवुत्थपरिवासो सङ्गं तिस्सन्नं आपत्तीनं छारत्तं मानत्तं याचति । यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्गो उदायिस्स भिक्खुनो तिस्सन्नं आपत्तीनं छारत्तं मानत्तं ददेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पक्खप्पटिच्छन्नं...पे०... सो परिवुत्थपरिवासो सङ्गं तिस्सन्नं आपत्तीनं छारत्तं मानत्तं याचति । सङ्गो उदायिस्स भिक्खुनो तिस्सन्नं आपत्तीनं छारत्तं मानत्तं देति । यस्सायस्मतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो तिस्सन्नं आपत्तीनं छारत्तं मानत्तस्स दानं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियम्पि एतमत्थं वदामि...पे०... ततियम्पि एतमत्थं वदामि...पे०... ।

“दिन्नं सङ्गेन उदायिस्स भिक्खुनो तिस्सन्नं आपत्तीनं छारत्तं मानत्तं । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

मानत्तचारिकमूलायपटिकस्सनादि

१३०. सो मानत्तं चरन्तो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सो भिक्खून् आरोचेसि — “अहं, आवुसो, एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पक्खप्पटिच्छन्नं...पे०... सोहं मानत्तं चरन्तो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्ब”न्ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायिं भिक्खुं अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सित्वा पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासं दत्त्वा छारत्तं मानत्तं देतु । एवञ्च पन, भिक्खवे, मूलाय पटिकस्सितब्बो...पे०... ।

“एवञ्च पन, भिक्खवे, पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो...पे०... ।

“एवञ्च पन, भिक्खवे, छारत्तं मानत्तं दातब्बं...पे०... देति...पे०... ।

“दिन्नं सङ्घेन उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

अब्भानारहमूलायपटिकस्सनादि

१३१. सो चिण्णमानत्तो अब्भानारहो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सो भिक्खून् आरोचेसि — “अहं, आवुसो, एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पक्खप्पटिच्छन्नं...पे०... सोहं चिण्णमानत्तो अब्भानारहो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्ब”न्ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायिं भिक्खुं अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सित्वा पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासं दत्त्वा छारत्तं मानत्तं देतु । एवञ्च पन, भिक्खवे, मूलाय पटिकस्सितब्बो...पे०... ।

“एवञ्च पन, भिक्खवे, पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो...पे०... ।

“एवञ्च पन, भिक्खवे, छारत्तं मानत्तं दातब्बं...पे०... देति...पे०... ।

“दिन्नं सङ्घेन उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

पक्खप्पटिच्छन्नअब्भानं

१३२. सो चिण्णमानत्तो भिक्खून् आरोचेसि — “अहं, आवुसो, एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पक्खप्पटिच्छन्नं...पे०... सोहं चिण्णमानत्तो । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्ब”न्ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायिं भिक्खुं अब्भेतु । एवञ्च पन, भिक्खवे, अब्भेतब्बो —

“तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्घं उपसङ्गमित्वा, एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा, वुड्ढानं भिक्खून् पादे वन्दित्वा,

[illegible]

“दुतियम्पि याचितब्बं । ततियम्पि याचितब्बं । व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो —

१३३. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पक्खप्पटिच्छन्नं । सो सङ्गं एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवासं याचि । सङ्गो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवासं अदासि ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पक्खप्पटिच्छन्नं... पे०... सो चिण्णमानत्तो सङ्घं अब्भानं याचति। सङ्घो उदायिं भिक्खुं अब्भेति। यस्सायस्मतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो अब्भानं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

“द्वितीयम्पि एतमर्थं वदामि...पे० ... तृतीयम्पि एतमर्थं वदामि...पे० ... ।

“अब्भितो सङ्गेन उदायी भिक्खु । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

सुक्कविस्सट्ठि समत्ता ।

२. परिवासो

अग्घसमोधानपरिवासो

१३४. तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु सम्बहुला सङ्गादिसेसा आपत्तियो आपन्नो होति — एका आपत्ति एकाहप्पटिच्छन्ना, एका आपत्ति द्वीहप्पटिच्छन्ना, एका आपत्ति तीहप्पटिच्छन्ना, एका आपत्ति चतूहप्पटिच्छन्ना, एका आपत्ति पञ्चाहप्पटिच्छन्ना, एका आपत्ति छाहप्पटिच्छन्ना, एका आपत्ति सत्ताहप्पटिच्छन्ना, एका आपत्ति अट्ठाहप्पटिच्छन्ना, एका आपत्ति नवाहप्पटिच्छन्ना, एका आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना । सो भिक्खूनं आरोचेसि — “अहं, आवुसो, सम्बहुला सङ्गादिसेसा आपत्तियो आपज्जिं — एका आपत्ति एकाहप्पटिच्छन्ना...पे०... एका आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्ब”न्ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो तस्स भिक्खुनो तासं आपत्तीनं या आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना तस्सा अग्घेन समोधानपरिवासं देतु । एवञ्च पन, भिक्खवे, दातब्बो —

“तेन, भिक्खवे, भिक्खुना सङ्घं उपसङ्कमित्वा...पे०... एवमस्स वचनीयो — ‘अहं, भन्ते, सम्बहुला सङ्गादिसेसा आपत्तियो आपज्जिं — एका आपत्ति एकाहप्पटिच्छन्ना...पे०... एका आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना । सोहं, भन्ते, सङ्घं तासं आपत्तीनं या आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना तस्सा अग्घेन समोधानपरिवासं याचामी”ति । दुतियम्पि याचितब्बो । ततियम्पि याचितब्बो । ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो —

१३५. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु सम्बहुला सङ्गादिसेसा आपत्तियो आपज्जि — एका आपत्ति एकाहप्पटिच्छन्ना...पे०... एका आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना । सो सङ्घं तासं आपत्तीनं या आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना तस्सा अग्घेन समोधानपरिवासं याचति । यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तासं आपत्तीनं या आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना तस्सा अग्घेन समोधानपरिवासं ददेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु सम्बहुला सङ्गादिसेसा आपत्तियो आपज्जि — एका आपत्ति एकाहप्पटिच्छन्ना...पे०... एका आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना । सो सङ्घं तासं आपत्तीनं या आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना तस्सा अग्घेन समोधानपरिवासं याचति । सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तासं आपत्तीनं या आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना तस्सा अग्घेन समोधानपरिवासं देति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तासं आपत्तीनं या आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना; तस्सा अग्घेन समोधानपरिवासस्स दानं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियम्पि एतमत्थं वदामि...पे०... ततियम्पि एतमत्थं वदामि...पे०... ।

“दिन्नो सङ्गेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तासं आपत्तीनं या आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना तस्सा अग्घेन समोधानपरिवासो । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

सब्वचिरप्पटिच्छन्नाअग्घसमोधानं

१३६. तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपन्नो होति — एका आपत्ति एकाहप्पटिच्छन्ना, द्वे आपत्तियो द्वीहप्पटिच्छन्नायो [द्वीहप्पटिच्छन्ना (क० एवं यावदसाहप्पटिच्छन्ना)], तिस्सो आपत्तियो तीहप्पटिच्छन्नायो, चतस्सो आपत्तियो चतूहप्पटिच्छन्नायो, पञ्च आपत्तियो पञ्चाहप्पटिच्छन्नायो, छ आपत्तियो छाहप्पटिच्छन्नायो, सत्त आपत्तियो सत्ताहप्पटिच्छन्नायो, अट्ठ आपत्तियो अट्ठाहप्पटिच्छन्नायो, नव आपत्तियो नवाहप्पटिच्छन्नायो, दस आपत्तियो दसाहप्पटिच्छन्नायो । सो भिक्खूनं आरोचेसि — “अहं, आवुसो, सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जिं, एका आपत्ति एकाहप्पटिच्छन्ना...पे०... दस आपत्तियो दसाहप्पटिच्छन्नायो । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्ब”न्ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो तस्स भिक्खुनो तासं आपत्तीनं या आपत्तियो सब्वचिरप्पटिच्छन्नायो तासं अग्घेन समोधानपरिवासं देतु । एवञ्च पन, भिक्खवे, दातब्बो —

“तेन, भिक्खवे, भिक्खुना सङ्घं उपसङ्कमित्वा...पे०... एवमस्स वचनीयो — ‘अहं, भन्ते, सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जिं, एका आपत्ति एकाहप्पटिच्छन्ना...पे०... दस आपत्तियो दसाहप्पटिच्छन्नायो । सोहं, भन्ते, सङ्घं तासं आपत्तीनं या आपत्तियो सब्वचिरप्पटिच्छन्नायो तासं अग्घेन समोधानपरिवासं याचामी’ति । दुतियम्पि याचितब्बो । ततियम्पि याचितब्बो । “ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

१३७. सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि, एका आपत्ति एकाहप्पटिच्छन्ना...पे०... दस आपत्तियो दसाहप्पटिच्छन्नायो । सो सङ्घं तासं आपत्तीनं या आपत्तियो सब्वचिरप्पटिच्छन्नायो तासं अग्घेन समोधानपरिवासं याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तासं आपत्तीनं या आपत्तियो सब्वचिरप्पटिच्छन्नायो तासं अग्घेन समोधानपरिवासं ददेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि — एका आपत्ति एकाहप्पटिच्छन्ना...पे०... दस आपत्तियो दसाहप्पटिच्छन्नायो । सो सङ्घं तासं आपत्तीनं या आपत्तियो सब्वचिरप्पटिच्छन्नायो तासं अग्घेन समोधानपरिवासं याचति । सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तासं आपत्तीनं या आपत्तियो सब्वचिरप्पटिच्छन्नायो तासं अग्घेन समोधानपरिवासं देति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तासं आपत्तीनं या आपत्तियो सब्वचिरप्पटिच्छन्नायो तासं अग्घेन समोधानपरिवासस्स दानं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियम्पि एतमत्थं वदामि...पे०... ततियम्पि एतमत्थं वदामि...पे०... ।

“दिन्नो सङ्घेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तासं आपत्तीनं या आपत्तियो सब्वचिरप्पटिच्छन्नायो तासं अग्घेन समोधानपरिवासो । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी’ति ।

द्वेमासपरिवासो

१३८. तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपन्नो होति द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स एतदहोसि — “अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जिं द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यंनूनाहं सङ्घं एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचेय्य”न्ति । सो सङ्घं एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचि । तस्स सङ्घो एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं अदासि । तस्स परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि —

Vipassana Research Institute

१४७. तेन खो पन समयेन अञ्जत्तरो भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपन्नो होति द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स एतदहोसि — “अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जिं द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यंनूनाहं सङ्घं द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवासं याचेय्य”न्ति । सो सङ्घं द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवासं याचि । तस्स सङ्घो द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवासं अदासि । तस्स परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि —

“दुतियम्पि एतमत्थं वदामि...पे०... ततियम्पि एतमत्थं वदामि...पे०... ।

“तेन, भिक्षवे, भिक्षुना पुरिमं उपादाय द्वे मासा परिवसितब्बा ।

१५०. “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति द्वेमासप्पटिच्छन्नायो; एकं मासं जानाति,

द्वेमासपरिवासं अदासि । तायो अयं, आवुसो, भिक्खु आपन्नो तासायं भिक्खु परिवसती'ति । सो एवं वदेति — 'य्वायं, आवुसो, मासो जानप्पटिच्छन्नो धम्मिकं तस्स मासस्स परिवासदानं; धम्मत्ता रुहति । यो च ख्वायं, आवुसो, मासो अजानप्पटिच्छन्नो अधम्मिकं तस्स मासस्स परिवासदानं; अधम्मत्ता न रुहति । एकस्स, आवुसो, मासस्स भिक्खु मानत्तारहो'ति ।

१५४. “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति द्वेमासप्पटिच्छन्नायो; एको मासो सरमानप्पटिच्छन्नो, एको मासो अस्सरमानप्पटिच्छन्नो । सो सङ्घं द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं द्वेमासपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं द्वेमासपरिवासं देति । तस्स परिवसन्तस्स अज्जो भिक्खु आगच्छति बहुस्सुतो आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो पण्डितो वियत्तो मेधावी लज्जी कुक्कुच्चको सिकखाकामो । सो एवं वदेति — 'किं अयं, आवुसो, भिक्खु आपन्नो? किस्सायं भिक्खु परिवसती'ति? ते एवं वदेन्ति — 'अयं, आवुसो, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो; एको मासो सरमानप्पटिच्छन्नो, एको मासो अस्सरमानप्पटिच्छन्नो । सो सङ्घं द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं द्वेमासपरिवासं याचि । तस्स सङ्घो द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं द्वेमासपरिवासं अदासि । तायो अयं, आवुसो, भिक्खु आपन्नो तासायं भिक्खु परिवसती'ति । सो एवं वदेति — 'य्वायं, आवुसो, मासो सरमानप्पटिच्छन्नो धम्मिकं तस्स मासस्स परिवासदानं; धम्मत्ता रुहति । यो च ख्वायं, आवुसो, मासो अस्सरमानप्पटिच्छन्नो अधम्मिकं तस्स मासस्स परिवासदानं; अधम्मत्ता न रुहति । एकस्स, आवुसो, मासस्स भिक्खु मानत्तारहो'ति ।

१५५. “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति द्वेमासप्पटिच्छन्नायो; एको मासो निब्बेमतिकप्पटिच्छन्नो, एको मासो वेमतिकप्पटिच्छन्नो । सो सङ्घं द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं द्वेमासपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं द्वेमासपरिवासं देति । तस्स परिवसन्तस्स अज्जो भिक्खु आगच्छति बहुस्सुतो आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो पण्डितो वियत्तो मेधावी लज्जी कुक्कुच्चको सिकखाकामो । सो एवं वदेति — 'किं अयं, आवुसो, भिक्खु आपन्नो? किस्सायं भिक्खु परिवसती'ति? ते एवं वदेन्ति — 'अयं, आवुसो, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो; एको मासो निब्बेमतिकप्पटिच्छन्नो, एको मासो वेमतिकप्पटिच्छन्नो । सो सङ्घं द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं द्वेमासपरिवासं याचि । तस्स सङ्घो द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं द्वेमासपरिवासं अदासि । तायो अयं, आवुसो, भिक्खु आपन्नो तासायं भिक्खु परिवसती'ति । सो एवं वदेति — 'य्वायं, आवुसो, मासो निब्बेमतिकप्पटिच्छन्नो धम्मिकं तस्स मासस्स परिवासदानं; धम्मत्ता रुहति । यो च ख्वायं, आवुसो, मासो वेमतिकप्पटिच्छन्नो अधम्मिकं तस्स मासस्स परिवासदानं; अधम्मत्ता न रुहति । एकस्स, आवुसो, मासस्स भिक्खु मानत्तारहो'ति ।

सुद्धन्तपरिवासो

१५६. तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपन्नो होति । सो आपत्तिपरियन्तं न जानाति; रत्तिपरियन्तं न जानाति; आपत्तिपरियन्तं नस्सरति, रत्तिपरियन्तं नस्सरति; आपत्तिपरियन्ते वेमतिको, रत्तिपरियन्ते वेमतिको । सो भिक्खूनं आरोचेसि — “अहं, आवुसो, सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि; आपत्तिपरियन्तं न जानामि, रत्तिपरियन्तं न जानामि; आपत्तिपरियन्तं नस्सरामि, रत्तिपरियन्तं नस्सरामि; आपत्तिपरियन्ते वेमतिको, रत्तिपरियन्ते वेमतिको । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्ब'न्ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो तस्स

भिक्षुनो तासं आपत्तीनं सुद्धन्तपरिवासं देतु । एवञ्च पन, भिक्षवे, दातब्बो —

“तेन, भिक्षवे, भिक्षुना सङ्गं उपसङ्गमित्वा...पे०... एवमस्स वचनीयो — ‘अहं, भन्ते, सम्बहुला सङ्गादिसेसा आपत्तियो आपज्जिं । आपत्तिपरियन्तं न जानामि, रत्तिपरियन्तं न जानामि; आपत्तिपरियन्तं नस्सरामि, रत्तिपरियन्तं नस्सरामि; आपत्तिपरियन्ते वेमतिको, रत्तिपरियन्ते वेमतिको । सोहं, भन्ते, सङ्गं तासं आपत्तीनं सुद्धन्तपरिवासं याचामी’ति । दुतियम्पि याचितब्बो । ततियम्पि याचितब्बो । ब्यत्तेन भिक्षुना पटिबलेन सङ्गो जापेतब्बो —

१५७. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । अयं इत्थन्नामो भिक्षु सम्बहुला सङ्गादिसेसा आपत्तियो आपज्जि । आपत्तिपरियन्तं न जानाति, रत्तिपरियन्तं न जानाति; आपत्तिपरियन्तं नस्सरति, रत्तिपरियन्तं नस्सरति; आपत्तिपरियन्ते वेमतिको, रत्तिपरियन्ते वेमतिको । सो सङ्गं तासं आपत्तीनं सुद्धन्तपरिवासं याचति । यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्गो इत्थन्नामस्स भिक्षुनो तासं आपत्तीनं सुद्धन्तपरिवासं ददेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । अयं इत्थन्नामो भिक्षु सम्बहुला सङ्गादिसेसा आपत्तियो आपज्जि । आपत्तिपरियन्तं न जानाति, रत्तिपरियन्तं न जानाति; आपत्तिपरियन्तं नस्सरति, रत्तिपरियन्तं नस्सरति; आपत्तिपरियन्ते वेमतिको, रत्तिपरियन्ते वेमतिको । सो सङ्गं तासं आपत्तीनं सुद्धन्तपरिवासं याचति । सङ्गो इत्थन्नामस्स भिक्षुनो तासं आपत्तीनं सुद्धन्तपरिवासं देति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्षुनो तासं आपत्तीनं सुद्धन्तपरिवासस्स दानं, सो तुणहस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियम्पि एतमत्थं वदामि...पे०... ततियम्पि एतमत्थं वदामि...पे०... ।

“दिन्नो सङ्गेन इत्थन्नामस्स भिक्षुनो तासं आपत्तीनं सुद्धन्तपरिवासो । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुणही, एवमेतं धारयामी’ति ।

१५८. “एवं खो, भिक्षवे, सुद्धन्तपरिवासो दातब्बो; एवं परिवासो दातब्बो । कथञ्च, भिक्षवे, सुद्धन्तपरिवासो दातब्बो? आपत्तिपरियन्तं न जानाति, रत्तिपरियन्तं न जानाति; आपत्तिपरियन्तं नस्सरति, रत्तिपरियन्तं नस्सरति; आपत्तिपरियन्ते वेमतिको, रत्तिपरियन्ते वेमतिको — सुद्धन्तपरिवासो दातब्बो ।

“आपत्तिपरियन्तं जानाति, रत्तिपरियन्तं न जानाति; आपत्तिपरियन्तं सरति, रत्तिपरियन्तं नस्सरति; आपत्तिपरियन्ते निब्बेमतिको, रत्तिपरियन्ते वेमतिको — सुद्धन्तपरिवासो दातब्बो ।

“आपत्तिपरियन्तं एकच्चं जानाति, एकच्चं न जानाति, रत्तिपरियन्तं न जानाति; आपत्तिपरियन्तं एकच्चं सरति, एकच्चं नस्सरति, रत्तिपरियन्तं नस्सरति; आपत्तिपरियन्ते एकच्चे वेमतिको, एकच्चे निब्बेमतिको, रत्तिपरियन्ते वेमतिको — सुद्धन्तपरिवासो दातब्बो ।

“आपत्तिपरियन्तं न जानाति, रत्तिपरियन्तं एकच्चं जानाति, एकच्चं न जानाति; आपत्तिपरियन्तं नस्सरति, रत्तिपरियन्तं एकच्चं सरति, एकच्चं नस्सरति; आपत्तिपरियन्ते वेमतिको, रत्तिपरियन्ते एकच्चे वेमतिको, एकच्चे निब्बेमतिको — सुद्धन्तपरिवासो दातब्बो ।

“आपत्तिपरियन्तं जानाति, रत्तिपरियन्तं एकच्चं जानाति, एकच्चं न जानाति; आपत्तिपरियन्तं सरति, रत्तिपरियन्तं एकच्चं सरति, एकच्चं नस्सरति; आपत्तिपरियन्ते निब्बेमतिको, रत्तिपरियन्ते एकच्चे वेमतिको, एकच्चे निब्बेमतिको — सुद्धन्तपरिवासो दातब्बो ।

“आपत्तिपरियन्तं एकच्चं जानाति, एकच्चं न जानाति; रत्तिपरियन्तं एकच्चं जानाति, एकच्चं न जानाति; आपत्तिपरियन्तं एकच्चं सरति, एकच्चं नस्सरति; रत्तिपरियन्तं एकच्चं सरति, एकच्चं नस्सरति; आपत्तिपरियन्ते एकच्चे वेमतिको, एकच्चे निब्बेमतिको; रत्तिपरियन्ते एकच्चे वेमतिको, एकच्चे निब्बेमतिको — सुद्धन्तपरिवासो दातब्बो । एवं खो, भिक्खवे, सुद्धन्तपरिवासो दातब्बो ।

१५९. “कथञ्च, भिक्खवे, परिवासो दातब्बो? आपत्तिपरियन्तं जानाति, रत्तिपरियन्तं जानाति; आपत्तिपरियन्तं सरति, रत्तिपरियन्तं सरति; आपत्तिपरियन्ते निब्बेमतिको, रत्तिपरियन्ते निब्बेमतिको — परिवासो दातब्बो ।

“आपत्तिपरियन्तं न जानाति, रत्तिपरियन्तं जानाति; आपत्तिपरियन्तं नस्सरति, रत्तिपरियन्तं सरति, आपत्तिपरियन्ते वेमतिको, रत्तिपरियन्ते निब्बेमतिको — परिवासो दातब्बो ।

“आपत्तिपरियन्तं एकच्चं जानाति, एकच्चं न जानाति, रत्तिपरियन्तं जानाति; आपत्तिपरियन्तं एकच्चं सरति, एकच्चं नस्सरति, रत्तिपरियन्तं सरति; आपत्तिपरियन्ते एकच्चे वेमतिको, एकच्चे निब्बेमतिको, रत्तिपरियन्ते निब्बेमतिको — परिवासो दातब्बो । एवं खो, भिक्खवे, परिवासो दातब्बो ।

परिवासो निड्डितो ।

३. चत्तालीसकं

१६०. तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु परिवसन्तो विब्भमि । सो पुन पच्चागन्त्वा भिक्खू उपसम्पदं याचि । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो विब्भमति । विब्भन्तकस्स, भिक्खवे, परिवासो न रुहति । सो चे पुन उपसम्पज्जति, तस्स तदेव पुरिमं परिवासदानं । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो, अवसेसो परिवसितब्बो ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो सामणेरो होति । सामणेरस्स, भिक्खवे, परिवासो न रुहति । सो चे पुन उपसम्पज्जति, तस्स तदेव पुरिमं परिवासदानं । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो, अवसेसो परिवसितब्बो ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो उम्मत्तको होति । उम्मत्तकस्स, भिक्खवे, परिवासो न रुहति । सो चे पुन अनुम्मत्तको होति, तस्स तदेव पुरिमं परिवासदानं । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो, अवसेसो परिवसितब्बो ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो खित्तचित्तो होति । खित्तचित्तस्स, भिक्खवे, परिवासो न रुहति । सो चे पुन अखित्तचित्तो होति, तस्स तदेव पुरिमं परिवासदानं । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो, अवसेसो परिवसितब्बो ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो वेदनाट्टो होति । वेदनाट्टस्स, भिक्खवे, परिवासो न रुहति । सो चे पुन अवेदनाट्टो होति, तस्स तदेव पुरिमं परिवासदानं । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो, अवसेसो परिवसितब्बो ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खिपिय्यति [उक्खिपियति (स्या०), उक्खिपीयति (क०)] । उक्खित्तकस्स, भिक्खवे, परिवासो न रुहति । सो चे पुन ओसारिय्यति [ओसारियति (स्या०), ओसारीयति (क०)], तस्स तदेव पुरिमं परिवासदानं । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो, अवसेसो परिवसितब्बो ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खिपिय्यति । उक्खित्तकस्स, भिक्खवे, परिवासो न रुहति । सो चे पुन ओसारिय्यति, तस्स तदेव पुरिमं परिवासदानं । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो, अवसेसो परिवसितब्बो ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो, पापिकाय दिट्ठिया, अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खिपिय्यति । उक्खित्तकस्स, भिक्खवे, परिवासो न रुहति । सो चे पुन ओसारिय्यति, तस्स तदेव पुरिमं परिवासदानं । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो, अवसेसो परिवसितब्बो ।

१६१. “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु मूलायपटिकस्सनारहो विब्भमति । विब्भन्तकस्स, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सना न रुहति । सो चे पुन उपसम्पज्जति, तस्स तदेव पुरिमं परिवासदानं । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु मूलायपटिकस्सनारहो सामणेरो होति...पे०... उम्मत्तको होति...पे०... खित्तचित्तो होति... पे०... वेदनाट्टो होति...पे०... आपत्तिया अदस्सने उक्खिपिय्यति...पे०... आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खिपिय्यति...पे०... पापिकाय दिट्ठिया, अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खिपिय्यति । उक्खित्तकस्स, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सना न रुहति । सो चे पुन ओसारिय्यति, तस्स तदेव पुरिमं परिवासदानं । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो ।

१६२. “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु मानत्तारहो विब्भमति । विब्भन्तकस्स, भिक्खवे, मानत्तदानं न रुहति । सो चे पुन उपसम्पज्जति, तस्स तदेव पुरिमं परिवासदानं । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो । तस्स भिक्खुनो मानत्तं दातब्बं ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु मानत्तारहो सामणेरो होति...पे०... उम्मत्तको होति...पे०... खित्तचित्तो होति...पे०... वेदनाट्टो होति...पे०... आपत्तिया अदस्सने, उक्खिपिय्यति...पे०... आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खिपिय्यति...पे०... पापिकाय दिट्ठिया, अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खिपिय्यति । उक्खित्तकस्स, भिक्खवे, मानत्तदानं न रुहति । सो चे पुन ओसारिय्यति, तस्स तदेव पुरिमं

परिवासदानं । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो । तस्स भिक्खुनो मानत्तं दातब्बं ।

१६३. “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु मानत्तं चरन्तो विब्भमति । विब्भन्तकस्स, भिक्खवे, मानत्तचरिया न रुहति । सो चे पुन उपसम्पज्जति तस्स तदेव पुरिमं परिवासदानं । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो; यं मानत्तं दिन्नं सुदिन्नं, यं मानत्तं चिण्णं सुचिण्णं, अवसेसं चरितब्बं ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु मानत्तं चरन्तो सामणेरो होति...पे०... उम्मत्तको होति...पे०... खित्तचित्तो होति...पे०... वेदनाट्टो होति...पे०... आपत्तिया अदस्सने, उक्खिपिय्यति...पे०... आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खिपिय्यति...पे०... पापिकाय दिट्ठिया, अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खिपिय्यति । उक्खित्तकस्स, भिक्खवे, मानत्तचरिया न रुहति । सो चे पुन ओसारिय्यति, तस्स तदेव पुरिमं परिवासदानं । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो; यं मानत्तं दिन्नं सुदिन्नं, यं मानत्तं चिण्णं सुचिण्णं, अवसेसं चरितब्बं ।

१६४. “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु अब्भानारहो विब्भमति । विब्भन्तकस्स, भिक्खवे, अब्भानं न रुहति । सो चे पुन उपसम्पज्जति, तस्स तदेव पुरिमं परिवासदानं । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो; यं मानत्तं दिन्नं सुदिन्नं, यं मानत्तं चिण्णं सुचिण्णं । सो भिक्खु अब्भेतब्बो ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु अब्भानारहो सामणेरो होति...पे०... उम्मत्तको होति...पे०...

खित्तचित्तो होति...पे०... वेदनाट्टो होति...पे०... आपत्तिया अदस्सने, उक्खिपिय्यति...पे०... आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खिपिय्यति...पे०... पापिकाय दिट्ठिया, अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खिपिय्यति । उक्खित्तकस्स, भिक्खवे, अब्भानं न रुहति । सो चे पुन ओसारिय्यति, तस्स तदेव पुरिमं परिवासदानं । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो; यं मानत्तं दिन्नं सुदिन्नं, यं मानत्तं चिण्णं सुचिण्णं । सो भिक्खु अब्भेतब्बो ।

चत्तालीसकं समत्तं ।

४. छत्तिसकं

१६५. “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्गादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणा [परिमाणायो (सी० स्या०)] अप्पटिच्छन्नायो । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्गादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणा पटिच्छन्नायो । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो । यथापटिच्छन्नानञ्चस्स आपत्तीनं पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्गादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणा पटिच्छन्नायोपि अप्पटिच्छन्नायोपि । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो । यथापटिच्छन्नानञ्चस्स आपत्तीनं पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्गादिसेसा आपत्तियो आपज्जति अपरिमाणा

[अपरिमाणायो (सी० स्या०)] अप्पटिच्छन्नायो...पे०... अपरिमाणा पटिच्छन्नायो...पे०... अपरिमाणा पटिच्छन्नायोपि अप्पटिच्छन्नायोपि...पे०... परिमाणायोपि अपरिमाणायोपि अप्पटिच्छन्नायो...पे०... परिमाणायोपि अपरिमाणायोपि पटिच्छन्नायो...पे०... परिमाणायोपि अपरिमाणायोपि पटिच्छन्नायोपि अप्पटिच्छन्नायोपि । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो । यथापटिच्छन्नानञ्चस्स आपत्तीनं पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु मानत्तारहो...पे०... मानत्तं चरन्तो...पे०... (यथापरिवासं तथा वित्थारेतब्बं) अब्भानारहो अन्तरा सम्बहुला सङ्गादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणा अप्पटिच्छन्नायो...पे०... परिमाणा पटिच्छन्नायो...पे०... परिमाणा पटिच्छन्नायोपि अप्पटिच्छन्नायोपि...पे०... अपरिमाणा अप्पटिच्छन्नायो...पे०... अपरिमाणा पटिच्छन्नायो...पे०... अपरिमाणा पटिच्छन्नायोपि अप्पटिच्छन्नायोपि...पे०... परिमाणायोपि अपरिमाणायोपि अप्पटिच्छन्नायो...पे०... परिमाणायोपि अपरिमाणायोपि पटिच्छन्नायो...पे०... परिमाणायोपि अपरिमाणायोपि पटिच्छन्नायोपि अप्पटिच्छन्नायोपि । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो । यथापटिच्छन्नानञ्चस्स आपत्तीनं पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो ।

छत्तिसकं समत्तं ।

५. मानत्तसतकं

१६६. “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्गादिसेसा आपत्तियो आपज्जित्वा अप्पटिच्छादेत्वा विब्भमति । सो पुन [सो चे पुन (क०)] उपसम्पन्नो ता आपत्तियो नच्छादेति । तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो मानत्तं दातब्बं ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्गादिसेसा आपत्तियो आपज्जित्वा अप्पटिच्छादेत्वा विब्भमति । सो पुन उपसम्पन्नो ता आपत्तियो छादेति । तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पच्छिमस्मिं आपत्तिक्खन्धे यथापटिच्छन्ने परिवासं दत्वा मानत्तं दातब्बं ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्गादिसेसा आपत्तियो आपज्जित्वा पटिच्छादेत्वा विब्भमति । सो पुन उपसम्पन्नो ता आपत्तियो नच्छादेति । तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पुरिमस्मिं आपत्तिक्खन्धे यथापटिच्छन्ने परिवासं दत्वा मानत्तं दातब्बं ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्गादिसेसा आपत्तियो आपज्जित्वा पटिच्छादेत्वा विब्भमति । सो पुन उपसम्पन्नो ता आपत्तियो छादेति । तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पुरिमस्मिञ्च पच्छिमस्मिञ्च आपत्तिक्खन्धे यथापटिच्छन्ने परिवासं दत्वा मानत्तं दातब्बं ।

१६७. “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्गादिसेसा आपत्तियो आपज्जति । तस्स होन्ति आपत्तियो पटिच्छन्नायोपि अप्पटिच्छन्नायोपि । सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे छादेसि ता आपत्तियो पच्छा नच्छादेति; या आपत्तियो पुब्बे नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा नच्छादेति । तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पुरिमस्मिं आपत्तिक्खन्धे यथापटिच्छन्ने परिवासं दत्वा मानत्तं दातब्बं ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्गादिसेसा आपत्तियो आपज्जति । तस्स होन्ति आपत्तियो पटिच्छन्नायोपि अप्पटिच्छन्नायोपि । सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे छादेसि ता आपत्तियो पच्छा नच्छादेति; या

एकच्चासु आपत्तीसु वेमतिको । यासु आपत्तीसु निब्बेमतिको ता आपत्तियो छादेति; यासु आपत्तीसु वेमतिको ता आपत्तियो नच्छादेति । सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति; या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति । तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पुरिमस्मिञ्च पच्छिमस्मिञ्च आपत्तिकखन्धे यथापटिच्छन्ने परिवासं दत्वा मानत्तं दातव्वं ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्गादिसेसा आपत्तियो आपज्जति । एकच्चासु आपत्तीसु निब्बेमतिको, एकच्चासु आपत्तीसु वेमतिको । यासु आपत्तीसु निब्बेमतिको ता आपत्तियो छादेति; यासु आपत्तीसु वेमतिको ता आपत्तियो नच्छादेति । सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति; या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति । तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पुरिमस्मिञ्च पच्छिमस्मिञ्च आपत्तिकखन्धे यथापटिच्छन्ने परिवासं दत्वा मानत्तं दातव्वं ।

१७१. “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्गादिसेसा आपत्तियो आपज्जित्वा अप्पटिच्छादेत्वा सामणेरो होति... पे०... उम्मत्तको होति... पे०... खित्तचित्तो होति... पे०... (यथा हेट्ठा तथा वित्थारेतव्वं) वेदनाट्ठो होति... पे०... तस्स होन्ति आपत्तियो पटिच्छन्नायोपि अप्पटिच्छन्नायोपि... पे०... एकच्चा आपत्तियो जानाति, एकच्चा आपत्तियो न जानाति... पे०... एकच्चा आपत्तियो सरति, एकच्चा आपत्तियो नस्सरति... पे०... एकच्चासु आपत्तीसु निब्बेमतिको, एकच्चासु आपत्तीसु वेमतिको । यासु आपत्तीसु निब्बेमतिको ता आपत्तियो छादेति; यासु आपत्तीसु वेमतिको ता आपत्तियो नच्छादेति । सो वेदनाट्ठो होति । सो पुन अवेदनाट्ठो हुत्वा या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति; या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति... पे०... या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति; या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति... पे०... या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति; या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति... पे०... या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति; या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति । तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पुरिमस्मिञ्च पच्छिमस्मिञ्च आपत्तिकखन्धे यथापटिच्छन्ने परिवासं दत्वा मानत्तं दातव्वं ।

मानत्तसतं निट्ठितं ।

६. समूलायसमोधानपरिवासचतुस्सतं

१७२. “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्गादिसेसा आपत्तियो आपज्जित्वा अप्पटिच्छादेत्वा विब्भमति । सो पुन उपसम्पन्नो ता आपत्तियो नच्छादेति । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितव्वो ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्गादिसेसा आपत्तियो आपज्जित्वा अप्पटिच्छादेत्वा विब्भमति । सो पुन उपसम्पन्नो ता आपत्तियो छादेति । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितव्वो । यथापटिच्छन्नानञ्चस्स आपत्तीनं पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातव्वो ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्गादिसेसा आपत्तियो आपज्जित्वा पटिच्छादेत्वा

आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति; या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो । यथापटिच्छन्नानञ्चस्स आपत्तीनं पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो ।

१७८. “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु मानत्तारहो...पे०... मानत्तं चरन्तो...पे०... अब्भानारहो अन्तरा सम्बहुला सङ्गादिसेसा आपत्तियो आपज्जित्वा अप्पटिच्छादेत्वा विब्भमति...पे०... (मानत्तारहो च मानत्तचारी च अब्भानारहो च यथा परिवासो वित्थारितो तथा वित्थारेतब्बो) ।

१७९. “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु अब्भानारहो अन्तरा सम्बहुला सङ्गादिसेसा आपत्तियो आपज्जित्वा अप्पटिच्छादेत्वा सामणोरो होति...पे०... उम्मत्तको होति...पे०... खित्तचित्तो होति...पे०... वेदनाट्ठो होति...पे०... तस्स होन्ति आपत्तियो पटिच्छन्नायोपि अप्पटिच्छन्नायोपि ...पे०... एकच्चा आपत्तियो जानाति, एकच्चा आपत्तियो न जानाति...पे०... एकच्चा आपत्तियो सरति, एकच्चा आपत्तियो नस्सरति...पे०... एकच्चासु आपत्तीसु निब्बेमतिको, एकच्चासु आपत्तीसु वेमतिको । यासु आपत्तीसु निब्बेमतिको ता आपत्तियो छादेति; यासु आपत्तीसु वेमतिको ता आपत्तियो नच्छादेति । सो वेदनाट्ठो होति । सो पुन अवेदनाट्ठो हुत्वा या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति; या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति...पे०... या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति; या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति; या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति...पे०... या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति...पे०... या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति; या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो । यथापटिच्छन्नानञ्चस्स आपत्तीनं पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो ।

समूलायसमोधानपरिवासचतुस्सतं निद्धितं ।

७. परिमाणादिवारअट्ठकं

१८०. “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्गादिसेसा आपत्तियो आपज्जित्वा परिमाणा अप्पटिच्छादेत्वा...पे०... अपरिमाणा अप्पटिच्छादेत्वा...पे०... एकनामा अप्पटिच्छादेत्वा...पे०... नानानामा अप्पटिच्छादेत्वा...पे०... सभागा अप्पटिच्छादेत्वा...पे०... विसभागा अप्पटिच्छादेत्वा...पे०... ववत्थिता अप्पटिच्छादेत्वा...पे०... सम्भिन्ना अप्पटिच्छादेत्वा विब्भमति...पे०... (यथा हेट्ठा तथा वित्थारेतब्बं) ।

परिमाणादिवारअट्ठकं निद्धितं ।

८. द्वेभिक्खुवारएकादसकं

१८१. “द्वे भिक्खू सङ्गादिसेसं आपन्ना होन्ति । ते सङ्गादिसेसे सङ्गादिसेसदिट्ठिनो होन्ति । एको छादेति, एको नच्छादेति । यो छादेति सो दुक्कटं देसापेतब्बो । यथापटिच्छन्ने [यथापटिच्छन्नानं (सी०)] चस्स परिवासं दत्वा उभिन्नम्पि मानत्तं दातब्बं ।

“द्वे भिक्खू सङ्घादिसेसं आपन्ना होन्ति । ते सङ्घादिसेसे वेमतिका होन्ति । एको छादेति, एको नच्छादेति । यो छादेति सो दुक्कटं देसापेतब्बो । यथापटिच्छन्ने चस्स परिवासं दत्त्वा उभिन्नम्पि मानत्तं दातब्बं ।

“द्वे भिक्खू सङ्घादिसेसं आपन्ना होन्ति । ते सङ्घादिसेसे मिस्सकदिट्ठिनो होन्ति । एको छादेति, एको नच्छादेति । यो छादेति सो दुक्कटं देसापेतब्बो । यथापटिच्छन्ने चस्स परिवासं दत्त्वा उभिन्नम्पि मानत्तं दातब्बं ।

“द्वे भिक्खू मिस्सकं आपन्ना होन्ति । ते मिस्सके सङ्घादिसेसदिट्ठिनो होन्ति । एको छादेति, एको नच्छादेति । यो छादेति सो दुक्कटं देसापेतब्बो । यथापटिच्छन्ने चस्स परिवासं दत्त्वा उभिन्नम्पि मानत्तं दातब्बं ।

“द्वे भिक्खू मिस्सकं आपन्ना होन्ति । ते मिस्सके मिस्सकदिट्ठिनो होन्ति । एको छादेति, एको नच्छादेति । यो छादेति सो दुक्कटं देसापेतब्बो । यथापटिच्छन्ने चस्स परिवासं दत्त्वा उभिन्नम्पि मानत्तं दातब्बं ।

“द्वे भिक्खू सुद्धकं आपन्ना होन्ति । ते सुद्धके सङ्घादिसेसदिट्ठिनो होन्ति । एको छादेति, एको नच्छादेति । यो छादेति सो दुक्कटं देसापेतब्बो । उभोपि यथाधम्मं कारापेतब्बा ।

“द्वे भिक्खू सुद्धकं आपन्ना होन्ति । ते सुद्धके सुद्धकदिट्ठिनो होन्ति । एको छादेति, एको नच्छादेति । यो छादेति सो दुक्कटं देसापेतब्बो । उभोपि यथाधम्मं कारापेतब्बा ।

“द्वे भिक्खू सङ्घादिसेसं आपन्ना होन्ति । ते सङ्घादिसेसे सङ्घादिसेसदिट्ठिनो होन्ति । एकस्स होति आरोचेस्सामीति, एकस्स होति न आरोचेस्सामीति । सो पठमम्पि यामं छादेति, दुतियम्पि यामं छादेति, ततियम्पि यामं छादेति — उट्ठिते अरुणे छन्ना होति आपत्ति । यो छादेति सो दुक्कटं देसापेतब्बो । यथापटिच्छन्ने चस्स परिवासं दत्त्वा उभिन्नम्पि मानत्तं दातब्बं ।

“द्वे भिक्खू सङ्घादिसेसं आपन्ना होन्ति । ते सङ्घादिसेसे सङ्घादिसेसदिट्ठिनो होन्ति । ते गच्छन्ति आरोचेस्सामाति । एकस्स अन्तरामगे मक्खधम्मो उप्पज्जति न आरोचेस्सामीति । सो पठमम्पि यामं छादेति, दुतियम्पि यामं छादेति, ततियम्पि यामं छादेति — उट्ठिते अरुणे छन्ना होति आपत्ति । यो छादेति सो दुक्कटं देसापेतब्बो । यथापटिच्छन्ने चस्स परिवासं दत्त्वा उभिन्नम्पि मानत्तं दातब्बं ।

“द्वे भिक्खू सङ्घादिसेसं आपन्ना होन्ति । ते सङ्घादिसेसे सङ्घादिसेसदिट्ठिनो होन्ति । ते उम्मत्तका होन्ति । ते पच्छा अनुम्मत्तका हुत्वा एको छादेति, एको नच्छादेति । यो छादेति सो दुक्कटं देसापेतब्बो । यथापटिच्छन्ने चस्स परिवासं दत्त्वा उभिन्नम्पि मानत्तं दातब्बं ।

“द्वे भिक्खू सङ्घादिसेसं आपन्ना होन्ति । ते पातिमोक्खे उट्ठिस्समाने एवं वदन्ति — ‘इदानीं खो मयं जानाम — अयम्पि किर धम्मो सुत्तागतो सुत्तपरियापन्नो अन्वद्भमासं उट्ठेसं आगच्छती’ति । ते सङ्घादिसेसे सङ्घादिसेसदिट्ठिनो होन्ति । एको छादेति, एको नच्छादेति । यो छादेति सो दुक्कटं देसापेतब्बो । यथापटिच्छन्ने चस्स परिवासं दत्त्वा उभिन्नम्पि मानत्तं दातब्बं ।

द्वेभिक्खुवारएकादसकं निड्ढितं ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणम्पि अपरिमाणम्पि, एकनामम्पि नानानामम्पि, सभागम्पि विसभागम्पि, ववत्थितम्पि सम्भिन्नम्पि । सो सङ्घं तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणायोपि अपरिमाणायोपि पटिच्छन्नायोपि अप्पटिच्छन्नायोपि । सो सङ्घं अन्तरा आपत्तीनं मूलायपटिकस्सनं याचति । तं सङ्घो अन्तरा आपत्तीनं मूलाय पटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन; धम्मेन समोधानपरिवासं देति; अधम्मेन मानत्तं देति; अधम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु अविसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

मूलायविसुद्धिनवकं [समूलाविसुद्धिनवकं (क०)] निद्वितं ।

१०. दुतियनवकं [इदं नवकं पोरानपोत्थकेसु अविसुद्धिवसेनेव आगतं, वुच्चमानततियनवकेन च संसदुं । तं पटिविसोधकेहि असंसदुं कत्वा विसुं पतिट्ठापितं । सीहळस्यामपोत्थकेसु पन तं विसुद्धिवसेनेव आगतं । तं पनेवं वेदितब्बं — §१०- मूलायविसुद्धिनवक (सी० स्या०) §१८३. इध पन भिक्खवे भिक्खु सम्बहुला संघादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणम्पि अपरिमाणम्पि...पे०... ववत्थितम्पि सम्भिन्नम्पि । सो संघं तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं याचति, तस्स तस्स संघो तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं देति, सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला संघादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणायो अप्पटिच्छन्नायो...पे०... परिमाणायो पटिच्छन्नायो... पे०... परिमाणायो पटिच्छन्नायोपि अप्पटिच्छन्नायोपि । सो संघं अन्तरा आपत्तीनं मूलायपटिकस्सनं याचति, तं संघो अन्तरा आपत्तीनं मूलाय पटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवासं देति, धम्मेन मानत्तं देति, धम्मेन अब्भेति । सो भिक्खवे भिक्खु विसुद्धो ताहि आपत्तीहि । (१-३) §इध पन भिक्खवे भिक्खु सम्बहुला संघादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणम्पि अपरिमाणम्पि...पे०... ववत्थितम्पि सम्भिन्नम्पि । सो संघं तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं याचति, तस्स संघो तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं देति, सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला संघादिसेसा आपत्तियो आपज्जति अपरिमाणायो अप्पटिच्छन्नायो...पे०... अपरिमाणायो पटिच्छन्नायोपि अप्पटिच्छन्नायोपि । सो संघं अन्तरा आपत्तीनं मूलायपटिकस्सनं याचति, तं संघो अन्तरा आपत्तीनं मूलाय पटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवासं देति, धम्मेन मानत्तं देति, धम्मेन अब्भेति । सो भिक्खवे भिक्खु विसुद्धो ताहि आपत्तीति । (४-६) §इध पन भिक्खवे भिक्खु सम्बहुला संघादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणम्पि अपरिमाणम्पि...पे०... ववत्थितम्पि सम्भिन्नम्पि । सो संघं तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं याचति, तस्स संघो तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं देति, सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला संघादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणायोपि अपरिमाणायोपि अप्पटिच्छन्नायो...पे०... परिमाणायोपि अपरिमाणायोपि पटिच्छन्नायो...पे०... परिमाणायोपि अपरिमाणायोपि पटिच्छन्नायोपि अप्पटिच्छन्नायोपि । सो संघं अन्तरा आपत्तीनं मूलायपटिकस्सनं याचति, तं संघो अन्तरा आपत्तीनं मूलाय पटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवासं देति, धम्मेन मानत्तं देति, धम्मेन अब्भेति । सो भिक्खवे भिक्खु विसुद्धो ताहि आपत्तीहि । (७-९) §मूलाय विसुद्धिनवकं निद्वितं ।]

१८३. “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणम्पि अपरिमाणम्पि...पे०... ववत्थितम्पि सम्भिन्नम्पि । सो सङ्घं तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणा अप्पटिच्छन्नायो । सो सङ्घं अन्तरा आपत्तीनं मूलायपटिकस्सनं याचति । तं सङ्घो अन्तरा आपत्तीनं मूलाय पटिकस्सति अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्ठानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवासं देति; धम्मेन मानत्तं देति, धम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु अविसुद्धो ताहि

अन्तराआपत्तियो सरामि, अपराआपत्तीनं अन्तराआपत्तियो सरामि । यंनूनाहं सङ्गं पुरिमापत्तीनं अन्तराआपत्तीनञ्च, अपराआपत्तीनं अन्तराआपत्तीनञ्च, मूलायपटिकस्सनं याचेय्यं धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवासं, धम्मेन मानत्तं, धम्मेन अब्भानंति । सो सङ्गं पुरिमा आपत्तीनं अन्तराआपत्तीनञ्च, अपराआपत्तीनं अन्तराआपत्तीनञ्च, मूलाय पटिकस्सनं याचति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवासं, धम्मेन मानत्तं, धम्मेन अब्भानं । तं सङ्गो पुरिमा आपत्तीनं अन्तरा आपत्तीनञ्च, अपरा आपत्तीनं अन्तरा आपत्तीनञ्च, मूलाय पटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवासं देति, धम्मेन मानत्तं देति, धम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु विसुद्धो ताहि आपत्तीहि” ।

ततियनवकं निट्ठितं ।

समुच्चयक्खन्धको ततियो ।

तस्सुद्धानं —

अप्पटिच्छन्ना एकाह-द्वीह-तीह-चतूह च ।
पञ्चाहपक्खदस्सनं, आपत्तिमाह महामुनि ॥

सुद्धन्तो च विब्भमन्तो, परिमाणमुखं द्वे भिक्खू ।
तत्थ सज्जिनो द्वे यथा, वेमतिका तथेव च ॥

मिस्सकदिट्ठिनो द्वे च, असुद्धकेकदिट्ठिनो ।
द्वे चेव सुद्धदिट्ठिनो ॥

तथेव च एको छादेति, अथ मक्खमतेन च ।
उम्मत्तकदेसनञ्च, मूला अट्ठारस [पन्नरस (क०)] विसुद्धतो ॥

आचरियानं विभज्जपदानं [विभज्जवादीनं (सी०)], तम्बपण्णिदीपपसादकानं ।
महाविहारवासीनं, वाचना सद्धम्मट्ठितियाति ॥

समुच्चयक्खन्धकं निट्ठितं ।

४. समथक्खन्धकं

१. सम्मुखाविनयो

१८५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू असम्मुखीभूतानं भिक्खूनां कम्मानि करोन्ति — तज्जनीयम्पि, नियस्सम्पि, पब्बाजनीयम्पि, पटिसारणीयम्पि, उक्खेपनीयम्पि । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथज्झि नाम

छब्बगिया भिक्खू असम्मुखीभूतानं भिक्खून् कम्मनि करिस्सन्ति — तज्जनीयम्पि, नियस्सम्पि, पब्बाजनीयम्पि, पटिसारणीयम्पि, उक्खेपनीयम्पी”ति! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खू असम्मुखीभूतानं भिक्खून् कम्मनि करोन्ति — तज्जनीयम्पि, नियस्सम्पि, पब्बाजनीयम्पि, पटिसारणीयम्पि, उक्खेपनीयम्पी”ति? “सच्चं भगवा”ति। विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं, भिक्खवे, तेसं मोघपुरिसानं अननुलोमिकं अप्पतिरूपं अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं। कथञ्चि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा असम्मुखीभूतानं भिक्खून् कम्मनि करिस्सन्ति — तज्जनीयम्पि, नियस्सम्पि, पब्बाजनीयम्पि, पटिसारणीयम्पि, उक्खेपनीयम्पि! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... विगरहित्वा...पे०... धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — न, भिक्खवे, असम्मुखीभूतानं भिक्खून् कम्मं कातब्बं — तज्जनीयं वा, नियस्सं वा, पब्बाजनीयं वा, पटिसारणीयं वा, उक्खेपनीयं वा। यो करेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स।

१८६. “अधम्मवादी पुग्गलो अधम्मवादी सम्बहुला अधम्मवादी सङ्घो। धम्मवादी पुग्गलो धम्मवादी सम्बहुला धम्मवादी सङ्घो।

कण्हपक्खनवकं

१८७. “अधम्मवादी पुग्गलो धम्मवादिं पुग्गलं सज्जापेति निज्झापेति पेक्खेति अनुपेक्खेति दस्सेति अनुदस्सेति — अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गणहाहि, इमं रोचेहीति। एवञ्चेतं अधिकरणं वूपसम्मति, अधम्मेन वूपसम्मति सम्मुखाविनयपतिरूपकेन।

“अधम्मवादी पुग्गलो धम्मवादी सम्बहुले सज्जापेति निज्झापेति पेक्खेति अनुपेक्खेति दस्सेति अनुदस्सेति — अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गणहथ, इमं रोचेथाति। एवञ्चेतं अधिकरणं वूपसम्मति, अधम्मेन वूपसम्मति सम्मुखाविनयपतिरूपकेन।

“अधम्मवादी पुग्गलो धम्मवादिं सङ्घं सज्जापेति निज्झापेति पेक्खेति अनुपेक्खेति दस्सेति अनुदस्सेति — अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गणहाहि, इमं रोचेहीति [इमं गणहथ, इमं रोचेथाति (क०)]। एवञ्चेतं अधिकरणं वूपसम्मति, अधम्मेन वूपसम्मति सम्मुखाविनयपतिरूपकेन।

“अधम्मवादी सम्बहुला धम्मवादिं पुग्गलं सज्जापेन्ति निज्झापेन्ति पेक्खेन्ति अनुपेक्खेन्ति दस्सेन्ति अनुदस्सेन्ति — अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गणहाहि, इमं रोचेहीति। एवञ्चेतं अधिकरणं वूपसम्मति, अधम्मेन वूपसम्मति सम्मुखाविनयपतिरूपकेन।

“अधम्मवादी सम्बहुला धम्मवादी सम्बहुले सज्जापेन्ति निज्झापेन्ति पेक्खेन्ति अनुपेक्खेन्ति दस्सेन्ति अनुदस्सेन्ति — अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गणहथ, इमं रोचेथाति। एवञ्चेतं अधिकरणं वूपसम्मति, अधम्मेन वूपसम्मति सम्मुखाविनयपतिरूपकेन।

“अधम्मवादी सम्बहुला धम्मवादिं सङ्घं सज्जापेन्ति निज्झापेन्ति पेक्खेन्ति अनुपेक्खेन्ति दस्सेन्ति अनुदस्सेन्ति — अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गणहाहि, इमं रोचेहीति। एवञ्चेतं अधिकरणं वूपसम्मति, अधम्मेन वूपसम्मति सम्मुखाविनयपतिरूपकेन।

सम्मुखाविनयेन ।

“धम्मवादी सङ्घो अधम्मवादिं पुग्गलं सज्जापेति निज्जापेति पेक्खेति अनुपेक्खेति दस्सेति अनुदस्सेति — अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गणहाहि, इमं रोचेहीति । एवञ्चेतं अधिकरणं वूपसम्मति, धम्मेन वूपसम्मति सम्मुखाविनयेन ।

“धम्मवादी सङ्घो अधम्मवादी सम्बहुले सज्जापेति निज्जापेति पेक्खेति अनुपेक्खेति दस्सेति अनुदस्सेति — अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गणहथ, इमं रोचेथाति । एवञ्चेतं अधिकरणं वूपसम्मति, धम्मेन वूपसम्मति सम्मुखाविनयेन ।

“धम्मवादी सङ्घो अधम्मवादिं सङ्घं सज्जापेति निज्जापेति पेक्खेति अनुपेक्खेति दस्सेति अनुदस्सेति — अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गणहाहि, इमं रोचेहीति । एवञ्चेतं अधिकरणं वूपसम्मति, धम्मेन वूपसम्मति सम्मुखाविनयेना’ति ।

सुक्कपक्खनवकं निड्डितं ।

२. सतिविनयो

१८९. [इदं वत्थु पारा० ३८० आदयो] तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दकनिवापे । तेन खो पन समयेन आयस्मता दब्बेन मल्लपुत्तेन जातिया सत्तवस्सेन अरहत्तं सच्छिकतं होति । यं किञ्चि सावकेन पत्तब्बं सब्बं तेन अनुप्पत्तं होति । नत्थि चस्स किञ्चि उत्तरि [उत्तरिं (सी०)] करणीयं, कतस्स वा पतिचयो । अथ खो आयस्मतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स रहोगतस्स पटिसल्लीनस्स एवं चेतसो परिवितक्को उदपादि — “मया खो जातिया सत्तवस्सेन अरहत्तं सच्छिकतं । यं किञ्चि सावकेन पत्तब्बं सब्बं मया अनुप्पत्तं । नत्थि च मे किञ्चि उत्तरिकरणीयं, कतस्स वा पतिचयो । किं नु खो अहं सङ्घस्स वेय्यावच्चं करेय्य’न्ति?

अथ खो आयस्मतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स एतदहोसि — “यंनूनाहं सङ्घस्स सेनासनञ्च पज्जपेय्यं भत्तानि च उद्दिसेय्य’न्ति । अथ खो आयस्मा दब्बो मल्लपुत्तो सायन्हसमयं पटिसल्लाना वुड्डितो येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा दब्बो मल्लपुत्तो भगवन्तं एतदवोच — “इध मय्हं, भन्ते, रहोगतस्स पटिसल्लीनस्स एवं चेतसो परिवितक्को उदपादि — ‘मया खो जातिया सत्तवस्सेन अरहत्तं सच्छिकतं । यं किञ्चि सावकेन पत्तब्बं, सब्बं मया अनुप्पत्तं । नत्थि च मे किञ्चि उत्तरिकरणीयं, कतस्स वा पतिचयो । किं नु खो अहं सङ्घस्स वेय्यावच्चं करेय्य’न्ति? तस्स मय्हं, भन्ते, एतदहोसि — ‘यंनूनाहं सङ्घस्स सेनासनञ्च पज्जपेय्यं भत्तानि च उद्दिसेय्य’न्ति । इच्छामहं, भन्ते, सङ्घस्स सेनासनञ्च पज्जापेतुं भत्तानि च उद्दिसितु’न्ति । “साधु साधु, दब्ब । तेन हि त्वं, दब्ब, सङ्घस्स सेनासनञ्च पज्जपेहि भत्तानि च उद्दिसाही’ति [उद्दिसाति (पारा० ३८०)] । “एवं, भन्ते’ति खो आयस्मा दब्बो मल्लपुत्तो भगवतो पच्चस्सोसि । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो दब्बं मल्लपुत्तं सेनासनपज्जापकञ्च भत्तुद्देसकञ्च सम्मन्नतु । एवञ्च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो । पठमं दब्बो मल्लपुत्तो याचितब्बो [दब्बो याचितब्बो (स्या० क०)] । याचित्वा ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो —

१९०. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो आयस्मन्तं दब्बं मल्लपुत्तं सेनासनपज्जापकञ्च भत्तुद्देसकञ्च सम्मन्नेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो आयस्मन्तं दब्बं मल्लपुत्तं सेनासनपज्जापकञ्च भत्तुद्देसकञ्च सम्मन्ति । यस्सायस्मतो खमति आयस्मतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स सेनासनपज्जापकस्स च भत्तुद्देसकस्स च सम्मुति, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“सम्मतो सङ्घेन आयस्मा दब्बो मल्लपुत्तो सेनासनपज्जापको च भत्तुद्देसको च । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

१९१. सम्मतो च पनायस्मा दब्बो मल्लपुत्तो सभागानं भिक्खून् एकज्झं सेनासनं पज्जपेति । ये ते भिक्खू सुत्तन्तिका तेसं एकज्झं सेनासनं पज्जपेति — ते अज्जमज्जं सुत्तन्तं सङ्गायिस्सन्तीति । ये ते भिक्खू विनयधरा तेसं एकज्झं सेनासनं पज्जपेति — ते अज्जमज्जं विनयं विनिच्छिन्निस्सन्तीति । ये ते भिक्खू धम्मकथिका तेसं एकज्झं सेनासनं पज्जपेति — ते अज्जमज्जं धम्मं साकच्छिस्सन्तीति । ये ते भिक्खू ज्ञायिनो तेसं एकज्झं सेनासनं पज्जपेति — ते अज्जमज्जं न ब्याबाधिस्सन्तीति । ये ते भिक्खू तिरच्छानकथिका कायदळ्हबहुला [कायदङ्गिबहुला (सी०)] विहरन्ति तेसम्पि एकज्झं सेनासनं पज्जपेति — इमायपिमे आयस्मन्तो रतिया अच्छिस्सन्तीति । येपि ते भिक्खू विकाले आगच्छन्ति तेसम्पि तेजोधातुं समापज्जित्वा तेनेव आलोकेन सेनासनं पज्जपेति; अपिसु भिक्खू सज्जिच्च विकाले आगच्छन्ति — मयं आयस्मतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स इद्धिपाटिहारियं पस्सिस्सामाति ।

ते आयस्मन्तं दब्बं मल्लपुत्तं उपसङ्कमित्वा एवं वदन्ति — “अम्हाकं, आवुसो दब्ब, सेनासनं पज्जपेही”ति । ते आयस्मा दब्बो मल्लपुत्तो एवं वदेति — “कत्थ आयस्मन्ता इच्छन्ति कत्थ पज्जपेमी”ति? ते सज्जिच्च दूरे अपदिसन्ति — “अम्हाकं, आवुसो दब्ब, गिज्झकूटे पब्बते सेनासनं पज्जपेहि । अम्हाकं, आवुसो, चोरपपाते सेनासनं पज्जपेहि । अम्हाकं, आवुसो, इसिगिलिपस्से काळसिलायं सेनासनं पज्जपेहि । अम्हाकं, आवुसो, वेभारपस्से सत्तपण्णिगुहायं सेनासनं पज्जपेहि । अम्हाकं, आवुसो, सीतवने सप्पसोण्डिकपब्भारे सेनासनं पज्जपेहि । अम्हाकं, आवुसो, गोतमककन्दरायं [गोमटकन्दरायं (स्या० कं०)] सेनासनं पज्जपेहि । अम्हाकं, आवुसो, तिन्दुककन्दरायं सेनासनं पज्जपेहि । अम्हाकं, आवुसो, तपोदकन्दरायं [कपोतकन्दरायं (क०)] सेनासनं पज्जपेहि । अम्हाकं, आवुसो, तपोदारामे सेनासनं पज्जपेहि । अम्हाकं, आवुसो, जीवकम्बवने सेनासनं पज्जपेहि । अम्हाकं, आवुसो, मद्दकुच्छिम्हि मिगदाये सेनासनं पज्जपेही”ति ।

तेसं आयस्मा दब्बो मल्लपुत्तो तेजोधातुं समापज्जित्वा अङ्गुलिया जलमानाय पुरतो पुरतो गच्छति । तेपि तेनेव आलोकेन आयस्मतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स पिड्डितो पिड्डितो गच्छन्ति । तेसं आयस्मा दब्बो मल्लपुत्तो एवं सेनासनं पज्जपेति — अयं मज्जो, इदं पीठं, अयं भिसि, इदं बिब्बोहनं [बिम्बोहनं (सी० स्या० कं०)], इदं वच्चट्ठानं, इदं पस्सावट्ठानं, इदं पानीयं, इदं परिभोजनीयं, अयं कत्तरदण्डो, इदं सङ्घस्स कतिकसण्ठानं, इमं कालं पविसितब्बं, इमं कालं निक्खमितब्बन्ति । तेसं आयस्मा दब्बो मल्लपुत्तो एवं सेनासनं पज्जपेत्वा पुनदेव वेळुवनं पच्चागच्छति ।

१९२. तेन खो पन समयेन मेत्तियभूमजका [मेत्तियभूमजका (सी० स्या० कं०)] भिक्खू नवका चेव होन्ति अप्पपुज्जा च । यानि सङ्घस्स लामकानि सेनासनानि तानि तेसं पापुणन्ति लामकानि च भत्तानि । तेन खो पन समयेन राजगहे मनुस्सा इच्छन्ति थेरानं भिक्खून् अभिसङ्घारिकं पिण्डपातं दातुं — सप्पिमि, तेलमि, उत्तरिभङ्गमि । मेत्तियभूमजकानं पन भिक्खून्

पाकतिकं देन्ति — यथारन्धं [यथारद्धं (स्या०)] कणाजकं बिलङ्गदुतियं । ते पच्छाभत्तं पिण्डपातप्पटिकन्ता थेरे भिक्खू पुच्छन्ति — “तुम्हाकं, आवुसो, भत्तगो किं अहोसि, तुम्हाकं किं अहोसी”ति [किं नाहोसि (स्या० कं०)]? एकच्चे थेरा एवं वदन्ति — “अम्हाकं, आवुसो, सप्पि अहोसि, तेलं अहोसि, उत्तरिभङ्गे अहोसी”ति । मेत्तियभूमजका पन भिक्खू एवं वदन्ति — “अम्हाकं, आवुसो, न किञ्चि अहोसि — पाकतिकं यथारन्धं कणाजकं बिलङ्गदुतियं”न्ति ।

तेन खो पन समयेन कल्याणभत्तिको गहपति सङ्गस्स चतुक्कभत्तं देति निच्चभत्तं । सो भत्तगो सपुत्तदारो उपतिट्ठित्वा परिविसति — अज्जे ओदनेन पुच्छन्ति, अज्जे सूपेन पुच्छन्ति, अज्जे तेलेन पुच्छन्ति, अज्जे उत्तरिभङ्गेन पुच्छन्ति । तेन खो पन समयेन कल्याणभत्तिकस्स गहपतिनो भत्तं स्वातनाय मेत्तियभूमजकानं भिक्खून् उद्दिट्ठं होति । अथ खो कल्याणभत्तिको गहपति आरामं अगमासि केनचिदेव करणीयेन । सो येनायस्मा दब्बो मल्लपुत्तो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्मन्तं दब्बं मल्लपुत्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो कल्याणभत्तिकं गहपतिं आयस्मा दब्बो मल्लपुत्तो धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि । अथ खो कल्याणभत्तिको गहपति आयस्मता दब्बेन मल्लपुत्तेन धम्मिया कथाय सन्दस्सितो समादपितो समुत्तेजितो सम्पहंसितो आयस्मन्तं दब्बं मल्लपुत्तं एतदवोच — “कस्स, भन्ते, अम्हाकं घरे स्वातनाय भत्तं उद्दिट्ठं”न्ति? “मेत्तियभूमजकानं खो, गहपति, भिक्खून् तुम्हाकं घरे स्वातनाय भत्तं उद्दिट्ठं”न्ति । अथ खो कल्याणभत्तिको गहपति अनत्तमनो अहोसि । कथञ्चि नाम पापभिक्खू अम्हाकं घरे भुज्जिस्सन्तीति घरं गन्त्वा दासिं आणापेसि — “ये, जे, स्वे भत्तिका आगच्छन्ति ते कोट्टके आसनं पज्जापेत्वा कणाजकेन बिलङ्गदुतियेन परिविसा”ति । “एवं अय्या”ति खो सा दासी कल्याणभत्तिकस्स गहपतिनो पच्चस्सोसि ।

अथ खो मेत्तियभूमजका भिक्खू — हिज्जो खो, आवुसो, अम्हाकं कल्याणभत्तिकस्स गहपतिनो भत्तं उद्दिट्ठं; स्वे अम्हे कल्याणभत्तिको गहपति सपुत्तदारो उपतिट्ठित्वा परिविसिस्सति; अज्जे ओदनेन पुच्छिस्सन्ति, अज्जे सूपेन पुच्छिस्सन्ति, अज्जे तेलेन पुच्छिस्सन्ति, अज्जे उत्तरिभङ्गेन पुच्छिस्सन्तीति । ते तेनेव सोमनस्सेन न चित्तरूपं रत्तिया सुपिंसु । अथ खो मेत्तियभूमजका भिक्खू पुब्बहसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन कल्याणभत्तिकस्स गहपतिनो निवेसनं तेनुपसङ्गमिंसु । अदसा खो सा दासी मेत्तियभूमजके भिक्खू दूरतोव आगच्छन्ते; दिस्वान कोट्टके आसनं पज्जापेत्वा मेत्तियभूमजके भिक्खू एतदवोच — “निसीदथ, भन्ते”ति । अथ खो मेत्तियभूमजकानं भिक्खून् एतदहोसि — “निस्संसयं खो न ताव भत्तं सिद्धं भविस्सति यथा मयं कोट्टके निसीदापियामा”ति [निसीदापेय्यामाति (कं०)] । अथ खो सा दासी कणाजकेन [कणाजकेन (स्या० कं०)] बिलङ्गदुतियेन उपगच्छि — भुज्जथ, भन्तेति । “मयं खो, भगिनि, निच्चभत्तिका”ति । “जानामि अय्या निच्चभत्तिकाति । अपि चाहं हिज्जोव गहपतिना आणत्ता — ‘ये, जे, स्वे भत्तिका आगच्छन्ति, ते कोट्टके आसनं पज्जापेत्वा कणाजकेन बिलङ्गदुतियेन परिविसा’ति । भुज्जथ, भन्ते”ति । अथ खो मेत्तियभूमजका भिक्खू — हिज्जो खो, आवुसो, कल्याणभत्तिको गहपति आरामं अगमासि दब्बस्स मल्लपुत्तस्स सन्तिके । निस्संसयं खो मयं दब्बेन मल्लपुत्तेन गहपतिनो अन्तरे परिभिन्नाति [सन्तिके परिभिन्नाति (स्या० कं०)] । ते तेनेव दोमनस्सेन न चित्तरूपं भुज्जिंसु । अथ खो मेत्तियभूमजका भिक्खू पच्छाभत्तं पिण्डपातप्पटिकन्ता आरामं गन्त्वा पत्तचीवरं पटिसामेत्वा बहारामकोट्टके सङ्घाटिपल्लत्थिकाय निसीदिंसु तुण्हीभूता मङ्कुभूता पत्तक्खन्धा अधोमुखा पज्झायन्ता अप्पटिभाना ।

अथ खो मेत्तिया भिक्खुनी येन मेत्तियभूमजका भिक्खू तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा मेत्तियभूमजके भिक्खू एतदवोच — “वन्दामि अय्या”ति । एवं वुत्ते मेत्तियभूमजका भिक्खू नालपिंसु । दुतियम्पि खो...पे०... ततियम्पि खो मेत्तिया भिक्खुनी मेत्तियभूमजके भिक्खू एतदवोच — “वन्दामि अय्या”ति । ततियम्पि खो मेत्तियभूमजका भिक्खू नालपिंसु । “क्याहं

अय्यानं अपरज्झामि? किस्स मं अय्या नालपन्ती’ति? “तथा हि पन त्वं, भगिनि, अम्हे दब्बेन मल्लपुत्तेन विहेठियमाने अज्झुपेक्खसी’ति? “क्याहं, अय्या, करोमी’ति? “सचे खो त्वं, भगिनि, इच्छेय्यासि, अज्जेव भगवा आयस्मन्तं दब्बं मल्लपुत्तं नासापेय्या’ति। “क्याहं, अय्या, करोमि? किं मया सक्का कातु’न्ति? “एहि त्वं, भगिनि, येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं एवं वदेहि — ‘इदं, भन्ते, नच्छन्नं नप्पतिरूपं, यायं, भन्ते, दिसा अभया अनीतिका अनुपद्ववा सायं दिसा सभया सईतिका सउपद्ववा; यतो निवातं ततो सवातं [ततो पवातं (सी० स्या० कं०)]; उदकं मज्जे आदित्तं; अय्येनमिह दब्बेन मल्लपुत्तेन दूसिता’”ति। “एवं अय्या’ति खो मेत्तिया भिक्खुनी मेत्तियभूमजकानं भिक्खूनं पटिस्सुत्वा [पटिस्सुणित्वा (स्या० कं०)] येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठासि। एकमन्तं ठिता खो मेत्तिया [सा मेत्तिया (स्या० कं०)] भिक्खुनी भगवन्तं एतदवोच — “इदं, भन्ते, नच्छन्नं नप्पतिरूपं, यायं, भन्ते, दिसा अभया अनीतिका अनुपद्ववा सायं दिसा सभया सईतिका सउपद्ववा; यतो निवातं ततो सवातं; उदकं मज्जे आदित्तं; अय्येनमिह दब्बेन मल्लपुत्तेन दूसिता’”ति।

१९३. अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा आयस्मन्तं दब्बं मल्लपुत्तं पटिपुच्छि — “सरसि त्वं, दब्ब, एवरूपं कत्ता यथायं भिक्खुनी आहा’ति? “यथा मं, भन्ते, भगवा जानाती’ति। दुतियम्पि खो भगवा आयस्मन्तं दब्बं मल्लपुत्तं एतदवोच — “सरसि त्वं, दब्ब, एवरूपं कत्ता यथायं भिक्खुनी आहा’ति? “यथा मं, भन्ते, भगवा जानाती’ति। ततियम्पि खो भगवा आयस्मन्तं दब्बं मल्लपुत्तं एतदवोच — “सरसि त्वं, दब्ब, एवरूपं कत्ता यथायं भिक्खुनी आहा’ति? “यथा मं, भन्ते, भगवा जानाती’ति। “न खो, दब्ब, दब्बा एवं निब्बेठेन्ति। सचे तया कतं कतन्ति वदेहि। सचे अकतं अकतन्ति वदेही’ति। “यतोहं, भन्ते, जातो नाभिजानामि सुपिनन्तेनपि मेथुनं धम्मं पटिसेविता, पगेव जागरो’ति। अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि — “तेन हि, भिक्खवे, मेत्तियं भिक्खुनिं नासेथ। इमे च भिक्खू अनुयुज्जथा’ति। इदं वत्वा भगवा उट्ठायासना विहारं पाविसि।

अथ खो ते भिक्खू मेत्तियं भिक्खुनिं नासेसुं। अथ खो मेत्तियभूमजका भिक्खू ते भिक्खू एतदवोचुं — “मावुसो, मेत्तियं भिक्खुनिं नासेथ, न सा किञ्चि अपरज्झति; अम्हेहि सा उस्साहिता कुपितेहि अनत्तमनेहि चावनाधिप्पायेही’ति। “किं पन तुम्हे, आवुसो, आयस्मन्तं दब्बं मल्लपुत्तं अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धंसेथा’ति? “एवमावुसो’ति। ये ते भिक्खू अपिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथज्झि नाम मेत्तियभूमजका भिक्खू आयस्मन्तं दब्बं मल्लपुत्तं अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धंसेस्सन्ती’ति! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “सच्चं किर, भिक्खवे, मेत्तियभूमजका भिक्खू दब्बं मल्लपुत्तं अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धंसेन्ती’ति? “सच्चं भगवा’ति... पे०... विगरहित्वा...पे०... धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनयं देतु। एवञ्च पन, भिक्खवे, दातब्बो — “तेन, भिक्खवे, दब्बेन मल्लपुत्तेन सङ्घं उपसङ्गमित्वा, एकंसं उत्तरासङ्घं करित्वा, वुट्ठानं भिक्खूनं पादे वन्दित्वा, उक्कुटिकं निसीदित्वा, अज्जलिं पगहेत्वा, एवमस्स वचनीयो — ‘इमे मं, भन्ते, मेत्तियभूमजका भिक्खू अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धंसेन्ति। सोहं, भन्ते, सतिवेपुल्लप्पत्तो सङ्घं सतिविनयं याचामी’ति। दुतियम्पि याचितब्बो। ततियम्पि याचितब्बो — ‘इमे मं, भन्ते मेत्तियभूमजका भिक्खू अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धंसेन्ति। सोहं [सोहं भन्ते (क०)] सतिवेपुल्लप्पत्तो ततियम्पि, भन्ते, सङ्घं सतिविनयं याचामी’ति। “व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो —

१९४. सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। इमे मेत्तियभूमजका भिक्खू आयस्मन्तं दब्बं मल्लपुत्तं अमूलिकाय सीलविपत्तिया

अनुद्धंसेन्ति । आयस्मा दब्बो मल्लपुत्तो सतिवेपुल्लप्पत्तो सङ्गं सतिविनयं याचति । यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्गो आयस्मतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनयं ददेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । इमे मेत्तियभूमजका भिक्खू आयस्मन्तं दब्बं मल्लपुत्तं अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धंसेन्ति । आयस्मा दब्बो मल्लपुत्तो सतिवेपुल्लप्पत्तो सङ्गं सतिविनयं याचति । सङ्गो आयस्मतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनयं देति । यस्सायस्मतो खमति आयस्मतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनयस्स दानं, सो तुणहस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियम्पि एतमत्थं वदामि... पे०... ततियम्पि एतमत्थं वदामि — सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । इमे मेत्तियभूमजका भिक्खू आयस्मन्तं दब्बं मल्लपुत्तं अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धंसेन्ति । आयस्मा दब्बो मल्लपुत्तो सतिवेपुल्लप्पत्तो सङ्गं सतिविनयं याचति । सङ्गो आयस्मतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनयं देति । यस्सायस्मतो खमति आयस्मतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनयस्स दानं, सो तुणहस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दिन्नो सङ्गेन आयस्मतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनयो । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुणही, एवमेतं धारयामी”ति ।

१९५. “पञ्चिमानि, भिक्खवे, धम्मिकानि सतिविनयस्स दानानि । सुद्धो होति भिक्खु अनापत्तिको, अनुवदन्ति च नं, याचति च, तस्स सङ्गो सतिविनयं देति धम्मेन समग्गेन — इमानि खो, भिक्खवे, पञ्च धम्मिकानि सतिविनयस्स दानानी”ति ।

३. अमूळहविनयो

१९६. तेन खो पन समयेन गग्गो भिक्खु उम्मत्तको होति, चित्तविपरियासकतो । तेन उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं होति भासितपरिक्कन्तं । भिक्खू गग्गं भिक्खुं उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन अज्झाचिण्णेन आपत्तिया चोदेन्ति — “सरतायस्मा एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता”ति? सो एवं वदेति — “अहं खो, आवुसो, उम्मत्तको अहोसिं चित्तविपरियासकतो । तेन मे उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । नाहं तं सरामि । मूळहेन मे एतं कत”न्ति । एवम्पि नं वुच्चमाना चोदेन्तेव — “सरतायस्मा एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता”ति? ये ते भिक्खू अप्पिच्छा.. पे०... ते उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम भिक्खू गग्गं भिक्खुं उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन अज्झाचिण्णेन आपत्तिया चोदेस्सन्ति — “सरतायस्मा एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता”ति! सो एवं वदेति — “अहं खो, आवुसो, उम्मत्तको अहोसिं चित्तविपरियासकतो । तेन मे उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । नाहं तं सरामि । मूळहेन मे एतं कत”न्ति । एवम्पि नं वुच्चमाना चोदेन्तेव — “सरतायस्मा एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता”ति? अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं... पे०... “सच्चं किर, भिक्खवे... पे०... सच्चं भगवा”ति... पे०... विगरहित्वा... पे०... धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्गो गग्गस्स भिक्खुनो अमूळहस्स अमूळहविनयं देतु । एवञ्च पन, भिक्खवे, दातब्बो — “तेन, भिक्खवे, गग्गेन भिक्खुना सङ्गं उपसङ्कमित्वा, एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा, वुड्ढानं भिक्खूनां पादे वन्दित्वा, उक्कुटिकं निसीदित्वा, अज्जलिं पग्गहेत्वा, एवमस्स वचनीयो — ‘अहं, भन्ते, उम्मत्तको अहोसिं चित्तविपरियासकतो । तेन मे

उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । मं भिक्खू उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन अज्झाचिण्णेन आपत्तिया चोदेन्ति — ‘सरतायस्मा एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता’ति? त्याहं एवं वदामि — ‘अहं खो, आवुसो, उम्मत्तको अहोसिं चित्तविपरियासकतो । तेन मे उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । नाहं तं सरामि । मूळहेन मे एतं कत’न्ति । एवम्पि मं वुच्चमाना चोदेन्तेव — ‘सरतायस्मा एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता’ति? सोहं, भन्ते, अमूळ्हो सङ्गं अमूळ्हविनयं याचामी’ति । द्दुतियम्पि याचितब्बो । ततियम्पि याचितब्बो — ‘अहं, भन्ते, उम्मत्तको अहोसिं चित्तविपरियासकतो । तेन मे उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । मं भिक्खू उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन अज्झाचिण्णेन आपत्तिया चोदेन्ति — ‘सरतायस्मा एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता’ति? त्याहं एवं वदामि — ‘अहं खो, आवुसो, उम्मत्तको अहोसिं चित्तविपरियासकतो । तेन मे उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । नाहं तं सरामि मूळहेन मे एतं कत’न्ति । एवम्पि मं वुच्चमाना चोदेन्तेव — ‘सरतायस्मा एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता’ति? सोहं अमूळ्हो [सोहं भन्ते अमूळ्हो (क०)] ततियम्पि, भन्ते, सङ्गं अमूळ्हविनयं याचामी’ति । ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्गो जापेतब्बो —

१९७. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । अयं गग्गो भिक्खु उम्मत्तको अहोसिं चित्तविपरियासकतो । तेन उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । भिक्खू गग्गं भिक्खुं उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन अज्झाचिण्णेन आपत्तिया चोदेन्ति — ‘सरतायस्मा एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता’ति? सो एवं वदेति — ‘अहं खो, आवुसो, उम्मत्तको अहोसिं चित्तविपरियासकतो । तेन मे उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । नाहं तं सरामि, मूळहेन मे एतं कत’न्ति । एवम्पि नं वुच्चमाना चोदेन्तेव — ‘सरतायस्मा एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता’ति? सो अमूळ्हो सङ्गं अमूळ्हविनयं याचति । यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्गो गग्गस्स भिक्खुनो अमूळ्हस्स अमूळ्हविनयं ददेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । अयं गग्गो भिक्खु उम्मत्तको अहोसिं चित्तविपरियासकतो । तेन उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । भिक्खू गग्गं भिक्खुं उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन अज्झाचिण्णेन आपत्तिया चोदेन्ति — ‘सरतायस्मा एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता’ति? सो एवं वदेति — ‘अहं खो, आवुसो, उम्मत्तको अहोसिं चित्तविपरियासकतो । तेन मे उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । नाहं तं सरामि मूळहेन मे एतं कत’न्ति । एवम्पि नं वुच्चमाना चोदेन्तेव — ‘सरतायस्मा एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता’ति? सो अमूळ्हो सङ्गं अमूळ्हविनयं याचति । सङ्गो गग्गस्स भिक्खुनो अमूळ्हस्स अमूळ्हविनयं देति । यस्सायस्मतो खमति गग्गस्स भिक्खुनो अमूळ्हस्स अमूळ्हविनयस्स दानं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“द्दुतियम्पि एतमत्थं वदामि...पे०... ततियम्पि एतमत्थं वदामि...पे०... ।

“दिन्नो सङ्गेन गग्गस्स भिक्खुनो अमूळ्हस्स अमूळ्हविनयो । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

१९८. “तीणिमानि, भिक्खवे, अधम्मिकानि अमूळ्हविनयस्स दानानि, तीणि धम्मिकानि । कम्मनि तीणि अधम्मिकानि अमूळ्हविनयस्स दानानि?

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु आपत्तिं आपन्नो होति । तमेनं चोदेति सङ्घो वा, सम्बहुला वा, एकपुग्गलो वा — ‘सरतायस्मा एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता’ति? सो सरमानोव एवं वदेति — ‘न खो अहं, आवुसो, सरामि एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता’ति । तस्स सङ्घो अमूळहविनयं देति । अधम्मिकं अमूळहविनयस्स दानं ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु आपत्तिं आपन्नो होति । तमेनं चोदेति सङ्घो वा, सम्बहुला वा, एकपुग्गलो वा — ‘सरतायस्मा एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता’ति? सो सरमानोव एवं वदेति — ‘सरामि खो अहं, आवुसो, यथासुपिनन्तेना’ति । तस्स सङ्घो अमूळहविनयं देति । अधम्मिकं अमूळहविनयस्स दानं ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु आपत्तिं आपन्नो होति । तमेनं चोदेति सङ्घो वा, सम्बहुला वा, एकपुग्गलो वा — ‘सरतायस्मा एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता’ति? सो अनुम्मत्तको उम्मत्तकालयं करोति — ‘अहमि खो एवं करोमि । तुम्हेपि एवं करोथ । मय्हमि एतं कप्पति । तुम्हाकम्पेतं कप्पती’ति । तस्स सङ्घो अमूळहविनयं देति । अधम्मिकं अमूळहविनयस्स दानं । इमानि तीणि अधम्मिकानि अमूळहविनयस्स दानानि ।

१९९. “कतमानि तीणि धम्मिकानि अमूळहविनयस्स दानानि?

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु उम्मत्तको होति चित्तविपरियासकतो । तेन उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं होति भासितपरिवकन्तं । तमेनं चोदेति सङ्घो वा, सम्बहुला वा, एकपुग्गलो वा — ‘सरतायस्मा एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता’ति? सो अस्सरमानोव एवं वदेति — ‘न खो अहं, आवुसो, सरामि एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता’ति । तस्स सङ्घो अमूळहविनयं देति । धम्मिकं अमूळहविनयस्स दानं ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु उम्मत्तको होति चित्तविपरियासकतो । तेन उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं होति भासितपरिवकन्तं । तमेनं चोदेति सङ्घो वा, सम्बहुला वा, एकपुग्गलो वा — ‘सरतायस्मा एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता’ति? सो अस्सरमानोव एवं वदेति — ‘सरामि खो अहं, आवुसो, यथा सुपिनन्तेना’ति । तस्स सङ्घो अमूळहविनयं देति । धम्मिकं अमूळहविनयस्स दानं ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु उम्मत्तको होति चित्तविपरियासकतो । तेन उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं होति भासितपरिवकन्तं । तमेनं चोदेति सङ्घो वा, सम्बहुला वा, एकपुग्गलो वा — ‘सरतायस्मा एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता’ति? सो उम्मत्तको उम्मत्तकालयं करोति — ‘अहमि एवं करोमि । तुम्हेपि एवं करोथ । मय्हमि एतं कप्पति । तुम्हाकम्पेतं कप्पती’ति । तस्स सङ्घो अमूळहविनयं देति । धम्मिकं अमूळहविनयस्स दानं । “इमानि तीणि धम्मिकानि अमूळहविनयस्स दानानी’ति ।

४. पटिज्जातकरणं

२००. तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू अण्णटिज्जाय भिक्खून् कम्मनि करोन्ति — तज्जनीयमि, नियस्समि, पब्बाजनीयमि, पटिसारणीयमि, उक्खेपनीयमि । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथज्झि नाम छब्बगिया भिक्खू अण्णटिज्जाय भिक्खून् कम्मनि करिस्सन्ति — तज्जनीयमि, नियस्समि, पब्बाजनीयमि, पटिसारणीयमि, उक्खेपनीयमि”ति! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “सच्चं किर, भिक्खवे...पे०... “सच्चं भगवा”ति...पे०... विगरहित्वा...पे०... धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे,

अपटिज्जाय भिक्खून् कम्मं कातब्बं — तज्जनीयं वा, नियस्सं वा, पब्बाजनीयं वा, पटिसारणीयं वा, उक्खेपनीयं वा । यो करेय्य, आपत्तिं दुक्कटस्स ।

२०१. “एवं खो, भिक्खवे, अधम्मिकं होति पटिज्जातकरणं, एवं धम्मिकं । कथञ्च, भिक्खवे, अधम्मिकं होति पटिज्जातकरणं?

“भिक्खु पाराजिकं अज्झापन्नो होति । तमेनं चोदेति सङ्घो वा, सम्बहुला वा, एकपुग्गलो वा — ‘पाराजिकं आयस्मा अज्झापन्नो’ति? सो एवं वदेति — ‘न खो अहं, आवुसो, पाराजिकं अज्झापन्नो, सङ्घादिसेसं अज्झापन्नो’ति । तं सङ्घो सङ्घादिसेसेन कारेति । अधम्मिकं पटिज्जातकरणं ।

“भिक्खु पाराजिकं अज्झापन्नो होति । तमेनं चोदेति सङ्घो वा, सम्बहुला वा, एकपुग्गलो वा — ‘पाराजिकं आयस्मा अज्झापन्नो’ति? सो एवं वदेति — ‘न खो अहं, आवुसो, पाराजिकं अज्झापन्नो, थुल्लच्चयं...पे०... पाचित्तियं...पे०... पाटिदेसनीयं...पे०... दुक्कटं...पे०... दुब्भासितं अज्झापन्नो’ति । तं सङ्घो दुब्भासितेन कारेति । अधम्मिकं पटिज्जातकरणं ।

“भिक्खु सङ्घादिसेसं...पे०... थुल्लच्चयं...पे०... पाचित्तियं...पे०... पाटिदेसनीयं...पे०... दुक्कटं...पे०... दुब्भासितं अज्झापन्नो होति । तमेनं चोदेति सङ्घो वा, सम्बहुला वा, एकपुग्गलो वा — ‘दुब्भासितं आयस्मा अज्झापन्नो’ति? सो एवं वदेति — ‘न खो अहं, आवुसो, दुब्भासितं अज्झापन्नो, पाराजिकं अज्झापन्नो’ति । तं सङ्घो पाराजिकेन कारेति । अधम्मिकं पटिज्जातकरणं ।

“भिक्खु दुब्भासितं अज्झापन्नो होति । तमेनं चोदेति सङ्घो वा, सम्बहुला वा, एकपुग्गलो वा — ‘दुब्भासितं आयस्मा अज्झापन्नो’ति? सो एवं वदेति — ‘न खो अहं, आवुसो, दुब्भासितं अज्झापन्नो, सङ्घादिसेसं...पे०... थुल्लच्चयं...पे०... पाचित्तियं...पे०... पाटिदेसनीयं...पे०... दुक्कटं अज्झापन्नो’ति । तं सङ्घो दुक्कटेन कारेति । अधम्मिकं पटिज्जातकरणं । “एवं खो, भिक्खवे, अधम्मिकं होति पटिज्जातकरणं ।

“कथञ्च, भिक्खवे, धम्मिकं होति पटिज्जातकरणं? भिक्खु पाराजिकं अज्झापन्नो होति । तमेनं चोदेति सङ्घो वा, सम्बहुला वा, एकपुग्गलो वा — ‘पाराजिकं आयस्मा अज्झापन्नो’ति? सो एवं वदेति — ‘आम, आवुसो, पाराजिकं अज्झापन्नो’ति । तं सङ्घो पाराजिकेन कारेति । धम्मिकं पटिज्जातकरणं ।

“भिक्खु सङ्घादिसेसं...पे०... थुल्लच्चयं...पे०... पाचित्तियं...पे०... पाटिदेसनीयं...पे०... दुक्कटं...पे०... दुब्भासितं अज्झापन्नो होति । तमेनं चोदेति सङ्घो वा, सम्बहुला वा, एकपुग्गलो वा — ‘दुब्भासितं आयस्मा अज्झापन्नो’ति? सो एवं वदेति — ‘आम, आवुसो, दुब्भासितं अज्झापन्नो’ति । तं सङ्घो दुब्भासितेन कारेति । धम्मिकं पटिज्जातकरणं । एवं खो, भिक्खवे, धम्मिकं होति पटिज्जातकरणं’न्ति ।

५. येभुय्यसिका

२०२. तेन खो पन समयेन भिक्खू सङ्गमज्झे भण्डनजाता कलहजाता विवादापन्ना अज्जमज्जं मुखसत्तीहि वितुदन्ता विहरन्ति, न सक्कोन्ति तं अधिकरणं वूपसमेतुं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, एवरूपं अधिकरणं येभुय्यसिकाय वूपसमेतुं । पञ्चहङ्गेहि समन्नागतो भिक्खु सलाकग्गाहापको सम्मन्नितब्बो — यो न छन्दागतिं गच्छेय्य, न

दोसागतिं गच्छेय्य, न मोहागतिं गच्छेय्य, न भयागतिं गच्छेय्य, गहितागहितुञ्च जानेय्य । एवञ्च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो । पठमं भिक्खु याचितब्बो, याचित्वा व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो —

२०३. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुं सलाकग्गाहापकं सम्मन्नेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुं सलाकग्गाहापकं सम्मन्नति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सलाकग्गाहापकस्स सम्मुति, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“सम्मतो सङ्घेन इत्थन्नामो भिक्खु सलाकग्गाहापको । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

२०४. “दसयिमे, भिक्खवे, अधम्मिका सलाकग्गाहा, दस धम्मिका [दस धम्मिका सलाकग्गाहा (क०)] । कतमे दस अधम्मिका सलाकग्गाहा? ओरमत्तकञ्च अधिकरणं होति, न च गतिगतं होति, न च सरितसारितं होति, जानाति अधम्मवादी बहुतराति, अप्पेव नाम अधम्मवादी बहुतरा अस्सूति, जानाति सङ्घो भिज्जिस्सतीति, अप्पेव नाम सङ्घो भिज्जेय्याति, अधम्मेन गण्हन्ति, वग्गा गण्हन्ति, न च यथादिट्ठिया गण्हन्ति — इमे दस अधम्मिका सलाकग्गाहा ।

“कतमे दस धम्मिका सलाकग्गाहा? न च ओरमत्तकं अधिकरणं होति, गतिगतञ्च होति, सरितसारितञ्च होति, जानाति धम्मवादी बहुतराति, अप्पेव नाम धम्मवादी बहुतरा अस्सूति, जानाति सङ्घो न भिज्जिस्सतीति, अप्पेव नाम सङ्घो न भिज्जेय्याति, धम्मेन गण्हन्ति, समग्गा गण्हन्ति, यथादिट्ठिया च गण्हन्ति — इमे दस धम्मिका सलाकग्गाहा”ति ।

६. तस्सपापियसिका

२०५. तेन खो पन समयेन उपवाळो भिक्खु सङ्घमज्झे आपत्तिया अनुयुज्जियमानो अवजानित्वा पटिजानाति, पटिजानित्वा अवजानाति, अज्जेनज्जं पटिचरति, सम्पजानमुसा भासति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम उपवाळो भिक्खु सङ्घमज्झे आपत्तिया अनुयुज्जियमानो अवजानित्वा पटिजानिस्सति, पटिजानित्वा अवजानिस्सति, अज्जेनज्जं पटिचरिस्सति, सम्पजानमुसा भासिस्सती”ति! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “सच्चं किर, भिक्खवे...पे०... “सच्चं भगवा”ति...पे०... विगरहित्वा...पे०... धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उपवाळस्स भिक्खुनो तस्सपापियसिकाकम्मं करोतु । एवञ्च पन, भिक्खवे, कातब्बं । पठमं उपवाळो भिक्खु चोदेतब्बो, चोदेत्वा सारेतब्बो, सारेत्वा आपत्तिं आरोपेतब्बो, आपत्तिं आरोपेत्वा व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो —

२०६. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उपवाळो भिक्खु सङ्घमज्झे आपत्तिया अनुयुज्जियमानो अवजानित्वा पटिजानाति, पटिजानित्वा अवजानाति, अज्जेनज्जं पटिचरति, सम्पजानमुसा भासति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो उपवाळस्स भिक्खुनो तस्सपापियसिकाकम्मं करेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उपवाळो भिक्खु सङ्घमज्झे आपत्तिया अनुयुज्जियमानो अवजानित्वा पटिजानाति, पटिजानित्वा अवजानाति, अज्जेनज्जं पटिचरति, सम्पजानमुसा भासति । सङ्घो उपवाळस्स भिक्खुनो तस्सपापियसिकाकम्मं करोति । यस्सायस्मतो खमति उपवाळस्स भिक्खुनो तस्सपापियसिकाकम्मस्स करणं, सो तुण्हस्स;

यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियम्पि एतमत्थं वदामि... पे०... ततियम्पि एतमत्थं वदामि... पे०... ।

“कतं सङ्गेन उपवाळस्स भिक्खुनो तस्सपापियसिकाकम्मं । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

२०७. “पञ्चिमानि, भिक्खवे, धम्मिकानि तस्सपापियसिकाकम्मस्स करणानि । असुचि च होति, अलज्जी च, सानुवादो च, तस्स सङ्गो तस्सपापियसिकाकम्मं करोति धम्मेन, समग्गेन — इमानि खो, भिक्खवे, पञ्च धम्मिकानि तस्सपापियसिकाकम्मस्स करणानि ।

अधम्मकम्मद्वादसकं

२०८. “तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतं तस्सपापियसिकाकम्मं अधम्मकम्मञ्च होति, अविनयकम्मञ्च, दुवूपसन्तञ्च । असम्मुखा कतं होति, अप्पटिपुच्छाकतं होति, अप्पटिज्जाय कतं होति... पे०... अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं तस्सपापियसिकाकम्मं अधम्मकम्मञ्च होति, अविनयकम्मञ्च, दुवूपसन्तञ्च ।

धम्मकम्मद्वादसकं

२०९. “तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतं तस्सपापियसिकाकम्मं धम्मकम्मञ्च होति, विनयकम्मञ्च, सुवूपसन्तञ्च । सम्मुखा कतं होति, पटिपुच्छाकतं होति, पटिज्जाय कतं होति... पे०... धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं तस्सपापियसिकाकम्मं धम्मकम्मञ्च होति, विनयकम्मञ्च, सुवूपसन्तञ्च ।

आकङ्खमानछक्कं

२१०. “तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो आकङ्खमानो सङ्गो तस्सपापियसिकाकम्मं करेय्य । भण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको भस्सकारको सङ्गे अधिकरणकारको; बालो होति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो; गिहिसंसट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिसंसग्गेहि — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो आकङ्खमानो सङ्गो तस्सपापियसिकाकम्मं करेय्य ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो आकङ्खमानो सङ्गो तस्सपापियसिकाकम्मं करेय्य । अधिसीले सीलविपन्नो होति, अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति — इमेहि खो, भिक्खवे... पे०... ।

“अपरेहिपि, भिक्खवे... पे०... बुद्धस्स अवण्णं भासति, धम्मस्स अवण्णं भासति, सङ्गस्स अवण्णं भासति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो आकङ्खमानो सङ्गो तस्सपापियसिकाकम्मं करेय्य ।

“तिण्णं, भिक्खवे, भिक्खूनं आकङ्खमानो सङ्गो तस्सपापियसिकाकम्मं करेय्य । एको भण्डनकारको होति... पे०... सङ्गे अधिकरणकारको; एको बालो होति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो; एको गिहिसंसट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि

गिहिसंसंगेहि — इमेसं खो, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून् आकङ्खमानो सङ्गो तस्सपापियसिकाकम्मं करेय्य ।

“अपरेसम्पि, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून् आकङ्खमानो सङ्गो तस्सपापियसिकाकम्मं करेय्य । एको अधिसीले सीलविपन्नो होति, एको अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, एको अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति — इमेसं खो, भिक्खवे... पे०... ।

“अपरेसम्पि, भिक्खवे... पे०... एको बुद्धस्स अवण्णं भासति, एको धम्मस्स अवण्णं भासति, एको सङ्गस्स अवण्णं भासति — इमेसं खो, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून् आकङ्खमानो सङ्गो तस्सपापियसिकाकम्मं करेय्य ।

अट्टारसवत्तं

२११. “तस्सपापियसिकाकम्मकतेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्मा वत्तितब्बं । तत्रायं सम्मावत्तना —

न उपसम्पादेतब्बं, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो, न भिक्खुनोवादकसम्मुति सादितब्बा, सम्मतेनपि भिक्खुनियो न ओवदितब्बा... पे०... न भिक्खूहि सम्पयोजेतब्ब”न्ति । अथ खो सङ्गो उपवाळस्स भिक्खुनो तस्सपापियसिकाकम्मं अकासि ।

७. तिणवत्थारकं

२१२. तेन खो पन समयेन भिक्खून् भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं विहरतं बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं होति भासितपरिक्कन्तं । अथ खो तेसं भिक्खून् एतदहोसि — “अम्हाकं खो भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं विहरतं बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । सचे मयं इमाहि आपत्तीहि अज्जमज्जं कारेस्साम, सियापि तं अधिकरणं कक्खळत्ताय वाळत्ताय [कक्खळत्ताय वाळत्ताय (स्या० कं०)] भेदाय संवत्तेय्य । कथं नु खो अम्हेहि पटिपज्जितब्ब”न्ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खून् भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं विहरतं बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं होति भासितपरिक्कन्तं । तत्र चे भिक्खून् [तत्र चे भिक्खवे भिक्खून् (स्या०)] एवं होति — ‘अम्हाकं खो भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं विहरतं बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं; सचे मयं इमाहि आपत्तीहि अज्जमज्जं कारेस्साम, सियापि तं अधिकरणं कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय संवत्तेय्या’ति, अनुजानामि, भिक्खवे, एवरूपं अधिकरणं तिणवत्थारकेन वूपसमेतुं । एवञ्च पन, भिक्खवे, वूपसमेतब्बं । सब्बेहेव एकज्झं सन्निपतितब्बं, सन्निपतित्वा व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्गो जापेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । अम्हाकं भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं विहरतं बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । सचे मयं इमाहि आपत्तीहि अज्जमज्जं कारेस्साम, सियापि तं अधिकरणं कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय संवत्तेय्य । यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्गो इमं अधिकरणं तिणवत्थारकेन वूपसमेय्य, ठपेत्वा थुल्लवज्जं, ठपेत्वा गिहिप्पटिसंयुत्त”न्ति । “एकतोपक्खिकानं भिक्खून् व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सको पक्खो जापेतब्बो —

“सुणन्तु मे आयस्मन्ता । अम्हाकं भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं विहरतं बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं

भासितपरिक्कन्तं । सचे मयं इमाहि आपत्तीहि अज्जमज्जं कारेस्साम, सियापि तं अधिकरणं कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय संवत्तेय्य । यदायस्मन्तानं पत्तकल्लं, अहं या चेव आयस्मन्तानं आपत्ति, या च अत्तनो आपत्ति, आयस्मन्तानज्चेव अत्थाय, अत्तनो च अत्थाय, सङ्खमज्झे तिणवत्थारकेन देसेय्यं, ठपेत्वा थुल्लवज्जं, ठपेत्वा गिहिप्पटिसंयुत्तं’न्ति ।

“अथापरेसं एकतोपक्खिकानं भिक्खून् ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सको पक्खो जापेतब्बो —

“सुणन्तु मे आयस्मन्ता । अम्हाकं भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं विहरतं बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । सचे मयं इमाहि आपत्तीहि अज्जमज्जं कारेस्साम, सियापि तं अधिकरणं कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय संवत्तेय्य । यदायस्मन्तानं पत्तकल्लं, अहं या चेव आयस्मन्तानं आपत्ति, या च अत्तनो आपत्ति, आयस्मन्तानज्चेव अत्थाय, अत्तनो च अत्थाय, सङ्खमज्झे तिणवत्थारकेन देसेय्यं, ठपेत्वा थुल्लवज्जं, ठपेत्वा गिहिप्पटिसंयुत्तं’न्ति ।

२१३. “अथापरेसं एकतोपक्खिकानं भिक्खून् ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्खो जापेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । अम्हाकं भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं विहरतं बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । सचे मयं इमाहि आपत्तीहि अज्जमज्जं कारेस्साम, सियापि तं अधिकरणं कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय संवत्तेय्य । यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं, अहं या चेव इमेसं आयस्मन्तानं आपत्ति, या च अत्तनो आपत्ति, इमेसज्चेव आयस्मन्तानं अत्थाय, अत्तनो च अत्थाय, सङ्खमज्झे तिणवत्थारकेन देसेय्यं, ठपेत्वा थुल्लवज्जं, ठपेत्वा गिहिप्पटिसंयुत्तं । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । अम्हाकं भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं विहरतं बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । सचे मयं इमाहि आपत्तीहि अज्जमज्जं कारेस्साम, सियापि तं अधिकरणं कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय संवत्तेय्य । अहं या चेव इमेसं आयस्मन्तानं आपत्ति, या च अत्तनो आपत्ति, इमेसज्चेव आयस्मन्तानं अत्थाय, अत्तनो च अत्थाय, सङ्खमज्झे तिणवत्थारकेन देसेमि, ठपेत्वा थुल्लवज्जं, ठपेत्वा गिहिप्पटिसंयुत्तं । यस्सायस्मतो खमति अम्हाकं इमासं आपत्तीनं सङ्खमज्झे तिणवत्थारकेन देसना, ठपेत्वा थुल्लवज्जं, ठपेत्वा गिहिप्पटिसंयुत्तं, सो तुणहस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“देसिता अम्हाकं इमा आपत्तियो सङ्खमज्झे तिणवत्थारकेन, ठपेत्वा थुल्लवज्जं, ठपेत्वा गिहिप्पटिसंयुत्तं । खमति सङ्खस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी’ति ।

२१४. “अथापरेसं एकतोपक्खिकानं भिक्खून् ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्खो जापेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । अम्हाकं भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं विहरतं बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । सचे मयं इमाहि आपत्तीहि अज्जमज्जं कारेस्साम, सियापि तं अधिकरणं कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय संवत्तेय्य । यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं, अहं या चेव इमेसं आयस्मन्तानं आपत्ति, या च अत्तनो आपत्ति, इमेसज्चेव आयस्मन्तानं अत्थाय, अत्तनो च अत्थाय, सङ्खमज्झे तिणवत्थारकेन देसेय्यं, ठपेत्वा थुल्लवज्जं, ठपेत्वा गिहिप्पटिसंयुत्तं । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । अम्हाकं भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं विहरतं बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं

भासितपरिक्कन्तं । सचे मयं इमाहि आपत्तीहि अज्जमज्जं कारेस्साम, सियापि तं अधिकरणं कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय संवत्तेय्य । अहं या चेव इमेसं आयस्मन्तानं आपत्ति, या च अत्तनो आपत्ति, इमेसज्जेव आयस्मन्तानं अत्थाय, अत्तनो च अत्थाय, सङ्गमज्जे तिणवत्थारकेन देसेमि, ठपेत्वा थुल्लवज्जं, ठपेत्वा गिहिप्पटिसंयुत्तं । यस्सायस्मतो खमति अम्हाकं इमासं आपत्तीनं सङ्गमज्जे तिणवत्थारकेन देसना, ठपेत्वा थुल्लवज्जं, ठपेत्वा गिहिप्पटिसंयुत्तं, सो तुणहस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“देसिता अम्हाकं इमा आपत्तियो सङ्गमज्जे तिणवत्थारकेन, ठपेत्वा थुल्लवज्जं, ठपेत्वा गिहिप्पटिसंयुत्तं । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुणही, एवमेतं धारयामी”ति ।

“एवज्ज पन, भिक्खवे, ते भिक्खू ताहि आपत्तीहि वुट्ठिता होन्ति, ठपेत्वा थुल्लवज्जं, ठपेत्वा गिहिप्पटिसंयुत्तं, ठपेत्वा दिट्ठाविकम्मं, ठपेत्वा ये न तत्थ होन्ती”ति ।

८. अधिकरणं

२१५. तेन खो पन समयेन (भिक्खूपि भिक्खूहि विवदन्ति,) [() नत्थि (सी० स्या० कं०)] भिक्खूपि भिक्खुनीहि विवदन्ति, भिक्खुनियोपि भिक्खूहि विवदन्ति, छन्नोपि भिक्खु भिक्खुनीनं अनुपखज्ज भिक्खूहि सद्धिं विवदति, भिक्खुनीनं पक्खं गाहेति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम छन्नो भिक्खु भिक्खुनीनं अनुपखज्ज भिक्खूहि सद्धिं विवदिस्सति, भिक्खुनीनं पक्खं गाहेस्सतीति! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे...पे०... सच्चं भगवा”ति...पे०... विगरहित्वा...पे०... धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

[परि० २७५] “चत्तारिमानि, भिक्खवे, अधिकरणानि — विवादाधिकरणं, अनुवादाधिकरणं, आपत्ताधिकरणं, किच्चाधिकरणं [किच्चाधिकरणञ्च (क०)] ।

“तत्थ कतमं विवादाधिकरणं [परि० ३१४]? इध पन, भिक्खवे, भिक्खू [भिक्खू भिक्खुं (क०)] विवदन्ति — धम्मोति वा अधम्मोति वा, विनयोति वा अविनयोति वा, भासितं लपितं तथागतेनाति वा अभासितं अलपितं तथागतेनाति वा, आचिण्णं तथागतेनाति वा अनाचिण्णं तथागतेनाति वा, पज्जत्तं तथागतेनाति वा अप्पज्जत्तं तथागतेनाति वा, आपत्तीति वा अनापत्तीति वा, लहुका आपत्तीति वा गरुका आपत्तीति वा, सावसेसा आपत्तीति वा अनवसेसा आपत्तीति वा, दुट्ठुल्ला आपत्तीति वा अदुट्ठुल्ला आपत्तीति वा? यं तत्थ भण्डनं कलहो विग्गहो विवादो नानावादो अज्जथावादो विपच्चताय वोहारो मेधगं — इदं वुच्चति विवादाधिकरणं ।

“तत्थ कतमं अनुवादाधिकरणं? [परि० ३१५] इध पन, भिक्खवे, भिक्खू भिक्खुं अनुवदन्ति सीलविपत्तिया वा आचारविपत्तिया वा दिट्ठिविपत्तिया वा आजीवविपत्तिया वा । यो तत्थ अनुवादो अनुवदना अनुल्लपना अनुभणना अनुसम्पवङ्कता अब्भुस्सहनता अनुबलप्पदानं — इदं वुच्चति अनुवादाधिकरणं ।

“तत्थ कतमं आपत्ताधिकरणं? पज्जपि आपत्तिक्खन्धा आपत्ताधिकरणं, सत्तपि आपत्तिक्खन्धा आपत्ताधिकरणं — इदं वुच्चति आपत्ताधिकरणं ।

“तत्थ कतमं किच्चाधिकरणं? [परि० ३१७] या सङ्खस्स किच्चयता, करणीयता, अपलोकनकम्मं, जत्तिकम्मं, जत्तिदुतियकम्मं, जत्तिचतुत्थकम्मं — इदं वुच्चति किच्चाधिकरणं ।

२१६. “विवादाधिकरणस्स किं मूलं? छ विवादमूलानि विवादाधिकरणस्स मूलं । तीणिपि अकुसलमूलानि विवादाधिकरणस्स मूलं, तीणिपि कुसलमूलानि विवादाधिकरणस्स मूलं । [परि० २७२; अ० नि० २.३५-३६; म० नि० ३.४४] कतमानि छ विवादमूलानि विवादाधिकरणस्स मूलं? इध पन, भिक्खवे, भिक्खु कोधनो होति उपनाही । यो सो, भिक्खवे, भिक्खु कोधनो होति उपनाही, सो सत्थरिपि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, धम्मोपि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, सङ्केपि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, सिक्खायपि न परिपूरकारी होति । यो सो, भिक्खवे, भिक्खु सत्थरिपि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, धम्मोपि...पे०... सङ्केपि...पे०... सिक्खायपि न परिपूरकारी, सो सङ्के विवादं जनेति । यो होति विवादो बहुजनाहिताय बहुजनासुखाय बहुनो जनस्स अनत्थाय अहिताय दुक्खाय देवमनुस्सानं । एवरूपञ्चे तुम्हे, भिक्खवे, विवादमूलं अज्झत्तं वा बहिद्भा वा समनुपस्सेय्याथ, तत्र तुम्हे, भिक्खवे, तस्सेव पापकस्स विवादमूलस्स पहानाय वायमेय्याथ । एवरूपञ्चे तुम्हे, भिक्खवे, विवादमूलं अज्झत्तं वा बहिद्भा वा न समनुपस्सेय्याथ, तत्र तुम्हे, भिक्खवे, तस्सेव पापकस्स विवादमूलस्स आयतिं अनवस्सवाय पटिपज्जेय्याथ । एवमेतस्स पापकस्स विवादमूलस्स पहानं होति । एवमेतस्स पापकस्स विवादमूलस्स आयतिं अनवस्सवो होति ।

[परि० २७२] “पुन चपरं, भिक्खवे, भिक्खु मक्खी होति पळासी...पे०... इस्सुकी होति मच्छरी, सठो होति मायावी, पापिच्छो होति मिच्छादिट्ठी, सन्दिट्ठिपरामासी होति आधानग्गाही दुप्पटिनिस्सग्गी । यो सो, भिक्खवे, भिक्खु सन्दिट्ठिपरामासी होति आधानग्गाही दुप्पटिनिस्सग्गी, सो सत्थरिपि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, धम्मोपि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, सङ्केपि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, सिक्खायपि न परिपूरकारी होति । यो सो, भिक्खवे, भिक्खु सत्थरिपि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, धम्मोपि...पे०... सङ्केपि...पे०... सिक्खायपि न परिपूरकारी, सो सङ्के विवादं जनेति । यो होति विवादो बहुजनाहिताय बहुजनासुखाय बहुनो जनस्स अनत्थाय अहिताय दुक्खाय देवमनुस्सानं । एवरूपञ्चे तुम्हे, भिक्खवे, विवादमूलं अज्झत्तं वा बहिद्भा वा समनुपस्सेय्याथ, तत्र तुम्हे, भिक्खवे, तस्सेव पापकस्स विवादमूलस्स पहानाय वायमेय्याथ । एवरूपञ्चे तुम्हे, भिक्खवे, विवादमूलं अज्झत्तं वा बहिद्भा वा न समनुपस्सेय्याथ, तत्र तुम्हे, भिक्खवे, तस्सेव पापकस्स विवादमूलस्स आयतिं अनवस्सवाय पटिपज्जेय्याथ । एवमेतस्स पापकस्स विवादमूलस्स पहानं होति । एवमेतस्स पापकस्स विवादमूलस्स आयतिं अनवस्सवो होति । इमानि छ विवादमूलानि विवादाधिकरणस्स मूलं ।

“कतमानि तीणि अकुसलमूलानि विवादाधिकरणस्स मूलं? इध पन, भिक्खवे, भिक्खू लुद्धचित्ता विवदन्ति, दुद्धचित्ता विवदन्ति, मूळ्हचित्ता विवदन्ति — धम्मोति वा अधम्मोति वा, विनयोति वा अविनयोति वा, भासितं लपितं तथागतेनाति वा अभासितं अलपितं तथागतेनाति वा, आचिण्णं तथागतेनाति वा अनाचिण्णं तथागतेनाति वा, पज्जत्तं तथागतेनाति वा अप्पज्जत्तं तथागतेनाति वा, आपत्तीति वा अनापत्तीति वा, लहुका आपत्तीति वा गरुका आपत्तीति वा, सावसेसा आपत्तीति वा अनवसेसा आपत्तीति वा, दुद्धुल्ला आपत्तीति वा अदुद्धुल्ला आपत्तीति वा । इमानि तीणि अकुसलमूलानि विवादाधिकरणस्स मूलं ।

“कतमानि तीणि कुसलमूलानि विवादाधिकरणस्स मूलं? इध पन, भिक्खवे, भिक्खू अलुद्धचित्ता विवदन्ति, अदुद्धचित्ता विवदन्ति, अमूळ्हचित्ता विवदन्ति — धम्मोति वा अधम्मोति वा...पे०... दुद्धुल्ला आपत्तीति वा अदुद्धुल्ला आपत्तीति वा । इमानि तीणि कुसलमूलानि विवादाधिकरणस्स मूलं ।

२१७. [परि० २७२] “अनुवादाधिकरणस्स किं मूलं? छ अनुवादमूलानि अनुवादाधिकरणस्स मूलं। तीणिपि अकुसलमूलानि अनुवादाधिकरणस्स मूलं, तीणिपि कुसलमूलानि अनुवादाधिकरणस्स मूलं, कायोपि अनुवादाधिकरणस्स मूलं, वाचापि अनुवादाधिकरणस्स मूलं। “कतमानि छ अनुवादमूलानि अनुवादाधिकरणस्स मूलं? इध पन, भिक्खवे, भिक्खु कोधनो होति उपनाही। यो सो, भिक्खवे, भिक्खु कोधनो होति उपनाही, सो सत्थरिपि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, धम्मेपि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, सङ्केपि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, सिक्खायपि न परिपूरकारी होति। यो सो, भिक्खवे, भिक्खु सत्थरिपि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, धम्मेपि...पे०... सङ्केपि...पे०... सिक्खायपि न परिपूरकारी, सो सङ्के अनुवादं जनेति। यो होति अनुवादो बहुजनाहिताय बहुजनासुखाय बहुनो जनस्स अनत्थाय अहिताय दुक्खाय देवमनुस्सानं। एवरूपञ्चे तुम्हे, भिक्खवे, अनुवादमूलं अज्झत्तं वा बहिद्भा वा समनुपस्सेय्याथ, तत्र तुम्हे, भिक्खवे, तस्सेव पापकस्स अनुवादमूलस्स पहानाय वायमेय्याथ। एवरूपञ्चे तुम्हे, भिक्खवे, अनुवादमूलं अज्झत्तं वा बहिद्भा वा न समनुपस्सेय्याथ, तत्र तुम्हे, भिक्खवे, तस्सेव पापकस्स अनुवादमूलस्स आयतिं अनवस्सवाय पटिपज्जेय्याथ। एवमेतस्स पापकस्स अनुवादमूलस्स पहानं होति। एवमेतस्स पापकस्स अनुवादमूलस्स आयतिं अनवस्सवो होति।

“पुन चपरं, भिक्खवे, भिक्खु मक्खी होति पळासी...पे०... इस्सुकी होति मच्छरी, सठो होति मायावी, पापिच्छो होति मिच्छादिट्ठी, सन्दिट्ठिपरामासी होति आधानग्गाही दुप्पटिनिस्सग्गी। यो सो, भिक्खवे, भिक्खु सन्दिट्ठिपरामासी होति आधानग्गाही दुप्पटिनिस्सग्गी, सो सत्थरिपि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, धम्मेपि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, सङ्केपि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, सिक्खायपि न परिपूरकारी होति। यो सो, भिक्खवे, भिक्खु सत्थरिपि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, धम्मेपि...पे०... सङ्केपि...पे०... सिक्खायपि न परिपूरकारी, सो सङ्के अनुवादं जनेति। यो होति अनुवादो बहुजनाहिताय बहुजनासुखाय बहुनो जनस्स अनत्थाय अहिताय दुक्खाय देवमनुस्सानं। एवरूपञ्चे तुम्हे, भिक्खवे, अनुवादमूलं अज्झत्तं वा बहिद्भा वा समनुपस्सेय्याथ, तत्र तुम्हे, भिक्खवे, तस्सेव पापकस्स अनुवादमूलस्स पहानाय वायमेय्याथ। एवरूपञ्चे तुम्हे, भिक्खवे, अनुवादमूलं अज्झत्तं वा बहिद्भा वा न समनुपस्सेय्याथ, तत्र तुम्हे, भिक्खवे, तस्सेव पापकस्स अनुवादमूलस्स आयतिं अनवस्सवाय पटिपज्जेय्याथ। एवमेतस्स पापकस्स अनुवादमूलस्स पहानं होति। एवमेतस्स पापकस्स अनुवादमूलस्स आयतिं अनवस्सवो होति। इमानि छ अनुवादमूलानि अनुवादाधिकरणस्स मूलं।

“कतमानि तीणि अकुसलमूलानि अनुवादाधिकरणस्स मूलं? इध पन, भिक्खवे, भिक्खू भिक्खुं लुद्धचित्ता अनुवदन्ति, दुद्धचित्ता अनुवदन्ति, मूळहचित्ता अनुवदन्ति — सीलविपत्तिया वा, आचारविपत्तिया वा, दिट्ठिविपत्तिया वा, आजीवविपत्तिया वा। इमानि तीणि अकुसलमूलानि अनुवादाधिकरणस्स मूलं।

“कतमानि तीणि कुसलमूलानि अनुवादाधिकरणस्स मूलं? इध पन, भिक्खवे, भिक्खू भिक्खुं अलुद्धचित्ता अनुवदन्ति, अदुद्धचित्ता अनुवदन्ति, अमूळहचित्ता अनुवदन्ति — सीलविपत्तिया वा, आचारविपत्तिया वा, दिट्ठिविपत्तिया वा, आजीवविपत्तिया वा। इमानि तीणि कुसलमूलानि अनुवादाधिकरणस्स मूलं।

“कतमो कायो [कतमो च कायो (स्या० कं०)] अनुवादाधिकरणस्स मूलं? इधेकच्चो दुब्बण्णो होति, दुद्धस्सिको, ओकोटिमको, बह्वाबाधो, काणो वा, कुणी वा, खज्जो वा, पक्खहतो वा, येन नं अनुवदन्ति। अयं कायो अनुवादाधिकरणस्स मूलं।

“कतमा वाचा अनुवादाधिकरणस्स मूलं? इधेकच्चो दुब्बचो होति, मम्मनो, एळगलवाचो, याय नं अनुवदन्ति । अयं वाचा अनुवादाधिकरणस्स मूलं ।

२१८. “आपत्ताधिकरणस्स किं मूलं? छ आपत्तिसमुद्धाना आपत्ताधिकरणस्स मूलं । अत्थापत्ति कायतो समुद्वाति, न वाचतो, न चित्ततो । अत्थापत्ति वाचतो समुद्वाति, न कायतो, न चित्ततो । अत्थापत्ति कायतो च वाचतो च समुद्वाति, न चित्ततो । अत्थापत्ति कायतो च चित्ततो च समुद्वाति, न वाचतो । अत्थापत्ति वाचतो च चित्ततो च समुद्वाति, न कायतो । अत्थापत्ति कायतो च वाचतो च चित्ततो च समुद्वाति । इमे छ आपत्तिसमुद्धाना आपत्ताधिकरणस्स मूलं ।

२१९. “किच्चाधिकरणस्स किं मूलं? किच्चाधिकरणस्स एकं मूलं — सङ्खो ।

२२०. “विवादाधिकरणं कुसलं, अकुसलं, अब्याकतं । विवादाधिकरणं सिया कुसलं, सिया अकुसलं, सिया अब्याकतं । तत्थ कतमं विवादाधिकरणं कुसलं? इध पन, भिक्खवे, भिक्खू कुसलचित्ता विवदन्ति — धम्मोति वा अधम्मोति वा...पे... दुडुल्ला आपत्तीति वा अदुडुल्ला आपत्तीति वा । यं तत्थ भण्डनं कलहो विग्गहो विवादो नानावादो अज्जथावादो विपच्चताय वोहारो मेधगं — इदं वुच्चति विवादाधिकरणं कुसलं ।

“तत्थ कतमं विवादाधिकरणं अकुसलं? इध पन, भिक्खवे, भिक्खू अकुसलचित्ता विवदन्ति — धम्मोति वा अधम्मोति वा...पे... दुडुल्ला आपत्तीति वा अदुडुल्ला आपत्तीति वा । यं तत्थ भण्डनं कलहो विग्गहो विवादो नानावादो अज्जथावादो विपच्चताय वोहारो मेधगं — इदं वुच्चति विवादाधिकरणं अकुसलं ।

“तत्थ कतमं विवादाधिकरणं अब्याकतं? इध पन, भिक्खवे, भिक्खू अब्याकतचित्ता विवदन्ति — धम्मोति वा अधम्मोति वा...पे... दुडुल्ला आपत्तीति वा अदुडुल्ला आपत्तीति वा । यं तत्थ भण्डनं कलहो विग्गहो विवादो नानावादो अज्जथावादो विपच्चताय वोहारो मेधगं — इदं वुच्चति विवादाधिकरणं अब्याकतं ।

२२१. “अनुवादाधिकरणं कुसलं, अकुसलं, अब्याकतं । अनुवादाधिकरणं सिया कुसलं, सिया अकुसलं, सिया अब्याकतं । तत्थ कतमं अनुवादाधिकरणं कुसलं? इध, भिक्खवे, भिक्खू भिक्खुं कुसलचित्ता अनुवदन्ति — सीलविपत्तिया वा, आचारविपत्तिया वा, दिट्ठिविपत्तिया वा, आजीवविपत्तिया वा । यो तत्थ अनुवादो अनुवदना अनुल्लपना अनुभणना अनुसम्पवङ्कता अब्भुस्सहनता अनुबलप्पदानं — इदं वुच्चति अनुवादाधिकरणं कुसलं ।

“तत्थ कतमं अनुवादाधिकरणं अकुसलं? इध पन, भिक्खवे, भिक्खू भिक्खुं अकुसलचित्ता अनुवदन्ति — सीलविपत्तिया वा, आचारविपत्तिया वा, दिट्ठिविपत्तिया वा, आजीवविपत्तिया वा । यो तत्थ अनुवादो अनुवदना अनुल्लपना अनुभणना अनुसम्पवङ्कता अब्भुस्सहनता अनुबलप्पदानं — इदं वुच्चति अनुवादाधिकरणं अकुसलं ।

“तत्थ कतमं अनुवादाधिकरणं अब्याकतं? इध पन, भिक्खवे, भिक्खू भिक्खुं अब्याकतचित्ता अनुवदन्ति — सीलविपत्तिया वा, आचारविपत्तिया वा, दिट्ठिविपत्तिया वा, आजीवविपत्तिया वा । यो तत्थ अनुवादो अनुवदना अनुल्लपना अनुभणना अनुसम्पवङ्कता अब्भुस्सहनता अनुबलप्पदानं — इदं वुच्चति अनुवादाधिकरणं अब्याकतं ।

२२२. “आपत्ताधिकरणं कुसलं [इदं पदं केसुचि नत्थि], अकुसलं, अब्याकतं? आपत्ताधिकरणं सिया अकुसलं, सिया अब्याकतं; नत्थि आपत्ताधिकरणं कुसलं । तत्थ कतमं आपत्ताधिकरणं अकुसलं? यं जानन्तो सज्जानन्तो चेच्च

अभिवितरित्वा वीतिक्कमो — इदं वुच्चति आपत्ताधिकरणं अकुसलं ।

“तत्थ कतमं आपत्ताधिकरणं अब्याकतं? यं अजानन्तो असज्जानन्तो अचेच्च अनभिवितरित्वा वीतिक्कमो — इदं वुच्चति आपत्ताधिकरणं अब्याकतं ।

२२३. “किच्चाधिकरणं कुसलं, अकुसलं, अब्याकतं? किच्चाधिकरणं सिया कुसलं, सिया अकुसलं, सिया अब्याकतं । तत्थ कतमं किच्चाधिकरणं कुसलं? यं सङ्गो कुसलचित्तो कम्मं करोति — अपलोकनकम्मं, जत्तिकम्मं, जत्तिदुतियकम्मं, जत्तिचतुत्थकम्मं — इदं वुच्चति किच्चाधिकरणं कुसलं ।

“तत्थ कतमं किच्चाधिकरणं अकुसलं? यं सङ्गो अकुसलचित्तो कम्मं करोति — अपलोकनकम्मं, जत्तिकम्मं, जत्तिदुतियकम्मं, जत्तिचतुत्थकम्मं — इदं वुच्चति किच्चाधिकरणं अकुसलं ।

“तत्थ कतमं किच्चाधिकरणं अब्याकतं? यं सङ्गो अब्याकतचित्तो कम्मं करोति — अपलोकनकम्मं, जत्तिकम्मं, जत्तिदुतियकम्मं, जत्तिचतुत्थकम्मं — इदं वुच्चति किच्चाधिकरणं अब्याकतं ।

२२४. [परि० ३५५] “विवादो विवादाधिकरणं, विवादो नो अधिकरणं, अधिकरणं नो विवादो, अधिकरणञ्चेव विवादो च । सिया विवादो विवादाधिकरणं, सिया विवादो नो अधिकरणं, सिया अधिकरणं नो विवादो, सिया अधिकरणञ्चेव विवादो च ।

“तत्थ कतमो विवादो विवादाधिकरणं? इध पन, भिक्खवे, भिक्खू विवदन्ति — धम्मोति वा अधम्मोति वा... पे०... दुट्ठुल्ला आपत्तीति वा अदुट्ठुल्ला आपत्तीति वा । यं तत्थ भण्डनं कलहो विग्गहो विवादो नानावादो अज्जथावादो विपच्चताय वोहारो मेधगं — अयं विवादो विवादाधिकरणं ।

“तत्थ कतमो विवादो नो अधिकरणं? मातापि पुत्तेन विवदति, पुत्तोपि मातरा विवदति, पितापि पुत्तेन विवदति, पुत्तोपि पितरा विवदति, भातापि भातरा विवदति, भातापि भगिनिया विवदति, भगिनीपि भातरा विवदति, सहायोपि सहायेन विवदति — अयं विवादो नो अधिकरणं ।

“तत्थ कतमं अधिकरणं नो विवादो? अनुवादाधिकरणं, आपत्ताधिकरणं, किच्चाधिकरणं — इदं अधिकरणं नो विवादो ।

“तत्थ कतमं अधिकरणञ्चेव विवादो च? विवादाधिकरणं अधिकरणञ्चेव विवादो च ।

२२५. [परि० ३५६] “अनुवादो अनुवादाधिकरणं, अनुवादो नो अधिकरणं, अधिकरणं नो अनुवादो, अधिकरणञ्चेव अनुवादो च । सिया अनुवादो अनुवादाधिकरणं, सिया अनुवादो नो अधिकरणं, सिया अधिकरणं नो अनुवादो, सिया अधिकरणञ्चेव अनुवादो च ।

“तत्थ कतमो अनुवादो अनुवादाधिकरणं? इध पन, भिक्खवे, भिक्खू भिक्खुं अनुवदन्ति — सीलविपत्तिया वा, आचारविपत्तिया वा, दिट्ठिविपत्तिया वा, आजीवविपत्तिया वा । यो तत्थ अनुवादो अनुवदना अनुल्लपना अनुभणना

अनुसम्पवङ्कता अब्भुस्सहनता अनुबलप्पदानं — अयं अनुवादो अनुवादाधिकरणं ।

“तत्थ कतमो अनुवादो नो अधिकरणं? मातापि पुत्तं अनुवदति, पुत्तोपि मातरं अनुवदति, पितापि पुत्तं अनुवदति, पुत्तोपि पितरं अनुवदति, भातापि भातरं अनुवदति, भातापि भगिनिं अनुवदति, भगिनीपि भातरं अनुवदति, सहायोपि सहायं अनुवदति — अयं अनुवादो नो अधिकरणं ।

“तत्थ कतमं अधिकरणं नो अनुवादो? आपत्ताधिकरणं, किच्चाधिकरणं, विवादाधिकरणं — इदं अधिकरणं नो अनुवादो ।

“तत्थ कतमं अधिकरणञ्चेव अनुवादो च? अनुवादाधिकरणं अधिकरणञ्चेव अनुवादो च ।

२२६. [परि० ३५७] “आपत्ति आपत्ताधिकरणं, आपत्ति नो अधिकरणं, अधिकरणं नो आपत्ति, अधिकरणञ्चेव आपत्ति च । सिया आपत्ति आपत्ताधिकरणं, सिया आपत्ति नो अधिकरणं, सिया अधिकरणं नो आपत्ति, सिया अधिकरणञ्चेव आपत्ति च । “तत्थ कतमं आपत्ति आपत्ताधिकरणं? पञ्चपि आपत्तिक्खन्धा आपत्ताधिकरणं, सत्तपि आपत्तिक्खन्धा आपत्ताधिकरणं — अयं आपत्ति आपत्ताधिकरणं ।

“तत्थ कतमं आपत्ति नो अधिकरणं? सोतापत्ति समापत्ति — अयं आपत्ति नो अधिकरणं ।

“तत्थ कतमं अधिकरणं नो आपत्ति? किच्चाधिकरणं, विवादाधिकरणं, अनुवादाधिकरणं — इदं अधिकरणं नो आपत्ति ।

“तत्थ कतमं अधिकरणञ्चेव आपत्ति च? आपत्ताधिकरणं अधिकरणञ्चेव आपत्ति च ।

२२७. [परि० ३५८] “किच्चं किच्चाधिकरणं, किच्चं नो अधिकरणं, अधिकरणं नो किच्चं, अधिकरणञ्चेव किच्चञ्च । सिया किच्चं किच्चाधिकरणं, सिया किच्चं नो अधिकरणं, सिया अधिकरणं नो किच्चं, सिया अधिकरणञ्चेव किच्चञ्च ।

“तत्थ कतमं किच्चं किच्चाधिकरणं? या सङ्गस्स किच्चयता, करणीयता, अपलोकनकम्मं, जत्तिकम्मं, जत्तिदुतियकम्मं, जत्तिचतुत्थकम्मं — इदं किच्चं किच्चाधिकरणं ।

“तत्थ कतमं किच्चं नो अधिकरणं? आचरियकिच्चं, उपज्झायकिच्चं, समानुपज्झायकिच्चं, समानाचरियकिच्चं — इदं किच्चं नो अधिकरणं ।

“तत्थ कतमं अधिकरणं नो किच्चं? विवादाधिकरणं, अनुवादाधिकरणं, आपत्ताधिकरणं — इदं अधिकरणं नो किच्चं ।

“तत्थ कतमं अधिकरणञ्चेव किच्चञ्च? किच्चाधिकरणं अधिकरणञ्चेव किच्चञ्च ।

९. अधिकरणवूपसमनसमथो

सम्मुखाविनयो

२२८. [परि० २९२-२९३, ३०७ आदयो] “विवादाधिकरणं कतिहि समथेहि सम्मति? विवादाधिकरणं द्वीहि समथेहि सम्मति — सम्मुखाविनयेन च, येभ्य्यसिकाय च । सिया विवादाधिकरणं एकं समथं अनागम्म येभ्य्यसिकं, एकेन समथेन समेय्य — सम्मुखाविनयेनाति? सियातिस्स वचनीयं । यथा कथं विय? इध पन, भिक्खवे, भिक्खू विवदन्ति — धम्मोति वा अधम्मोति वा, विनयोति वा अविनयोति वा, भासितं लपितं तथागतेनाति वा अभसितं अलपितं तथागतेनाति वा, आचिण्णं तथागतेनाति वा अनाचिण्णं तथागतेनाति वा, पज्जत्तं तथागतेनाति वा अपज्जत्तं तथागतेनाति वा, आपत्तीति वा अनापत्तीति वा, लहुका आपत्तीति वा गरुका आपत्तीति वा, सावसेसा आपत्तीति वा अनवसेसा आपत्तीति वा, दुड्डुल्ला आपत्तीति वा अदुड्डुल्ला आपत्तीति वा ।

“ते चे, भिक्खवे, भिक्खू सक्कोन्ति तं अधिकरणं वूपसमेतुं, इदं वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरणं वूपसन्तं । केन वूपसन्तं? सम्मुखाविनयेन । किञ्च तत्थ सम्मुखाविनयस्मिं? सङ्गसम्मुखता, धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता, पुग्गलसम्मुखता । का च तत्थ सङ्गसम्मुखता? यावतिका भिक्खू कम्मप्पत्ता ते आगता होन्ति, छन्दारहानं छन्दो आहटो होति, सम्मुखीभूता न पटिक्कोसन्ति — अयं तत्थ सङ्गसम्मुखता । का च तत्थ धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता? येन धम्मेन येन विनयेन येन सत्थुसासनेन तं अधिकरणं वूपसम्मति — अयं तत्थ धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता । का च तत्थ पुग्गलसम्मुखता? यो च विवदति, येन च विवदति, उभो अत्थपच्चत्थिका सम्मुखीभूता होन्ति — अयं तत्थ पुग्गलसम्मुखता । एवं वूपसन्तं चे, भिक्खवे, अधिकरणं कारको उक्कोटेति, उक्कोटनकं पाचित्तियं; छन्ददायको खीयति, खीयनकं पाचित्तियं ।

२२९. “ते चे, भिक्खवे, भिक्खू न सक्कोन्ति तं अधिकरणं तस्मिं आवासे वूपसमेतुं, तेहि, भिक्खवे, भिक्खूहि, यस्मिं आवासे सम्बहुला [बहुतरा (सी० स्या०)] भिक्खू, सो आवासो गन्तब्बो । ते चे, भिक्खवे, भिक्खू तं आवासं गच्छन्ता अन्तरामग्गे सक्कोन्ति तं अधिकरणं वूपसमेतुं, इदं वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरणं वूपसन्तं । केन वूपसन्तं? सम्मुखाविनयेन । किञ्च तत्थ सम्मुखाविनयस्मिं? सङ्गसम्मुखता, धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता, पुग्गलसम्मुखता । का च तत्थ सङ्गसम्मुखता? यावतिका भिक्खू कम्मप्पत्ता ते आगता होन्ति, छन्दारहानं छन्दो आहटो होति, सम्मुखीभूता न पटिक्कोसन्ति — अयं तत्थ सङ्गसम्मुखता । का च तत्थ धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता? येन धम्मेन येन विनयेन येन सत्थुसासनेन तं अधिकरणं वूपसम्मति — अयं तत्थ धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता । का च तत्थ पुग्गलसम्मुखता? यो च विवदति, येन च विवदति, उभो अत्थपच्चत्थिका सम्मुखीभूता होन्ति — अयं तत्थ पुग्गलसम्मुखता । एवं वूपसन्तं चे, भिक्खवे, अधिकरणं कारको उक्कोटेति, उक्कोटनकं पाचित्तियं; छन्ददायको खीयति, खीयनकं पाचित्तियं ।

२३०. “ते चे, भिक्खवे, भिक्खू तं आवासं आगच्छन्ता अन्तरामग्गे न सक्कोन्ति तं अधिकरणं वूपसमेतुं, तेहि, भिक्खवे, भिक्खूहि, तं आवासं गन्त्वा आवासिका भिक्खू एवमस्सु वचनीया — ‘इदं खो, आवुसो, अधिकरणं एवं जातं, एवं समुप्पन्नं; साधायस्मन्ता इमं अधिकरणं वूपसमेन्तु धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन, यथयिदं अधिकरणं सुवूपसन्तं अस्सांति ।

“सचे, भिक्खवे, आवासिका भिक्खू वुड्डतरा होन्ति, आगन्तुका भिक्खू नवकतरा, तेहि, भिक्खवे, आवासिकेहि भिक्खूहि आगन्तुका भिक्खू एवमस्सु वचनीया — ‘इद्धं तुम्हे, आयस्मन्तो, मुहुत्तं एकमन्तं होथ, याव मयं मन्तेमांति । सचे पन, भिक्खवे, आवासिका भिक्खू नवकतरा होन्ति, आगन्तुका भिक्खू वुड्डतरा, तेहि, भिक्खवे, आवासिकेहि भिक्खूहि

आगन्तुका भिक्खू एवमस्सु वचनीया — ‘तेन हि तुम्हे, आयस्मन्तो, मुहुत्तं इधेव ताव होथ, याव मयं मन्तेमा’ति ।

“सचे पन, भिक्खवे, आवासिकानं भिक्खूनं मन्तयमानानं एवं होति — ‘न मयं सक्कोम इमं अधिकरणं वूपसमेतुं धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेना’ति, न तं अधिकरणं आवासिकेहि भिक्खूहि सम्पटिच्छितब्बं । सचे पन, भिक्खवे, आवासिकानं भिक्खूनं मन्तयमानानं एवं होति — ‘सक्कोम मयं इमं अधिकरणं वूपसमेतुं धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेना’ति, तेहि, भिक्खवे, आवासिकेहि भिक्खूहि आगन्तुका भिक्खू एवमस्सु वचनीया — ‘सचे तुम्हे, आयस्मन्तो, अम्हाकं इमं अधिकरणं यथाजातं यथासमुप्पन्नं आरोचेस्सथ, यथा च मयं इमं अधिकरणं वूपसमेस्साम धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन तथा सुवूपसन्तं भविस्सति । एवं मयं इमं अधिकरणं सम्पटिच्छिस्साम । नो चे तुम्हे, आयस्मन्तो, अम्हाकं इमं अधिकरणं यथाजातं यथासमुप्पन्नं आरोचेस्सथ, यथा च मयं इमं अधिकरणं वूपसमेस्साम धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन तथा न सुवूपसन्तं भविस्सति, न मयं इमं अधिकरणं सम्पटिच्छिस्सामा’ति । एवं सुपरिग्गहितं खो, भिक्खवे, कत्वा आवासिकेहि भिक्खूहि तं अधिकरणं सम्पटिच्छितब्बं ।

“तेहि, भिक्खवे, आगन्तुकेहि भिक्खूहि आवासिका भिक्खू एवमस्सु वचनीया — ‘यथाजातं यथासमुप्पन्नं मयं इमं अधिकरणं आयस्मन्तानं आरोचेस्साम । सचे आयस्मन्ता सक्कोन्ति एत्तकेन वा एत्तकेन वा अन्तरेन इमं अधिकरणं वूपसमेतुं धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन तथा सुवूपसन्तं भविस्सति । एवं मयं इमं अधिकरणं आयस्मन्तानं निव्यादेस्साम । नो चे आयस्मन्ता सक्कोन्ति एत्तकेन वा एत्तकेन वा अन्तरेन इमं अधिकरणं वूपसमेतुं धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन तथा न सुवूपसन्तं भविस्सति, न मयं इमं अधिकरणं आयस्मन्तानं निव्यादेस्साम । मयमेव इमस्स अधिकरणस्स सामिनो भविस्सामा’ति । एवं सुपरिग्गहितं खो, भिक्खवे, कत्वा आगन्तुकेहि भिक्खूहि तं अधिकरणं आवासिकानं भिक्खूनं निव्यादेतब्बं ।

“ते चे, भिक्खवे, भिक्खू सक्कोन्ति तं अधिकरणं वूपसमेतुं, इदं वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरणं वूपसन्तं । केन वूपसन्तं? सम्मुखाविनयेन । किञ्च तत्थ सम्मुखाविनयस्मिं? सङ्गसम्मुखता, धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता, पुग्गलसम्मुखता... पे०... एवं वूपसन्तं चे, भिक्खवे, अधिकरणं कारको उक्कोटेति, उक्कोटनकं पाचित्तियं; छन्ददायको खीयति, खीयनकं पाचित्तियं ।

उब्बाहिकायवूपसमनं

२३१. “तेहि चे, भिक्खवे, भिक्खूहि तस्मिं अधिकरणे विनिच्छियमाने अनन्तानि [अनङ्गानि (सी०)] चेव भस्सानि जायन्ति, न चेकस्स [न चेतस्स (क०)] भासितस्स अत्थो विज्जायति, अनुजानामि, भिक्खवे, एवरूपं अधिकरणं उब्बाहिकाय वूपसमेतुं । “दसहङ्गेहि समन्नागतो भिक्खु उब्बाहिकाय सम्मन्नितब्बो — सीलवा होति, पातिमोक्खसंवरसंवृतो विहरति आचारगोचरसम्पन्नो अणुमत्तेसु वज्जेसु भयदस्सावी, समादाय सिक्खति सिक्खापदेसु; बहुस्सुतो होति सुतधरो सुतसन्निचयो, ये ते धम्मा आदिकल्याणा मज्झेकल्याणा परियोसानकल्याणा सात्थं सब्यञ्जनं केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं अभिवदन्ति, तथारूपस्स धम्मा बहुस्सुता होन्ति, धाता [धता (सी० स्या०)] वचसा परिचिता मनसानुपेक्खिता दिट्ठिया सुप्पटिविद्वा; उभयानि खो पनस्स पातिमोक्खानि वित्थारेन स्वागतानि होन्ति सुविभत्तानि सुप्पवत्तीनि सुविनिच्छितानि सुत्तसो अनुब्यञ्जनसो; विनये खो पन ठितो [छेको (क०)] होति असंहीरो; पटिबलो होति उभो अत्थपच्चत्थिके अस्सासेतुं सज्जापेतुं निज्जापेतुं पेक्खेतुं पसादेतुं; अधिकरणसमुप्पादवूपसमनकुसलो होति; अधिकरणं जानाति; अधिकरणसमुदयं जानाति; अधिकरणनिरोधं जानाति; अधिकरणनिरोधगामिनिपटिपदं

जानाति । अनुजानामि, भिक्खवे, इमेहि दसहङ्गेहि समन्नागतं भिक्खुं उब्बाहिकाय सम्मन्ति तुं । एवञ्च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो । पठमं भिक्खुं याचितब्बो, याचित्वा ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्गो जापेतब्बो —

२३२. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । अम्हाकं इमस्मिं अधिकरणे विनिच्छियमाने अनन्तानि चेव भस्सानि जायन्ति, न चेकस्स भासितस्स अत्थो विज्जायति । यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्गो इत्थन्नामञ्च इत्थन्नामञ्च भिक्खुं सम्मन्नेय्य उब्बाहिकाय इमं अधिकरणं वूपसमेतुं । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । अम्हाकं इमस्मिं अधिकरणे विनिच्छियमाने अनन्तानि चेव भस्सानि जायन्ति, न चेकस्स भासितस्स अत्थो विज्जायति । सङ्गो इत्थन्नामञ्च इत्थन्नामञ्च भिक्खुं सम्मन्ति उब्बाहिकाय इमं अधिकरणं वूपसमेतुं । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स च इत्थन्नामस्स च भिक्खुनो सम्मुति उब्बाहिकाय इमं अधिकरणं वूपसमेतुं, सो तुहस्स; यस्स नखमति, सो भासेय्य ।

“सम्मतो सङ्गेन इत्थन्नामो च इत्थन्नामो च भिक्खु उब्बाहिकाय इमं अधिकरणं वूपसमेतुं । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

“ते चे, भिक्खवे, भिक्खू सक्कोन्ति तं अधिकरणं उब्बाहिकाय वूपसमेतुं, इदं वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरणं वूपसन्तं । केन वूपसन्तं? सम्मुखाविनयेन । किञ्च तत्थ सम्मुखाविनयस्मिं? धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता, पुग्गलसम्मुखता...पे०... एवं वूपसन्तं चे, भिक्खवे, अधिकरणं कारको उक्कोटेति, उक्कोटनकं पाचित्तियं ।

२३३. “तेहि चे, भिक्खवे, भिक्खूहि तस्मिं अधिकरणे विनिच्छियमाने तत्रास्स भिक्खु धम्मकथिको, तस्स नेव सुत्तं आगतं होति, नो सुत्तविभङ्गो, सो अत्थं असल्लक्खेन्तो ब्यञ्जनच्छायाय अत्थं पटिबाहति, ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन ते भिक्खू जापेतब्बा —

“सुणन्तु मे आयस्मन्ता । अयं इत्थन्नामो भिक्खु धम्मकथिको । इमस्स नेव सुत्तं आगतं होति, नो सुत्तविभङ्गो । सो अत्थं असल्लक्खेन्तो ब्यञ्जनच्छायाय अत्थं पटिबाहति । यदायस्मन्तानं पत्तकल्लं, इत्थन्नामं भिक्खुं वुट्ठापेत्वा अवसेसा इमं अधिकरणं वूपसमेय्यामाति ।

“ते चे, भिक्खवे, भिक्खू तं भिक्खुं वुट्ठापेत्वा सक्कोन्ति तं अधिकरणं वूपसमेतुं, इदं वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरणं वूपसन्तं । केन वूपसन्तं? सम्मुखाविनयेन । किञ्च तत्थ सम्मुखाविनयस्मिं? धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता, पुग्गलसम्मुखता...पे०... एवं वूपसन्तं चे, भिक्खवे, अधिकरणं कारको उक्कोटेति, उक्कोटनकं पाचित्तियं ।

“तेहि चे, भिक्खवे, भिक्खूहि तस्मिं अधिकरणे विनिच्छियमाने तत्रास्स भिक्खु धम्मकथिको, तस्स सुत्तज्झि खो आगतं होति, नो सुत्तविभङ्गो, सो अत्थं असल्लक्खेन्तो ब्यञ्जनच्छायाय अत्थं पटिबाहति, ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन ते भिक्खू जापेतब्बा —

“सुणन्तु मे आयस्मन्ता । अयं इत्थन्नामो भिक्खु धम्मकथिको । इमस्स सुत्तज्झि खो आगतं होति, नो सुत्तविभङ्गो । सो अत्थं असल्लक्खेन्तो ब्यञ्जनच्छायाय अत्थं पटिबाहति । यदायस्मन्तानं पत्तकल्लं, इत्थन्नामं भिक्खुं वुट्ठापेत्वा अवसेसा इमं अधिकरणं वूपसमेय्यामाति ।

“ते चे, भिक्खवे, भिक्खू तं भिक्खुं वुट्ठापेत्वा सक्कोन्ति तं अधिकरणं वूपसमेतुं, इदं वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरणं वूपसन्तं । केन वूपसन्तं? सम्मुखाविनयेन । किञ्च तत्थ सम्मुखाविनयस्मिं? धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता, पुग्गलसम्मुखता...पे०... एवं वूपसन्तं चे, भिक्खवे, अधिकरणं कारको उक्कोटेति, उक्कोटनकं पाचित्तियं ।

येभ्यसिकाविनयो

२३४. “ते चे, भिक्खवे, भिक्खू न सक्कोन्ति तं अधिकरणं उब्बाहिकाय वूपसमेतुं, तेहि, भिक्खवे, भिक्खूहि तं अधिकरणं सङ्गस्स निय्यादेतब्बं — ‘न मयं [न च मयं (क०)], भन्ते, सक्कोम इमं अधिकरणं उब्बाहिकाय वूपसमेतुं, सङ्गोव इमं अधिकरणं वूपसमेतू’ति । अनुजानामि, भिक्खवे, एवरूपं अधिकरणं येभ्यसिकाय वूपसमेतुं । पञ्चहङ्गेहि समन्नागतो भिक्खु सलाकग्गाहापको सम्मन्नितब्बो — यो न छन्दागतिं गच्छेय्य, न दोसागतिं गच्छेय्य, न मोहागतिं गच्छेय्य, न भयागतिं गच्छेय्य, गहितागहितञ्च जानेय्य...पे०... एवञ्च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो । पठमं भिक्खु याचितब्बो, याचित्वा व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्गो जापेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्गो इत्थन्नामं भिक्खुं सलाकग्गाहापकं सम्मन्नेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । सङ्गो इत्थन्नामं भिक्खुं सलाकग्गाहापकं सम्मन्नति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सलाकग्गाहापकस्स सम्मुति, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“सम्मतो सङ्गेन इत्थन्नामो भिक्खु सलाकग्गाहापको । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी’ति ।

“तेन सलाकग्गाहापकेन भिक्खुना सलाका गाहेतब्बा । यथा बहुतरा भिक्खू धम्मवादिनो वदन्ति तथा तं अधिकरणं वूपसमेतब्बं । इदं वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरणं वूपसन्तं । केन वूपसन्तं? सम्मुखाविनयेन च, येभ्यसिकाय च । किञ्च तत्थ सम्मुखाविनयस्मिं? सङ्गसम्मुखता, धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता, पुग्गलसम्मुखता । का च तत्थ सङ्गसम्मुखता? यावतिका भिक्खू कम्मप्पत्ता ते आगता होन्ति, छन्दारहानं छन्दो आहटो होति, सम्मुखीभूता न पटिक्कोसन्ति — अयं तत्थ सङ्गसम्मुखता । का च तत्थ धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता? येन धम्मेन येन विनयेन येन सत्थुसासनेन तं अधिकरणं वूपसम्मति — अयं तत्थ धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता । का च तत्थ पुग्गलसम्मुखता? यो च विवदति, येन च विवदति, उभो अत्थपच्चत्थिका सम्मुखीभूता होन्ति — अयं तत्थ पुग्गलसम्मुखता । का च तत्थ येभ्यसिकाय? या येभ्यसिकाकम्मस्स किरिया करणं उपगमनं अज्झुपगमनं अधिवासना अप्पटिक्कोसना — अयं तत्थ येभ्यसिकाय । एवं वूपसन्तं चे, भिक्खवे, अधिकरणं कारको उक्कोटेति, उक्कोटनकं पाचित्तियं; छन्ददायको खीयति, खीयनकं पाचित्तियं’न्ति ।

तिविधसलाकग्गाहो

२३५. तेन खो पन समयेन सावत्थिया एवं जातं एवं समुप्पन्नं अधिकरणं होति । अथ खो ते भिक्खू — असन्तुट्ठा सावत्थिया सङ्गस्स अधिकरणवूपसमनेन — अस्सोसुं खो अमुकस्मिं किर आवासे सम्बहुला थेरा विहरन्ति बहुस्सुता आगतागमा धम्मधरा विनयधरा मातिकाधरा पण्डिता वियत्ता मेधाविनो लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा । ते चे थेरा इमं अधिकरणं वूपसमेय्युं धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन, एवमिदं अधिकरणं सुवूपसन्तं अस्साति । अथ खो ते भिक्खू तं आवासं गन्त्वा ते थेरे एतदवोचुं — “इदं, भन्ते, अधिकरणं एवं जातं, एवं समुप्पन्नं । साधु, भन्ते, थेरा इमं अधिकरणं

वूपसमेन्तु धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन, यथयिदं अधिकरणं सुवूपसन्तं अस्सा'ति । अथ खो ते थेरा — यथा सावत्थिया सङ्गेन अधिकरणं वूपसमितं तथा सुवूपसन्तन्ति [यथा सुवूपसन्तं (सी० स्या०)] — तथा तं अधिकरणं वूपसमेसुं ।

अथ खो ते भिक्खू — असन्तुट्ठा सावत्थिया सङ्गस्स अधिकरणवूपसमनेन, असन्तुट्ठा सम्बहुलानं थेरानं अधिकरणवूपसमनेन — अस्सोसुं खो अमुकस्मिं किर आवासे तयो थेरा विहरन्ति...पे०... द्वे थेरा विहरन्ति...पे०... एको थेरो विहरति बहुस्सुतो आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो पण्डितो वियत्तो मेधावी लज्जी कुक्कुच्चको सिक्खाकामो । सो चे थेरो इमं अधिकरणं वूपसमेय्य धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन, एवमिदं अधिकरणं सुवूपसन्तं अस्साति । अथ खो ते भिक्खू तं आवासं गन्त्वा तं थेरं एतदवोचुं — “इदं, भन्ते, अधिकरणं एवं जातं, एवं समुप्पन्नं । साधु, भन्ते, थेरो इमं अधिकरणं वूपसमेतु धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन, यथयिदं अधिकरणं सुवूपसन्तं अस्सा'ति । अथ खो सो थेरो — यथा सावत्थिया सङ्गेन अधिकरणं वूपसमितं, यथा सम्बहुलेहि थेरेहि अधिकरणं वूपसमितं, यथा तीहि थेरेहि अधिकरणं वूपसमितं, यथा द्वीहि थेरेहि अधिकरणं वूपसमितं, तथा सुवूपसन्तन्ति — तथा तं अधिकरणं वूपसमेसि ।

अथ खो ते भिक्खू असन्तुट्ठा सावत्थिया सङ्गस्स अधिकरणवूपसमनेन, असन्तुट्ठा सम्बहुलानं थेरानं अधिकरणवूपसमनेन, असन्तुट्ठा तिण्णं थेरानं अधिकरणवूपसमनेन, असन्तुट्ठा द्विन्नं थेरानं अधिकरणवूपसमनेन, असन्तुट्ठा एकस्स थेरस्स अधिकरणवूपसमनेन, येन भगवा तेनुपसङ्गमिंसु, उपसङ्गमित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं... पे०... “निहतमेतं, भिक्खवे, अधिकरणं सन्तं वूपसन्तं सुवूपसन्तं । अनुजानामि, भिक्खवे, तेसं भिक्खूनं सज्जत्तिया तयो सलाकग्गाहे — गूळहकं, सकण्णजप्पकं, विवटकं ।

“कथञ्च, भिक्खवे, गूळहको सलाकग्गाहो होति? तेन सलाकग्गाहापकेन भिक्खुना सलाकायो वण्णावण्णायो कत्वा एकमेको भिक्खु उपसङ्गमित्वा एवमस्स वचनीयो — ‘अयं एवंवादिस्स सलाका, अयं एवंवादिस्स सलाका । यं इच्छसि तं गण्हाही’ति । गहिते वत्तब्बो — ‘मा च कस्सचि दस्सेही’ति । सचे जानाति — अधम्मवादी बहुतराति, दुग्गहोति, पच्चुक्कट्ठितब्बं । सचे जानाति — धम्मवादी बहुतराति, सुग्गहोति, सावेतब्बं । एवं खो, भिक्खवे, गूळहको सलाकग्गाहो होति ।

“कथञ्च, भिक्खवे, सकण्णजप्पको सलाकग्गाहो होति? तेन सलाकग्गाहापकेन भिक्खुना एकमेकस्स भिक्खुनो उपकण्णके आरोचेतब्बं — ‘अयं एवंवादिस्स सलाका, अयं एवंवादिस्स सलाका । यं इच्छसि तं गण्हाही’ति । गहिते वत्तब्बो — ‘मा च कस्सचि आरोचेही’ति । सचे जानाति — अधम्मवादी बहुतराति, दुग्गहोति, पच्चुक्कट्ठितब्बं । सचे जानाति — धम्मवादी बहुतराति, सुग्गहोति, सावेतब्बं । एवं खो, भिक्खवे, सकण्णजप्पको सलाकग्गाहो होति ।

“कथञ्च, भिक्खवे, विवटको सलाकग्गाहो होति? सचे जानाति — धम्मवादी बहुतराति, विस्सट्ठेनेव विवटेन गाहेतब्बो । एवं खो, भिक्खवे, विवटको सलाकग्गाहो होति । इमे खो, भिक्खवे, तयो सलाकग्गाहा’ति ।

सतिविनयो

२३६. [परि० २९२-२९३, ३०७ आदयो] “अनुवादाधिकरणं कतिहि समथेहि सम्मति? अनुवादाधिकरणं चतूहि समथेहि सम्मति — सम्मुखविनयेन च, सतिविनयेन च, अमूळहविनयेन च, तस्सपापियसिकाय च । सिया

अनुवादाधिकरणं द्वे समथे अनागम — अमूळहविनयञ्च, तस्सपापियसिकञ्च; द्वीहि समथेहि सम्मेय्य — सम्मुखाविनयेन च, सतिविनयेन चाति? सियातिस्स वचनीयं। यथा कथं विय? इध पन, भिक्खवे, भिक्खु भिक्खुं अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धंसेन्ति। तस्स खो, भिक्खवे [तस्स खो तं भिक्खवे (स्या० क०)], भिक्खुनो सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनयो दातब्बो। एवञ्च पन, भिक्खवे, दातब्बो —

“तेन, भिक्खवे, भिक्खुना सङ्गं उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा...पे०... एवमस्स वचनीयो — ‘मं, भन्ते, भिक्खू अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धंसेन्ति। सोहं, भन्ते, सतिवेपुल्लप्पत्तो सङ्गं सतिविनयं याचामी’ति। दुतियम्पि याचितब्बो। ततियम्पि याचितब्बो। ब्यत्तेनं भिक्खुना पटिबलेन सङ्गो जापेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो। भिक्खू इत्थन्नामं भिक्खुं अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धंसेन्ति। सो सतिवेपुल्लप्पत्तो सङ्गं सतिविनयं याचति। यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्गो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनयं ददेय्य। एसा जत्ति।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो। भिक्खू इत्थन्नामं भिक्खुं अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धंसेन्ति। सो सतिवेपुल्लप्पत्तो सङ्गं सतिविनयं याचति। सङ्गो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनयं देति। यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनयस्स दानं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

“दुतियम्पि एतमत्थं वदामि...पे०... ततियम्पि एतमत्थं वदामि...पे०...।

“दिन्नो सङ्गेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनयो। खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी’ति।

“इदं वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरणं वूपसन्तं। केन वूपसन्तं? सम्मुखाविनयेन च सतिविनयेन च। किञ्च तत्थ सम्मुखाविनयस्मिं? सङ्गसम्मूखता, धम्मसम्मूखता, विनयसम्मूखता, पुग्गलसम्मूखता...पे०... का च तत्थ पुग्गलसम्मूखता? यो च अनुवदति, यञ्च अनुवदति, उभो सम्मुखीभूता होन्ति — अयं तत्थ पुग्गलसम्मूखता। किञ्च तत्थ सतिविनयस्मिं? या सतिविनयस्स कम्मस्स किरिया करणं उपगमनं अज्झुपगमनं अधिवासना अप्पटिक्कोसना — इदं तत्थ सतिविनयस्मिं। एवं वूपसन्तं चे, भिक्खवे, अधिकरणं कारको उक्कोटेति, उक्कोटनकं पाचित्तियं; छन्ददायको खीयति, खीयनकं पाचित्तियं।

अमूळहविनयो

२३७. “सिया अनुवादाधिकरणं द्वे समथे अनागम — सतिविनयञ्च, तस्सपापियसिकञ्च; द्वीहि समथेहि सम्मेय्य — सम्मुखाविनयेन च, अमूळहविनयेन चाति? सियातिस्स वचनीयं। यथा कथं विय? इध पन, भिक्खवे, भिक्खु उम्मत्तको होति चित्तविपरियासकतो। तेन उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं होति भासितपरिक्कन्तं। तं भिक्खू उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन अज्झाचिण्णेन आपत्तिया चोदेन्ति — ‘सरतायस्मा एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता’ति। सो एवं वदेति — ‘अहं खो, आवुसो, उम्मत्तको अहोसिं चित्तविपरियासकतो। तेन मे उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं। नाहं तं सरामि। मूळहेन मे एतं कतं’ति। एवम्पि नं वुच्चमाना चोदेन्तेव — ‘सरतायस्मा एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता’ति। “तस्स खो, भिक्खवे, भिक्खुनो अमूळहस्स

अमूळहविनयो दातब्बो । एवञ्च पन, भिक्खवे, दातब्बो —

“तेन, भिक्खवे, भिक्खुना सङ्गं उपसङ्गमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा...पे०... एवमस्स वचनीयो — ‘अहं, भन्ते, उम्मत्तको अहोसिं चित्तविपरियासकतो । तेन मे उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । मं भिक्खू उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन अज्झाचिण्णेन आपत्तिया चोदेन्ति — ‘सरतायस्मा एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता’ति । त्याहं एवं वदामि — ‘अहं खो, आवुसो, उम्मत्तको अहोसिं चित्तविपरियासकतो । तेन मे उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । नाहं तं सरामि । मूळहेन मे एतं कतं’न्ति । एवम्पि मं वुच्चमाना चोदेन्तेव — ‘सरतायस्मा एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता’ति । ‘सोहं, भन्ते, अमूळहो सङ्गं अमूळहविनयं याचामी’ति । दुतियम्पि याचितब्बो । ततियम्पि याचितब्बो । ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्गो जापेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु उम्मत्तको अहोसिं चित्तविपरियासकतो । तेन उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । तं भिक्खू उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन अज्झाचिण्णेन आपत्तिया चोदेन्ति — ‘सरतायस्मा एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता’ति । सो एवं वदेति — ‘अहं खो, आवुसो, उम्मत्तको अहोसिं चित्तविपरियासकतो । तेन मे उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । नाहं तं सरामि । मूळहेन मे एतं कतं’न्ति । एवम्पि नं वुच्चमाना चोदेन्तेव — ‘सरतायस्मा एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता’ति । सो अमूळहो सङ्गं अमूळहविनयं याचति । यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्गो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो अमूळहस्स अमूळहविनयं ददेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु उम्मत्तको अहोसिं चित्तविपरियासकतो । तेन उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । तं भिक्खू उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन अज्झाचिण्णेन आपत्तिया चोदेन्ति — ‘सरतायस्मा एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता’ति । सो एवं वदेति — ‘अहं खो, आवुसो, उम्मत्तको अहोसिं चित्तविपरियासकतो । तेन मे उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । नाहं तं सरामि । मूळहेन मे एतं कतं’न्ति । एवम्पि नं वुच्चमाना चोदेन्तेव — ‘सरतायस्मा एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता’ति । सो अमूळहो सङ्गं अमूळहविनयं याचति । सङ्गो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो अमूळहस्स अमूळहविनयं देति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो अमूळहस्स अमूळहविनयस्स दानं, सो तुणहस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियम्पि एतमत्थं वदामि...पे०... ततियम्पि एतमत्थं वदामि...पे०... ।

“दिन्नो सङ्गेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो अमूळहस्स अमूळहविनयो । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी’ति ।

“इदं वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरणं वूपसन्तं । केन वूपसन्तं? सम्मुखाविनयेन च, अमूळहविनयेन च । किञ्च तत्थ सम्मुखाविनयस्मिं? सङ्गसम्मुखता, धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता, पुगलसम्मुखता...पे०... किञ्च तत्थ अमूळहविनयस्मिं? या अमूळहविनयस्स कम्मस्स किरिया करणं उपगमनं अज्झुपगमनं अधिवासना अण्णटिक्कोसना — इदं तत्थ अमूळहविनयस्मिं । एवं वूपसन्तं चे, भिक्खवे, अधिकरणं कारको उक्कोटेति, उक्कोटनकं पाचित्तियं; छन्ददायको खीयति, खीयनकं पाचित्तियं ।

तस्सपापियसिकाविनयो

२३८. “सिया अनुवादाधिकरणं द्वे समथे अनागम्म — सतिविनयञ्च, अमूळहविनयञ्च; द्वीहि समथेहि सम्मेय्य — सम्मुखाविनयेन च, तस्सपापियसिकाय चाति? सियातिस्स वचनीयं। यथा कथं विय? इध पन, भिक्खवे, भिक्खु भिक्खुं सङ्गमज्झे गरुकाय आपत्तिया चोदेति — ‘सरतायस्मा एवरूपिं गरुकं आपत्तिं आपज्जिता, पाराजिकं वा पाराजिकसामन्तं वा’ति। सो एवं वदेति — ‘न खो अहं, आवुसो, सरामि एवरूपिं गरुकं आपत्तिं आपज्जिता, पाराजिकं वा पाराजिकसामन्तं वा’ति। तमेनं सो निब्बेठेन्तं अतिवेठेति — ‘इङ्गायस्मा साधुकमेव जानाहि, यदि सरसि एवरूपिं गरुकं आपत्तिं आपज्जिता, पाराजिकं वा पाराजिकसामन्तं वा’ति। सो एवं वदेति — ‘न खो अहं, आवुसो, सरामि एवरूपिं गरुकं आपत्तिं आपज्जिता, पाराजिकं वा पाराजिकसामन्तं वा। सरामि च खो अहं, आवुसो, एवरूपिं अप्पमत्तिकं आपत्तिं आपज्जिता’ति। तमेनं सो निब्बेठेन्तं अतिवेठेति — ‘इङ्गायस्मा साधुकमेव जानाहि, यदि सरसि एवरूपिं गरुकं आपत्तिं आपज्जिता, पाराजिकं वा पाराजिकसामन्तं वा’ति। सो एवं वदेति — ‘इमज्झि नामाहं, आवुसो, अप्पमत्तिकं आपत्तिं आपज्जित्वा अपुट्ठो पटिजानिस्सामि। किं पनाहं एवरूपिं गरुकं आपत्तिं आपज्जित्वा, पाराजिकं वा पाराजिकसामन्तं वा, पुट्ठो न पटिजानिस्सामी’ति? सो एवं वदेति — ‘इमज्झि नाम त्वं, आवुसो, अप्पमत्तिकं आपत्तिं आपज्जित्वा अपुट्ठो न पटिजानिस्ससि। किं पन त्वं एवरूपिं गरुकं आपत्तिं आपज्जित्वा, पाराजिकं वा पाराजिकसामन्तं वा, अपुट्ठो पटिजानिस्ससि? इङ्गायस्मा साधुकमेव जानाहि, यदि सरसि एवरूपिं गरुकं आपत्तिं आपज्जिता, पाराजिकं वा पाराजिकसामन्तं वा’ति। सो एवं वदेति — ‘सरामि खो अहं, आवुसो, एवरूपिं गरुकं आपत्तिं आपज्जिता, पाराजिकं वा पाराजिकसामन्तं वा। दवा मे एतं वुत्तं, रवा मे एतं वुत्तं — नाहं तं सरामि एवरूपिं गरुकं आपत्तिं आपज्जिता, पाराजिकं वा पाराजिकसामन्तं वा’ति। तस्स खो, भिक्खवे [तस्स खो तं भिक्खवे (क०) तस्स ख्वतं भिक्खवे (स्या०)], भिक्खुनो तस्सपापियसिकाकम्मं कातब्बं। एवञ्च पन, भिक्खवे, कातब्बं। व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्गो जापेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते सङ्गो। अयं इत्थन्नामो भिक्खु सङ्गमज्झे गरुकाय आपत्तिया अनुयुज्जियमानो अवजानित्वा पटिजानाति, पटिजानित्वा अवजानाति, अज्जेनाज्जं पटिचरति, सम्पजानमुसा भासति। यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्गो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तस्सपापियसिकाकम्मं करेय्य। एसा जत्ति।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो। अयं इत्थन्नामो भिक्खु सङ्गमज्झे गरुकाय आपत्तिया अनुयुज्जियमानो अवजानित्वा पटिजानाति, पटिजानित्वा अवजानाति, अज्जेनाज्जं पटिचरति, सम्पजानमुसा भासति। सङ्गो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तस्सपापियसिकाकम्मं करोति। यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तस्सपापियसिकाकम्मस्स करणं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

“दुतियम्पि एतमत्थं वदामि...पे०... ततियम्पि एतमत्थं वदामि...पे०...।

“कतं सङ्गेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तस्सपापियसिकाकम्मं। खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति।

“इदं वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरणं वूपसन्तं। केन वूपसन्तं? सम्मुखाविनयेन च, तस्सपापियसिकाय च। किञ्च तत्थ सम्मुखाविनयस्मिं? सङ्गसम्मुखता, धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता...पे०... का च तत्थ तस्सपापियसिकाय? या तस्सपापियसिकाकम्मस्स किरिया करणं उपगमनं अज्झुपगमनं अधिवासना अप्पटिक्कोसना — अयं तत्थ तस्सपापियसिकाय। एवं वूपसन्तं चे, भिक्खवे, अधिकरणं कारको उक्कोटेति, उक्कोटनकं पाचित्तियं; छन्ददायको

खीयति, खीयनकं पाचित्तियं ।

पटिज्जातकरणं

२३९. [परि० २९५, ३०६, ३०८ आदयो] “आपत्ताधिकरणं कतिहि समथेहि सम्मति? आपत्ताधिकरणं तीहि समथेहि सम्मति — सम्मुखाविनयेन च, पटिज्जातकरणेन च, तिणवत्थारकेन च । सिया आपत्ताधिकरणं एकं समथं अनागम्म — तिणवत्थारकं, द्वीहि समथेहि सम्मेय्य — सम्मुखाविनयेन च, पटिज्जातकरणेन चाति? सियातिस्स वचनीयं । यथा कथं विय? इध पन, भिक्खवे, भिक्खु लहुकं आपत्तिं आपन्नो होति । तेन, भिक्खवे, भिक्खुना एकं भिक्खुं उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अज्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो — ‘अहं, आवुसो, इत्थन्नामं आपत्तिं आपन्नो; तं पटिदेसेमी’ति । तेन वत्तब्बो — ‘पस्ससी’ति? ‘आम पस्सामी’ति । ‘आयतिं संवरेय्यासी’ति ।

“इदं वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरणं वूपसन्तं । केन वूपसन्तं? सम्मुखाविनयेन च, पटिज्जातकरणेन च । किञ्च तत्थ सम्मुखाविनयस्मिं? धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता, पुगलसम्मुखता...पे०... का च तत्थ पुगलसम्मुखता? यो च देसेति, यस्स च देसेति, उभो सम्मुखीभूता होन्ति — अयं तत्थ पुगलसम्मुखता । किञ्च तत्थ पटिज्जातकरणस्मिं? या पटिज्जातकरणस्स कम्मस्स किरिया करणं उपगमनं अज्झुपगमनं अधिवासना अप्पटिक्कोसना — इदं तत्थ पटिज्जातकरणस्मिं । एवं वूपसन्तं चे, भिक्खवे, अधिकरणं पटिग्गाहको उक्कोटेति, उक्कोटनकं पाचित्तियं । एवञ्चेतं लभेथ, इच्चेतं कुसलं । नो चे लभेथ, तेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्बहुले भिक्खू उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा वुट्ठानं भिक्खूनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अज्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्सु वचनीया — ‘अहं, भन्ते, इत्थन्नामं आपत्तिं आपन्नो; तं पटिदेसेमी’ति । ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन ते भिक्खू जापेतब्बा —

“सुणन्तु मे आयस्मन्ता । अयं इत्थन्नामो भिक्खु आपत्तिं सरति, विवरति, उत्तानिं करोति देसेति । यदायस्मन्तानं पत्तकल्लं, अहं इत्थन्नामस्स भिक्खुनो आपत्तिं पटिग्गण्हेय्यन्ति । तेन वत्तब्बो — ‘पस्ससी’ति? ‘आम पस्सामी’ति । ‘आयतिं संवरेय्यासी’ति ।

“इदं वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरणं वूपसन्तं । केन वूपसन्तं? सम्मुखाविनयेन च, पटिज्जातकरणेन च । किञ्च तत्थ सम्मुखाविनयस्मिं? धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता, पुगलसम्मुखता...पे०... का च तत्थ पुगलसम्मुखता? यो च देसेति, यस्स च देसेति, उभो सम्मुखीभूता होन्ति — अयं तत्थ पुगलसम्मुखता । किञ्च तत्थ पटिज्जातकरणस्मिं? या पटिज्जातकरणस्स कम्मस्स किरिया करणं उपगमनं अज्झुपगमनं अधिवासना अप्पटिक्कोसना — इदं तत्थ पटिज्जातकरणस्मिं । एवं वूपसन्तं चे, भिक्खवे, अधिकरणं पटिग्गाहको उक्कोटेति, उक्कोटनकं पाचित्तियं । एवञ्चेतं लभेथ, इच्चेतं कुसलं । नो चे लभेथ, तेन, भिक्खवे, भिक्खुना सङ्गं उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा वुट्ठानं भिक्खूनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अज्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो — ‘अहं, भन्ते, इत्थन्नामं आपत्तिं आपन्नो; तं पटिदेसेमी’ति । ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु आपत्तिं सरति, विवरति, उत्तानिं करोति, देसेति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, अहं इत्थन्नामस्स भिक्खुनो आपत्तिं पटिग्गण्हेय्यन्ति । तेन वत्तब्बो — ‘पस्ससी’ति? ‘आम पस्सामी’ति । ‘आयतिं संवरेय्यासी’ति ।

“इदं वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरणं वूपसन्तं । केन वूपसन्तं? सम्मुखाविनयेन च, पटिज्जातकरणेन च । किञ्च तत्थ सम्मुखाविनयस्मिं? सङ्गसम्मुखता, धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता, पुग्गलसम्मुखता...पे०... एवं वूपसन्तं चे, भिक्खवे, अधिकरणं पटिग्गाहको उक्कोटेति, उक्कोटनकं पाचित्तियं; छन्ददायको खीयति, खीयनकं पाचित्तियं ।

तिणवत्थारकं

२४०. “सिया आपत्ताधिकरणं एकं समथं अनागम्म — पटिज्जातकरणं, द्वीहि समथेहि सम्मेय्य — सम्मुखाविनयेन च, तिणवत्थारकेन चाति? सियातिस्स वचनीयं । यथा कथं विय? इध पन, भिक्खवे, भिक्खूनं भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं विहरतं बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं होति भासितपरिक्कन्तं । तत्र चे भिक्खूनं एवं होति — ‘अम्हाकं खो भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं विहरतं बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । सचे मयं इमाहि आपत्तीहि अज्जमज्जं कारेस्साम, सियापि तं अधिकरणं कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय संवत्तेय्या’ति । अनुजानामि, भिक्खवे, एवरूपं अधिकरणं तिणवत्थारकेन वूपसमेतुं । एवञ्च पन, भिक्खवे, वूपसमेतब्बं । सब्बेहेव एकज्झं सन्निपतितब्बं, सन्निपतित्वा ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्गो जापेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । अम्हाकं भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं विहरतं बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । सचे मयं इमाहि आपत्तीहि अज्जमज्जं कारेस्साम, सियापि तं अधिकरणं कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय संवत्तेय्य । यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्गो इमं अधिकरणं तिणवत्थारकेन वूपसमेय्य, ठपेत्वा थुल्लवज्जं, ठपेत्वा गिहिप्पटिसंयुत्तन्ति । “एकतोपक्खिकानं भिक्खूनं ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सको पक्खो जापेतब्बो —

“सुणन्तु मे आयस्मन्ता । अम्हाकं भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं विहरतं बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । सचे मयं इमाहि आपत्तीहि अज्जमज्जं कारेस्साम, सियापि तं अधिकरणं कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय संवत्तेय्य । यदायस्मन्तानं पत्तकल्लं, अहं या चेव आयस्मन्तानं आपत्ति, या च अत्तनो आपत्ति, आयस्मन्तानञ्चेव अत्थाय, अत्तनो च अत्थाय, सङ्गमज्झे तिणवत्थारकेन देसेय्यं, ठपेत्वा थुल्लवज्जं, ठपेत्वा गिहिप्पटिसंयुत्तन्ति ।

२४१. “अथापरेसं एकतोपक्खिकानं भिक्खूनं ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सको पक्खो जापेतब्बो —

“सुणन्तु मे आयस्मन्ता । अम्हाकं भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं विहरतं बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । सचे मयं इमाहि आपत्तीहि अज्जमज्जं कारेस्साम, सियापि तं अधिकरणं कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय संवत्तेय्य । यदायस्मन्तानं पत्तकल्लं, अहं या चेव आयस्मन्तानं आपत्ति, या च अत्तनो आपत्ति, आयस्मन्तानञ्चेव अत्थाय, अत्तनो च अत्थाय, सङ्गमज्झे तिणवत्थारकेन देसेय्यं, ठपेत्वा थुल्लवज्जं, ठपेत्वा गिहिप्पटिसंयुत्तन्ति ।

२४२. “अथापरेसं एकतोपक्खिकानं भिक्खूनं ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्गो जापेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । अम्हाकं भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं विहरतं बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । सचे मयं इमाहि आपत्तीहि अज्जमज्जं कारेस्साम, सियापि तं अधिकरणं कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय संवत्तेय्य । यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, अहं या चेव इमेसं आयस्मन्तानं आपत्ति, या च अत्तनो आपत्ति, इमेसञ्चेव आयस्मन्तानं अत्थाय, अत्तनो च अत्थाय, सङ्गमज्झे तिणवत्थारकेन देसेय्यं, ठपेत्वा थुल्लवज्जं, ठपेत्वा गिहिप्पटिसंयुत्तं । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो। अम्हाकं भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं विहरतं बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं। सचे मयं इमाहि आपत्तीहि अज्जमज्जं कारेस्साम, सियापि तं अधिकरणं कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय संवत्तेय्य। अहं या चेव इमेसं आयस्मन्तानं आपत्ति, या च अत्तनो आपत्ति, इमेसज्जेव आयस्मन्तानं अत्थाय, अत्तनो च अत्थाय, सङ्गमज्जे तिणवत्थारकेन देसेमि, ठपेत्वा थुल्लवज्जं, ठपेत्वा गिहिप्पटिसंयुत्तं। यस्सायस्मतो खमति अम्हाकं इमासं आपत्तीनं सङ्गमज्जे तिणवत्थारकेन देसना, ठपेत्वा थुल्लवज्जं, ठपेत्वा गिहिप्पटिसंयुत्तं, सो तुणहस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

“देसिता अम्हाकं इमा आपत्तियो सङ्गमज्जे तिणवत्थारकेन, ठपेत्वा थुल्लवज्जं, ठपेत्वा गिहिप्पटिसंयुत्तं। खमति सङ्गस्स, तस्मा तुणही, एवमेतं धारयामी”ति।

“अथापरेसं...पे०... एवमेतं धारयामी”ति।

“इदं वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरणं वूपसन्तं। केन वूपसन्तं? सम्मुखाविनयेन च, तिणवत्थारकेन च। किञ्च तत्थ सम्मुखाविनयस्मिं? सङ्गसम्मूखता, धम्मसम्मूखता, विनयसम्मूखता, पुगलसम्मूखता।

“का च तत्थ सङ्गसम्मूखता? यावतिका भिक्खू कम्मप्पत्ता, ते आगता होन्ति, छन्दारहानं छन्दो आहतो होति, सम्मुखीभूता न पटिक्कोसन्ति — अयं तत्थ सङ्गसम्मूखता।

“का च तत्थ धम्मसम्मूखता, विनयसम्मूखता? येन धम्मेन येन विनयेन येन सत्थुसासनेन तं अधिकरणं वूपसम्मति — अयं तत्थ धम्मसम्मूखता, विनयसम्मूखता।

“का च तत्थ पुगलसम्मूखता? यो च देसेति, यस्स च देसेति, उभो सम्मुखीभूता होन्ति — अयं तत्थ पुगलसम्मूखता।

“किञ्च तत्थ तिणवत्थारकस्मिं? या तिणवत्थारकस्स कम्मस्स किरिया करणं उपगमनं अज्झुपगमनं अधिवासना अप्पटिक्कोसना — इदं तत्थ तिणवत्थारकस्मिं। एवं वूपसन्तं चे, भिक्खवे, अधिकरणं पटिग्गाहको उक्कोटेति, उक्कोटनकं पाचित्तियं; छन्ददायको खीयति, खीयनकं पाचित्तियं।

[परि० २९५, ३०७, ३०८] “किच्चाधिकरणं कतिहि समथेहि सम्मति? किच्चाधिकरणं एकेन समथेन सम्मति — सम्मुखाविनयेना”ति।

समथक्खन्धकं निद्धितं चतुत्थं।

५. खुदकवत्थुक्खन्धकं

खुदकवत्थूनि

२४३. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दकनिवापे। तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू

नहायमाना रुक्खे कायं उगंधंसेन्ति, ऊरुम्पि बाहुम्पि उरम्पि पिट्ठिम्पि । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम समणा सक्कपुत्तिया नहायमाना रुक्खे कायं उगंधंसेस्सन्ति, ऊरुम्पि बाहुम्पि उरम्पि पिट्ठिम्पि, सेय्यथापि मल्लमुट्टिका गाममोदवा”ति [गामपोदवा (सी०), गामपूतवा (स्या०)]! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खू नहायमाना रुक्खे कायं उगंधंसेन्ति, ऊरुम्पि बाहुम्पि उरम्पि पिट्ठिम्पी”ति? “सच्चं भगवा”ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं, भिक्खवे, तेसं मोघपुरिसानं अननुलोमिकं अप्पतिरूपं अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं । कथञ्चि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा नहायमाना रुक्खे कायं उगंधंसेस्सन्ति, ऊरुम्पि बाहुम्पि उरम्पि पिट्ठिम्पि? नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... विगरहित्वा...पे०... धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, नहायमानेन भिक्खुना रुक्खे कायो उगंधंसेतब्बो । यो उगंधंसेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू नहायमाना थम्भे कायं उगंधंसेन्ति, ऊरुम्पि बाहुम्पि उरम्पि पिट्ठिम्पि । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम समणा सक्कपुत्तिया नहायमाना थम्भे कायं उगंधंसेस्सन्ति, ऊरुम्पि बाहुम्पि उरम्पि पिट्ठिम्पि, सेय्यथापि मल्लमुट्टिका गाममोदवा”ति! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “सच्चं भगवा”ति...पे०... विगरहित्वा...पे०... धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, नहायमानेन भिक्खुना थम्भे कायो उगंधंसेतब्बो । यो उगंधंसेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू नहायमाना कुट्टे [कुट्टे (सी० स्या०)] कायं उगंधंसेन्ति, ऊरुम्पि बाहुम्पि उरम्पि पिट्ठिम्पि । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम समणा सक्कपुत्तिया नहायमाना कुट्टे कायं उगंधंसेस्सन्ति, ऊरुम्पि बाहुम्पि उरम्पि पिट्ठिम्पि, सेय्यथापि मल्लमुट्टिका गाममोदवा”ति...पे०... “न, भिक्खवे, नहायमानेन भिक्खुना कुट्टे कायो उगंधंसेतब्बो । यो उगंधंसेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू अट्टाने [अट्टाने (सी० स्या०)] नहायन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति...पे०... सेय्यथापि गिही कामभोगिनोति! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “सच्चं भगवा”ति...पे०... विगरहित्वा...पे०... धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, अट्टाने नहायितब्बं । यो नहायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू गन्धब्बहत्यकेन नहायन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति...पे०... सेय्यथापि गिही कामभोगिनोति! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “न, भिक्खवे, गन्धब्बहत्यकेन नहायितब्बं । यो नहायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू कुरुविन्दकसुत्तिया नहायन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति...पे०... सेय्यथापि गिही कामभोगिनोति! भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, कुरुविन्दकसुत्तिया नहायितब्बं । यो नहायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू विग्गह परिकम्मं कारापेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति...पे०... सेय्यथापि गिही कामभोगिनोति! भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, विग्गह परिकम्मं कारापेतब्बं । यो कारापेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू मल्लकेन नहायन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति...पे०... सेय्यथापि गिही कामभोगिनोति! भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, मल्लकेन नहायितब्बं । यो नहायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

२४४. तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो कच्छुरोगाबाधो होति । न तस्स विना मल्लकेन फासु होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानस्स अकतमल्लक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु जरादुब्बलो नहायमानो न सक्कोति अत्तनो कायं उग्धंसेतुं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, उक्कासिक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू पिट्ठिपरिकम्मं कातुं कुक्कुच्चायन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पुथुपाणिक”न्ति ।

२४५. तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू वल्लिकं धारेन्ति...पे०... पामङ्गं धारेन्ति...पे०... कण्ठसुत्तकं धारेन्ति...पे०... कटिसुत्तकं धारेन्ति...पे०... ओवट्टिकं धारेन्ति...पे०... कायुरं धारेन्ति...पे०... हत्थाभरणं धारेन्ति...पे०... अङ्गुलिमुद्दिकं धारेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति...पे०... सेय्यथापि गिही कामभोगिनोति! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खू वल्लिकं धारेन्ति...पे०... पामङ्गं धारेन्ति, कण्ठसुत्तकं धारेन्ति, कटिसुत्तकं धारेन्ति, ओवट्टिकं धारेन्ति, कायुरं धारेन्ति, हत्थाभरणं धारेन्ति, अङ्गुलिमुद्दिकं धारेन्ती”ति? “सच्चं भगवा”ति...पे०... विगरहित्वा...पे०... धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, वल्लिका धारेतब्बा...पे०... न पामङ्गो धारेतब्बो... न कण्ठसुत्तकं धारेतब्बं... न कटिसुत्तकं धारेतब्बं... न ओवट्टिकं धारेतब्बं... न कायुरं धारेतब्बं... न हत्थाभरणं धारेतब्बं... न अङ्गुलिमुद्दिका धारेतब्बा । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

२४६. तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू दीघे केसे धारेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनोति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, दीघा केसा धारेतब्बा । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, दुमासिकं वा दुवङ्गुलं वा”ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू कोच्छेन केसे ओसण्ठेन्ति [ओसण्हेन्ति (सी० स्या०)] ...पे०... फणकेन केसे ओसण्ठेन्ति, हत्थफणकेन केसे ओसण्ठेन्ति, सित्थतेलकेन केसे ओसण्ठेन्ति, उदकतेलकेन केसे ओसण्ठेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनोति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, कोच्छेन केसा ओसण्ठेतब्बा...पे०... न सित्थतेलकेन केसा ओसण्ठेतब्बा... न उदकतेलकेन केसा ओसण्ठेतब्बा । यो ओसण्ठेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

२४७. तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू आदासेपि उदकपत्तेपि मुखनिमित्तं ओलोकेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनोति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, आदासे वा उदकपत्ते वा मुखनिमित्तं ओलोकेतब्बं । यो ओलोकेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जरस्स भिक्खुनो मुखे वणो होति । सो भिक्खू पुच्छि — “कीदिसो मे, आवुसो, वणो”ति? भिक्खू एवमाहंसु — “एदिसो ते, आवुसो वणो”ति । सो न सद्वहति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, आबाधप्पच्चया आदासे वा उदकपत्ते वा मुखनिमित्तं ओलोकेतु”न्ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू मुखं आलिम्पन्ति...पे०... मुखं उम्मद्वेन्ति, मुखं चुण्णेन्ति, मनोसिलिकाय मुखं लज्जेन्ति, अङ्गरागं करोन्ति, मुखरागं करोन्ति, अङ्गरागमुखरागं करोन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनोति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, मुखं आलिम्पितब्बं...पे०... न मुखं उम्मद्वितब्बं, न मुखं चुण्णेतब्बं, न मनोसिलिकाय मुखं लज्जेतब्बं, न अङ्गरागो कातब्बो, न मुखरागो कातब्बो, न अङ्गरागमुखरागो कातब्बो । यो करेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जरस्स भिक्खुनो चक्खुरोगाबाधो होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, आबाधप्पच्चया मुखं आलिम्पितु”न्ति ।

२४८. तेन खो पन समयेन राजगहे गिरगसमज्जो [समज्जा (अभिधानगन्थेसु)] होति । छब्बगिया भिक्खू गिरगसमज्जं दस्सनाय अगमंसु । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम समणा सक्कपुत्तिया नच्चम्पि गीतम्पि वादितम्पि दस्सनाय गच्छिस्सन्ति, सेय्यथापि गिही कामभोगिनो”ति! भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, नच्चं वा गीतं वा वादितं वा दस्सनाय गन्तब्बं । यो गच्छेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

२४९. तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू आयतकेन गीतस्सरेन धम्मं गायन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “यथेव [यथा च (क०)] मयं गायाम, एवमेविमे समणा सक्कपुत्तिया आयतकेन गीतस्सरेन धम्मं गायन्ती”ति! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम छब्बगिया भिक्खू आयतकेन गीतस्सरेन धम्मं गायिस्सन्ती”ति! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “सच्चं किर, भिक्खवे...पे०... “सच्चं भगवा”ति...पे०... धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “पज्जिमे, भिक्खवे, आदीनवा आयतकेन गीतस्सरेन धम्मं गायन्तस्स । अत्तनापि तस्मिं सरे सारज्जति, परेपि तस्मिं सरे सारज्जन्ति, गहपतिकापि उज्झायन्ति, सरकुत्तिम्पि निकामयमानस्स समाधिस्स भङ्गो होति, पच्छिमा जनता दिट्ठानुगतिं आपज्जति — इमे खो, भिक्खवे, पज्ज आदीनवा आयतकेन गीतस्सरेन धम्मं गायन्तस्स । न, भिक्खवे, आयतकेन गीतस्सरेन धम्मो गायितब्बो । यो गायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू सरभज्जे कुक्कुच्चायन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, सरभज्ज”न्ति ।

“तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू बाहिरलोमिं [बाहियलोमिं (क०)] उण्णिं धारेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनोति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, बाहियलोमि उण्णिं

धारेतब्बा । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

२५०. तेन खो पन समयेन रज्जो मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स आरामे अम्बा फलिनो होन्ति । रज्जा मागधेन सेनियेन बिम्बिसारेन अनुज्जातं होति — “यथासुखं अय्या अम्बं परिभुज्जन्तू”ति । छब्बगिया भिक्खू तरुणज्जेव अम्बं पातापेत्वा परिभुज्जिंसु । रज्जो च मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स अम्बेन अत्थो होति । अथ खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो मनुस्से आणापेसि — “गच्छथ, भणे, आरामं गन्त्वा अम्बं आहरथा”ति । “एवं देवा”ति खो ते मनुस्सा रज्जो मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स पटिस्सुत्वा आरामं गन्त्वा आरामपालं एतदवोचुं — “देवस्स, भणे, अम्बेन अत्थो, अम्बं देथा”ति । “नत्थाय्या अम्बं । तरुणज्जेव अम्बं पातापेत्वा भिक्खू परिभुज्जिंसू”ति । अथ खो ते मनुस्सा रज्जो मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स एतमत्थं आरोचेसुं । “सुपरिभुत्तं, भणे, अय्येहि अम्बं, अपि च भगवता मत्ता वणिग्गता”ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथज्हि नाम समणा सक्कपुत्तिया न मत्तं जानित्वा रज्जो अम्बं परिभुज्जिस्सन्ती”ति! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, अम्बं परिभुज्जितब्बं । यो परिभुज्जेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स पूगस्स सङ्गभत्तं होति । सूपे अम्बपेसिकायो पक्खित्ता होन्ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नप्पटिग्गणहन्ति । “पटिग्गणहथ, भिक्खवे, परिभुज्जथ । अनुजानामि, भिक्खवे, अम्बपेसिक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स पूगस्स सङ्गभत्तं होति । ते न परियापुणिसु अम्बपेसिकं कातुं, भत्तग्गे सकलेहेव अम्बेहि देन्ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नप्पटिग्गणहन्ति । “पटिग्गणहथ, भिक्खवे, परिभुज्जथ । अनुजानामि, भिक्खवे, पज्चहि समणकप्पेहि फलं परिभुज्जितुं — अग्गिपरिचितं, सत्थपरिचितं, नखपरिचितं, अवीजं, निब्बत्तबीजज्जेव [निब्बट्टबीजं (सी० स्या०)] पज्चमं । अनुजानामि, भिक्खवे, इमेहि पज्चहि समणकप्पेहि फलं परिभुज्जितुं”न्ति ।

२५१. तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु अहिना दट्ठो कालङ्कृतो होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न हि नून सो, भिक्खवे, भिक्खु इमानि चत्तारि अहिराजकुलानि मेत्तेन चित्तेन फरि । सचे हि सो, भिक्खवे, भिक्खु इमानि चत्तारि अहिराजकुलानि मेत्तेन चित्तेन फरेय्य, न हि सो, भिक्खवे, भिक्खु अहिना दट्ठो कालङ्करेय्य । कतमानि चत्तारि अहिराजकुलानि? विरूपक्खं अहिराजकुलं, एरापथं अहिराजकुलं, छब्बापुत्तं अहिराजकुलं, कण्हागोतमं अहिराजकुलं । न हि नून सो, भिक्खवे, भिक्खु इमानि चत्तारि अहिराजकुलानि मेत्तेन चित्तेन फरि । सचे हि सो, भिक्खवे, भिक्खु इमानि चत्तारि अहिराजकुलानि मेत्तेन चित्तेन फरेय्य, न हि सो, भिक्खवे, भिक्खु अहिना दट्ठो कालङ्करेय्य । अनुजानामि, भिक्खवे, इमानि चत्तारि अहिराजकुलानि मेत्तेन चित्तेन फरितुं, अत्तगुत्तिया अत्तरक्खाय अत्तपरित्तं कातुं । एवज्च पन, भिक्खवे, कातब्बं —

[जा० १.२.१०५-१०६; अ० नि० ४.६७ इदं वत्थु आगतं] “विरूपक्खेहि मे मेत्तं, मेत्तं एरापथेहि मे । छब्बापुत्तेहि मे मेत्तं, मेत्तं कण्हागोतमकेहि च ॥

“अपादकेहि मे मेत्तं, मेत्तं द्विपादकेहि मे ।
चतुप्पदेहि मे मेत्तं, मेत्तं बहुप्पदेहि मे ॥

“मा मं अपादको हिंसि, मा मं हिंसि द्विपादको ।

मा मं चतुष्पदो हिंसि, मा मं हिंसि बहुष्पदो ॥

“सब्बे सत्ता सब्बे पाणा, सब्बे भूता च केवला ।
सब्बे भद्रानि पस्सन्तु, मा किञ्चि पापमागमा ॥

“अप्पमाणो बुद्धो, अप्पमाणो धम्मो,
अप्पमाणो सङ्गो, पमाणवन्तानि सरीसपानि [सिरिंसपानि (सी० स्या०)] ॥

“अहि विच्छिका सतपदी, उण्णनाभि सरबू मूसिका ।
कता मे रक्खा कतं मे परित्तं, पटिक्कमन्तु भूतानि ॥

“सोहं नमो भगवतो, नमो सत्तन्तं सम्मासम्बुद्धान”न्ति ॥

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु अनभिरतिया पीळितो अत्तनो अङ्गजातं छिन्दि । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।
“अज्जम्हि सो, भिक्खवे, मोघपुरिसो छेतब्बम्हि, अज्जं छिन्दि । न, भिक्खवे, अत्तनो अङ्गजातं छेतब्बं । यो छिन्देय्य,
आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

२५२. तेन खो पन समयेन राजगहकस्स सेट्ठिस्स महग्घस्स चन्दनस्स [चन्दनसारस्स (सी० स्या०)] चन्दनगण्ठि
उप्पन्ना होति । अथ खो राजगहकस्स सेट्ठिस्स एतदहोसि — “यंनूनाहं इमाय चन्दनगण्ठिया पत्तं लेखापेय्यं । लेखज्ज मे
परिभोगं भविस्सति, पत्तज्ज दानं दस्सामी”ति । अथ खो राजगहको सेट्ठि ताय चन्दनगण्ठिया पत्तं लेखापेत्वा सिक्काय
उड्डित्वा [वाहित्वा (सी०)] वेळग्गे आलग्गेत्वा वेळुपरम्पराय बन्धित्वा [वाहित्वा (स्या०)] एवमाह — “यो समणो वा
ब्राह्मणो वा अरहा चेव इद्धिमा च दिन्नंयेव पत्तं ओहरतू”ति । अथ खो पूरणो कस्सपो येन राजगहको सेट्ठि तेनुपसङ्गमि,
उपसङ्गमित्वा राजगहकं सेट्ठि एतदवोच — “अहज्जि, गहपति, अरहा चेव इद्धिमा च, देहि मे पत्त”न्ति । “सचे, भन्ते,
आयस्मा अरहा चेव इद्धिमा च दिन्नंयेव पत्तं ओहरतू”ति । अथ खो मक्खलि गोसालो... अजितो केसकम्बलो... पकुधो
कच्चायनो... सज्जयो बेल्लट्ठिपुत्तो [सज्जयो बेल्लट्ठिपुत्तो (सी०)] ... निगण्ठो नाटपुत्तो [नाथपुत्तो (सी०)] येन राजगहको सेट्ठि
तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा राजगहकं सेट्ठि एतदवोच — “अहज्जि, गहपति, अरहा चेव इद्धिमा च, देहि मे पत्त”न्ति ।
“सचे, भन्ते, आयस्मा अरहा चेव इद्धिमा च, दिन्नंयेव पत्तं ओहरतू”ति ।

तेन खो पन समयेन आयस्मा च महामोग्गल्लानो आयस्मा च पिण्डोलभारद्वाजो पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा
पत्तचीवरमादाय राजगहं पिण्डाय पविसिंसु । अथ खो आयस्मा पिण्डोलभारद्वाजो आयस्मन्तं महामोग्गल्लानं एतदवोच —
“आयस्मा खो महामोग्गल्लानो अरहा चेव इद्धिमा च । गच्छावुसो, मोग्गल्लान, एतं पत्तं ओहर । तुह्हेसो पत्तो”ति ।
“आयस्मा खो भारद्वाजो अरहा चेव इद्धिमा च । गच्छावुसो, भारद्वाज, एतं पत्तं ओहर । तुह्हेसो पत्तो”ति । अथ खो
आयस्मा पिण्डोलभारद्वाजो वेहासं अब्भुगन्त्वा तं पत्तं गहेत्वा तिक्खत्तुं राजगहं अनुपरियायि ।

तेन खो पन समयेन राजगहको सेट्ठि सपुत्तदारो सके निवेसने ठितो होति पज्जलिको नमस्समानो — इधेव, भन्ते,
अय्यो भारद्वाजो अम्हाकं निवेसने पतिट्ठातूति । अथ खो आयस्मा पिण्डोलभारद्वाजो राजगहकस्स सेट्ठिस्स निवेसने
पतिट्ठासि । अथ खो राजगहको सेट्ठि आयस्मतो पिण्डोलभारद्वाजस्स हत्थतो पत्तं गहेत्वा महग्घस्स खादनीयस्स पूरेत्वा

आयस्मतो पिण्डोलभारद्वाजस्स अदासि। अथ खो आयस्मा पिण्डोलभारद्वाजो तं पत्तं गहेत्वा आरामं अगमासि। अस्सोसुं खो मनुस्सा — अय्येन किर पिण्डोलभारद्वाजेन राजगहकस्स सेट्ठिस्स पत्तो ओहारितोति। ते च मनुस्सा उच्चासद्वा महासद्वा आयस्मन्तं पिण्डोलभारद्वाजं पिट्ठितो पिट्ठितो अनुबन्धिंसु।

अस्सेसि खो भगवा उच्चासद्दं महासद्दं; सुत्वान आयस्मन्तं आनन्दं आमन्तेसि — “किं नु खो सो, आनन्द, उच्चासद्दो महासद्दो”ति? “आयस्मता, भन्ते, पिण्डोलभारद्वाजेन राजगहकस्स सेट्ठिस्स पत्तो ओहारितो। अस्सोसुं खो, भन्ते, मनुस्सा — अय्येन किर पिण्डोलभारद्वाजेन राजगहकस्स सेट्ठिस्स पत्तो ओहारितोति। ते च, भन्ते, मनुस्सा उच्चासद्वा महासद्वा आयस्मन्तं पिण्डोलभारद्वाजं पिट्ठितो पिट्ठितो अनुबन्धा। सो एसो, भन्ते, भगवा उच्चासद्दो महासद्दो”ति। अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा आयस्मन्तं पिण्डोलभारद्वाजं पटिपुच्छि — “सच्चं किर तया, भारद्वाज, राजगहकस्स सेट्ठिस्स पत्तो ओहारितो”ति? “सच्चं भगवा”ति। विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं, भारद्वाज, अननुलोमिकं अप्पतिरूपं अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं। कथञ्चि नाम त्वं, भारद्वाज, छवस्स दारुपत्तस्स कारणा गिहीनं उत्तरिमनुस्सधम्मं इद्धिपाटिहारियं दस्सेस्ससि! सेय्यथापि, भारद्वाज, मातुगामो छवस्स मासकरूपस्स कारणा कोपिनं दस्सेति, एवमेव खो तया, भारद्वाज, छवस्स दारुपत्तस्स कारणा गिहीनं उत्तरिमनुस्सधम्मं इद्धिपाटिहारियं दस्सितं। नेतं, भारद्वाज, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... विगरहित्वा...पे०... धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, गिहीनं उत्तरिमनुस्सधम्मं इद्धिपाटिहारियं दस्सेतब्बं। यो दस्सेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स। भिन्दथेतं, भिक्खवे, दारुपत्तं सकलिकं सकलिकं कत्वा, भिक्खूनं अज्जनुपपिसनं देथ। न च, भिक्खवे, दारुपत्तो धारेतब्बो। यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू उच्चावचे पत्ते धारेन्ति सोवण्णमयं रूपियमयं। मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनोति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। “न, भिक्खवे, सोवण्णमयो पत्तो धारेतब्बो... पे०... न रूपियमयो पत्तो धारेतब्बो... न मणिमयो पत्तो धारेतब्बो... न वेळुरियमयो पत्तो धारेतब्बो... न फलिकमयो पत्तो धारेतब्बो... न कंसमयो पत्तो धारेतब्बो... न काचमयो पत्तो धारेतब्बो... न तिपुमयो पत्तो धारेतब्बो... न सीसमयो पत्तो धारेतब्बो... न तम्बलोहमयो पत्तो धारेतब्बो। यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स। अनुजानामि, भिक्खवे, द्वे पत्ते — अयोपत्तं, मत्तिकापत्तं”ति।

२५३. तेन खो पन समयेन पत्तमूलं घंसियति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। “अनुजानामि, भिक्खवे, पत्तमण्डलं”ति।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू उच्चावचानि पत्तमण्डलानि धारेन्ति सोवण्णमयं रूपियमयं। मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनोति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। “न, भिक्खवे, उच्चावचानि पत्तमण्डलानि धारेतब्बानि। यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स। अनुजानामि, भिक्खवे, द्वे पत्तमण्डलानि — तिपुमयं, सीसमयं”ति। बहलानि मण्डलानि न अच्छुपियन्ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। “अनुजानामि, भिक्खवे, लिखितुं”ति। वली [चली (क०)] होन्ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। “अनुजानामि, भिक्खवे, मकरदन्तकं छिन्दितुं”ति।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू चित्रानि पत्तमण्डलानि धारेन्ति रूपकाकिण्णानि भित्तिकम्मकतानि। तानि रथिकायपि दस्सेन्ता आहिण्डन्ति। मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनोति। भगवतो

एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, चित्रानि पत्तमण्डलानि धारेतब्बानि रूपकाकिण्णानि भित्तिकम्मकतानि । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । “अनुजानामि, भिक्खवे, पकतिमण्डल”न्ति ।

२५४. तेन खो पन समयेन भिक्खू सोदकं पत्तं पटिसामेन्ति । पत्तो दुस्सति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, सोदको पत्तो पटिसामेत्तब्बो । यो पटिसामेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, ओतापेत्वा पत्तं पटिसामेतु”न्ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू सोदकं [सउदकं (क०)] पत्तं ओतापेन्ति । पत्तो दुग्गन्धो होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, सोदको पत्तो ओतापेतब्बो । यो ओतापेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, वोदकं कत्वा ओतापेत्वा पत्तं पटिसामेतु”न्ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू उण्हे पत्तं निदहन्ति । पत्तस्स वण्णो दुस्सति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, उण्हे पत्तो निदहितब्बो । यो निदहेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, मुहुत्तं उण्हे ओतापेत्वा पत्तं पटिसामेतु”न्ति ।

तेन खो पन समयेन सम्बहुला पत्ता अज्झोकासे अनाधारा निक्खित्ता होन्ति । वातमण्डलिकाय आवट्टेत्वा पत्ता भिज्जिंसु । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पत्ताधारक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू मिट्ठन्ते पत्तं निक्खिपन्ति । परिपतित्वा [परिवट्टित्वा (स्या०)] पत्तो भिज्जति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, मिट्ठन्ते पत्तो निक्खिपितब्बो । यो निक्खिपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू परिभण्डन्ते पत्तं निक्खिपन्ति । परिपतित्वा पत्तो भिज्जति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, परिभण्डन्ते पत्तो निक्खिपितब्बो । यो निक्खिपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू छमाय पत्तं निक्कुज्जन्ति । ओट्ठो घंसियति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, तिणसन्धारक”न्ति । तिणसन्धारको उपचिकाहि खज्जति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, चोळक”न्ति । चोळकं उपचिकाहि खज्जति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पत्तमाळक”न्ति । पत्तमाळको परिपतित्वा पत्तो भिज्जति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पत्तकुण्डोलिक”न्ति । पत्तकुण्डोलिकाय पत्तो घंसियति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पत्तथविक”न्ति । अंसबद्धको न होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, अंसबद्धकं बन्धनसुत्तक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू भित्तिखिलेपि नागदन्तकेपि पत्तं लग्गेन्ति । परिपतित्वा पत्तो भिज्जति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, पत्तो लग्गेतब्बो । यो लग्गेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू मज्जे पत्तं निक्खिपन्ति, सतिसम्मोसा निसीदन्ता ओत्थरित्वा पत्तं भिन्देन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, मज्जे पत्तो निक्खिपितब्बो । यो निक्खिपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू पीठे पत्तं निक्खिपन्ति, सतिसम्मोसा निसीदन्ता ओत्थरित्वा पत्तं भिन्देन्ति । भगवतो

एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, पीठे पत्तो निक्खिपितब्बो । यो निक्खिपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू अङ्गे पत्तं निक्खिपन्ति, सतिसम्मोसा उट्ठहन्ति । परिपतित्वा पत्तो भिज्जति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, अङ्गे पत्तो निक्खिपितब्बो । यो निक्खिपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू छत्ते पत्तं निक्खिपन्ति । वातमण्डलिकाय छत्तं उक्खिपियति परिपतित्वा पत्तो भिज्जति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, छत्ते पत्तो निक्खिपितब्बो । यो निक्खिपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

२५५. तेन खो पन समयेन भिक्खू पत्तहत्था कवाटं पणामेन्ति । कवाटो आवट्ठित्वा पत्तो भिज्जति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, पत्तहत्थेन कवाटं पणामेतब्बं [कवाटो पणामेतब्बो (क०)] । यो पणामेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू तुम्बकटाहे पिण्डाय चरन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि तित्थियाति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, तुम्बकटाहे पिण्डाय चरितब्बं । यो चरेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू घटिकटाहे [घटिकटाहेन (स्या०)] पिण्डाय चरन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि तित्थियाति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, घटिकटाहे पिण्डाय चरितब्बं । यो चरेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु सब्बपंसुकूलिको होति । सो छवसीसस्स पत्तं धारेति । अज्जतरा इत्थी पस्सित्वा भीता विस्सरमकासि — “अभुं मे पिसाचो वताय”न्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम समणा सक्कपुत्तिया छवसीसस्स पत्तं धारेस्सन्ति, सेय्यथापि पिसाचिल्लिका”ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, छवसीसस्स पत्तो धारेतब्बो । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । न च, भिक्खवे, सब्बपंसुकूलिकेन भवितब्बं । यो भवेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू चलकानिपि अट्टिकानिपि उच्छिद्धोदकमपि पत्तेन नीहरन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “यस्मिं येविमे समणा सक्कपुत्तिया भुज्जन्ति सोव नेसं पटिग्गहो”ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न भिक्खवे, चलकानि वा अट्टिकानि वा उच्छिद्धोदकं वा पत्तेन नीहरितब्बं । यो नीहरेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, पटिग्गह”न्ति ।

२५६. तेन खो पन समयेन भिक्खू हत्थेन विप्फाळेत्वा चीवरं सिब्बेन्ति । चीवरं विलोमिकं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, सत्थकं नमतक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्घस्स दण्डसत्थकं उप्पन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, दण्डसत्थक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू उच्चावचे सत्थकदण्डे धारेन्ति सोवण्णमयं रूपियमयं । मनुस्सा उज्झायन्ति

खिद्यन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनोति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, उच्चावचा सत्थकदण्डा धारेतब्बा । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, अट्ठिमयं दन्तमयं विसाणमयं नळमयं वेळुमयं कट्टमयं जतुमयं फलमयं लोहमयं सङ्घनाभिमय”न्ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू कुक्कुटपत्तेनपि वेळुपेसिकायपि चीवरं सिब्बेन्ति । चीवरं दुस्सिब्बितं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, सूचि”न्ति । सूचियो कण्णकितायो होन्ति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, सूचिनाळिक”न्ति । सूचिनाळिकायपि कण्णकितायो होन्ति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, किण्णेन पूरेतु”न्ति । किण्णेपि कण्णकितायो होन्ति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, सत्तुया पूरेतु”न्ति । सत्तुयापि कण्णकितायो होन्ति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, सरितक”न्ति । सरितकेपि कण्णकितायो होन्ति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, मधुसिथकेन सारेतु”न्ति । सरितकं परिभिज्जति । “अनुजानामि, भिक्खवे, सरितकसिपाटिक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू तत्थ तत्थ खिलं निक्खणित्वा सम्बन्धित्वा चीवरं सिब्बेन्ति । चीवरं विकण्णं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, कथिनं कथिनरज्जुं [कठिनं कठिनरज्जुं (सी० स्या०)] तत्थ तत्थ ओबन्धित्वा चीवरं सिब्बेत्तु”न्ति । विसमे कथिनं पत्थरन्ति । कथिनं परिभिज्जति...पे०... “न, भिक्खवे, विसमे कथिनं पत्थरितब्बं । यो पत्थरेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

छमाय कथिनं पत्थरन्ति । कथिनं पंसुकितं होति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, तिणसन्धारक”न्ति । कथिनस्स अन्तो जीरति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, अनुवातं परिभण्डं आरोपेतु”न्ति । कथिनं नप्पहोति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, दण्डकथिनं बिदलकं सलाकं विनन्धनरज्जुं विनन्धनसुत्तं विनन्धित्वा चीवरं सिब्बेत्तु”न्ति । सुत्तन्तरिकायो विसमा होन्ति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, कळिम्भक”न्ति । सुत्ता वट्ठा होन्ति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, मोघसुत्तक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू अधोतेहि पादेहि कथिनं अक्कमन्ति । कथिनं दुस्सति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, अधोतेहि पादेहि कथिनं अक्कमितब्बं । यो अक्कमेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू अल्लेहि पादेहि कथिनं अक्कमन्ति । कथिनं दुस्सति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, अल्लेहि पादेहि कथिनं अक्कमितब्बं । यो अक्कमेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू सउपाहना कथिनं अक्कमन्ति । कथिनं दुस्सति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, सउपाहनेन कथिनं अक्कमितब्बं । यो अक्कमेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू चीवरं सिब्बन्ता अङ्गुलिया पटिग्गहन्ति । अङ्गुलियो दुक्खा होन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पटिग्गह”न्ति ।

२५७. तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू उच्चावचे पटिग्गहे धारेन्ति सोवण्णमयं रूपियमयं । मनुस्सा उज्झायन्ति खिद्यन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनोति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, उच्चावचा पटिग्गहा धारेतब्बा । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, अट्ठिमयं...पे०...

सङ्घनाभिमय”न्ति ।

तेन खो पन समयेन सूचियोपि सत्थकापि पटिग्गहापि नस्सन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, आवेसनवित्थक”न्ति । आवेसनवित्थके समाकुला होन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पटिग्गहथविक”न्ति । अंसबद्धको न होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, अंसबद्धकं बन्धनसुत्तक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू अब्भोकासे चीवरं सिब्बन्ता सीतेनपि उण्हेनपि किलमन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, कथिनसालं कथिनमण्डप”न्ति । कथिनसाला नीचवत्थुका होति, उदकेन ओत्थरिय्यति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे उच्चवत्थुकं कातु”न्ति । चयो परिपतति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, चिनिंतुं तयो चये — इट्ठकाचयं, सिलाचयं, दारुचय”न्ति । आरोहन्ता विहज्जन्ति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, तयो सोपाने — इट्ठकासोपानं, सिलासोपानं, दारुसोपान”न्ति । आरोहन्ता परिपतन्ति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, आलम्बनबाह”न्ति । कथिनसालाय तिणचुण्णं परिपतति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा [ओगुम्बेत्वा (सी० स्या०)] उल्लित्तावलित्तं कातुं — सेतवण्णं काळवण्णं गेरुकपरिकम्मं मालाकम्मं लताकम्मं मकरदन्तकं पञ्चपटिकं चीवरवंसं चीवररज्जुक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू चीवरं सिब्बेत्वा तत्थेव कथिनं उज्झित्वा पक्कमन्ति, उन्दूरेहिपि उपचिकाहिपि खज्जति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, कथिनं सङ्गरितु”न्ति । कथिनं परिभिज्जति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, गोघंसिकाय कथिनं सङ्गरितु”न्ति । कथिनं विनिवेठियति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, बन्धनरज्जु”न्ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू कुट्टेपि थम्भेपि कथिनं उस्सापेत्वा पक्कमन्ति । परिपतित्वा कथिनं भिज्जति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, भित्तिखिले वा नागदन्ते वा लग्गेतु”न्ति ।

२५८. अथ खो भगवा राजगहे यथाभिरन्तं विहरित्वा येन वेसाली तेन चारिकं पक्कामि । तेन खो पन समयेन भिक्खू सूचिकम्पि सत्थकम्पि भेसज्जम्पि पत्तेन आदाय गच्छन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, भेसज्जत्थविक”न्ति । अंसबद्धको न होति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, अंसबद्धकं बन्धनसुत्तक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु उपाहनायो कायबन्धनेन बन्धित्वा गामं पिण्डाय पाविसि । अज्जतरो उपासको तं भिक्खुं अभिवादेन्तो उपाहनायो सीसेन घट्टेति । सो भिक्खु मङ्कु अहोसि । अथ खो सो भिक्खु आरामं गन्त्वा भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, उपाहनत्थविक”न्ति । अंसबद्धको न होति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, अंसबद्धकं बन्धनसुत्तक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अन्तरामग्गे उदकं अकप्पियं होति । परिस्सावनं न होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, परिस्सावन”न्ति । चोळकं नप्पहोति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, कटच्छुपरिस्सावन”न्ति । चोळकं नप्पहोति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, धम्मकरण”न्ति [धम्मकरणं (सी० स्या०), धमकरणं (क०)] ।

२५९. तेन खो पन समयेन द्वे भिक्खू कोसलेसु जनपदे अद्धानमग्गप्पटिपन्ना होन्ति । एको भिक्खु अनाचारं

आचरति । दुतियो भिक्खु तं भिक्खुं एतदवोच — “मा, आवुसो, एवरूपं अकासि । नेतं कप्पती”ति । सो तस्मिं उपनन्धि । अथ खो सो भिक्खु पिपासाय पीळितो उपनद्धं भिक्खुं एतदवोच — “देहि मे, आवुसो, परिस्सावनं, पानीयं पिविस्सामी”ति । उपनद्धो भिक्खु न अदासि । सो भिक्खु पिपासाय पीळितो कालमकासि । अथ खो सो भिक्खु आरामं गन्त्वा भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि । “किं पन त्वं, आवुसो, परिस्सावनं याचियमानो न अदासी”ति? “एवमावुसो”ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम भिक्खु परिस्सावनं याचियमानो न दस्सती”ति! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा तं भिक्खुं पटिपुच्छि — “सच्चं किर त्वं, भिक्खु, परिस्सावनं याचियमानो न अदासी”ति? “सच्चं भगवा”ति । विगारहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं, मोघपुरिस, अननुलोमिकं अप्पतिरूपं अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं । कथञ्चि नाम त्वं, मोघपुरिस, परिस्सावनं याचियमानो न दस्ससि । नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय... पे०... विगारहित्वा...पे०... धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न भिक्खवे, अद्धानमग्गप्पटिपन्नेन भिक्खुना परिस्सावनं याचियमानेन न दातब्बं । यो न ददेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । न च, भिक्खवे, अपरिस्सावनकेन अद्धानो पटिपज्जितब्बो । यो पटिपज्जेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । सचे न होति परिस्सावनं वा धम्मकरणो वा, सङ्घाटिकण्णोपि अधिद्वातब्बो — इमिना परिस्सावेत्वा पिविस्सामी”ति । अथ खो भगवा अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन वेसाली तदवसरि । तत्र सुदं भगवा वेसालियं विहरति महावने कूटागारसालायं । तेन खो पन समयेन भिक्खू नवकम्मं करोन्ति । परिस्सावनं न सम्मति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, दण्डपरिस्सावनं”न्ति । दण्डपरिस्सावनं न सम्मति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, ओत्थरक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू मकसेहि उब्बाळ्हा होन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, मकसकुटिक”न्ति ।

२६०. तेन खो पन समयेन वेसालियं पणीतानं भत्तानं भत्तपटिपाटि अट्ठिता होति । भिक्खू पणीतानि भोजनानि भुज्जित्वा अभिसन्नकाया होन्ति बह्वाबाधा [बह्वाबाधा (सी०)] । अथ खो जीवको कोमारभच्चो वेसालिं अगमासि केनचिदेव करणीयेन । अद्दसा खो जीवको कोमारभच्चो भिक्खू अभिसन्नकाये बह्वाबाधे । दिस्वान येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो जीवको कोमारभच्चो भगवन्तं एतदवोच — “एतरहि, भन्ते, भिक्खू अभिसन्नकाया बह्वाबाधा । साधु, भन्ते, भगवा भिक्खूनं चङ्कमज्ज जन्ताघरज्ज अनुजानातु । एवं भिक्खू अप्पाबाधा भविस्सन्ती”ति । अथ खो भगवा जीवकं कोमारभच्चं धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि । अथ खो जीवको कोमारभच्चो भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सितो समादपितो समुत्तेजितो सम्पहंसितो उट्ठायासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कामि । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, चङ्कमज्ज जन्ताघरज्जा”ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू विसमे चङ्कमे चङ्कमन्ति । पादा दुक्खा होन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, समं कातु”न्ति । चङ्कमो नीचवत्थुको होति । उदकेन ओत्थरिय्यति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चवत्थुकं कातु”न्ति । चयो परिपतति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, चिनिंतुं तयो चये — इट्ठकाचयं, सिलाचयं, दारुचयं”न्ति । आरोहन्ता विहज्जन्ति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, तयो सोपाने — इट्ठकासोपानं, सिलासोपानं, दारुसोपानं”न्ति । आरोहन्ता परिपतन्ति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, आलम्बनबाह”न्ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू चङ्कमे चङ्कमन्ता परिपतन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, चङ्कमनवेदिक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू अज्झोकासे चङ्कमन्ता सीतेनपि उण्हेनपि किलमन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, चङ्कमनसाल”न्ति । चङ्कमनसालायं तिणचुण्णं परिपतति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा उल्लित्तावलित्तं कातुं — सेतवण्णं काळवण्णं गेरुकपरिकम्मं मालाकम्मं लताकम्मं मकरदन्तकं पञ्चपटिकं चीवरवंसं चीवररज्जु”न्ति । जन्ताघरं नीचवत्थुकं होति, उदकेन ओत्थरिय्यति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चवत्थुकं कातु”न्ति । चयो परिपतति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, चिनितुं तयो चये — इड्डकाचयं, सिलाचयं, दारुचयं”न्ति । आरोहन्ता विहज्जन्ति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, तयो सोपाने — इड्डकासोपानं, सिलासोपानं, दारुसोपानं”न्ति । आरोहन्ता परिपतन्ति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, आलम्बनबाह”न्ति । जन्ताघरस्स कवाटं न होति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, कवाटं पिट्टसङ्घाटं [पीठसंघाटं (क०)] उदुक्खलिकं उत्तरपासकं अगळवट्टिकं कपिसीसकं सूचिकं घटिकं ताळच्छिदं आविज्जनछिदं आविज्जनरज्जु”न्ति । जन्ताघरस्स कुट्टपादो जीरति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, मण्डलिकं कातु”न्ति । जन्ताघरस्स धूमनेत्तं न होति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, धूमनेत्त”न्ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू खुद्दके जन्ताघरे मज्झे अगिड्डानं करोन्ति । उपचारो न होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, खुद्दके जन्ताघरे एकमन्तं अगिड्डानं कातुं, महल्लके मज्झे”ति । जन्ताघरे अगि मुखं डहति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, मुखमत्तिक”न्ति । हत्थे मत्तिकं तेमेन्ति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, मत्तिकादोणिक”न्ति । मत्तिका दुग्गन्धा होति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, वासेतु”न्ति । जन्ताघरे अगि कायं डहति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, उदकं अतिहरितु”न्ति । पातियापि पत्तेनपि उदकं अतिहरन्ति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, उदकट्टानं, उदकसरावक”न्ति । जन्ताघरं तिणच्छदनं न सेदेति [तिणच्छादनेन छादेति (क०)] ...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा उल्लित्तावलित्तं कातु”न्ति । जन्ताघरं चिक्खल्लं होति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, सन्थरितुं तयो सन्थरे — इड्डकासन्थरं, सिलासन्थरं, दारुसन्थरं”न्ति । चिक्खल्लंयेव होति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, धोवितु”न्ति । उदकं सन्तिट्ठति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, उदकनिद्धमन”न्ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू जन्ताघरे छमाय निसीदन्ति, गत्तानि कण्डूवन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, जन्ताघरपीठ”न्ति । तेन खो पन समयेन जन्ताघरं अपरिक्खित्तं होति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, परिक्खपितुं तयो पाकारे — इड्डकापाकारं, सिलापाकारं, दारुपाकारं”न्ति । कोट्टको न होति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, कोट्टक”न्ति । कोट्टको नीचवत्थुको होति, उदकेन ओत्थरिय्यति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चवत्थुकं कातु”न्ति । चयो परिपतति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, चिनितुं तयो चये — इड्डकाचयं, सिलाचयं, दारुचयं”न्ति । आरोहन्ता विहज्जन्ति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, तयो सोपाने — इड्डकासोपानं, सिलासोपानं, दारुसोपानं”न्ति । आरोहन्ता परिपतन्ति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, आलम्बनबाह”न्ति । कोट्टकस्स कवाटं न होति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, कवाटं पिट्टसङ्घाटं उदुक्खलिकं उत्तरपासकं अगळवट्टिकं कपिसीसकं सूचिकं घटिकं ताळच्छिदं आविज्जनछिदं आविज्जनरज्जु”न्ति । कोट्टके तिणचुण्णं परिपतति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा उल्लित्तावलित्तं कातुं — सेतवण्णं काळवण्णं गेरुकपरिकम्मं मालाकम्मं लताकम्मं मकरदन्तकं पञ्चपटिकन्ति । परिवेणं चिक्खल्लं होति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, मरुम्बं उपकिरितु”न्ति । न परियापुणन्ति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, पदरसिलं निक्खपितु”न्ति । उदकं सन्तिट्ठति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, उदकनिद्धमन”न्ति ।

२६१. तेन खो पन समयेन भिक्खू नग्गा नग्गं अभिवादेन्ति...पे०... नग्गा नग्गं अभिवादापेन्ति, नग्गा नग्गस्स परिकम्मं करोन्ति, नग्गा नग्गस्स परिकम्मं कारापेन्ति, नग्गा नग्गस्स देन्ति, नग्गा पटिग्गण्हन्ति, नग्गा खादन्ति, नग्गा भुज्जन्ति, नग्गा सायन्ति, नग्गा पिवन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, नग्गेन [इदं पदं कत्थचि नत्थि] नग्गो अभिवादेतब्बो...पे०... न नग्गेन अभिवादेतब्बं... न नग्गेन [इदं पदं कत्थचि नत्थि] नग्गो अभिवादापेतब्बो... न नग्गेन अभिवादापेतब्बं... न नग्गेन नग्गस्स परिकम्मं कातब्बं... न नग्गेन नग्गस्स परिकम्मं कारापेतब्बं... न नग्गेन नग्गस्स दातब्बं... न नग्गेन पटिग्गहेतब्बं... न नग्गेन खादितब्बं... न नग्गेन भुज्जितब्बं... न नग्गेन सायितब्बं... न नग्गेन पातब्बं । यो पिवेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू जन्ताघरे छमाय चीवरं निक्खिपन्ति । चीवरं पंसुकितं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, चीवरवंसं चीवररज्जु”न्ति । देवे वस्सन्ते चीवरं ओवस्सति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, जन्ताघरसाल”न्ति । जन्ताघरसाला नीचवत्थुका होति, उदकेन ओत्थरिय्यति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चवत्थुकं कातु”न्ति । चयो परिपतति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, चिनिंतुं...पे०... आरोहन्ता विहज्जन्ति...पे०... आरोहन्ता परिपतन्ति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, आलम्बनबाह”न्ति । जन्ताघरसालाय तिणचुण्णं परिपतति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा उल्लित्तावलित्तं कातुं...पे०... चीवरवंसं चीवररज्जु”न्ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू जन्ताघरेपि उदकेपि परिकम्मं कातुं कुक्कुच्चायन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, तिस्सो पटिच्छादियो — जन्ताघरपटिच्छादिं, उदकपटिच्छादिं, वत्थपटिच्छादि”न्ति ।

तेन खो पन समयेन जन्ताघरे उदकं न होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, उदपान”न्ति । उदपानस्स कूलं लुज्जति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, चिनिंतुं तयो चये — इड्डकाचयं, सिलाचयं, दारुचयं”न्ति । उदपानो नीचवत्थुको होति, उदकेन ओत्थरिय्यति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चवत्थुकं कातु”न्ति । चयो परिपतति...पे०... आरोहन्ता विहज्जन्ति...पे०... आरोहन्ता परिपतन्ति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, आलम्बनबाह”न्ति ।

२६२. तेन खो पन समयेन भिक्खू वल्लिकायपि कायबन्धनेनपि उदकं वाहेन्ति [वाहन्ति (क०)] । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, उदकवाहनरज्जु”न्ति । हत्था दुक्खा होन्ति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, तुलं करकटकं चक्कवट्टक”न्ति । भाजना बहू भिज्जन्ति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, तयो वारके — लोहवारकं, दारुवारकं, चम्मक्खण्ड”न्ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू अज्झोकासे उदकं वाहेन्ता सीतेनपि उण्हेनपि किलमन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, उदपानसाल”न्ति । उदपानसालाय तिणचुण्णं परिपतति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा उल्लित्तावलित्तं कातुं — सेतवण्णं काळवण्णं गेरुकपरिकम्मं मालाकम्मं लताकम्मं मकरदन्तकं पञ्चपटिकं चीवरवंसं चीवररज्जु”न्ति । उदपानो अपारुतो होति, तिणचुण्णेहिपि पंसुकेहिपि ओकिरिय्यति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, अपिधान”न्ति । उदकभाजनं न संविज्जति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, उदकदोणिं उदककटाह”न्ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू आरामे तहं तहं नहायन्ति । आरामो चिक्खल्लो होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, चन्दनिक”न्ति । चन्दनिका पाकटा होति । भिक्खू हिरियन्ति नहायितुं...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, परिक्खिपितुं तयो पाकारे — इड्डकापाकारं, सिलापाकारं, दारुपाकार”न्ति । चन्दनिका चिक्खल्लो होति...पे०...

“अनुजानामि, भिक्खवे, सन्थरितुं तयो सन्थरे — इट्ठकासन्थरं, सिलासन्थरं, दारुसन्थरं”न्ति । उदकं सन्तिट्ठति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, उदकनिद्धमन”न्ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खूनं गत्तानि सीतिगतानि होन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, उदकपुञ्छनिं चोळकेनपि पच्चुद्धरितु”न्ति ।

२६३. तेन खो पन समयेन अज्जतरो उपासको सङ्गस्स अत्थाय पोक्खरणिं कारेतुकामो होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, पोक्खरणि”न्ति । पोक्खरणिया कूलं लुज्जति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, चिनिंतुं तयो चये — इट्ठकाचयं, सिलाचयं, दारुचयं”न्ति । आरोहन्ता विहज्जन्ति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, तयो सोपाने — इट्ठकासोपानं, सिलासोपानं, दारुसोपानं”न्ति । आरोहन्ता परिपतन्ति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, आलम्बनबाह”न्ति । पोक्खरणिया उदकं पुराणं होति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, उदकमातिकं उदकनिद्धमन”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु सङ्गस्स अत्थाय निल्लेखं जन्ताघरं कत्तुकामो होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, निल्लेखं जन्ताघर”न्ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू चातुमासं निसीदनेन विप्पवसन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “न, भिक्खवे, चातुमासं निसीदनेन विप्पवसितब्बं । यो विप्पवसेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

२६४. तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू पुप्फाभिकिण्णेषु सयनेसु सयन्ति । मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनोति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, पुप्फाभिकिण्णेषु सयनेसु सयितब्बं । यो सयेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन मनुस्सा गन्धम्पि मालम्पि आदाय आरामं आगच्छन्ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता न पटिगण्हन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, गन्धं गहेत्वा कवाटे पज्जङ्गलिकं दातुं, पुप्फं गहेत्वा विहारे एकमन्तं निक्खिपितु”न्ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्गस्स नमतकं उप्पन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, नमतक”न्ति । अथ खो भिक्खूनं एतदहोसि — “नमतकं अधिट्ठातब्बं नु खो उदाहु विकप्पेतब्ब”न्ति...पे०... “न, भिक्खवे, नमतकं अधिट्ठातब्बं, न विकप्पेतब्ब”न्ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू आसित्तकूपधाने भुज्जन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनोति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “न, भिक्खवे, आसित्तकूपधाने भुज्जितब्बं । यो भुज्जेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु गिलानो होति । सो भुज्जमानो न सक्कोति हत्थेन पत्तं सन्धारेतुं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, मळोरिक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू एकभाजनेपि भुज्जन्ति...पे०... एकथालकेपि पिवन्ति, एकमज्जेपि तुवट्टेन्ति,

एकत्थरणापि तुवट्टेन्ति, एकपावुरणापि तुवट्टेन्ति, एकत्थरणपावुरणापि तुवट्टेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनोति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, एकभाजने भुज्जितब्बं...पे०... न एकथालके पातब्बं... न एकमज्जे तुवट्टितब्बं... न एकत्थरणा [न एकत्थरणे] तुवट्टितब्बं... न एकपावुरणा [न एकपावुरणे] तुवट्टितब्बं... न एकत्थरणपावुरणा [न एकत्थरणपावुरणे (स्या०)] तुवट्टितब्बं । यो तुवट्टेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

२६५. तेन खो पन समयेन वट्ठो लिच्छवी मेत्तियभूमजकानं भिक्खूनं सहायो होति । अथ खो वट्ठो लिच्छवी येन मेत्तियभूमजका भिक्खू तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा मेत्तियभूमजके भिक्खू एतदवोच — “वन्दामि अय्या”ति । एवं वुत्ते मेत्तियभूमजका भिक्खू नालपिंसु । दुतियम्पि खो वट्ठो लिच्छवी मेत्तियभूमजके भिक्खू एतदवोच — “वन्दामि अय्या”ति । दुतियम्पि खो मेत्तियभूमजका भिक्खू नालपिंसु । ततियम्पि खो वट्ठो लिच्छवी मेत्तियभूमजके भिक्खू एतदवोच — “वन्दामि अय्या”ति । ततियम्पि खो मेत्तियभूमजका भिक्खू नालपिंसु । “क्याहं अय्यानं अपरज्झामि, किस्स मं अय्या नालपन्ती”ति? “तथा हि पन त्वं, आवुसो वट्ठ, अम्हे दब्बेन मल्लपुत्तेन विहेठियमाने अज्झुपेक्खसी”ति । “क्याहं अय्या करोमी”ति? “सचे खो त्वं, आवुसो वट्ठ, इच्छेय्यासि, अज्जेव भगवा आयस्मन्तं दब्बं मल्लपुत्तं नासापेय्या”ति । “क्याहं अय्या करोमि, किं मया सक्का कातु”न्ति? “एहि त्वं, आवुसो वट्ठ, येन भगवा तेनुपसङ्गम, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं एवं वदेहि — ‘इदं, भन्ते, नच्छन्नं नप्पतिरूपं । यायं, भन्ते, दिसा अभया अनीतिका अनुपदवा सायं दिसा सभया सईतिका सउपदवा; यतो निवातं ततो सवातं; उदकं मज्जे आदित्तं; अय्येन मे दब्बेन मल्लपुत्तेन पजापति दूसिता”ति । “एवं अय्या”ति खो वट्ठो लिच्छवी मेत्तियभूमजकानं भिक्खूनं पटिस्सुत्वा येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो वट्ठो लिच्छवी भगवन्तं एतदवोच — “इदं, भन्ते, नच्छन्नं नप्पतिरूपं । यायं, भन्ते, दिसा अभया अनीतिका अनुपदवा सायं दिसा सभया सईतिका सउपदवा; यतो निवातं ततो सवातं; उदकं मज्जे आदित्तं; अय्येन मे दब्बेन मल्लपुत्तेन पजापति दूसिता”ति ।

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा आयस्मन्तं दब्बं मल्लपुत्तं पटिपुच्छि — “सरसि त्वं, दब्ब, एवरूपं कत्ता यथायं वट्ठो आहा”ति? “यथा मं, भन्ते, भगवा जानाती”ति । दुतियम्पि खो भगवा...पे०... ततियम्पि खो भगवा आयस्मन्तं दब्बं मल्लपुत्तं एतदवोच — “सरसि त्वं, दब्ब, एवरूपं कत्ता यथायं वट्ठो आहा”ति? “यथा मं, भन्ते, भगवा जानाती”ति । “न खो, दब्ब, दब्बा एवं निब्बेठेन्ति । सचे तथा कतं, कतन्ति वदेहि; सचे अकतं, अकतन्ति वदेही”ति । “यतो अहं, भन्ते, जातो नाभिजानामि सुपिनन्तेनपि मेथुनं धम्मं पटिसेविता, पगेव जागरो”ति । अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि — “तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो वट्ठस्स लिच्छविस्स पत्तं निक्कुज्जतु, असम्भोगं सङ्घेन करोतु ।

“अट्ठहि, भिक्खवे, अट्ठेहि समन्नागतस्स उपासकस्स पत्तो निक्कुज्जितब्बो — भिक्खूनं अलाभाय परिसक्कति, भिक्खूनं अनत्थाय परिसक्कति, भिक्खूनं अवासाय [अनावासाय (स्या०)] परिसक्कति, भिक्खू अक्कोसति परिभासति, भिक्खू भिक्खूहि भेदेति, बुद्धस्स अवण्णं भासति, धम्मस्स अवण्णं भासति, सङ्घस्स अवण्णं भासति । अनुजानामि, भिक्खवे, इमेहि अट्ठहङ्गेहि समन्नागतस्स उपासकस्स पत्तं निक्कुज्जितुं । एवञ्च पन, भिक्खवे, निक्कुज्जितब्बो । व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो —

२६६. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । वट्ठो लिच्छवी आयस्मन्तं दब्बं मल्लपुत्तं अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्वंसेति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो वट्ठस्स लिच्छविस्स पत्तं निक्कुज्जेय्य, असम्भोगं सङ्घेन करेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। वड्ढो लिच्छवी आयस्मन्तं दब्बं मल्लपुत्तं अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धंसेति। सङ्घो वड्ढस्स लिच्छविस्स पत्तं निक्कुज्जति, असम्भोगं सङ्घेन करोति। यस्सायस्मतो खमति वड्ढस्स लिच्छविस्स पत्तस्स निक्कुज्जना, असम्भोगं सङ्घेन करणं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

“निक्कुज्जितो सङ्घेन वड्ढस्स लिच्छविस्स पत्तो, असम्भोगो सङ्घेन। खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति।

अथ खो आयस्मा आनन्दो पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन वड्ढस्स लिच्छविस्स निवेसनं तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा वड्ढं लिच्छविं एतदवोच — “सङ्घेन ते, आवुसो वड्ढ, पत्तो निक्कुज्जितो। असम्भोगोसि सङ्घेना”ति। अथ खो वड्ढो लिच्छवी — सङ्घेन किर मे पत्तो निक्कुज्जितो, असम्भोगोमि किर सङ्घेनाति — तत्थेव मुच्छितो पपतो। अथ खो वड्ढस्स लिच्छविस्स मित्तामच्चा जातिसालोहिता वड्ढं लिच्छविं एतदवोचुं — “अलं, आवुसो वड्ढ, मा सोचि, मा परिदेवि। मयं भगवन्तं पसादेस्साम भिक्खुसङ्घञ्चा”ति।

अथ खो वड्ढो लिच्छवी सपुत्तदारो समित्तामच्चो सजातिसालोहितो अल्लवत्थो अल्लकेसो येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवतो पादेसु सिरसा निपतित्वा भगवन्तं एतदवोच — “अच्चयो मं, भन्ते, अच्चगमा यथाबालं यथामूळं यथाअकुसलं, योहं अय्यं दब्बं मल्लपुत्तं अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धंसेसिं। तस्स मे, भन्ते, भगवा अच्चयं अच्चयतो पटिगण्हातु आयतिं संवराया”ति। “तग्घ त्वं, आवुसो वड्ढ, अच्चयो अच्चगमा यथाबालं यथामूळं यथाअकुसलं, यं त्वं दब्बं मल्लपुत्तं अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धंसेसि। यतो च खो त्वं, आवुसो वड्ढ, अच्चयं अच्चयतो दिस्वा यथाधम्मं पटिकरोसि, तं ते मयं पटिगण्हाम। वुड्ढिहेसा, आवुसो वड्ढ, अरियस्स विनये यो अच्चयं अच्चयतो दिस्वा यथाधम्मं पटिकरोति, आयतिं संवरं आपज्जती”ति। अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि — “तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो वड्ढस्स लिच्छविस्स पत्तं उक्कुज्जतु, सम्भोगं सङ्घेन करोतु।

“अट्ठहि, भिक्खवे, अट्ठेहि समन्नागतस्स उपासकस्स पत्तो उक्कुज्जितब्बो — न भिक्खूनं अलाभाय परिसक्कति, न भिक्खूनं अनत्थाय परिसक्कति, न भिक्खूनं अवासाय परिसक्कति, न भिक्खू अक्कोसति परिभासति, न भिक्खू भिक्खूहि भेदेति, न बुद्धस्स अवण्णं भासति, न धम्मस्स अवण्णं भासति, न सङ्घस्स अवण्णं भासति। अनुजानामि, भिक्खवे, इमेहि अट्ठहङ्गेहि समन्नागतस्स उपासकस्स पत्तं उक्कुज्जितुं। एवञ्च पन, भिक्खवे, उक्कुज्जितब्बो। तेन, भिक्खवे, वड्ढेन लिच्छविना सङ्घं उपसङ्गमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा भिक्खूनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अज्जलिं पगगहेत्वा एवमस्स वचनीयो — ‘सङ्घेन मे, भन्ते, पत्तो निक्कुज्जितो, असम्भोगोमि सङ्घेन। सोहं, भन्ते, सम्मा वत्तामि, लोमं पातेमि, नेत्थारं वत्तामि, सङ्घं पत्तुक्कुज्जनं याचामी’ति। दुतियम्पि याचितब्बो। ततियम्पि याचितब्बो। व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो —

२६७. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। सङ्घेन वड्ढस्स लिच्छविस्स पत्तो निक्कुज्जितो, असम्भोगो सङ्घेन। सो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, सङ्घं पत्तुक्कुज्जनं याचति। यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो वड्ढस्स लिच्छविस्स पत्तं उक्कुज्जेय्य, सम्भोगं सङ्घेन करेय्य। एसा जति।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। सङ्घेन वड्ढस्स लिच्छविस्स पत्तो निक्कुज्जितो, असम्भोगो सङ्घेन। सो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, सङ्घं पत्तुक्कुज्जनं याचति। सङ्घो वड्ढस्स लिच्छविस्स पत्तं उक्कुज्जति, सम्भोगं सङ्घेन करोति।

यस्सायस्मतो खमति वड्डस्स लिच्छविस्स पत्तस्स उक्कुज्जना, सम्भोगं सङ्गेन करणं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“उक्कुज्जितो सङ्गेन वड्डस्स लिच्छविस्स पत्तो, सम्भोगो सङ्गेन । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

२६८. अथ खो भगवा वेसालियं यथाभिरन्तं विहरित्वा येन भग्गा तेन चारिकं पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन भग्गा तदवसरि । तत्र सुदं भगवा भग्गेसु विहरति सुसुमारगिरे [सुसुमारगिरे (सी० स्या०), संसुमारगिरे (क०)] भेसकळावने मिगदाये । तेन खो पन समयेन बोधिस्स राजकुमारस्स कोकनदो [कोकनुदो (क०)] नाम पासादो अचिरकारितो होति, अनज्झावुत्थो समणेन वा ब्राह्मणेन वा केनचि वा मनुस्सभूतेन । अथ खो बोधि राजकुमारो सज्जिकापुत्तं माणवं आमन्तेसि — “एहि त्वं, सम्म सज्जिकापुत्त, येन भगवा तेनुपसङ्कम, उपसङ्कमित्वा मम वचनेन भगवतो पादे सिरसा वन्द; अप्पाबाधं अप्पातङ्कं लहुट्ठानं बलं फासुविहारं पुच्छ — ‘बोधि, भन्ते, राजकुमारो भगवतो पादे सिरसा वन्दति, अप्पाबाधं अप्पातङ्कं लहुट्ठानं बलं फासुविहारं पुच्छती’ति । एवञ्च वदेहि — ‘अधिवासेतु किर, भन्ते, भगवा बोधिस्स राजकुमारस्स स्वातनाय भत्तं सद्धिं भिक्खुसङ्गेना’”ति । “एवं भो”ति खो सज्जिकापुत्तो माणवो बोधिस्स राजकुमारस्स पटिस्सुत्वा येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवता सद्धिं सम्मोदि, सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो सज्जिकापुत्तो माणवो भगवन्तं एतदवोच — “बोधि खो राजकुमारो भोतो गोतमस्स पादे सिरसा वन्दति, अप्पाबाधं अप्पातङ्कं लहुट्ठानं बलं फासुविहारं पुच्छति । एवञ्च वदेति — ‘अधिवासेतु किर भवं गोतमो बोधिस्स राजकुमारस्स स्वातनाय भत्तं सद्धिं भिक्खुसङ्गेना’”ति । अधिवासेसि भगवा तुण्हीभावेन । अथ खो सज्जिकापुत्तो माणवो भगवतो अधिवासनं विदित्वा उट्ठायासना येन बोधि राजकुमारो तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा बोधिं राजकुमारं एतदवोच — “अवोचुम्ह खो मयं भोतो वचनेन तं भवन्तं गोतमं — ‘बोधि खो राजकुमारो भोतो गोतमस्स पादे सिरसा वन्दति, अप्पाबाधं अप्पातङ्कं लहुट्ठानं बलं फासुविहारं पुच्छति । एवञ्च वदेति — अधिवासेतु किर भवं गोतमो बोधिस्स राजकुमारस्स स्वातनाय भत्तं सद्धिं भिक्खुसङ्गेना’ति । अधिवुत्थञ्च पन समणेन गोतमेना”ति ।

अथ खो बोधि राजकुमारो तस्सा रत्तिया अच्चयेन पणीतं खादनीयं भोजनीयं पटियादापेत्वा, कोकनदञ्च पासादं ओदातेहि दुस्सेहि सन्थरापेत्वा याव पच्छिमसोपानकळेवरा, सज्जिकापुत्तं माणवं आमन्तेसि — “एहि त्वं, सम्म सज्जिकापुत्त, येन भगवा तेनुपसङ्कम, उपसङ्कमित्वा भगवतो कालं आरोचेहि — ‘कालो, भन्ते निद्धितं भत्त’”न्ति । “एवं भो”ति खो सज्जिकापुत्तो माणवो बोधिस्स राजकुमारस्स पटिस्सुत्वा येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवतो कालं आरोचेसि — “कालो, भो गोतम, निद्धितं भत्त’”न्ति ।

अथ खो भगवा पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन बोधिस्स राजकुमारस्स निवेसनं तेनुपसङ्कमि । तेन खो पन समयेन बोधि राजकुमारो बहिद्वारकोट्टके ठितो होति, भगवन्तं आगमयमानो । अद्दसा खो बोधि राजकुमारो भगवन्तं दूरतोव आगच्छन्तं । दिस्वान ततो पच्चुगन्त्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा पुरेक्खत्वा येन कोकनदो पासादो तेनुपसङ्कमि । अथ खो भगवा पच्छिमसोपानकळेवरं निस्साय अट्ठासि । अथ खो बोधि राजकुमारो भगवन्तं एतदवोच — “अक्कमतु, भन्ते, भगवा दुस्सानि, अक्कमतु सुगतो दुस्सानि, यं मम अस्स दीघरत्तं हिताय सुखाया”ति । एवं वुत्ते भगवा तुण्ही अहोसि । दुतियम्पि खो...पे०... ततियम्पि खो बोधि राजकुमारो भगवन्तं एतदवोच — “अक्कमतु, भन्ते, भगवा दुस्सानि, अक्कमतु सुगतो दुस्सानि, यं मम अस्स दीघरत्तं हिताय सुखाया”ति । अथ खो भगवा आयस्मन्तं आनन्दं अपलोकेसि । अथ खो आयस्मा आनन्दो बोधिं राजकुमारं एतदवोच — “संहरन्तु, राजकुमार, दुस्सानि । न भगवा चेलपटिकं [चेलपत्तिकं (सी०)]

अक्कमिस्सति पच्छिमं जनतं तथागतो अनुकम्पती”ति ।

अथ खो बोधि राजकुमारो दुस्सानि संहरापेत्वा उपरिकोकनदे पासादे आसनं पञ्जपेसि । अथ खो भगवा कोकनदं पासादं अभिरुहत्वा पञ्जत्ते आसने निसीदि सद्धिं भिक्खुसङ्घेन । अथ खो बोधि राजकुमारो बुद्धप्पमुखं भिक्खुसङ्घं पणीतेन खादनीयेन भोजनीयेन सहत्था सन्तप्पेत्वा सम्पवारेत्वा, भगवन्तं भुत्ताविं ओनीतपत्तपाणिं, एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो बोधिं राजकुमारं भगवा धम्मिया कथाय सन्दस्सेत्वा समादपेत्वा समुत्तेजेत्वा सम्पहंसेत्वा उट्ठायासना पक्कामि । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, चेलपटिका अक्कमितब्बा । यो अक्कमेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरा इत्थी अपगतगम्भा भिक्खू निमन्तेत्वा दुस्सं पञ्जपेत्वा एतदवोच — “अक्कमथ, भन्ते, दुस्स”न्ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता न अक्कमन्ति । “अक्कमथ, भन्ते, दुस्सं मङ्गलत्थाया”ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता न अक्कमिंसु । अथ खो सा इत्थी उज्झायति खिय्यति विपाचेति — “कथञ्चि नाम अय्या मङ्गलत्थाय याचियमाना चेलप्पटिकं न अक्कमिस्सन्ती”ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू तस्सा इत्थिया उज्झायन्तिया खिय्यन्तिया विपाचेन्तिया । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “गिही, भिक्खवे, मङ्गलिका । अनुजानामि, भिक्खवे, गिहीनं मङ्गलत्थाय याचियमानेन चेलप्पटिकं अक्कमितु”न्ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू धोतपादकं अक्कमितुं कुक्कुच्चायन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, धोतपादकं अक्कमितु”न्ति ।

दुतियभाणवारो निड्डितो ।

२६९. अथ खो भगवा भग्गेसु यथाभिरन्तं विहरित्वा येन सावत्थि तेन चारिकं पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन सावत्थि तदवसरि । तत्र सुदं भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । अथ खो विसाखा मिगारमाता घटकञ्च कतकञ्च सम्मज्जनिञ्च आदाय येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्ना खो विसाखा मिगारमाता भगवन्तं एतदवोच — “पटिग्गणहातु मे, भन्ते, भगवा घटकञ्च कतकञ्च सम्मज्जनिञ्च, यं मम अस्स दीघरत्तं हिताय सुखाया”ति । पटिग्गहेसि भगवा घटकञ्च सम्मज्जनिञ्च । न भगवा कतकं पटिग्गहेसि । अथ खो भगवा विसाखं मिगारमातरं धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि । अथ खो विसाखा मिगारमाता भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सिता समादपिता समुत्तेजिता सम्पहंसिता उट्ठायासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कामि ।

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, घटकञ्च सम्मज्जनिञ्च । न, भिक्खवे, कतकं परिभुज्जितब्बं । यो परिभुज्जेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, तिस्सो पादधंसनियो — सक्खरं, कथलं, समुद्दफेणक”न्ति ।

अथ खो विसाखा मिगारमाता विधूपनञ्च तालवण्टञ्च [तालवण्डञ्च (क०)] आदाय येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्ना खो विसाखा मिगारमाता भगवन्तं एतदवोच — “पटिग्गणहातु मे, भन्ते, भगवा विधूपनञ्च तालवण्टञ्च, यं मम अस्स दीघरत्तं हिताय सुखाया”ति । पटिग्गहेसि भगवा

विधूपनञ्च तालवण्टञ्च ।

अथ खो भगवा विसाखं मिगारमातरं धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि...पे०... पदक्खिणं कत्वा पक्कामि । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, विधूपनञ्च तालवण्टञ्चा”ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्गस्स मकसबीजनी उप्पन्ना होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, मकसबीजनि”न्ति । चामरिबीजनी उप्पन्ना होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, चामरिबीजनी धारेतब्बा । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, तिस्सो बीजनियो — वाकमयं, उसीरमयं, मोरपिञ्छमय”न्ति ।

२७०. तेन खो पन समयेन सङ्गस्स छत्तं उप्पन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, छत्त”न्ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू छत्तप्पगगहिता [छत्तं पग्गहेत्वा (क०)] आहिण्डन्ति । तेन खो पन समयेन अञ्जतरो उपासको सम्बहुलेहि आजीवकसावकेहि सद्धिं उय्यानं अगमासि । अद्दसासुं खो ते आजीवकसावका छब्बगिये भिक्खू दूरतोव छत्तप्पगगहिते आगच्छन्ते । दिस्वान तं उपासकं एतदवोचुं — “एते खो, अय्या [अय्यो (क०)], तुम्हाकं भदन्ता छत्तप्पगगहिता आगच्छन्ति, सेय्यथापि गणकमहामत्ता”ति । “नाय्या एते भिक्खू, परिब्बाजका”ति । “भिक्खू न भिक्खू”ति अभ्भुतं अकंसु । अथ खो सो उपासको उपगते सञ्जानित्वा उज्झायति खिय्यति विपाचेति — “कथञ्चि नाम भदन्ता छत्तप्पगगहिता आहिण्डिस्सन्ती”ति! अस्सोसुं खो भिक्खू तस्स उपासकस्स उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “सच्चं किर, भिक्खवे...पे०... “सच्चं भगवा”ति...पे०... विगरहित्वा...पे०... धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, छत्तं धारेतब्बं । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु गिलानो होति । तस्स भिक्खुनो विना छत्तं न फासु होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानस्स छत्तं धारेतु”न्ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू — गिलानस्सेव भगवता छत्तं अनुज्जातं नो अगिलानस्साति — आरामे आरामूपचारे छत्तं धारेतुं कुक्कुच्चायन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, अगिलानेनपि आरामे आरामूपचारे छत्तं धारेतु”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु सिक्काय पत्तं उट्टित्वा दण्डे आलगित्वा विकाले अञ्जतरेन गामद्वारेन अतिक्कमति । मनुस्सा — ‘एसय्यो चोरो गच्छति, असिस्स विज्जोतलती’ति अनुपतित्वा गहेत्वा सञ्जानित्वा मुज्जिंसु । अथ खो सो भिक्खु आरामं गन्त्वा भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि । “किं पन त्वं, आवुसो, दण्डसिक्कं धारेसी”ति? “एवमावुसो”ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम भिक्खु दण्डसिक्कं धारेस्ससी”ति! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “सच्चं भगवा”ति...पे०... विगरहित्वा...पे०... धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, दण्डसिक्का धारेतब्बा । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु गिलानो होति, न सक्कोति विना दण्डेन आहिण्डितुं। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। “अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानस्स भिक्खुनो दण्डसम्मुतिं दातुं। एवञ्च पन, भिक्खवे, दातब्बा। तेन गिलानेन भिक्खुना सङ्घं उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा वुड्ढानं भिक्खूनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो — ‘अहं, भन्ते, गिलानो; न सक्कोमि विना दण्डेन आहिण्डितुं। सोहं, भन्ते, सङ्घं दण्डसम्मुतिं याचामी’ति। दुतियम्पि याचितब्बा। ततियम्पि याचितब्बा। ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। अयं इत्थन्नामो भिक्खु गिलानो, न सक्कोति विना दण्डेन आहिण्डितुं। सो सङ्घं दण्डसम्मुतिं याचति। यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो दण्डसम्मुतिं ददेय्य। एसा जत्ति।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। अयं इत्थन्नामो भिक्खु गिलानो, न सक्कोति विना दण्डेन आहिण्डितुं। सो सङ्घं दण्डसम्मुतिं याचति। सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो दण्डसम्मुतिं देति। यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो दण्डसम्मुतिया दानं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

“दिन्ना सङ्घेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो दण्डसम्मुति। खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी’ति।

२७१. तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु गिलानो होति, न सक्कोति विना सिक्काय पत्तं परिहरितुं। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। “अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानस्स भिक्खुनो सिक्कासम्मुतिं दातुं। एवञ्च पन, भिक्खवे, दातब्बा। तेन गिलानेन भिक्खुना सङ्घं उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा वुड्ढानं भिक्खूनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो — ‘अहं, भन्ते, गिलानो; न सक्कोमि विना सिक्काय पत्तं परिहरितुं। सोहं, भन्ते, सङ्घं सिक्कासम्मुतिं याचामी’ति। दुतियम्पि याचितब्बा। ततियम्पि याचितब्बा। ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। अयं इत्थन्नामो भिक्खु गिलानो, न सक्कोति विना सिक्काय पत्तं परिहरितुं। सो सङ्घं सिक्कासम्मुतिं याचति। यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सिक्कासम्मुतिं ददेय्य। एसा जत्ति।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। अयं इत्थन्नामो भिक्खु गिलानो, न सक्कोति विना सिक्काय पत्तं परिहरितुं। सो सङ्घं सिक्कासम्मुतिं याचति। सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सिक्कासम्मुतिं देति। यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सिक्कासम्मुतिया दानं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

“दिन्ना सङ्घेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सिक्कासम्मुति। खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी’ति।

२७२. तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु गिलानो होति, न सक्कोति विना दण्डेन आहिण्डितुं, न सक्कोति विना सिक्काय पत्तं परिहरितुं। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। “अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानस्स भिक्खुनो दण्डसिक्कासम्मुतिं दातुं। एवञ्च पन, भिक्खवे, दातब्बा। तेन गिलानेन भिक्खुना सङ्घं उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा वुड्ढानं भिक्खूनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो — ‘अहं, भन्ते, गिलानो; न सक्कोमि विना दण्डेन आहिण्डितुं; न सक्कोमि विना सिक्काय पत्तं परिहरितुं। सोहं, भन्ते, सङ्घं दण्डसिक्कासम्मुतिं याचामी’ति। दुतियम्पि याचितब्बा। ततियम्पि याचितब्बा। ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो। अयं इत्थन्नामो भिक्खु गिलानो, न सक्कोति विना दण्डेन आहिण्डितुं, न सक्कोति विना सिक्काय पत्तं परिहरितुं। सो सङ्गं दण्डसिक्कासम्मुतिं याचति। यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्गो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो दण्डसिक्कासम्मुतिं ददेय्य। एसा जत्ति।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो। अयं इत्थन्नामो भिक्खु गिलानो न सक्कोति विना दण्डेन आहिण्डितुं, न सक्कोति विना सिक्काय पत्तं परिहरितुं। सो सङ्गं दण्डसिक्कासम्मुतिं याचति। सङ्गो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो दण्डसिक्कासम्मुतिं देति। यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो दण्डसिक्कासम्मुतिया दानं, सो तुणहस्स; यस्स नखमति, सो भासेय्य।

“दिन्ना सङ्गेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो दण्डसिक्कासम्मुति। खमति सङ्गस्स, तस्मा तुणही, एवमेतं धारयामी”ति।

२७३. तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु रोमन्थको [रोमङ्गको (क०)] होति। सो रोमन्थित्वा रोमन्थित्वा अज्जोहरति। भिक्खू उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “विकालायं [कथं हि नाम विकालायं(क०)] भिक्खु भोजनं भुज्जती”ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। “एसो, भिक्खवे, भिक्खु अचिरंगोयोनिया चुतो। अनुजानामि, भिक्खवे, रोमन्थकस्स रोमन्थनं। न च, भिक्खवे, बहिमुखद्वारं नीहरित्वा अज्जोहरितब्बं। यो अज्जोहरेय्य, यथाधम्मो कारेतब्बो”ति।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स पूगस्स सङ्गभत्तं होति। भत्तगो बहुसित्थानि पकिरियंसु [विप्पकिरीयंसु (सी०), परिकिरिंसु (स्या०)]। मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथज्झि नाम समणा सक्कपुत्तिया ओदने दिव्यमाने न सक्कच्चं पटिग्गहेस्सन्ति, एकमेकं सित्थं कम्मसतेन निट्ठायती”ति! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं। अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। “अनुजानामि, भिक्खवे, यं दिव्यमानं पतति, तं सामं गहेत्वा परिभुज्जितुं। परिच्चत्तं तं, भिक्खवे, दायकेही”ति।

२७४. तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु दीघेहि नखेहि पिण्डाय चरति। अज्जतरा इत्थी पस्सित्वा तं भिक्खुं एतदवोच — “एहि, भन्ते, मेथुनं धम्मं पटिसेवा”ति। “अलं, भगिनि, नेतं कप्पती”ति। “सचे खो त्वं, भन्ते, नप्पटिसेविस्ससि, इदानीहं अत्तनो नखेहि गत्तानि विलिखित्वा कुप्पं करिस्सामि — अयं मं भिक्खु विप्पकरोती”ति। “पजानाहि त्वं, भगिनी”ति। अथ खो सा इत्थी अत्तनो नखेहि गत्तानि विलिखित्वा कुप्पं अकासि — अयं मं भिक्खु विप्पकरोतीति। मनुस्सा उपधावित्वा तं भिक्खुं अग्गहेसुं। अहसासुं खो ते मनुस्सा तस्सा इत्थिया नखे छविम्पि लोहितम्पि। दिस्वान — इमिस्सायेव इत्थिया इदं कम्मं, अकारको भिक्खूति — तं भिक्खुं मुज्जिंसु। अथ खो सो भिक्खु आरामं गन्त्वा भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि। “किं पन त्वं, आवुसो, दीघे नखे धारेसी”ति? “एवमावुसो”ति। ये ते भिक्खू अप्पिच्छा... पे०... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथज्झि नाम भिक्खु दीघे नखे धारेस्ससी”ति! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। “न, भिक्खवे, दीघा नखा धारेतब्बा। यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति।

तेन खो पन समयेन भिक्खू नखेनपि नखं छिन्दन्ति, मुखेनपि नखं छिन्दन्ति, कुट्टेपि घंसन्ति। अङ्गुलियो दुक्खा होन्ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। “अनुजानामि, भिक्खवे, नखच्छेदनं”ति। सलोहितं नखं छिन्दन्ति। अङ्गुलियो दुक्खा होन्ति... पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, मंसप्पमाणेन नखं छिन्दितुं”ति।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू वीसतिमट्ठं [वीसतिमट्ठं (सी०)] कारापेन्ति। मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनीति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। “न, भिक्खवे, वीसतिमट्ठं कारापेतब्बं। यो

कारापेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स। अनुजानामि, भिक्खवे, मलमत्तं अपकट्ठितु”न्ति।

२७५. तेन खो पन समयेन भिक्खूनां केसा दीघा होन्ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। “उस्सहन्ति पन, भिक्खवे, भिक्खू अज्जमज्जं केसे ओरोपेतु”न्ति? “उस्सहन्ति भगवा”ति। अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा...पे०... भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, खुरं खुरसिलं खुरसिपाटिकं नमतकं सब्बं खुरभण्ड”न्ति।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू मस्सुं कप्पापेन्ति...पे०... मस्सुं वट्ठापेन्ति... गोलोमिकं कारापेन्ति... चतुरस्सकं कारापेन्ति... परिमुखं कारापेन्ति... अट्ठदुकं [अट्ठुरकं (सी०), अट्ठुरुकं (स्या०)] कारापेन्ति... दाठिकं ठपेन्ति... सम्बाधे लोमं संहरापेन्ति। मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनोति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। “न, भिक्खवे, मस्सु कप्पापेतब्बं...पे०... न मस्सु वट्ठापेतब्बं... न गोलोमिकं कारापेतब्बं... न चतुरस्सकं कारापेतब्बं... न परिमुखं कारापेतब्बं... न अट्ठदुकं कारापेतब्बं... न दाठिका ठपेतब्बा... न सम्बाधे लोमं संहरापेतब्बं। यो संहरापेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो सम्बाधे वणो होति। भेसज्जं न सन्तिट्ठति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। “अनुजानामि, भिक्खवे, आबाधप्पच्चया सम्बाधे लोमं संहरापेतु”न्ति।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू कत्तरिकाय केसे छेदापेन्ति। मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनोति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। “न, भिक्खवे, कत्तरिकाय केसा छेदापेतब्बा। यो छेदापेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो सीसे वणो होति, न सक्कोति खुरेन केसे ओरोपेतुं। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। “अनुजानामि, भिक्खवे, आबाधप्पच्चया कत्तरिकाय केसे छेदापेतु”न्ति।

तेन खो पन समयेन भिक्खू दीघानि नासिकालोमानि धारेन्ति। मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि पिसाचिल्लिकाति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। “न, भिक्खवे, दीघं नासिकालोमं धारेतब्बं। यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति।

तेन खो पन समयेन भिक्खू सक्खरिकायपि मधुसित्थकेनपि नासिकालोमं गाहापेन्ति। नासिका दुक्खा होन्ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। “अनुजानामि, भिक्खवे, सण्डास”न्ति।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू पलितं गाहापेन्ति। मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनोति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। “न, भिक्खवे, पलितं गाहापेतब्बं। यो गाहापेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति।

२७६. तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो कण्णगूथकेहि कण्णा थकिता होन्ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। “अनुजानामि, भिक्खवे, कण्णमलहरणि”न्ति।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू उच्चावचा कण्णमलहरणियो धारेन्ति सोवण्णमयं रूपियमयं । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनोति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, उच्चावचा कण्णमलहरणियो धारेतब्बा । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्साति । अनुजानामि, भिक्खवे, अट्ठिमयं दन्तमयं विसाणमयं नळमयं वेळुमयं कट्टमयं जतुमयं फलमयं लोहमयं सङ्घनाभिमयं”न्ति ।

२७७. तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू बहुं लोहभण्डं कंसभण्डं सन्निचयं करोन्ति । मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम समणा सक्कपुत्तिया बहुं लोहभण्डं कंसभण्डं सन्निचयं करिस्सन्ति, सेय्यथापि कंसपत्थरिका”ति! भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, बहुं लोहभण्डं कंसभण्डं सन्निचयो कातब्बो । यो करेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू अज्जनिम्पि अज्जनिसलाकम्पि कण्णमलहरणिम्पि बन्धनमत्तम्पि कुक्कुच्चायन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, अज्जनिं अज्जनिसलाकं कण्णमलहरणिं बन्धनमत्तं”न्ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू सङ्घाटिपल्लत्थिकाय निसीदन्ति । सङ्घाटिया पत्ता लुज्जन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, सङ्घाटिपल्लत्थिकाय निसीदितब्बं । यो निसीदेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खू गिलानो होति । तस्स विना आयोगेन [आयोगा (सी० स्या०)] न फासु होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, आयोगं”न्ति । अथ खो भिक्खू न एतदहोसि — “कथं नु खो आयोगो कातब्बो”ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, तन्तकं वेमं कवटं [वेमकं वट्टं (सी०), वेमकं वटं (स्या०)] सलाकं सब्बं तन्तभण्डकं”न्ति ।

२७८. तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खू अकायबन्धनो गामं पिण्डाय पाविसि । तस्स रथिकाय अन्तरवासको पभस्सित्थ । मनुस्सा उक्कुट्टिमकंसु । सो भिक्खू मङ्कु अहोसि । अथ खो सो भिक्खू आरामं गन्त्वा भिक्खू न एतमत्थं आरोचेसि । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, अकायबन्धनेन गामो पविसितब्बो । यो पविसेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, कायबन्धनं”न्ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू उच्चावचानि कायबन्धनानि धारेन्ति — कलाबुकं, देडुभकं, मुरजं, महवीणं । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनोति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, उच्चावचानि कायबन्धनानि धारेतब्बानि — कलाबुकं, देडुभकं, मुरजं, महवीणं । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, द्वे कायबन्धनानि — पट्टिकं, सूकरन्तकं”न्ति । कायबन्धनस्स दसा जीरन्ति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, मुरजं महवीणं”न्ति । कायबन्धनस्स अन्तो जीरति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, सोभणं गुणकं”न्ति । कायबन्धनस्स पवनन्तो जीरति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, विधं”न्ति [वीथन्ति (सी० स्या०)] ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू उच्चावचे विधे धारेन्ति सोवण्णमयं रूपियमयं । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनोति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, उच्चावचा विधा धारेतब्बा । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, अट्ठिमयं...पे०... सङ्घनाभिमयं सुत्तमयं”न्ति ।

२७९. तेन खो पन समयेन आयस्मा आनन्दो लहुका सङ्घाटियो पारुपित्वा गामं पिण्डाय पाविसि । वातमण्डलिकाय सङ्घाटियो उक्खिपियंसु । अथ खो आयस्मा आनन्दो आरामं गन्त्वा भिक्खून् एतमत्थं आरोचेसि । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, गण्ठिकं पासक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू उच्चावचा गण्ठिकायो धारेन्ति सोवणमयं रूपियमयं । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनोति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, उच्चावचा गण्ठिका धारेतब्बा । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, अट्ठिमयं दन्तमयं विसाणमयं नळमयं वेळुमयं कट्टमयं जतुमयं फलमयं लोहमयं सङ्घनाभिमयं सुत्तमय”न्ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू गण्ठिकम्पि पासकम्पि चीवरे अप्पेन्ति । चीवरं जीरति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, गण्ठिकफलकं पासकफलक”न्ति । गण्ठिकफलकम्पि पासकफलकम्पि अन्ते अप्पेन्ति । कोट्ठो [कोणो (सी० स्या०)] विवरियति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, गण्ठिकफलकं अन्ते अप्पेतुं; पासकफलकं सत्तङ्गलं वा अट्ठङ्गलं वा ओगाहेत्वा अप्पेतु”न्ति ।

२८०. तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू गिहिनित्थं निवासेन्ति — हत्थिसोण्डकं, मच्छवाळकं, चतुकण्णकं, तालवण्टकं, सतवलिकं । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनोति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, गिहिनित्थं निवासेतब्बं — हत्थिसोण्डकं, मच्छवाळकं, चतुकण्णकं, तालवण्टकं, सतवलिकं । यो निवासेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू गिहिपारुतं पारुपन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनोति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, गिहिपारुतं पारुपितब्बं । यो पारुपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू संवेल्लियं निवासेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि रज्जो मुण्डवट्ठीति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, संवेल्लियं निवासेतब्बं । यो निवासेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

२८१. तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू उभतोकाजं हरन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि रज्जो मुण्डवट्ठीति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, उभतोकाजं हरितब्बं । यो हरेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, एकतोकाजं अन्तराकाजं सीसभारं खन्धभारं कटिभारं ओलम्बक”न्ति ।

२८२. तेन खो पन समयेन भिक्खू दन्तकट्टं न खादन्ति । मुखं दुग्गन्धं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

“पञ्चिमे, भिक्खवे, आदीनवा दन्तकट्टस्स अखादने । अचक्खुस्सं, मुखं दुग्गन्धं होति, रसहरणियो न विसुज्झन्ति, पित्तं सेम्हं भत्तं परियोनन्थति, भत्तमस्स नच्छादेति — इमे खो, भिक्खवे, पञ्च आदीनवा दन्तकट्टस्स अखादने ।

“पञ्चिमे, भिक्खवे, आनिसंसा दन्तकट्टस्स खादने । चक्खुस्सं, मुखं न दुग्गन्धं होति, रसहरणियो विसुज्झन्ति, पित्तं सेम्हं भत्तं न परियोनन्थति, भत्तमस्स छादेति — इमे खो, भिक्खवे, पञ्च आनिसंसा दन्तकट्टस्स खादने । अनुजानामि,

भिक्षवे, दन्तकट्टं”न्ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्षू दीघानि दन्तकट्टानि खादन्ति, तेहेव सामणेरं आकोटेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्षवे, दीघं दन्तकट्टं खादितब्बं । यो खादेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्षवे, अट्ठङ्गुलपरमं दन्तकट्टं, न च तेन सामणोरो आकोटेतब्बो । यो आकोटेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जरस्स भिक्षुनो अतिमटाहकं दन्तकट्टं खादन्तस्स कण्ठे विलगं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्षवे, अतिमटाहकं दन्तकट्टं खादितब्बं । यो खादेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्षवे, चतुरङ्गुलपच्छिमं [चतुरङ्गुलं पच्छिमं (क०)] दन्तकट्टं”न्ति ।

२८३. तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्षू दायं आलिम्पेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि दवडाहकाति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्षवे, दायो आलिम्पितब्बो । यो आलिम्पेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन विहारा तिणगहना होन्ति, दवडाहे ड्य्हमाने विहारा ड्य्हन्ति । भिक्षू कुक्कुच्चायन्ति पटग्गिं दातुं, परित्तं कातुं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्षवे, दवडाहे ड्य्हमाने पटग्गिं दातुं, परित्तं कातुं”न्ति ।

२८४. तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्षू रुक्खं अभिरुहन्ति, रुक्खा रुक्खं सङ्गमन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि मक्कटाति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्षवे, रुक्खो अभिरुहितब्बो । यो अभिरुहेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जरस्स भिक्षुनो कोसलेसु जनपदे सावत्थिं गच्छन्तस्स अन्तरामग्गे हत्थी परियुट्ठाति । अथ खो सो भिक्षु रुक्खमूलं उपधावित्वा कुक्कुच्चायन्तो रुक्खं न अभिरुहि । सो हत्थी अज्जेन अगमासि । अथ खो सो भिक्षु सावत्थिं गन्त्वा भिक्षून् एतमत्थं आरोचेसि । भिक्षू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्षवे, सति करणीये पोरिसं रुक्खं अभिरुहितुं आपदासु यावदत्थं”न्ति ।

२८५. तेन खो पन समयेन यमेळकेकुटा नाम [यमेळुतेकुला नाम (सी०), मेड्डकोकुट्टा नाम (स्या०)] भिक्षू द्वे भातिका होन्ति ब्राह्मणजातिका कल्याणवाचा कल्याणवाक्करणा । ते येन भगवा तेनुपसङ्गमिंसु, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिंसु । एकमन्तं निसिन्ना खो ते भिक्षू भगवन्तं एतदवोचुं — “एतरहि, भन्ते, भिक्षू नानानामा नानागोत्ता नानाजच्चा नानाकुला पब्बजिता । ते सकाय निरुत्तिया बुद्धवचनं दूसेन्ति । हन्द मयं, भन्ते, बुद्धवचनं छन्दसो आरोपेमा”ति । विगरहि बुद्धो भगवा...पे०... “कथज्झि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, एवं वक्खथ — ‘हन्द मयं, भन्ते, बुद्धवचनं छन्दसो आरोपेमा’ति । नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... विगरहित्वा...पे०... धम्मिं कथं कत्वा भिक्षू आमन्तेसि — “न, भिक्षवे, बुद्धवचनं छन्दसो आरोपेतब्बं । यो आरोपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्षवे, सकाय निरुत्तिया बुद्धवचनं परियापुणितुं”न्ति ।

२८६. तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्षू लोकायतं परियापुणन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनोति । अस्सोसुं खो भिक्षू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । अथ खो ते

भिक्षू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अपि नु खो, भिक्षवे, लोकायते सारदस्सावी इमस्मिं धम्मविनये वुद्धिं विरुळ्हि वेपुल्लं आपज्जेय्या”ति? “नोहेतं भन्ते” । “इमस्मिं वा पन धम्मविनये सारदस्सावी लोकायतं परियापुणेय्या”ति? “नोहेतं भन्ते” । “न, भिक्षवे, लोकायतं परियापुणितब्बं । यो परियापुणेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्षू लोकायतं वाचेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनोति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्षवे, लोकायतं वाचेतब्बं । यो वाचेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

२८७. तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्षू तिरच्छानविज्जं परियापुणन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनोति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्षवे, तिरच्छानविज्जा परियापुणितब्बा । यो परियापुणेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्षू तिरच्छानविज्जं वाचेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनोति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्षवे, तिरच्छानविज्जा वाचेतब्बा । यो वाचेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

२८८. तेन खो पन समयेन भगवा महतिया परिसाय परिवुतो धम्मं देसेन्तो खिपि । भिक्षू — ‘जीवतु, भन्ते, भगवा; जीवतु सुगतो’ति — उच्चासद्वं महासद्वं अकंसु । तेन सद्देन धम्मकथा अन्तरा अहोसि । अथ खो भगवा भिक्षू आमन्तेसि — “अपि नु खो, भिक्षवे, खिपिते ‘जीवा’ति वुत्तो [वुत्ते (क०)] तप्पच्चया जीवेय्य वा मरेय्य वा”ति? “नोहेतं भन्ते” । “न, भिक्षवे, खिपिते ‘जीवा’ति वत्तब्बो । यो वदेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन मनुस्सा भिक्षू नं खिपिते ‘जीवथ भन्ते’ति वदन्ति । भिक्षू कुक्कुच्चायन्ता नालपन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम समणा सकयपुत्तिया ‘जीवथ भन्ते’ति वुच्चमाना नालपिस्सन्ती”ति! भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “गिही, भिक्षवे, मङ्गलिका । अनुजानामि, भिक्षवे, गिहीनं ‘जीवथ भन्ते’ति वुच्चमानेन ‘चिरं जीवा’ति वत्तु”न्ति ।

२८९. तेन खो पन समयेन भगवा महतिया परिसाय परिवुतो धम्मं देसेन्तो निसिन्नो होति । अज्जतरेन भिक्षुना लसुणं खायितं होति । सो — मा भिक्षू ब्याबाधिसूति — एकमन्तं निसीदि । अद्वसा खो भगवा तं भिक्षुं एकमन्तं निसिन्नं । दिस्वान भिक्षू आमन्तेसि — “किं नु खो सो, भिक्षवे, भिक्षु एकमन्तं निसिन्नो”ति? “एतेन, भन्ते, भिक्षुना लसुणं खायितं । सो — मा भिक्षू ब्याबाधिसूति — एकमन्तं निसिन्नो”ति । “अपि नु खो, भिक्षवे [भिक्षवे भिक्षुना (स्या०)], तं खादितब्बं, यं खादित्वा एवरूपाय धम्मकथाय परिबाहियो अस्सा”ति? “नोहेतं भन्ते” । “न, भिक्षवे, लसुणं खादितब्बं । यो खादेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन आयस्मतो सारिपुत्तस्स उदरवाताबाधो होति । अथ खो आयस्मा महामोग्गल्लानो येनायस्मा सारिपुत्तो तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा आयस्मन्तं सारिपुत्तं एतदवोच — “पुब्बे ते, आवुसो सारिपुत्त, उदरवाताबाधो केन फासु होती”ति? “लसुणेन मे, आवुसो”ति [अथ खो आयस्मा सारिपुत्तो आयस्मन्तं महामोग्गल्लानं एतदवोच “पुब्बे खो मे आवुसो मोग्गल्लान उदरवाताबाधो लसुणेन फासु होती”ति (क०)] । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि,

भिक्षवे, आबाधप्पच्चया लसुणं खादितुं”न्ति ।

२९०. तेन खो पन समयेन भिक्षू आरामे तहं तहं पस्सावं करोन्ति । आरामो दुस्सति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्षवे, एकमन्तं पस्सावं कातुं”न्ति । आरामो दुग्गन्धो होति...पे०... “अनुजानामि, भिक्षवे, पस्सावकुम्भि”न्ति । दुक्खं निसिन्ना पस्सावं करोन्ति...पे०... “अनुजानामि, भिक्षवे, पस्सावपादुक”न्ति । पस्सावपादुका पाकटा होन्ति । भिक्षू हिरियन्ति पस्सावं कातुं...पे०... “अनुजानामि, भिक्षवे, परिक्खिपितुं तयो पाकारे — इड्डकापाकारं, सिलापाकारं, दारुपाकार”न्ति । पस्सावकुम्भी अपारुता दुग्गन्धा होति...पे०... “अनुजानामि, भिक्षवे, अपिधान”न्ति ।

२९१. तेन खो पन समयेन भिक्षू आरामे तहं तहं वच्चं करोन्ति । आरामो दुस्सति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्षवे, एकमन्तं वच्चं कातुं”न्ति । आरामो दुग्गन्धो होति...पे०... “अनुजानामि, भिक्षवे, वच्चकूप”न्ति । वच्चकूपस्स कूलं लुज्जति...पे०... “अनुजानामि, भिक्षवे, चिनितुं तयो चये — इड्डकाचयं, सिलाचयं, दारुचय”न्ति । वच्चकूपो नीचवत्थुको होति, उदकेन ओत्थरिय्यति...पे०... “अनुजानामि, भिक्षवे, उच्चवत्थुकं कातुं”न्ति । चयो परिपतति...पे०... “अनुजानामि, भिक्षवे, चिनितुं तयो चये — इड्डकाचयं, सिलाचयं, दारुचय”न्ति । आरोहन्ता विहज्जन्ति...पे०... “अनुजानामि, भिक्षवे, तयो सोपाने — इड्डकासोपानं, सिलासोपानं, दारुसोपान”न्ति । आरोहन्ता परिपतन्ति...पे०... “अनुजानामि, भिक्षवे, आलम्बनबाह”न्ति । अन्ते निसिन्ना वच्चं करोन्ता परिपतन्ति...पे०... “अनुजानामि, भिक्षवे, सन्थरित्वा मज्झे छिदं कत्वा वच्चं कातुं”न्ति । दुक्खं निसिन्ना वच्चं करोन्ति...पे०... “अनुजानामि, भिक्षवे, वच्चपादुक”न्ति । बहिद्वा पस्सावं करोन्ति...पे०... “अनुजानामि, भिक्षवे, पस्सावदोणिक”न्ति । अवलेखनकट्टं न होति...पे०... “अनुजानामि, भिक्षवे, अवलेखनकट्ट”न्ति । अवलेखनपिठरो न होति...पे०... “अनुजानामि, भिक्षवे, अवलेखनपिठर”न्ति । वच्चकूपो अपारुतो दुग्गन्धो होति...पे०... “अनुजानामि, भिक्षवे, अपिधान”न्ति । अज्झोकासे वच्चं करोन्ता सीतेनपि उण्हेनपि किलमन्ति...पे०... “अनुजानामि, भिक्षवे, वच्चकुटि”न्ति । वच्चकुटिया कवाटं न होति...पे०... “अनुजानामि, भिक्षवे, कवाटं पिड्डसङ्घाटं उदुखलिकं उत्तरपासकं अग्गळवट्ठिं कपिसीसकं सूचिकं घटिकं ताळच्छिदं आविञ्चनच्छिदं आविञ्चनरज्जु”न्ति । वच्चकुटिया तिणचुण्णं परिपतति...पे०... “अनुजानामि, भिक्षवे, ओगुम्फेत्वा उल्लित्तावलित्तं कातुं — सेतवण्णं काळवण्णं गेरुकपरिकम्मं मालाकम्मं लताकम्मं मकरदन्तकं पञ्चपटिकं चीवरवंसं चीवररज्जु”न्ति ।

२९२. तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्षु जरादुब्बलो वच्चं कत्वा वुड्डहन्तो परिपतति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्षवे, ओलम्बक”न्ति । वच्चकुटि अपरिक्खित्ता होति...पे०... “अनुजानामि, भिक्षवे, परिक्खिपितुं तयो पाकारे — इड्डकापाकारं, सिलापाकारं, दारुपाकार”न्ति । कोड्डको न होति...पे०... (“अनुजानामि, भिक्षवे, कोड्डक”न्ति । कोड्डकस्स कवाटं न होति) [(अनुजानामि भिक्षवे कोड्डकन्ति । कोड्डको नीचवत्थुको होति...पे०... अनुजानामि भिक्षवे उच्चवत्थुकं कातुन्ति । चयो परिपतति...पे०... अनुजानामि भिक्षवे चिनितुं तयो चये इड्डकाचयं सिलाचयं दारुचयन्ति । आरोहन्ता विहज्जन्ति...पे०... अनुजानामि भिक्षवे तयो सोपाने इड्डकासोपानं सिलासोपानं दारुसोपानन्ति । आरोहन्ता परिपतन्ति...पे०... अनुजानामि भिक्षवे आलम्बनबाहन्ति । कोड्डकस्स कवाटं न होति ।) (स्या० कं०)] ...पे०... “अनुजानामि, भिक्षवे, कवाटं पिड्डसङ्घाटं उदुखलिकं उत्तरपासकं अग्गळवट्ठिं कपिसीसकं सूचिकं घटिकं ताळच्छिदं आविञ्चनच्छिदं आविञ्चनरज्जु”न्ति । कोड्डके तिणचुण्णं परिपतति...पे०... “अनुजानामि, भिक्षवे, ओगुम्फेत्वा उल्लित्तावलित्तं कातुं — सेतवण्णं काळवण्णं गेरुकपरिकम्मं मालाकम्मं लताकम्मं मकरदन्तकं पञ्चपटिक”न्ति । परिवेणं चिक्खल्लं होति...पे०... “अनुजानामि, भिक्षवे, मरुम्बं पकिरितुं”न्ति । न परियापुणन्ति...पे०...

“अनुजानामि, भिक्खवे, पदरसिलं [पट्टसिलं (क०)] निक्खिपितु”न्ति । उदकं सन्तिट्ठति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, उदकनिद्धमन”न्ति । आचमनकुम्भी न होति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, आचमनकुम्भी”न्ति । आचमनसरावको न होति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, आचमनसरावक”न्ति । दुक्खं निसिन्ना आचमेन्ति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, आचमनपादुक”न्ति । आचमनपादुका पाकटा होन्ति, भिक्खू हिरियन्ति आचमेतुं...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, परिक्खिपितुं तयो पाकारे — इट्ठकापाकारं, सिलापाकारं, दारुपाकारं”न्ति । आचमनकुम्भी अपारुता होति, तिणचुण्णेहिपि पंसुकेहिपि ओकिरिय्यति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, अपिधान”न्ति ।

२९३. तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू एवरूपं अनाचारं आचरन्ति — मालावच्छं रोपेन्तिपि रोपापेन्तिपि, सिञ्चन्तिपि सिञ्चापेन्तिपि, ओचिनन्तिपि ओचिनापेन्तिपि, गन्थेन्तिपि गन्थापेन्तिपि, एकतोवण्टिकमालं करोन्तिपि कारापेन्तिपि, उभतोवण्टिकमालं करोन्तिपि कारापेन्तिपि, मज्जरिकं करोन्तिपि कारापेन्तिपि, विधूतिकं करोन्तिपि कारापेन्तिपि, वटंसकं करोन्तिपि कारापेन्तिपि, आवेळं करोन्तिपि कारापेन्तिपि, उरच्छदं करोन्तिपि कारापेन्तिपि । ते कुलित्थीनं कुलधीतानं कुलकुमारीनं कुलसुण्हानं कुलदासीनं एकतोवण्टिकमालं हरन्तिपि हरापेन्तिपि, उभतोवण्टिकमालं हरन्तिपि हरापेन्तिपि, मज्जरिकं हरन्तिपि हरापेन्तिपि, विधूतिकं हरन्तिपि हरापेन्तिपि, वटंसकं हरन्तिपि हरापेन्तिपि, आवेळं हरन्तिपि हरापेन्तिपि, उरच्छदं हरन्तिपि हरापेन्तिपि । ते कुलित्थीहि कुलधीताहि कुलकुमारीहि कुलसुण्हाहि कुलदासीहि सद्धिं एकभाजनेपि भुज्जन्ति, एकथालकेपि पिवन्ति, एकासनेपि निसीदन्ति, एकमज्जेपि तुवट्टेन्ति, एकत्थरणापि तुवट्टेन्ति, एकपावुरणापि तुवट्टेन्ति, एकत्थरणपावुरणापि तुवट्टेन्ति, विकालेपि भुज्जन्ति, मज्जम्पि पिवन्ति, मालागन्धविलेपनम्पि धारेन्ति, नच्चन्तिपि, गायन्तिपि, वादेन्तिपि, लासेन्तिपि; नच्चन्तियापि नच्चन्ति, नच्चन्तियापि गायन्ति, नच्चन्तियापि वादेन्ति, नच्चन्तियापि लासेन्ति...पे०... लासेन्तियापि नच्चन्ति, लासेन्तियापि गायन्ति, लासेन्तियापि वादेन्ति, लासेन्तियापि लासेन्ति; अट्ठपदेपि कीळन्ति, दसपदेपि कीळन्ति, आकासेपि कीळन्ति, परिहारपथेपि कीळन्ति, सन्तिकायपि कीळन्ति, खलिकायपि कीळन्ति, घटिकायपि कीळन्ति, सलाकहत्थेनपि कीळन्ति, अक्खेनपि कीळन्ति, पङ्गुचीरेनपि कीळन्ति, वङ्गकेनपि कीळन्ति, मोक्खचिकायपि कीळन्ति, चिङ्गुलकेनपि कीळन्ति, पत्ताळहकेनपि कीळन्ति, रथकेनपि कीळन्ति, धनुकेनपि कीळन्ति, अक्खरिकायपि कीळन्ति, मनेसिकायपि कीळन्ति, यथावज्जेनपि कीळन्ति; हत्थिस्मिम्पि सिक्खन्ति, अस्सस्मिम्पि सिक्खन्ति, रथस्मिम्पि सिक्खन्ति, धनुस्मिम्पि सिक्खन्ति; थरुस्मिम्पि सिक्खन्ति; हत्थिस्सपि पुरतो धावन्ति, अस्सस्सपि पुरतो धावन्ति, रथस्सपि पुरतो धावन्तिपि आधावन्तिपि; उस्सेळेन्तिपि, अप्फोटेन्तिपि, निब्बुज्जन्तिपि, मुट्ठीहिपि युज्जन्ति; रङ्गमज्जेपि सङ्घाटिं पत्थरित्वा नच्चकिं एवं वदन्ति — “इध, भगिनि, नच्चस्सू”ति; नलाटिकम्पि देन्ति; विविधम्पि अनाचारं आचरन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “न, भिक्खवे, विविधं अनाचारं आचरितब्बं । यो आचरेय्य, यथाधम्मो कारेतब्बो”ति ।

तेन खो पन समयेन आयस्मन्ते उरुवेलकस्सपे पब्बजिते सङ्गस्स बहं लोहभण्डं दारुभण्डं मत्तिकाभण्डं उप्पन्नं होति । अथ खो भिक्खून् एतदहोसि — “किं नु खो भगवता लोहभण्डं अनुज्जातं, किं अननुज्जातं; किं दारुभण्डं अनुज्जातं, किं अननुज्जातं; किं मत्तिकाभण्डं अनुज्जातं, किं अननुज्जातं”न्ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, ठपेत्वा पहरणिं सब्बं लोहभण्डं, ठपेत्वा आसन्दिं पल्लङ्कं दारुपत्तं दारुपादुकं सब्बं दारुभण्डं, ठपेत्वा कतकञ्च कुम्भकारिकञ्च सब्बं मत्तिकाभण्डं”न्ति ।

खुद्दकवत्थुक्खन्धको पञ्चमो ।

तस्सुद्धानं —

रुक्खे थम्भे च कुट्टे च, अट्टाने गन्धसुत्तिया ।
विगय्ह मल्लको कच्छु, जरा च पुथुपाणिका ॥

वल्लिकापि च पामङ्गो, कण्ठसुत्तं न धारये ।
कटि ओवट्टि कायुरं, हत्थाभरणमुद्धिका ॥

दीघे कोच्छे फणे हत्थे, सित्था उदकतेलके ।
आदासुदपत्तवणा, आलेपोम्मदचुण्णना ॥

लज्छेन्ति अङ्गरागञ्च, मुखरागं तदूभयं ।
चक्खुरोगं गिरगञ्च, आयतं सरबाहिरं ॥

अम्बपेसिसकलेहि, अहिच्छिन्दि च चन्दनं ।
उच्चावचा पत्तमूला, सुवण्णो बहला वली ॥

चित्रा दुस्सति दुग्गन्धो, उण्हे भिज्जिंसु मिट्ठिया ।
परिभण्डं तिणं चोळं, मालं कुण्डोलिकाय च ॥

थविका अंसबद्धञ्च, तथा बन्धनसुत्तका ।
खिले मज्जे च पीठे च, अङ्गे छत्ते पणामना ॥

तुम्बघटिछवसीसं, चलकानि पटिग्गहो ।
विप्फालिदण्डसोवण्णं, पत्ते पेसि च नाळिका ॥

किण्णसत्तु सरितञ्च, मधुसित्थं सिपाटिकं ।
विकण्णं बन्धिविसमं, छमाजिरपहोति च ॥

कळिम्भं मोघसुत्तञ्च, अधोतल्लं उपाहना ।
अङ्गुले पटिग्गहञ्च, वित्थकं थविकबद्धका ॥

अज्झोकासे नीचवत्थु, चयो चापि विहज्जरे ।
परिपति तिणचुण्णं, उल्लित्तअवलित्तकं ॥

सेतं काळकवण्णञ्च, परिकम्मञ्च गेरुकं ।
मालाकम्मं लताकम्मं, मकरदन्तकपाटिकं ॥

चीवरवंसं रज्जुञ्च, अनुज्जासि विनायको ।

उज्झित्वा पक्कमन्ति च, कथिनं परिभिज्जति ॥
 विनिवेठियति कुट्टेपि, पत्तेनादाय गच्छरे ।
 थविका बन्धसुत्तञ्च, बन्धित्वा च उपाहना ॥
 उपाहनत्थविकञ्च, अंसबद्धञ्च सुत्तकं ।
 उदकाकप्पियं मग्गे, परिस्सावनचोळकं ॥
 धम्मकरणं द्वे भिक्खू, वेसालिं अगमा मुनि ।
 दण्डं ओत्थरकं तत्थ, अनुज्जासि परिस्सावनं ॥
 मकसेहि पणीतेन, बह्वाबाधा च जीवको ।
 चङ्कमनजन्ताघरं, विसमे नीचवत्थुको ॥
 तयो चये विहज्जन्ति, सोपानालम्बवेदिकं ।
 अज्झोकासे तिणचुण्णं, उल्लित्तअवलित्तकं ॥
 सेतकं काळवण्णञ्च, परिकम्मञ्च गेरुकं ।
 मालाकम्मं लताकम्मं, मकरदन्तकपाटिकं ॥
 वंसं चीवररज्जुञ्च, उच्चञ्च वत्थुकं करे ।
 चयो सोपानबाहञ्च, कवाटं पिट्टसङ्घाटं ॥
 उदुक्खलुत्तरपासकं, वट्टिञ्च कपिसीसकं ।
 सूचिघटिताळच्छिदं, आविज्जनञ्च रज्जुकं ॥
 मण्डलं धूमनेत्तञ्च, मज्झे च मुखमत्तिका ।
 दोणि दुग्गन्धा दहति, उदकट्टानं सरावकं ॥
 न सेदेति च चिक्खल्लं, धोवि निद्धमनं करे ।
 पीठञ्च कोट्टुके कम्मं, मरुम्बा सिला निद्धमनं ॥
 नग्गा छमाय वस्सन्ते, पटिच्छादी तयो तहिं ।
 उदपानं लुज्जति नीचं, वल्लिया कायबन्धने ॥
 तुलं कटकटं चक्कं, बहू भिज्जन्ति भाजना ।
 लोहदारुचम्मखण्डं, सालातिणापिधानि च ॥
 दोणिचन्दनि पाकारं, चिक्खल्लं निद्धमनेन च ।

सीतिगतं पोक्खरणिं, पुराणञ्च निल्लेखणं ॥

चातुमासं सयन्ति च, नमतकञ्च [गन्धपुष्पं (स्या०)] नधिद्वहे ।
आसित्तकं मळोरिकं, भुञ्जन्तेकं तुवट्टेय्युं ॥

वट्ठो बोधि न अक्कमि, घटं कतकसम्मज्जनि ।
सक्खरं कथलञ्चेव, फेणकं पादघंसनी ॥

विधूपनं तालवण्टं, मकसञ्चापि चामरी ।
छत्तं विना च आरामे, तयो सिक्काय सम्मुति ॥

रोमसित्था नखा दीघा, छिन्दन्तङ्गुलिका दुक्खा ।
सलोहितं पमाणञ्च, वीसति दीघकेसता ॥

खुरं सिलं सिपाटिकं, नमतकं खुरभण्डकं ।
मस्सुं कप्पेन्ति वट्ठेन्ति, गोलोमिचतुरस्सकं ॥

परिमुखं अट्ठदुकञ्च, दाठिसम्बाधसंहरे ।
आबाधा कत्तरिवणो, दीघं सक्खरिकाय च ॥

पलितं थकितं उच्चा, लोहभण्डञ्जनी सह ।
पल्लत्थिकञ्च आयोगो, वटं सलाकबन्धनं ॥

कलाबुकं देडुभकं, मुरजं महवीणकं ।
पट्टिका सूकरन्तञ्च, दसा मुरजवेणिका ।
अन्तो सोभं गुणकञ्च, पवनन्तोपि जीरति ॥

गण्ठिका उच्चावचञ्च, फलकन्तेपि ओगाहे ।
गिहिवत्थं हत्थिसोण्डं, मच्छकं चतुकण्णकं ॥

तालवण्टं सतवलि, गिहिपारुतपारुपं ।
संवेल्लि उभतोकाजं, दन्तकट्टं आकोटने ॥

कण्ठे विलगं दायञ्च, पटगि रुक्खहत्थिना ।
यमेळे लोकायतकं, परियापुणिसु वाचयुं ॥

तिरच्छानकथा विज्जा, खिपि मङ्गलं खादि च ।
वाताबाधो दुस्सति च, दुग्गन्धो दुक्खपादुका ॥

हिरियन्ति पारुदुग्गन्धो, तहं तहं करोन्ति च ।
दुग्गन्धो कूपं लुज्जन्ति, उच्चवत्थु चयेन च ॥

सोपानालम्बनबाहा अन्ते, दुक्खञ्च पादुका ।
बहिद्वा दोणि कट्टञ्च, पिठरो च अपारुतो ॥

वच्चकुटिं कवाटञ्च, पिट्टसङ्घाटमेव च ।
उदुक्खलुत्तरपासो, वट्टिञ्च कपिसीसकं ॥

सूचिघटिताळच्छिदं, आविञ्छनच्छिदमेव च ।
रज्जु उल्लित्तावलित्तं, सेतवण्णञ्च काळकं ॥

मालाकम्मं लताकम्मं, मकरं पञ्चपटिकं ।
चीवरवंसं रज्जुञ्च, जरादुब्बलपाकारं ॥

कोट्टके चापि तथेव, मरुम्बं पदरसिला ।
सन्तिट्ठति निद्धमनं, कुम्भिञ्चापि सरावकं ॥

दुक्खं हिरि अपिधानं, अनाचारञ्च आचरुं ।
लोहभण्डं अनुज्जासि, ठपयित्वा पहरणिं ॥

ठपयित्वा सन्दिपल्लङ्कं, दारुपत्तञ्च पादुकं ।
सब्बं दारुमयं भण्डं, अनुज्जासि महामुनि ॥

कतकं कुम्भकारञ्च, ठपयित्वा तथागतो ।
सब्बम्पि मत्तिकाभण्डं, अनुज्जासि अनुकम्पको ॥

यस्स वत्थुस्स निद्देसो, पुरिमेन यदि समं ।
तम्पि संखित्तं उद्धाने, नयतो तं विजानिया ॥

एवं दससता वत्थू, विनये खुद्दकवत्थुके ।
सद्धम्मट्टितिको चेव, पेसलानञ्चनुग्गहो ॥

सुसिक्खितो विनयधरो, हितचित्तो सुपेसलो ।
पदीपकरणो धीरो, पूजारहो बहुस्सुतोति ॥

खुद्दकवत्थुक्खन्धकं निट्ठितं ।

६. सेनासनक्खन्धकं

१. पठमभाणवारो

विहारानुजाननं

२९४. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दकनिवापे । तेन खो पन समयेन भगवता भिक्खूनां सेनासनं अपञ्चत्तं होति । ते च भिक्खू तहं तहं विहरन्ति — अरञ्जे, रुक्खमूले, पब्बते, कन्दरायं, गिरिगुहायं, सुसाने, वनपत्थे, अज्झोकासे, पलालपुञ्जे । ते कालस्सेव ततो ततो उपनिक्खमन्ति — अरञ्जा रुक्खमूला पब्बता कन्दरा गिरिगुहा सुसाना वनपत्था अज्झोकासा पलालपुञ्जा, पासादिकेन अभिक्कन्तेन पटिक्कन्तेन, आलोकितेन विलोकितेन, समिज्जितेन पसारितेन, ओक्खित्तचक्खू, इरियापथसम्पन्ना । तेन खो पन समयेन राजगहको सेट्ठी [सेट्ठि (क०)] कालस्सेव उय्यानं अगमासि । अदसा खो राजगहको सेट्ठी ते भिक्खू कालस्सेव ततो ततो उपनिक्खमन्ते — अरञ्जा रुक्खमूला पब्बता कन्दरा गिरिगुहा सुसाना वनपत्था अज्झोकासा पलालपुञ्जा, पासादिकेन अभिक्कन्तेन पटिक्कन्तेन, आलोकितेन विलोकितेन, समिज्जितेन पसारितेन, ओक्खित्तचक्खू, इरियापथसम्पन्ने । दिस्वानस्स चित्तं पसीदि । अथ खो राजगहको सेट्ठी येन ते भिक्खू तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा ते भिक्खू एतदवोच — “सचाहं, भन्ते, विहारे कारापेय्यं, वसेय्याथ मे विहारेसू”ति? “न खो, गहपति, भगवता विहारा अनुज्जाता”ति । “तेन हि, भन्ते, भगवन्तं पटिपुच्छित्वा मम आरोचेय्याथा”ति । “एवं गहपती”ति खो ते भिक्खू राजगहकस्स सेट्ठिस्स पटिस्सुत्वा येन भगवा तेनुपसङ्गमिंसु, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिसु । एकमन्तं निसिन्ना खो ते भिक्खू भगवन्तं एतदवोचुं — “राजगहको, भन्ते, सेट्ठी विहारे कारापेतुकामो । कथं नु खो, भन्ते, अम्हेहि [भन्ते (सी० क०)] पटिपज्जितब्ब”न्ति? अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, पञ्च लेणानि [पञ्च सेनासनानि (स्या०)] — विहारं, अट्ठयोगं, पासादं, हम्मियं, गुह”न्ति ।

अथ खो ते भिक्खू येन राजगहको सेट्ठी तेनुपसङ्गमिंसु, उपसङ्गमित्वा राजगहकं सेट्ठिं एतदवोचुं — “अनुज्जाता खो, गहपति, भगवता विहारा; यस्सदानि कालं मज्जसी”ति । अथ खो राजगहको सेट्ठी एकाहेनेव सट्ठिविहारे पटिद्वापेसि । अथ खो राजगहको सेट्ठी ते सट्ठिविहारे परियोसापेत्वा येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो राजगहको सेट्ठी भगवन्तं एतदवोच — “अधिवासेतु मे, भन्ते, भगवा स्वातनाय भत्तं सद्धिं भिक्खुसङ्गेना”ति । अधिवासेसि भगवा तुण्हीभावेन । अथ खो राजगहको सेट्ठी भगवतो अधिवासनं विदित्वा उट्ठायासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कामि ।

अथ खो राजगहको सेट्ठी तस्सा रत्तिया अच्चयेन पणीतं खादनीयं भोजनीयं पटियादापेत्वा भगवतो कालं आरोचापेसि — “कालो, भन्ते, निट्ठितं भत्त”न्ति । अथ खो भगवा पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन राजगहकस्स सेट्ठिस्स निवेसनं तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा पञ्चते आसने निसीदि सद्धिं भिक्खुसङ्गेन । अथ खो राजगहको सेट्ठी बुद्धप्पमुखं भिक्खुसङ्गं पणीतेन खादनीयेन भोजनीयेन सहत्था सन्तप्पेत्वा सम्पवारेत्वा, भगवन्तं भुत्ताविं ओनीतपत्तपाणिं, एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो राजगहको सेट्ठी भगवन्तं एतदवोच — “एते मे, भन्ते, सट्ठिविहारा पुज्जत्थिकेन सग्गत्थिकेन कारापिता । कथाहं, भन्ते, तेसु विहारेसु पटिपज्जामी”ति? “तेन हि त्वं, गहपति, ते सट्ठिविहारे आगतानागतस्स चातुदिसस्स सङ्गस्स पटिद्वापेही”ति । “एवं भन्ते”ति खो राजगहको सेट्ठी भगवतो पटिस्सुत्वा

ते सट्ठिविहारे आगतानागतस्स चातुदिसस्स सङ्घस्स पतिट्ठापेसि ।

२९५. अथ खो भगवा राजगहकं सेट्ठिं इमाहि गाथाहि अनुमोदि —

“सीतं उण्हं पटिहन्ति [पटिहनति (क०)], ततो वाळमिगानि च ।
सरीसपे च मकसे, सिसिरे चापि वुट्ठियो ॥

“ततो वातातपो घोरे, सज्जातो [वातातपे घोरे, सज्जाते (क० सद्वनीति)] पटिहज्जति ।
लेणत्थज्ज सुखत्थज्ज, ज्ञायितुज्ज विपस्सितुं ॥

“विहारदानं सङ्घस्स, अग्गं बुद्धेन [बुद्धेहि (स्या०)] वण्णितं ।
तस्मा हि पण्डितो, पोसो सम्पस्सं अत्थमत्तनो ॥

“विहारे कारये रम्मे, वासयेत्थ बहुस्सुते ।
तेसं अन्नज्ज पानज्ज, वत्थसेनासनानि च ।
ददेय्य उजुभूतेसु, विप्पसन्नेन चेतसा ॥

“ते तस्स धम्मं देसेन्ति, सब्बदुक्खापनूदनं ।
यं सो धम्मं इधज्जाय, परिनिब्बाति अनासवो”ति ॥

अथ खो भगवा राजगहकं सेट्ठिं इमाहि गाथाहि अनुमोदित्वा उट्ठायासना पक्कामि ।

२९६. अस्सोसुं खो मनुस्सा — “भगवता किर विहारा अनुज्जाता”ति सक्कच्चं [ते सक्कच्चं (स्या० कं०)] विहारे कारापेन्ति । ते विहारा अकवाटका होन्ति; अहीपि विच्छिकापि सतपदियोपि पविसन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, कवाट”न्ति । भित्तिच्छिदं करित्वा वल्लियापि रज्जुयापि कवाटं बन्धन्ति । उन्दूरेहिपि उपचिकाहिपि खज्जन्ति । खयितबन्धनानि कवाटानि पतन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पिट्टसङ्घाटं उदुक्खलिकं उत्तरपासक”न्ति । कवाटा न फुसीयन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, आविज्जनच्छिदं आविज्जनरज्जु”न्ति । कवाटा न थकियन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, अगळवट्ठिं कपिसीसकं सूचिकं घटिक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू न सक्कोन्ति कवाटं अपापुरितुं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, ताळच्छिदं । तीणि ताळानि — लोहताळं, कट्टताळं, विसाणताळ”न्ति । येहि [येपि (सी० स्या०)] ते उग्घाटेत्वा पविसन्ति [विसाणताळं, येहि ते उग्घाटेत्वा पविसन्तीति (क०)], विहारा अगुत्ता होन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, यन्तकं सूचिक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन विहारा तिणच्छदना होन्ति; सीतकाले सीता, उण्हकाले उण्हा । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा उल्लित्तावलित्तं कातु”न्ति ।

तेन खो पन समयेन विहारा अवातपानका होन्ति अचक्खुस्सा दुग्गन्धा । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, तीणि वातपानानि — वेदिकावातपानं, जालवातपानं, सलाकवातपानं”न्ति । वातपानन्तरिकाय काळकापि वग्गुलियोपि पविसन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, वातपानचक्कलिक”न्ति । चक्कलिकन्तरिकायपि काळकापि वग्गुलियोपि पविसन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, वातपानकवाटकं वातपानभिसिक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू छमायं सयन्ति । गत्तानिपि चीवरानिपि पंसुकितानि होन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, तिणसन्धारक”न्ति । तिणसन्धारको उन्दूरेहिपि उपचिकाहिपि खज्जति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, मिट्ठि”न्ति [मीढन्ति (सी०), मिढिन्ति (स्या०)] । मिट्ठिया गत्तानि दुक्खा होन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, बिदलमञ्चक”न्ति ।

मञ्चपीठादिअनुजाननं

२९७. तेन खो पन समयेन सङ्गस्स सोसानिको मसारको मञ्चो उप्पन्नो होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, मसारकं मञ्च”न्ति । मसारकं पीठं उप्पन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, मसारकं पीठ”न्ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्गस्स सोसानिको बुन्दिकाबद्धो मञ्चो उप्पन्नो होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, बुन्दिकाबद्धं मञ्च”न्ति । बुन्दिकाबद्धं पीठं उप्पन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, बुन्दिकाबद्धं पीठ”न्ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्गस्स सोसानिको कुळीरपादको मञ्चो उप्पन्नो होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, कुळीरपादकं मञ्च”न्ति । कुळीरपादकं पीठं उप्पन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, कुळीरपादकं पीठ”न्ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्गस्स सोसानिको आहच्चपादको मञ्चो उप्पन्नो होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, आहच्चपादकं मञ्च”न्ति । आहच्चपादकं पीठं उप्पन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, आहच्चपादकं पीठ”न्ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्गस्स आसन्दिको उप्पन्नो होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, आसन्दिक”न्ति । उच्चको आसन्दिको उप्पन्नो होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चकम्पि आसन्दिक”न्ति । सत्तङ्गो उप्पन्नो होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, सत्तङ्ग”न्ति । उच्चको सत्तङ्गो उप्पन्नो होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चकम्पि सत्तङ्ग”न्ति । भद्वपीठं उप्पन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, भद्वपीठ”न्ति । पीठिका उप्पन्ना होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पीठिक”न्ति । एळकपादकं पीठं उप्पन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, एळकपादकं पीठ”न्ति । आमलकवट्टिकं [आमलकवट्टिकं (स्या०)] पीठं उप्पन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, आमलकवट्टिकं पीठ”न्ति । फलकं उप्पन्नं होति । भगवतो एतमत्थं

आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, फलक”न्ति । कोच्छं उप्पन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, कोच्छ”न्ति । पलालपीठं उप्पन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पलालपीठ”न्ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू उच्चे मज्जे सयन्ति । मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनोति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, उच्चे मज्जे सयितब्बं । यो सयेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु नीचे मज्जे सयन्तो अहिना दट्ठो होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, मज्जपटिपादक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू उच्चे मज्जपटिपादके धारेन्ति, सह मज्जपटिपादकेहि पवेधेन्ति । मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनोति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, उच्चा मज्जपटिपादका धारेतब्बा । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, अट्ठङ्गुलपरमं मज्जपटिपादक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्गस्स सुत्तं उप्पन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, सुत्तं मज्जं वेठेतु”न्ति [वेतुन्ति (सी०)] । अङ्गानि बहुसुत्तं परियादियन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, अङ्गे विज्झित्वा अट्ठपदकं वेठेतु”न्ति । चोळकं उप्पन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, चिमिलिकं कातु”न्ति । तूलिका उप्पन्ना होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, विजटेत्वा बिम्बोहनं [बिम्बोहनं (सी० स्या० बिम्ब + ओहनं)] कातुं । तीणि तूलानि — रुक्खतूलं, लतातूलं, पोटकितूल”न्ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू अट्ठकायिकानि [अट्ठकायिकानि (क०)] बिम्बोहनानि धारेन्ति । मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनोति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, अट्ठकायिकानि बिम्बोहनानि धारेतब्बानि । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, सीसप्पमाणं बिम्बोहनं कातु”न्ति ।

तेन खो पन समयेन राजगहे गिरगसमज्जो होति । मनुस्सा महामत्तानं अत्थाय भिसियो पटियादेन्ति — उण्णभिसिं, चोळभिसिं, वाकभिसिं, तिणभिसिं, पण्णभिसिं । ते वीतिवत्ते समज्जे छविं उप्पाटेत्वा हरन्ति । अट्ठसासुं खो भिक्खू समज्जट्ठाने बहुं उण्णम्पि चोळकम्पि वाकम्पि तिणम्पि पण्णम्पि छट्ठितं । दिस्वान भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पज्ज भिसियो — उण्णभिसिं, चोळभिसिं, वाकभिसिं, तिणभिसिं, पण्णभिसिं”न्ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्गस्स सेनासनपरिक्खारिकं दुस्सं उप्पन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिसिं ओनन्धितु”न्ति [ओनन्धितुं (स्या०)] ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू मज्जभिसिं पीठे सन्थरन्ति, पीठभिसिं मज्जे सन्थरन्ति । भिसियो परिभिज्जन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, ओनद्धमज्जं [ओनद्धमज्जं (क०) एवमुपरिपि] ओनद्धपीठ”न्ति । उल्लोकं अकरित्वा सन्थरन्ति, हेट्ठतो निपतन्ति [निपटन्ति (क०), निष्फटन्ति (सी०), निष्पाटेन्ति (स्या०)] ...पे०... “अनुजानामि,

भिक्षवे, उल्लोकं करित्वा सन्थरित्वा भिसिं ओनन्धितु”न्ति । छविं उष्पाटेत्वा हरन्ति...पे०... “अनुजानामि, भिक्षवे, फोसितु”न्ति । हरन्तियेव...पे०... “अनुजानामि, भिक्षवे, भक्तिकम्म”न्ति । हरन्तियेव...पे०... “अनुजानामि, भिक्षवे, हत्थभक्तिकम्म”न्ति । हरन्तियेव...पे०... “अनुजानामि, भिक्षवे, हत्थभक्ति”न्ति ।

सेतवण्णादिअनुजाननं

२९८. तेन खो पन समयेन तित्थियानं सेय्यायो सेतवण्णा होन्ति, काळवण्णकता भूमि, गेरुकपरिकम्मकता भित्ति । बहू मनुस्सा सेय्यापेक्खका गच्छन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्षवे, विहारे सेतवण्णं काळवण्णं गेरुकपरिकम्म”न्ति ।

तेन खो पन समयेन फरुसाय भित्तिया सेतवण्णो न निपतति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्षवे, थुसपिण्डं दत्त्वा पाणिकाय पटिबाहेत्वा सेतवण्णं निपातेतु”न्ति । सेतवण्णो अनिबन्धनीयो होति...पे०... “अनुजानामि, भिक्षवे, सण्हमत्तिकं दत्त्वा पाणिकाय पटिबाहेत्वा सेतवण्णं निपातेतु”न्ति । सेतवण्णो अनिबन्धनीयो होति...पे०... “अनुजानामि, भिक्षवे, इक्कासं पिट्टमद्द”न्ति ।

तेन खो पन समयेन फरुसाय भित्तिया गेरुका न निपतति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्षवे, थुसपिण्डं दत्त्वा पाणिकाय पटिबाहेत्वा गेरुकं निपातेतु”न्ति । गेरुका अनिबन्धनीया होति...पे०... “अनुजानामि, भिक्षवे, कुण्डकमत्तिकं दत्त्वा पाणिकाय पटिबाहेत्वा गेरुकं निपातेतु”न्ति । गेरुका अनिबन्धनीया होति...पे०... “अनुजानामि, भिक्षवे, सासपकुट्टं सित्थतेलक”न्ति । अच्युस्सन्नं होति...पे०... “अनुजानामि, भिक्षवे, चोळकेन पच्चुद्धरितु”न्ति ।

तेन खो पन समयेन फरुसाय भूमिया काळवण्णो न निपतति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्षवे, थुसपिण्डं दत्त्वा पाणिकाय पटिबाहेत्वा काळवण्णं निपातेतु”न्ति । काळवण्णो अनिबन्धनीयो होति...पे०... “अनुजानामि, भिक्षवे, गण्डुमत्तिकं दत्त्वा पाणिकाय पटिबाहेत्वा काळवण्णं निपातेतु”न्ति । काळवण्णो अनिबन्धनीयो होति...पे०... “अनुजानामि, भिक्षवे, इक्कासं कसाव”न्ति ।

पटिभानचित्तपटिक्खेपं

२९९. तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्षू विहारे पटिभानचित्तं कारापेन्ति — इत्थिरूपकं पुरिसरूपकं । मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनोति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्षवे, पटिभानचित्तं कारापेतब्बं — इत्थिरूपकं पुरिसरूपकं । यो कारापेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्षवे, मालाकम्मं लताकम्मं मकरदन्तकं पञ्चपटिक”न्ति ।

इट्ठकाचयादिअनुजाननं

३००. तेन खो पन समयेन विहारा नीचवत्थुका होन्ति, उदकेन ओत्थरिय्यन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्षवे, उच्चवत्थुकं कातु”न्ति । चयो परिपतति...पे०... “अनुजानामि, भिक्षवे, चिनितुं तयो चये — इट्ठकाचयं, सिलाचयं, दारुचय”न्ति । आरोहन्ता विहज्जन्ति...पे०... “अनुजानामि, भिक्षवे, तयो सोपाने — इट्ठकासोपानं, सिलासोपानं, दारुसोपान”न्ति । आरोहन्ता परिपतन्ति...पे०... “अनुजानामि, भिक्षवे, आलम्बनबाह”न्ति ।

तेन खो पन समयेन विहारा आळकमन्दा होन्ति । भिक्खू हिरियन्ति निपज्जितुं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, तिरोकरणि”न्ति । तिरोकरणि उक्खिपित्वा ओलोकेन्ति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, अट्ठकुट्टक”न्ति । अट्ठकुट्टका उपरितो ओलोकेन्ति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, तयो गब्भे — सिविकागब्भं, नाळिकागब्भं, हम्मियगब्भं”न्ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू खुद्दके विहारे मज्झे गब्भं करोन्ति । उपचारो न होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, खुद्दके विहारे एकमन्तं गब्भं कातुं, महल्लके मज्झे”ति ।

तेन खो पन समयेन विहारस्स कुट्टपादो जीरति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, कुलङ्कपादक”न्ति [कुळुङ्कपादकन्ति (सी०)] । विहारस्स कुट्टो ओवस्सति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, परिताणकिटिकं उद्दसुध”न्ति [उद्धासुधन्ति (स्या०)] ।

तेन खो पन समयेन अज्जरस्स भिक्खुनो तिणच्छदना अहि खन्धे पतति । सो भीतो विस्सरमकासि । भिक्खू उपधावित्वा तं भिक्खुं एतदवोचुं — “किस्स त्वं, आवुसो, विस्सरमकासी”ति? अथ खो सो भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, वितान”न्ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू मज्जपादेपि पीठपादेपि थविकायो लग्गेन्ति । उन्दूरेहिपि उपचिकाहिपि खज्जन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, भित्तिखिलं नागदन्तक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू मज्जेपि पीठेपि चीवरं निक्खिपन्ति । चीवरं परिभिज्जति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, विहारे चीवरवंसं चीवररज्जु”न्ति ।

तेन खो पन समयेन विहारा अनाळिन्दका होन्ति अप्पटिस्सरणा । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, आळिन्दं पघनं पकुट्ठं [पकुट्ठं (सी०)] ओसारक”न्ति । आळिन्दा पाकटा होन्ति । भिक्खू हिरियन्ति निपज्जितुं... पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, संसरणकिटिकं उग्घाटनकिटिक”न्ति ।

उपट्टानसालाअनुजाननं

३०१. तेन खो पन समयेन भिक्खू अज्झोकासे भत्तविस्सगं करोन्ता सीतेनपि उण्हेनपि किलमन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, उपट्टानसाल”न्ति । उपट्टानसाला नीचवत्थुका होति, उदकेन ओत्थरिय्यति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चवत्थुकं कातु”न्ति । चयो परिपतति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, चिनितुं तयो चये — इट्ठकाचयं, सिलाचयं, दारुचयं”न्ति । आरोहन्ता विहज्जन्ति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, तयो सोपाने — इट्ठकासोपानं, सिलासोपानं, दारुसोपानं”न्ति । आरोहन्ता परिपतन्ति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, आलम्बनबाह”न्ति । उपट्टानसालाय तिणचुण्णं परिपतति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा उल्लित्तावलित्तं कातुं — सेतवण्णं काळवण्णं गेरुकपरिकम्मं मालाकम्मं लताकम्मं मकरदन्तकं पञ्चपटिकं चीवरवंसं चीवररज्जु”न्ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू अज्झोकासे छमाय चीवरं पत्थरन्ति । चीवरं पंसुकितं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, अज्झोकासे चीवरवंसं चीवररज्जु”न्ति । पानीयं ओतप्पति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे,

पानीयसालं पानीयमण्डप”न्ति । पानीयसाला नीचवत्थुका होति, उदकेन ओत्थरिय्यति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चवत्थुकं कातु”न्ति । चयो परिपतति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, चिनितुं तयो चये — इट्ठकाचयं, सिलाचयं, दारुचयं”न्ति । आरोहन्ता विहज्जन्ति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, तयो सोपाने — इट्ठकासोपानं, सिलासोपानं, दारुसोपानं”न्ति । आरोहन्ता परिपतन्ति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, आलम्बनबाह”न्ति । पानीयसालाय तिणचुण्णं परिपतति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा उल्लित्तावलित्तं कातुं — सेतवण्णं काळवण्णं गेरुकपरिकम्मं मालाकम्मं लताकम्मं मकरदन्तकं पञ्चपटिकं चीवरवंसं चीवररज्जु”न्ति । पानीयभाजनं न संविज्जति... पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, पानीयसङ्घं पानीयसरावक”न्ति ।

पाकारादिअनुजाननं

३०२. तेन खो पन समयेन विहारा अपरिक्खित्ता होन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, परिक्खपितुं तयो पाकारे — इट्ठकापाकारं, सिलापाकारं, दारुपाकारं”न्ति । कोट्टको न होति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, कोट्टक”न्ति । कोट्टको नीचवत्थुको होति, उदकेन ओत्थरिय्यति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चवत्थुकं कातु”न्ति । कोट्टकस्स कवाटं न होति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, कवाटं पिट्ठसङ्घाटं उदुक्खलिकं उत्तरपासकं अग्गळवट्ठिं कपिसीसकं सूचिकं घटिकं ताळच्छिदं आविज्जनच्छिदं आविज्जनरज्जु”न्ति । कोट्टके तिणचुण्णं परिपतति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा उल्लित्तावलित्तं कातुं — सेतवण्णं काळवण्णं गेरुकपरिकम्मं मालाकम्मं लताकम्मं मकरदन्तकं पञ्चपटिक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन परिवेणं चिक्खल्लं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, मरुम्बं उपकिरितु”न्ति । न परियापुणन्ति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, पदरसिलं निक्खपितु”न्ति । उदकं सन्तिट्ठति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, उदकनिद्धमन”न्ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू परिवेणे तहं तहं अग्गिट्ठानं करोन्ति । परिवेणं उक्लापं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, एकमन्तं अगिसालं कातु”न्ति । अगिसाला नीचवत्थुका होति, उदकेन ओत्थरिय्यति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चवत्थुकं कातु”न्ति । चयो परिपतति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, चिनितुं तयो चये — इट्ठकाचयं, सिलाचयं, दारुचयं”न्ति । आरोहन्ता विहज्जन्ति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, तयो सोपाने — इट्ठकासोपानं, सिलासोपानं, दारुसोपानं”न्ति । आरोहन्ता परिपतन्ति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, आलम्बनबाह”न्ति । अगिसालाय कवाटं न होति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, कवाटं पिट्ठसङ्घाटं उदुक्खलिकं उत्तरपासकं अग्गळवट्ठिं कपिसीसकं सूचिकं घटिकं ताळच्छिदं आविज्जनच्छिदं आविज्जनरज्जु”न्ति । अगिसालाय तिणचुण्णं परिपतति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा उल्लित्तावलित्तं कातुं — सेतवण्णं काळवण्णं गेरुकपरिकम्मं मालाकम्मं लताकम्मं मकरदन्तकं पञ्चपटिकं चीवरवंसं चीवररज्जु”न्ति ।

आरामपरिक्खेपअनुजाननं

३०३. तेन खो पन समयेन आरामो अपरिक्खित्तो होति । अजकापि पसुकापि उपरोपे विहेठेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, परिक्खपितुं तयो वाटे — वेळुवाटं, कण्डकवाटं [वटे वेळुवटं कण्डकवटं (स्या०)], परिख”न्ति । कोट्टको न होति । तथेव अजकापि पसुकापि उपरोपे विहेठेन्ति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, कोट्टकं अपेसिं

यमककवाटं तोरणं पलिघं”न्ति । कोट्टुके तिणचुण्णं परिपतति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा उल्लित्तावलित्तं कातुं — सेतवण्णं काळवण्णं गेरुकपरिकम्मं मालाकम्मं लताकम्मं मकरदन्तकं पञ्चपटिक”न्ति । आरामो चिक्खल्लो होति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, मरुम्बं उपकिरितु”न्ति । न परियापुणन्ति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, पदरसिलं निक्खिपितु”न्ति । उदकं सन्तिट्ठति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, उदकनिद्धमन”न्ति ।

तेन खो पन समयेन राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो सङ्घस्स अत्थाय सुधामत्तिकालेपनं पासादं कारेतुकामो होति । अथ खो भिक्खूनं एतदहोसि — “किं नु खो भगवता छदनं अनुज्जातं, किं अननुज्जात”न्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पञ्च छदनानि — इट्ठकाछदनं, सिलाछदनं, सुधाछदनं, तिणच्छदनं, पण्णच्छदन”न्ति ।

पठमभाणवारो निट्ठितो ।

२. दुतियभाणवारो

अनाथपिण्डिकवत्थु

३०४. तेन खो पन समयेन अनाथपिण्डिको गहपति राजगहकस्स सेट्ठिस्स भगिनिपतिको होति । अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति राजगहं अगमासि केनचिदेव करणीयेन । तेन खो पन समयेन राजगहकेन सेट्ठिना स्वातनाय बुद्धप्पमुखो सङ्घो निमन्तितो होति । अथ खो राजगहको सेट्ठी दासे च कम्मकारे [कम्मकारे (सी० स्या०)] च आणापेसि — “तेन हि, भणे, कालस्सेव उट्ठाय यागुयो पचथ, भत्तानि पचथ, सूपानि सम्पादेथ, उत्तरिभङ्गानि सम्पादेथा”ति । अथ खो अनाथपिण्डिकस्स गहपतिस्स एतदहोसि — “पुब्बे ख्वायं गहपति मयि आगते सब्बकिच्चानि निक्खिपित्वा ममज्जेव सद्धिं पटिसम्मोदति । सोदानायं विक्खित्तरूपो दासे च कम्मकारे च आणापेसि — ‘तेन हि, भणे, कालस्सेव उट्ठाय यागुयो पचथ, भत्तानि पचथ, सूपानि सम्पादेथ, उत्तरिभङ्गानि सम्पादेथा’ति । किं नु खो इमस्स गहपतिस्स आवाहो वा भविस्सति, विवाहो वा भविस्सति, महायज्जो वा पच्चुपट्ठितो, राजा वा मागधो सेनियो बिम्बिसारो निमन्तितो स्वातनाय सद्धिं बलकायेना”ति?

अथ खो राजगहको सेट्ठी दासे च कम्मकारे च आणापेत्वा येन अनाथपिण्डिको गहपति तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा अनाथपिण्डिकेन गहपतिना सद्धिं पटिसम्मोदित्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो राजगहकं सेट्ठिं अनाथपिण्डिको गहपति एतदवोच — “पुब्बे खो त्वं, गहपति, मयि आगते सब्बकिच्चानि निक्खिपित्वा ममज्जेव सद्धिं पटिसम्मोदसि । सोदानि त्वं विक्खित्तरूपो दासे च कम्मकारे च आणापेसि — ‘तेन हि, भणे, कालस्सेव उट्ठाय यागुयो पचथ, भत्तानि पचथ, सूपानि सम्पादेथ, उत्तरिभङ्गानि सम्पादेथा’ति । किं नु खो ते, गहपति, आवाहो वा भविस्सति, विवाहो वा भविस्सति, महायज्जो वा पच्चुपट्ठितो, राजा वा मागधो सेनियो बिम्बिसारो निमन्तितो स्वातनाय सद्धिं बलकायेना”ति? “न मे, गहपति, आवाहो वा भविस्सति, नापि विवाहो वा भविस्सति, नापि राजा वा मागधो सेनियो बिम्बिसारो निमन्तितो स्वातनाय सद्धिं बलकायेन; अपि च मे महायज्जो पच्चुपट्ठितो; स्वातनाय बुद्धप्पमुखो सङ्घो निमन्तितो”ति । “बुद्धोति त्वं, गहपति, वदेसी”ति? “बुद्धो त्याहं, गहपति, वदामी”ति । “बुद्धोति त्वं, गहपति, वदेसी”ति? “बुद्धो त्याहं, गहपति, वदामी”ति । “बुद्धोति त्वं, गहपति, वदेसी”ति? “बुद्धो त्याहं, गहपति, वदामी”ति । “घोसोपि खो एसो, गहपति, दुल्लभो लोकस्मिं यदिदं — बुद्धो बुद्धोति । सक्का नु खो, गहपति, इमं कालं तं भगवन्तं दस्सनाय उपसङ्कमितुं अरहन्तं सम्मासम्बुद्धं”न्ति? “अकालो खो, गहपति, इमं कालं तं भगवन्तं दस्सनाय उपसङ्कमितुं अरहन्तं सम्मासम्बुद्धं । स्वेदानि त्वं कालेन तं भगवन्तं दस्सनाय उपसङ्कमिस्ससि अरहन्तं सम्मासम्बुद्धं”न्ति । अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति —

स्वेदानाहं कालेन तं भगवन्तं दस्सनाय उपसङ्गमिस्सामि अरहन्तं सम्मासम्बुद्धन्ति — बुद्धगताय सतिया निपज्जित्वा रत्तिया सुदं तिक्खत्तुं वुट्ठासि पभातं मज्जमानो ।

३०५. [सं० नि० १.२४२] अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति येन सिवकद्वारं [सीवद्वारं (सी०), सीतवनद्वारं (स्या०)] तेनुपसङ्गमि । अमनुस्सा द्वारं विवरिंसु । अथ खो अनाथपिण्डिकस्स गहपतिस्स नगरम्हा निक्खन्तस्स आलोको अन्तरधायि, अन्धकारो पातुरहोसि, भयं छम्भितत्तं लोमहंसो उदपादि; ततोव पुन निवत्तितुकामो अहोसि । अथ खो सिवको [सीवको (सी० स्या०)] यक्खो अन्तरहितो सद्धमनुस्सावेसि —

“सतं हत्थी सतं अस्सा, सतं अस्सतरीरथा ।
सतं कज्जासहस्सानि, आमुक्कमणिकुण्डला ।
एकस्स पदवीतिहारस्स, कलं नाग्घन्ति सोळसिं [सोळसिन्ति (सी० क०)] ॥

“अभिवक्कम गहपति अभिवक्कम गहपति ।
अभिवक्कन्तं ते सेय्यो नो पटिक्कन्त”न्ति ॥

अथ खो अनाथपिण्डिकस्स गहपतिस्स अन्धकारो अन्तरधायि, आलोको पातुरहोसि । यं अहोसि भयं छम्भितत्तं लोमहंसो सो पटिप्पस्सम्भि । दुतियम्पि खो...पे०... ततियम्पि खो...पे०... अनाथपिण्डिकस्स गहपतिस्स आलोको अन्तरधायि, अन्धकारो पातुरहोसि, भयं छम्भितत्तं लोमहंसो उदपादि, ततोव पुन निवत्तितुकामो अहोसि । ततियम्पि खो सिवको यक्खो अन्तरहितो सद्धमनुस्सावेसि —

“सतं हत्थी सतं अस्सा, सतं अस्सतरीरथा ।
सतं कज्जासहस्सानि, आमुक्कमणिकुण्डला ।
एकस्स पदवीतिहारस्स, कलं नाग्घन्ति सोळसिं ॥

“अभिवक्कम गहपति अभिवक्कम गहपति,
अभिवक्कन्तं ते सेय्यो नो पटिक्कन्त”न्ति ॥

ततियम्पि खो अनाथपिण्डिकस्स गहपतिस्स अन्धकारो अन्तरधायि, आलोको पातुरहोसि, यं अहोसि भयं छम्भितत्तं लोमहंसो, सो पटिप्पस्सम्भि । अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति येन सीतवनं तेनुपसङ्गमि । तेन खो पन समयेन भगवा रत्तिया पच्चूससमयं पच्चुट्ठाय अज्झोकासे चङ्कमति । अदसा खो भगवा अनाथपिण्डिकं गहपतिं दूरतोव आगच्छन्तं । दिस्वान चङ्कमा ओरोहित्वा पज्जत्ते आसने निसीदि । निसज्ज खो भगवा अनाथपिण्डिकं गहपतिं एतदवोच — “एहि सुदत्ता”ति । अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति — नामेन मं भगवा आलपतीति — हट्ठो उदग्गो येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवतो पादेसु सिरसा निपतित्वा भगवन्तं एतदवोच — “कच्चि, भन्ते, भगवा सुखं सयित्था”ति?

[सं० नि० १.२४२] “सब्बदा वे सुखं सेति, ब्राह्मणो परिनिब्बुतो ।
यो न लिम्पति कामेसु, सीतिभूतो निरूपधि ॥

“सब्बा आसत्तियो छेत्वा, विनेय्य हृदये दरं ।

उपसन्तो सुखं सेति, सन्तिं पप्पुय्य चेतसा”ति [चेतसेति (सी० स्या०)] ॥

अथ खो भगवा अनाथपिण्डिकस्स गहपतिस्स अनुपुब्बिं कथं [आनुपुब्बिकथं (सी०)] कथेसि, सेय्यथिदं — दानकथं सीलकथं सग्गकथं, कामानं आदीनवं ओकारं संकिलेसं, नेक्खम्मे आनिसंसं पकासेसि । यदा भगवा अज्जासि अनाथपिण्डिकं गहपतिं कल्लचित्तं मुदुचित्तं विनीवरणचित्तं उदग्गचित्तं पसन्नचित्तं, अथ या बुद्धानं सामुक्कंसिका धम्मदेसना तं पकासेसि — दुक्खं, समुदयं, निरोधं, मग्गं । सेय्यथापि नाम सुद्धं वत्थं अपगतकाळकं सम्मदेव रजनं पटिग्गहेय्य, एवमेव अनाथपिण्डिकस्स गहपतिस्स तस्मिंयेव आसने विरजं वीतमलं धम्मचक्खुं उदपादि — यं किञ्चि समुदयधम्मं, सब्बं तं निरोधधम्मन्ति । अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति दिट्ठधम्मो पत्तधम्मो विदितधम्मो परियोगाळधम्मो तिण्णविचिकिच्छो विगतकथं कथो वेसारज्जप्पत्तो अपरप्पच्चयो सत्थुसासने भगवन्तं एतदवोच — “अभिवक्कन्तं भन्ते, अभिवक्कन्तं भन्ते! सेय्यथापि, भन्ते, निक्कुज्जितं वा उक्कुज्जेय्य, पटिच्छन्नं वा विवरेय्य, मूळहस्स वा मग्गं आचिक्खेय्य, अन्धकारे वा तेलपज्जोतं धारेय्य — चक्खुमन्तो रूपानि दक्खन्तीति — एवमेवं भगवता अनेकपरियायेन धम्मो पकासितो । एसाहं, भन्ते, भगवन्तं सरणं गच्छामि, धम्मज्ज, भिक्खुसङ्घज्ज । उपासकं मं भगवा धारेतु अज्जतग्गे पाणुपेतं सरणं गतं । अधिवासेतु च मे, भन्ते, भगवा स्वातनाय भत्तं सद्धिं भिक्खुसङ्गेना”ति । अधिवासेसि भगवा तुण्हीभावेन ।

अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति भगवतो अधिवासनं विदित्वा उट्ठायासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कामि । अस्सोसि खो राजगहको सेट्ठी — “अनाथपिण्डिकेन किर गहपतिना स्वातनाय बुद्धप्पमुखो सङ्घो निमन्तितो”ति ।

३०६. अथ खो राजगहको सेट्ठी अनाथपिण्डिकं गहपतिं एतदवोच — “तया किर, गहपति, स्वातनाय बुद्धप्पमुखो सङ्घो निमन्तितो । त्वज्जासि आगन्तुको । देमि ते, गहपति, वेय्यायिकं येन त्वं बुद्धप्पमुखस्स सङ्घस्स भत्तं करेय्यासी”ति । “अलं, गहपति अत्थि मे वेय्यायिकं येनाहं बुद्धप्पमुखस्स सङ्घस्स भत्तं करिस्सामी”ति ।

अस्सोसि खो राजगहको नेगमो — “अनाथपिण्डिकेन किर गहपतिना स्वातनाय बुद्धप्पमुखो सङ्घो निमन्तितो”ति । अथ खो राजगहको नेगमो अनाथपिण्डिकं गहपतिं एतदवोच — “तया किर, गहपति, स्वातनाय बुद्धप्पमुखो सङ्घो निमन्तितो । त्वज्जासि आगन्तुको । देमि ते, गहपति, वेय्यायिकं येन त्वं बुद्धप्पमुखस्स सङ्घस्स भत्तं करेय्यासी”ति । “अलं अय्य; अत्थि मे वेय्यायिकं येनाहं बुद्धप्पमुखस्स सङ्घस्स भत्तं करिस्सामी”ति ।

अस्सोसि खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो — “अनाथपिण्डिकेन किर गहपतिना स्वातनाय बुद्धप्पमुखो सङ्घो निमन्तितो”ति । अथ खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो अनाथपिण्डिकं गहपतिं एतदवोच — “तया किर, गहपति, स्वातनाय बुद्धप्पमुखो सङ्घो निमन्तितो । त्वज्जासि आगन्तुको । देमि ते, गहपति, वेय्यायिकं येन त्वं बुद्धप्पमुखस्स सङ्घस्स भत्तं करेय्यासी”ति । “अलं देव; अत्थि मे वेय्यायिकं येनाहं बुद्धप्पमुखस्स सङ्घस्स भत्तं करिस्सामी”ति ।

अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति तस्सा रत्तिया अच्चयेन राजगहकस्स सेट्ठिस्स निवेसने पणीतं खादनीयं भोजनीयं पटियादापेत्वा भगवतो कालं आरोचापेसि — “कालो, भन्ते, निट्ठितं भत्तं”न्ति । अथ खो भगवा पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन राजगहकस्स सेट्ठिस्स निवेसनं तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा पज्जत्ते आसने निसीदि सद्धिं भिक्खुसङ्गेन । अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति बुद्धप्पमुखं भिक्खुसङ्घं पणीतेन खादनीयेन भोजनीयेन सहत्था सन्तप्पेत्वा सम्पवारेत्वा, भगवन्तं भुत्ताविं ओनीतपत्तपाणिं, एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो अनाथपिण्डिको गहपति भगवन्तं

एतदवोच — “अधिवासेतु मे, भन्ते, भगवा सावत्थियं वस्सावासं सद्धिं भिक्खुसङ्घेना”ति । “सुज्जागारे खो, गहपति, तथागता अभिरमन्ती”ति । “अज्जातं भगवा, अज्जातं सुगता”ति । अथ खो भगवा अनाथपिण्डिकं गहपतिं धम्मिया कथाय सन्दस्सेत्वा समादपेत्वा समुत्तेजेत्वा सम्पहंसेत्वा उट्ठायासना पक्कामि ।

३०७. तेन खो पन समयेन अनाथपिण्डिको गहपति बहुमित्तो होति बहुसहायो आदेय्यवाचो । अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति राजगहे तं करणीयं तीरेत्वा येन सावत्थि तेन पक्कामि । अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति अन्तरामग्गे मनुस्से आणापेसि — “आरामे, अय्या, करोथ, विहारे पतिट्ठापेथ, दानानि पट्ठपेथ । बुद्धो लोके उप्पन्नो । सो च मया भगवा निमन्तितो इमिना मग्गेन आगच्छिस्सती”ति । अथ खो ते मनुस्सा अनाथपिण्डिकेन गहपतिना उय्योजिता आरामे अकंसु, विहारे पतिट्ठापेसुं, दानानि पट्ठपेसुं ।

अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति सावत्थिं गन्त्वा समन्ता सावत्थिं अनुविलोकेसि — “कथं नु खो भगवा विहारेय्य? यं अस्स गामतो नेव अतिदूरे न अच्चासन्ने, गमनागमनसम्पन्नं, अत्थिकानं अत्थिकानं मनुस्सानं अभिक्कमनीयं, दिवा अप्पाकिण्णं, रत्तिं अप्पसद्दं, अप्पनिग्घोसं, विजनवातं, मनुस्सराहस्सेय्यकं, पटिसल्लानसारुप”न्ति ।

अद्वसा खो अनाथपिण्डिको गहपति जेतस्स कुमारस्स [राजकुमारस्स (सी० स्या० कं०)] उय्यानं — गामतो नेव अतिदूरे न अच्चासन्ने, गमनागमनसम्पन्नं, अत्थिकानं अत्थिकानं मनुस्सानं अभिक्कमनीयं, दिवा अप्पाकिण्णं, रत्तिं अप्पसद्दं, अप्पनिग्घोसं, विजनवातं, मनुस्सराहस्सेय्यकं, पटिसल्लानसारुपं । दिस्वान येन जेतो कुमारो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा जेतं कुमारं एतदवोच — “देहि मे, अय्यपुत्त, उय्यानं आरामं कातु”न्ति [केतुं (वजीरबुद्धिटीकायं)] । “अदेय्यो, गहपति, आरामो अपि कोटिसन्थरेना”ति । “गहितो, अय्यपुत्त, आरामो”ति । “न, गहपति, गहितो आरामो”ति । गहितो न गहितोति वोहारिके महामत्ते पुच्छिंसु । महामत्ता एवमाहंसु — “यतो तया, अय्यपुत्त, अग्घो कतो, गहितो आरामो”ति । अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति सकटेहि हिरज्जं निब्बाहापेत्वा जेतवनं कोटिसन्थरं सन्थरापेसि । सकिं नीहटं हिरज्जं थोकस्स ओकासस्स कोटुकसामन्ता नप्पहोति । अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति मनुस्से आणापेसि — “गच्छथ, भणे, हिरज्जं आहरथ; इमं ओकासं सन्थरिस्सामा”ति ।

अथ खो जेतस्स कुमारस्स एतदहोसि — “न खो इदं ओरकं भविस्सति, यथायं गहपति ताव बहुं हिरज्जं परिच्चजती”ति । अनाथपिण्डिकं गहपतिं एतदवोच — “अलं, गहपति; मा तं ओकासं सन्थरापेसि । देहि मे एतं ओकासं । ममेतं दानं भविस्सती”ति । अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति — अयं खो जेतो कुमारो अभिज्जातो जातमनुस्सो; महत्थिको खो पन एवरूपानं जातमनुस्सानं इमस्मिं धम्मविनये पसादोति — तं ओकासं जेतस्स कुमारस्स पादासि [अदासि (स्या०)] । अथ खो जेतो कुमारो तस्मिं ओकासे कोटुकं मापेसि ।

अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति जेतवने विहारे कारापेसि, परिवेणानि कारापेसि, कोटुके कारापेसि, उपट्ठानसालायो कारापेसि, अगिसालायो कारापेसि, कप्पियकुटियो कारापेसि, वच्चकुटियो कारापेसि, चङ्कमे कारापेसि, चङ्कमनसालायो कारापेसि, उदपाने कारापेसि, उदपानसालायो कारापेसि, जन्ताघरे कारापेसि, जन्ताघरसालायो कारापेसि, पोक्खरणियो कारापेसि, मण्डपे कारापेसि ।

नवकम्मदानं

३०८. अथ खो भगवा राजगहे यथाभिरन्तं विहरित्वा येन वेसाली तेन चारिकं पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन वेसाली तदवसरि । तत्र सुदं भगवा वेसालियं विहरति महावने कूटागारसालायं । तेन खो पन समयेन मनुस्सा सक्कच्चं नवकम्मं करोन्ति । येपि भिक्खू नवकम्मं अधिद्वेन्ति तेपि सक्कच्चं उपद्वेन्ति चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारेन । अथ खो अज्जतरस्स दलिद्वस्स तुन्नवायस्स एतदहोसि — “न खो इदं ओरकं भविस्सति, यथयिमे मनुस्सा सक्कच्चं नवकम्मं करोन्ति; यंनूनाहम्पि नवकम्मं करेय्य”न्ति । अथ खो सो दलिद्वो तुन्नवायो सामं चिक्खल्लं मदित्वा इट्ठकायो चिनित्वा कुट्टं उट्ठापेसि । तेन अकुसलकेन चिता वट्ठा भित्ति परिपति । दुतियम्पि खो...पे०... ततियम्पि खो सो दलिद्वो तुन्नवायो सामं चिक्खल्लं मदित्वा इट्ठकायो चिनित्वा कुट्टं उट्ठापेसि । तेन अकुसलकेन चिता वट्ठा भित्ति परिपति । अथ खो सो दलिद्वो तुन्नवायो उज्झायति खिय्यति विपाचेति — “ये इमेसं समणानं सक्कपुत्तियानं देन्ति चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारं, ते इमे ओवदन्ति अनुसासन्ति, तेसज्ज नवकम्मं अधिद्वेन्ति । अहं पनम्हि दलिद्वो । न मं कोचि ओवदति वा अनुसासति वा नवकम्मं वा अधिद्वेती”ति । अस्सोसुं खो भिक्खू तस्स दलिद्वस्स तुन्नवायस्स उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, नवकम्मं दातुं । नवकम्मिको, भिक्खवे, भिक्खु उस्सुक्कं आपज्जिस्सति — ‘किन्ति नु खो विहारो खिप्पं परियोसानं गच्छेय्या’ति; खण्डं फुल्लं पटिसङ्खरिस्सति । एवज्ज पन, भिक्खवे, दातब्बं । पठमं भिक्खु याचितब्बो, याचित्वा व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्गो जापेतब्बो —

३०९. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्गो इत्थन्नामस्स गहपतिनो विहारं इत्थन्नामस्स भिक्खुनो नवकम्मं ददेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । सङ्गो इत्थन्नामस्स गहपतिनो विहारं इत्थन्नामस्स भिक्खुनो नवकम्मं देति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स गहपतिनो विहारं इत्थन्नामस्स भिक्खुनो नवकम्मस्स दानं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दिन्नो सङ्गेन इत्थन्नामस्स गहपतिनो विहारो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो नवकम्मं । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

अग्गासनादिअनुजाननं

३१०. अथ खो भगवा वेसालियं यथाभिरन्तं विहरित्वा येन सावत्थि तेन चारिकं पक्कामि । तेन खो पन समयेन छब्बगियानं भिक्खूनं अन्तेवासिका भिक्खू बुद्धप्पमुखस्स सङ्गस्स पुरतो पुरतो गन्त्वा विहारे परिग्गण्हन्ति, सेय्यायो परिग्गण्हन्ति — इदं अम्हाकं उपज्झायानं भविस्सति, इदं अम्हाकं आचरियानं भविस्सति, इदं अम्हाकं भविस्सती”ति ।

अथ खो आयस्मा सारिपुत्तो बुद्धप्पमुखस्स सङ्गस्स पिड्डितो पिड्डितो गन्त्वा विहारेसु परिग्गहितेसु, सेय्यासु परिग्गहितासु, सेय्यं अलभमानो अज्जतरस्मिं रुक्खमूले निसीदि । अथ खो भगवा रत्तिया पच्चूससमयं पच्चुट्ठाया उक्कासि । आयस्मापि सारिपुत्तो उक्कासि । “को एत्था”ति? “अहं, भगवा, सारिपुत्तो”ति । “किस्स त्वं, सारिपुत्तं, इध निसिन्नो”ति? अथ खो आयस्मा सारिपुत्तो भगवतो एतमत्थं आरोचेसि । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्गं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बगियानं भिक्खूनं अन्तेवासिका भिक्खू

बुद्धप्पमुखस्स सङ्गस्स पुरतो पुरतो गन्त्वा विहारे परिगणहन्ति, सेय्यायो परिगणहन्ति — इदं अम्हाकं उपज्झायानं भविस्सति, इदं अम्हाकं आचरियानं भविस्सति, इदं अम्हाकं भविस्सती’ति? “सच्चं भगवा’ति । विगरहि बुद्धो भगवा... पे०... “कथञ्चि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा बुद्धप्पमुखस्स सङ्गस्स पुरतो पुरतो गन्त्वा विहारे परिगणहेस्सन्ति, सेय्यायो परिगणहेस्सन्ति — इदं अम्हाकं उपज्झायानं भविस्सति, इदं अम्हाकं आचरियानं भविस्सति, इदं अम्हाकं भविस्सतीति! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... विगरहित्वा...पे०... धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “को, भिक्खवे, अरहति अग्गासनं अग्गोदकं अग्गपिण्ड’न्ति?

एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु — “यो, भगवा, खत्तियकुला पब्बजितो सो अरहति अग्गासनं अग्गोदकं अग्गपिण्ड’न्ति । एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु — “यो, भगवा, ब्राह्मणकुला पब्बजितो सो अरहति अग्गासनं अग्गोदकं अग्गपिण्ड’न्ति । एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु — “यो, भगवा, गहपतिकुला पब्बजितो सो अरहति अग्गासनं अग्गोदकं अग्गपिण्ड’न्ति । एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु — “यो, भगवा, सुत्तन्तिको सो अरहति अग्गासनं अग्गोदकं अग्गपिण्ड’न्ति । एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु — “यो, भगवा, विनयधरो सो अरहति अग्गासनं अग्गोदकं अग्गपिण्ड’न्ति । एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु — “यो, भगवा, धम्मकथिको सो अरहति अग्गासनं अग्गोदकं अग्गपिण्ड’न्ति । एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु — “यो, भगवा, पठमस्स ज्ञानस्स लाभी सो अरहति अग्गासनं अग्गोदकं अग्गपिण्ड’न्ति । एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु — “यो, भगवा, दुतियस्स ज्ञानस्स लाभी सो अरहति अग्गासनं अग्गोदकं अग्गपिण्ड’न्ति । एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु — “यो, भगवा, ततियस्स ज्ञानस्स लाभी सो अरहति अग्गासनं अग्गोदकं अग्गपिण्ड’न्ति । एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु — “यो, भगवा, चतुत्थस्स ज्ञानस्स लाभी सो अरहति अग्गासनं अग्गोदकं अग्गपिण्ड’न्ति । एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु — “यो, भगवा, सोतापन्नो सो अरहति अग्गासनं अग्गोदकं अग्गपिण्ड’न्ति । एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु — “यो, भगवा, सकदागामी... पे०... यो, भगवा, अनागामी...पे०... यो, भगवा, अरहा सो अरहति अग्गासनं अग्गोदकं अग्गपिण्ड’न्ति । एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु — “यो, भगवा, तेविज्जो सो अरहति अग्गासनं अग्गोदकं अग्गपिण्ड’न्ति । एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु — “यो, भगवा, छळभिज्जो सो अरहति अग्गासनं अग्गोदकं अग्गपिण्ड’न्ति ।

३११. अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि — “भूतपुब्बं, भिक्खवे, हिमवन्तपदेसे [हिमवन्तपस्से (सी० स्या०)] महानिग्रोधो अहोसि । तं तयो सहाया उपनिस्साय विहरिंसु — तित्तिरो च, मक्कटो च, हत्थिनागो च । ते अज्जमज्जं अगारवा अप्पतिस्सा असभागवुत्तिका विहरन्ति । अथ खो, भिक्खवे, तेसं सहायानं एतदहोसि — ‘अहो नूनं मयं जानेय्याम यं अम्हाकं जातिया महन्ततरं तं मयं सक्करेय्याम गरुं करेय्याम मानेय्याम पूजेय्याम, तस्स च मयं ओवादे तिठ्ठेय्यामा’ति ।

“अथ खो, भिक्खवे, तित्तिरो च मक्कटो च हत्थिनागं पुच्छिंसु — ‘त्वं, सम्म, किं पोराणं सरसी’ति? ‘यदाहं, सम्मा, पोतो होमि, इमं निग्रोधं अन्तरा सत्थीनं [अन्तरासत्थिकं (सी०)] करित्वा अतिक्कमामि, अग्गङ्कुरकं मे उदरं छुपति । इमाहं, सम्मा, पोराणं सरामी’ति ।

“अथ खो, भिक्खवे, तित्तिरो च हत्थिनागो च मक्कटं पुच्छिंसु — ‘त्वं, सम्म, किं पोराणं सरसी’ति? ‘यदाहं, सम्मा, छापो होमि, छमायं निसीदित्वा इमस्स निग्रोधस्स अग्गङ्कुरकं खादामि । इमाहं, सम्मा, पोराणं सरामी’ति ।

“अथ खो, भिक्खवे, मक्कटो च हत्थिनागो च तित्तिरं पुच्छिंसु — ‘त्वं, सम्म, किं पोराणं सरसी’ति? ‘अमुकस्मिं, सम्मा, ओकासे महानिग्रोधो अहोसि । ततो अहं फलं भक्खित्वा इमस्मिं ओकासे वच्चं अकासिं; तस्सायं निग्रोधो जातो । तदाहं, सम्मा, जातिया महन्ततरो’ति ।

“अथ खो, भिक्खवे, मक्कटो च हत्थिनागो च तित्तिरं एतदवोचुं — ‘त्वं, सम्म, अम्हाकं जातिया महन्ततरो । तं मयं सक्करिस्साम गरुं करिस्साम मानेस्साम पूजेस्साम, तुहज्ज मयं ओवादे पतिट्ठिस्सामा’ति । अथ खो, भिक्खवे, तित्तिरो मक्कटज्ज हत्थिनागज्ज पच्चसु सीलेसु समादपेसि, अत्तना च पच्चसु सीलेसु समादाय वत्तति । ते अज्जमज्जं सगारवा सप्पतिस्सा सभागवुत्तिका विहरित्वा कायस्स भेदा परं मरणा सुगतिं सगं लोकं उपपज्जिंसु । एवं खो तं, भिक्खवे, तित्तिरियं नाम ब्रह्मचरियं अहोसि ।

[जा० १.१.३७] “ये वुड्ढमपचायन्ति, नरा धम्मस्स कोविदा ।
दिट्ठे धम्मे च पासंसा, सम्पराये च सुगती”ति ॥

“ते हि नाम, भिक्खवे, तिरच्छानगता पाणा अज्जमज्जं सगारवा सप्पतिस्सा सभागवुत्तिका विहरिस्सन्ति । इध खो तं, भिक्खवे, सोभेथ यं तुम्हे एवं स्वाक्खाते धम्मविनये पब्बजिता समाना अज्जमज्जं अगारवा अप्पतिस्सा असभागवुत्तिका विहरेय्याथ? नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... विगरहित्वा...पे०... धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — ‘अनुजानामि, भिक्खवे, यथावुड्ढं अभिवादनं, पच्चुट्ठानं, अज्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, अग्गासनं, अग्गोदकं, अग्गपिण्डं । न च, भिक्खवे, सङ्घिकं यथावुड्ढं पटिबाहितब्बं । यो पटिबाहेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा’ति ।

अवन्दियादिपुग्गला

३१२. “दसयिमे, भिक्खवे, अवन्दिया — पुरे उपसम्पन्नेन पच्छा उपसम्पन्नो अवन्दियो, अनुपसम्पन्नो अवन्दियो, नानासंवासको वुड्ढतरो अधम्मवादी अवन्दियो, मातुगामो अवन्दियो, पण्डको अवन्दियो, पारिवासिको अवन्दियो, मूलायपटिकस्सनारहो अवन्दियो, मानत्तारहो अवन्दियो, मानत्तचारिको अवन्दियो, अब्भानारहो अवन्दियो । इमे खो, भिक्खवे, दस अवन्दिया ।

“तयोमे, भिक्खवे, वन्दिया — पच्छा उपसम्पन्नेन पुरे उपसम्पन्नो वन्दियो, नानासंवासको वुड्ढतरो धम्मवादी वन्दियो, सदेवके भिक्खवे लोके समारके सब्रह्मके सस्समणब्राह्मणिया पजाय सदेवमनुस्साय तथागतो अरहं सम्मासम्बुद्धो वन्दियो । इमे खो, भिक्खवे, तयो वन्दिया”ति ।

आसनप्पटिबाहनपटिक्खेपं

३१३. तेन खो पन समयेन मनुस्सा सङ्घं उद्दिस्स मण्डपे पटियादेन्ति, सन्थरे पटियादेन्ति, ओकासे पटियादेन्ति । छब्बगियानं भिक्खूनं अन्तेवासिका भिक्खू — ‘सङ्घिकज्जेव भगवता यथावुड्ढं अनुज्जातं, नो उद्दिस्सकतं’न्ति बुद्धप्पमुखस्स सङ्घस्स पुरतो पुरतो गन्त्वा मण्डपेपि परिगगणहन्ति, सन्थरेपि परिगगणहन्ति, ओकासेपि परिगगणहन्ति — इदं अम्हाकं उपज्झायानं भविस्सति, इदं अम्हाकं आचरियानं भविस्सति, इदं अम्हाकं भविस्सतीति । अथ खो आयस्मा सारिपुत्तो बुद्धप्पमुखस्स सङ्घस्स पिड्डितो पिड्डितो गन्त्वा मण्डपेसु परिगगहितेसु, सन्थरेसु परिगगहितेसु, ओकासेसु परिगगहितेसु, ओकासं अलभमानो अज्जतरस्मिं रुक्खमूले निसीदि । अथ खो भगवा रत्तिया पच्चूससमयं पच्चुट्ठाय उक्कासि । आयस्मापि सारिपुत्तो उक्कासि । “को एत्था”ति? “अहं, भगवा, सारिपुत्तो”ति । “किस्स त्वं, सारिपुत्त, इध निसिन्नो”ति? अथ खो आयस्मा सारिपुत्तो भगवतो एतमत्थं आरोचेसि । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बगियानं भिक्खूनं अन्तेवासिका भिक्खू —

‘सङ्घिकञ्जेव भगवता यथावुद्धं अनुज्जातं, नो उद्दिस्सकतं’न्ति बुद्धप्पमुखस्स सङ्घस्स पुरतो पुरतो गन्त्वा मण्डपे परिग्गणहन्ति, सन्थरे परिग्गणहन्ति, ओकासे परिग्गणहन्ति — इदं अम्हाकं उपज्झायानं भविस्सति, इदं अम्हाकं आचरियानं भविस्सति, इदं अम्हाकं भविस्सती’ति? “सच्चं भगवा’ति...पे... विगरहित्वा...पे... धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, उद्दिस्सकतम्पि यथावुद्धं पटिबाहेतब्बं । यो पटिबाहेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा’ति ।

गिहिविकतअनुजाननं

३१४. तेन खो पन समयेन मनुस्सा भत्तग्गे अन्तरघरे उच्चासयनमहासयनानि पज्जपेन्ति, सेय्यथिदं — आसन्दिं, पल्लङ्कं, गोनकं, चित्तकं, पटिकं, पटलिकं, तूलिकं, विकतिकं, उद्दलोमिं, एकन्तलोमिं, कट्टिस्सं, कोसेय्यं [कोसेय्यं कम्बलं (सी० स्या०)], कुत्तकं, हत्थत्थरं, अस्सत्थरं, रथत्थरं, अजिनपवेणिं, कदलिमिगपवरपच्चत्थरणं, सउत्तरच्छदं, उभतोलोहितकूपधानं । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाभिनिसीदन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, ठपेत्वा तीणि — आसन्दिं, पल्लङ्कं, तूलिकं — गिहिविकतं [गिहिविकटं (सी० क०), अवसेसं गिहिविकटं (स्या०)] अभिनिसीदितुं, नत्वेव अभिनिपज्जितुं’न्ति ।

तेन खो पन समयेन मनुस्सा भत्तग्गे अन्तरघरे तूलोनद्धं मज्जम्पि पीठम्पि पज्जपेन्ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाभिनिसीदन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, गिहिविकतं अभिनिसीदितुं, नत्वेव अभिनिपज्जितुं’न्ति ।

जेतवनविहारानुमोदना

३१५. अथ खो भगवा अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन सावत्थि तदवसरि । तत्र सुदं भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो अनाथपिण्डिको गहपति भगवन्तं एतदवोच — “अधिवासेतु मे, भन्ते, भगवा स्वातनाय भत्तं सद्धिं भिक्खुसङ्गेना’ति । अधिवासेसि भगवा तुण्हीभावेन । अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति भगवतो अधिवासनं विदित्वा उट्ठायासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कामि । अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति तस्सा रत्तिया अच्चयेन पणीतं खादनीयं भोजनीयं पटियादापेत्वा भगवतो कालं आरोचापेसि — “कालो, भन्ते, निद्धितं भत्त’न्ति । अथ खो भगवा पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन अनाथपिण्डिकस्स गहपतिस्स निवेसनं तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा पज्जत्ते आसने निसीदि सद्धिं भिक्खुसङ्गेन । अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति बुद्धप्पमुखं भिक्खुसङ्घं पणीतेन खादनीयेन भोजनीयेन सहत्था सन्तप्पेत्वा सम्पवारेत्वा, भगवन्तं भुत्ताविं ओनीतपत्तपाणिं, एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो अनाथपिण्डिको गहपति भगवन्तं एतदवोच — “कथाहं, भन्ते, जेतवने पटिपज्जामी’ति? “तेन हि त्वं, गहपति, जेतवनं आगतानागतस्स चातुद्दिसस्स सङ्घस्स पटिट्ठपेही’ति । “एवं भन्ते’ति खो अनाथपिण्डिको गहपति भगवतो पटिस्सुत्वा जेतवनं आगतानागतस्स चातुद्दिसस्स सङ्घस्स पटिट्ठापेसि ।

अथ खो भगवा अनाथपिण्डिकं गहपतिं इमाहि गाथाहि अनुमोदि —

“सीतं उण्हं पटिहन्ति, ततो वाळमिगानि च ।

सरीसपे च मकसे, सिसिरे चापि वुट्ठियो ॥

“ततो वातातपो घोरो, सज्जातो पटिहज्जति ।
लेणत्थज्ज सुखत्थज्ज, झायितुज्ज विपस्सितुं ॥

“विहारदानं सङ्गस्स, अगं बुद्धेन वणिणतं ।
तस्मा हि पण्डितो पोसो, सम्पस्सं अत्थमत्तनो ॥

“विहारे कारये रम्मे, वासयेत्थ बहुस्सुते ।
तेसं अन्नज्ज पानज्ज, वत्थसेनासनानि च ।
ददेय्य उजुभूतेसु, विप्पसन्नेन चेतसा ॥

“ते तस्स धम्मं देसेन्ति, सब्बदुक्खापनूदनं ।
यं सो धम्मं इधज्जाय, परिनिब्बाति अनासवो”ति ॥

अथ खो भगवा अनाथपिण्डिकं गहपतिं इमाहि गाथाहि अनुमोदित्वा उट्ठायासना पक्कामि ।

आसनप्पटिबाहनादि

३१६. तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स आजीवकसावकस्स महामत्तस्स सङ्गभत्तं होति । आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो पच्छा आगन्त्वा विष्कतभोजनं आनन्तरिकं भिक्खुं वुट्ठापेसि । भत्तगं कोलाहलं अहोसि । अथ खो सो महामत्तो उज्झायति खिय्यति विपाचेति — “कथञ्चि नाम समणा सक्कपुत्तिया पच्छा आगन्त्वा विष्कतभोजनं आनन्तरिकं भिक्खुं वुट्ठापेस्सन्ति! भत्तगं कोलाहलं अहोसि । ननु नाम लब्भा अज्जत्रापि निसिन्नेन यावदत्थं भुज्जितु”न्ति? अस्सोसुं खो भिक्खू तस्स महामत्तस्स उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा... पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो पच्छा आगन्त्वा विष्कतभोजनं आनन्तरिकं भिक्खुं वुट्ठापेस्सन्ति! भत्तगं कोलाहलं अहोसी”ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “सच्चं किर त्वं, उपनन्द, पच्छा आगन्त्वा विष्कतभोजनं आनन्तरिकं भिक्खुं वुट्ठापेसि, भत्तगं कोलाहलं अहोसी”ति? “सच्चं भगवा”ति । विगरहि बुद्धो भगवा... पे०... “कथञ्चि नाम त्वं, मोघपुरिस, पच्छा आगन्त्वा विष्कतभोजनं आनन्तरिकं भिक्खुं वुट्ठापेस्ससि? भत्तगं कोलाहलं अहोसि । नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय... पे०... विगरहित्वा... पे०... धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, विष्कतभोजनो [भोजनो आनन्तरिको (स्या०)] भिक्खु वुट्ठापेतब्बो । यो वुट्ठापेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । सचे वुट्ठापेति, पवारितो च होति, ‘गच्छ उदकं आहरा’ति वत्तब्बो । एवज्जेतं लभेथ, इच्चेतं कुसलं । नो चे लभेथ, साधुकं सित्थानि गिलित्वा वुट्ठतरस्स भिक्खुनो आसनं दातब्बं । न त्वेवाहं, भिक्खवे, केनचि परियायेन वुट्ठतरस्स भिक्खुनो आसनं पटिबाहितब्बन्ति वदामि । यो पटिबाहेय्य, आपत्ति दुक्कटस्साति” ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू गिलाने भिक्खू वुट्ठापेन्ति । गिलाना एवं वदेन्ति — “न मयं, आवुसो, सक्कोम वुट्ठातुं, गिलानाम्हा”ति । “मयं आयस्मन्ते वुट्ठापेस्सामा”ति परिगहेत्वा वुट्ठापेत्वा ठितके मुज्जन्ति । गिलाना मुच्छिता पपतन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, गिलानो वुट्ठापेतब्बो । यो वुट्ठापेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू ‘गिलाना मयम्हा अवुट्ठापनीया’ति वरसेय्यायो पलिबुद्धेन्ति [पलिबुद्धन्ति (क०)] । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानस्स पतिरूपं सेय्यं दातु”न्ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू लेसकप्पेन सेनासनं पटिबाहन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, लेसकप्पेन सेनासनं पटिबाहितब्बं । यो पटिबाहेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

[पाचि० १२२] तेन खो पन समयेन सत्तरसवगिया भिक्खू अज्जतरं पच्चन्तिमं महाविहारं पटिसङ्खरोन्ति — “इध मयं वस्सं वसिस्सामा”ति । अदसंसु [अदसासुं (क०)] खो छब्बगिया भिक्खू सत्तरसवगिये भिक्खू विहारं [अज्जतरं विहारं (क०)] पटिसङ्खरोन्ते । दिस्वान एवमाहंसु — “इमे, आवुसो, सत्तरसवगिया भिक्खू विहारं पटिसङ्खरोन्ति । हन्द ने वुट्ठापेस्सामा”ति । एकच्चे एवमाहंसु — “आगमेथावुसो, याव पटिसङ्खरोन्ति, पटिसङ्खते वुट्ठापेस्सामा”ति । अथ खो छब्बगिया भिक्खू सत्तरसवगिये भिक्खू एतदवोचुं — “उट्ठेथावुसो, अम्हाकं विहारो पापुणाती”ति । “ननु, आवुसो, पटिकच्चेव आचिक्खितब्बं? मयज्जज्जं पटिसङ्खरेय्यामा”ति । “ननु, आवुसो, सङ्घिको विहारो”ति? “आमावुसो, सङ्घिको विहारो”ति । “उट्ठेथावुसो, अम्हाकं विहारो पापुणाती”ति । “महल्लको, आवुसो, विहारो; तुम्हेपि वसथ, मयम्पि वसिस्सामा”ति । “उट्ठेथावुसो, अम्हाकं विहारो पापुणाती”ति कुपिता अनत्तमना गीवायं गहेत्वा निक्कड्ढन्ति । ते निक्कड्ढियमाना रोदन्ति । भिक्खू एवमाहंसु — “किस्स तुम्हे, आवुसो, रोदथा”ति? “इमे, आवुसो, छब्बगिया भिक्खू कुपिता अनत्तमना अम्हे सङ्घिका विहारा निक्कड्ढन्ती”ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम छब्बगिया भिक्खू कुपिता अनत्तमना भिक्खू सङ्घिका विहारा निक्कड्ढिस्सन्ती”ति! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “सच्चं किर, तुम्हे भिक्खवे, कुपिता अनत्तमना सङ्घिका विहारा भिक्खू निक्कड्ढथा”ति? “सच्चं भगवा”ति...पे०... विगरहित्वा...पे०... धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, कुपितेन अनत्तमनेन भिक्खु सङ्घिका विहारा निक्कड्ढितब्बो । यो निक्कड्ढेय्य, यथाधम्मो कारेतब्बो । अनुजानामि, भिक्खवे, सेनासनं गाहेतु”न्ति ।

सेनासनग्गाहापकसम्मति

३१७. अथ खो भिक्खून् एतदहोसि — “केन नु खो सेनासनं गाहेतब्ब”न्ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, पच्चहङ्गेहि समन्नागतं भिक्खुं सेनासनग्गाहापकं सम्मन्नितुं — यो न छन्दागतिं गच्छेय्य, न दोसागतिं गच्छेय्य, न मोहागतिं गच्छेय्य, न भयागतिं गच्छेय्य, गहितागहितज्ज जानेय्य । एवज्ज पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो —

“पठमं भिक्खु याचितब्बो, याचित्वा व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुं सेनासनग्गाहापकं सम्मन्नेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुं सेनासनग्गाहापकं सम्मन्नति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सेनासनग्गाहापकस्स सम्मुति, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“सम्मतो सङ्घेन इत्थन्नामो भिक्खु सेनासनग्गाहापको । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

३१८. अथ खो सेनासनग्गाहापकानं भिक्खून् एतदहोसि — “कथं नु खो सेनासनं गाहेतब्ब”न्ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पठमं भिक्खू गणेत्तुं, भिक्खू गणेत्वा सेय्या गणेत्तुं, सेय्या गणेत्वा सेय्यग्गेन गाहेतु”न्ति । सेय्यग्गेन गाहेन्ता सेय्या उस्सारयिंसु...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, विहारग्गेन गाहेतु”न्ति । विहारग्गेन

गाहेन्ता विहारा उस्सारयिंसु...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, परिवेणग्गेन गाहेतु”न्ति । परिवेणग्गेन गाहेन्ता परिवेणा उस्सारयिंसु...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, अनुभागम्पि दातुं । गहिते अनुभागे अज्जो भिक्खु आगच्छति, न अकामा दातब्बो”ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू निस्सीमे ठितस्स सेनासनं गाहेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, निस्सीमे ठितस्स सेनासनं गाहेतब्बं । यो गाहेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू सेनासनं गहेत्वा सब्बकालं पटिबाहन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, सेनासनं गहेत्वा सब्बकालं पटिबाहेतब्बं । यो पटिबाहेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, वस्सानं तेमासं पटिबाहितुं, उतुकालं पन न पटिबाहितुं”न्ति ।

अथ खो भिक्खून् एतदहोसि — “कति नु खो सेनासनग्गाहा”ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “तयो मे, भिक्खवे, सेनासनग्गाहा — पुरिमको, पच्छिमको, अन्तरामुत्तको । अपरज्जुगताय आसाळ्हिया पुरिमको गाहेतब्बो । मासगताय आसाळ्हिया पच्छिमको गाहेतब्बो । अपरज्जुगताय पवारणाय आयतिं वस्सावासत्थाय अन्तरामुत्तको गाहेतब्बो । इमे खो, भिक्खवे, तयो सेनासनग्गाहा”ति ।

दुतियभाणवारो निड्डितो ।

३. ततियभाणवारो

३१९. तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो सावत्थियं सेनासनं गहेत्वा अज्जतरं गामकावासं अगमासि । तत्थपि सेनासनं अगगहेसि । अथ खो तेसं भिक्खून् एतदहोसि — “अयं, आवुसो, आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो भण्डनकारको कलहकारको विवादकारको भस्सकारको सङ्गे अधिकरणकारको । सचायं इध वस्सं वसिस्सति, सब्बेव मयं न फासु भविस्साम । हन्द नं पुच्छामा”ति । अथ खो ते भिक्खू आयस्मन्तं उपनन्दं सक्कपुत्तं एतदवोचुं — “ननु तया, आवुसो उपनन्द, सावत्थियं सेनासनं गहित”न्ति? “एवमावुसो”ति । “किं पन त्वं, आवुसो उपनन्द, एको द्वे पटिबाहसी”ति? “इधदानाहं आवुसो, मुज्जामि; तत्थ गणहामी”ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो एको द्वे पटिबाहेस्सती”ति! भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “सच्चं किर त्वं, उपनन्द, एको द्वे पटिबाहसी”ति? “सच्चं भगवा”ति । विगरहि बुद्धो भगवा...पे०... “कथञ्चि नाम त्वं, मोघपुरिस, एको द्वे पटिबाहिस्ससि? तत्थ तया, मोघपुरिस, गहितं इध मुत्तं, इध तया गहितं तत्र मुत्तं । एवं खो त्वं, मोघपुरिस, उभयत्थ परिबाहिरो । नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... विगरहित्वा...पे०... धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, एकेन द्वे पटिबाहेतब्बा । यो पटिबाहेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

३२०. [पाचि० ४३८] तेन खो पन समयेन भगवा भिक्खून् अनेकपरियायेन विनयकथं कथेति, विनयस्स वण्णं भासति, विनयपरियत्तिया वण्णं भासति, आदिस्स आदिस्स आयस्मतो उपालिस्स वण्णं भासति । भिक्खून् एतदहोसि — “भगवा खो अनेकपरियायेन विनयकथं कथेति, विनयस्स वण्णं भासति, विनयपरियत्तिया वण्णं भासति, आदिस्स आदिस्स आयस्मतो उपालिस्स वण्णं भासति । हन्द मयं, आवुसो, आयस्मतो उपालिस्स सन्तिके विनयं परियापुणामा”ति । तेथ [ते च (स्या० क०)] बहू भिक्खू थेरा च नवा च मज्झिमा च आयस्मतो उपालिस्स सन्तिके विनयं

परियापुणन्ति । आयस्मा उपालि ठितकोव उद्दिसति थेरानं भिक्खून् गारवेन । थेरापि भिक्खू ठितकाव उद्दिसापेन्ति धम्मगारवेन । तत्थ थेरा चेव भिक्खू किलमन्ति, आयस्मा च उपालि किलमति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, नवकेन भिक्खुना उद्दिसन्तेन समके वा आसने निसीदितुं, उच्चतरे वा धम्मगारवेन; थेरेन भिक्खुना उद्दिसापेन्तेन समके वा आसने निसीदितुं, नीचतरे वा धम्मगारवेना”ति ।

तेन खो पन समयेन बहू भिक्खू आयस्मतो उपालिस्स सन्तिके ठितका उद्देसं पटिमानेन्ता किलमन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, समानासनिकेहि सह निसीदितुं”न्ति । अथ खो भिक्खून् एतदहोसि — “कित्तावता नु खो समानासनिको होती”ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं — “अनुजानामि, भिक्खवे, तिवग्गस्सन्तरेन सह निसीदितुं”न्ति ।

तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू समानासनिका मज्जे [एकमज्जे (स्या०)] निसीदित्वा मज्जं भिन्दिसु, पीठे [एकपीठे (स्या०)] निसीदित्वा पीठं भिन्दिसु । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, तिवग्गस्स मज्जं, तिवग्गस्स पीठ”न्ति । तिवग्गोपि मज्जे निसीदित्वा मज्जं भिन्दि, पीठे निसीदित्वा पीठं भिन्दि... पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, दुवग्गस्स मज्जं, दुवग्गस्स पीठ”न्ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू असमानासनिकेहि सह दीघासने निसीदितुं कुक्कुच्चायन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, ठपेत्वा पण्डकं, मातुगामं, उभतोव्यञ्जनकं, असमानासनिकेहि सह दीघासने निसीदितुं”न्ति । अथ खो भिक्खून् एतदहोसि — “कित्तकं पच्छिमं नु खो दीघासनं होती”ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, यं तिण्णं पओति, एत्तकं पच्छिमं दीघासनं”न्ति ।

तेन खो पन समयेन विसाखा मिगारमाता सङ्गस्स अत्थाय साळिन्दं पासादं कारापेतुकामा होति हत्थिनखकं । अथ खो भिक्खून् एतदहोसि — “किं नु खो भगवता पासादपरिभोगो अनुज्जातो किं अननुज्जातो”ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, सब्बं पासादपरिभोग”न्ति ।

तेन खो पन समयेन रज्जो पसेनदिस्स कोसलस्स अय्यिका कालङ्कता होति । तस्स कालङ्किरियाय सङ्गस्स बहू अकप्पियभण्डं उप्पन्नं होति, सेय्यथिदं — आसन्दि, पल्लङ्को, गोनको, चित्तको, पटिका, पटलिका, तूलिका, विकतिका, उद्दलोमी, एकन्तलोमी, कट्टिस्सं, कोसेय्यं, कुत्तकं, हत्थत्थरं, अस्सत्थरं, रथत्थरं, अजिनप्पवेणि, कदलिमिगप्पवरपच्चत्थरणं, सउत्तरच्छदं, उभतोलोहितकूपधानं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, आसन्दिया पादे छिन्दित्वा परिभुज्जितुं, पल्लङ्गस्स वाळे भिन्दित्वा परिभुज्जितुं, तूलिकं विजटेत्वा बिब्बोहनं कातुं, अवसेसं भूमत्थरणं [सुम्मत्थरणं (सी० स्या०)] कातुं”न्ति ।

अविस्सज्जियवत्थु

३२१. तेन खो पन समयेन सावत्थिया अविदूरे अज्जरस्मिं गामकावासे आवासिका भिक्खू उपदुता होन्ति आगन्तुकगमिकानं भिक्खून् सेनासनं पज्जपेन्ता । अथ खो तेसं भिक्खून् एतदहोसि — “एतरहि खो मयं, आवुसो, उपदुता आगन्तुकगमिकानं भिक्खून् सेनासनं पज्जपेन्ता । हन्द मयं, आवुसो, सब्बं सङ्घिकं सेनासनं एकस्स देम । तस्स सन्तकं परिभुज्जिस्सामा”ति । ते सब्बं सङ्घिकं सेनासनं एकस्स अदंसु । आगन्तुका भिक्खू ते भिक्खू एतदवोचुं — “अम्हाकं,

आवुसो, सेनासनं पज्जापेथा”ति। “नत्थावुसो, सङ्घिकं सेनासनं; सब्बं अम्हेहि एकस्स दिन्न”न्ति। “किं पन तुम्हे, आवुसो, सङ्घिकं सेनासनं विस्सज्जेथा”ति? “एवमावुसो”ति। ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम भिक्खू सङ्घिकं सेनासनं विस्सज्जेस्सन्ती”ति [विस्सज्जिस्सन्तीति (क०)]! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे... “सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खू सङ्घिकं सेनासनं विस्सज्जेन्ती”ति? “सच्चं भगवा”ति। विगरहि बुद्धो भगवा...पे... “कथञ्चि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा सङ्घिकं सेनासनं विस्सज्जेस्सन्ति? नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे... विगरहित्वा...पे... धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

“पञ्चिमानि, भिक्खवे, अविस्सज्जियानि, न विस्सज्जेतब्बानि [न विस्सज्जितब्बानि (क०)], सङ्घेन वा गणेन वा पुग्गलेन वा। विस्सज्जितानिपि अविस्सज्जितानि होन्ति। यो विस्सज्जेय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्स। कतमानि पञ्च? आरामो, आरामवत्थु — इदं पठमं अविस्सज्जियं, न विस्सज्जेतब्बं, सङ्घेन वा गणेन वा पुग्गलेन वा। विस्सज्जितम्पि अविस्सज्जितं होति। यो विस्सज्जेय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्स।

“विहारो, विहारवत्थु — इदं दुतियं अविस्सज्जियं, न विस्सज्जेतब्बं, सङ्घेन वा गणेन वा पुग्गलेन वा। विस्सज्जितम्पि अविस्सज्जितं होति। यो विस्सज्जेय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्स।

“मज्जो, पीठं, भिसि, बिब्बोहनं — इदं ततियं अविस्सज्जियं, न विस्सज्जेतब्बं, सङ्घेन वा गणेन वा पुग्गलेन वा। विस्सज्जितम्पि अविस्सज्जितं होति। यो विस्सज्जेय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्स।

“लोहकुम्भी, लोहभाणकं, लोहवारको, लोहकटाहं, वासि, परसु [फरसु (सी० स्या० क०)], कुठारी [कुधारी (क०)], कुदालो, निखादनं — इदं चतुत्थं अविस्सज्जियं, न विस्सज्जेतब्बं, सङ्घेन वा गणेन वा पुग्गलेन वा। विस्सज्जितम्पि अविस्सज्जितं होति। यो विस्सज्जेय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्स।

“वल्लि, वेळु, मुज्जं, पब्बजं [बब्बजं (सी०)], तिणं, मत्तिका, दारुभण्डं, मत्तिकाभण्डं — इदं पञ्चमं अविस्सज्जियं, न विस्सज्जेतब्बं, सङ्घेन वा गणेन वा पुग्गलेन वा। विस्सज्जितम्पि अविस्सज्जितं होति। यो विस्सज्जेय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्स। इमानि खो, भिक्खवे, पञ्च अविस्सज्जियानि, न विस्सज्जेतब्बानि, सङ्घेन वा गणेन वा पुग्गलेन वा। विस्सज्जितानिपि अविस्सज्जितानि होन्ति। यो विस्सज्जेय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति।

अवेभङ्गियवत्थु

३२२. अथ खो भगवा सावत्थियं यथाभिरन्तं विहरित्वा येन कीटागिरि तेन चारिकं पक्कामि महता भिक्खुसङ्घेन सङ्घि पञ्चमत्तेहि भिक्खुसतेहि सारिपुत्तमोग्गल्लानेहि च। अस्सोसुं खो अस्सजिपुनब्बसुका भिक्खू — “भगवा किर कीटागिरिं आगच्छति महता भिक्खुसङ्घेन सङ्घि पञ्चमत्तेहि भिक्खुसतेहि सारिपुत्तमोग्गल्लानेहि च”। “हन्द मयं, आवुसो, सब्बं सङ्घिकं सेनासनं भाजेम। पापिच्छा सारिपुत्तमोग्गल्लाना, पापिकानं इच्छानं वसं गता; न मयं तेसं सेनासनं पज्जपेस्सामा”ति, ते सब्बं सङ्घिकं सेनासनं भाजेसुं। अथ खो भगवा अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन कीटागिरि तदवसरि। अथ खो भगवा सम्बहुले भिक्खू आमन्तेसि — “गच्छथ तुम्हे, भिक्खवे; अस्सजिपुनब्बसुके भिक्खू उपसङ्गमित्वा एवं वदेथ — “भगवा, आवुसो, आगच्छति महता भिक्खुसङ्घेन सङ्घि पञ्चमत्तेहि भिक्खुसतेहि सारिपुत्तमोग्गल्लानेहि च। भगवतो च, आवुसो, सेनासनं पज्जपेथ, भिक्खुसङ्घस्स च, सारिपुत्तमोग्गल्लानानञ्चा”ति। “एवं भन्ते”ति खो ते भिक्खू

भगवतो पटिस्सुत्वा येन अस्सजिपुनब्बसुका भिक्खू तेनुपसङ्गमिंसु, उपसङ्गमित्वा अस्सजिपुनब्बसुके भिक्खू एतदवोचुं — “भगवा, आवुसो, आगच्छति महता भिक्खुसङ्घेन सङ्घिं पञ्चमत्तेहि भिक्खुसतेहि सारिपुत्तमोग्गल्लानेहि च । भगवतो च, आवुसो, सेनासनं पञ्चपेथ, भिक्खुसङ्घस्स च, सारिपुत्तमोग्गल्लानानञ्चा”ति । “नत्थावुसो, सङ्घिकं सेनासनं । सब्बं अम्हेहि भाजितं । स्वागतं, आवुसो, भगवतो । यस्मिं विहारे भगवा इच्छिस्सति तस्मिं विहारे वसिस्सति । पापिच्छा सारिपुत्तमोग्गल्लाना, पापिकानं इच्छानं वसं गता । न मयं तेसं सेनासनं पञ्चपेस्सामा”ति । “किं पन तुम्हे, आवुसो, सङ्घिकं सेनासनं भाजित्था”ति? “एवमावुसो”ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम अस्सजिपुनब्बसुका भिक्खू सङ्घिकं सेनासनं भाजेस्सन्ती”ति! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे...पे०... “सच्चं भगवा”ति । विगरहि बुद्धो भगवा...पे०... “कथञ्चि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा सङ्घिकं सेनासनं भाजेस्सन्ति? नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... विगरहित्वा...पे०... धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

“पञ्चिमानि, भिक्खवे, अवेभङ्गियानि [अवेभङ्गिकानि (क०)], न विभजितब्बानि, सङ्घेन वा गणेन वा पुग्गलेन वा । विभत्तानिपि अविभत्तानि होन्ति । यो विभजेय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । कतमानि पञ्च? आरामो, आरामवत्थु — इदं पठमं अवेभङ्गियं, न विभजितब्बं, सङ्घेन वा गणेन वा पुग्गलेन वा । विभत्तम्पि अविभत्तं होति । यो विभजेय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

“विहारो, विहारवत्थु — इदं दुतियं अवेभङ्गियं, न विभजितब्बं, सङ्घेन वा गणेन वा पुग्गलेन वा । विभत्तम्पि अविभत्तं होति । यो विभजेय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

“मज्जो, पीठं, भिसि, बिब्बोहनं — इदं ततियं अवेभङ्गियं, न विभजितब्बं, सङ्घेन वा गणेन वा पुग्गलेन वा । विभत्तम्पि अविभत्तं होति । यो विभजेय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

“लोहकुम्भी, लोहभाणकं, लोहवारको, लोहकटाहं, वासी, परसु, कुठारी, कुदालो, निखादनं — इदं चतुत्थं अवेभङ्गियं, न विभजितब्बं, सङ्घेन वा गणेन वा पुग्गलेन वा । विभत्तम्पि अविभत्तं होति । यो विभजेय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

“वल्ली, वेळु, मुज्जं, पब्बजं, तिणं, मत्तिका, दारुभण्डं, मत्तिकाभण्डं — इदं पञ्चमं अवेभङ्गियं, न विभजितब्बं, सङ्घेन वा गणेन वा पुग्गलेन वा । विभत्तम्पि अविभत्तं होति । यो विभजेय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । इमानि खो, भिक्खवे, पञ्च अवेभङ्गियानि, न विभजितब्बानि, सङ्घेन वा गणेन वा पुग्गलेन वा । विभत्तानिपि अविभत्तानि होन्ति । यो विभजेय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

नवकम्मदानकथा

३२३. अथ खो भगवा कीटागिरिस्मिं यथाभिरन्तं विहरित्वा येन आळवी तेन चारिकं पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन आळवी तदवसरि । तत्र सुदं भगवा आळवियं विहरति अग्गालवे चेत्तिये । तेन खो पन समयेन आळवका [आळविका (स्या० क०)] भिक्खू एवरूपानि नवकम्मानि देन्ति — पिण्डनिक्खेपनमत्तेनपि नवकम्मं देन्ति; कुट्टलेपनमत्तेनपि नवकम्मं देन्ति; द्वारद्वपनमत्तेनपि नवकम्मं देन्ति; अग्गळवट्टिकरणमत्तेनपि नवकम्मं देन्ति;

आलोकसन्धिकरणमत्तेनपि नवकम्मं देन्ति; सेतवण्णकरणमत्तेनपि नवकम्मं देन्ति; काळवण्णकरणमत्तेनपि नवकम्मं देन्ति; गेरुकपरिकम्मकरणमत्तेनपि नवकम्मं देन्ति; छादनमत्तेनपि नवकम्मं देन्ति; बन्धनमत्तेनपि नवकम्मं देन्ति; भण्डिकाळपनमत्तेनपि नवकम्मं देन्ति; खण्डफुल्लपटिसङ्करणमत्तेनपि नवकम्मं देन्ति; परिभण्डकरणमत्तेनपि नवकम्मं देन्ति; वीसतिवस्सिकम्पि नवकम्मं देन्ति; तिसवस्सिकम्पि नवकम्मं देन्ति; यावजीविकम्पि नवकम्मं देन्ति; धूमकालिकम्पि परियोसितं विहारं नवकम्मं देन्ति । ये ते भिक्खू अपिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम आळवका भिक्खू एवरूपानि नवकम्मानि दस्सन्ति — पिण्डनिक्खेपनमत्तेनपि नवकम्मं दस्सन्ति; कुट्टलेपनमत्तेनपि... द्वारद्वपनमत्तेनपि ... अगगळवट्टिकरणमत्तेनपि... आलोकसन्धिकरणमत्तेनपि... सेतवण्णकरणमत्तेनपि... काळवण्णकरणमत्तेनपि... गेरुकपरिकम्मकरणमत्तेनपि... छादेनमत्तेनपि... बन्धनमत्तेनपि... भण्डिकाळपनमत्तेनपि... खण्डफुल्लपटिसङ्करणमत्तेनपि... परिभण्डकरणमत्तेनपि... विसतिवस्सिकम्पि... तिसवस्सिकम्पि... यावजीविकम्पि... धूमकालिकम्पि परियोसितं विहारं नवकम्मं दस्सन्ती”ति! भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे...पे०... “सच्चं भगवा”ति...पे०... विगरहित्वा...पे०... धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, पिण्डनिक्खेपनमत्तेन नवकम्मं दातब्बं; न कुट्टलेपनमत्तेन नवकम्मं दातब्बं । न द्वारद्वपनमत्तेन नवकम्मं दातब्बं । न अगगळवट्टिकरणमत्तेन नवकम्मं दातब्बं । न आलोकसन्धिकरणमत्तेन नवकम्मं दातब्बं । न सेतवण्णकरणमत्तेन नवकम्मं दातब्बं । न काळवण्णकरणमत्तेन नवकम्मं दातब्बं । न गेरुकपरिकम्मकरणमत्तेन नवकम्मं दातब्बं । न छादेनमत्तेन नवकम्मं दातब्बं । न बन्धनमत्तेन नवकम्मं दातब्बं । न भण्डिकाळपनमत्तेन नवकम्मं दातब्बं । न खण्डफुल्लपटिसङ्करणमत्तेन नवकम्मं दातब्बं । न परिभण्डकरणमत्तेन नवकम्मं दातब्बं । न विसतिवस्सिकं नवकम्मं दातब्बं । न तिसवस्सिकं नवकम्मं दातब्बं । न यावजीविकं नवकम्मं दातब्बं । न धूमकालिकम्पि परियोसितं विहारं नवकम्मं दातब्बं । यो ददेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, अकतं वा विप्पकतं वा नवकम्मं दातुं, खुद्दके विहारे कम्मं ओलोकेत्वा छप्पञ्चवस्सिकं नवकम्मं दातुं, अड्डयोगे कम्मं ओलोकेत्वा सत्तद्ववस्सिकं नवकम्मं दातुं, महल्लके विहारे पासादे वा कम्मं ओलोकेत्वा दसद्वादसवस्सिकं नवकम्मं दातु”न्ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू सब्बे विहारे नवकम्मं देन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, सब्बे विहारे नवकम्मं दातब्बं । यो ददेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू एकस्स द्वे देन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, एकस्स द्वे दातब्बा । यो ददेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू नवकम्मं गहेत्वा अज्जं वासेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, नवकम्मं गहेत्वा अज्जो वासेतब्बो । यो वासेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू नवकम्मं गहेत्वा सङ्घिकं पटिबाहेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, नवकम्मं गहेत्वा सङ्घिकं पटिबाहितब्बं । यो पटिबाहेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, एकं वरसेय्यं गहेतु”न्ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू निस्सीमे ठितस्स नवकम्मं देन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, निस्सीमे ठितस्स नवकम्मं दातब्बं । यो ददेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू नवकम्मं गहेत्वा सब्बकालं पटिबाहन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, नवकम्मं गहेत्वा सब्बकालं पटिबाहितब्बं । यो पटिबाहेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, वस्सानं तेमासं पटिबाहितुं, उतुकालं पन न पटिबाहितु”न्ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू नवकम्मं गहेत्वा पक्कमन्तिपि, विब्भमन्तिपि, कालम्पि करोन्ति; सामणेरापि पटिजानन्ति; सिक्खं पच्चक्खातकापि पटिजानन्ति; अन्तिमवत्थुं अज्झापन्नकापि पटिजानन्ति; उम्मत्तकापि पटिजानन्ति; खित्तचित्तापि पटिजानन्ति; वेदनाट्ठापि पटिजानन्ति; आपत्तिया अदस्सने उक्खित्तकापि पटिजानन्ति; आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खित्तकापि पटिजानन्ति; पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खित्तकापि पटिजानन्ति; पण्डकापि पटिजानन्ति; थेय्यसंवासकापि पटिजानन्ति; तित्थियपक्कन्तकापि

पटिजानन्ति; तिरच्छानगतापि पटिजानन्ति; मातुघातकापि पटिजानन्ति; पितुघातकापि पटिजानन्ति; अरहन्तघातकापि पटिजानन्ति; भिक्खुनिदूसकापि पटिजानन्ति; सङ्गभेदकापि पटिजानन्ति; लोहितुप्पादकापि पटिजानन्ति; उभतोब्यञ्जनकापि पटिजानन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु नवकम्मं गहेत्वा पक्कमति — मा सङ्गस्स हायीति अज्जस्स दातब्बं ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु नवकम्मं गहेत्वा विब्भमति...पे०... कालङ्करोति, सामणो पटिजानाति, सिक्खं पच्चक्खातको पटिजानाति, अन्तिमवत्थुं अज्झापन्नको पटिजानाति, उम्मत्तको पटिजानाति, खित्तचित्तो पटिजानाति, वेदनाट्ठो पटिजानाति, आपत्तिया अदस्सने उक्खित्तको पटिजानाति, आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खित्तको पटिजानाति, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खित्तको पटिजानाति, पण्डको पटिजानाति, थेय्यसंवासको पटिजानाति, तित्थियपक्कन्तको पटिजानाति, तिरच्छानगतो पटिजानाति, मातुघातको पटिजानाति, पितुघातको पटिजानाति, अरहन्तघातको पटिजानाति, भिक्खुनीदूसको पटिजानाति, सङ्गभेदको पटिजानाति, लोहितुप्पादको पटिजानाति, उभतोब्यञ्जनको पटिजानाति — मा सङ्गस्स हायीति अज्जस्स दातब्बं ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु नवकम्मं गहेत्वा विप्पकते पक्कमति — मा सङ्गस्स हायीति अज्जस्स दातब्बं ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु नवकम्मं गहेत्वा विप्पकते विब्भमति...पे०... उभतोब्यञ्जनको पटिजानाति — मा सङ्गस्स हायीति अज्जस्स दातब्बं ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु नवकम्मं गहेत्वा परियोसिते पक्कमति — तस्सेवेतं ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु नवकम्मं गहेत्वा परियोसिते विब्भमति...पे०... कालङ्करोति, सामणो पटिजानाति, सिक्खं पच्चक्खातको पटिजानाति, अन्तिमवत्थुं अज्झापन्नको पटिजानाति — सङ्गो सामी ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु नवकम्मं गहेत्वा परियोसिते उम्मत्तको पटिजानाति, खित्तचित्तो पटिजानाति, वेदनाट्ठो पटिजानाति, आपत्तिया अदस्सने उक्खित्तको पटिजानाति, आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खित्तको पटिजानाति, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खित्तको पटिजानाति — तस्सेवेतं ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु नवकम्मं गहेत्वा परियोसिते पण्डको पटिजानाति, थेय्यसंवासको पटिजानाति, तित्थियपक्कन्तको पटिजानाति, तिरच्छानगतो पटिजानाति, मातुघातको पटिजानाति, पितुघातको पटिजानाति, अरहन्तघातको पटिजानाति, भिक्खुनीदूसको पटिजानाति, सङ्गभेदको पटिजानाति, लोहितुप्पादको पटिजानाति, उभतोब्यञ्जनको पटिजानाति — सङ्गो सामी”ति ।

अञ्जत्रपरिभोगपटिक्खेपादि

३२४. [पारा० १५७] तेन खो पन समयेन भिक्खू अञ्जतरस्स उपासकस्स विहारपरिभोगं सेनासनं अञ्जत्र परिभुञ्जन्ति । अथ खो सो उपासको उज्झायति खिय्यति विपाचेति — “कथञ्चि नाम भदन्ता अञ्जत्र परिभोगं अञ्जत्र परिभुञ्जिस्सन्ती”ति! भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, अञ्जत्र परिभोगो अञ्जत्र परिभुञ्जितब्बो । यो परिभुञ्जेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

[पारा० १५७] तेन खो पन समयेन भिक्खू उपोसथगगम्पि सन्निसज्जम्पि हरितुं कुक्कुच्चायन्ता छमाय निसीदन्ति । गत्तानिपि चीवरानिपि पंसुकितानि होन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, तावकालिकं हरितु”न्ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्गस्स महाविहारो उन्द्रियति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता सेनासनं नातिहरन्ति [नाभिहरन्ति (क०)] । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, गुत्तत्थाय हरितु”न्ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्गस्स सेनासनपरिक्खारिको महग्घो कम्बलो उप्पन्नो होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, फातिकम्मत्थाय परिवत्तेतु”न्ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्गस्स सेनासनपरिक्खारिकं महग्घं दुस्सं उप्पन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, फातिकम्मत्थाय परिवत्तेतु”न्ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्गस्स अच्छम्मं उप्पन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पादपुञ्छनिं कातु”न्ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्गस्स चक्कलिकं उप्पन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पादपुञ्छनिं कातु”न्ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्गस्स चोळकं उप्पन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पादपुञ्छनिं कातु”न्ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू अधोतेहि पादेहि सेनासनं अक्कमन्ति । सेनासनं दुस्सति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, अधोतेहि पादेहि सेनासनं अक्कमितब्बं । यो अक्कमेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू अल्लेहि पादेहि सेनासनं अक्कमन्ति । सेनासनं दुस्सति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, अल्लेहि पादेहि सेनासनं अक्कमितब्बं । यो अक्कमेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू सउपाहना सेनासनं अवकमन्ति । सेनासनं दुस्सति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, सउपाहनेन सेनासनं अवकमितब्बं । यो अवकमेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू परिकम्मकताय भूमिया निट्ठुभन्ति । वण्णो दुस्सति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, परिकम्मकताय भूमिया निट्ठुभितब्बं । यो निट्ठुभेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, खेळमल्लक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन मज्जपादापि पीठपादापि परिकम्मकतं भूमिं विलिखन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, चोळकेन पलिवेठेतु”न्ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू परिकम्मकतं भित्तिं अपस्सेन्ति । वण्णो दुस्सति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, परिकम्मकता भित्ति अपस्सेतब्बा । यो अपस्सेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, अपस्सेनफलक”न्ति । अपस्सेनफलकं हेट्ठतो भूमिं विलिखति, उपरितो भित्तिञ्च । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, हेट्ठतो च उपरितो च चोळकेन पलिवेठेतु”न्ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू धोतपादका निपज्जितुं कुक्कुच्चायन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पच्चत्थरित्वा निपज्जितु”न्ति ।

सङ्गभत्तादिअनुजाननं

३२५. अथ खो भगवा आळवियं यथाभिरन्तं विहरित्वा येन राजगहं तेन चारिकं पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन राजगहं तदवसरि । तत्र सुदं भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दकनिवापे । तेन खो पन समयेन राजगहं दुब्भिक्खं होति । मनुस्सा न सक्कोन्ति सङ्गभत्तं कातुं; इच्छन्ति उद्देसभत्तं निमन्तनं सलाकभत्तं पक्खिकं उपोसथिकं पाटिपदिकं कातुं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, सङ्गभत्तं उद्देसभत्तं निमन्तनं सलाकभत्तं पक्खिकं उपोसथिकं पाटिपदिक”न्ति ।

भत्तुद्देसकसम्मुति

३२६. तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू अत्तनो वरभत्तानि गहेत्वा लामकानि भत्तानि भिक्खूनं देन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतं भिक्खुं भत्तुद्देसकं सम्मन्नितुं — यो न छन्दागतिं गच्छेय्य, न दोसागतिं गच्छेय्य, न मोहागतिं गच्छेय्य, न भयागतिं गच्छेय्य, उद्दिट्ठानुद्दिट्ठञ्च जानेय्य । एवञ्च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो । पठमं भिक्खु याचितब्बो, याचित्वा व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्गो जापेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्गो इत्थन्नामं भिक्खुं भत्तुद्देसकं सम्मन्नेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । सङ्गो इत्थन्नामं भिक्खुं भत्तुद्देसकं सम्मन्नति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो भत्तुद्देसकस्स सम्मुति, सो तुण्हस्स; यस्स नखमति, सो भासेय्य ।

“सम्मतो सङ्गेन इत्थन्नामो भिक्खु भत्तुद्देसको । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

अथ खो भत्तुद्देसकानं भिक्खुनं एतदहोसि — “कथं नु खो भत्तं उद्दिसितब्ब”न्ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, सलाकाय वा पट्टिकाय वा [पट्टिकाय वा (स्या०)] उपनिबन्धित्वा ओपुञ्जित्वा भत्तं उद्दिसितु”न्ति ।

सेनासनपञ्जापकादिसम्मुति

३२७. तेन खो पन समयेन सङ्गस्स सेनासनपञ्जापको न होति...पे०... भण्डागारिको न होति...पे०... चीवरप्पटिग्गाहको न होति...पे०... चीवरभाजको न होति...पे०... यागुभाजको न होति...पे०... फलभाजको न होति...पे०... खज्जकभाजको न होति । खज्जकं अभाजियमानं नस्सति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतं भिक्खुं खज्जकभाजकं सम्मन्नितुं — यो न छन्दागतिं गच्छेय्य, न दोसागतिं गच्छेय्य, न मोहागतिं गच्छेय्य, न भयागतिं गच्छेय्य, भाजिताभाजितञ्च जानेय्य । एवञ्च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो । पठमं भिक्खु याचितब्बो, याचित्वा ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्गो आपेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्गो इत्थन्नामं भिक्खुं खज्जकभाजकं सम्मन्नेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । सङ्गो इत्थन्नामं भिक्खुं खज्जकभाजकं सम्मन्नति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो खज्जकभाजकस्स सम्मुति, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“सम्मतो सङ्गेन इत्थन्नामो भिक्खु खज्जकभाजको । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

अप्पमत्तकविस्सज्जकसम्मुति

३२८. तेन खो पन समयेन सङ्गस्स भण्डागारे अप्पमत्तको परिक्रारो उप्पन्नो [उस्सन्नो (स्या०)] होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतं भिक्खुं अप्पमत्तकविस्सज्जकं सम्मन्नितुं — यो न छन्दागतिं गच्छेय्य, न दोसागतिं गच्छेय्य, न मोहागतिं गच्छेय्य, न भयागतिं गच्छेय्य, विस्सज्जिताविस्सज्जितञ्च जानेय्य । एवञ्च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो । पठमं भिक्खु याचितब्बो, याचित्वा ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्गो आपेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्गो इत्थन्नामं भिक्खुं अप्पमत्तकविस्सज्जकं सम्मन्नेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । सङ्गो इत्थन्नामं भिक्खुं अप्पमत्तकविस्सज्जकं सम्मन्नति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो अप्पमत्तकविस्सज्जकस्स सम्मुति, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“सम्मतो सङ्गेन इत्थन्नामो भिक्खु अप्पमत्तकविस्सज्जको । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

तेन अप्पमत्तकविस्सज्जकेन भिक्खुना एका [एकेका (सी०)] सूचि दातब्बा, सत्थकं दातब्बं, उपाहना दातब्बा, कायबन्धनं दातब्बं, अंसबन्धको दातब्बो, परिस्सावनं दातब्बं, धम्मकरणो दातब्बो, कुसि दातब्बा, अड्ढकुसि दातब्बा,

मण्डलं दातब्बं, अड्डमण्डलं दातब्बं, अनुवातो दातब्बो, परिभण्डं दातब्बं । सचे होति सङ्घस्स सप्पि वा तेलं वा मधु वा फाणितं वा, सकिं पटिसायितुं दातब्बं । सचे पुनपि अत्थो होति, पुनपि दातब्बं ।

साटियग्गाहापकादिसम्मुति

३२९. तेन खो पन समयेन सङ्घस्स साटियग्गाहापको न होति...पे०... पत्तग्गाहापको न होति...पे०... आरामिकपेसको न होति...पे०... सामणेरपेसको न होति । सामणेर अपेसियमाना कम्मं न करोन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतं भिक्खुं सामणेरपेसकं सम्मन्नितुं — यो न छन्दागतिं गच्छेय्य, न दोसागतिं गच्छेय्य, न मोहागतिं गच्छेय्य, न भयागतिं गच्छेय्य, पेसितापेसितञ्च जानेय्य । एवञ्च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो । पठमं भिक्खु याचितब्बो, याचित्वा व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुं सामणेरपेसकं सम्मन्नेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुं सामणेरपेसकं सम्मन्नति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सामणेरपेसकस्स सम्मुति, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“सम्मतो सङ्घेन इत्थन्नामो भिक्खु सामणेरपेसको । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

ततियभाणवारो निट्ठितो ।

सेनासनक्खन्धको छट्ठो ।

तस्सुद्धानं —

विहारं बुद्धसेट्ठेन, अपञ्चत्तं तदा अहु ।
तहं तहं निक्खमन्ति, वासा ते जिनसावका ॥

सेट्ठी गहपति दिस्वा, भिक्खूनं इदमब्रि ।
कारापेय्यं वसेय्याथ, पटिपुच्छिंसु नायकं ॥

विहारं अड्डयोगञ्च, पासादं हम्मियं गुहं ।
पञ्चलेणं अनुज्जासि, विहारे सेट्ठि कारयि ॥

जनो विहारं कारेति, अकवाटं असंवुत्तं ।
कवाटं पिट्टसङ्घाटं, उदुक्खलञ्च उत्तरि ॥

आविञ्छनच्छिदं रज्जुं, वट्टिञ्च कपिसीसकं ।
सूचिघटिताळच्छिदं, लोहकट्टुविसाणकं ॥

यन्तकं सूचिकञ्चेव, छदनं उल्लित्तावलित्तं ।
वेदिजालसलाकञ्च, चक्कलि सन्थरेन च ॥

मिड्डि बिदलमञ्चञ्च, सोसानिकमसारको ।
बुन्दिकुळिरपादञ्च, आहच्चासन्दि उच्चके ॥

सत्तङ्गो च भद्दपीठं, पीठकेळकपादकं ।
आमलाफलका कोच्छा, पलालपीठमेव च ॥

उच्चाहिपटिपादका, अट्टङ्गुलि च पादका ।
सुत्तं अट्टपदं चोळं, तूलिकं अट्टकायिकं ॥

गिरगो भिसियो चापि, दुस्सं सेनासनम्पि च ।
ओनद्धं हेट्ठा पतति, उप्पाटेत्वा हरन्ति च ॥

भत्तिञ्च हत्थभत्तिञ्च, अनुञ्जासि तथागतो ।
तित्थिया विहारे चापि, थुसं सण्हञ्च मत्तिका ॥

इक्कासं पाणिकं कुण्डं, सासपं सित्थतेलकं ।
उस्सन्ने पच्चुद्धरितुं, फरुसं गण्डुमत्तिकं ॥

इक्कासं पटिभानञ्च, नीचा चयो च आरुहं ।
परिपतन्ति आळका, अट्टकुट्टं तयो पुन ॥

खुद्धके कुट्टपादो च, ओवस्सति सरं खिलं ।
चीवरवंसं रज्जुञ्च, आळिन्दं किटिकेन च ॥

आलम्बनं तिणचुण्णं, हेट्ठामग्गे नयं करे ।
अज्झोकासे ओतप्पति, सालं हेट्ठा च भाजनं ॥

विहारो कोट्टको चेव, परिवेणगिसालकं ।
आरामे च पुन कोट्टे, हेट्ठञ्जेव नयं करे ॥

सुधं अनाथपिण्डि च, सद्धो सीतवनं अगा ।
दिट्ठधम्मो निमन्तेसि, सह सङ्गेन नायकं ॥

आणापेसन्तरामग्गे, आरामं कारयी गणो ।
वेसालियं नवकम्मं, पुरतो च परिग्गहि ॥

को अरहति भत्तगो, तित्तिरञ्च अवन्दिया ।
परिग्गहितन्तरघरा, तूलो सावत्थि ओसरि ॥

पतिट्ठापेसि आरामं, भत्तगो च कोलाहलं ।
गिलाना वरसेय्या च, लेसा सत्तरसा तहिं ॥

केन नु खो कथं नु खो, विहारग्गेन भाजयि ।
परिवेणं अनुभागञ्च, अकामा भागं नो ददे ॥

निस्सीमं सब्बकालञ्च, गाहा सेनासने तयो ।
उपनन्दो च वण्णेसि, ठितका समकासना ॥

समानासनिका भिन्दिसु, तिवग्गा च दुवगिकं ।
असमानासनिका दीघं, साळिन्दं परिभुज्जितुं ॥

अय्यिका च अविदूरे, भाजितञ्च कीटागिरे ।
आळवी पिण्डककुट्टेहि, द्वारअग्गळवट्टिका ॥

आलोकसेतकाळञ्च, गेरुछादनबन्धना ।
भण्डिखण्डपरिभण्डं, वीस तिसा च कालिका ॥

ओसिते अकतं विप्पं, खुद्दे छप्पञ्चवस्सिकं ।
अड्डयोगे च सत्तट्ठ, महल्ले दस द्वादस ॥

सब्बं विहारं एकस्स, अज्जं वासेन्ति सङ्घिकं ।
निस्सीमं सब्बकालञ्च, पक्कमि विब्भमन्ति च ॥

कालञ्च सामणेरञ्च, सिक्खापच्चक्खअन्तिमं ।
उम्मत्तखित्तचित्ता च, वेदनापत्तिदस्सना ॥

अप्पटिकम्मदिट्ठिया, पण्डका थेय्यतित्थिया ।
तिरच्छानमातुपितु, अरहन्ता च दूसका ॥

भेदका लोहितुप्पादा, उभतो चापि ब्यज्जनका ।
मा सङ्गस्स परिहायि, कम्मं अज्जस्स दातवे ॥

विप्पकते च अज्जस्स, कते तस्सेव पक्कमे ।
विब्भमति कालङ्कतो, सामणोरो च जायति ॥

पच्चक्खातो च सिक्खाय, अन्तिमज्झापन्नको यदि ।
सङ्खोव सामिको होति, उम्मत्तखित्तवेदना ॥

अदस्सनाप्पटिकम्मे, दिट्ठि तस्सेव होति तं ।
पण्डको थेय्यतित्थी च, तिरच्छानमातुपेत्तिकं ॥

घातको दूसको चापि, भेदलोहितव्यञ्जना ।
पटिजानाति यदि सो, सङ्खोव होति सामिको ॥

हरन्तज्जत्र कुक्कुच्चं, उन्द्रियति च कम्बलं ।
दुस्सज्ज चम्मचक्कली, चोळकं अक्कमन्ति च ॥

अल्ला उपाहनानिडु, लिखन्ति अपस्सेन्ति च ।
अपस्सेनं लिखतेव, धोतपच्चत्थरेन च ॥

राजगहे न सक्कोन्ति, लामकं भत्तुद्देसकं ।
कथं नु खो पज्जापकं, भण्डागारिकसम्मति ॥

पटिग्गाहभाजको चापि, यागु च फलभाजको ।
खज्जकभाजको चेव, अप्पमत्तकविस्सज्जे ॥

साटियग्गाहापको चेव, तथेव पत्तग्गाहको ।
आरामिकसामणेरे, पेसकस्स च सम्मुति ॥

सब्बाभिभू लोकविदू, हितचित्तो विनायको ।
लेणत्थज्ज सुखत्थज्ज, ज्ञायितुज्ज विपस्सितुन्ति ॥

सेनासनक्खन्धकं निट्ठितं ।

७. सङ्खभेदकक्खन्धकं

१. पठमभाणवारी

छसक्यपब्बज्जाकथा

३३०. तेन समयेन बुद्धो भगवा अनुपियायं विहरति, अनुपियं नाम मल्लानं निगमो । तेन खो पन समयेन अभिज्जाता अभिज्जाता सक्कुकुमारा भगवन्तं पब्बजितं अनुपब्बजन्ति । तेन खो पन समयेन महानामो च सक्को अनुरुद्धो च सक्को द्वेभातिका होन्ति । अनुरुद्धो सक्को सुखुमालो होति । तस्स तयो पासादा होन्ति — एको हेमन्तिको, एको गिम्हिको, एको वस्सिको । सो वस्सिके पासादे चत्तारो मासे [वस्सिके पासादे वस्सिके चत्तारो मासे (सी०)] निप्पुरिसेहि तूरियेहि

परिचारयमानो [परिचारियमानो (क०)] न हेट्ठापासादं ओरोहति । अथ खो महानामस्स सक्कस्स एतदहोसि — “एतरहि खो अभिज्जाता अभिज्जाता सक्ककुमारा भगवन्तं पब्बजितं अनुपब्बजन्ति । अम्हाकञ्च पन कुला नत्थि कोचि अगारस्मा अनगारियं पब्बजितो । यंनूनाहं वा पब्बजेय्यं, अनुरुद्धो वा”ति । अथ खो महानामो सक्को येन अनुरुद्धो सक्को तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा अनुरुद्धं सक्कं एतदवोच — “एतरहि, तात अनुरुद्ध, अभिज्जाता अभिज्जाता सक्ककुमारा भगवन्तं पब्बजितं अनुपब्बजन्ति । अम्हाकञ्च पन कुला नत्थि कोचि अगारस्मा अनगारियं पब्बजितो । तेन हि त्वं वा पब्बज, अहं वा पब्बजिस्सामी”ति । “अहं खो सुखुमालो, नाहं सक्कोमि अगारस्मा अनगारियं पब्बजितुं । त्वं पब्बजाही”ति । “एहि खो ते, तात अनुरुद्ध, घरावासत्थं अनुसासिस्सामि । पठमं खेत्तं कसापेतब्बं । कसापेत्वा वपापेतब्बं । वपापेत्वा उदकं अभिनेतब्बं । उदकं अभिनेत्वा उदकं निन्नेतब्बं । उदकं निन्नेत्वा निद्धापेतब्बं । निद्धापेत्वा [निडुहेतब्बं, निडुहेत्वा (सी०)] लवापेतब्बं । लवापेत्वा उब्बाहापेतब्बं । उब्बाहापेत्वा पुज्जं कारापेतब्बं । पुज्जं कारापेत्वा मद्दापेतब्बं । मद्दापेत्वा पलालानि उद्धरापेतब्बानि । पलालानि उद्धरापेत्वा भुसिका उद्धरापेतब्बा । भुसिकं उद्धरापेत्वा ओपुनापेतब्बं [ओफुनापेतब्बं (स्या० क०), ओफुणापेतब्बं (योजना)] । ओपुनापेत्वा अतिहरापेतब्बं । अतिहरापेत्वा आयतिम्पि वस्सं एवमेव कातब्बं, आयतिम्पि वस्सं एवमेव कातब्बं”न्ति । “न कम्मा खीयन्ति? न कम्मानं अन्तो पज्जायति? कदा कम्मा खीयिस्सन्ति? कदा कम्मानं अन्तो पज्जायिस्सति? कदा मयं अप्पोस्सुक्का पञ्चहि कामगुणेहि सम्पिप्ता समङ्गीभूता परिचारेस्सामा”ति? “न हि, तात अनुरुद्ध, कम्मा खीयन्ति । न कम्मानं अन्तो पज्जायति । अखीणेव कम्मे पितरो च पितामहा च कालङ्कता”ति । “तेन हि त्वज्जेव घरावासत्थेन उपजानाहि । अहं अगारस्मा अनगारियं पब्बजिस्सामी”ति ।

अथ खो अनुरुद्धो सक्को येन माता तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा मातरं एतदवोच — “इच्छामहं, अम्म, अगारस्मा अनगारियं पब्बजितुं । अनुजानाहि मं अगारस्मा अनगारियं पब्बज्जाया”ति । एवं वुत्ते अनुरुद्धस्स सक्कस्स माता अनुरुद्धं सक्कं एतदवोच — “तुम्हे खो मे, तात अनुरुद्ध, द्वे पुत्ता पिया मनापा अप्पटिकूला । मरणेनपि वो अकामका विना भविस्सामि । किं पनाहं तुम्हे जीवन्ते अनुजानिस्सामि अगारस्मा अनगारियं पब्बज्जाया”ति? दुतियम्पि खो... पे०... ततियम्पि खो अनुरुद्धो सक्को मातरं एतदवोच — “इच्छामहं, अम्म, अगारस्मा अनगारियं पब्बजितुं । अनुजानाहि मं अगारस्मा अनगारियं पब्बज्जाया”ति [इमस्स अनन्तरं केसुचि पोत्थकेसु एवम्पि पाठो दिस्सति — “एवं वुत्ते अनुरुद्धस्स सक्कस्स माता एवमाह ‘सचे तात अनुरुद्ध भद्वियो सक्क्यराजा सक्क्यानं रज्जं कारेति अगारस्मा अनगारियं पब्बजति, एवं त्वम्पि पब्बजाही”ति] । तेन खो पन समयेन भद्वियो सक्क्यराजा सक्क्यानं रज्जं कारेति । सो च अनुरुद्धस्स सक्कस्स सहायो होति । अथ खो अनुरुद्धस्स सक्कस्स माता — ‘अयं खो भद्वियो सक्क्यराजा सक्क्यानं रज्जं कारेति; अनुरुद्धस्स सक्कस्स सहायो; सो न उस्सहति अगारस्मा अनगारियं पब्बजितुं”न्ति — अनुरुद्धं सक्कं एतदवोच — “सचे, तात अनुरुद्ध, भद्वियो सक्क्यराजा अगारस्मा अनगारियं पब्बजति, एवं त्वम्पि पब्बजाही”ति । अथ खो अनुरुद्धो सक्को येन भद्वियो सक्क्यराजा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भद्वियं सक्क्यराजानं एतदवोच — “मम खो, सम्म, पब्बज्जा तव पटिबद्धा”ति । “सचे ते, सम्म, पब्बज्जा मम पटिबद्धा वा अप्पटिबद्धा वा सा होतु, अहं तथा; यथा सुखं पब्बजाही”ति । “एहि, सम्म, उभो अगारस्मा अनगारियं पब्बजिस्सामा”ति । “नाहं, सम्म, सक्कोमि अगारस्मा अनगारियं पब्बजितुन्ति । यं ते सक्का अज्जं मया कातुं, क्याहं [त्याहं (सी० स्या०)] करिस्सामि । त्वं पब्बजाही”ति । “माता खो मं, सम्म, एवमाह — ‘सचे, तात अनुरुद्ध, भद्वियो सक्क्यराजा अगारस्मा अनगारियं पब्बजति, एवं त्वम्पि पब्बजाही”ति । “भासिता खो पन ते, सम्म, एसा वाचा । सचे ते, सम्म, पब्बज्जा मम पटिबद्धा वा, अप्पटिबद्धा वा सा होतु, अहं तथा; यथा सुखं पब्बजाही”ति । “एहि, सम्म, उभो अगारस्मा अनगारियं पब्बजिस्सामा”ति ।

तेन खो पन समयेन मनुस्सा सच्चवादिनो होन्ति, सच्चपटिज्जा । अथ खो भद्वियो सक्क्यराजा अनुरुद्धं सक्कं

एतदवोच — “आगमेहि, सम्म, सत्तवस्सानि । सत्तन्नं वस्सानं अच्चयेन उभो अगारस्मा अनगारियं पब्बजिस्सामा”ति । “अतिचिरं, सम्म, सत्तवस्सानि । नाहं सक्कोमि सत्तवस्सानि आगमेतु”न्ति । “आगमेहि, सम्म, छवस्सानि...पे०... पञ्चवस्सानि... चत्तारि वस्सानि... तीणि वस्सानि... द्वे वस्सानि... एकं वस्सं । एकस्स वस्सस्स अच्चयेन उभो अगारस्मा अनगारियं पब्बजिस्सामा”ति । “अतिचिरं, सम्म, एकवस्सं । नाहं सक्कोमि एकं वस्सं आगमेतु”न्ति । “आगमेहि, सम्म, सत्तमासे । सत्तन्नं मासानं अच्चयेन उभोपि अगारस्मा अनगारियं पब्बजिस्सामा”ति । “अतिचिरं, सम्म, सत्तमासा । नाहं सक्कोमि सत्तमासे आगमेतु”न्ति । “आगमेहि, सम्म, छ मासे...पे०... पञ्च मासे... चत्तारो मासे... तयो मासे... द्वे मासे... एकं मासं... अट्ठमासं । अट्ठमासस्स अच्चयेन उभोपि अगारस्मा अनगारियं पब्बजिस्सामा”ति । “अतिचिरं, सम्म, अट्ठमासो । नाहं सक्कोमि अट्ठमासं आगमेतु”न्ति । “आगमेहि, सम्म, सत्ताहं यावाहं पुत्ते च भातरो च रज्जं निव्यादेमी”ति । “न चिरं, सम्म, सत्ताहो, आगमेस्सामी”ति ।

३३१. अथ खो भद्दियो च सक्कराजा अनुरुद्धो च आनन्दो च भगु च किमिलो च देवदत्तो च, उपालिकप्पकेन सत्तमा, यथा पुरे चतुरङ्गिनिया सेनाय उय्यानभूमिं निव्यन्ति, एवमेव चतुरङ्गिनिया सेनाय निव्यंसु । ते दूरं गत्वा सेनं निवत्तापेत्वा परविसयं ओक्कमित्वा आभरणं ओमुञ्चित्वा उत्तरासङ्गेन भण्डिकं बन्धित्वा उपालिं कप्पकं एतदवोचुं — “हन्द, भणे उपालि, निवत्तस्सु; अलं ते एत्तकं जीविकाया”ति । अथ खो उपालिस्स कप्पकस्स निवत्तन्तस्स एतदहोसि — “चण्डा खो साकिया; इमिना कुमारा निप्पातिताति घातापेय्युम्पि मं । इमे हि नाम सक्ककुमारा अगारस्मा अनगारियं पब्बजिस्सन्ति । किमङ्ग [किमङ्ग (सी०)] पनाह”न्ति । भण्डिकं मुञ्चित्वा तं भण्डं रुक्खे आलगेत्वा ‘यो पस्सति, दिन्नंयेव हरतू’ति वत्वा येन ते सक्ककुमारा तेनुपसङ्गमि । अदसासुं खो ते सक्ककुमारा उपालिं कप्पकं दूरतोव आगच्छन्तं । दिस्वान उपालिं कप्पकं एतदवोचुं — “किस्स, भणे उपालि, निवत्तेसी”ति? “इध मे, अय्यपुत्ता, निवत्तन्तस्स एतदहोसि — ‘चण्डा खो साकिया; इमिना कुमारा निप्पातिताति घातापेय्युम्पि मं । इमे हि नाम सक्ककुमारा अगारस्मा अनगारियं पब्बजिस्सन्ति । किमङ्ग पनाह”न्ति । सो खो अहं, अय्यपुत्ता, भण्डिकं मुञ्चित्वा तं भण्डं रुक्खे आलगेत्वा ‘यो पस्सति, दिन्नंजेव हरतू’ति वत्वा ततोहि पटिनिवत्तो”ति । “सुट्ठु, भणे उपालि, अकासि यम्पि न निवत्तो [यं निवत्तो (सी०), यं पन निवत्तो (स्या०)] । चण्डा खो साकिया; इमिना कुमारा निप्पातिताति घातापेय्युम्पि त”न्ति ।

अथ खो सक्ककुमारा उपालिं कप्पकं आदाय येन भगवा तेनुपसङ्गमिंसु, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिसु । एकमन्तं निसिन्ना खो ते सक्ककुमारा भगवन्तं एतदवोचुं — “मयं, भन्ते, साकिया नाम मानस्सिनो । अयं, भन्ते, उपालि कप्पको अम्हाकं दीघरत्तं परिचारको । इमं भगवा पठमं पब्बाजेतु । इमस्स मयं अभिवादनपच्चुट्ठानअञ्जलिकम्मसामीचिकम्मं करिस्साम । एवं अम्हाकं साकियानं साकियमानो निम्मानायिस्सती”ति [निम्मादयिस्सतीति (सी०), निम्मानियिस्सतीति (स्या०)] ।

अथ खो भगवा उपालिं कप्पकं पठमं पब्बाजेसि, पच्छा ते सक्ककुमारे । अथ खो आयस्मा भद्दियो तेनेव अन्तरवस्सेन तिस्सो विज्जा सच्छाकासि । आयस्मा अनुरुद्धो दिब्बचक्खुं उप्पादेसि । आयस्मा आनन्दो सोतापत्तिफलं सच्छाकासि । देवदत्तो पोथुज्जनिकं इद्धि अभिनिष्पादेसि ।

३३२. तेन खो पन समयेन आयस्मा भद्दियो अरञ्जगतोपि रुक्खमूलगतोपि सुञ्जागारगतोपि अभिक्खणं उदानं उदानेसि — “अहो सुखं, अहो सुख”न्ति । अथ खो सम्बहुला भिक्खू येन भगवा तेनुपसङ्गमिंसु, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिसु । एकमन्तं निसिन्ना खो ते भिक्खू भगवन्तं एतदवोचुं — “आयस्मा, भन्ते, भद्दियो

अरञ्जगतोपि रुक्खमूलगतोपि सुञ्जागारगतोपि अभिक्खणं उदानं उदानेसि — ‘अहो सुखं, अहो सुखं’न्ति । निस्संसयं खो, भन्ते, आयस्मा भद्दियो अनभिरतोव ब्रह्मचरियं चरति । तंयेव वा पुरिमं रज्जसुखं समनुस्सरन्तो अरञ्जगतोपि रुक्खमूलगतोपि सुञ्जागारगतोपि अभिक्खणं उदानं उदानेसि — ‘अहो सुखं, अहो सुखं’न्ति ।

अथ खो भगवा अञ्जतरं भिक्खुं आमन्तेसि — “एहि त्वं, भिक्खु, मम वचनेन भद्दियं भिक्खुं आमन्तेहि — ‘सत्था तं, आवुसो भद्दिय, आमन्तेती’”ति । “एवं भन्ते”ति खो सो भिक्खु भगवतो पटिस्सुत्वा येनायस्मा भद्दियो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्मन्तं भद्दियं एतदवोच — “सत्था तं, आवुसो भद्दिय, आमन्तेती”ति । “एवमावुसो”ति खो आयस्मा भद्दियो तस्स भिक्खुनो पटिस्सुत्वा येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो आयस्मन्तं भद्दियं भगवा एतदवोच — “सच्चं किर त्वं, भद्दिय, अरञ्जगतोपि रुक्खमूलगतोपि सुञ्जागारगतोपि अभिक्खणं उदानं उदानेसि — ‘अहो सुखं, अहो सुखं’”न्ति? “एवं भन्ते”ति । “किं पन त्वं, भद्दिय, अत्थवसं सम्पस्समानो अरञ्जगतोपि रुक्खमूलगतोपि सुञ्जागारगतोपि अभिक्खणं उदानं उदानेसि — ‘अहो सुखं अहो सुखं’”न्ति? “पुब्बे मे, भन्ते, रज्जो सतोपि अन्तोपि अन्तेपुरे रक्खा सुसंविहिता होति, बहिपि अन्तेपुरे रक्खा सुसंविहिता होति, अन्तोपि नगरे रक्खा सुसंविहिता होति, बहिपि नगरे रक्खा सुसंविहिता होति, अन्तोपि जनपदे रक्खा सुसंविहिता होति, बहिपि जनपदे रक्खा सुसंविहिता होति । सो खो अहं, भन्ते, एवं रक्खितोपि गोपितोपि सन्तो भीतो उब्बिग्गो उस्सङ्की उत्रस्तो विहरामि । एतरहि खो पन अहं एको, भन्ते, अरञ्जगतोपि रुक्खमूलगतोपि सुञ्जागारगतोपि अभीतो अनुब्बिग्गो अनुस्सङ्की अनुत्रस्तो अप्पोस्सुक्को पन्नलोमो परदत्तवुत्तो मिगभूतेन चेतसा विहरामीति । इमं खो अहं, भन्ते, अत्थवसं सम्पस्समानो अरञ्जगतोपि रुक्खमूलगतोपि सुञ्जागारगतोपि अभिक्खणं उदानं उदानेसि — ‘अहो सुखं, अहो सुखं’”न्ति । अथ खो भगवा एतमत्थं विदित्वा तायं वेलायं इमं उदानं उदानेसि —

[उदा० २०] “यस्सन्तरतो न सन्ति कोपा, इति भवाभवतञ्च वीतिवत्तो । तं विगतभयं सुखि असोकं, देवा नानुभवन्ति दस्सनाया”ति ॥

देवदत्तवत्थु

३३३. अथ खो भगवा अनुपियायं यथाभिरन्तं विहरित्वा येन कोसम्बी तेन चारिकं पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन कोसम्बी तदवसरि । तत्र सुदं भगवा कोसम्बियं विहरति घोसितारामे । अथ खो देवदत्तस्स रहोगतस्स पटिसल्लीनस्स एवं चेतसो परिवितक्को उदपादि — “कं नु खो अहं पसादेय्यं, यस्मिं मे पसन्ने बहुलाभसक्कारो उप्पज्जेय्या”ति? अथ खो देवदत्तस्स एतदहोसि — “अयं खो अजातसत्तु कुमारो तरुणो चेव आयतिं भद्दो च । यन्नूनाहं अजातसत्तुं कुमारं पसादेय्यं । तस्मिं मे पसन्ने बहुलाभसक्कारो उप्पज्जिस्सती”ति ।

अथ खो देवदत्तो सेनासनं संसामेत्वा पत्तचीवरमादाय येन राजगहं तेन पक्कामि । अनुपुब्बेन येन राजगहं तदवसरि । अथ खो देवदत्तो सकवण्णं पटिसंहरित्वा कुमारकवण्णं अभिनिम्मिनित्वा अहिमेखलिकाय अजातसत्तुस्स कुमारस्स उच्छङ्गे [उच्चङ्गे (स्या०)] पातुरहोसि । अथ खो अजातसत्तु कुमारो भीतो अहोसि, उब्बिग्गो उस्सङ्की उत्रस्तो । अथ खो देवदत्तो अजातसत्तुं कुमारं एतदवोच — “भायसि मं त्वं कुमारो”ति? “आम, भायामि । कोसि त्वं”न्ति? “अहं देवदत्तो”ति । “सचे खो त्वं, भन्ते, अय्यो देवदत्तो, इङ्गं सकेनेव वण्णेन पातुभवस्सू”ति । अथ खो देवदत्तो कुमारकवण्णं पटिसंहरित्वा सङ्घाटिपत्तचीवरधरो अजातसत्तुस्स कुमारस्स पुरतो अट्टासि । अथ खो अजातसत्तु कुमारो देवदत्तस्स इमिना इद्धिपाटिहारियेन अभिप्पसन्नो पञ्चहि रथसतेहि सायं पातं उपट्ठानं गच्छति, पञ्च च थालिपाकसतानि भत्ताभिहारो

अभिहरीयति । अथ खो देवदत्तस्स लाभसक्कारसिलोकेन अभिभूतस्स परियादिन्नचित्तस्स एवरूपं इच्छागतं उप्पज्जि — “अहं भिक्खुसङ्घं परिहरिस्सामी”ति । सह चित्तुप्पादाव देवदत्तो तस्सा इद्दिश्या परिहायि ।

[अ० नि० ५.१००] तेन खो पन समयेन ककुधो नाम कोळियपुत्तो, आयस्मतो महामोग्गल्लानस्स उपट्ठाको, अधुना कालङ्कतो अज्जतरं मनोमयं कायं उपपन्नो । तस्स एवरूपो अत्तभावप्पटिलाभो होति — सेय्यथापि नाम द्वे वा तीणि वा मागधकानि [मागधकानि (स्या०)] गामक्खेत्तानि । सो तेन अत्तभावप्पटिलाभेन नेव अत्तानं न परं ब्याबाधेति । अथ खो ककुधो देवपुत्तो येनायस्मा महामोग्गल्लानो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्मन्तं महामोग्गल्लानं अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठासि । एकमन्तं ठितो खो ककुधो देवपुत्तो आयस्मन्तं महामोग्गल्लानं एतदवोच — “देवदत्तस्स, भन्ते, लाभसक्कारसिलोकेन अभिभूतस्स परियादिन्नचित्तस्स [परियादिण्णचित्तस्स (क०)] एवरूपं इच्छागतं उप्पज्जि — ‘अहं भिक्खुसङ्घं परिहरिस्सामी’ति । सह चित्तुप्पादाव भन्ते, देवदत्तो तस्सा इद्दिश्या परिहीनो”ति । इदमवोच ककुधो देवपुत्तो । इदं वत्वा आयस्मन्तं महामोग्गल्लानं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा तत्थेव अन्तरधायि ।

अथ खो आयस्मा महामोग्गल्लानो येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा महामोग्गल्लानो भगवन्तं एतदवोच — “ककुधो नाम, भन्ते, कोळियपुत्तो मम उपट्ठाको अधुना कालङ्कतो अज्जतरं मनोमयं कायं उपपन्नो । तस्स एवरूपो अत्तभावप्पटिलाभो — सेय्यथापि नाम द्वे वा तीणि वा मागधकानि गामक्खेत्तानि । सो तेन अत्तभावप्पटिलाभेन नेव अत्तानं न परं ब्याबाधेति । अथ खो, भन्ते, ककुधो देवपुत्तो येनाहं तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा मं अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठासि । एकमन्तं ठितो खो, भन्ते, ककुधो देवपुत्तो मं एतदवोच — ‘देवदत्तस्स, भन्ते, लाभसक्कारसिलोकेन अभिभूतस्स परियादिन्नचित्तस्स एवरूपं इच्छागतं उप्पज्जि — अहं भिक्खुसङ्घं परिहरिस्सामीति । सह चित्तुप्पादाव भन्ते, देवदत्तो तस्सा इद्दिश्या परिहीनो”ति । इदमवोच, भन्ते, ककुधो देवपुत्तो । इदं वत्वा मं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा तत्थेव अन्तरधायी”ति ।

“किं पन ते, मोग्गल्लान, ककुधो देवपुत्तो चेतसा चेतो परिच्च विदितो? यं किञ्चि ककुधो देवपुत्तो भासति सब्बं तं तथेव होति, नो अज्जथा”ति? “चेतसा चेतो परिच्च विदितो च मे, भन्ते, ककुधो देवपुत्तो । यं किञ्चि ककुधो देवपुत्तो भासति सब्बं तं तथेव होति, नो अज्जथा”ति । “रक्खस्सेतं, मोग्गल्लान, वाचं । रक्खस्सेतं, मोग्गल्लान, वाचं । इदानि सो मोघपुरिसो अत्तनाव अत्तानं पातुकरिस्सति ।

पञ्चसत्थुकथा

३३४. [अ० नि० ५.१००] “पञ्चिमे, मोग्गल्लान, सत्थारो सन्तो संविज्जमाना लोकस्मिं । कतमे पञ्च? “इध, मोग्गल्लान, एकच्चो सत्था अपरिसुद्धसीलो समानो ‘परिसुद्धसीलोम्ही’ति पटिजानाति ‘परिसुद्धं मे सीलं परियोदातं असंकिलिट्ठं’ति । तमेनं सावका एवं जानन्ति — ‘अयं खो भवं सत्था अपरिसुद्धसीलो समानो ‘परिसुद्धसीलोम्ही’ति पटिजानाति ‘परिसुद्धं मे सीलं परियोदातं असंकिलिट्ठं’ति च । मयज्जेव खो पन गिहीनं आरोचेय्याम, नास्सस्स मनापं । यं खो पनस्स अमनापं, कथं नं मयं तेन समुदाचरेय्याम? सम्मन्नति खो पन चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारेन — यं तुमो करिस्सति, तुमोव तेन पज्जायिस्सती”ति । एवरूपं खो, मोग्गल्लान, सत्थारं सावका सीलतो रक्खन्ति; एवरूपो च पन सत्था सावकेहि सीलतो रक्खं पच्चासीसति [पच्चासिंसति (सी० स्या०)] ।

“पुन चपरं, मोगल्लान, इधेकच्चो सत्था अपरिसुद्धाजीवो समानो ‘परिसुद्धाजीवोम्ही’ति पटिजानाति ‘परिसुद्धो मे आजीवो परियोदातो असंकिलिट्ठो’ति च । तमेनं सावका एवं जानन्ति — ‘अयं खो भवं सत्था अपरिसुद्धाजीवो समानो ‘परिसुद्धाजीवोम्ही’ति पटिजानाति ‘परिसुद्धो मे आजीवो परियोदातो असंकिलिट्ठो’ति च । मयञ्चेव खो पन गिहीनं आरोचेय्याम, नास्सस्स मनापं । यं खो पनस्स अमनापं, कथं न मयं तेन समुदाचरेय्याम? सम्मन्नति खो पन चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारेन — यं तुमो करिस्सति, तुमोव तेन पज्जायिस्सती’ति । एवरूपं खो, मोगल्लान, सत्थारं सावका आजीवतो रक्खन्ति; एवरूपो च पन सत्था सावकेहि आजीवतो रक्खं पच्चासीसति ।

“पुन चपरं, मोगल्लान, इधेकच्चो सत्था अपरिसुद्धधम्मदेसनो समानो ‘परिसुद्धधम्मदेसनोम्ही’ति पटिजानाति ‘परिसुद्धा मे धम्मदेसना परियोदाता असंकिलिट्ठा’ति च । तमेनं सावका एवं जानन्ति — ‘अयं खो भवं सत्था अपरिसुद्धधम्मदेसनो समानो ‘परिसुद्धधम्मदेसनोम्ही’ति पटिजानाति ‘परिसुद्धा मे धम्मदेसना परियोदाता असंकिलिट्ठा’ति च । मयञ्चेव खो पन गिहीनं आरोचेय्याम, नास्सस्स मनापं । यं खो पनस्स अमनापं, कथं न मयं तेन समुदाचरेय्याम? सम्मन्नति खो पन चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारेन — यं तुमो करिस्सति, तुमोव तेन पज्जायिस्सती’ति । एवरूपं खो, मोगल्लान, सत्थारं सावका धम्मदेसनतो रक्खन्ति; एवरूपो च पन सत्था सावकेहि धम्मदेसनतो रक्खं पच्चासीसति ।

“पुन चपरं, मोगल्लान, इधेकच्चो सत्था अपरिसुद्धवेय्याकरणो समानो ‘परिसुद्धवेय्याकरणोम्ही’ति पटिजानाति ‘परिसुद्धं मे वेय्याकरणं परियोदातं असंकिलिट्ठं’ति च । तमेनं सावका एवं जानन्ति — ‘अयं खो भवं सत्था अपरिसुद्धवेय्याकरणो समानो ‘परिसुद्धवेय्याकरणोम्ही’ति पटिजानाति ‘परिसुद्धं मे वेय्याकरणं परियोदातं असंकिलिट्ठं’ति च । मयञ्चेव खो पन गिहीनं आरोचेय्याम, नास्सस्स मनापं । यं खो पनस्स अमनापं, कथं न मयं तेन समुदाचरेय्याम? सम्मन्नति खो पन चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारेन — यं तुमो करिस्सति, तुमोव तेन पज्जायिस्सती’ति । एवरूपं खो, मोगल्लान, सत्थारं सावका वेय्याकरणतो रक्खन्ति; एवरूपो च पन सत्था सावकेहि वेय्याकरणतो रक्खं पच्चासीसति ।

“पुन चपरं, मोगल्लान, इधेकच्चो सत्था अपरिसुद्धजाणदस्सनो समानो ‘परिसुद्धजाणदस्सनोम्ही’ति पटिजानाति ‘परिसुद्धं मे जाणदस्सनं परियोदातं असंकिलिट्ठं’ति च । तमेनं सावका एवं जानन्ति — ‘अयं खो भवं सत्था अपरिसुद्धजाणदस्सनो समानो ‘परिसुद्धजाणदस्सनोम्ही’ति पटिजानाति ‘परिसुद्धं मे जाणदस्सनं परियोदातं असंकिलिट्ठं’ति च । मयञ्चेव खो पन गिहीनं आरोचेय्याम, नास्सस्स मनापं । यं खो पनस्स अमनापं, कथं न मयं तेन समुदाचरेय्याम? सम्मन्नति खो पन चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारेन — यं तुमो करिस्सति, तुमोव तेन पज्जायिस्सती’ति । एवरूपं खो, मोगल्लान, सत्थारं सावका जाणदस्सनतो रक्खन्ति; एवरूपो च पन सत्था सावकेहि जाणदस्सनतो रक्खं पच्चासीसतीति । इमे खो, मोगल्लान, पञ्च सत्थारो सन्तो संविज्जमाना लोकस्मिं ।

“अहं खो पन, मोगल्लान, परिसुद्धसीलो समानो ‘परिसुद्धसीलोम्ही’ति पटिजानामि ‘परिसुद्धं मे सीलं परियोदातं असंकिलिट्ठं’ति च । न च मं सावका सीलतो रक्खन्ति; न चाहं सावकेहि सीलतो रक्खं पच्चासीसामि । परिसुद्धाजीवो समानो...पे०... परिसुद्धधम्मदेसनो समानो...पे०... परिसुद्धवेय्याकरणो समानो...पे०... परिसुद्धजाणदस्सनो समानो ‘परिसुद्धजाणदस्सनोम्ही’ति पटिजानामि ‘परिसुद्धं मे जाणदस्सनं परियोदातं असंकिलिट्ठं’ति च । न च मं सावका जाणदस्सनतो रक्खन्ति; न चाहं सावकेहि जाणदस्सनतो रक्खं पच्चासीसामी’ति ।

३३५. अथ खो भगवा कोसम्बियं यथाभिरन्तं विहरित्वा येन राजगहं तेन चारिकं पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन राजगहं तदवसरि । तत्र सुदं भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दकनिवापे । अथ खो सम्बहुला भिक्खू येन भगवा तेनुपसङ्कमिंसु, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिंसु । एकमन्तं निसिन्ना खो ते भिक्खू भगवन्तं एतदवोचुं — “देवदत्तस्स, भन्ते, अजातसत्तु कुमारो पञ्चहि रथसतेहि सायं पातं उपट्ठानं गच्छति; पञ्च च थालिपाकसतानि भत्ताभिहारो अभिहरीयती”ति । “मा, भिक्खवे, देवदत्तस्स लाभसक्कारसिलोकं पिहयित्थ । यावकीवञ्च, भिक्खवे, देवदत्तस्स अजातसत्तु कुमारो पञ्चहि रथसतेहि सायं पातं उपट्ठानं गमिस्सति, पञ्च च थालिपाकसतानि भत्ताभिहारो अभिहरीयिस्सति, हानियेव, भिक्खवे, देवदत्तस्स पाटिकङ्का कुसलेसु धम्मेसु, नो वुट्ठि ।

“सेय्यथापि, भिक्खवे, चण्डस्स कुक्कुरस्स नासाय पित्तं भिन्देय्युं, एवज्झि सो, भिक्खवे, कुक्कुरो भिय्योसोमत्ताय चण्डतरो अस्स, एवमेव खो, भिक्खवे, यावकीवञ्च देवदत्तस्स अजातसत्तु कुमारो पञ्चहि रथसतेहि सायं पातं उपट्ठानं गमिस्सति, पञ्च च थालिपाकसतानि भत्ताभिहारो अभिहरीयिस्सति, हानियेव, भिक्खवे, देवदत्तस्स पाटिकङ्का कुसलेसु धम्मेसु, नो वुट्ठि ।

[सं० नि० २.१८४; अ० नि० ४.६८] “अत्तवधाय, भिक्खवे, देवदत्तस्स लाभसक्कारसिलोको उदपादि, पराभवाय देवदत्तस्स लाभसक्कारसिलोको उदपादि ।

“सेय्यथापि, भिक्खवे, कदली अत्तवधाय फलं देति, पराभवाय फलं देति, एवमेव खो, भिक्खवे, अत्तवधाय देवदत्तस्स लाभसक्कारसिलोको उदपादि, पराभवाय देवदत्तस्स लाभसक्कारसिलोको उदपादि ।

“सेय्यथापि, भिक्खवे, वेळु अत्तवधाय फलं देति, पराभवाय फलं देति, एवमेव खो, भिक्खवे, अत्तवधाय देवदत्तस्स लाभसक्कारसिलोको उदपादि, पराभवाय देवदत्तस्स लाभसक्कारसिलोको उदपादि ।

“सेय्यथापि, भिक्खवे, नळो अत्तवधाय फलं देति, पराभवाय फलं देति, एवमेव खो, भिक्खवे, अत्तवधाय देवदत्तस्स लाभसक्कारसिलोको उदपादि, पराभवाय देवदत्तस्स लाभसक्कारसिलोको उदपादि ।

“सेय्यथापि, भिक्खवे, अस्सतरी अत्तवधाय गब्भं गण्हाति, पराभवाय गब्भं गण्हाति, एवमेव खो, भिक्खवे, अत्तवधाय देवदत्तस्स लाभसक्कारसिलोको उदपादि, पराभवाय देवदत्तस्स लाभसक्कारसिलोको उदपादी”ति ।

[सं० नि० १.१८३, १.२.१८४, नेत्ति० ९०] “फलं वे कदलिं हन्ति, फलं वेळुं फलं नळं । सक्कारो कापुरिसं हन्ति, गब्भो अस्सतरिं यथा”ति ॥

पठमभाणवारो निट्ठितो ।

२. दुत्तियभाणवारो

पकासनीयकम्मं

३३६. तेन खो पन समयेन भगवा महतिया परिसाय परिवुतो धम्मं देसेन्तो निसिन्नो होति सराजिकाय परिसाय । अथ

खो देवदत्तो उट्ठायासना एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा येन भगवा तेनज्जलिं पणामेत्वा भगवन्तं एतदवोच — “जिण्णो दानि, भन्ते, भगवा वुट्ठो महल्लको अद्धगतो वयोअनुप्पत्तो । अप्पोस्सुक्को दानि, भन्ते, भगवा दिट्ठधम्मसुखविहारं अनुयुत्तो विहरतु, ममं भिक्खुसङ्गं निस्सज्जतु । अहं भिक्खुसङ्गं परिहरिस्सामी”ति । “अलं, देवदत्त, मा ते रुच्चि भिक्खुसङ्गं परिहरितु”न्ति । दुतियमि खो देवदत्तो... पे०... ततियमि खो देवदत्तो भगवन्तं एतदवोच — “जिण्णो दानि, भन्ते, भगवा वुट्ठो महल्लको अद्धगतो वयोअनुप्पत्तो । अप्पोस्सुक्को दानि, भन्ते, भगवा दिट्ठधम्मसुखविहारं अनुयुत्तो विहरतु, ममं भिक्खुसङ्गं निस्सज्जतु । अहं भिक्खुसङ्गं परिहरिस्सामी”ति । “सारिपुत्तमोग्गल्लानानमि खो अहं, देवदत्त, भिक्खुसङ्गं न निस्सज्जेय्यं, किं पन तुहं छवस्स खेळासकस्सा”ति! अथ खो देवदत्तो — सराजिकाय मं भगवा परिसाय खेळासकवादेन अपसादेति, सारिपुत्तमोग्गल्लानेव उक्कंसतीति — कुपितो अनत्तमनो भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कामि । अयञ्चरहि देवदत्तस्स भगवति पठमो आघातो अहोसि ।

अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि — “तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो देवदत्तस्स राजगहे पकासनीयं कम्मं करोतु — ‘पुब्बे देवदत्तस्स अज्जा पकति अहोसि, इदानी अज्जा पकति । यं देवदत्तो करेय्य कायेन वाचाय, न तेन बुद्धो वा धम्मो वा सङ्घो वा दट्ठब्बो, देवदत्तोव तेन दट्ठब्बो’ति । एवञ्च पन, भिक्खवे, कातब्बं । ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

३३७. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं सङ्घो देवदत्तस्स राजगहे पकासनीयं कम्मं करेय्य — “पुब्बे देवदत्तस्स अज्जा पकति अहोसि, इदानी अज्जा पकति । यं देवदत्तो करेय्य कायेन वाचाय, न तेन बुद्धो वा धम्मो वा सङ्घो वा दट्ठब्बो, देवदत्तोव तेन दट्ठब्बो’ति । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो देवदत्तस्स राजगहे पकासनीयं कम्मं करोति — ‘पुब्बे देवदत्तस्स अज्जा पकति अहोसि, इदानी अज्जा पकति । यं देवदत्तो करेय्य कायेन वाचाय, न तेन बुद्धो वा धम्मो वा सङ्घो वा दट्ठब्बो, देवदत्तोव तेन दट्ठब्बो’ति । यस्सायस्मतो खमति देवदत्तस्स राजगहे पकासनीयं कम्मस्स करणं — ‘पुब्बे देवदत्तस्स अज्जा पकति अहोसि, इदानी अज्जा पकति, यं देवदत्तो करेय्य कायेन वाचाय, न तेन बुद्धो वा धम्मो वा सङ्घो वा दट्ठब्बो, देवदत्तोव तेन दट्ठब्बो’ति — सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“कतं सङ्घेन देवदत्तस्स राजगहे पकासनीयं कम्मं — ‘पुब्बे देवदत्तस्स अज्जा पकति अहोसि, इदानी अज्जा पकति । यं देवदत्तो करेय्य कायेन वाचाय, न तेन बुद्धो वा धम्मो वा सङ्घो वा दट्ठब्बो, देवदत्तोव तेन दट्ठब्बो’ति । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

३३८. अथ खो भगवा आयस्मन्तं सारिपुत्तं आमन्तेसि — “तेन हि त्वं, सारिपुत्त, देवदत्तं राजगहे पकासेही”ति । “पुब्बे मया, भन्ते, देवदत्तस्स राजगहे वण्णो भासितो — ‘महिद्धिको गोधिपुत्तो, महानुभावो गोधिपुत्तो’ति । कथाहं, भन्ते, देवदत्तं राजगहे पकासेमी”ति? “ननु तया, सारिपुत्त, भूतोयेव देवदत्तस्स राजगहे वण्णो भासितो — ‘महिद्धिको गोधिपुत्तो, महानुभावो गोधिपुत्तो’”ति? “एवं भन्ते”ति । “एवमेव खो त्वं, सारिपुत्त, भूतयेव देवदत्तं राजगहे पकासेही”ति । “एवं भन्ते”ति खो आयस्मा सारिपुत्तो भगवतो पच्चस्सोसि ।

अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि — “तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो सारिपुत्तं सम्मन्नतु देवदत्तं राजगहे पकासेतुं — ‘पुब्बे देवदत्तस्स अज्जा पकति अहोसि, इदानी अज्जा पकति । यं देवदत्तो करेय्य कायेन वाचाय, न तेन बुद्धो वा धम्मो वा सङ्घो वा दट्ठब्बो, देवदत्तोव तेन दट्ठब्बो’ति । एवञ्च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो । पठमं सारिपुत्तो याचितब्बो । याचित्वा ब्यत्तेन

भिक्षुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो आयस्मन्तं सारिपुत्तं सम्मन्नेय्य देवदत्तं राजगहे पकासेतुं — ‘पुब्बे देवदत्तस्स अज्जा पकति अहोसि, इदानी अज्जा पकति । यं देवदत्तो करेय्य कायेन वाचाय, न तेन बुद्धो वा धम्मो वा सङ्घो वा दट्ठब्बो, देवदत्तोव तेन दट्ठब्बो’ति । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो आयस्मन्तं सारिपुत्तं सम्मन्नति देवदत्तं राजगहे पकासेतुं — ‘पुब्बे देवदत्तस्स अज्जा पकति अहोसि, इदानी अज्जा पकति, यं देवदत्तो करेय्य कायेन वाचाय, न तेन बुद्धो वा धम्मो वा सङ्घो वा दट्ठब्बो, देवदत्तोव तेन दट्ठब्बो’ति । यस्सायस्मतो खमति, आयस्मतो सारिपुत्तस्स सम्मुति देवदत्तं राजगहे पकासेतुं — ‘पुब्बे देवदत्तस्स अज्जा पकति अहोसि, इदानी अज्जा पकति, यं देवदत्तो करेय्य कायेन वाचाय, न तेन बुद्धो वा धम्मो वा सङ्घो वा दट्ठब्बो, देवदत्तोव तेन दट्ठब्बो’ति — सो तुणहस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“सम्मतो सङ्घेन आयस्मा सारिपुत्तो देवदत्तं राजगहे पकासेतुं — ‘पुब्बे देवदत्तस्स अज्जा पकति अहोसि, इदानी अज्जा पकति । यं देवदत्तो करेय्य कायेन वाचाय, न तेन बुद्धो वा धम्मो वा सङ्घो वा दट्ठब्बो, देवदत्तोव तेन दट्ठब्बो’ति । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी’ति ।

सम्मतो च आयस्मा सारिपुत्तो सम्बहुलेहि भिक्षूहि सङ्घि राजगहं पविसित्वा देवदत्तं राजगहे पकासेसि — “पुब्बे देवदत्तस्स अज्जा पकति अहोसि, इदानी अज्जा पकति । यं देवदत्तो करेय्य कायेन वाचाय, न तेन बुद्धो वा धम्मो वा सङ्घो वा दट्ठब्बो, देवदत्तोव तेन दट्ठब्बो’ति । तत्थ ये ते मनुस्सा अस्सद्धा अप्पसन्ना दुब्बुद्धिनो, ते एवमाहं सु — “उसूयका इमे समणा सक्कपुत्तिया देवदत्तस्स लाभसक्कारं उसूयन्ती’ति । ये पन ते मनुस्सा सद्धा पसन्ना पण्डिता ब्यत्ता बुद्धिमन्तो, ते एवमाहं सु — “न खो इदं ओरकं भविस्सति यथा भगवा देवदत्तं राजगहे पकासापेती’ति ।

अजातसत्तुकुमारवत्थु

३३९. अथ खो देवदत्तो येन अजातसत्तु कुमारो तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा अजातसत्तुं कुमारं एतदवोच — “पुब्बे खो, कुमार, मनुस्सा दीघायुका, एतरहि अप्पायुका । ठानं खो पनेतं विज्जति यं त्वं कुमारोव समानो कालं करेय्यासि । तेन हि त्वं, कुमार, पितरं हन्त्वा राजा होहि । अहं भगवन्तं हन्त्वा बुद्धो भविस्सामी’ति ।

अथ खो अजातसत्तु कुमारो — अय्यो खो देवदत्तो महिद्धिको महानुभावो, जानेय्यासि अय्यो देवदत्तोति — ऊरुया पोत्थनिकं बन्धित्वा दिवा दिवस्स [दिवा दिवसस्स (क०)] भीतो उब्बिग्गो उस्सङ्की उत्रस्तो सहसा अन्तेपुरं पाविसि । अहसासुं खो अन्तेपुरे उपचारका महामत्ता अजातसत्तुं कुमारं दिवा दिवस्स भीतं उब्बिग्गं उस्सङ्किं उत्रस्तं सहसा अन्तेपुरं पविसन्तं; दिस्वान अगगहेसुं । ते विचिनन्ता ऊरुया पोत्थनिकं बद्धं [बन्धं (क०)] दिस्वान अजातसत्तुं कुमारं एतदवोचुं — “किं त्वं, कुमार, कत्तुकामोसी’ति? “पितरमि हन्तुकामो’ति । “केनासि उस्साहितो’ति? “अय्येन देवदत्तेना’ति । एकच्चे महामत्ता एवं मतिं अकंसु — “कुमारो च हन्तब्बो, देवदत्तो च, सब्बे च भिक्षू हन्तब्बा’ति । एकच्चे महामत्ता एवं मतिं अकंसु — “न भिक्षू हन्तब्बा । न भिक्षू किञ्चि अपरज्झन्ति । कुमारो च हन्तब्बो, देवदत्तो चा’ति । एकच्चे महामत्ता एवं मतिं अकंसु — “न कुमारो च हन्तब्बो, न देवदत्तो । न भिक्षू हन्तब्बा । रज्जो आरोचेतब्बं । यथा राजा वक्खति तथा करिस्सामा’ति ।

अथ खो ते महामत्ता अजातसत्तुं कुमारं आदाय येन राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो तेनुपसङ्गमिंसु, उपसङ्गमित्वा रज्जो मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स एतमत्थं आरोचेसुं । “कथं, भणे, महामत्तेहि मति कता”ति? “एकच्चे, देव, महामत्ता एवं मतिं अकंसु — ‘कुमारो च हन्तब्बो, देवदत्तो च, सब्बे च भिक्खू हन्तब्बा’ति । एकच्चे महामत्ता एवं मतिं अकंसु — ‘न भिक्खू हन्तब्बा । न भिक्खू किञ्चि अपरज्झन्ति । कुमारो च हन्तब्बो, देवदत्तो चा’ति । एकच्चे महामत्ता एवं मतिं अकंसु — ‘न कुमारो च हन्तब्बो, न देवदत्तो । न भिक्खू हन्तब्बा । रज्जो आरोचेतब्बं । यथा राजा वक्खति तथा करिस्सामा’”ति । “किं, भणे, करिस्सति बुद्धो वा धम्मो वा सङ्गो वा? ननु भगवता पटिकच्चेव देवदत्तो राजगहे पकासापितो — ‘पुब्बे देवदत्तस्स अज्जा पकति अहोसि, इदानि अज्जा पकति । यं देवदत्तो करेय्य कायेन वाचाय, न तेन बुद्धो वा धम्मो वा सङ्गो वा दट्ठब्बो, देवदत्तोव तेन दट्ठब्बो’”ति? तत्थ ये ते महामत्ता एवं मतिं अकंसु — ‘कुमारो च हन्तब्बो देवदत्तो च; सब्बे च भिक्खू हन्तब्बा’ति; ते अट्ठाने अकासि । ये ते महामत्ता एवं मतिं अकंसु — ‘न भिक्खू हन्तब्बा; न भिक्खू किञ्चि अपरज्झन्ति; कुमारो च हन्तब्बो देवदत्तो चा’ति; ते नीचे ठाने ठपेसि । ये ते महामत्ता एवं मतिं अकंसु — ‘न कुमारो च हन्तब्बो, न देवदत्तो; न भिक्खू हन्तब्बा; रज्जो आरोचेतब्बं; यथा राजा वक्खति तथा करिस्सामा’ति; ते उच्चे ठाने ठपेसि । अथ खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो अजातसत्तुं कुमारं एतदवोच — ‘किस्स मं त्वं, कुमार, हन्तुकामोसी’”ति? “रज्जेनाम्हि, देव, अत्थिको”ति । “सचे खो त्वं, कुमार, रज्जेन अत्थिको, एतं ते रज्ज’”न्ति अजातसत्तुस्स कुमारस्स रज्जं निर्यादेसि ।

अभिमारपेसनं

३४०. अथ खो देवदत्तो येन अजातसत्तु कुमारो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा अजातसत्तुं कुमारं एतदवोच — “पुरिसे, महाराज, आणापेहि, ये समणं गोतमं जीविता वोरपेस्सन्ती”ति । अथ खो अजातसत्तु कुमारो मनुस्से आणापेसि — “यथा, भणे, अय्यो देवदत्तो आह तथा करेय्याथा”ति । अथ खो देवदत्तो एकं पुरिसं आणापेसि — “गच्छावुसो, अमुकस्मिं ओकासे समणो गोतमो विहरति । तं जीविता वोरपेत्वा इमिना मग्गेन आगच्छा”ति । तस्मिं मग्गे द्वे पुरिसे ठपेसि — “यो इमिना मग्गेन एको पुरिसो आगच्छति, तं जीविता वोरपेत्वा इमिना मग्गेन आगच्छथा”ति । तस्मिं मग्गे चत्तारो पुरिसे ठपेसि — “ये इमिना मग्गेन द्वे पुरिसा आगच्छन्ति, ते जीविता वोरपेत्वा इमिना मग्गेन आगच्छथा”ति । तस्मिं मग्गे अट्ठ पुरिसे ठपेसि — “ये इमिना मग्गेन चत्तारो पुरिसा आगच्छन्ति, ते जीविता वोरपेत्वा इमिना मग्गेन आगच्छथा”ति । तस्मिं मग्गे सोळस पुरिसे ठपेसि — “ये इमिना मग्गेन अट्ठ पुरिसा आगच्छन्ति, ते जीविता वोरपेत्वा आगच्छथा”ति ।

अथ खो सो एको पुरिसो असिचम्मं गहेत्वा धनुकलापं सन्नहित्वा येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवतो अविदूरे भीतो उब्बिग्गो उस्सङ्की उत्रस्तो पत्थद्देन कायेन अट्ठासि । अहसा खो भगवा तं पुरिसं भीतं उब्बिग्गं उस्सङ्किं उत्रस्तं पत्थद्देन कायेन ठितं । दिस्वान तं पुरिसं एतदवोच — “एहावुसो, मा भायी”ति । अथ खो सो पुरिसो असिचम्मं एकमन्तं करित्वा धनुकलापं निक्खिपित्वा येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवतो पादेसु सिरसा निपतित्वा भगवन्तं एतदवोच — “अच्चयो मं, भन्ते, अच्चगमा यथाबालं यथामूळ्हं यथाअकुसलं, योहं दुट्ठचित्तो वधकचित्तो इधूपसङ्गन्तो । तस्स मे, भन्ते, भगवा अच्चयं अच्चयतो पटिग्गणातु आयति संवराया”ति । “तग्घ त्वं, आवुसो, अच्चयो अच्चगमा यथाबालं यथामूळ्हं यथाअकुसलं, यं त्वं दुट्ठचित्तो वधकचित्तो इधूपसङ्गन्तो । यतो च खो त्वं, आवुसो, अच्चयं अच्चयतो दिस्वा यथाधम्मं पटिकरोसि, तं ते मयं पटिग्गणहाम । वुट्ठि हेसा, आवुसो, अरियस्स विनये — यो अच्चयं अच्चयतो दिस्वा यथाधम्मं पटिकरोति, आयति संवरं आपज्जती”ति ।

अथ खो भगवा तस्स पुरिसस्स अनुपुब्बिं कथं कथेसि, सेय्यथिदं — दानकथं सीलकथं सग्गकथं, कामानं आदीनवं ओकारं संकिलेसं, नेक्खम्मे आनिसंसं पकासेसि । यदा तं भगवा अज्जासि कल्लचित्तं, मुदुचित्तं, विनीवरणचित्तं, उदग्गचित्तं, पसन्नचित्तं, अथ या बुद्धानं सामुक्कंसिका धम्मदेसना तं पकासेसि — दुक्खं, समुदयं, निरोधं, मग्गं । सेय्यथापि नाम सुद्धं वत्थं अपगतकाळकं सम्मदेव रजनं पटिग्गहेय्य, एवमेव तस्स पुरिसस्स तस्मिंयेव आसने विरजं वीतमलं धम्मचक्खुं उदपादि — यं किञ्चि समुदयधम्मं, सब्बं तं निरोधधम्मन्ति । अथ खो सो पुरिसो दिट्ठधम्मो पत्तधम्मो विदितधम्मो परियोगाळ्ळधम्मो तिण्णविचिकिच्छो विगतकथंकथो वेसारज्जप्पत्तो अपरप्पच्चयो सत्थुसासने भगवन्तं एतदवोच — “अभिवक्कन्तं, भन्ते, अभिवक्कन्तं, भन्ते । सेय्यथापि, भन्ते, निक्कुज्जितं वा उक्कुज्जेय्य, पटिच्छन्नं वा विवरेय्य, मूळहस्स वा मग्गं आचिक्खेय्य, अन्धकारे वा तेलपज्जोतं धारेय्य — चक्खुमन्तो रूपानि दक्खन्तीति — एवमेवं भगवता अनेकपरियायेन धम्मो पकासितो । एसाहं, भन्ते, भगवन्तं सरणं गच्छामि, धम्मज्ज, भिक्खुसङ्गज्ज । उपासकं मं भगवा धारेतु अज्जतग्गे पाणुपेतं सरणं गतं”न्ति । अथ खो भगवा तं पुरिसं एतदवोच — “मा खो त्वं, आवुसो, इमिना मग्गेन गच्छ, इमिना मग्गेन गच्छाही”ति अज्जेन मग्गेन उय्योजेसि ।

अथ खो ते द्वे पुरिसा — किं नु खो सो एको पुरिसो चिरेन आगच्छतीति — पटिपथं गच्छन्ता अद्दसंसु भगवन्तं अज्जतरस्मिं रुक्खमूले निसिन्नं । दिस्वान येन भगवा तेनुपसङ्गमिसु, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिसु । तेसं भगवा अनुपुब्बिं कथं कथेसि...पे०... अपरप्पच्चया सत्थुसासने भगवन्तं एतदवोचुं — “अभिवक्कन्तं, भन्ते...पे०... उपासके नो भगवा धारेतु अज्जतग्गे पाणुपेतं सरणं गते”ति । अथ खो भगवा ते पुरिसे एतदवोच — “मा खो तुम्हे, आवुसो, इमिना मग्गेन गच्छित्थ, इमिना मग्गेन गच्छथा”ति अज्जेन मग्गेन उय्योजेसि ।

अथ खो ते चत्तारो पुरिसा...पे०... अथ खो ते अट्ठ पुरिसा...पे०... अथ खो ते सोळस पुरिसा — किं नु खो ते अट्ठ पुरिसा चिरेन आगच्छन्तीति — पटिपथं गच्छन्ता अद्दसासुं भगवन्तं अज्जतरस्मिं रुक्खमूले निसिन्नं । दिस्वान येन भगवा तेनुपसङ्गमिसु, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिसु । तेसं भगवा अनुपुब्बिं कथं कथेसि, सेय्यथिदं — दानकथं...पे०... अपरप्पच्चया सत्थुसासने भगवन्तं एतदवोचुं — “अभिवक्कन्तं, भन्ते...पे०... उपासके नो भगवा धारेतु अज्जतग्गे पाणुपेतं सरणं गते”ति । अथ खो भगवा ते पुरिसे एतदवोच — “मा खो तुम्हे, आवुसो, इमिना मग्गेन गच्छित्थ, इमिना मग्गेन गच्छथा”ति अज्जेन मग्गेन उय्योजेसि ।

अथ खो सो एको पुरिसो येन देवदत्तो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा देवदत्तं एतदवोच — “नाहं, भन्ते, सक्कोमि तं भगवन्तं जीविता वोरोपेतुं; महिद्धिको सो भगवा, महानुभावो”ति । “अलं, आवुसो; मा त्वं समणं गोतमं जीविता वोरोपेसि । अहमेव समणं गोतमं जीविता वोरोपेस्सामी”ति ।

लोहितुप्पादककम्मं

३४१. तेन खो पन समयेन भगवा गिज्झकूटस्स पब्बतस्स छायायं चङ्कमति । अथ खो देवदत्तो गिज्झकूटं पब्बतं आरुहित्वा महतिं सिलं पविज्झि — इमाय समणं गोतमं जीविता वोरोपेस्सामीति । द्वे पब्बतकूटा समागन्त्वा तं सिलं सम्पटिच्छिसु । ततो पपतिका उप्पतित्वा भगवतो पादे रुहिरं उप्पादेसि । अथ खो भगवा उद्धं उल्लोकेत्वा देवदत्तं एतदवोच — “बहुं तथा, मोघपुरिस, अपुज्जं पसुतं, यं त्वं दुट्ठचित्तो वधकचित्तो तथागतस्स रुहिरं उप्पादेसी”ति । अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि — “इदं, भिक्खवे, देवदत्तेन पठमं आनन्तरियं कम्मं उपचितं, यं दुट्ठचित्तेन वधकचित्तेन तथागतस्स रुहिरं उप्पादितं”न्ति ।

अस्सोसुं खो भिक्खू — “देवदत्तेन किर भगवतो वधो पयुत्तो”ति । ते च भिक्खू भगवतो विहारस्स परितो परितो चङ्कमन्ति उच्चासद्वा महासद्वा सज्झायं करोन्ता, भगवतो रक्खावरणगुत्तिया । अस्सोसि खो भगवा उच्चासदं महासदं सज्झायसदं । सुत्वान आयस्मन्तं आनन्दं आमन्तेसि — “किं नु खो सो, आनन्द, उच्चासदो महासदो सज्झायसदो”ति? “अस्सोसुं खो, भन्ते, भिक्खू — ‘देवदत्तेन किर भगवतो वधो पयुत्तो’ति । ते च [तेध (सी०)], भन्ते, भिक्खू भगवतो विहारस्स परितो परितो चङ्कमन्ति उच्चासद्वा महासद्वा सज्झायं करोन्ता, भगवतो रक्खावरणगुत्तिया । सो एसो, भगवा, उच्चासदो महासदो सज्झायसदो”ति । “तेन हानन्द, मम वचनेन ते भिक्खू आमन्तेहि — सत्था आयस्मन्ते आमन्तेती”ति । “एवं भन्ते”ति खो आयस्मा आनन्दो भगवतो पटिस्सुत्वा येन ते भिक्खू तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा ते भिक्खू एतदवोच — “सत्था आयस्मन्ते आमन्तेती”ति । “एवमावुसो”ति खो ते भिक्खू आयस्मतो आनन्दस्स पटिस्सुत्वा येन भगवा तेनुपसङ्कमिंसु, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिसु । एकमन्तं निसिन्ने खो ते भिक्खू भगवा एतदवोच

“अट्टानमेतं, भिक्खवे, अनवकासो, यं परूपक्कमेन तथागतं जीविता वोरोपेय्य । अनुपक्कमेन, भिक्खवे, तथागता परिनिब्बायन्ति ।

[चूळव० ३३४; अ० नि० ५.१००] “पञ्चिमे, भिक्खवे, सत्थारो सन्तो संविज्जमाना लोकस्मिं । कतमे पञ्च? “इध, भिक्खवे, एकच्चो सत्था अपरिसुद्धसीलो समानो ‘परिसुद्धसीलोम्ही’ति पटिजानाति ‘परिसुद्धं मे सीलं परियोदातं असंकिलिट्ठं’न्ति च । तमेनं सावका एवं जानन्ति — ‘अयं खो भवं सत्था अपरिसुद्धसीलो समानो ‘परिसुद्धसीलोम्ही’ति पटिजानाति ‘परिसुद्धं मे सीलं परियोदातं असंकिलिट्ठं’न्ति च । मयञ्चेव खो पन गिहीनं आरोचेय्याम, नास्सस्स मनापं । यं खो पनस्स अमनापं, कथं नं मयं तेन समुदाचरेय्याम? सम्मन्ति खो पन चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारेन — यं तुमो करिस्सति, तुमोव तेन पञ्चायिस्सती”ति । एवरूपं खो, भिक्खवे, सत्थारं सावका सीलतो रक्खन्ति; एवरूपो च पन सत्था सावकेहि सीलतो रक्खं पच्चासीसति ।

“पुन चपरं, भिक्खवे, इधेकच्चो सत्था अपरिसुद्धआजीवो समानो...पे०... अपरिसुद्धधम्मदेसनो समानो...पे०... अपरिसुद्धवेय्याकरणो समानो...पे०... अपरिसुद्धआणदस्सनो समानो ‘परिसुद्धआणदस्सनोम्ही’ति पटिजानाति ‘परिसुद्धं मे आणदस्सनं परियोदातं असंकिलिट्ठं’न्ति च । तमेनं सावका एवं जानन्ति — ‘अयं खो भवं सत्था अपरिसुद्धआणदस्सनो समानो ‘परिसुद्धआणदस्सनोम्ही’ति पटिजानाति ‘परिसुद्धं मे आणदस्सनं परियोदातं असंकिलिट्ठं’न्ति च । मयञ्चेव खो पन गिहीनं आरोचेय्याम, नास्सस्स मनापं । यं खो पनस्स अमनापं, कथं नं मयं तेन समुदाचरेय्याम? सम्मन्ति खो पन चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारेन — यं तुमो करिस्सति, तुमोव तेन पञ्चायिस्सती”ति । एवरूपं खो, भिक्खवे, सत्थारं सावका आणदस्सनतो रक्खन्ति; एवरूपो च पन सत्था सावकेहि आणदस्सनतो रक्खं पच्चासीसति । इमे खो, भिक्खवे, पञ्च सत्थारो सन्तो संविज्जमाना लोकस्मिं । “अहं खो पन, भिक्खवे, परिसुद्धसीलो समानो ‘परिसुद्धसीलोम्ही’ति पटिजानामि ‘परिसुद्धं मे सीलं परियोदातं असंकिलिट्ठं’न्ति च । न च मं सावका सीलतो रक्खन्ति; न चाहं सावकेहि सीलतो रक्खं पच्चासीसामि । अहं खो पन भिक्खवे परिसुद्धआजीवो समानो...पे०... परिसुद्धधम्मदेसनो समानो...पे०... परिसुद्धवेय्याकरणो समानो...पे०... परिसुद्धआणदस्सनो समानो “परिसुद्धआणदस्सनोम्ही”ति पटिजानामि “परिसुद्धं मे आणदस्सनं परियोदातं असंकिलिट्ठं”न्ति च, न च मं सावका आणदस्सनतो रक्खन्ति, न चाहं सावकेहि आणदस्सनतो रक्खं पच्चासीसामि । “अट्टानमेतं, भिक्खवे, अनवकासो, यं परूपक्कमेन तथागतं जीविता वोरोपेय्य । अनुपक्कमेन, भिक्खवे, तथागता परिनिब्बायन्ति । गच्छथ तुम्हे, भिक्खवे, यथाविहारं । अरक्खिया, भिक्खवे,

तथागता”ति ।

नाळागिरिपेसनं

३४२. तेन खो पन समयेन राजगहे नाळागिरि नाम हत्थी चण्डो होति, मनुस्सघातको । अथ खो देवदत्तो राजगहं पविसित्वा हत्थिसालं गन्त्वा हत्थिभण्डे एतदवोच — “मयं खो, भणो, राजजातका नाम पटिबला नीचद्वानियं उच्चद्वाने ठपेतुं, भत्तम्पि वेतनम्पि वड्ढापेतुं । तेन हि, भणो, यदा समणो गोतमो इमं रच्छं पटिपन्नो होति, तदा इमं नाळागिरिं हत्थिं मुञ्चेत्वा इमं रच्छं पटिपादेथा”ति । “एवं भन्ते”ति खो ते हत्थिभण्डा देवदत्तस्स पच्चस्सोसुं । अथ खो भगवा पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय सम्बहुलेहि भिक्खूहि सद्धिं राजगहं पिण्डाय पाविसि । अथ खो भगवा तं रच्छं पटिपज्जि । अद्दसासुं खो ते हत्थिभण्डा भगवन्तं तं रच्छं पटिपन्नं । दिस्वान नाळागिरिं हत्थिं मुञ्चित्वा तं रच्छं पटिपादेसुं । अद्दसा खो नाळागिरि हत्थी भगवन्तं दूरतोव आगच्छन्तं । दिस्वान सोण्डं उस्सापेत्वा पहट्टकण्णवालो येन भगवा तेन अभिधावि । अद्दसासुं खो ते भिक्खू नाळागिरिं हत्थिं दूरतोव आगच्छन्तं । दिस्वान भगवन्तं एतदवोचुं — “अयं, भन्ते, नाळागिरि हत्थी चण्डो मनुस्सघातको इमं रच्छं पटिपन्नो । पटिक्कमतु, भन्ते, भगवा; पटिक्कमतु सुगतो”ति । “आगच्छथ, भिक्खवे, मा भायित्थ । अट्टानमेतं, भिक्खवे, अनवकासो, यं परूपक्कमेन तथागतं जीविता वोरोपेय्य । अनुपक्कमेन, भिक्खवे, तथागता परिनिब्बायन्ती”ति । दितियम्पि खो ते भिक्खू...पे... ततियम्पि खो ते भिक्खू भगवन्तं एतदवोचुं — “अयं, भन्ते, नाळागिरि हत्थी चण्डो मनुस्सघातको इमं रच्छं पटिपन्नो । पटिक्कमतु, भन्ते, भगवा; पटिक्कमतु सुगतो”ति । “आगच्छथ, भिक्खवे, मा भायित्थ । अट्टानमेतं, भिक्खवे, अनवकासो, यं परूपक्कमेन तथागतं जीविता वोरोपेय्य । अनुपक्कमेन, भिक्खवे, तथागता परिनिब्बायन्ती”ति ।

तेन खो पन समयेन मनुस्सा पासादेसुपि हम्मियेसुपि छदनेसुपि आरुह्हा अच्छन्ति । तत्थ ये ते मनुस्सा अस्सद्धा अप्पसन्ना दुब्बुद्धिनो, ते एवमाहंसु — “अभिरूपो वत, भो [अभिरूपो वत भो गोतमो (स्या० कं०)], महासमणो नागेन विहेठीयिस्सती”ति । ये पन ते मनुस्सा सद्धा पसन्ना पण्डिता ब्यत्ता बुद्धिमन्तो, ते एवमाहंसु — “नचिरस्सं वत, भो, नागो नागेन सङ्गामेस्सती”ति । अथ खो भगवा नाळागिरिं हत्थिं मेत्तेन चित्तेन फरि । अथ खो नाळागिरि हत्थी भगवतो [भगवता (सी०)] मेत्तेन चित्तेन फुट्ठो [फुट्ठो (क०)] सोण्डं ओरोपेत्वा येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवतो पुरतो अट्ठासि । अथ खो भगवा दक्खिणेन हत्थेन नाळागिरिस्स हत्थिस्स कुम्भं परामसन्तो नाळागिरिं हत्थिं इमाहि गाथाहि अज्झभासि —

“मा कुञ्जर नागमासदो, दुक्खज्झि कुञ्जर नागमासदो ।

न हि नागहतस्स कुञ्जर सुगति, होति इतो परं यतो ॥

“मा च मदो मा च पमादो, न हि पमत्ता सुगतिं वजन्ति ते ।

त्वज्जेव तथा करिस्ससि, येन त्वं सुगतिं गमिस्ससी”ति ॥

अथ खो नाळागिरि हत्थी सोण्डाय भगवतो पादपंसूनि गहेत्वा उपरिमुद्धनि आकिरित्वा पटिकुटियोव [पटिकुटितो पटिसक्कि (सी० स्या०)] ओसक्कि, याव भगवन्तं अद्दक्खि । अथ खो नाळागिरि हत्थी हत्थिसालं गन्त्वा सके ठाने अट्ठासि । तथा दन्तो च पन नाळागिरि हत्थी अहोसि । तेन खो पन समयेन मनुस्सा इमं गाथं गायन्ति —

[म० नि० २.३५२; थेरगा० ८७८] “दण्डेनेके दमयन्ति, अङ्कुसेहि कसाहि च ।

अदण्डेन असत्थेन, नागो दन्तो महेसिना’ति॥

मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “याव पापो अयं देवदत्तो, अलक्खिको, यत्र हि नाम समणस्स गोतमस्स एवंमहिद्धिकस्स एवं महानुभावस्स वधाय परक्कमिस्सती’ति। देवदत्तस्स लाभसक्कारो परिहायि। भगवतो च लाभसक्कारो अभिवड्ढि।

पञ्चवत्थुयाचनकथा

३४३. [पाचि० २०९] तेन खो पन समयेन देवदत्तो परिहीनलाभसक्कारो सपरिसो कुलेसु विज्जापेत्वा विज्जापेत्वा भुज्जति। मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम समणा सक्कपुत्तिया कुलेसु विज्जापेत्वा विज्जापेत्वा भुज्जिस्सन्ति! कस्स सम्पन्नं न मनापं, कस्स सादुं न रुच्चती’ति! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं। ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथञ्चि नाम देवदत्तो सपरिसो कुलेसु विज्जापेत्वा विज्जापेत्वा भुज्जिस्सती’ति! भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “सच्चं किर त्वं, देवदत्त, सपरिसो कुलेसु विज्जापेत्वा विज्जापेत्वा भुज्जसी’ति? “सच्चं भगवा’ति...पे०... विगरहित्वा...पे०... धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “तेन हि, भिक्खवे, भिक्खूनं कुलेसु तिकभोजनं पज्जपेस्सामि तयो अत्थवसे पटिच्च — दुम्मङ्कनं पुग्गलान निग्गहाय; पेसलानं भिक्खूनं फासुविहाराय, मा पापिच्छा पक्खं निस्साय सङ्गं भिन्देय्युन्ति; कुलानुदयाय [कुलानुदयाय (सी० स्या०)] च। गणभोजने यथाधम्मो कारेतब्बो’ति।

[पारा० ४०९] अथ खो देवदत्तो येन कोकालिको कटमोदकतिस्सको [कटमोरकतिस्सको (सी० स्या०)] खण्डदेविया पुत्तो समुद्वदत्तो तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा कोकालिकं कटमोदकतिस्सकं खण्डदेविया पुत्तं समुद्वदत्तं एतदवोच — “एथ, मयं, आवुसो, समणस्स गोतमस्स सङ्गभेदं करिस्साम चक्कभेद’न्ति। एवं वुत्ते कोकालिको देवदत्तं एतदवोच — “समणो खो, आवुसो, गोतमो महिद्धिको महानुभावो। कथं मयं समणस्स गोतमस्स सङ्गभेदं करिस्साम चक्कभेद’न्ति? “एथ, मयं, आवुसो, समणं गोतमं उपसङ्कमित्वा पञ्च वत्थूनि याचिस्साम — “भगवा, भन्ते, अनेकपरियायेन अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स वीरियारम्भस्स वण्णवादी। इमानि, भन्ते, पञ्च वत्थूनि अनेकपरियायेन अप्पिच्छताय सन्तुट्ठिया सल्लेखाय धुतताय पासादिकताय अपचयाय वीरियारम्भाय संवत्तन्ति। साधु, भन्ते, भिक्खू यावजीवं आरज्जिका अस्सु; यो गामन्तं ओसरेय्य, वज्जं नं फुसेय्य। यावजीवं पिण्डपातिका अस्सु; यो निमन्तनं सादियेय्य, वज्जं नं फुसेय्य। यावजीवं पंसुकूलिका अस्सु; यो गहपतिचीवरं सादियेय्य, वज्जं नं फुसेय्य। यावजीवं रुक्खमूलिका अस्सु; यो छन्नं उपगच्छेय्य, वज्जं नं फुसेय्य। यावजीवं मच्छमंसं न खादेय्युं; यो मच्छमंसं खादेय्य, वज्जं नं फुसेय्या’ति। इमानि पञ्च वत्थूनि समणो गोतमो नानुजानिस्सति। ते मयं इमेहि पञ्चहि वत्थूहि जनं सज्जापेस्सामा’ति। “सक्का खो, आवुसो, इमेहि पञ्चहि वत्थूहि समणस्स गोतमस्स सङ्गभेदो कातुं चक्कभेदो। लूखप्पसन्ना हि, आवुसो, मनुस्सा’ति।

अथ खो देवदत्तो सपरिसो येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि। एकमन्तं निसिन्नो खो देवदत्तो भगवन्तं एतदवोच — “भगवा, भन्ते, अनेकपरियायेन अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स वीरियारम्भस्स वण्णवादी। इमानि, भन्ते, पञ्च वत्थूनि अनेकपरियायेन अप्पिच्छताय सन्तुट्ठिया सल्लेखाय धुतताय पासादिकताय अपचयाय वीरियारम्भाय संवत्तन्ति। साधु, भन्ते, भिक्खू यावजीवं आरज्जिका अस्सु; यो गामन्तं ओसरेय्य, वज्जं नं फुसेय्य। यावजीवं पिण्डपातिका अस्सु; यो निमन्तनं सादियेय्य, वज्जं नं फुसेय्य। यावजीवं

पंसुकूलिका अस्सु; यो गहपतिचीवरं सादियेय्य, वज्जं नं फुसेय्य । यावजीवं रुक्खमूलिका अस्सु; यो छन्नं उपगच्छेय्य, वज्जं नं फुसेय्य । यावजीवं मच्छमंसं न खादेय्युं; यो मच्छमंसं खादेय्य, वज्जं नं फुसेय्या”ति । “अलं, देवदत्त । यो इच्छति, आरज्जिको होतु; यो इच्छति, गामन्ते विहरतु । यो इच्छति, पिण्डपातिको होतु; यो इच्छति, निमन्तनं सादियतु । यो इच्छति, पंसुकूलिको होतु; यो इच्छति, गहपतिचीवरं सादियतु । अट्टमासे खो मया, देवदत्त, रुक्खमूलसेनासनं अनुज्जातं; तिकोटिपरिसुद्धं मच्छमंसं — अदिट्ठं, अस्सुतं, अपरिसङ्कितं”न्ति । अथ खो देवदत्तो — न भगवा इमानि पञ्च वत्थूनि अनुजानातीति — हट्ठो उदग्गो सपरिसो उट्ठायासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कामि ।

अथ खो देवदत्तो सपरिसो राजगहं पविसित्वा पञ्चहि वत्थूहि जनं सज्जापेसि — “मयं, आवुसो, समणं गोतमं उपसङ्कमित्वा पञ्च वत्थूनि याचिम्हा — ‘भगवा, भन्ते, अनेकपरियायेन अप्पिच्छस्स...पे०... वीरियारम्भस्स वण्णवादी । इमानि, भन्ते, पञ्च वत्थूनि अनेकपरियायेन अप्पिच्छताय...पे०... वीरियारम्भाय संवत्तन्ति । साधु, भन्ते, भिक्खू यावजीवं आरज्जिका अस्सु; यो गामन्तं ओसरेय्य, वज्जं नं फुसेय्य...पे०... यावजीवं मच्छमंसं न खादेय्युं; यो मच्छमंसं खादेय्य, वज्जं नं फुसेय्या”ति । इमानि पञ्च वत्थूनि समणो गोतमो नानुजानाति । ते मयं इमेहि पञ्चहि वत्थूहि समादाय वत्तामा”ति ।

तत्थ ये ते मनुस्सा अस्सद्वा अप्पसन्ना दुब्बुद्धिनो, ते एवमाहंसु — “इमे खो समणा सक्कपुत्तिया धुता सल्लेखवुत्तिनो । समणो पन गोतमो बाहुल्लिको बाहुल्लाय चेतती”ति । ये पन ते मनुस्सा सद्वा पसन्ना पण्डिता ब्यत्ता बुद्धिमन्तो, ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथज्झि नाम देवदत्तो भगवतो सङ्गभेदाय परक्कमिस्सति चक्कभेदाया”ति! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथज्झि नाम देवदत्तो सङ्गभेदाय परक्कमिस्सति चक्कभेदाया”ति! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “सच्चं किर त्वं, देवदत्त, सङ्गभेदाय परक्कमसि चक्कभेदाया”ति? “सच्चं भगवा”ति । “अलं, देवदत्त । मा ते रुच्चि सङ्गभेदो । गरुको खो, देवदत्त, सङ्गभेदो । यो खो, देवदत्त, समगं सङ्गं भिन्दति, कप्पट्टिकं [कप्पट्टितिकं (स्या०)] किब्बिसं पसवति, कप्पं निरयम्हि पच्चति । यो च खो, देवदत्त, भिन्नं सङ्गं समगं करोति, ब्रह्मं पुज्जं पसवति, कप्पं सग्गम्हि मोदति । अलं, देवदत्त । मा ते रुच्चि सङ्गभेदो । गरुको खो, देवदत्त, सङ्गभेदो”ति ।

[उदा० ४८] अथ खो आयस्मा आनन्दो पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय राजगहं पिण्डाय पाविसि । अहसा खो देवदत्तो आयस्मन्तं आनन्दं राजगहे पिण्डाय चरन्तं । दिस्वान येनायस्मा आनन्दो तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा आयस्मन्तं आनन्दं एतदवोच — “अज्जतग्गेदानाहं, आवुसो आनन्द, अज्जत्रेव भगवता, अज्जत्रेव भिक्खुसङ्गा, उपोसथं करिस्सामि सङ्गकम्मं करिस्सामी”ति ।

अथ खो आयस्मा आनन्दो राजगहे पिण्डाय चरित्वा पच्छाभत्तं पिण्डपातप्पटिकन्तो येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा आनन्दो भगवन्तं एतदवोच — “इधाहं, भन्ते, पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय राजगहं पिण्डाय पाविसिं । अहसा खो मं, भन्ते, देवदत्तो राजगहे पिण्डाय चरन्तं । दिस्वान येनाहं तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा मं एतदवोच — ‘अज्जतग्गेदानाहं, आवुसो आनन्द, अज्जत्रेव भगवता, अज्जत्रेव भिक्खुसङ्गा, उपोसथं करिस्सामि सङ्गकम्मं करिस्सामी”ति । अज्जतग्गे, भन्ते, देवदत्तो सङ्गं भिन्दिस्सती”ति । अथ खो भगवा एतमत्थं विदित्वा तायं वेलायं इमं उदानं उदानेसि —

[उदा० ४८] “सुकरं साधुना साधुं, साधुं पापेन दुक्करं ।
पापं पापेन सुकरं, पापमरियेहि दुक्कर”न्ति ॥

दुतियभाणवारो निद्धितो ।

३. ततियभाणवारो

सङ्खभेदकथा

३४४. अथ खो देवदत्तो तदहुपोसथे उट्ठायासना सलाकं गाहेसि — “मयं, आवुसो, समणं गोतमं उपसङ्कमित्वा पञ्च वत्थूनि याचिम्हा — ‘भगवा, भन्ते, अनेकपरियायेन अप्पिच्छस्स...पे०... वीरियारम्भस्स वण्णवादी । इमानि, भन्ते, पञ्च वत्थूनि अनेकपरियायेन अप्पिच्छताय...पे०... वीरियारम्भाय संवत्तन्ति । साधु, भन्ते, भिक्खू यावजीवं आरज्जिका अस्सु; यो गामन्तं ओसरेय्य, वज्जं नं फुसेय्य...पे०... यावजीवं मच्छमंसं न खादेय्युं; यो मच्छमंसं खादेय्य, वज्जं नं फुसेय्या’ति । इमानि पञ्च वत्थूनि समणो गोतमो नानुजानाति । ते मयं इमेहि पञ्चहि वत्थूहि समादाय वत्ताम । यस्सायस्मतो इमानि पञ्च वत्थूनि खमन्ति, सो सलाकं गण्हातू’ति ।

तेन खो पन समयेन वेसालिका वज्जिपुत्तका पञ्चमत्तानि भिक्खुसतानि नवका चेव होन्ति अप्पकतज्जुनो च । ते — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासन’न्ति — सलाकं गण्हिंसु । अथ खो देवदत्तो सङ्खं भिन्दित्वा पञ्चमत्तानि भिक्खुसतानि आदाय येन गयासीसं तेन पक्कामि । अथ खो सारिपुत्तमोग्गल्लाना येन भगवा तेनुपसङ्कमिंसु, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिंसु । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा सारिपुत्तो भगवन्तं एतदवोच — “देवदत्तो, भन्ते, सङ्खं भिन्दित्वा पञ्चमत्तानि भिक्खुसतानि आदाय येन गयासीसं तेन पक्कन्तो’ति । “न हि नाम तुम्हाकं, सारिपुत्ता, तेसु नवकेसु भिक्खूसु कारुज्जम्पि भविस्सति? गच्छथ तुम्हे, सारिपुत्ता, पुरा ते भिक्खू अनयव्यसनं आपज्जन्ती’ति । “एवं भन्ते’ति खो सारिपुत्तमोग्गल्लाना भगवतो पटिस्सुत्वा उट्ठायासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा येन गयासीसं तेनुपसङ्कमिंसु ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु भगवतो अविदूरे रोदमानो ठितो होति । अथ खो भगवा तं भिक्खुं एतदवोच — “किस्स त्वं, भिक्खु, रोदसी’ति? “येपि ते, भन्ते, भगवतो अगगसावका सारिपुत्तमोग्गल्लाना तेपि देवदत्तस्स सन्तिके गच्छन्ति देवदत्तस्स धम्मं रोचेन्ता’ति । “अट्ठानमेतं, भिक्खु, अनवकासो, यं सारिपुत्तमोग्गल्लाना देवदत्तस्स धम्मं रोचेय्युं, अपि च ते गता भिक्खूनं सज्जत्तिया’ति [भिक्खुसज्जत्तियाति (सी० स्या०), भिक्खू सज्जत्तिया (क०)] ।

३४५. तेन खो पन समयेन देवदत्तो महतिया परिसाय परिवुत्तो धम्मं देसेन्तो निसिन्नो होति । अट्ठसा खो देवदत्तो सारिपुत्तमोग्गल्लाने दूरतोव आगच्छन्ते । दिस्वान भिक्खू आमन्तेसि — “पस्सथ, भिक्खवे, याव स्वाक्खातो मया धम्मो, येपि ते समणस्स गोतमस्स अगगसावका सारिपुत्तमोग्गल्लाना तेपि मम सन्तिके आगच्छन्ति । मम धम्मं रोचेन्ता’ति । एवं वुत्ते कोकालिको देवदत्तं एतदवोच — “मा, आवुसो देवदत्त, सारिपुत्तमोग्गल्लाने विस्ससि । पाप्पिच्छा सारिपुत्तमोग्गल्लाना, पापिकानं इच्छानं वसं गता’ति । “अलं, आवुसो । स्वागतं तेसं यतो मे धम्मं रोचेन्ती’ति ।

अथ खो देवदत्तो आयस्मन्तं सारिपुत्तं उपट्ठासनेन निमन्तेसि — “एहावुसो सारिपुत्त, इध निसीदाही’ति । “अलं आवुसो’ति खो आयस्मा सारिपुत्तो अज्जतरं आसनं गहेत्वा एकमन्तं निसीदि । आयस्मापि खो महामोग्गल्लानो अज्जतरं आसनं गहेत्वा एकमन्तं निसीदि । अथ खो देवदत्तो बहुदेव रत्तिं भिक्खू धम्मिया कथाय सन्दस्सेत्वा समादपेत्वा समुत्तेजेत्वा सम्पहंसेत्वा आयस्मन्तं सारिपुत्तं अज्जेसि — “विगतथिनमिद्धो खो, आवुसो सारिपुत्त, भिक्खुसङ्गो । पटिभातु

तं, आवुसो सारिपुत्त, भिक्खून् धम्मि कथा, पिट्ठि मे आगिलायति, तमहं आयमिस्सामी”ति । “एवमावुसो”ति खो आयस्मा सारिपुत्तो देवदत्तस्स पच्चस्सोसि । अथ खो देवदत्तो चतुग्गुणं सङ्घाटिं पज्जापेत्वा दक्खिणेन पस्सेन सेय्यं कप्पेसि । तस्स किलमन्तस्स मुट्ठस्सतिस्स असम्पज्जानस्स मुहुत्तकेनेव निद्वा ओक्कमि ।

अथ खो आयस्मा सारिपुत्तो आदेसनापाटिहारियानुसासनिया भिक्खू धम्मिया कथाय ओवदि अनुसासि । आयस्मा महामोग्गल्लानो इद्धिपाटिहारियानुसासनिया भिक्खू धम्मिया कथाय ओवदि अनुसासि । अथ खो तेसं भिक्खून् आयस्मता सारिपुत्तेन आदेसनापाटिहारियानुसासनिया आयस्मता च महामोग्गल्लानेन इद्धिपाटिहारियानुसासनिया ओवदियमानानं अनुसासियमानानं विरजं वीतमलं धम्मचक्खुं उदपादि — यं किञ्चि समुदयधम्मं, सब्बं तं निरोधधम्मन्ति ।

अथ खो आयस्मा सारिपुत्तो भिक्खू आमन्तेसि — “गच्छाम मयं, आवुसो, भगवतो सन्तिके । यो तस्स भगवतो धम्मं रोचेसि सो आगच्छतू”ति । अथ खो सारिपुत्तमोग्गल्लाना तानि पच्चभिक्खुसतानि आदाय येन वेळुवनं तेनुपसङ्कमिंसु । अथ खो कोकालिको देवदत्तं उट्ठापेसि — “उट्ठेहि, आवुसो देवदत्त, नीता ते भिक्खू सारिपुत्तमोग्गल्लानेहि । ननु त्वं, आवुसो देवदत्त, मया वुत्तो — ‘मा, आवुसो देवदत्त, सारिपुत्तमोग्गल्लाने विस्सासि । पापिच्छा सारिपुत्तमोग्गल्लाना, पापिकानं इच्छानं वसं गता’”ति? अथ खो देवदत्तस्स तत्थेव उण्हं लोहितं मुखतो उग्गञ्छि ।

अथ खो सारिपुत्तमोग्गल्लाना येन भगवा तेनुपसङ्कमिंसु, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिसुं । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा सारिपुत्तो भगवन्तं एतदवोच — “साधु, भन्ते, भेदकानुवत्तका भिक्खू पुन उपसम्पज्जेय्यु”न्ति । “अलं, सारिपुत्त । मा ते रुच्चि भेदकानुवत्तकानं भिक्खून् पुन उपसम्पदा । तेन हि त्वं, सारिपुत्त, भेदकानुवत्तके भिक्खू थुल्लच्चयं देसापेहि । कथं पन ते, सारिपुत्त, देवदत्तो पटिपज्जी”ति? “यथेव, भन्ते, भगवा बहुदेव रत्तिं भिक्खू धम्मिया कथाय सन्दस्सेत्वा समादपेत्वा समुत्तेजेत्वा सम्पहंसेत्वा मं अज्झेसति — ‘विगतथिनमिद्धो खो, सारिपुत्त, भिक्खुसङ्घो; पटिभातु तं, सारिपुत्त, भिक्खून् धम्मि कथा, पिट्ठि मे आगिलायति, तमहं आयमिस्सामी”ति, एवमेव खो, भन्ते, देवदत्तो पटिपज्जी”ति ।

३४६. अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि — “भूतपुब्बं, भिक्खवे, अरज्जायतने महासरसी । तं नागा उपनिस्साय विहरिंसु । ते तं सरसिं ओगाहेत्वा, सोण्डाय भिसमुळालं अब्बुहित्वा, सुविक्खालितं विक्खालेत्वा, अकदमं सङ्घादित्वा, अज्झोहरन्ति । तेसं तं वण्णाय चेव होति, बलाय च । न च ततोनिदानं मरणं वा निगच्छन्ति, मरणमत्तं वा दुक्खं । तेसंयेव खो पन, भिक्खवे, महानागानं अनुसिक्खमाना तरुणा भिङ्गच्छापा । ते तं सरसिं ओगाहेत्वा, सोण्डाय भिसमुळालं अब्बुहित्वा, न सुविक्खालितं विक्खालेत्वा, सकदमं सङ्घादित्वा, अज्झोहरन्ति । तेसं तं नेव वण्णाय होति, न बलाय । ततोनिदानञ्च मरणं वा निगच्छन्ति, मरणमत्तं वा दुक्खं । एवमेव खो, भिक्खवे, देवदत्तो ममानुकुब्बं [ममानुकुब्बं (सी० स्या०)] कपणो मरिस्सतीति ।

“महावराहस्स महिं विक्कुब्बतो [विकुब्बतो (सी० स्या०)], भिसं घसानस्स [घसमानस्स (क०)] नदीसु जग्गतो । भिङ्गोव पङ्कं अभिभक्खयित्वा, ममानुकुब्बं कपणो मरिस्सती”ति ॥

३४७. [अ० नि० ८.१६] “अट्ठहि, भिक्खवे, अट्ठेहि समन्नागतो भिक्खु दूतेय्यं गन्तुमरहति । कतमेहि अट्ठहि? इध, भिक्खवे, भिक्खु सोता च होति, सावेता च, उग्गहेता च, धारेता च, विज्जाता च, विज्जापेता च, कुसलो च सहितासहितस्स, नो च कलहकारको — इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहट्ठेहि समन्नागतो भिक्खु दूतेय्यं गन्तुमरहति ।

[अ० नि० ८.१६] “अट्ठहि, भिक्खवे, अट्ठेहि समन्नागतो सारिपुत्तो दूतेय्यं गन्तुमरहति । कतमेहि अट्ठहि? इध, भिक्खवे, सारिपुत्तो सोता च होति, सावेता च, उग्गहेता च, धारेता च, विज्जाता च, विज्जापेता च, कुसलो च सहितासहितस्स, नो च कलहकारको — इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहट्ठेहि समन्नागतो सारिपुत्तो दूतेय्यं गन्तुमरहतीति ।

[अ० नि० ८.१६] “यो वे न ब्यथति [ब्याधति (सी० स्या०)] पत्वा, परिसं उग्गवादिनिं ।
न च हापेति वचनं, न च छादेति सासनं ॥

“असन्दिद्धो च अक्खाति [अक्खाता (क०)], पुच्छितो च न कुप्पति ।
स वे तादिसको भिक्खु, दूतेय्यं गन्तुमरहती”ति ॥

३४८. [अ० नि० ८.७] “अट्ठहि, भिक्खवे, असद्धम्मोहि अभिभूतो परियादिन्नचित्तो देवदत्तो आपायिको नेरयिको कप्पट्ठो अतेकिच्छो । कतमेहि अट्ठहि? लाभेन, भिक्खवे, अभिभूतो परियादिन्नचित्तो देवदत्तो आपायिको नेरयिको कप्पट्ठो अतेकिच्छो; अलाभेन, भिक्खवे...पे०... यसेन, भिक्खवे...पे०... अयसेन, भिक्खवे...पे०... सक्कारेन, भिक्खवे...पे०... असक्कारेन, भिक्खवे...पे०... पापिच्छताय, भिक्खवे...पे०... पापमित्तताय भिक्खवे, अभिभूतो परियादिन्नचित्तो देवदत्तो आपायिको नेरयिको कप्पट्ठो अतेकिच्छो — इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहि असद्धम्मोहि अभिभूतो परियादिन्नचित्तो देवदत्तो आपायिको नेरयिको कप्पट्ठो अतेकिच्छो ।

३४९. “साधु, भिक्खवे, भिक्खु उप्पन्नं लाभं अभिभुय्य अभिभुय्य विहरेय्य, उप्पन्नं अलाभं...पे०... उप्पन्नं यसं... उप्पन्नं अयसं... उप्पन्नं सक्कारं... उप्पन्नं असक्कारं... उप्पन्नं पापिच्छतं... उप्पन्नं पापमित्ततं अभिभुय्य अभिभुय्य विहरेय्य । कथञ्च, भिक्खवे, भिक्खु अत्थवसं पटिच्च उप्पन्नं लाभं अभिभुय्य अभिभुय्य विहरेय्य, उप्पन्नं अलाभं...पे०... उप्पन्नं यसं... उप्पन्नं अयसं... उप्पन्नं सक्कारं... उप्पन्नं असक्कारं... उप्पन्नं पापिच्छतं... उप्पन्नं पापमित्ततं अभिभुय्य अभिभुय्य विहरेय्य? यं हिस्स, भिक्खवे, उप्पन्नं लाभं अनभिभुय्य विहरतो उप्पज्जेय्युं आसवा विघातपरिळाहा, उप्पन्नं लाभं अभिभुय्य अभिभुय्य विहरतो एवंसते आसवा विघातपरिळाहा न होन्ति । यं हिस्स, भिक्खवे, उप्पन्नं अलाभं...पे०... उप्पन्नं यसं... उप्पन्नं अयसं... उप्पन्नं सक्कारं... उप्पन्नं असक्कारं... उप्पन्नं पापिच्छतं... उप्पन्नं पापमित्ततं अनभिभुय्य विहरतो उप्पज्जेय्युं आसवा विघातपरिळाहा, उप्पन्नं पापमित्ततं अभिभुय्य अभिभुय्य विहरतो एवंसते आसवा विघातपरिळाहा न होन्ति । इदं खो, भिक्खवे, अत्थवसं पटिच्च उप्पन्नं लाभं अभिभुय्य अभिभुय्य विहरेय्य, उप्पन्नं अलाभं...पे०... उप्पन्नं यसं... उप्पन्नं अयसं... उप्पन्नं सक्कारं... उप्पन्नं असक्कारं... उप्पन्नं पापिच्छतं... उप्पन्नं पापमित्ततं अभिभुय्य अभिभुय्य विहरेय्य । तस्मातिह, भिक्खवे, उप्पन्नं लाभं अभिभुय्य अभिभुय्य विहरिस्साम, उप्पन्नं अलाभं... पे०... उप्पन्नं यसं... उप्पन्नं अयसं... उप्पन्नं सक्कारं... उप्पन्नं असक्कारं... उप्पन्नं पापिच्छतं... उप्पन्नं पापमित्ततं अभिभुय्य अभिभुय्य विहरिस्सामाति; एवञ्चि वो, भिक्खवे, सिक्खितव्वन्ति ।

३५०. “तीहि, भिक्खवे, असद्धम्मोहि अभिभूतो परियादिन्नचित्तो देवदत्तो आपायिको नेरयिको कप्पट्ठो अतेकिच्छो । कतमेहि तीहि? पापिच्छता, पापमित्तता, ओरमत्तकेन विसेसाधिगमेन अन्तरा वोसानं आपादि — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहि असद्धम्मोहि अभिभूतो परियादिन्नचित्तो देवदत्तो आपायिको नेरयिको कप्पट्ठो अतेकिच्छोति ।

“मा जातु कोचि लोकस्मिं, पापिच्छो उदपज्जथ ।
तदमिनापि जानाथ, पापिच्छानं यथागति ॥

“पण्डितोति समञ्जातो, भावित्तोति सम्मतो ।
जलं व यससा अट्ठा, देवदत्तोति मे सुतं ॥

“सो पमादं अनुचिण्णो, आसज्ज नं तथागतं ।
अवीचिनिरयं पत्तो, चतुद्धारं भयानकं ॥

“अदुट्ठस्स हि यो दुब्भे, पापकम्मं अकुब्बतो ।
तमेव पापं फुसति, दुट्ठचित्तं अनादरं ॥

“समुदं विसकुम्भेन, यो मज्जेय्य पदूसितुं [पदुस्सितुं (क०)] ।
न सो तेन पदूसेय्य, भेस्मा हि उदधी महा ॥

“एवमेव तथागतं, यो वादेनुपहिंसति ।
समगतं [सम्मागतं (सी०), समगतं (स्या०)] सन्तचित्तं, वादो तम्हि न रूहति ॥

“तादिसं मित्तं कुब्बेथ [कुब्बेथ (सी० स्या०)], तज्ज सेवेथ पण्डितो ।
यस्स मग्गानुगो भिक्खु, खयं दुक्खस्स पापुणे’ति ॥

उपालिपञ्हा

३५१. अथ खो आयस्मा उपालि येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि ।
एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा उपालि भगवन्तं एतदवोच — “सङ्घराजि सङ्घराजीति, भन्ते, वुच्चति । कित्तावता नु खो,
भन्ते, सङ्घराजि होति, नो च सङ्घभेदो? कित्तावता च पन सङ्घराजि चेव होति सङ्घभेदो चा’ति?

“एकतो, उपालि, एको होति, एकतो द्वे, चतुत्थो अनुस्सावेति, सलाकं गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गणहथ, इमं रोचेथा’ति । एवम्पि खो, उपालि, सङ्घराजि होति, नो च सङ्घभेदो । एकतो, उपालि, द्वे होन्ति, एकतो द्वे, पञ्चमो अनुस्सावेति, सलाकं गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गणहथ, इमं रोचेथा’ति । एवम्पि खो, उपालि, सङ्घराजि होति, नो च सङ्घभेदो । एकतो, उपालि, द्वे होन्ति, एकतो तयो, छट्ठो अनुस्सावेति, सलाकं गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गणहथ, इमं रोचेथा’ति । एवम्पि खो, उपालि, सङ्घराजि होति, नो च सङ्घभेदो । एकतो, उपालि, तयो होन्ति, एकतो तयो, सत्तमो अनुस्सावेति, सलाकं गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गणहथ, इमं रोचेथा’ति । एवम्पि खो, उपालि, सङ्घराजि होति, नो च सङ्घभेदो । एकतो, उपालि, तयो होन्ति, एकतो चत्तारो, अट्ठमो अनुस्सावेति, सलाकं गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गणहथ, इमं रोचेथा’ति । एवम्पि खो, उपालि, सङ्घराजि होति, नो च सङ्घभेदो । एकतो, उपालि, चत्तारो होन्ति, एकतो चत्तारो, नवमो अनुस्सावेति, सलाकं गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गणहथ, इमं रोचेथा’ति । एवं खो, उपालि, सङ्घराजि चेव होति सङ्घभेदो च । नवन्नं वा, उपालि, अतिरेकनवन्नं वा सङ्घराजि चेव होति सङ्घभेदो च । न खो, उपालि, भिक्खुनी सङ्घं भिन्दति, अपि च भेदाय परक्कमति, न सिक्खमाना सङ्घं भिन्दति...पे०... न सामणेरो सङ्घं भिन्दति, न सामणेरी सङ्घं भिन्दति, न उपासको सङ्घं भिन्दति, न उपासिका सङ्घं भिन्दति, अपि च भेदाय परक्कमति । भिक्खु खो, उपालि, पकतत्तो, समानसंवासको, समानसीमायं ठितो, सङ्घं भिन्दती’ति ।

३५२. [अ० नि० १०.३७] “सङ्खभेदो सङ्खभेदोति, भन्ते, वुच्चति । कित्तावता नु खो, भन्ते, सङ्खो भिन्नो होती”ति?

“इधुपालि, भिक्खू अधम्मं धम्मोति दीपेन्ति, धम्मं अधम्मोति दीपेन्ति, अविनयं विनयोति दीपेन्ति, विनयं अविनयोति दीपेन्ति, अभासितं अलपितं तथागतेन भासितं लपितं तथागतेनाति दीपेन्ति, भासितं लपितं तथागतेन अभासितं अलपितं तथागतेनाति दीपेन्ति, अनाचिण्णं तथागतेन आचिण्णं तथागतेनाति दीपेन्ति, आचिण्णं तथागतेन अनाचिण्णं तथागतेनाति दीपेन्ति, अपञ्चत्तं तथागतेन पञ्चत्तं तथागतेनाति दीपेन्ति, पञ्चत्तं तथागतेन अपञ्चत्तं तथागतेनाति दीपेन्ति, अनापत्तिं आपत्तीति दीपेन्ति, आपत्तिं अनापत्तीति दीपेन्ति, लहुकं आपत्तिं गरुका आपत्तीति दीपेन्ति, गरुकं आपत्तिं लहुका आपत्तीति दीपेन्ति, सावसेसं आपत्तिं अनवसेसा आपत्तीति दीपेन्ति, अनवसेसं आपत्तिं सावसेसा आपत्तीति दीपेन्ति, दुट्ठुल्लं आपत्तिं अदुट्ठुला आपत्तीति दीपेन्ति, अदुट्ठुल्लं आपत्तिं दुट्ठुल्ला आपत्तीति दीपेन्ति । ते इमेहि अट्टारसहि वत्थूहि अपकस्सन्ति, अवपकस्सन्ति, आवेनिं [आवेणिं (सी०), आवेणिकं (स्या०)] उपोसथं करोन्ति, आवेनिं पवारणं करोन्ति, आवेनिं सङ्खकम्मं करोन्ति । एत्तावता खो, उपालि, सङ्खो भिन्नो होती”ति ।

३५३. [अ० नि० १०.३७] “सङ्खसामग्गी सङ्खसामग्गीति, भन्ते, वुच्चति । कित्तावता नु खो, भन्ते, सङ्खो समग्गो होती”ति? “इधुपालि, भिक्खू अधम्मं अधम्मोति दीपेन्ति, धम्मं अधम्मोति दीपेन्ति, अविनयं अविनयोति दीपेन्ति, विनयं विनयोति दीपेन्ति, अभासितं अलपितं तथागतेन अभासितं अलपितं तथागतेनाति दीपेन्ति, भासितं लपितं तथागतेन भासितं लपितं तथागतेनाति दीपेन्ति, अनाचिण्णं तथागतेन अनाचिण्णं तथागतेनाति दीपेन्ति, आचिण्णं तथागतेन आचिण्णं तथागतेनाति दीपेन्ति, अपञ्चत्तं तथागतेन अपञ्चत्तं तथागतेनाति दीपेन्ति, पञ्चत्तं तथागतेन पञ्चत्तं तथागतेनाति दीपेन्ति, अनापत्तिं अनापत्तीति दीपेन्ति, आपत्तिं आपत्तीति दीपेन्ति, लहुकं आपत्तिं लहुका आपत्तीति दीपेन्ति, गरुकं आपत्तिं गरुका आपत्तीति दीपेन्ति, सावसेसं आपत्तिं सावसेसा आपत्तीति दीपेन्ति, अनवसेसं आपत्तिं अनवसेसा आपत्तीति दीपेन्ति, दुट्ठुल्लं आपत्तिं दुट्ठुल्ला आपत्तीति दीपेन्ति, अदुट्ठुल्लं आपत्तिं अदुट्ठुल्ला आपत्तीति दीपेन्ति । ते इमेहि अट्टारसहि वत्थूहि न अपकस्सन्ति, न अवपकस्सन्ति, न आवेनिं उपोसथं करोन्ति, न आवेनिं पवारणं करोन्ति, न आवेनिं सङ्खकम्मं करोन्ति । एत्तावता खो, उपालि, सङ्खो समग्गो होती”ति ।

३५४. “समग्गं पन, भन्ते, सङ्खं भिन्दित्वा किं सो पसवती”ति? “समग्गं खो, उपालि, सङ्खं भिन्दित्वा कप्पट्टिकं किब्बिसं पसवति, कप्पं निरयम्हि पच्चती”ति ।

[इतिवु० १८; अ० नि० १०.३९] “आपायिको नेरयिको, कप्पट्टो सङ्खभेदको ।

वग्गरतो अधम्मट्ठो, योगक्खेमा पधंसति ।

सङ्खं समग्गं भिन्दित्वा, कप्पं निरयम्हि पच्चती”ति ॥

“भिन्नं पन, भन्ते, सङ्खं समग्गं कत्वा किं सो पसवती”ति? “भिन्नं खो, उपालि, सङ्खं समग्गं कत्वा ब्रह्मं पुज्जं पसवति, कप्पं सग्गम्हि मोदती”ति ।

[इतिवु० १८; अ० नि० १०.४०] “सुखा सङ्खस्स सामग्गी, समग्गानञ्च अनुग्गहो ।

समग्गरतो धम्मट्ठो, योगक्खेमा न धंसति ।

सङ्खं समग्गं कत्वान, कप्पं सग्गम्हि मोदती”ति ॥

३५५. [परि० ४५९] “सिया नु खो, भन्ते, सङ्गभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्टो, अतेकिच्छो”ति? “सिया, उपालि, सङ्गभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्टो, अतेकिच्छो”ति ।

[परि० ४५९] “सिया [सिया नु खो (स्या० कं०)] पन, भन्ते, सङ्गभेदको न आपायिको, न नेरयिको, न कप्पट्टो, न अतेकिच्छो”ति? “सिया, उपालि, सङ्गभेदको न आपायिको, न नेरयिको, न कप्पट्टो, न अतेकिच्छो”ति ।

“कतमो पन, भन्ते, सङ्गभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्टो, अतेकिच्छो”ति? “इधुपालि, भिक्खु अधम्मं धम्मोति दीपेति । तस्मिं अधम्मदिट्ठि, भेदे अधम्मदिट्ठि, विनिधाय दिट्ठिं, विनिधाय खन्तिं, विनिधाय रुचिं, विनिधाय भावं, अनुस्सावेति, सलाकं गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गणहथ, इमं रोचेथा’ति । अयम्पि खो, उपालि, सङ्गभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्टो, अतेकिच्छो ।

“पुन चपरं, उपालि, भिक्खु अधम्मं धम्मोति दीपेति । तस्मिं अधम्मदिट्ठि, भेदे धम्मदिट्ठि, विनिधाय दिट्ठिं, विनिधाय खन्तिं, विनिधाय रुचिं, विनिधाय भावं, अनुस्सावेति, सलाकं गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गणहथ, इमं रोचेथा’ति । अयम्पि खो, उपालि, सङ्गभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्टो, अतेकिच्छो ।

“पुन चपरं, उपालि, भिक्खु अधम्मं धम्मोति दीपेति । तस्मिं अधम्मदिट्ठि, भेदे वेमतिको, विनिधाय दिट्ठिं, विनिधाय खन्तिं, विनिधाय रुचिं, विनिधाय भावं, अनुस्सावेति, सलाकं गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गणहथ, इमं रोचेथा’ति । अयम्पि खो, उपालि, सङ्गभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्टो, अतेकिच्छो ।

“पुन चपरं, उपालि, भिक्खु अधम्मं धम्मोति दीपेति । तस्मिं धम्मदिट्ठि, भेदे अधम्मदिट्ठि... पे०... (तस्मिं धम्मदिट्ठि भेदे धम्मदिट्ठि) [() स्यामपोत्थके नत्थि, विमतिविनोदनीटीकाय समेति] । तस्मिं धम्मदिट्ठि भेदे वेमतिको । तस्मिं वेमतिको भेदे अधम्मदिट्ठि । तस्मिं वेमतिको भेदे धम्मदिट्ठि । तस्मिं वेमतिको भेदे वेमतिको विनिधाय दिट्ठिं, विनिधाय खन्तिं, विनिधाय रुचिं, विनिधाय भावं, अनुस्सावेति, सलाकं गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गणहथ, इमं रोचेथा’ति । अयम्पि खो, उपालि, सङ्गभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्टो, अतेकिच्छो ।

“पुन चपरं, उपालि, भिक्खु धम्मं अधम्मोति दीपेति... पे०... अविनयं विनयोति दीपेति... विनयं अविनयोति दीपेति... अभासितं अलपितं तथागतेन भासितं लपितं तथागतेनाति दीपेति... भासितं लपितं तथागतेन अभासितं अलपितं तथागतेनाति दीपेति... अनाचिण्णं तथागतेन आचिण्णं तथागतेनाति दीपेति... आचिण्णं तथागतेन अनाचिण्णं तथागतेनाति दीपेति... अपञ्चत्तं तथागतेन पञ्चत्तं तथागतेनाति दीपेति... पञ्चत्तं तथागतेन अपञ्चत्तं तथागतेनाति दीपेति... अनापत्तिं आपत्तीति दीपेति... आपत्तिं अनापत्तीति दीपेति... लहुकं आपत्तिं गरुका आपत्तीति दीपेति... गरुकं आपत्तिं लहुका आपत्तीति दीपेति... सावसेसं आपत्तिं अनवसेसा आपत्तीति दीपेति... अनवसेसं आपत्तिं सावसेसा आपत्तीति दीपेति... दुट्ठुल्लं आपत्तिं अदुट्ठुल्ला आपत्तीति दीपेति... अदुट्ठुल्लं आपत्तिं दुट्ठुल्ला आपत्तीति दीपेति... तस्मिं अधम्मदिट्ठि, भेदे अधम्मदिट्ठि... पे०... तस्मिं अधम्मदिट्ठि, भेदे धम्मदिट्ठि ... तस्मिं अधम्मदिट्ठि, भेदे वेमतिको... तस्मिं धम्मदिट्ठि, भेदे अधम्मदिट्ठि... (तस्मिं धम्मदिट्ठि, भेदे धम्मदिट्ठि) [() स्यामपोत्थके नत्थि] ... तस्मिं धम्मदिट्ठि, भेदे वेमतिको... तस्मिं वेमतिको, भेदे अधम्मदिट्ठि... तस्मिं वेमतिको, भेदे धम्मदिट्ठि... तस्मिं वेमतिको, भेदे वेमतिको, विनिधाय दिट्ठिं, विनिधाय खन्तिं, विनिधाय रुचिं, विनिधाय भावं, अनुस्सावेति, सलाकं गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गणहथ, इमं रोचेथा’ति । अयम्पि खो, उपालि, सङ्गभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्टो, अतेकिच्छो”ति ।

“कतमो पन, भन्ते, सङ्गभेदको न आपायिको, न नेरयिको, न कप्पट्टो, न अतेकिच्छो”ति? “इधुपालि, भिक्खु अधम्मं धम्मोति दीपेति । तस्मिं धम्मदिट्ठि, भेदे धम्मदिट्ठि, अविनिधाय दिट्ठिं, अविनिधाय खन्तिं, अविनिधाय रुचिं, अविनिधाय भावं, अनुस्सावेति, सलाकं गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा’ति । अयम्पि खो, उपालि, सङ्गभेदको न आपायिको, न नेरयिको, न कप्पट्टो, न अतेकिच्छो ।

“पुन चपरं, उपालि, भिक्खु धम्मं अधम्मोति दीपेति...पे०... दुट्ठुल्लं आपत्तिं अदुट्ठुल्ला आपत्तीति दीपेति । तस्मिं धम्मदिट्ठि, भेदे धम्मदिट्ठि, अविनिधाय दिट्ठिं, अविनिधाय खन्तिं, अविनिधाय रुचिं, अविनिधाय भावं, अनुस्सावेति, सलाकं गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा’ति । अयम्पि खो, उपालि, सङ्गभेदको न आपायिको, न नेरयिको, न कप्पट्टो, न अतेकिच्छो”ति ।

ततियभाणवारो निट्ठितो ।

सङ्गभेदकक्खन्धको सत्तमो ।

तस्सुद्धानं —

अनुपिये अभिज्जाता, सुखुमालो न इच्छति ।
कसा वपा अभि निन्ने, निद्धा लावे च उब्बहे ॥

पुज्जमद्वपलालञ्च, भुसओफुणनीहरे ।
आयतिम्पि न खीयन्ति, पितरो च पितामहा ॥

भद्वियो अनुरुद्धो च, आनन्दो भगु किमिलो ।
सक्कमानो च कोसम्बिं, परिहायि ककुधेन च ॥

पकासेसि पितुनो च, पुरिसे सिलं नाळागिरिं ।
तिकपज्जगरुको खो, भिन्दि थुल्लच्चयेन च ।
तयो अट्ठ पुन तीणि, राजि भेदा सिया नु खोति ॥

सङ्गभेदकक्खन्धकं निट्ठितं ।

८. वत्तक्खन्धकं

१. आगन्तुकवत्तकथा

३५६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आगन्तुका भिक्खू सउपाहनापि आरामं पविसन्ति, छत्तपग्गहितापि आरामं पविसन्ति, ओगुण्ठितापि आरामं पविसन्ति, सीसेपि चीवरं करित्वा आरामं पविसन्ति, पानीयेनपि पादे धोवन्ति, वुड्ढतरेपि आवासिके भिक्खू न अभिवादेन्ति, नपि

सेनासनं पुच्छन्ति । अज्जतरोपि आगन्तुको भिक्खु अनज्झावुट्ठं विहारं घटिकं उग्घाटेत्वा कवाटं पणामेत्वा सहसा पाविसि । तस्स उपरिपिट्ठितो [\[उपरिपिट्ठितो \(?\)\]](#) अहि खन्धे पपति । सो भीतो विस्सरमकासि । भिक्खू उपधावित्वा तं भिक्खू एतदवोचुं — “किस्स त्वं, आवुसो, विस्सरमकासी”ति? अथ खो सो भिक्खु भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम आगन्तुका भिक्खू सउपाहनापि आरामं पविसिस्सन्ति, छत्तपग्गहितापि आरामं पविसिस्सन्ति, ओगुण्ठितापि आरामं पविसिस्सन्ति, सीसेपि चीवरं करित्वा आरामं पविसिस्सन्ति, पानीयेनपि पादे धोविसिस्सन्ति, वुड्डतरेपि आवासिके भिक्खू न अभिवादेस्सन्ति, नपि सेनासनं पुच्छिस्सन्ती”ति! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “सच्चं किर, भिक्खवे, “आगन्तुका भिक्खू सउपाहनापि आरामं पविसन्ति, छत्तपग्गहितापि आरामं पविसन्ति, ओगुण्ठितापि आरामं पविसन्ति, सीसेपि चीवरं करित्वा आरामं पविसन्ति, पानीयेनपि पादे धोवन्ति, वुड्डतरेपि आवासिके भिक्खू न अभिवादेन्ति, नपि सेनासनं पुच्छन्तीति । सच्चं भगवाति । विगरहि बुद्धो भगवा...पे०... कथञ्चि नाम भिक्खवे आगन्तुका भिक्खू सउपाहनापि आरामं पविसिस्सन्ति, छत्तपग्गहितापि आरामं पविसिस्सन्ति, ओगुण्ठितापि आरामं पविसिस्सन्ति, सीसेपि चीवरं करित्वा आरामं पविसिस्सन्ति, पानीयेनपि पादे धोविसिस्सन्ति, वुड्डतरेपि आवासिके भिक्खू न अभिवादेस्सन्ति, नपि सेनासनं पुच्छिस्सन्ति, नेतं भिक्खवे अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... विगरहित्वा...पे०... धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

३५७. “तेन हि, भिक्खवे, आगन्तुकानं भिक्खूनं वत्तं पज्जपेस्सामि यथा आगन्तुकेहि भिक्खूहि सम्मा वत्तितब्बं । आगन्तुकेन, भिक्खवे, भिक्खुना ‘इदानि आरामं पविसिस्सामी’ति उपाहना ओमुज्जित्वा नीचं कत्वा पप्फोटेत्वा गहेत्वा छत्तं अपनामेत्वा सीसं विवरित्वा सीसे चीवरं [\[विवरित्वा चीवरं \(क०\)\]](#) खन्धे कत्वा साधुकं अतरमानेन आरामो पविसितब्बो । आरामं पविसन्तेन सल्लक्खेतब्बं — ‘कत्थ आवासिका भिक्खू पटिक्कमन्ती’ति? यत्थ आवासिका भिक्खू पटिक्कमन्ति — उपट्ठानसालाय वा मण्डपे वा रुक्खमूले वा — तत्थ गन्त्वा एकमन्तं पत्तो निक्खिपितब्बो; एकमन्तं चीवरं निक्खिपितब्बं; पतिरूपं आसनं गहेत्वा निसीदितब्बं; पानीयं पुच्छितब्बं, परिभोजनीयं पुच्छितब्बं — ‘कतमं पानीयं, कतमं परिभोजनीयं’न्ति? सचे पानीयेन अत्थो होति, पानीयं गहेत्वा पातब्बं । सचे परिभोजनीयेन अत्थो होति, परिभोजनीयं गहेत्वा पादा धोवितब्बा । पादे धोवन्तेन एकेन हत्थेन उदकं आसिज्जितब्बं, एकेन हत्थेन पादा धोवितब्बा । तेनेव उदकं आसिज्जितब्बं [\[येन हत्थेन उदकं आसिज्जितब्बं \(स्या०\)\]](#) न तेनेव हत्थेन पादा धोवितब्बा । उपाहनपुञ्चनचोळकं पुच्छित्वा उपाहना पुञ्चितब्बा । उपाहना पुञ्चन्तेन पठमं सुखेन चोळकेन पुञ्चितब्बा, पच्छा अल्लेन । उपाहनापुञ्चनचोळकं धोवित्वा [\[पीळेत्वा \(स्या०\)\]](#) एकमन्तं विस्सज्जेतब्बं ।

“सचे आवासिको भिक्खु वुड्डो होति, अभिवादेतब्बो । सचे नवको होति, अभिवादापेतब्बो । सेनासनं पुच्छितब्बं — ‘कतमं मे सेनासनं पापुणाती’ति? अज्झावुट्ठं वा अनज्झावुट्ठं वा पुच्छितब्बं, गोचरो पुच्छितब्बो, अगोचरो पुच्छितब्बो, सेक्खसम्मत्तानि [\[सेक्खसम्मत्तानि \(क०\)\]](#) कुलानि पुच्छितब्बानि, वच्चट्ठानं पुच्छितब्बं, पस्सावट्ठानं पुच्छितब्बं, पानीयं पुच्छितब्बं, परिभोजनीयं पुच्छितब्बं, कत्तरदण्डो पुच्छितब्बो, सङ्खस्स कतिकसण्ठानं पुच्छितब्बं — ‘कं कालं पविसितब्बं, कं कालं निक्खमित्तब्बं’न्ति? सचे विहारो अनज्झावुट्ठो होति, कवाटं आकोटेत्वा मुहुत्तं आगमेत्वा घटिकं उग्घाटेत्वा कवाटं पणामेत्वा बहि ठितेन निल्लोकेतब्बो ।

“सचे विहारो उक्लापो होति, मज्जे वा मज्जो आरोपितो होति, पीठे वा पीठं आरोपितं होति, सेनासनं उपरि पुञ्जीकतं [\[पुञ्जीकतं \(क०\)\]](#) होति, सचे उस्सहति, सोधेतब्बो । [\[महाव० ६६-६७ \(थोकं विसदिसं\)\]](#) विहारं सोधेन्तेन पठमं भूमत्थरणं नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं; मज्जपटिपादका नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बा; भिसिबिब्बोहनं नीहरित्वा एकमन्तं

निक्खिपितब्बं; निसीदनपच्चत्थरणं नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं; मज्जो नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन, असङ्खट्टेन्तेन कवाटपिट्ठं, नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बो; पीठं नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन, असङ्खट्टेन्तेन कवाटपिट्ठं, नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं; खेळमल्लको नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बो; अपस्सेनफलकं नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं । सचे विहारे सन्तानकं होति, उल्लोका पठमं ओहारेतब्बं, आलोकसन्धिकणभागा पमज्जितब्बा । सचे गेरुकपरिकम्मकता भित्ति कण्णकिता होति, चोळकं तेमेत्वा पीळेत्वा पमज्जितब्बा । सचे काळवण्णकता भूमि कण्णकिता होति, चोळकं तेमेत्वा पीळेत्वा पमज्जितब्बा । सचे अकता होति भूमि, उदकेन परिफोसित्वा सम्मज्जितब्बा — मा विहारो रजेन उहज्जीति [उहज्जीति (सी० स्या०)] । सङ्कारं विचिनित्वा एकमन्तं छुट्तेतब्बं ।

“भूमत्थरणं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथाठाने [यथापज्जत्तं (सी० स्या०), यथाभागं (क०)] पज्जपेतब्बं । मज्जपटिपादका ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने [यथाभागं (स्या० क०)] ठपेतब्बा । मज्जो ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन, असङ्खट्टेन्तेन कवाटपिट्ठं, अतिहरित्वा यथाठाने [यथाभागं (स्या० क०)] पज्जपेतब्बो । पीठं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन, असङ्खट्टेन्तेन कवाटपिट्ठं, अतिहरित्वा यथाठाने [यथाभागं (स्या० क०)] पज्जपेतब्बं । भिसिबिब्बोहनं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथाभागं पज्जपेतब्बं । निसीदनपच्चत्थरणं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथाभागं पज्जपेतब्बं । खेळमल्लको ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाभागं ठपेतब्बो । अपस्सेनफलकं ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाभागं ठपेतब्बं । पत्तचीवरं निक्खिपितब्बं । पत्तं निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन पत्तं गहेत्वा एकेन हत्थेन हेड्डामज्जं वा हेड्डापीठं वा परामसित्वा पत्तो निक्खिपितब्बो । न च अनन्तरहिताय भूमिया पत्तो निक्खिपितब्बो । चीवरं निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन चीवरं गहेत्वा एकेन हत्थेन चीवरवंसं वा चीवररज्जुं वा पमज्जित्वा पारतो अन्तं ओरतो भोगं कत्वा चीवरं निक्खिपितब्बं ।

“सचे पुरत्थिमा सरजा वाता वायन्ति, पुरत्थिमा वातपाना थकेतब्बा । सचे पच्छिमा सरजा वाता वायन्ति, पच्छिमा वातपाना थकेतब्बा । सचे उत्तरा सरजा वाता वायन्ति, उत्तरा वातपाना थकेतब्बा । सचे दक्खिणा सरजा वाता वायन्ति, दक्खिणा वातपाना थकेतब्बा । सचे सीतकालो होति, दिवा वातपाना विवरितब्बा, रत्तिं थकेतब्बा । सचे उण्हकालो होति, दिवा वातपाना थकेतब्बा, रत्तिं विवरितब्बा ।

“सचे परिवेणं उक्लापं होति, परिवेणं सम्मज्जितब्बं । सचे कोट्ठको उक्लापो होति, कोट्ठको सम्मज्जितब्बो । सचे उपट्ठानसाला उक्लापा होति, उपट्ठानसाला सम्मज्जितब्बा । सचे अग्गिसाला उक्लापा होति, अग्गिसाला सम्मज्जितब्बा । सचे वच्चकुटि उक्लापा होति, वच्चकुटि सम्मज्जितब्बा । सचे पानीयं न होति, पानीयं उपट्ठापेतब्बं । सचे परिभोजनीयं न होति, परिभोजनीयं उपट्ठापेतब्बं । सचे आचमनकुम्भिया उदकं न होति, आचमनकुम्भिया उदकं आसिञ्चितब्बं । इदं खो, भिक्खवे, आगन्तुकानं भिक्खूनां वत्तं यथा आगन्तुकेहि भिक्खूहि सम्मा वत्तितब्ब”न्ति ।

२. आवासिकवत्तकथा

३५८. तेन खो पन समयेन आवासिका भिक्खू आगन्तुके भिक्खू दिस्वा नेव आसनं पज्जपेन्ति, न पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं उपनिक्खिपन्ति, न पच्चुगगन्त्वा पत्तचीवरं पटिगगहन्ति, न पानीयेन पुच्छन्ति [न पानीयेन पुच्छन्ति, न परिभोजनीयेन पुच्छन्ति (स्या० क०)], न वुड्डतरेपि आगन्तुके भिक्खू अभिवादेन्ति, न सेनासनं पज्जपेन्ति । ये ते भिक्खू

अपिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्हि नाम आवासिका भिक्खू आगन्तुके भिक्खू दिस्वा नेव आसनं पज्जपेस्सन्ति, न पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं उपनिक्खिपिस्सन्ति, न पच्चुगन्त्वा पत्तचीवरं पटिग्गहिस्सन्ति, न पानीयेन पुच्छिस्सन्ति, वुड्डतरेपि आगन्तुके भिक्खू न अभिवादेस्सन्ति, न सेनासनं पज्जपेस्सन्ती”ति! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... सच्चं किरं, भिक्खवे...पे०... सच्चं भगवाति...पे०... विगरहित्वा...पे०... धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

३५९. “तेन हि, भिक्खवे, आवासिकानं भिक्खूनां वत्तं पज्जपेस्सामि यथा आवासिकेहि भिक्खूहि सम्मा वत्तितब्बं। आवासिकेन, भिक्खवे, भिक्खुना आगन्तुकं भिक्खुं वुड्डतरं दिस्वा आसनं पज्जपेतब्बं, पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं उपनिक्खिपितब्बं, पच्चुगन्त्वा पत्तचीवरं पटिग्गहेतब्बं, पानीयेन पुच्छितब्बो [पानीयेन पुच्छितब्बो, परिभोजनीयेन पुच्छितब्बो (स्या०)]। सचे उस्सहति, उपाहना पुञ्चितब्बा। उपाहना पुञ्छन्तेन पठमं सुखेन चोळकेन पुञ्चितब्बा, पच्छा अल्लेन। उपाहनापुञ्छनचोळकं धोवित्वा [धोवित्वा पीळेत्वा (स्या०)] एकमन्तं विस्सज्जेतब्बं।

“आगन्तुको भिक्खु वुड्डतरो अभिवादेतब्बो। सेनासनं पज्जपेतब्बं — ‘एतं ते सेनासनं पापुणाती’ति। अज्झावुड्डं वा अनज्झावुड्डं वा आचिक्खितब्बं। गोचरो आचिक्खितब्बो। अगोचरो आचिक्खितब्बो। सेक्खसम्मतानि कुलानि आचिक्खितब्बानि। वच्चट्ठानं आचिक्खितब्बं। पस्सावट्ठानं आचिक्खितब्बं। पानीयं आचिक्खितब्बं। परिभोजनीयं आचिक्खितब्बं। कत्तरदण्डो आचिक्खितब्बो। सङ्गस्स कतिकसण्ठानं आचिक्खितब्बं — ‘इमं कालं पविसितब्बं, इमं कालं निक्खमितब्बं’न्ति।

“सचे नवको होति, निसिन्नकेनेव आचिक्खितब्बं — ‘अत्र पत्तं निक्खिपाहि, अत्र चीवरं निक्खिपाहि, इदं आसनं निसीदाही’ति। पानीयं आचिक्खितब्बं। परिभोजनीयं आचिक्खितब्बं। उपाहनापुञ्छनचोळकं आचिक्खितब्बं। आगन्तुको भिक्खु नवको अभिवादापेतब्बो। सेनासनं आचिक्खितब्बं — ‘एतं ते सेनासनं पापुणाती’ति। अज्झावुड्डं वा अनज्झावुड्डं वा आचिक्खितब्बं। गोचरो आचिक्खितब्बो। अगोचरो आचिक्खितब्बो। सेक्खसम्मतानि कुलानि आचिक्खितब्बानि। वच्चट्ठानं आचिक्खितब्बं। पस्सावट्ठानं आचिक्खितब्बं। पानीयं आचिक्खितब्बं। परिभोजनीयं आचिक्खितब्बं। कत्तरदण्डो आचिक्खितब्बो। सङ्गस्स कतिकसण्ठानं आचिक्खितब्बं — ‘इमं कालं पविसितब्बं, इमं कालं निक्खमितब्बं’न्ति। इदं खो, भिक्खवे, आवासिकानं भिक्खूनां वत्तं यथा आवासिकेहि भिक्खूहि सम्मा वत्तितब्बं’न्ति।

३. गमिकवत्तकथा

३६०. तेन खो पन समयेन गमिका भिक्खू दारुभण्डं मत्तिकाभण्डं अप्पटिसामेत्वा द्वारवातपानं विवरित्वा सेनासनं अनापुच्छा पक्कमन्ति। दारुभण्डं मत्तिकाभण्डं नस्सति। सेनासनं अगुत्तं होति। ये ते भिक्खू अपिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्हि नाम गमिका भिक्खू दारुभण्डं मत्तिकाभण्डं अप्पटिसामेत्वा द्वारवातपानं विवरित्वा सेनासनं अनापुच्छा पक्कमिस्सन्ति! दारुभण्डं मत्तिकाभण्डं नस्सति। सेनासनं अगुत्तं होती”ति। अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे...पे०... सच्चं भगवाति...पे०... विगरहित्वा...पे०... धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

३६१. “तेन हि, भिक्खवे, गमिकानं भिक्खूनां वत्तं पज्जपेस्सामि यथा गमिकेहि भिक्खूहि सम्मा वत्तितब्बं। गमिकेन, भिक्खवे, भिक्खुना दारुभण्डं मत्तिकाभण्डं पटिसामेत्वा द्वारवातपानं थकेत्वा सेनासनं आपुच्छा पक्कमितब्बं

[आपुच्छितब्बं (स्या०)] । सचे भिक्खु न होति, सामणेरो आपुच्छितब्बो । सचे सामणेरो न होति, आरामिको आपुच्छितब्बो । सचे आरामिको न होति, उपासको आपुच्छितब्बो । सचे न होति भिक्खु वा सामणेरो वा आरामिको वा उपासको वा, चतूसु पासाणेषु मज्जं पज्जपेत्वा मज्जे मज्जं आरोपेत्वा पीठे पीठं आरोपेत्वा सेनासनं उपरि पुज्जं करित्वा दारुभण्डं मत्तिकाभण्डं पटिसामेत्वा द्वारवातपानं थकेत्वा पक्कमितब्बं । सचे विहारो ओवस्सति, सचे उस्सहति, छादेतब्बो, उस्सुकं वा कातब्बं — ‘किन्ति नु खो विहारो छादियेथा’ति । एवज्जेतं लभेथ, इच्चेतं कुसलं । नो चे लभेथ, यो देसो अनोवस्सको होति, तत्थ चतूसु पासाणेषु मज्जं पज्जपेत्वा मज्जे मज्जं आरोपेत्वा पीठे पीठं आरोपेत्वा सेनासनं उपरि पुज्जं करित्वा दारुभण्डं मत्तिकाभण्डं पटिसामेत्वा द्वारवातपानं थकेत्वा पक्कमितब्बं । सचे सब्बो विहारो ओवस्सति, सचे उस्सहति, सेनासनं गामं अतिहरितब्बं, उस्सुकं वा कातब्बं — ‘किन्ति नु खो सेनासनं गामं अतिहरियेथा’ति । एवज्जेतं लभेथ, इच्चेतं कुसलं । नो चे लभेथ, अज्झोकासे चतूसु पासाणेषु मज्जं पज्जपेत्वा मज्जे मज्जं आरोपेत्वा पीठे पीठं आरोपेत्वा सेनासनं उपरि पुज्जं करित्वा दारुभण्डं मत्तिकाभण्डं पटिसामेत्वा तिणेन वा पण्णेन वा पटिच्छादेत्वा पक्कमितब्बं — अप्पेव नाम अङ्गानिपि सेसेय्युन्ति । इदं खो, भिक्खवे, गमिकानं भिक्खूनं वत्तं यथा गमिकेहि भिक्खूहि सम्मा वत्तितब्बं’न्ति ।

४. अनुमोदनवत्तकथा

३६२. तेन खो पन समयेन भिक्खू भत्तगे न अनुमोदन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम समणा सक्कपुत्तिया भत्तगे न अनुमोदिस्सन्ती”ति! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, भत्तगे अनुमोदितु”न्ति । अथ खो तेसं भिक्खूनं एतदहोसि — “केन नु खो भत्तगे अनुमोदितब्बं”न्ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, थेरेन भिक्खुना भत्तगे अनुमोदितु”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स पूगस्स सङ्गभत्तं होति । आयस्मा सारिपुत्तो सङ्गत्थेरो होति । भिक्खू — “भगवता अनुज्जातं थेरेन भिक्खुना भत्तगे अनुमोदितु”न्ति — आयस्मन्तं सारिपुत्तं एककं ओहाय पक्कमिंसु । अथ खो आयस्मा सारिपुत्तो ते मनुस्से पटिसम्मोदित्वा पच्छा एकको अगमासि । अदसा खो भगवा आयस्मन्तं सारिपुत्तं दूरतोव एककं आगच्छन्तं । दिस्वान आयस्मन्तं सारिपुत्तं एतदवोच — “कच्चि, सारिपुत्त, भत्तं इद्धं अहोसी”ति? “इद्धं खो, भन्ते, भत्तं अहोसि; अपिच मं भिक्खू एककं ओहाय पक्कन्ता”ति । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, भत्तगे चतूहि पज्जहि थेरानुथेरेहि भिक्खूहि आगमेतु”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो थेरो भत्तगे वच्चितो आगमेसि । सो वच्चं सन्धारेतुं असक्कोन्तो मुच्छितो पपति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, सति करणीये आनन्तरिकं भिक्खुं आपुच्छित्वा गन्तु”न्ति ।

५. भत्तगवत्तकथा

३६३. तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू दुन्निवत्था दुप्पारुता अनाकप्पसम्पन्ना भत्तगं गच्छन्ति, वोक्कम्मपि थेरानं भिक्खूनं पुरतो पुरतो गच्छन्ति, थेरेपि भिक्खू अनुपखज्ज निसीदन्ति, नवेपि भिक्खू आसनेन पटिबाहन्ति, सङ्घाटिम्पि ओत्थरित्वा अन्तरघरे निसीदन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम

छब्बगिया भिक्खू दुन्निवत्था दुप्पारुता अनाकप्पसम्पन्ना भत्तगं गच्छिस्सन्ति, वोक्कम्मपि थेरानं भिक्खूनं पुरतो पुरतो गच्छिस्सन्ति, थेरेपि भिक्खू अनुपखज्ज निसीदिस्सन्ति, नवेपि भिक्खू आसनेनपि पटिबाहिस्सन्ति, सङ्घाटिम्पि ओत्थरित्वा अन्तरघरे निसीदिस्सन्ती”ति! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खू दुन्निवत्था दुप्पारुता अनाकप्पसम्पन्ना भत्तगं गच्छन्ति, वोक्कम्मपि थेरानं भिक्खूनं पुरतो पुरतो गच्छन्ति, थेरेपि भिक्खू अनुपखज्ज निसीदन्ति, नवेपि भिक्खू आसनेन पटिबाहन्ति, सङ्घाटिम्पि ओत्थरित्वा अन्तरघरे निसीदन्ती”ति? “सच्चं भगवा”ति...पे०... विगरहित्वा...पे०... धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

३६४. “तेन हि, भिक्खवे, भिक्खूनं भत्तगवत्तं पज्जपेस्सामि यथा भिक्खूहि भत्तगे सम्मा वत्तितब्बं। सचे आरामे कालो आरोचितो होति, तिमण्डलं पटिच्छादेन्तेन परिमण्डलं निवासेत्वा कायबन्धनं बन्धित्वा सगुणं कत्वा सङ्घाटियो पारुपित्वा गण्ठिकं पटिमुञ्चित्वा धोवित्वा पत्तं गहेत्वा साधुकं अतरमानेन गामो पविसितब्बो।

“न वोक्कम्म थेरानं भिक्खूनं पुरतो पुरतो गन्तब्बं। सुप्पटिच्छन्नेन अन्तरघरे गन्तब्बं। सुसंवुतेन अन्तरघरे गन्तब्बं। ओक्खित्तचक्खुना अन्तरघरे गन्तब्बं। न उक्खित्तकाय अन्तरघरे गन्तब्बं। न उज्जग्घिकाय अन्तरघरे गन्तब्बं। अप्पसद्देन अन्तरघरे गन्तब्बं। न कायप्पचालकं अन्तरघरे गन्तब्बं। न बाहुप्पचालकं अन्तरघरे गन्तब्बं। न सीसप्पचालकं अन्तरघरे गन्तब्बं। न खम्भकतेन अन्तरघरे गन्तब्बं। न ओगुण्ठितेन अन्तरघरे गन्तब्बं। न उक्कुटिकाय अन्तरघरे गन्तब्बं।

“सुप्पटिच्छन्नेन अन्तरघरे निसीदितब्बं। सुसंवुतेन अन्तरघरे निसीदितब्बं। ओक्खित्तचक्खुना अन्तरघरे निसीदितब्बं। न उक्खित्तकाय अन्तरघरे निसीदितब्बं न उज्जग्घिकाय अन्तरघरे निसीदितब्बं, अप्पसद्देन अन्तरघरे निसीदितब्बं। न कायप्पचालकं अन्तरघरे निसीदितब्बं। न बाहुप्पचालकं अन्तरघरे निसीदितब्बं। न सीसप्पचालकं अन्तरघरे निसीदितब्बं। न खम्भकतेन अन्तरघरे निसीदितब्बं। न ओगुण्ठितेन अन्तरघरे निसीदितब्बं। न पल्लत्थिकाय अन्तरघरे निसीदितब्बं। न थेरे भिक्खू अनुपखज्ज निसीदितब्बं। न नवा भिक्खू आसनेन पटिबाहितब्बा। न सङ्घाटि ओत्थरित्वा अन्तरघरे निसीदितब्बं।

“उदके दिव्यमाने उभोहि हत्थेहि पत्तं पटिग्गहेत्वा उदकं पटिग्गहेतब्बं। नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन पत्तो धोवितब्बो। सचे उदकप्पटिग्गाहको होति, नीचं कत्वा उदकप्पटिग्गहे उदकं आसिञ्चितब्बं — मा उदकप्पटिग्गाहको उदकेन ओसिञ्चि [ओसिञ्चिय्थी (क०)], मा सामन्ता भिक्खू उदकेन ओसिञ्चिसु [ओसिञ्चिय्थिसु (क०)], मा सङ्घाटि उदकेन ओसिञ्चीति। सचे उदकप्पटिग्गाहको न होति, नीचं कत्वा छमाय उदकं आसिञ्चितब्बं — मा सामन्ता भिक्खू उदकेन ओसिञ्चिसु, मा सङ्घाटि उदकेन ओसिञ्चीति।

“ओदने दिव्यमाने उभोहि हत्थेहि पत्तं पटिग्गहेत्वा ओदनो पटिग्गहेतब्बो, सूपस्स ओकासो कातब्बो। सचे होति सप्पि वा तेलं वा उत्तरिभङ्गं वा, थेरेन वत्तब्बो — ‘सब्बेसं समकं सम्पादेही’ति। सक्कच्चं पिण्डपातो पटिग्गहेतब्बो। पत्तसज्जिना पिण्डपातो पटिग्गहेतब्बो। समसूपको पिण्डपातो पटिग्गहेतब्बो। समतित्तिको पिण्डपातो पटिग्गहेतब्बो।

“न ताव थेरेन भुज्जितब्बं याव न सब्बेसं ओदनो सम्पत्तो होति। सक्कच्चं पिण्डपातो भुज्जितब्बो। पत्तसज्जिना पिण्डपातो भुज्जितब्बो। सपदानं पिण्डपातो भुज्जितब्बो। समसूपको पिण्डपातो भुज्जितब्बो। न थूपकतो ओमदित्वा पिण्डपातो भुज्जितब्बो। न सूपं वा ब्यज्जनं वा ओदनेन पटिच्छादेतब्बं भिय्योकम्यतं उपादाय। न सूपं वा ओदनं वा अगिलानेन अत्तनो अत्थाय विज्जापेत्वा भुज्जितब्बं। न उज्झानसज्जिना परेसं पत्तो ओलोकेतब्बो। नातिमहन्तो कबळो

कातब्बो । परिमण्डलो आलोपो कातब्बो । न अनाहटे कबळे मुखद्वारं विवरितब्बं । न भुज्जमानेन सब्बो हत्थो मुखे पक्खिपितब्बो । न सकबळेन मुखेन व्याहरितब्बं । न पिण्डुक्खेपकं भुज्जितब्बं । न कबळावच्छेदकं भुज्जितब्बं । न अवगण्डकारकं भुज्जितब्बं । न हत्थनिद्धुनकं भुज्जितब्बं । न सित्थावकारकं भुज्जितब्बं । न जिह्वानिच्छारकं भुज्जितब्बं । न चपुचपुकारकं भुज्जितब्बं । न सुरुसुरुकारकं भुज्जितब्बं । न हत्थनिल्लेहकं भुज्जितब्बं । न पत्तनिल्लेहकं भुज्जितब्बं । न ओट्टनिल्लेहकं भुज्जितब्बं ।

“न सामिसेन हत्थेन पानीयथालको पटिग्गहेतब्बो । न ताव थेरेन उदकं पटिग्गहेतब्बं याव न सब्बेव भुत्ताविनो होन्ति । उदके दिव्यमाने उभोहि हत्थेहि पत्तं पटिग्गहेत्वा उदकं पटिग्गहेतब्बं । नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन पत्तो धोवितब्बो । सचे उदकप्पटिग्गाहको होति, नीचं कत्वा उदकप्पटिग्गाहे उदकं आसिज्जितब्बं — मा उदकप्पटिग्गाहको उदकेन ओसिज्जि, मा सामन्ता भिक्खू उदकेन ओसिज्जिंसु, मा सङ्घाटि उदकेन ओसिज्जीति । सचे उदकप्पटिग्गाहको न होति, नीचं कत्वा छमाय उदकं आसिज्जितब्बं — मा सामन्ता भिक्खू उदकेन ओसिज्जिंसु, मा सङ्घाटि उदकेन ओसिज्जीति । न ससित्थकं पत्तधोवनं अन्तरघरे छुट्टेतब्बं ।

“निवत्तन्तेन नवकेहि भिक्खूहि पठमतरं निवत्तितब्बं । पच्छा थेरेहि सुप्पटिच्छन्नेन अन्तरघरे गन्तब्बं । सुसंवुत्तेन अन्तरघरे गन्तब्बं । ओक्खित्तचक्खुना अन्तरघरे गन्तब्बं । न उक्खित्तकाय अन्तरघरे गन्तब्बं । न उज्जग्घिकाय अन्तरघरे गन्तब्बं । अप्पसद्देन अन्तरघरे गन्तब्बं । न कायप्पचालकं अन्तरघरे गन्तब्बं । न बाहुप्पचालकं अन्तरघरे गन्तब्बं । न सीसप्पचालकं अन्तरघरे गन्तब्बं । न खम्भकतेन अन्तरघरे गन्तब्बं । न ओगुण्ठितेन अन्तरघरे गन्तब्बं । न उक्कुटिकाय अन्तरघरे गन्तब्बं । इदं खो, भिक्खवे, भिक्खूनां भत्तग्गवत्तं यथा भिक्खूहि भत्तग्गे सम्मा वत्तितब्बं”न्ति ।

पठमभाणवारो निट्ठितो ।

६. पिण्डचारिकवत्तकथा

३६५. तेन खो पन समयेन पिण्डचारिका भिक्खू दुन्निवत्था दुप्पारुता अनाकप्पसम्पन्ना पिण्डाय चरन्ति, असल्लक्खेत्वापि निवेसनं पविसन्ति, असल्लक्खेत्वापि निक्खमन्ति, अतिसहसापि पविसन्ति, अतिसहसापि निक्खमन्ति, अतिदूरेपि तिट्ठन्ति, अच्चासन्नेपि तिट्ठन्ति, अतिचिरम्पि तिट्ठन्ति, अतिलहुम्पि निवत्तन्ति । अज्जतरोपि पिण्डचारिको भिक्खु असल्लक्खेत्वा निवेसनं पाविसि । सो च द्वारं मज्जमानो अज्जतरं ओवरकं पाविसि । तस्मिम्पि ओवरके इत्थी नग्गा उत्ताना निपन्ना होति । अद्दसा खो सो भिक्खु तं इत्थिं नग्गं उत्तानं निपन्नं । दिस्वान — “नयिदं द्वारं, ओवरकं इदं”न्ति तम्हा ओवरका निक्खमि । अद्दसा खो तस्सा इत्थिया सामिको तं इत्थिं नग्गं उत्तानं निपन्नं । दिस्वान — “इमिना मे भिक्खुना पजापती दूसिता”ति तं भिक्खुं गहेत्वा आकोटेसि । अथ खो सा इत्थी तेन सद्देन पटिबुज्झित्वा तं पुरिसं एतदवोच — “किस्स त्वं, अय्य, इमं भिक्खुं आकोटेसी”ति? “इमिनासि त्वं भिक्खुना दूसिता”ति? “नाहं, अय्य, इमिना भिक्खुना दूसिता; अकारको सो भिक्खू”ति तं भिक्खुं मुञ्चापेसि । अथ खो सो भिक्खु आरामं गन्त्वा भिक्खूनां एतमत्थं आरोचेसि । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम पिण्डचारिका भिक्खू दुन्निवत्था दुप्पारुता अनाकप्पसम्पन्ना पिण्डाय चरिस्सन्ति, असल्लक्खेत्वापि निवेसनं पविसिस्सन्ति, असल्लक्खेत्वापि निक्खमिस्सन्ति, अतिसहसापि पविसिस्सन्ति, अतिसहसापि निक्खमिस्सन्ति, अतिदूरेपि तिट्ठिस्सन्ति, अच्चासन्नेपि तिट्ठिस्सन्ति, अतिचिरम्पि तिट्ठिस्सन्ति, अतिलहुम्पि निवत्तिस्सन्ती”ति! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं... पे०... सच्चं किर, भिक्खवे...पे०... सच्चं भगवाति...पे०... विगरहित्वा...पे०... धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

३६६. “तेन हि, भिक्खवे, पिण्डचारिकानं भिक्खूनं वत्तं पज्जापेस्सामि यथा पिण्डचारिकेहि भिक्खूहि सम्मा वत्तितब्बं। पिण्डचारिकेन, भिक्खवे, भिक्खुना — ‘इदानीं गामं पविसिस्सामी’ति तिमण्डलं पटिच्छादेन्तेन परिमण्डलं निवासेत्वा कायबन्धनं बन्धित्वा सगुणं कत्वा सङ्घाटियो पारुपित्वा गण्ठिकं पटिमुञ्चित्वा धोवित्वा पत्तं गहेत्वा साधुकं अतरमानेन गामो पविसितब्बो।

“सुप्पटिच्छन्नेन अन्तरघरे गन्तब्बं। सुसंवुतेन अन्तरघरे गन्तब्बं। ओक्खित्तचक्खुना अन्तरघरे गन्तब्बं। न उक्खित्तकाय अन्तरघरे गन्तब्बं। न उज्जग्घिकाय अन्तरघरे गन्तब्बं। अप्पसद्देन अन्तरघरे गन्तब्बं। न कायप्पचालकं अन्तरघरे गन्तब्बं। न बाहुप्पचालकं अन्तरघरे गन्तब्बं। न सीसप्पचालकं अन्तरघरे गन्तब्बं। न खम्भकतेन अन्तरघरे गन्तब्बं। न ओगुण्ठितेन अन्तरघरे गन्तब्बं। न उक्कुटिकाय अन्तरघरे गन्तब्बं।

“निवेसनं पविसन्तेन सल्लक्खेतब्बं — ‘इमिना पविसिस्सामि, इमिना निक्खमिस्सामी’ति। नातिसहसा पविसितब्बं। नातिसहसा निक्खमितब्बं। नातिदूरे ठातब्बं। नाच्चासन्ने ठातब्बं। नातिचिरं ठातब्बं। नातिलहुं निवत्तितब्बं। ठितकेन सल्लक्खेतब्बं — ‘भिक्खं दातुकामा वा अदातुकामा वा’ति। सचे कम्मं वा निक्खिपति, आसना वा वुद्धाति, कटच्छुं वा परामसति, भाजनं वा परामसति, ठपेति [ठापेति (क०)] वा — दातुकामस्साति [दातुकामियाति (स्या०), दातुकामा वियाति (सी०)] ठातब्बं। भिक्खाय दिव्यमानाय वामेन हत्थेन सङ्घाटिं उच्चारित्वा दक्खिणेन हत्थेन पत्तं पणामेत्वा उभोहि हत्थेहि पत्तं पटिगहेत्वा भिक्खा पटिगहेतब्बा। न च भिक्खादायिकाय मुखं उल्लोकेतब्बं [ओलोकेतब्बं (स्या०)]। सल्लक्खेतब्बं — ‘सूपं दातुकामा वा अदातुकामा वा’ति। सचे कटच्छुं वा परामसति, भाजनं वा परामसति, ठपेति वा — दातुकामस्साति ठातब्बं। भिक्खाय दिन्नाय सङ्घाटिया पत्तं पटिच्छादेत्वा साधुकं अतरमानेन निवत्तितब्बं।

“सुप्पटिच्छन्नेन अन्तरघरे गन्तब्बं। सुसंवुतेन अन्तरघरे गन्तब्बं। ओक्खित्तचक्खुना अन्तरघरे गन्तब्बं। न उक्खित्तकाय अन्तरघरे गन्तब्बं। न उज्जग्घिकाय अन्तरघरे गन्तब्बं। अप्पसद्देन अन्तरघरे गन्तब्बं। न कायप्पचालकं अन्तरघरे गन्तब्बं। न बाहुप्पचालकं अन्तरघरे गन्तब्बं। न सीसप्पचालकं अन्तरघरे गन्तब्बं। न खम्भकतेन अन्तरघरे गन्तब्बं। न ओगुण्ठितेन अन्तरघरे गन्तब्बं। न उक्कुटिकाय अन्तरघरे गन्तब्बं। यो पठमं गामतो पिण्डाय पटिक्कमति, तेन आसनं पज्जपेतब्बं, पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं उपनिक्खिपितब्बं, अवक्कारपाति धोवित्वा उपट्ठापेतब्बा, पानीयं परिभोजनीयं उपट्ठापेतब्बं। यो पच्छा गामतो पिण्डाय पटिक्कमति, सचे होति भुत्तावसेसो, सचे आकङ्खति, भुज्जितब्बं। नो चे आकङ्खति, अप्पहरिते वा छट्ठेतब्बं, अप्पाणके वा उदके ओपिलापेतब्बं। तेन आसनं उद्धरितब्बं, पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं पटिसामेतब्बं, अवक्कारपाति धोवित्वा पटिसामेतब्बा, पानीयं परिभोजनीयं पटिसामेतब्बं, भत्तगं सम्मज्जितब्बं। यो पस्सति पानीयघटं वा परिभोजनीयघटं वा वच्चघटं वा रिक्तं तुच्छं तेन उपट्ठापेतब्बं। सचस्स होति अविसय्हं, हत्थविकारेन दुतियं आमन्तेत्वा हत्थविलङ्घकेन उपट्ठापेतब्बं, न च तप्पच्चया वाचा भिन्दितब्बा। इदं खो, भिक्खवे, पिण्डचारिकानं भिक्खूनं वत्तं यथा पिण्डचारिकेहि भिक्खूहि सम्मा वत्तितब्बं’न्ति।

७. आरज्जिकवत्तकथा

३६७. तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू अरज्जे विहरन्ति। ते नेव पानीयं उपट्ठापेन्ति, न परिभोजनीयं उपट्ठापेन्ति, न अग्निं उपट्ठापेन्ति, न अरणिसहितं उपट्ठापेन्ति, न नक्खत्तपदानि जानन्ति, न दिसाभागं जानन्ति। चोरा तत्थ गन्त्वा ते भिक्खू एतदवोचुं — “अत्थि, भन्ते, पानीयं”न्ति? “नत्थावुसो”ति। “अत्थि, भन्ते, परिभोजनीयं”न्ति? “नत्थावुसो”ति। “अत्थि, भन्ते, अग्नी”ति? “नत्थावुसो”ति। “अत्थि, भन्ते, अरणिसहितं”न्ति? “नत्थावुसो”ति। ()

[(अत्थि भन्ते नक्खत्तपदानीति, न जानाम आवुसोति, अत्थि भन्ते दिसाभागन्ति, न जानाम आवुसोति ।) सी० विमत्तिटीकाय पन समेति] “केनज्ज, भन्ते, युत्त”न्ति? “न खो मयं, आवुसो, जानामा”ति । “कतमायं, भन्ते, दिसा”ति? “न खो मयं, आवुसो, जानामा”ति । अथ खो ते चोरा — ‘नेविमेसं पानीयं अत्थि, न परिभोजनीयं अत्थि, न अग्नि अत्थि, न अरणि सहितं अत्थि, न नक्खत्तपदानि जानन्ति, न दिसाभागं जानन्ति; चोरा इमे, नयिमे भिक्खू’ति — आकोटेत्वा पक्कमिसु । अथ खो ते भिक्खू भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

३६८. “तेन हि, भिक्खवे, आरज्जिकानं भिक्खूनं वत्तं पज्जपेस्सामि यथा आरज्जिकेहि भिक्खूहि सम्मा वत्तितब्बं । आरज्जिकेन, भिक्खवे, भिक्खुना कालस्सेव उट्ठापत्तं थविकाय पक्खिपित्वा अंसे आलग्गेत्वा चीवरं खन्धे करित्वा उपाहना आरोहित्वा दारुभण्डं मत्तिकाभण्डं पटिसामेत्वा द्वारवातपानं थकेत्वा सेनासना ओतरितब्बं — इदानीं गामं पविसिस्सामीति । उपाहना ओमुच्चित्वा नीचं कत्वा पप्फोटेत्वा थविकाय पक्खिपित्वा अंसे आलग्गेत्वा तिमण्डलं पटिच्छादेन्तेन परिमण्डलं निवासेत्वा कायबन्धनं बन्धित्वा सगुणं कत्वा सङ्घाटियो पारुपित्वा गण्ठिकं पटिमुच्चित्वा धोवित्वा पत्तं गहेत्वा साधुकं अतरमानेन गामो पविसितब्बो । सुप्पटिच्छन्नेन अन्तरघरे गन्तब्बं...पे०... न खम्भकतेन अन्तरघरे गन्तब्बं । न ओगुण्ठितेन अन्तरघरे गन्तब्बं । न उक्कुटिकाय अन्तरघरे गन्तब्बं ।

“निवेसनं पविसन्तेन सल्लक्खेतब्बं — ‘इमिना पविसिस्सामि, इमिना निक्खमिस्सामी’ति । नातिसहसा पविसितब्बं । नातिसहसा निक्खमितब्बं । नातिदूरे ठातब्बं । नाच्चासन्ने ठातब्बं । नातिचिरं ठातब्बं । नातिलहुं निवत्तितब्बं । ठितकेन सल्लक्खेतब्बं — ‘भिक्खं दातुकामा वा अदातुकामा वा’ति । सचे कम्मं वा निक्खिपति, आसना वा वुट्ठाति, कटच्छुं वा परामसति, भाजनं वा परामसति, ठपेति वा — दातुकामस्साति ठातब्बं । भिक्खाय दिव्यमानाय वामेन हत्थेन सङ्घाटिं उच्चारित्वा दक्खिणेन हत्थेन पत्तं पणामेत्वा उभोहि हत्थेहि पत्तं पटिगहेत्वा भिक्खा पटिगहेतब्बा । न च भिक्खादायिकाय मुखं उल्लोकेतब्बं । सल्लक्खेतब्बं — ‘सूपं दातुकामा वा अदातुकामा वा’ति । सचे कटच्छुं वा परामसति, भाजनं वा परामसति, ठपेति वा — दातुकामस्साति ठातब्बं । भिक्खाय दिन्नाय सङ्घाटिया पत्तं पटिच्छादेत्वा साधुकं अतरमानेन निवत्तितब्बं ।

“सुप्पटिच्छन्नेन अन्तरघरे गन्तब्बं...पे०... न उक्कुटिकाय अन्तरघरे गन्तब्बं । गामतो निक्खमित्वा पत्तं थविकाय पक्खिपित्वा अंसे आलग्गेत्वा चीवरं सङ्घरित्वा सीसे करित्वा उपाहना आरोहित्वा गन्तब्बं ।

“आरज्जिकेन, भिक्खवे, भिक्खुना पानीयं उपट्ठापेतब्बं, परिभोजनीयं उपट्ठापेतब्बं, अग्नि उपट्ठापेतब्बो, अरणि सहितं उपट्ठापेतब्बं, कत्तरदण्डो उपट्ठापेतब्बो, नक्खत्तपदानि उग्गहेतब्बानि — सकलानि वा एकदेसानि वा, दिसाकुसलेन भवितब्बं । इदं खो, भिक्खवे, आरज्जिकानं भिक्खूनं वत्तं यथा आरज्जिकेहि भिक्खूहि सम्मा वत्तितब्बं”न्ति ।

८. सेनासनवत्तकथा

३६९. तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू अज्झोकासे चीवरकम्मं करोन्ति । छब्बगिया भिक्खू पटिवाते अङ्गणे [पङ्गणे (सी० स्या०)] सेनासनं पप्फोटेसुं । भिक्खू रजेन ओकिरिंसु । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम छब्बगिया भिक्खू पटिवाते अङ्गणे सेनासनं पप्फोटेस्सन्ति! भिक्खू रजेन ओकिरिंसू”ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खू पटिवाते अङ्गणे सेनासनं

पप्फोटेन्ति, भिक्खू रजेन ओकिरिंसू'ति? “सच्चं भगवा”ति...पे०... विगरोहिता...पे०... धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

३७०. “तेन हि, भिक्खवे, भिक्खूनं सेनासनवत्तं पञ्चपेस्सामि यथा भिक्खूहि सेनासने सम्मा वत्तितब्बं । यस्मिं विहारे विहरति, सचे सो विहारो उक्लापो होति, सचे उस्सहति, सोधेतब्बो । [महाव० ६६, ६७; चूळव० ३५७] विहारं सोधेन्तेन पठमं पत्तचीवरं नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं; निसीदनपच्चत्थरणं नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं; भिसिबिब्बोहनं नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं; मज्जो नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन, असङ्खट्टेन्तेन कवाटपिट्ठं, नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बो; पीठं नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन, असङ्खट्टेन्तेन कवाटपिट्ठं, नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं; मज्जपटिपादका नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बा; खेळमल्लको नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बो; अपस्सेनफलकं नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं; भुम्मत्थरणं यथापज्जत्तं सल्लक्खेत्वा नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं । सचे विहारे सन्तानकं होति, उल्लोका पठमं ओहारेतब्बं, आलोकसन्धिकण्णभागा पमज्जितब्बा । सचे गेरुकपरिकम्मकता भित्ति कण्णकिता होति, चोळकं तेमेत्वा पीळेत्वा पमज्जितब्बा । सचे काळवण्णकता भूमि कण्णकिता होति, चोळकं तेमेत्वा पीळेत्वा पमज्जितब्बा । सचे अकता होति भूमि, उदकेन परिप्फोसित्वा परिफोसित्वा सम्मज्जितब्बा — मा विहारो रजेन उहज्जीति । सङ्कारं विचिन्तिवा एकमन्तं छट्टेतब्बं ।

“न भिक्खुसामन्ता सेनासनं पप्फोटेतब्बं । न विहारसामन्ता सेनासनं पप्फोटेतब्बं । न पानीयसामन्ता सेनासनं पप्फोटेतब्बं । न परिभोजनीयसामन्ता सेनासनं पप्फोटेतब्बं । न पटिवाते अङ्गणे सेनासनं पप्फोटेतब्बं । अधोवाते सेनासनं पप्फोटेतब्बं ।

“भुम्मत्थरणं एकमन्तं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापज्जत्तं पज्जपेतब्बं । मज्जपटिपादका एकमन्तं ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्बा । मज्जो एकमन्तं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन, असङ्खट्टेन्तेन कवाटपिट्ठं, अतिहरित्वा यथापज्जत्तं पज्जपेतब्बो । पीठं एकमन्तं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन, असङ्खट्टेन्तेन कवाटपिट्ठं, अतिहरित्वा यथापज्जत्तं पज्जपेतब्बं । भिसिबिब्बोहनं एकमन्तं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापज्जत्तं पज्जपेतब्बं । निसीदनपच्चत्थरणं एकमन्तं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापज्जत्तं पज्जपेतब्बं । खेळमल्लको एकमन्तं ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्बो । अपस्सेनफलकं एकमन्तं ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्बं । पत्तचीवरं निक्खिपितब्बं । पत्तं निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन पत्तं गहेत्वा एकेन हत्थेन हेट्ठामज्जं वा हेट्ठापीठं वा परामसित्वा पत्तो निक्खिपितब्बो । न च अनन्तरहिताय भूमिया पत्तो निक्खिपितब्बो । चीवरं निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन चीवरं गहेत्वा एकेन हत्थेन चीवरवंसं वा चीवररज्जु वा पमज्जित्वा पारतो अन्तं ओरतो भोगं कत्वा चीवरं निक्खिपितब्बं ।

“सचे पुरत्थिमा सरजा वाता वायन्ति, पुरत्थिमा वातपाना थकेतब्बा । सचे पच्छिमा सरजा वाता वायन्ति, पच्छिमा वातपाना थकेतब्बा । सचे उत्तरा सरजा वाता वायन्ति उत्तरा वातपाना थकेतब्बा । सचे दक्खिणा सरजा वाता वायन्ति, दक्खिणा वातपाना थकेतब्बा । सचे सीतकालो होति, दिवा वातपाना विवरितब्बा, रत्तिं थकेतब्बा । सचे उण्हकालो होति, दिवा वातपाना थकेतब्बा, रत्तिं विवरितब्बा ।

“सचे परिवेणं उक्लापं होति, परिवेणं सम्मज्जितब्बं । सचे कोट्ठको उक्लापो होति, कोट्ठको सम्मज्जितब्बो । सचे उपट्ठानसाला उक्लापा होति, उपट्ठानसाला सम्मज्जितब्बा । सचे अग्गिसाला उक्लापा होति, अग्गिसाला सम्मज्जितब्बा ।

सचे वच्चकुटि उक्लापा होति, वच्चकुटि सम्मज्जितब्बा । सचे पानीयं न होति, पानीयं उपट्ठापेतब्बं । सचे परिभोजनीयं न होति, परिभोजनीयं उपट्ठापेतब्बं । सचे आचमनकुम्भिया उदकं न होति, आचमनकुम्भिया उदकं आसिञ्चितब्बं ।

“सचे वुट्ठेन सद्धिं एकविहारे विहरति, न वुट्ठं अनापुच्छा उद्देसो दातब्बो, न परिपुच्छा दातब्बा, न सज्झायो कातब्बो, न धम्मो भासितब्बो, न पदीपो कातब्बो, न पदीपो विज्झापेतब्बो, न वातपाना विवरितब्बा, न वातपाना थकेतब्बा । सचे वुट्ठेन सद्धिं एकचङ्कमे चङ्कमति, येन वुट्ठो तेन परिवर्तितत्वं, न च वुट्ठो सङ्घाटिकण्णेन घट्टेतब्बो । इदं खो, भिक्खवे, भिक्खूनं सेनासनवत्तं यथा भिक्खूहि सेनासने सम्मा वर्तितत्वं”न्ति ।

९. जन्ताघरवत्तकथा

३७१. तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू जन्ताघरे थेरेहि भिक्खूहि निवारियमाना अनादरियं पटिच्च पहूतं कट्ठं आरोपेत्वा अग्निं दत्वा द्वारं थकेत्वा द्वारे निसीदन्ति । भिक्खू [थेरा च भिक्खू (स्या० कं०)] उण्हाभितत्ता द्वारं अलभमाना मुच्छिता पपतन्ति । ये ते भिक्खू अपिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम छब्बगिया भिक्खू जन्ताघरे थेरेहि भिक्खूहि निवारियमाना अनादरियं पटिच्च पहूतं कट्ठं आरोपेत्वा अग्निं दत्वा द्वारं थकेत्वा द्वारे निसीदिस्सन्ति! भिक्खू उण्हाभितत्ता द्वारं अलभमाना मुच्छिता पपतन्ती”ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खू जन्ताघरे थेरेहि भिक्खूहि निवारियमाना अनादरियं पटिच्च पहूतं कट्ठं आरोपेत्वा अग्निं दत्वा द्वारं थकेत्वा द्वारे निसीदन्ति; भिक्खू उण्हाभितत्ता द्वारं अलभमाना मुच्छिता पपतन्ती”ति? “सच्चं भगवा”ति...पे०... विगारहित्वा...पे०... धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तोसि — “न, भिक्खवे, जन्ताघरे थेरेन भिक्खुना निवारियमानेन अनादरियं पटिच्च पहूतं कट्ठं आरोपेत्वा अग्निं दातब्बो । यो ददेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । न, भिक्खवे, द्वारं थकेत्वा द्वारे निसीदितब्बं । यो निसीदेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स ।

३७२. “तेन हि, भिक्खवे, भिक्खूनं जन्ताघरवत्तं पञ्चपेस्सामि यथा भिक्खूहि जन्ताघरे सम्मा वर्तितत्वं । यो पठमं जन्ताघरं गच्छति, सचे छारिका उस्सन्ना होति, छारिका छट्टेतब्बा । सचे जन्ताघरं उक्लापं होति, जन्ताघरं सम्मज्जितत्वं । सचे परिभण्डं उक्लापं होति, परिभण्डं सम्मज्जितत्वं । सचे परिवेणं उक्लापं होति, परिवेणं सम्मज्जितत्वं । सचे कोट्टको उक्लापो होति, कोट्टको सम्मज्जितत्बो । सचे जन्ताघरसाला उक्लापा होति, जन्ताघरसाला सम्मज्जितत्ब्बा ।

“चुण्णं सन्नेतब्बं, मत्तिका तेमेतब्बा, उदकदोणिकाय उदकं आसिञ्चितत्वं । जन्ताघरं पविसन्तेन मत्तिकाय मुखं मक्खेत्वा पुरतो च पच्छतो च पटिच्छादेत्वा जन्ताघरं पविसितत्वं । न थेरे भिक्खू अनुपखज्ज निसीदितत्वं । न नवा भिक्खू आसनेन पटिबाहितत्ब्बा । सचे उस्सहति, जन्ताघरे थेरानं भिक्खूनं परिकम्मं कातत्वं । जन्ताघरा निक्खमन्तेन जन्ताघरपीठं आदाय पुरतो च पच्छतो च पटिच्छादेत्वा जन्ताघरा निक्खमितत्वं । सचे उस्सहति, उदकेपि थेरानं भिक्खूनं परिकम्मं कातत्वं । न थेरानं भिक्खूनं पुरतोपि नहायितत्वं, न उपरितोपि नहायितत्वं । नहातेन उत्तरन्तेन ओतरन्तानं मग्गो दातब्बो । यो पच्छा जन्ताघरा निक्खमति, सचे जन्ताघरं चिक्खल्लं होति, धोवितत्वं । मत्तिकादोणिकं धोवित्वा जन्ताघरपीठं पटिसामेत्वा अग्निं विज्झापेत्वा द्वारं थकेत्वा पक्कमितत्वं । इदं खो, भिक्खवे, भिक्खूनं जन्ताघरवत्तं यथा भिक्खूहि जन्ताघरे सम्मा वर्तितत्वं”न्ति ।

१०. वच्चकुटिवत्तकथा

३७३. तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु ब्राह्मणजातिको वच्चं कत्वा न इच्छति आचमेतुं — को इमं वसलं दुग्गन्धं आमसिस्सतीति [आचमिस्सतीति (क०)] । तस्स वच्चमग्गे किमि सण्ठाति । अथ खो सो भिक्खु भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि । “किं पन त्वं, आवुसो, वच्चं कत्वा न आचमेसी”ति? “एवमावुसो”ति । ये ते भिक्खू अपिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथहि नाम भिक्खु वच्चं कत्वा न आचमेस्सती”ति! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “सच्चं किर त्वं, भिक्खु, वच्चं कत्वा न आचमेसी”ति? “सच्चं भगवा”ति...पे०... विगरहित्वा... पे०... धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, वच्चं कत्वा सति उदके नाचमेतब्बं । यो नाचमेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू वच्चकुटिया यथावुद्धं वच्चं करोन्ति । नवका भिक्खू पठमतंरं आगन्त्वा वच्चिता आगमेन्ति । ते वच्चं सन्धारेन्ता मुच्छिता पपतन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... सच्चं किर भिक्खवे...पे०... सच्चं भगवाति...पे०... “न, भिक्खवे, वच्चकुटिया यथावुद्धं वच्चो कातब्बो । यो करेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, आगतपटिपाटिया वच्चं कातु”न्ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू अतिसहसापि वच्चकुटिं पविसन्ति, उब्भजित्वापि [उब्भजित्वापि (सी०), उब्भजित्वा (स्या०)] पविसन्ति, नित्युनन्तापि वच्चं करोन्ति, दन्तकट्टं खादन्तापि वच्चं करोन्ति, बहिद्वापि वच्चदोणिकाय वच्चं करोन्ति, बहिद्वापि पस्सावदोणिकाय पस्सावं करोन्ति, पस्सावदोणिकायपि खेळं करोन्ति, फरुसेनपि कट्टेन अवलेखन्ति, अवलेखनकट्टमि वच्चकूपमि पातेन्ति, अतिसहसापि निक्खमन्ति, उब्भजित्वापि निक्खमन्ति, चपुचपुकारकमि आचमेन्ति, आचमनसरावकेपि उदकं सेसेन्ति । ये ते भिक्खू अपिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथहि नाम छब्बगिया भिक्खू अतिसहसापि वच्चकुटिं पविसिस्सन्ति, उब्भजित्वापि पविसिस्सन्ति, नित्युनन्तापि वच्चं करिस्सन्ति, दन्तकट्टं खादन्तापि वच्चं करिस्सन्ति, बहिद्वापि वच्चदोणिकाय वच्चं करिस्सन्ति, बहिद्वापि पस्सावदोणिकाय पस्सावं करिस्सन्ति, पस्सावदोणिकायपि खेळं करिस्सन्ति, फरुसेनपि कट्टेन अवलेखिस्सन्ति, अवलेखनकट्टमि वच्चकूपमि पातेस्सन्ति, अतिसहसापि निक्खमिस्सन्ति, उब्भजित्वापि निक्खमिस्सन्ति, चपुचपुकारकमि आचमेस्सन्ति, आचमनसरावकेपि उदकं सेसेस्सन्ती”ति! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे...पे०... सच्चं भगवाति...पे०... विगरहित्वा...पे०... धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

३७४. “तेन हि, भिक्खवे, भिक्खूनं वच्चकुटिवत्तं पज्जपेस्सामि यथा भिक्खूहि वच्चकुटिया सम्मा वत्तितब्बं । यो वच्चकुटिं गच्छति तेन बहि ठितेन [बहि ठितेन (सी० क०)] उक्कासितब्बं । अन्तो निसिन्नेनपि उक्कासितब्बं । चीवरवंसे वा चीवररज्जुया वा चीवरं निक्खिपित्वा साधुकं अतरमानेन वच्चकुटी पविसितब्बा । नातिसहसा पविसितब्बा । न उब्भजित्वा पविसितब्बा । वच्चपादुकाय ठितेन उब्भजितब्बं । न नित्युनन्तेन वच्चो कातब्बो । न दन्तकट्टं खादन्तेन वच्चो कातब्बो । न बहिद्वा वच्चदोणिकाय वच्चो कातब्बो । न बहिद्वा पस्सावदोणिकाय पस्सावो कातब्बो । न पस्सावदोणिकाय खेळो कातब्बो । न फरुसेन कट्टेन अवलेखितब्बं । न अवलेखनकट्टं वच्चकूपमि पातेतब्बं । वच्चपादुकाय ठितेन पटिच्छादेतब्बं । नातिसहसा निक्खमितब्बं । न उब्भजित्वा निक्खमितब्बं । आचमनपादुकाय ठितेन उब्भजितब्बं । न चपुचपुकारकं आचमेतब्बं । न आचमनसरावके उदकं सेसेतब्बं । आचमनपादुकाय ठितेन पटिच्छादेतब्बं ।

“सचे वच्चकुटि उहता [उहता (सी० स्या०)] होति, धोवितब्बा । सचे अवलेखनपिधरो पूरो होति, अवलेखनकट्टं

छुट्टेतब्बं । सचे वच्चकुटि उक्लापा होति, वच्चकुटि सम्मज्जितब्बा । सचे परिभण्डं उक्लापं होति, परिभण्डं सम्मज्जितब्बं । सचे परिवेणं उक्लापं होति, परिवेणं सम्मज्जितब्बं । सचे कोट्टको उक्लापो होति, कोट्टको सम्मज्जितब्बो । सचे आचमनकुम्भिया उदकं न होति, आचमनकुम्भिया उदकं आसिज्जितब्बं । इदं खो, भिक्खवे, भिक्खूनं वच्चकुटिवत्तं यथा भिक्खूहि वच्चकुटिया सम्मा वत्तितब्बं”न्ति ।

११. उपज्झायवत्तकथा

३७५. तेन खो पन समयेन सद्धिविहारिका उपज्झायेसु न सम्मा वत्तन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम सद्धिविहारिका उपज्झायेसु न सम्मा वत्तिस्सन्ती”ति! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “सच्चं किर, भिक्खवे, सद्धिविहारिका उपज्झायेसु न सम्मा वत्तन्ती”ति? “सच्चं भगवा”ति विगरहि बुद्धो भगवा...पे०... “कथञ्चि नाम, भिक्खवे, सद्धिविहारिका उपज्झायेसु न सम्मा वत्तिस्सन्ति! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... विगरहित्वा...पे०... धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

३७६. “तेन हि, भिक्खवे, सद्धिविहारिकानं उपज्झायेसु वत्तं पज्जपेस्सामि यथा सद्धिविहारिकेहि उपज्झायेसु सम्मा वत्तितब्बं । [महाव० ६६] सद्धिविहारिकेन, भिक्खवे, उपज्झायमहि सम्मा वत्तितब्बं । तत्रायं सम्मावत्तना —

“कालस्सेव उट्ठाया उपाहना ओमुज्चित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा दन्तकट्ठं दातब्बं, मुखोदकं दातब्बं, आसनं पज्जपेतब्बं । सचे यागु होति, भाजनं धोवित्वा यागु उपनामेतब्बा । यागुं पीतस्स उदकं दत्वा भाजनं पटिग्गहेत्वा नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन धोवित्वा पटिसामेतब्बं । उपज्झायमहि वुट्ठिते आसनं उद्धरितब्बं । सचे सो देसो उक्लापो होति, सो देसो सम्मज्जितब्बो ।

“सचे उपज्झायो गामं पविसितुकामो होति, निवासनं दातब्बं, पटिनिवासनं पटिग्गहेतब्बं, कायबन्धनं दातब्बं, सगुणं कत्वा सङ्घाटियो दातब्बा, धोवित्वा पत्तो सोदको [सउदको (क०)] दातब्बो । सचे उपज्झायो पच्छासमणं आकङ्खति, तिमण्डलं पटिच्छादेन्तेन परिमण्डलं निवासेत्वा कायबन्धनं बन्धित्वा सगुणं कत्वा सङ्घाटियो पारुपित्वा गण्ठिकं पटिमुज्चित्वा धोवित्वा पत्तं गहेत्वा उपज्झायस्स पच्छासमणेन होतब्बं । नातिदूरे गन्तब्बं, नाच्चासन्ने गन्तब्बं, पत्तपरियापन्नं पटिग्गहेतब्बं । न उपज्झायस्स भणमानस्स अन्तरन्तरा कथा ओपातेतब्बा । उपज्झायो आपत्तिसामन्ता भणमानो निवारेतब्बो ।

“निवत्तन्तेन पठमतरं आगन्त्वा आसनं पज्जपेतब्बं, पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं उपनिक्खिपितब्बं, पच्चुग्गन्त्वा पत्तचीवरं पटिग्गहेतब्बं, पटिनिवासनं दातब्बं, निवासनं पटिग्गहेतब्बं । सचे चीवरं सिन्नं होति, मुहुत्तं उण्हे ओतापेतब्बं, न च उण्हे चीवरं निदहितब्बं । चीवरं सङ्गरितब्बं । चीवरं सङ्गरन्तेन चतुरङ्गुलं कण्णं उस्सारेत्वा चीवरं सङ्गरितब्बं — मा मज्झे भङ्गो अहोसीति । ओभोगे कायबन्धनं कातब्बं ।

“सचे पिण्डपातो होति, उपज्झायो च भुज्जितुकामो होति, उदकं दत्वा पिण्डपातो उपनामेतब्बो । उपज्झायो पानीयेन पुच्छितब्बो । भुत्ताविस्स उदकं दत्वा पत्तं पटिग्गहेत्वा नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन धोवित्वा वोदकं कत्वा मुहुत्तं उण्हे ओतापेतब्बो । न च उण्हे पत्तो निदहितब्बो । पत्तचीवरं निक्खिपितब्बं । पत्तं निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन पत्तं गहेत्वा एकेन हत्थेन हेट्टामज्जं वा हेट्टापीठं वा परामसित्वा पत्तो निक्खिपितब्बो । न च अनन्तरहिताय भूमिया पत्तो निक्खिपितब्बो ।

चीवरं निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन चीवरं गहेत्वा एकेन हत्थेन चीवरवंसं वा चीवररज्जुं वा पमज्जित्वा पारतो अन्तं ओरतो भोगं कत्वा चीवरं निक्खिपितब्बं। उपज्झायमि वुद्धिते आसनं उद्धरितब्बं, पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं पटिसामेतब्बं। सचे सो देसो उक्लापो होति, सो देसो सम्मज्जितब्बो।

“सचे उपज्झायो नहायितुकामो होति, नहानं पटियादेतब्बं। सचे सीतेन अत्थो होति, सीतं पटियादेतब्बं। सचे उण्हेन अत्थो होति, उण्हं पटियादेतब्बं।

“सचे उपज्झायो जन्ताघरं पविसितुकामो होति, चुण्णं सन्नेतब्बं, मत्तिका तेमेतब्बा, जन्ताघरपीठं आदाय उपज्झायस्स पिड्डितो पिड्डितो गन्त्वा जन्ताघरपीठं दत्वा चीवरं पटिग्गहेत्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं, चुण्णं दातब्बं, मत्तिका दातब्बा। सचे उस्सहति, जन्ताघरं पविसितब्बं। जन्ताघरं पविसन्तेन मत्तिकाय मुखं मक्खेत्वा पुरतो च पच्छतो च पटिच्छादेत्वा जन्ताघरं पविसितब्बं। न थेरे भिक्खू अनुपखज्ज निसीदितब्बं। न नवा भिक्खू आसनेन पटिबाहितब्बा। जन्ताघरे उपज्झायस्स परिकम्मं कातब्बं। जन्ताघरा निक्खमन्तेन जन्ताघरपीठं आदाय पुरतो च पच्छतो च पटिच्छादेत्वा जन्ताघरा निक्खमितब्बं।

“उदकेपि उपज्झायस्स परिकम्मं कातब्बं। नहातेन पठमतरं उत्तरित्वा अत्तनो गत्तं वोदकं कत्वा निवासेत्वा उपज्झायस्स गत्ततो उदकं पमज्जितब्बं, निवासनं दातब्बं, सङ्काटि दातब्बा, जन्ताघरपीठं आदाय पठमतरं आगन्त्वा आसनं पज्जपेतब्बं, पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं उपनिक्खिपितब्बं। उपज्झायो पानीयेन पुच्छितब्बो। सचे उद्दिप्पेतुकामो होति, उद्दिसितब्बो। सचे परिपुच्छितुकामो होति, परिपुच्छितब्बो।

“यस्मिं विहारे उपज्झायो विहरति, सचे सो विहारो उक्लापो होति, सचे उस्सहति, सोधेतब्बो। विहारं सोधेन्तेन पठमं पत्तचीवरं नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं; निसीदनपच्चत्थरणं नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं; भिसिबिब्बोहनं नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं; मज्जो नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन, असङ्खट्टेन्तेन कवाटपिट्ठं, नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बो; पीठं नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन, असङ्खट्टेन्तेन कवाटपिट्ठं, नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं; मज्जपटिपादका नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बा; खेळमल्लको नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बो; अपस्सेनफलकं नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं; भूमत्थरणं यथापज्जत्तं सल्लक्खेत्वा नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं। सचे विहारे सन्तानकं होति, उल्लोका पठमं ओहारेतब्बं, आलोकसन्धिकण्णभागा पमज्जितब्बा। सचे गेरुकपरिकम्मकता भित्ति कण्णकिता होति, चोळकं तेमेत्वा पीळेत्वा पमज्जितब्बा। सचे काळवण्णकता भूमि कण्णकिता होति, चोळकं तेमेत्वा पीळेत्वा पमज्जितब्बा। सचे अकता होति भूमि, उदकेन परिफोसित्वा परिफोसित्वा सम्मज्जितब्बा — मा विहारो रजेन उहज्जीति। सङ्कारं विचिनित्वा एकमन्तं छट्ठेतब्बं।

“भूमत्थरणं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापज्जत्तं पज्जपेतब्बं। मज्जपटिपादका ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्बा। मज्जो ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन, असङ्खट्टेन्तेन कवाटपिट्ठं, अतिहरित्वा यथापज्जत्तं पज्जपेतब्बो। पीठं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन, असङ्खट्टेन्तेन कवाटपिट्ठं, अतिहरित्वा यथापज्जत्तं पज्जपेतब्बं। भिसिबिब्बोहनं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापज्जत्तं पज्जपेतब्बं। निसीदनपच्चत्थरणं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापज्जत्तं पज्जपेतब्बं। खेळमल्लको ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्बो। अपस्सेनफलकं ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्बं। पत्तचीवरं निक्खिपितब्बं। पत्तं निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन पत्तं

गहेत्वा एकेन हत्थेन हेट्टामज्जं वा हेट्टापीठं वा परामसित्वा पत्तो निक्खिपितब्बो । न च अनन्तरहिताय भूमिया पत्तो निक्खिपितब्बो । चीवरं निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन चीवरं गहेत्वा एकेन हत्थेन चीवरवंसं वा चीवररज्जुं वा पमज्जित्वा पारतो अन्तं ओरतो भोगं कत्वा चीवरं निक्खिपितब्बं ।

“सचे पुरत्थिमा सरजा वाता वायन्ति, पुरत्थिमा वातपाना थकेतब्बा । सचे पच्छिमा सरजा वाता वायन्ति, पच्छिमा वातपाना थकेतब्बा । सचे उत्तरा सरजा वाता वायन्ति, उत्तरा वातपाना थकेतब्बा । सचे दक्खिणा सरजा वाता वायन्ति, दक्खिणा वातपाना थकेतब्बा । सचे सीतकालो होति, दिवा वातपाना विवरितब्बा, रत्तिं थकेतब्बा । सचे उण्हकालो होति, दिवा वातपाना थकेतब्बा, रत्तिं विवरितब्बा ।

“सचे परिवेणं उक्लापं होति, परिवेणं सम्मज्जितब्बं । सचे कोट्टको उक्लापो होति, कोट्टको सम्मज्जितब्बो । सचे उपट्ठानसाला उक्लापा होति, उपट्ठानसाला सम्मज्जितब्बा । सचे अगिसाला उक्लापा होति, अगिसाला सम्मज्जितब्बा । सचे वच्चकुटि उक्लापा होति, वच्चकुटि सम्मज्जितब्बा । सचे पानीयं न होति, पानीयं उपट्ठापेतब्बं । सचे परिभोजनीयं न होति, परिभोजनीयं उपट्ठापेतब्बं । सचे आचमनकुम्भिया उदकं न होति, आचमनकुम्भिया उदकं आसिञ्चितब्बं ।

“सचे उपज्झायस्स अनभिरति उप्पन्ना होति, सद्धिविहारिकेन वूपकासेतब्बो, वूपकासापेतब्बो, धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे उपज्झायस्स कुक्कुच्चं उप्पन्नं होति, सद्धिविहारिकेन विनोदेतब्बं, विनोदापेतब्बं, धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे उपज्झायस्स दिट्ठिगतं उप्पन्नं होति, सद्धिविहारिकेन विवेचेतब्बं, विवेचापेतब्बं, धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे उपज्झायो गरुधम्मं अज्झापन्नो होति परिवासारहो, सद्धिविहारिकेन उस्सुक्कं कातब्बं — किन्ति नु खो सद्धो उपज्झायस्स परिवासं ददेय्याति । सचे उपज्झायो मूलायपटिकस्सनारहो होति, सद्धिविहारिकेन उस्सुक्कं कातब्बं — किन्ति नु खो सद्धो उपज्झायं मूलाय पटिकस्सेय्याति । सचे उपज्झायो मानत्तारहो होति, सद्धिविहारिकेन उस्सुक्कं कातब्बं — किन्ति नु खो सद्धो उपज्झायस्स मानत्तं ददेय्याति । सचे उपज्झायो अब्भानारहो होति, सद्धिविहारिकेन उस्सुक्कं कातब्बं — किन्ति नु खो सद्धो उपज्झायं अब्भेय्याति । सचे सद्धो उपज्झायस्स कम्मं कत्तुकामो होति, तज्जनीयं वा नियस्सं वा पब्बाजनीयं वा पटिसारणीयं वा उक्खेपनीयं वा, सद्धिविहारिकेन उस्सुक्कं कातब्बं — किन्ति नु खो सद्धो उपज्झायस्स कम्मं न करेय्य, लहुकाय वा परिणामेय्याति । कतं वा पनस्स होति सद्धेन कम्मं, तज्जनीयं वा नियस्सं वा पब्बाजनीयं वा पटिसारणीयं वा उक्खेपनीयं वा, सद्धिविहारिकेन उस्सुक्कं कातब्बं — किन्ति नु खो उपज्झायो सम्मा वत्तेय्य, लोमं पातेय्य, नेत्थारं वत्तेय्य, सद्धो तं कम्मं पटिप्पस्सम्भेय्याति ।

“सचे उपज्झायस्स चीवरं धोवितब्बं होति, सद्धिविहारिकेन धोवितब्बं, उस्सुक्कं वा कातब्बं — किन्ति नु खो उपज्झायस्स चीवरं धोवियेथाति । सचे उपज्झायस्स चीवरं कातब्बं होति, सद्धिविहारिकेन कातब्बं, उस्सुक्कं वा कातब्बं — किन्ति नु खो उपज्झायस्स चीवरं करियेथाति । सचे उपज्झायस्स रजना पचितब्बा होति, सद्धिविहारिकेन पचितब्बा, उस्सुक्कं वा कातब्बं — किन्ति नु खो उपज्झायस्स रजनं पचियेथाति । सचे उपज्झायस्स चीवरं रजितत्वं [\[रजेतत्वं \(स्या०\)\]](#) होति, सद्धिविहारिकेन रजितत्वं, उस्सुक्कं वा कातब्बं — किन्ति नु खो उपज्झायस्स चीवरं रजियेथाति । चीवरं रजन्तेन [\[रजन्तेन \(स्या०\)\]](#) साधुकं सम्परिवत्तकं सम्परिवत्तकं रजितत्वं, न च अच्छिन्ने थेवे पक्कमितब्बं ।

“न उपज्झायं अनापुच्छा एकच्चस्स पत्तो दातब्बो, न एकच्चस्स पत्तो पटिग्गहेतब्बो; न एकच्चस्स चीवरं दातब्बं, न एकच्चस्स चीवरं पटिग्गहेतब्बं; न एकच्चस्स परिक्रारो दातब्बो, न एकच्चस्स परिक्रारो पटिग्गहेतब्बो; न एकच्चस्स केसा छेदेतब्बा [\[छेत्तब्बा \(सी०\), छेदितब्बा \(क०\)\]](#), न एकच्चेन केसा छेदापेतब्बा; न एकच्चस्स परिकम्मं कातब्बं, न

एकच्चेन परिकम्मं कारापेतब्बं; न एकच्चस्स वेय्यावच्चो [वेय्यावच्चं (क०)] कातब्बो, न एकच्चेन वेय्यावच्चो कारापेतब्बो; न एकच्चस्स पच्छासमणेन होतब्बं, न एकच्चो पच्छासमणो आदातब्बो; न एकच्चस्स पिण्डपातो नीहरितब्बो, न एकच्चेन पिण्डपातो नीहरापेतब्बो; न उपज्झायं अनापुच्छा गामो पविसितब्बो; न सुसानं गन्तब्बं; न दिसा पक्कमितब्बा । सचे उपज्झायो गिलानो होति, यावजीवं उपट्ठातब्बो, वुट्ठानमस्स आगमेतब्बं । इदं खो, भिक्खवे, सद्धिविहारिकानं उपज्झायेसु वत्तं यथा सद्धिविहारिकेहि उपज्झायेसु सम्मा वत्तितब्बं'न्ति ।

१२. सद्धिविहारिकवत्तकथा

३७७. तेन खो पन समयेन उपज्झाया सद्धिविहारिकेसु न सम्मा वत्तन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम उपज्झाया सद्धिविहारिकेसु न सम्मा वत्तिस्सन्ती”ति! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “सच्चं किर, भिक्खवे, उपज्झाया सद्धिविहारिकेसु न सम्मा वत्तन्ती”ति? “सच्चं भगवा”ति...पे०... विगरहित्वा...पे०... धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

३७८. “तेन हि, भिक्खवे, उपज्झायानं सद्धिविहारिकेसु वत्तं पञ्चपेस्सामि यथा उपज्झायेहि सद्धिविहारिकेसु सम्मा वत्तितब्बं । [महाव० ६७] उपज्झायेन, भिक्खवे, सद्धिविहारिकम्हि सम्मा वत्तितब्बं । तत्रायं सम्मावत्तना —

“उपज्झायेन, भिक्खवे, सद्धिविहारिको सङ्गहेतब्बो अनुगहेतब्बो उद्देसेन परिपुच्छाय ओवादेन अनुसासनिया । सचे उपज्झायस्स पत्तो होति, सद्धिविहारिकस्स पत्तो न होति, उपज्झायेन सद्धिविहारिकस्स पत्तो दातब्बो, उस्सुक्कं वा कातब्बं — किन्ति नु खो सद्धिविहारिकस्स पत्तो उप्पज्जियेथाति । सचे उपज्झायस्स चीवरं होति, सद्धिविहारिकस्स चीवरं न होति, उपज्झायेन सद्धिविहारिकस्स चीवरं दातब्बं, उस्सुक्कं वा कातब्बं — किन्ति नु खो सद्धिविहारिकस्स चीवरं उप्पज्जियेथाति । सचे उपज्झायस्स परिकखारो होति, सद्धिविहारिकस्स परिकखारो न होति, उपज्झायेन सद्धिविहारिकस्स परिकखारो दातब्बो, उस्सुक्कं वा कातब्बं — किन्ति नु खो सद्धिविहारिकस्स परिकखारो उप्पज्जियेथाति ।

“सचे सद्धिविहारिको गिलानो होति, कालस्सेव उट्ठाय दन्तकट्ठं दातब्बं, मुखोदकं दातब्बं, आसनं पञ्चपेतब्बं । सचे यागु होति, भाजनं धोवित्वा यागु उपनामेतब्बा । यागुं पीतस्स उदकं दत्वा भाजनं पटिगहेत्वा नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन धोवित्वा पटिसामेतब्बं । सद्धिविहारिकम्हि वुट्ठिते आसनं उद्धरितब्बं । सचे सो देसो उक्लापो होति, सो देसो सम्मज्जितब्बो ।

“सचे सद्धिविहारिको गामं पविसितुकामो होति, निवासनं दातब्बं, पटिनिवासनं पटिगहेतब्बं, कायबन्धनं दातब्बं, सगुणं कत्वा सङ्घाटियो दातब्बा, धोवित्वा पत्तो सोदको दातब्बो ।

“एत्तावता निवत्तिस्सतीति आसनं पञ्चपेतब्बं, पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं उपनिक्खिपितब्बं, पच्चुगन्त्वा पत्तचीवरं पटिगहेतब्बं, पटिनिवासनं दातब्बं, निवासनं पटिगहेतब्बं । सचे चीवरं सिन्नं होति, मुहुत्तं उण्हे ओतापेतब्बं, न च उण्हे चीवरं निदहितब्बं । चीवरं सङ्घरितब्बं । चीवरं सङ्घरन्तेन चतुरङ्गुलं कण्णं उस्सारेत्वा चीवरं सङ्घरितब्बं — मा मज्झे भङ्गो अहोसीति । ओभोगे कायबन्धनं कातब्बं ।

“सचे पिण्डपातो होति, सद्धिविहारिको च भुज्जितुकामो होति, उदकं दत्वा पिण्डपातो उपनामेतब्बो । सद्धिविहारिको पानीयेन पुच्छितब्बो । भुत्ताविस्स उदकं दत्वा पत्तं पटिगहेत्वा नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन धोवित्वा वोदकं कत्वा

मुहुत्तं उण्हे ओतापेतब्बो, न च उण्हे पत्तो निदहितब्बो । पत्तचीवरं निक्खिपितब्बं । पत्तं निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन पत्तं गहेत्वा एकेन हत्थेन हेट्ठामज्जं वा हेट्ठापीठं वा परामसित्वा पत्तो निक्खिपितब्बो । न च अनन्तरहिताय भूमिया पत्तो निक्खिपितब्बो । चीवरं निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन चीवरं गहेत्वा एकेन हत्थेन चीवरवंसं वा चीवररज्जुं वा पमज्जित्वा पारतो अन्तं ओरतो भोगं कत्वा चीवरं निक्खिपितब्बं । सद्धिविहारिकम्हि वुट्ठिते आसनं उद्धरितब्बं, पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं पटिसामेतब्बं । सचे सो देसो उक्लापो होति, सो देसो सम्मज्जितब्बो ।

“सचे सद्धिविहारिको नहायितुकामो होति, नहानं पटियादेतब्बं । सचे सीतेन अत्थो होति, सीतं पटियादेतब्बं । सचे उण्हेन अत्थो होति, उण्हं पटियादेतब्बं ।

“सचे सद्धिविहारिको जन्ताघरं पविसितुकामो होति, चुण्णं सन्नेतब्बं, मत्तिका तेमेतब्बा, जन्ताघरपीठं आदाय [आदाय सद्धिविहारिकस्स पिड्डितो पिड्डितो (क०)] गन्त्वा जन्ताघरपीठं दत्वा चीवरं पटिग्गहेत्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं, चुण्णं दातब्बं, मत्तिका दातब्बा । सचे उस्सहति जन्ताघरं पविसितब्बं । जन्ताघरं पविसन्तेन मत्तिकाय मुखं मक्खेत्वा पुरतो च पच्छतो च पटिच्छादेत्वा जन्ताघरं पविसितब्बं । न थेरे भिक्खू अनुपखज्ज निसीदितब्बं, न नवा भिक्खू आसनेन पटिबाहितब्बा । जन्ताघरे सद्धिविहारिकस्स परिकम्मं कातब्बं । जन्ताघरा निक्खमन्तेन जन्ताघरपीठं आदाय पुरतो च पच्छतो च पटिच्छादेत्वा जन्ताघरा निक्खमितब्बं ।

“उदकेपि सद्धिविहारिकस्स परिकम्मं कातब्बं । नहातेन पठमतरं उत्तरित्वा अत्तनो गत्तं वोदकं कत्वा निवासेत्वा सद्धिविहारिकस्स गत्ततो उदकं पमज्जितब्बं, निवासनं दातब्बं, सङ्घाटि दातब्बा, जन्ताघरपीठं आदाय पठमतरं आगन्त्वा आसनं पज्जपेतब्बं, पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं उपनिक्खिपितब्बं । सद्धिविहारिको पानीयेन पुच्छितब्बो ।

“यस्मिं विहारे सद्धिविहारिको विहरति, सचे सो विहारो उक्लापो होति, सचे उस्सहति, सोधेतब्बो । विहारं सोधेन्तेन पठमं पत्तचीवरं नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं... पे०... सचे आचमनकुम्भिया उदकं न होति, आचमनकुम्भिया उदकं आसिञ्चितब्बं ।

“सचे सद्धिविहारिकस्स अनभिरति उपपन्ना होति, उपज्झायेन वूपकासेतब्बो, वूपकासापेतब्बो, धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे सद्धिविहारिकस्स कुक्कुच्चं उपपन्नं होति, उपज्झायेन विनोदेतब्बं, विनोदापेतब्बं, धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे सद्धिविहारिकस्स दिट्ठिगतं उपपन्नं होति, उपज्झायेन विवेचेतब्बं, विवेचापेतब्बं, धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे सद्धिविहारिको गरुधम्मं अज्झापन्नो होति परिवासारहो, उपज्झायेन उस्सुक्कं कातब्बं — किन्ति नु खो सङ्घो सद्धिविहारिकस्स परिवासं ददेय्याति । सचे सद्धिविहारिको मूलायपटिकस्सनारहो होति, उपज्झायेन उस्सुक्कं कातब्बं — किन्ति नु खो सङ्घो सद्धिविहारिकं मूलाय पटिकस्सेय्याति । सचे सद्धिविहारिको मानत्तारहो होति, उपज्झायेन उस्सुक्कं कातब्बं — किन्ति नु खो सङ्घो सद्धिविहारिकस्स मानत्तं ददेय्याति । सचे सद्धिविहारिको अब्भानारहो होति, उपज्झायेन उस्सुक्कं कातब्बं — किन्ति नु खो सङ्घो सद्धिविहारिकं अब्भेय्याति । सचे सङ्घो सद्धिविहारिकस्स कम्मं कत्तुकामो होति, तज्जनीयं वा नियस्सं वा पब्बाजनीयं वा पटिसारणीयं वा उक्खेपनीयं वा, उपज्झायेन उस्सुक्कं कातब्बं — किन्ति नु खो सङ्घो सद्धिविहारिकस्स कम्मं न करेय्य, लहुकाय वा परिणामेय्याति । कत्तं वा पनस्स होति सङ्घेन कम्मं, तज्जनीयं वा नियस्सं वा पब्बाजनीयं वा पटिसारणीयं वा, उक्खेपनीयं वा, उपज्झायेन उस्सुक्कं कातब्बं — किन्ति नु खो सद्धिविहारिको सम्मा वत्तेय्य लोमं पातेय्य, नेत्थारं वत्तेय्य, सङ्घो तं कम्मं पटिप्पस्सम्भेय्याति ।

“सचे सद्धिविहारिकस्स चीवरं धोवितब्बं होति, उपज्झायेन आचिक्खितब्बं — एवं धोवेय्यासीति, उस्सुक्कं वा कातब्बं — किन्ति नु खो सद्धिविहारिकस्स चीवरं धोवियेथाति । सचे सद्धिविहारिकस्स चीवरं कातब्बं होति, उपज्झायेन आचिक्खितब्बं — एवं करेय्यासीति, उस्सुक्कं वा कातब्बं — किन्ति नु खो सद्धिविहारिकस्स चीवरं करियेथाति । सचे सद्धिविहारिकस्स रजनं पचितब्बं होति, उपज्झायेन आचिक्खितब्बं — एवं पचेय्यासीति, उस्सुक्कं वा कातब्बं — किन्ति नु खो सद्धिविहारिकस्स रजनं पचियेथाति । सचे सद्धिविहारिकस्स चीवरं रजितब्बं होति, उपज्झायेन आचिक्खितब्बं — एवं रजेय्यासीति, उस्सुक्कं वा कातब्बं — किन्ति नु खो सद्धिविहारिकस्स चीवरं रजियेथाति । चीवरं रजन्तेन साधुकं सम्परिवत्तकं सम्परिवत्तकं रजितब्बं, न च अच्छिन्ने थेवे पक्कमितब्बं । सचे सद्धिविहारिको गिलानो होति, यावजीवं उपट्ठातब्बो, वुट्ठानमस्स आगमेतब्बं । इदं खो, भिक्खवे, उपज्झायानं सद्धिविहारिकेसु वत्तं यथा उपज्झायेहि सद्धिविहारिकेसु सम्मा वत्तितब्बं”न्ति ।

दुतियभाणवारो निद्धितो ।

१३. आचरियवत्तकथा

३७९. तेन खो पन समयेन अन्तेवासिका आचरियेसु न सम्मा वत्तन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम अन्तेवासिका आचरियेसु न सम्मा वत्तिस्सन्ती”ति! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “सच्चं किर, भिक्खवे, अन्तेवासिका आचरियेसु न सम्मा वत्तन्ती”ति? “सच्चं भगवा”ति... पे०... विगरहित्वा...पे०... धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

३८०. “तेन हि, भिक्खवे, अन्तेवासिकानं आचरियेसु वत्तं पज्जपेस्सामि यथा अन्तेवासिकेहि आचरियेसु सम्मा वत्तितब्बं । [महाव० ७८] अन्तेवासिकेन, भिक्खवे, आचरियमिह सम्मा वत्तितब्बं । तत्रायं सम्मावत्तना —

“कालस्सेव उट्ठाया उपाहना ओमुञ्चित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा दन्तकट्ठं दातब्बं, मुखोदकं दातब्बं, आसनं पज्जपेतब्बं । सचे यागु होति, भाजनं धोवित्वा यागु उपनामेतब्बा । यागुं पीतस्स उदकं दत्वा भाजनं पटिग्गहेत्वा नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन धोवित्वा पटिसामेतब्बं । आचरियमिह वुट्ठिते आसनं उद्धरितब्बं । सचे सो देसो उक्लापो होति, सो देसो सम्मज्जितब्बो ।

“सचे आचरियो गामं पविसितुकामो होति, निवासनं दातब्बं, पटिनिवासनं पटिग्गहेतब्बं, कायबन्धनं दातब्बं, सगुणं कत्वा सङ्घाटियो दातब्बा, धोवित्वा पत्तो सोदको दातब्बो । सचे आचरियो पच्छासमणं आकङ्खति, तिमण्डलं पटिच्छादेन्तेन परिमण्डलं निवासेत्वा कायबन्धनं बन्धित्वा सगुणं कत्वा सङ्घाटियो पारुपित्वा गण्ठिकं पटिमुञ्चित्वा धोवित्वा पत्तं गहेत्वा आचरियस्स पच्छासमणेन होतब्बं । नातिदूरे गन्तब्बं, नाच्चासन्ने गन्तब्बं, पत्तपरियापन्नं पटिग्गहेतब्बं । न आचरियस्स भणमानस्स अन्तरन्तरा कथा ओपातेतब्बा । आचरियो आपत्तिसामन्ता भणमानो निवारेतब्बो ।

“निवत्तन्तेन पठमतरं आगन्त्वा आसनं पज्जपेतब्बं, पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं उपनिक्खपितब्बं, पच्चुगन्त्वा पत्तचीवरं पटिग्गहेतब्बं, पटिनिवासनं दातब्बं, निवासनं पटिग्गहेतब्बं । सचे चीवरं सिन्नं होति, मुहुत्तं उण्हे ओतापेतब्बं, न च उण्हे चीवरं निदहितब्बं । चीवरं सङ्घरितब्बं । चीवरं सङ्घरन्तेन चतुरङ्गुलं कण्णं उस्सारेत्वा चीवरं सङ्घरितब्बं — मा मज्झे भङ्गो अहोसीति । ओभोगे कायबन्धनं कातब्बं ।

“सचे पिण्डपातो होति, आचरियो च भुज्जितुकामो होति, उदकं दत्वा पिण्डपातो उपनामेतब्बो । आचरियो पानीयेन पुच्छितब्बो । भुत्ताविस्स उदकं दत्वा पत्तं पटिग्गहेत्वा नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन धोवित्वा वोदकं कत्वा मुहुत्तं उण्हे ओतापेतब्बो, न च उण्हे पत्तो निदहितब्बो । पत्तचीवरं निक्खिपितब्बं । पत्तं निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन पत्तं गहेत्वा एकेन हत्थेन हेट्टामज्जं वा हेट्टापीठं वा परामसित्वा पत्तो निक्खिपितब्बो । न च अनन्तरहिताय भूमिया पत्तो निक्खिपितब्बो । चीवरं निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन चीवरं गहेत्वा एकेन हत्थेन चीवरवंसं वा चीवररज्जुं वा पमजित्वा पारतो अन्तं ओरतो भोगं कत्वा चीवरं निक्खिपितब्बं । आचरियमिह वुट्ठिते आसनं उद्धरितब्बं, पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं पटिसामेतब्बं । सचे सो देसो उक्लापो होति, सो देसो सम्मज्जितब्बो ।

“सचे आचरियो नहायितुकामो होति, नहानं पटियादेतब्बं । सचे सीतेन अत्थो होति, सीतं पटियादेतब्बं । सचे उण्हेन अत्थो होति, उण्हं पटियादेतब्बं ।

“सचे आचरियो जन्ताघरं पविसितुकामो होति, चुण्णं सन्नेतब्बं, मत्तिका तेमेतब्बा, जन्ताघरपीठं आदाय आचरियस्स पिट्ठितो पिट्ठितो गन्त्वा जन्ताघरपीठं दत्वा चीवरं पटिग्गहेत्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं, चुण्णं दातब्बं, मत्तिका दातब्बा । सचे उस्सहति, जन्ताघरं पविसितब्बं । जन्ताघरं पविसन्तेन मत्तिकाय मुखं मक्खेत्वा पुरतो च पच्छतो च पटिच्छादेत्वा जन्ताघरं पविसितब्बं । न थेरे भिक्खू अनुपखज्ज निसीदितब्बं । न नवा भिक्खू आसनेन पटिबाहितब्बा । जन्ताघरे आचरियस्स परिकम्मं कातब्बं । जन्ताघरा निक्खमन्तेन जन्ताघरपीठं आदाय पुरतो च पच्छतो च पटिच्छादेत्वा जन्ताघरा निक्खमितब्बं ।

“उदकेपि आचरियस्स परिकम्मं कातब्बं । नहातेन पठमतरं उत्तरित्वा अत्तनो गत्तं वोदकं कत्वा निवासेत्वा आचरियस्स गत्ततो उदकं पमज्जितब्बं, निवासनं दातब्बं, सङ्काटि दातब्बा, जन्ताघरपीठं आदाय पठमतरं आगन्त्वा आसनं पज्जपेतब्बं, पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं उपनिक्खिपितब्बं । आचरियो पानीयेन पुच्छितब्बो । सचे उद्दिसापेतुकामो होति, उद्दिसितब्बो । सचे परिपुच्छितुकामो होति, परिपुच्छितब्बो ।

“यस्मिं विहारे आचरियो विहरति, सचे सो विहारो उक्लापो होति, सचे उस्सहति, सोधेतब्बो । विहारं सोधेन्तेन पठमं पत्तचीवरं नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं; निसीदनपच्चत्थरणं नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं; भिसिबिब्बोहनं नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं; मज्जो नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन असङ्गट्टेन्तेन कवाटपिट्ठं, नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बो; पीठं नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन, असङ्गट्टेन्तेन कवाटपिट्ठं, नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं; मज्जपटिपादका नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बा; खेळमल्लको नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बो; अपस्सेनफलकं नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं; भूमत्थरणं यथापज्जत्तं सल्लक्खेत्वा नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं । सचे विहारे सन्तानकं होति, उल्लोका पठमं ओहारेतब्बं, आलोकसन्धिकण्णभागा पमज्जितब्बा । सचे गेरुकपरिकम्मकता भित्ति कण्णकिता होति, चोळकं तेमेत्वा पीळेत्वा पमज्जितब्बा । सचे काळवण्णकता भूमि कण्णकिता होति, चोळकं तेमेत्वा पीळेत्वा पमज्जितब्बा । सचे अकता होति भूमि, उदकेन परिप्फोसित्वा परिप्फोसित्वा सम्मज्जितब्बा — मा विहारो रजेन उहज्जीति । सङ्कारं विचिन्तित्वा एकमन्तं छट्टेतब्बं ।

“भूमत्थरणं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापज्जत्तं पज्जपेतब्बं । मज्जपटिपादका ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्बा । मज्जो ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन, असङ्गट्टेन्तेन कवाटपिट्ठं, अतिहरित्वा यथापज्जत्तं पज्जपेतब्बो । पीठं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा नीचं कत्वा साधुकं

अप्पटिघंसन्तेन, असङ्खट्टेन्तेन कवाटपिट्ठं, अतिहरित्वा यथापञ्जत्तं पञ्जपेतब्बं । भिसिबिब्बोहनं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापञ्जत्तं पञ्जपेतब्बं । निसीदनपच्चत्थरणं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापञ्जत्तं पञ्जपेतब्बं । खेळमल्लको ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्बो । अपस्सेनफलकं ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्बं । पत्तचीवरं निक्खिपितब्बं । पत्तं निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन पत्तं गहेत्वा एकेन हत्थेन हेट्टामज्जं वा हेट्टापीठं वा परामसित्वा पत्तो निक्खिपितब्बो । न च अनन्तरहिताय भूमिया पत्तो निक्खिपितब्बो । चीवरं निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन चीवरं गहेत्वा एकेन हत्थेन चीवरवंसं वा चीवररज्जुं वा पमज्जित्वा पारतो अन्तं ओरतो भोगं कत्वा चीवरं निक्खिपितब्बं ।

“सचे पुरत्थिमा सरजा वाता वायन्ति, पुरत्थिमा वातपाना थकेतब्बा । सचे पच्छिमा सरजा वाता वायन्ति, पच्छिमा वातपाना थकेतब्बा । सचे उत्तरा सरजा वाता वायन्ति, उत्तरा वातपाना थकेतब्बा । सचे दक्खिणा सरजा वाता वायन्ति, दक्खिणा वातपाना थकेतब्बा । सचे सीतकालो होति, दिवा वातपाना विवरितब्बा, रत्तिं थकेतब्बा । सचे उण्हकालो होति, दिवा वातपाना थकेतब्बा, रत्तिं विवरितब्बा ।

“सचे परिवेणं उक्लापं होति, परिवेणं सम्मज्जितब्बं । सचे कोट्टको उक्लापो होति, कोट्टको सम्मज्जितब्बो । सचे उपट्टानसाला उक्लापा होति, उपट्टानसाला सम्मज्जितब्बा । सचे अगिसाला उक्लापा होति, अगिसाला सम्मज्जितब्बा । सचे वच्चकुटि उक्लापा होति, वच्चकुटि सम्मज्जितब्बा । सचे पानीयं न होति, पानीयं उपट्टापेतब्बं । सचे परिभोजनीयं न होति, परिभोजनीयं उपट्टापेतब्बं । सचे आचमनकुम्भिया उदकं न होति, आचमनकुम्भिया उदकं आसिञ्चितब्बं ।

“सचे आचरियस्स अनभिरति उप्पन्ना होति, अन्तेवासिकेन वूपकासेतब्बा, वूपकासापेतब्बा, धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे आचरियस्स कुक्कुच्चं उप्पन्नं होति, अन्तेवासिकेन विनोदेतब्बं, विनोदापेतब्बं, धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे आचरियस्स दिट्ठिगतं उप्पन्नं होति, अन्तेवासिकेन विवेचेतब्बं, विवेचापेतब्बं, धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे आचरियो गरुधम्मं अज्झापन्नो होति, परिवासारहो, अन्तेवासिकेन उस्सुक्कं कातब्बं — किन्ति नु खो सङ्गो आचरियस्स परिवासं ददेय्याति । सचे आचरियो मूलायपटिकस्सनारहो होति, अन्तेवासिकेन उस्सुक्कं कातब्बं — किन्ति नु खो सङ्गो आचरियं मूलाय पटिकस्सेय्याति । सचे आचरियो मानत्तारहो होति, अन्तेवासिकेन उस्सुक्कं कातब्बं — किन्ति नु खो सङ्गो आचरियस्स मानत्तं ददेय्याति । सचे आचरियो अब्भानारहो होति, अन्तेवासिकेन उस्सुक्कं कातब्बं — किन्ति नु खो सङ्गो आचरियं अब्भेय्याति । सचे सङ्गो आचरियस्स कम्मं कत्तुकामो होति, तज्जनीयं वा नियस्सं वा पब्बाजनीयं वा पटिसारणीयं वा उक्खेपनीयं वा, अन्तेवासिकेन उस्सुक्कं कातब्बं — किन्ति नु खो सङ्गो आचरियस्स कम्मं न करेय्य, लहुकाय वा परिणामेय्याति । कतं वा पनस्स होति सङ्गेन कम्मं, तज्जनीयं वा नियस्सं वा पब्बाजनीयं वा पटिसारणीयं वा उक्खेपनीयं वा, अन्तेवासिकेन उस्सुक्कं कातब्बं — किन्ति नु खो आचरियो सम्मा वत्तेय्य, लोमं पातेय्य, नेत्थारं वत्तेय्य, सङ्गो तं कम्मं पटिप्पस्सम्भेय्याति ।

“सचे आचरियस्स चीवरं धोवितब्बं होति, अन्तेवासिकेन धोवितब्बं, उस्सुक्कं वा कातब्बं — किन्ति नु खो आचरियस्स चीवरं धोवियेथाति । सचे आचरियस्स चीवरं कातब्बं होति, अन्तेवासिकेन कातब्बं, उस्सुक्कं वा कातब्बं — किन्ति नु खो आचरियस्स चीवरं करियेथाति । सचे आचरियस्स रजनं पचितब्बं होति, अन्तेवासिकेन पचितब्बं, उस्सुक्कं वा कातब्बं — किन्ति नु खो आचरियस्स रजनं पचियेथाति । सचे आचरियस्स चीवरं रजितब्बं होति, अन्तेवासिकेन रजितब्बं, उस्सुक्कं वा कातब्बं — किन्ति नु खो आचरियस्स चीवरं रजियेथाति । चीवरं रजन्तेन साधुकं सम्परिवत्तकं

सम्परिवत्तकं रजितब्बं, न च अच्छिन्ने थेवे पक्कमितब्बं ।

“न आचरियं अनापुच्छा एकच्चस्स पत्तो दातब्बो, न एकच्चस्स पत्तो पटिग्गहेतब्बो; न एकच्चस्स चीवरं दातब्बं, न एकच्चस्स चीवरं पटिग्गहेतब्बं; न एकच्चस्स परिक्रारो दातब्बो, न एकच्चस्स परिक्रारो पटिग्गहेतब्बो; न एकच्चस्स केसा छेदितब्बा, न एकच्चेन केसा छेदापेतब्बा; न एकच्चस्स परिकम्मं कातब्बं, न एकच्चेन परिकम्मं कारापेतब्बं; न एकच्चस्स वेय्यावच्चो कातब्बो, न एकच्चेन वेय्यावच्चो कारापेतब्बो; न एकच्चस्स पच्छासमणेन होतब्बं, न एकच्चो पच्छासमणो आदातब्बो; न एकच्चस्स पिण्डपातो नीहरितब्बो, न एकच्चेन पिण्डपातो नीहरापेतब्बो; न आचरियं अनापुच्छा गामो पविसितब्बो; न सुसानं गन्तब्बं; न दिसा पक्कमितब्बा । सचे आचरियो गिलानो होति, यावजीवं उपट्ठातब्बो, वुट्ठानमस्स आगमेतब्बं । इदं खो, भिक्खवे, अन्तेवासिकानं आचरियेसु वत्तं यथा अन्तेवासिकेहि आचरियेसु सम्मा वत्तितब्बं”न्ति ।

१४. अन्तेवासिकवत्तकथा

३८१. तेन खो पन समयेन आचरिया अन्तेवासिकेसु न सम्मा वत्तन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम आचरिया अन्तेवासिकेसु न सम्मा वत्तिस्सन्ती”ति! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्चं किर, भिक्खवे, आचरिया अन्तेवासिकेसु न सम्मा वत्तन्ती”ति? “सच्चं भगवा”ति...पे०... विगरहित्वा...पे०... धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

३८२. “तेन हि, भिक्खवे, आचरियानं अन्तेवासिकेसु वत्तं पञ्जपेस्सामि यथा आचरियेहि अन्तेवासिकेसु सम्मा वत्तितब्बं । [महाव० ७९] आचरियेन, भिक्खवे, अन्तेवासिकमहि सम्मा वत्तितब्बं । तत्रायं सम्मावत्तना —

“आचरियेन, भिक्खवे, अन्तेवासिको सङ्गहेतब्बो अनुग्गहेतब्बो उद्देसेन परिपुच्छाय ओवादेन अनुसासनिया । सचे आचरियस्स पत्तो होति, अन्तेवासिकस्स पत्तो न होति, आचरियेन अन्तेवासिकस्स पत्तो दातब्बो, उस्सुक्कं वा कातब्बं — किन्ति नु खो अन्तेवासिकस्स पत्तो उप्पज्जियेथाति । सचे आचरियस्स चीवरं होति, अन्तेवासिकस्स चीवरं न होति, आचरियेन अन्तेवासिकस्स चीवरं दातब्बं, उस्सुक्कं वा कातब्बं — किन्ति नु खो अन्तेवासिकस्स चीवरं उप्पज्जियेथाति । सचे आचरियस्स परिक्रारो होति, अन्तेवासिकस्स परिक्रारो न होति, आचरियेन अन्तेवासिकस्स परिक्रारो दातब्बो, उस्सुक्कं वा कातब्बं — किन्ति नु खो अन्तेवासिकस्स परिक्रारो उप्पज्जियेथाति ।

“सचे अन्तेवासिको गिलानो होति, कालस्सेव उट्ठाय दन्तकट्ठं दातब्बं, मुखोदकं दातब्बं, आसनं पञ्जपेतब्बं । सचे यागु होति, भाजनं धोवित्वा यागु उपनामेतब्बा । यागुं पीतस्स उदकं दत्वा भाजनं पटिग्गहेत्वा नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन धोवित्वा पटिसामेतब्बं । अन्तेवासिकमहि वुट्ठिते आसनं उद्धरितब्बं । सचे सो देसो उक्तापो होति, सो देसो सम्मज्जितब्बो ।

“सचे अन्तेवासिको गामं पविसितुकामो होति, निवासनं दातब्बं, पटिनिवासनं पटिग्गहेतब्बं, कायबन्धनं दातब्बं, सगुणं कत्वा सङ्घाटियो दातब्बा, धोवित्वा पत्तो सोदको दातब्बो ।

“एत्तावता निवत्तिस्सतीति आसनं पञ्जपेतब्बं, पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं उपनिक्खिपितब्बं, पच्चुगन्त्वा

पत्तचीवरं पटिग्गहेतब्बं, पटिनिवासनं दातब्बं, निवासनं पटिग्गहेतब्बं । सचे चीवरं सिन्नं होति, मुहुत्तं उण्हे ओतापेतब्बं, न च उण्हे चीवरं निदहितब्बं । चीवरं सङ्घरितब्बं । चीवरं सङ्घरन्तेन चतुरङ्गुलं कण्णं उस्सारेत्वा चीवरं सङ्घरितब्बं — मा मज्झे भङ्गो अहोसीति । ओभोगे कायबन्धनं कातब्बं ।

“सचे पिण्डपातो होति, अन्तेवासिको च भुञ्जितुकामो होति, उदकं दत्वा पिण्डपातो उपनामेतब्बो । अन्तेवासिको पानीयेन पुच्छितब्बो । भुत्ताविस्स उदकं दत्वा पत्तं पटिग्गहेत्वा नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन धोवित्वा वोदकं कत्वा मुहुत्तं उण्हे ओतापेतब्बो, न च उण्हे पत्तो निदहितब्बो । पत्तचीवरं निक्खिपितब्बं । पत्तं निक्खिपन्तेन...पे०... चीवरं निक्खिपन्तेन...पे०... पारतो अन्तं ओरतो भोगं कत्वा चीवरं निक्खिपितब्बं । अन्तेवासिकमिह उट्ठिते आसनं उद्धरितब्बं, पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं पटिसामेतब्बं । सचे सो देसो उक्लापो होति, सो देसो सम्मज्जितब्बो ।

“सचे अन्तेवासिको नहायितुकामो होति, नहानं पटियादेतब्बं । सचे सीतेन अत्थो होति, सीतं पटियादेतब्बं । सचे उण्हेन अत्थो होति, उण्हं पटियादेतब्बं ।

“सचे अन्तेवासिको जन्ताघरं पविसितुकामो होति, चुण्णं सन्नेतब्बं, मत्तिका तेमेतब्बा, जन्ताघरपीठं आदाय [आदाय अन्तेवासिकस्स पिड्डितो पिड्डितो (क०)] गत्वा जन्ताघरपीठं दत्वा चीवरं पटिग्गहेत्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं, चुण्णं दातब्बं, मत्तिका दातब्बा । सचे उस्सहति जन्ताघरं पविसितब्बं । जन्ताघरं पविसन्तेन मत्तिकाय मुखं मक्खेत्वा पुरतो च पच्छतो च पटिच्छादेत्वा जन्ताघरं पविसितब्बं । न थेरे भिक्खू अनुपखज्ज निसीदितब्बं । न नवा भिक्खू आसनेन पटिबाहितब्बा । जन्ताघरे अन्तेवासिकस्स परिकम्मं कातब्बं । जन्ताघरा निक्खमन्तेन जन्ताघरपीठं आदाय पुरतो च पच्छतो च पटिच्छादेत्वा जन्ताघरा निक्खमितब्बं ।

“उदकेपि अन्तेवासिकस्स परिकम्मं कातब्बं । नहातेन पठमतरं उत्तरित्वा अत्तनो गत्तं वोदकं कत्वा निवासेत्वा अन्तेवासिकस्स गत्ततो उदकं पमज्जितब्बं, निवासनं दातब्बं, सङ्घाटि दातब्बा, जन्ताघरपीठं आदाय पठमतरं आगन्त्वा आसनं पञ्चपेतब्बं, पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं उपनिक्खिपितब्बं, अन्तेवासिको पानीयेन पुच्छितब्बो ।

“यस्मिं विहारे अन्तेवासिको विहरति, सचे सो विहारो उक्लापो होति, सचे उस्सहति, सोधेतब्बो । विहारं सोधेन्तेन पठमं पत्तचीवरं नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं...पे०... आचमनकुम्भिया उदकं न होति, आचमनकुम्भिया उदकं आसिञ्चितब्बं ।

“सचे अन्तेवासिकस्स अनभिरति उप्पन्ना होति, आचरियेन वूपकासेतब्बो, वूपकासापेतब्बो, धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे अन्तेवासिकस्स कुक्कुच्चं उप्पन्नं होति, आचरियेन विनोदेतब्बं, विनोदापेतब्बं, धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे अन्तेवासिकस्स दिट्ठिगतं उप्पन्नं होति, आचरियेन विवेचेतब्बं, विवेचापेतब्बं, धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे अन्तेवासिको गरुधम्मं अज्झापन्नो होति, परिवासारहो, आचरियेन उस्सुक्कं कातब्बं — किन्ति नु खो सङ्घो अन्तेवासिकस्स परिवासं ददेय्याति । सचे अन्तेवासिको मूलायपटिकस्सनारहो होति, आचरियेन उस्सुक्कं कातब्बं — किन्ति नु खो सङ्घो अन्तेवासिकं मूलाय पटिकस्सेय्याति । सचे अन्तेवासिको मानत्तारहो होति, आचरियेन उस्सुक्कं कातब्बं — किन्ति नु खो सङ्घो अन्तेवासिकस्स मानत्तं ददेय्याति । सचे अन्तेवासिको अब्भानारहो होति, आचरियेन उस्सुक्कं कातब्बं — किन्ति नु खो सङ्घो अन्तेवासिकं अब्भेय्याति । सचे सङ्घो अन्तेवासिकस्स कम्मं कत्तुकामो होति, तज्जनीयं वा नियस्सं वा पब्बाजनीयं वा पटिसारणीयं वा उक्खेपनीयं वा, आचरियेन उस्सुक्कं कातब्बं — किन्ति नु खो

सङ्घो अन्तेवासिकस्स कम्मं न करेय्य, लहुकाय वा परिणामेय्याति । कतं वा पनस्स होति, सङ्घेन कम्मं, तज्जनीयं वा नियस्सं वा पब्बाजनीयं वा पटिसारणीयं वा उक्खेपनीयं वा, आचरियेन उस्सुक्कं कातब्बं — किन्ति नु खो अन्तेवासिको सम्मा वत्तेय्य, लोमं पातेय्य, नेत्थारं वत्तेय्य, सङ्घो तं कम्मं पटिप्पस्सम्भेय्याति ।

“सचे अन्तेवासिकस्स चीवरं धोवितब्बं होति, आचरियेन आचिक्खितब्बं — एवं धोवेय्यासीति, उस्सुक्कं वा कातब्बं — किन्ति नु खो अन्तेवासिकस्स चीवरं धोवियेथाति । सचे अन्तेवासिकस्स चीवरं कातब्बं होति, आचरियेन आचिक्खितब्बं — एवं करेय्यासीति, उस्सुक्कं वा कातब्बं — किन्ति नु खो अन्तेवासिकस्स चीवरं करियेथाति । सचे अन्तेवासिकस्स रजनं पचितब्बं होति, आचरियेन आचिक्खितब्बं — एवं पचेय्यासीति, उस्सुक्कं वा कातब्बं — किन्ति नु खो अन्तेवासिकस्स रजनं पचियेथाति । सचे अन्तेवासिकस्स चीवरं रजितब्बं होति, आचरियेन आचिक्खितब्बं — एवं रजेय्यासीति, उस्सुक्कं वा कातब्बं — किन्ति नु खो अन्तेवासिकस्स चीवरं रजियेथाति । चीवरं रजन्तेन साधुकं सम्परिवत्तकं सम्परिवत्तकं रजितब्बं । न च अच्छिन्ने थेवे पक्कमितब्बं । सचे अन्तेवासिको गिलानो होति, यावजीवं उपट्ठातब्बो, वुट्ठानमस्स आगमेतब्बं । इदं खो, भिक्खवे, आचरियानं अन्तेवासिकेसु वत्तं यथा आचरियेहि अन्तेवासिकेसु सम्मा वत्तितब्बं”न्ति ।

वत्तकखन्धको अट्टमो ।

इमहि खन्धके वत्थू एकूनवीसति, वत्ता चुद्दस ।

तस्सुद्धानं —

सउपाहना छत्ता च, ओगुण्ठि सीसं पानीयं ।
नाभिवादे न पुच्छन्ति, अहि उज्झन्ति पेसला ॥

ओमुज्जि छत्तं खन्धे च, अतरज्ज पटिक्कमं ।
पत्तचीवरं निक्खिपा, पतिरूपज्ज पुच्छिता ॥

आसिज्जेय्य धोवितेन, सुक्खेनल्लेनुपाहना ।
वुट्ठो नवको पुच्छेय्य, अज्झावुट्ठज्ज गोचरा ॥

सेक्खा वच्चा पानी परि, कत्तरं कतिकं ततो ।
कालं मुहुत्तं उक्लापो, भूमत्थरणं नीहरे ॥

पटिपादो भिसिबिब्बो, मज्जपीठज्ज मल्लकं ।
अपस्सेनुल्लोककण्णा, गेरुका काळ अकता ॥

सङ्गारज्ज भूमत्थरणं, पटिपादकं मज्जपीठं ।
भिसि निसीदनम्पि, मल्लकं अपस्सेन च ॥

पत्तचीवरं भूमि च, पारन्तं ओरतो भोगं ।
पुरत्थिमा पच्छिमा च, उत्तरा अथ दक्खिणा ॥

सीतुण्हे च दिवारत्तिं, परिवेणञ्च कोट्टको ।
उपट्टानगि साला च, वत्तं वच्चकुटीसु च ॥

पानी परिभोजनिया, कुम्भि आचमनेसु च ।
अनोपमेन पज्जत्तं, वत्तं आगन्तुकेहिमे [वे (क० एवमुपरिपि)] ॥

नेवासनं न उदकं, न पच्चु न च पानियं ।
नाभिवादे नपज्जपे, उज्झायन्ति च पेसला ॥

वुट्ठासनञ्च उदकं, पच्चुगन्त्वा च पानियं ।
उपाहने एकमन्तं, अभिवादे च पज्जपे ॥

वुत्थं गोचरसेक्खो च, ठानं पानियभोजनं ।
कत्तरं कतिकं कालं, नवकस्स निसिन्नके ॥

अभिवादये आचिक्खे, यथा हेट्ठा तथा नये ।
निदिट्ठं सत्थवाहेन वत्तं आवासिकेहिमे ॥

गमिका दारुमत्ति च, विवरित्वा न पुच्छिय ।
नस्सन्ति च अगुत्तञ्च, उज्झायन्ति च पेसला ॥

पटिसामेत्वा थकेत्वा, आपुच्छित्वाव पक्कमे ।
भिक्खु वा सामणेरो वा, आरामिको उपासको ॥

पासाणकेसु च पुज्जं, पटिसामे थकेय्य च ।
सचे उस्सहति उस्सुक्कं, अनोवस्से तथेव च ॥

सब्बो ओवस्सति गामं, अज्झोकासे तथेव च ।
अप्पेवङ्गानि सेसेय्युं, वत्तं गमिकभिक्खुना ॥

नानुमोदन्ति थेरेन, ओहाय चतुपज्जहि ।
वच्चितो मुच्छितो आसि, वत्तानुमोदनेसुमे ॥

छब्बगिया दुन्निवत्था, अथोपि च दुप्पारुता ।
अनाकप्पा च वोक्कम्म, थेरे अनुपखज्जने ॥

नवे भिक्खू च सङ्घाटि, उज्झायन्ति च पेसला ।
तिमण्डलं निवासेत्वा, कायसगुणगण्ठिका ॥

न वोक्कम्म पटिच्छन्नं, सुसंवुतोक्खित्तचक्खु ।
उक्खित्तोज्जगिकासद्दो, तयो चेव पचालना ॥

खम्भोगुण्ठिउक्कुटिका, पटिच्छन्नं सुसंवुतो ।
ओक्खित्तुक्खित्तउज्जगि, अप्पसद्दो तयो चला ॥

खम्भोगुण्ठिपल्लत्थि च, अनुपखज्ज नासने ।
ओत्थरित्वान उदके, नीचं कत्वान सिञ्चिया ॥

पटि सामन्ता सङ्घाटि, ओदने च पटिग्गहे ।
सूपं उत्तरिभङ्गेन, सब्बेसं समतित्थि च ॥

सक्कच्चं पत्तसञ्जी च, सपदानञ्च सूपकं ।
न थूपतो पटिच्छादे, विज्जत्तुज्झानसज्जिना ॥

महन्तमण्डलद्वारं, सब्बहत्यो न ब्याहरे ।
उक्खेपो छेदनागण्ड, धुनं सित्थावकारकं ॥

जिक्कानिच्छारकञ्चेव, चपुचपु सुरुसुरु ।
हत्थपत्तोडुनिल्लेहं, सामिसेन पटिग्गहे ॥

याव न सब्बे उदके, नीचं कत्वान सिञ्चियं ।
पटि सामन्ता सङ्घाटि, नीचं कत्वा छमाय च ॥

ससित्थकं निवत्तन्ते, सुप्पटिच्छन्नमुक्कुटि ।
धम्मराजेन पज्जत्तं, इदं भत्तगवत्तनं ॥

दुन्निवत्था अनाकप्पा, असल्लेक्खेत्वा च सहसा ।
दूरे अच्च चिरं लहुं, तथेव पिण्डचारिको ॥

पटिच्छन्नोव गच्छेय्य, सुसंवुतोक्खित्तचक्खु ।
उक्खित्तोज्जगिकासद्दो, तयो चेव पचालना ॥

खम्भोगुण्ठिउक्कुटिका, सल्लक्खेत्वा च सहसा ।
दूरे अच्च चिरं लहुं, आसनकं कटच्छुका ॥

भाजनं वा ठपेति च, उच्चारित्वा पणामेत्वा ।
पटिग्गहे न उल्लोके, सूपेसुपि तथैव तं ॥

भिक्षु सङ्घाटिया छादे, पटिच्छन्नेव गच्छियं ।
संवृतोक्खित्तचक्खु च, उक्खित्तोज्जग्घिकाय च ।
अप्पसद्दो तयो चाला, खम्भोगुण्ठकउक्कुटि ॥

पठमासनवक्कार, पानियं परिभोजनी ।
पच्छाकङ्खति भुज्जेय्य, ओपिलापेय्य उद्धरे ॥

पटिसामेय्य सम्मज्जे, रित्तं तुच्छं उपट्टपे ।
हत्थविकारे भिन्देय्य, वत्तिदं पिण्डचारिके ॥

पानी परि अगिरणि, नक्खत्तदिसचोरा च ।
सब्बं नत्थीति कोट्टेत्वा, पत्तंसे चीवरं ततो ॥

इदानि अंसे लग्गेत्वा, तिमण्डलं परिमण्डलं ।
यथा पिण्डचारिवत्तं, नये आरज्जकेसुपि ॥

पत्तंसे चीवरं सीसे, आरोहित्वा च पानियं ।
परिभोजनियं अग्गि, अरणी चापि कत्तरं ॥

नक्खत्तं सप्पदेसं वा, दिसापि कुसलो भवे ।
सत्तुत्तमेन पज्जत्तं, वत्तं आरज्जकेसुमे ॥

अज्झोकासे ओकिरिसु, उज्झायन्ति च पेसला ।
सचे विहारो उक्कलापो, पठमं पत्तचीवरं ॥

भिसिबिब्बोहनं मज्जं, पीठज्ज खेळमल्लकं ।
अपस्सेनुल्लोककण्णा, गेरुका काळ अकता ॥

सङ्कारं भिक्षुसामन्ता, सेनाविहारपानियं ।
परिभोजनसामन्ता, पटिवाते च अङ्गणे ॥

अधोवाते अत्थरणं, पटिपादकमज्जो च ।
पीठं भिसि निसीदनं, मल्लकं अपस्सेन च ॥

पत्तचीवरं भूमि च, पारन्तं ओरतो भोगं ।

पुरत्थिमा च पच्छिमा, उत्तरा अथ दक्खिणा ॥

सीतुण्हे च दिवा रत्तिं, परिवेणञ्च कोट्टको ।
उपट्टानगिसाला च, वच्चकुटी च पानियं ॥

आचमनकुम्भि वुट्ठे च, उद्देसपुच्छना सज्झा ।
धम्मो पदीपं विज्झापे, न विवरे नपि थके ॥

येन वुट्ठो परिवत्ति, कण्णेनपि न घट्टये ।
पज्जपेसि महावीरो, वत्तं सेनासनेसु तं ॥

निवारियमाना द्वारं, मुच्छितुज्झन्ति पेसला ।
छारिकं छड्डये जन्ता, परिभण्डं तथेव च ॥

परिवेणं कोट्टको साला, चुण्णमत्तिकदोणिका ।
मुखं पुरतो न थरे, न नवे उस्सहति सचे ॥

पुरतो उपरिमगो, चिक्खल्लं मत्ति पीठकं ।
विज्झापेत्वा थकेत्वा च, वत्तं जन्ताघरेसुमे ॥

नाचमेति यथावुट्ठं, पटिपाटि च सहसा ।
उब्भजि नित्थुनो कट्ठं, वच्चं पस्साव खेळकं ॥

फरुसा कूप सहसा, उब्भजि चपु सेसेन ।
बहि अन्तो च उक्कासे, रज्जु अतरमानञ्च ॥

सहसा उब्भजि ठिते, नित्थुने कट्ठ वच्चञ्च ।
पस्साव खेळ फरुसा, कूपञ्च वच्चपादुके ॥

नातिसहसा उब्भजि, पादुकाय चपुचपु ।
न सेसये पटिच्छादे, उहतपिथरेन च ॥

वच्चकुटी परिभण्डं, परिवेणञ्च कोट्टको ।
आचमने च उदकं, वत्तं वच्चकुटीसुमे ॥

उपाहना दन्तकट्ठं, मुखोदकञ्च आसनं ।
यागु उदकं धोवित्वा, उद्धारुक्लाप गाम च ॥

निवासना कायबन्धा, सगुणं पत्तसोदकं ।

पच्छा तिमण्डलो चेव, परिमण्डल बन्धनं ॥

सगुणं धोवित्वा पच्छा, नातिदूरे पटिग्गहे ।
भणमानस्स आपत्ति, पठमागन्त्वान आसनं ॥

उदकं पीठकथलि, पच्चुगन्त्वा निवासनं ।
ओतापे निदहि भङ्गो, ओभोगे भुज्जितु नमे ॥

पानीयं उदकं नीचं, मुहुत्तं न च निदहे ।
पत्तचीवरं भूमि च, पारन्तं ओरतो भोगं ॥

उद्धरे पटिसामे च, उक्लापो च नहायितुं ।
सीतं उण्हं जन्ताघरं, चुण्णं मत्तिक पिड्डितो ॥

पीठञ्च चीवरं चुण्णं, मत्तिकुस्सहति मुखं ।
पुरतो थेरे नवे च, परिकम्मञ्च निक्खमे ॥

पुरतो उदके न्हाते, निवासेत्वा उपज्झायं ।
निवासनञ्च सङ्घाटि, पीठकं आसनेन च ॥

पादो पीठं कथलिञ्च, पानीयुद्देसपुच्छना ।
उक्लापं सुसोधेय्य, पठमं पत्तचीवरं ॥

निसीदनपच्चत्थरणं, भिसि बिब्बोहनानि च ।
मञ्चो पीठं पटिपादं, मल्लकं अपस्सेन च ॥

भूम सन्तान आलोक, गेरुका काळ अकता ।
भूमत्थरपटिपादा, मञ्चो पीठं बिब्बोहनं ॥

निसीदत्थरणं खेळ, अपस्से पत्तचीवरं ।
पुरत्थिमा पच्छिमा च, उत्तरा अथ दक्खिणा ॥

सीतुण्हञ्च दिवा रत्तिं, परिवेणञ्च कोट्टको ।
उपट्टानगिसाला च, वच्चपानियभोजनी ॥

आचमं अनभिरति, कुक्कुच्चं दिट्ठि च गरु ।
मूलमानत्तअब्भानं, तज्जनीयं नियस्सकं ॥

पब्बाज पटिसारणी, उक्खेपञ्च कतं यदि ।

धोवे कातब्बं रजज्ज, रजे सम्परिवत्तकं ॥

पत्तज्ज चीवरज्जापि, परिक्खारज्ज छेदनं ।
परिकम्मं वेय्यावच्चं, पच्छा पिण्डं पविसनं ॥

न सुसानं दिसा चेव, यावजीवं उपट्ठहे ।
सद्धिविहारिकेनेतं, वत्तुपज्झायकेसुमे ॥

ओवादसासनुद्देसा, पुच्छा पत्तज्ज चीवरं ।
परिक्खारो गिलानो च, न पच्छासमणो भवे ॥

उपज्झायेसु ये वत्ता, एवं आचरियेसुपि ।
सद्धिविहारिके वत्ता, तथेव अन्तेवासिके ॥

आगन्तुकेसु ये वत्ता, पुन आवासिकेसु च ।
गमिकानुमोदनिका, भत्तगो पिण्डचारिके ॥

आरज्जकेसु यं वत्तं, यज्ज सेनासनेसुपि ।
जन्ताघरे वच्चकुटी, उपज्झा सद्धिविहारिके ॥

आचरियेसु यं वत्तं, तथेव अन्तेवासिके ।
एकूनवीसति वत्थू, वत्ता चुद्दस खन्धके ॥

वत्तं अपरिपूरेन्तो, न सीलं परिपूरति ।
असुद्धसीलो दुप्पज्जो, चित्तेकगं न विन्दति ॥

विकिखत्तचित्तोनेकगो, सम्मा धम्मं न पस्सति ।
अपस्समानो सद्धम्मं, दुक्खा न परिमुच्चति ॥

यं वत्तं परिपूरेन्तो, सीलम्पि परिपूरति ।
विसुद्धसीलो सप्पज्जो, चित्तेकगम्पि विन्दति ॥

अविकिखत्तचित्तो एकगो, सम्मा धम्मं विपस्सति ।
सम्पस्समानो सद्धम्मं, दुक्खा सो परिमुच्चति ॥

तस्मा हि वत्तं पूरेय्य, जिनपुत्तो विचक्खणो ।
ओवादं बुद्धसेट्ठस्स, ततो निब्बानमेहितीति ॥

वत्तक्खन्धकं निट्ठितं ।

९. पातिमोक्खट्टपनक्खन्धकं

१. पातिमोक्खट्टेसयाचना

३८३. [उदा० ४५; अ० नि० ८.२०] तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति पुब्बारामे मिगारमातु पासादे । तेन खो पन समयेन भगवा तदहुपोसथे भिक्खुसङ्घपरिवृतो निसिन्नो होति । अथ खो आयस्मा आनन्दो अभिक्कन्ताय रत्तिया निक्खन्ते पठमे यामे उट्ठायासना एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा येन भगवा तेनज्जलिं पणामेत्वा भगवन्तं एतदवोच — “अभिक्कन्ता, भन्ते, रत्ति, निक्खन्तो पठमो यामो, चिरनिसिन्नो भिक्खुसङ्घो । उट्ठिसतु, भन्ते, भगवा भिक्खूनं पातिमोक्ख”न्ति । एवं वुत्ते भगवा तुण्ही अहोसि । दुतियम्पि खो आयस्मा आनन्दो अभिक्कन्ताय रत्तिया निक्खन्ते मज्झिमे यामे उट्ठायासना एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा येन भगवा तेनज्जलिं पणामेत्वा भगवन्तं एतदवोच — “अभिक्कन्ता, भन्ते, रत्ति, निक्खन्तो मज्झिमो यामो, चिरनिसिन्नो भिक्खुसङ्घो । उट्ठिसतु, भन्ते, भगवा भिक्खूनं पातिमोक्ख”न्ति । दुतियम्पि खो भगवा तुण्ही अहोसि । ततियम्पि खो आयस्मा आनन्दो अभिक्कन्ताय रत्तिया निक्खन्ते पच्छिमे यामे उट्ठस्ते अरुणे नन्दिमुखिया रत्तिया उट्ठायासना एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा येन भगवा तेनज्जलिं पणामेत्वा भगवन्तं एतदवोच — “अभिक्कन्ता, भन्ते, रत्ति, निक्खन्तो पच्छिमो यामो, उट्ठस्तं अरुणं नन्दिमुखि रत्ति, चिरनिसिन्नो भिक्खुसङ्घो । उट्ठिसतु, भन्ते, भगवा भिक्खूनं पातिमोक्ख”न्ति । “अपरिसुद्धा, आनन्द, परिसा”ति ।

अथ खो आयस्मतो महामोग्गल्लानस्स एतदहोसि — “कं नु खो भगवा पुग्लं सन्धाय एवमाह — ‘अपरिसुद्धा, आनन्द, परिसा’”ति? अथ खो आयस्मा महामोग्गल्लानो सव्वावन्तं भिक्खुसङ्घं चेतसा चेतो परिच्च मनसाकासि । अहसा खो आयस्मा महामोग्गल्लानो तं पुग्लं दुस्सीलं पापधम्मं असुचिसङ्कस्सरसमाचारं पटिच्छन्नकम्मन्तं अस्समणं समणपटिज्जं अब्रह्मचारिं ब्रह्मचारिपटिज्जं अन्तोपूतिं अवस्सुतं कसम्बुजातं [कसम्बुकजातं (क०)] मज्झे भिक्खुसङ्घस्स निसिन्नं । दिस्वान येन सो पुग्लो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा तं पुग्लं एतदवोच — “उट्ठेहि, आवुसो, दिट्ठोसि भगवता; नत्थि ते भिक्खूहि सद्धिं संवासो”ति । एवं वुत्ते सो पुग्लो तुण्ही अहोसि । दुतियम्पि खो आयस्मा महामोग्गल्लानो तं पुग्लं एतदवोच — “उट्ठेहि, आवुसो, दिट्ठोसि भगवता; नत्थि ते भिक्खूहि सद्धिं संवासो”ति । दुतियम्पि खो सो पुग्लो तुण्ही अहोसि । ततियम्पि खो आयस्मा महामोग्गल्लानो तं पुग्लं एतदवोच — “उट्ठेहि, आवुसो, दिट्ठोसि भगवता; नत्थि ते भिक्खूहि सद्धिं संवासो”ति । ततियम्पि खो सो पुग्लो तुण्ही अहोसि । अथ खो आयस्मा महामोग्गल्लानो तं पुग्लं बाहायं गहेत्वा बहिद्वारकोट्टका निक्खामेत्वा सूचिघटिकं दत्त्वा येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं एतदवोच — “निक्खामितो सो, भन्ते, पुग्लो मया; सुद्धा परिसा; उट्ठिसतु, भन्ते, भगवा भिक्खूनं पातिमोक्ख”न्ति ।

“अच्छरियं, मोग्गल्लान, अब्भुतं, मोग्गल्लान, याव बाहागहणापि नाम सो मोघपुरिसो आगमेस्सती”ति! अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि —

२. महासमुद्धेअट्ठच्छरियं

३८४. [उदा० ४५; अ० नि० ८.१९] “अट्ठिमे, भिक्खवे, महासमुद्धे अच्छरिया अब्भुता धम्मा, ये दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्धे अभिरमन्ति । कतमे अट्ठु?

“महासमुद्धो, भिक्खवे, अनुपुब्बनिन्नो अनुपुब्बपोणो अनुपुब्बपम्भारो न आयतकेनेव पपातो । यम्पि, भिक्खवे,

महासमुद्धो अनुपुब्बनिन्नो अनुपुब्बपोणो अनुपुब्बपब्भारो न आयतकेनेव पपातो — अयं, भिक्खवे, महासमुद्धे पठमो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्धे अभिरमन्ति ।

“पुन चपरं, भिक्खवे, महासमुद्धो ठितधम्मो वेलं नातिवत्तति । यम्पि, भिक्खवे, महासमुद्धो ठितधम्मो वेलं नातिवत्तति — अयं [अयम्पि (स्या०)], भिक्खवे, महासमुद्धे दुतियो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्धे अभिरमन्ति ।

“पुन चपरं, भिक्खवे, महासमुद्धो न मतेन कुणपेन संवसति । यं होति महासमुद्धे मतं कुणपं, तं खिप्पज्जेव तीरं वाहेति, थलं उस्सारेति । यम्पि, भिक्खवे, महासमुद्धो न मतेन कुणपेन संवसति, यं होति महासमुद्धे मतं कुणपं, तं खिप्पज्जेव तीरं वाहेति, थलं उस्सारेति — अयं, भिक्खवे, महासमुद्धे ततियो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्धे अभिरमन्ति ।

“पुन चपरं, भिक्खवे, या काचि महानदियो, सेय्यथिदं — गङ्गा, यमुना, अचिरवती, सरभू, मही, ता महासमुद्धं पत्ता जहन्ति पुरिमानि नामगोत्तानि, महासमुद्धो त्वेव सङ्खं गच्छन्ति । यम्पि, भिक्खवे, याकाचि महानदियो, सेय्यथिदं — गङ्गा, यमुना, अचिरवती, सरभू, मही, ता महासमुद्धं पत्ता जहन्ति पुरिमानि नामगोत्तानि, महासमुद्धो त्वेव सङ्खं गच्छन्ति — अयं, भिक्खवे, महासमुद्धे चतुत्थो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्धे अभिरमन्ति ।

“पुन चपरं, भिक्खवे, या च [याकाचि (स्या०)] लोके सवन्तियो महासमुद्धं अप्पेन्ति, या च अन्तलिक्खा धारा पपतन्ति, न तेन महासमुद्धस्स ऊनत्तं वा पूरत्तं वा पज्जायति । यम्पि, भिक्खवे, या च लोके सवन्तियो महासमुद्धं अप्पेन्ति, या च अन्तलिक्खा धारा पपतन्ति, न तेन महासमुद्धस्स ऊनत्तं वा पूरत्तं वा पज्जायति — अयं, भिक्खवे, महासमुद्धे पच्चमो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्धे अभिरमन्ति ।

“पुन चपरं, भिक्खवे, महासमुद्धो एकरसो लोणरसो । यम्पि, भिक्खवे, महासमुद्धो एकरसो लोणरसो — अयं, भिक्खवे, महासमुद्धे छट्ठो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्धे अभिरमन्ति ।

“पुन चपरं, भिक्खवे, महासमुद्धो बहुरतनो [बहूरतनो (क०)] अनेकरतनो । तत्रिमानि रतनानि, सेय्यथिदं — मुत्ता, मणि, वेळुरियो, सङ्खो, सिला, पवाळं, रजतं, जातरूपं, लोहितको, मसारगल्लं । यम्पि, भिक्खवे, महासमुद्धो बहुरतनो अनेकरतनो, तत्रिमानि रतनानि, सेय्यथिदं — मुत्ता, मणि, वेळुरियो, सङ्खो, सिला, पवाळं, रजतं, जातरूपं, लोहितको, मसारगल्लं — अयं, भिक्खवे, महासमुद्धे सत्तमो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्धे अभिरमन्ति ।

“पुन चपरं, भिक्खवे, महासमुद्धो महत्तं भूतानं आवासो । तत्रिमे भूता — तिमि, तिमिङ्गलो, तिमितिमिङ्गलो [तिमिरपिङ्गलो (सी०), तिमितिमिङ्गलो महातिमिङ्गलो (स्या० कं०)], असुरा, नागा, गन्धब्बा । सन्ति महासमुद्धे योजनसतिकापि अत्तभावा, द्वियोजनसतिकापि अत्तभावा, त्रियोजनसतिकापि अत्तभावा, चतुयोजनसतिकापि अत्तभावा, पच्चयोजनसतिकापि अत्तभावा । यम्पि, भिक्खवे, महासमुद्धो महत्तं भूतानं आवासो, तत्रिमे भूता — तिमि, तिमिङ्गलो, तिमितिमिङ्गलो, असुरा, नागा, गन्धब्बा; सन्ति महासमुद्धे, योजनसतिकापि अत्तभावा...पे०... पच्चयोजनसतिकापि अत्तभावा — अयं, भिक्खवे, महासमुद्धे अट्ठमो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्धे अभिरमन्ति । इमे खो, भिक्खवे, महासमुद्धे अट्ठ अच्छरिया अब्भुता धम्मा, ये दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्धे अभिरमन्ति”न्ति ।

३. इमस्मिंधम्मविनयेअट्ठच्छरियं

३८५. “एवमेव खो, भिक्खवे, इमस्मिं धम्मविनये अट्ठ अच्छरिया अब्भुता धम्मा, ये दिस्वा दिस्वा भिक्खू इमस्मिं धम्मविनये अभिरमन्ति । कतमे अट्ठ?”

“सेय्यथापि, भिक्खवे, महासमुद्धो अनुपुब्बनिन्नो अनुपुब्बपोणो अनुपुब्बपब्भारो न आयतकेनेव पपातो; एवमेव खो, भिक्खवे, इमस्मिं धम्मविनये अनुपुब्बसिक्खा अनुपुब्बकिरिया अनुपुब्बपटिपदा न आयतकेनेव अज्जापटिवेधो । यम्पि, भिक्खवे, इमस्मिं धम्मविनये अनुपुब्बसिक्खा अनुपुब्बकिरिया अनुपुब्बपटिपदा न आयतकेनेव अज्जापटिवेधो — अयं, भिक्खवे, इमस्मिं धम्मविनये पठमो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा भिक्खू इमस्मिं धम्मविनये अभिरमन्ति ।

“सेय्यथापि, भिक्खवे, महासमुद्धो ठितधम्मो वेलं नातिवत्तति; एवमेव खो, भिक्खवे, यं मया सावकानं सिक्खापदं पज्जत्तं, तं मम सावका जीवितहेतुपि नातिक्कमन्ति । यम्पि, भिक्खवे, मया मम सावकानं सिक्खापदं पज्जत्तं, तं मम सावका जीवितहेतुपि नातिक्कमन्ति — अयं, भिक्खवे, इमस्मिं धम्मविनये दुतियो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा भिक्खू इमस्मिं धम्मविनये अभिरमन्ति ।

“सेय्यथापि, भिक्खवे, महासमुद्धो न मतेन कुणपेन संवसति, यं होति महासमुद्धे मतं कुणपं तं खिप्पमेव तीरं वाहेति, थलं उस्सारेति; एवमेव खो, भिक्खवे, यो सो पुग्गलो दुस्सीलो पापधम्मो असुचिसङ्कस्सरसमाचारो पटिच्छन्नकम्मन्तो अस्समणो समणपटिज्जो अब्रह्मचारी ब्रह्मचारिपटिज्जो अन्तोपूति अवस्सुतो कसम्बुजातो, न तेन सङ्गो संवसति, खिप्पमेव नं सन्निपतित्वा उक्खिपति, किञ्चापि खो सो होति मज्झे भिक्खुसङ्घस्स निसिन्नो । अथ खो सो आरकाव सङ्गम्हा, सङ्गो च तेन । यम्पि, भिक्खवे, यो सो पुग्गलो दुस्सीलो पापधम्मो असुचिसङ्कस्सरसमाचारो पटिच्छन्नकम्मन्तो अस्समणो समणपटिज्जो अब्रह्मचारी ब्रह्मचारिपटिज्जो अन्तोपूति अवस्सुतो कसम्बुजातो, न तेन सङ्गो संवसति, खिप्पमेव नं सन्निपूतित्वा उक्खिपति, किञ्चापि खो सो होति मज्झे भिक्खुसङ्घस्स निसिन्नो, अथ खो सो आरकाव सङ्गम्हा, सङ्गो च तेन — अयं, भिक्खवे, इमस्मिं धम्मविनये ततियो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा भिक्खू इमस्मिं धम्मविनये अभिरमन्ति ।

“सेय्यथापि, भिक्खवे, या काचि महानदियो, सेय्यथिदं — गङ्गा, यमुना, अचिरवती, सरभू, मही, ता महासमुद्धं पत्ता जहन्ति पुरिमानि नामगोत्तानि, महासमुद्धो त्वेव सङ्घं गच्छन्ति; एवमेव खो, भिक्खवे, चत्तारोमे वण्णा — खत्तिया, ब्राह्मणा, वेस्सा, सुद्धा । ते तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्मा अनगारियं पब्बजित्वा [पब्बजिता (सी०)] जहन्ति पुरिमानि नामगोत्तानि, समणा सक्कपुत्तिया त्वेव सङ्घं गच्छन्ति । यम्पि, भिक्खवे, चत्तारोमे वण्णा खत्तिया ब्राह्मणा वेस्सा सुद्धा, ते तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्मा अनगारियं पब्बजित्वा जहन्ति पुरिमानि नामगोत्तानि, समणा सक्कपुत्तिया त्वेव सङ्घं गच्छन्ति — अयं, भिक्खवे, इमस्मिं धम्मविनये चतुत्थो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा भिक्खू इमस्मिं धम्मविनये अभिरमन्ति ।

“सेय्यथापि, भिक्खवे, या च लोके सवन्तियो महासमुद्धं अप्पेन्ति, या च अन्तलिक्खा धारा पपतन्ति, न तेन महासमुद्धस्स ऊनत्तं वा पूरत्तं वा पज्जायति; एवमेव खो, भिक्खवे, बहू चेपि भिक्खू अनुपादिसेसाय निब्बानधातुया परिनिब्बायन्ति, न तेन निब्बानधातुया ऊनत्तं वा पूरत्तं वा पज्जायति । यम्पि, भिक्खवे, बहू चेपि भिक्खू अनुपादिसेसाय निब्बानधातुया परिनिब्बायन्ति, न तेन निब्बानधातुया ऊनत्तं वा पूरत्तं वा पज्जायति — अयं, भिक्खवे, इमस्मिं धम्मविनये

पञ्चमो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो यं दिस्वा दिस्वा भिक्खू इमस्मिं धम्मविनये अभिरमन्ति ।

“सेय्यथापि, भिक्खवे, महासमुद्धो एकरसो लोणरसो, एवमेव खो, भिक्खवे, अयं धम्मविनयो एकरसो विमुत्तिरसो । यम्पि, भिक्खवे, अयं धम्मविनयो एकरसो विमुत्तिरसो — अयं, भिक्खवे, इमस्मिं धम्मविनये छट्ठो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा भिक्खू इमस्मिं धम्मविनये अभिरमन्ति ।

“सेय्यथापि, भिक्खवे, महासमुद्धो बहुरतनो अनेकरतनो, तत्रिमानि रतनानि, सेय्यथिदं — मुत्ता, मणि, वेळुरियो, सङ्खो, सिला, पवाळं, रजतं, जातरूपं, लोहितको, मसारगल्लं; एवमेव खो, भिक्खवे, अयं धम्मविनयो बहुरतनो अनेकरतनो । तत्रिमानि रतनानि, सेय्यथिदं — चत्तारो सतिपट्टाना, चत्तारो सम्मप्पधाना, चत्तारो इद्धिपादा, पञ्चिन्द्रियानि, पञ्च बलानि, सत्त बोज्झङ्गा, अरियो अट्ठङ्गिको मग्गो । यम्पि, भिक्खवे, अयं धम्मविनयो बहुरतनो अनेकरतनो, तत्रिमानि रतनानि, सेय्यथिदं — चत्तारो सतिपट्टाना...पे०... अरियो अट्ठङ्गिको मग्गो — अयं, भिक्खवे, इमस्मिं धम्मविनये सत्तमो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा भिक्खू इमस्मिं धम्मविनये अभिरमन्ति ।

“सेय्यथापि, भिक्खवे, महासमुद्धो महत्तं भूतानं आवासो, तत्रिमे भूता — तिमि, तिमिङ्गलो, तिमितिमिङ्गलो, असुरा, नागा, गन्धब्बा, सन्ति महासमुद्धे योजनसतिकापि अत्तभावा, द्वियोजनसतिकापि अत्तभावा, त्रियोजनसतिकापि अत्तभावा, चतुयोजनसतिकापि अत्तभावा, पञ्चयोजनसतिकापि अत्तभावा; एवमेव खो, भिक्खवे, अयं धम्मविनयो महत्तं भूतानं आवासो । तत्रिमे भूता — सोतापन्नो, सोतापत्तिफलसच्छिकिरियाय पटिपन्नो; सकदागामी, सकदागामिफलसच्छिकिरियाय पटिपन्नो; अनागामी, अनागामिफलसच्छिकिरियाय पटिपन्नो; अरहा, अरहत्तफलसच्छिकिरियाय पटिपन्नो । यम्पि, भिक्खवे, अयं धम्मविनयो महत्तं भूतानं आवासो, तत्रिमे भूता — सोतापन्नो, सोतापत्तिफलसच्छिकिरियाय पटिपन्नो...पे०... अरहा, अरहत्तफलसच्छिकिरियाय पटिपन्नो — अयं, भिक्खवे, इमस्मिं धम्मविनये अट्ठमो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा भिक्खू इमस्मिं धम्मविनये अभिरमन्ति । “इमे खो, भिक्खवे, इमस्मिं धम्मविनये अट्ठ अच्छरिया अब्भुता धम्मा, ये दिस्वा दिस्वा भिक्खू इमस्मिं धम्मविनये अभिरमन्ती”ति ।

अथ खो भगवा एतमत्थं विदित्वा तायं वेलायं इमं उदानं उदानेसि —

[उदा० ४५] “छन्नमतिवस्सति [सुछन्नमतिवस्सति (क०)], विवटं नातिवस्सति ।

तस्मा छन्नं विवरेथ, एवं तं नातिवस्सती”ति ॥

४. पातिमोक्खसवनारहो

३८६. अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि — “नदानाहं, भिक्खवे, इतो परं उपोसथं करिस्सामि, पातिमोक्खं उद्दिसिस्सामि । तुम्हेवदानि, भिक्खवे, इतो परं उपोसथं करेय्याथ, पातिमोक्खं उद्दिसेय्याथ । अट्ठानमेतं, भिक्खवे, अनवकासो यं तथागतो अपरिसुद्धाय परिसाय उपोसथं करेय्य, पातिमोक्खं उद्दिसेय्य । न च, भिक्खवे [न च भिक्खवे भिक्खुना (स्या० कं०)], सापत्तिकेन पातिमोक्खं सोतब्बं । यो सुणेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, यो सापत्तिको पातिमोक्खं सुणाति, तस्स पातिमोक्खं ठपेतुं । एवञ्च पन, भिक्खवे, ठपेतब्बं । तदहुपोसथे चातुदसे वा पन्नरसे वा तस्मिं पुगले सम्मुखीभूते सङ्गमज्जे उदाहरितब्बं —

‘सुणातु मे भन्ते, सङ्खो । इत्थन्नामो पुग्गलो सापत्तिको, तस्स पातिमोक्खं ठपेमि, न तस्मिं सम्मुखीभूते पातिमोक्खं

उद्दिसितब्बन्ति ठपितं होति पातिमोक्खं”न्ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू ‘नाम्हे कोचि जानाती’ति सापत्तिकाव पातिमोक्खं सुणन्ति । थेरा भिक्खू परचित्तविदुनो भिक्खूनां आरोचेन्ति — “इत्थन्नामो च इत्थन्नामो च, आवुसो, छब्बगिया भिक्खू ‘नाम्हे कोचि जानाती’ति सापत्तिकाव पातिमोक्खं सुणन्ती”ति । अस्सोसुं खो छब्बगिया भिक्खू — “थेरा किर भिक्खू परचित्तविदुनो अम्हे भिक्खूनां आरोचेन्ति — इत्थन्नामो च इत्थन्नामो च, आवुसो, छब्बगिया भिक्खू ‘नाम्हे कोचि जानाती’ति सापत्तिकाव पातिमोक्खं सुणन्ती”ति ।

ते — पुरम्हाकं पेसला भिक्खू पातिमोक्खं ठपेन्तीति — पटिकच्चेव सुद्धानं भिक्खूनां अनापत्तिकानं अवत्थुस्मिं अकारणे पातिमोक्खं ठपेन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम छब्बगिया भिक्खू सुद्धानं भिक्खूनां अनापत्तिकानं अवत्थुस्मिं अकारणे पातिमोक्खं ठपेस्सन्ती”ति! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खू सुद्धानं भिक्खूनां अनापत्तिकानं अवत्थुस्मिं अकारणे पातिमोक्खं ठपेन्ती”ति? “सच्चं भगवा”ति...पे०... विगरहित्वा...पे०... धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, सुद्धानं भिक्खूनां अनापत्तिकानं अवत्थुस्मिं अकारणे पातिमोक्खं ठपेतब्बं । यो ठपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स” ।

५. धम्मिकाधम्मिकपातिमोक्खट्ठपनं

३८७. “एकं, भिक्खवे, अधम्मिकं पातिमोक्खट्ठपनं, एकं धम्मिकं; पातिमोक्खट्ठपनं [एकं धम्मिकं (सी० स्या०)], द्वे अधम्मिकानि; पातिमोक्खट्ठपनानि, द्वे धम्मिकानि; तीणि अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि, तीणि धम्मिकानि, चत्तारि अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि, चत्तारि धम्मिकानि; पञ्च अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि, पञ्च धम्मिकानि; छ अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि, छ धम्मिकानि; सत्त अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि, सत्त धम्मिकानि; अट्ठ अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि, अट्ठ धम्मिकानि; नव अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि, नव धम्मिकानि; दस अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि, दस धम्मिकानि ।

“कतमं एकं अधम्मिकं पातिमोक्खट्ठपनं? अमूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति — इदं एकं अधम्मिकं पातिमोक्खट्ठपनं । कतमं एकं धम्मिकं पातिमोक्खट्ठपनं? समूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति — इदं एकं धम्मिकं पातिमोक्खट्ठपनं ।

“कतमानि द्वे अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि? अमूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति, अमूलिकाय आचारविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति — इमानि द्वे अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि । कतमानि द्वे धम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि? समूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति, समूलिकाय आचारविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति — इमानि द्वे धम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि ।

“कतमानि तीणि अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि? अमूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति, अमूलिकाय आचारविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति, अमूलिकाय दिट्ठिविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति — इमानि तीणि अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि । कतमानि तीणि धम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि? समूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति, समूलिकाय आचारविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति, समूलिकाय दिट्ठिविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति — इमानि तीणि धम्मिकानि

अमूलिकाय आचारविपत्तिया...पे०... दिट्ठिविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति अकताय...पे०... कताय...पे०... कताकताय इमानि नव अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि । कतमानि नव धम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि? समूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति अकताय, समूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति कताय, समूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति कताकताय; समूलिकाय आचारविपत्तिया...पे०... दिट्ठिविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति अकताय...पे०... कताय — कताकताय...पे०... इमानि नव धम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि ।

“कतमानि दस अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि? न पाराजिको तस्सं परिसायं निसिन्नो होति, न पाराजिककथा विप्पकता होति; न सिक्खं पच्चक्खातको तस्सं परिसायं निसिन्नो होति, न सिक्खं पच्चक्खातकथा विप्पकता होति; धम्मिकं सामगिं उपेति, न धम्मिकं सामगिं पच्चादियति, न धम्मिकाय सामगिया पच्चादानकथा विप्पकता होति; न सीलविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो होति, न आचारविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो होति, न दिट्ठिविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो होति — इमानि दस अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि । कतमानि दस धम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि? पाराजिको तस्सं परिसायं निसिन्नो होति, पाराजिककथा विप्पकता होति; सिक्खं पच्चक्खातको तस्सं परिसायं निसिन्नो होति, सिक्खं पच्चक्खातकथा विप्पकता होति; धम्मिकं सामगिं न उपेति, धम्मिकं सामगिं पच्चादियति, धम्मिकाय सामगिया पच्चादानकथा विप्पकता होति; सीलविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो होति, आचारविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो होति, दिट्ठिविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो होति — इमानि दस धम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि ।

६. धम्मिकपातिमोक्खट्ठपनं

३८८. “कथं पाराजिको तस्सं परिसायं निसिन्नो होति? इध, भिक्खवे, येहि आकारेहि येहि लिङ्गेहि येहि निमित्तेहि पाराजिकस्स धम्मस्स अज्झापत्ति होति, तेहि आकारेहि तेहि लिङ्गेहि तेहि निमित्तेहि भिक्खु भिक्खुं पस्सति पाराजिकं धम्मं अज्झापज्जन्तं । न हेव खो भिक्खु भिक्खुं पस्सति पाराजिकं धम्मं अज्झापज्जन्तं, अपि च अज्जो भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्खु पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नो’ति । न हेव खो भिक्खु भिक्खुं पस्सति पाराजिकं धम्मं अज्झापज्जन्तं, नापि [नापि च (क०)] अज्जो भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्खु पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नो’ति, अपिच सोव भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘अहं, आवुसो, पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नो’ति । आकङ्खमानो, भिक्खवे, भिक्खु तेन दिट्ठेन तेन सुतेन ताय परिसङ्काय तदहुपोसथे चातुदसे वा पन्नरसे वा तस्मिं पुगले सम्मुखीभूते सङ्गमज्जे उदाहरेय्य —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । इत्थन्नामो पुगलो पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नो, तस्स पातिमोक्खं ठपेमि, न तस्मिं सम्मुखीभूते पातिमोक्खं उद्दिसितव्वन्ति — धम्मिकं पातिमोक्खट्ठपनं ।

३८९. “भिक्खुस्स पातिमोक्खे ठपिते परिसा वुट्ठाति, दसन्नं अन्तरायानं अज्जतरेन [अज्जतरेन अन्तरायेन (स्या० क०)] — राजन्तरायेन वा, चोरन्तरायेन वा, अग्यन्तरायेन वा, उदकन्तरायेन वा, मनुस्सन्तरायेन वा, अमनुस्सन्तरायेन वा, वाळन्तरायेन वा, सरीसपन्तरायेन वा, जीवितन्तरायेन वा, ब्रह्मचरियन्तरायेन वा । आकङ्खमानो, भिक्खवे, भिक्खु तस्मिं वा आवासे, अज्जस्मिं वा आवासे, तस्मिं पुगले सम्मुखीभूते सङ्गमज्जे उदाहरेय्य —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । इत्थन्नामस्स पुगलस्स पाराजिककथा विप्पकता, तं वत्थु अविनिच्छित्तं । यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्गो तं वत्थुं विनिच्छिनेय्याति ।

“एवञ्चेतं लभेथ, इच्चेतं कुसलं। नो चे लभेथ, तदहुपोसथे चातुदसे वा पन्नरसे वा तस्मिं पुगगले सम्मुखीभूते सङ्गमज्झे उदाहरितब्बं —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो। इत्थन्नामस्स पुगगलस्स पाराजिककथा विप्पकता, तं वत्थु अविनिच्छितं। तस्स पातिमोक्खं ठपेमि, न तस्मिं सम्मुखीभूते पातिमोक्खं उद्दिसितब्बन्ति — धम्मिकं पातिमोक्खदुपनं।

३९०. “कथं सिकखं पच्चक्खातको तस्सं परिसायं निसिन्नो होति? इध पन, भिक्खवे, भिक्खु येहि आकारेहि येहि लिङ्गेहि येहि निमित्तेहि सिकखा पच्चक्खाता होति, तेहि आकारेहि तेहि लिङ्गेहि तेहि निमित्तेहि भिक्खु भिक्खुं पस्सति सिकखं पच्चक्खन्तं। न हेव खो भिक्खु भिक्खुं पस्सति सिकखं पच्चक्खन्तं, अपिच अज्जो भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘इत्थन्नामेन, आवुसो, भिक्खुना सिकखा पच्चक्खाता’ति। न हेव खो भिक्खु भिक्खुं पस्सति सिकखं पच्चक्खन्तं, नापि अज्जो भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘इत्थन्नामेन, आवुसो, भिक्खुना सिकखा पच्चक्खाता’ति, अपिच सोव भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘मया, आवुसो, सिकखा पच्चक्खाता’ति। आकङ्खमानो, भिक्खवे, भिक्खु तेन दिट्ठेन तेन सुतेन ताय परिसङ्काय तदहुपोसथे चातुदसे वा पन्नरसे वा तस्मिं पुगगले सम्मुखीभूते सङ्गमज्झे उदाहरेय्य —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो। इत्थन्नामेन पुगगलेन सिकखा पच्चक्खाता, तस्स पातिमोक्खं ठपेमि, न तस्मिं सम्मुखीभूते पातिमोक्खं उद्दिसितब्बन्ति — धम्मिकं पातिमोक्खदुपनं।

३९१. “भिक्खुस्स पातिमोक्खे ठपिते परिसा वुट्ठाति, दसन्नं अन्तरायानं अज्जतरेन — राजन्तरायेन वा ...पे०... ब्रह्मचरियन्तरायेन वा, आकङ्खमानो, भिक्खवे, भिक्खु तस्मिं वा आवासे, अज्जस्मिं वा आवासे, तस्मिं पुगगले सम्मुखीभूते सङ्गमज्झे उदाहरेय्य —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो। इत्थन्नामस्स पुगगलस्स सिकखं पच्चक्खातकथा [सिकखापच्चक्खातकथा (सी०)] विप्पकता, तं वत्थु अविनिच्छितं। यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्गो तं वत्थुं विनिच्छिनेय्याति।

“एवञ्चेतं लभेथ, इच्चेतं कुसलं। नो चे लभेथ, तदहुपोसथे चातुदसे वा पन्नरसे वा तस्मिं पुगगले सम्मुखीभूते सङ्गमज्झे उदाहरितब्बं —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो। इत्थन्नामस्स पुगगलस्स सिकखं पच्चक्खातकथा विप्पकता, तं वत्थु अविनिच्छितं। तस्स पातिमोक्खं ठपेमि, न तस्मिं सम्मुखीभूते पातिमोक्खं उद्दिसितब्बन्ति — धम्मिकं पातिमोक्खदुपनं।

३९२. “कथं धम्मिकं सामगिं न उपेति? इध पन, भिक्खवे, भिक्खु येहि आकारेहि येहि लिङ्गेहि येहि निमित्तेहि धम्मिकाय सामगियानुपगमनं होति, तेहि आकारेहि तेहि लिङ्गेहि तेहि निमित्तेहि भिक्खु भिक्खुं पस्सति धम्मिकं सामगिं न उपेत्तं। न हेव खो भिक्खु भिक्खुं पस्सति धम्मिकं सामगिं न उपेत्तं, अपि च अज्जो भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्खु धम्मिकं सामगिं न उपेती’ति। न हेव खो भिक्खु भिक्खुं पस्सति धम्मिकं सामगिं न उपेत्तं, नापि अज्जो भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्खु धम्मिकं सामगिं न उपेती’ति, अपि च सोव भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘अहं, आवुसो, धम्मिकं सामगिं न उपेमी’ति। आकङ्खमानो, भिक्खवे, भिक्खु तेन दिट्ठेन तेन सुतेन ताय परिसङ्काय तदहुपोसथे चातुदसे वा पन्नरसे वा तस्मिं पुगगले सम्मुखीभूते सङ्गमज्झे उदाहरेय्य —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो। इत्थन्नामो पुग्गलो धम्मिकं सामग्गिं न उपेति, तस्स पातिमोक्खं ठपेमि, न तस्मिं सम्मुखीभूते पातिमोक्खं उद्दिसितब्बन्ति — धम्मिकं पातिमोक्खदुपनं।

३९३. “कथं धम्मिकं सामग्गिं पच्चादियति? इध, भिक्खवे, भिक्खु येहि आकारेहि येहि लिङ्गेहि येहि निमित्तेहि धम्मिकाय सामग्गिया पच्चादानं होति, तेहि आकारेहि तेहि लिङ्गेहि तेहि निमित्तेहि भिक्खु भिक्खुं पस्सति धम्मिकं सामग्गिं पच्चादियन्तं न हेव खो भिक्खु भिक्खुं पस्सति धम्मिकं सामग्गिं पच्चादियन्तं, अपि च अज्जो भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्खु धम्मिकं सामग्गिं पच्चादियती’ति। न हेव खो भिक्खु भिक्खुं पस्सति धम्मिकं सामग्गिं पच्चादियन्तं, नापि अज्जो भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्खु धम्मिकं सामग्गिं पच्चादियती’ति, अपि च सोव भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘अहं, आवुसो, धम्मिकं सामग्गिं पच्चादियामी’ति। आकङ्खमानो, भिक्खवे, भिक्खु तेन दिट्ठेन तेन सुतेन ताय परिसङ्काय तदहुपोसथे चातुदसे वा पन्नरसे वा तस्मिं पुग्गले सम्मुखीभूते सङ्गमज्झे उदाहरेय्य —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो। इत्थन्नामो पुग्गलो धम्मिकं सामग्गिं पच्चादियति, तस्स पातिमोक्खं ठपेमि, न तस्मिं सम्मुखीभूते पातिमोक्खं उद्दिसितब्बन्ति — धम्मिकं पातिमोक्खदुपनं।

३९४. “भिक्खुस्स पातिमोक्खे ठपिते परिसा वुट्ठाति, दसन्नं अन्तरायानं अज्जतरेन — राजन्तरायेन वा... पे०... ब्रह्मचरियन्तरायेन वा। आकङ्खमानो, भिक्खवे, भिक्खु तस्मिं वा आवासे, अज्जस्मिं वा आवासे, तस्मिं पुग्गले सम्मुखीभूते सङ्गमज्झे उदाहरेय्य —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो। इत्थन्नामस्स पुग्गलस्स धम्मिकाय सामग्गिया पच्चादानकथा विप्पकता, तं वत्थु अविनिच्छित्तं। यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्गो तं वत्थुं विनिच्छिनेय्याति।

“एवज्जेतं लभेथ, इच्चेतं कुसलं। नो चे लभेथ, तदहुपोसथे चातुदसे वा पन्नरसे वा तस्मिं पुग्गले सम्मुखीभूते सङ्गमज्झे उदाहरितब्बं —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो। इत्थन्नामस्स पुग्गलस्स धम्मिकाय सामग्गिया पच्चादानकथा विप्पकता, तं वत्थु अविनिच्छित्तं। तस्स पातिमोक्खं ठपेमि, न तस्मिं सम्मुखीभूते पातिमोक्खं उद्दिसितब्बन्ति — धम्मिकं पातिमोक्खदुपनं।

३९५. “कथं सीलविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो होति? इध पन, भिक्खवे, भिक्खु येहि आकारेहि येहि लिङ्गेहि येहि निमित्तेहि सीलविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो होति, तेहि आकारेहि तेहि लिङ्गेहि तेहि निमित्तेहि भिक्खु भिक्खुं पस्सति सीलविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितं। न हेव खो भिक्खु भिक्खुं पस्सति सीलविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितं, अपि च अज्जो भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्खु सीलविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो’ति। न हेव खो भिक्खु भिक्खुं पस्सति सीलविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितं, नापि अज्जो भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्खु सीलविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो’ति, अपि च सोव भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘अहं, आवुसो, सीलविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितोम्ही’ति। आकङ्खमानो, भिक्खवे, भिक्खु तेन दिट्ठेन तेन सुतेन ताय परिसङ्काय तदहुपोसथे चातुदसे वा पन्नरसे वा तस्मिं पुग्गले सम्मुखीभूते सङ्गमज्झे उदाहरेय्य —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । इत्थन्नामो पुग्गलो सीलविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो, [दिट्ठसुतपरिसङ्कितो होति (स्या० कं०)] तस्स पातिमोक्खं ठपेमि, न तस्मिं सम्मुखीभूते पातिमोक्खं उद्दिसितब्बन्ति — धम्मिकं पातिमोक्खट्ठपनं ।

३९६. “कथं आचारविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो होति? इध पन, भिक्खवे, भिक्खु येहि आकारेहि येहि लिङ्गेहि येहि निमित्तेहि आचारविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो होति तेहि आकारेहि तेहि लिङ्गेहि तेहि निमित्तेहि भिक्खु भिक्खुं पस्सति आचारविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितं । न हेव खो भिक्खु भिक्खुं पस्सति आचारविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितं, अपि च अज्जो भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्खु आचारविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो’ति । न हेव खो भिक्खु भिक्खुं पस्सति आचारविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितं, नापि अज्जो भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्खु आचारविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो’ति, अपि च सोव भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘अहं, आवुसो, आचारविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितोम्ही’ति । आकङ्खमानो, भिक्खवे, भिक्खु तेन दिट्ठेन तेन सुतेन ताय परिसङ्काय तदहुपोसथे चातुदसे वा पन्नरसे वा तस्मिं पुग्गले सम्मुखीभूते सङ्गमज्झे उदाहरेय्य —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । इत्थन्नामो पुग्गलो आचारविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो, तस्स पातिमोक्खं ठपेमि, न तस्मिं सम्मुखीभूते पातिमोक्खं उद्दिसितब्बन्ति — धम्मिकं पातिमोक्खट्ठपनं ।

३९७. “कथं दिट्ठिविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो होति? इध पन, भिक्खवे, भिक्खु येहि आकारेहि येहि लिङ्गेहि येहि निमित्तेहि दिट्ठिविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो होति, तेहि आकारेहि तेहि लिङ्गेहि तेहि निमित्तेहि भिक्खु भिक्खुं पस्सति दिट्ठिविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितं । न हेव खो भिक्खु भिक्खुं पस्सति दिट्ठिविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितं, अपि च अज्जो भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्खु दिट्ठिविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो’ति । न हेव खो भिक्खु भिक्खुं पस्सति दिट्ठिविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितं, नापि अज्जो भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्खु दिट्ठिविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो’ति, अपि च सोव भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘अहं, आवुसो, दिट्ठिविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितोम्ही’ति । आकङ्खमानो, भिक्खवे, भिक्खु तेन दिट्ठेन तेन सुतेन ताय परिसङ्काय तदहुपोसथे चातुदसे वा पन्नरसे वा तस्मिं पुग्गले सम्मुखीभूते सङ्गमज्झे उदाहरेय्य —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । इत्थन्नामो पुग्गलो दिट्ठिविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो, तस्स पातिमोक्खं ठपेमि, न तस्मिं सम्मुखीभूते पातिमोक्खं उद्दिसितब्बन्ति — धम्मिकं पातिमोक्खट्ठपनं ।

“इमानि दस धम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानी”ति ।

पठमभाणवारो निट्ठितो ।

७. अत्तादानअङ्गं

३९८. अथ खो आयस्मा उपालि येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा उपालि भगवन्तं एतदवोच — “अत्तादानं आदातुकामेन, भन्ते, भिक्खुना कतमङ्गसमन्नागतं [कतङ्गसमन्नागतं (क०)] अत्तादानं आदातब्ब”न्ति?

[परि० ४४०] “अत्तादानं आदातुकामेन, उपालि, भिक्खुना पञ्चङ्गसमन्नागतं अत्तादानं आदातब्बं । अत्तादानं

आदातुकामेन, उपालि, भिक्खुना एवं पच्चवेक्खितब्बं — ‘यं खो अहं इमं अत्तादानं आदातुकामो, कालो नु खो इमं अत्तादानं आदातुं उदाहु नो’ति? सचे, उपालि, भिक्खु पच्चवेक्खमानो एवं जानाति — ‘अकालो इमं अत्तादानं आदातुं, नो कालो’ति, न तं, उपालि, अत्तादानं आदातब्बं ।

“सचे पनुपालि, भिक्खु पच्चवेक्खमानो एवं जानाति — ‘कालो इमं अत्तादानं आदातुं, नो अकालो’ति, तेनुपालि, भिक्खुना उत्तरि पच्चवेक्खितब्बं — ‘यं खो अहं इमं अत्तादानं आदातुकामो, भूतं नु खो इदं अत्तादानं उदाहु नो’ति? सचे, उपालि, भिक्खु पच्चवेक्खमानो एवं जानाति — ‘अभूतं इदं अत्तादानं, नो भूत’न्ति, न तं, उपालि, अत्तादानं आदातब्बं ।

“सचे पनुपालि, भिक्खु पच्चवेक्खमानो एवं जानाति — ‘भूतं इदं अत्तादानं, नो अभूत’न्ति, तेनुपालि, भिक्खुना उत्तरि पच्चवेक्खितब्बं — ‘यं खो अहं इमं अत्तादानं आदातुकामो, अत्थसज्जितं नु खो इदं अत्तादानं उदाहु नो’ति? सचे, उपालि, भिक्खु पच्चवेक्खमानो एवं जानाति — ‘अनत्थसज्जितं इदं अत्तादानं, नो अत्थसज्जित’न्ति, न तं, उपालि, अत्तादानं आदातब्बं ।

“सचे पनुपालि, भिक्खु पच्चवेक्खमानो एवं जानाति — ‘अत्थसज्जितं इदं अत्तादानं, नो अनत्थसज्जित’न्ति, तेनुपालि, भिक्खुना उत्तरि पच्चवेक्खितब्बं — ‘इमं खो अहं अत्तादानं आदियमानो लभिस्सामि सन्दिट्ठे सम्भत्ते भिक्खू धम्मतो विनयतो पक्खे उदाहु नो’ति? सचे, उपालि, भिक्खु पच्चवेक्खमानो एवं जानाति — ‘इमं खो अहं अत्तादानं आदियमानो न लभिस्सामि सन्दिट्ठे सम्भत्ते भिक्खू धम्मतो विनयतो पक्खे’ति, न तं, उपालि, अत्तादानं आदातब्बं ।

“सचे पनुपालि, भिक्खु पच्चवेक्खमानो एवं जानाति — ‘इमं खो अहं अत्तादानं आदियमानो लभिस्सामि सन्दिट्ठे सम्भत्ते भिक्खू धम्मतो विनयतो पक्खे’ति, तेनुपालि, भिक्खुना उत्तरि पच्चवेक्खितब्बं — ‘इमं खो मे अत्तादानं आदियतो भविस्सति सङ्गस्स ततोनिदानं भण्डनं कलहो विग्गहो विवादो सङ्गभेदो सङ्गराजि सङ्गववत्थानं सङ्गनानाकरणं उदाहु नो’ति? सचे उपालि, भिक्खु पच्चवेक्खमानो एवं जानाति — ‘इमं खो मे अत्तादानं आदियतो भविस्सति सङ्गस्स ततोनिदानं भण्डनं कलहो विग्गहो विवादो सङ्गभेदो सङ्गराजि सङ्गववत्थानं सङ्गनानाकरण’न्ति, न तं, उपालि, अत्तादानं आदातब्बं । सचे पनुपालि, भिक्खु पच्चवेक्खमानो एवं जानाति — ‘इमं खो मे अत्तादानं आदियतो न भविस्सति सङ्गस्स ततोनिदानं भण्डनं कलहो विग्गहो विवादो सङ्गभेदो सङ्गराजि सङ्गववत्थानं सङ्गनानाकरण’न्ति, आदातब्बं तं, उपालि, अत्तादानं । एवं पञ्चङ्गसमन्नागतं खो, उपालि, अत्तादानं आदिन्नं, पच्छापि अविप्पटिसारकरं भविस्सती’ति ।

८. चोदकेनपच्चवेक्खितब्बधम्मा

३९९. [परि० ४३६ (अ० नि० १०.४४ थोकं विसदिसं)] “चोदकेन, भन्ते, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन कति धम्मे अज्झत्तं पच्चवेक्खित्वा परो चोदेतब्बो’ति? “चोदकेन, उपालि, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन पञ्च धम्मे अज्झत्तं पच्चवेक्खित्वा परो चोदेतब्बो ।

“चोदकेन, उपालि, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन एवं पच्चवेक्खितब्बं — ‘परिसुद्धकायसमाचारो नु खोम्हि, परिसुद्धेनम्हि कायसमाचारेन समन्नागतो — अच्छिद्देन अप्पटिमंसेन? संविज्जति नु खो मे एसो धम्मो उदाहु नो’ति? नो चे, उपालि, भिक्खु परिसुद्धकायसमाचारो होति, परिसुद्धेन कायसमाचारेन समन्नागतो — अच्छिद्देन अप्पटिमंसेन, तस्स भवन्ति वत्तारो — ‘इङ्ग ताव आयस्मा कायिकं सिक्खस्सू’ति । इतिस्स भवन्ति वत्तारो ।

“पुन चपरं, उपालि, चोदकेन भिक्खुना परं चोदेतुकामेन एवं पच्चवेक्खितब्बं — ‘परिसुद्धवचीसमाचारो नु खोम्हि, परिसुद्धेनम्हि वचीसमाचारेन समन्नागतो — अच्छिद्देन अप्पटिमंसेन? संविज्जति नु खो मे एसो धम्मो उदाहु नो’ति? नो चे, उपालि, भिक्खु परिसुद्धवचीसमाचारो होति, परिसुद्धेन वचीसमाचारेन समन्नागतो — अच्छिद्देन अप्पटिमंसेन, तस्स भवन्ति वत्तारो — ‘इङ्ग ताव आयस्मा वाचसिकं सिक्खस्सू’ति । इतिस्स भवन्ति वत्तारो ।

“पुन चपरं, उपालि, चोदकेन भिक्खुना परं चोदेतुकामेन एवं पच्चवेक्खितब्बं — ‘मेत्तं नु खो मे चित्तं पच्चुपट्ठितं सब्रह्मचारीसु अनाघातं, संविज्जति नु खो मे एसो धम्मो उदाहु नो’ति? नो चे, उपालि, भिक्खुनो मेत्तचित्तं पच्चुपट्ठितं होति सब्रह्मचारीसु अनाघातं, तस्स भवन्ति वत्तारो — ‘इङ्ग ताव आयस्मा सब्रह्मचारीसु मेत्तचित्तं उपट्ठापेही’ति । इतिस्स भवन्ति वत्तारो ।

“पुन चपरं, उपालि, चोदकेन भिक्खुना परं चोदेतुकामेन एवं पच्चवेक्खितब्बं — ‘बहुस्सुतो नु खोम्हि, सुतधरो, सुतसन्निच्चयो? ये ते धम्मा आदिकल्याणा मज्झेकल्याणा परियोसानकल्याणा, सात्थं सब्यञ्जनं केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं अभिवदन्ति, तथारूपा मे धम्मा बहुस्सुता होन्ति धाता वचसा परिचिता मनसानुपेक्खिता दिट्ठिया सुप्पटिविद्धा? संविज्जति नु खो मे एसो धम्मो उदाहु नो’ति? नो चे, उपालि, भिक्खु बहुस्सुतो होति, सुतधरो, सुतसन्निच्चयो; ये ते धम्मा आदिकल्याणा मज्झेकल्याणा परियोसानकल्याणा, सात्थं सब्यञ्जनं केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं अभिवदन्ति, तथारूपस्स धम्मा न बहुस्सुता होन्ति धाता वचसा परिचिता मनसानुपेक्खिता दिट्ठिया सुप्पटिविद्धा, तस्स भवन्ति वत्तारो — ‘इङ्ग ताव आयस्मा आगमं परियापुणस्सू’ति । इतिस्स भवन्ति वत्तारो ।

“पुन चपरं, उपालि, चोदकेन भिक्खुना परं चोदेतुकामेन एवं पच्चवेक्खितब्बं — ‘उभयानि खो मे पातिमोक्खानि वित्थारेन स्वागतानि होन्ति, सुविभत्तानि, सुप्पवत्तीनि, सुविनिच्छितानि — सुत्तसो, अनुब्यञ्जनसो? संविज्जति नु खो मे एसो धम्मो उदाहु नो’ति? नो चे, उपालि, भिक्खुनो उभयानि पातिमोक्खानि वित्थारेन स्वागतानि होन्ति, सुविभत्तानि, सुप्पवत्तीनि, सुविनिच्छितानि — सुत्तसो, अनुब्यञ्जनसो, ‘इदं पनावुसो, कत्थ वुत्तं भगवता’ति, इति पुट्ठो न सम्पायति [न सम्पादयति (क०)], तस्स भवन्ति वत्तारो — ‘इङ्ग ताव आयस्मा, विनयं परियापुणस्सू’ति । इतिस्स भवन्ति वत्तारो । चोदकेनुपालि, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन इमे पञ्च धम्मे अज्झत्तं पच्चवेक्खित्वा परो चोदेतब्बो’ति ।

९. चोदकेन उपट्ठापेतब्बधम्मा

४००. “चोदकेन, भन्ते, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन कति धम्मे अज्झत्तं उपट्ठापेत्वा परो चोदेतब्बो’ति? “चोदकेनुपालि, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन पञ्च धम्मे अज्झत्तं उपट्ठापेत्वा परो चोदेतब्बो — कालेन वक्खामि, नो अकालेन; भूतेन वक्खामि, नो अभूतेन; सण्हेन वक्खामि, नो फरुसेन; अत्थसंहितेन वक्खामि, नो अनत्थसंहितेन; मेत्तचित्तो वक्खामि, नो दोसन्तरोति । चोदकेनुपालि, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन इमे पञ्च धम्मे अज्झत्तं उपट्ठापेत्वा परो चोदेतब्बो’ति ।

१०. चोदकचुदितकपटिसंयुत्तकथा

४०१. “अधम्मचोदकस्स, भन्ते, भिक्खुनो कतीहाकारेहि विप्पटिसारो उपदहातब्बो’ति? “अधम्मचोदकस्स, उपालि, भिक्खुनो पञ्चहाकारेहि विप्पटिसारो उपदहातब्बो — अकालेनायस्मा चोदेसि, नो कालेन, अलं ते विप्पटिसाराय;

अभूतेनायस्मा चोदेसि, नो भूतेन, अलं ते विष्पटिसाराय; फरुसेनायस्मा चोदेसि, नो सण्हेन, अलं ते विष्पटिसाराय; अनत्थसंहितेनायस्मा चोदेसि, नो अत्थसंहितेन, अलं ते विष्पटिसाराय; दोसन्तरो आयस्मा चोदेसि, नो मेत्तचित्तो, अलं ते विष्पटिसारायाति । अधम्मचोदकस्स, उपालि, भिक्खुनो इमेहि पञ्चहाकारेहि विष्पटिसारो उपदहातब्बो । तं किस्स हेतु? यथा न अज्जोपि भिक्खु अभूतेन चोदेतब्बं मज्जेय्या”ति ।

“अधम्मचुदितस्स पन, भन्ते, भिक्खुनो कतिहाकारेहि अविष्पटिसारो उपदहातब्बो”ति? “अधम्मचुदितस्स, उपालि, भिक्खुनो पञ्चहाकारेहि अविष्पटिसारो उपदहातब्बो — अकालेनायस्मा चुदितो, नो कालेन, अलं ते अविष्पटिसाराय; अभूतेनायस्मा चुदितो, नो भूतेन, अलं ते अविष्पटिसाराय; फरुसेनायस्मा चुदितो, नो सण्हेन, अलं ते अविष्पटिसाराय; अनत्थसंहितेनायस्मा चुदितो, नो अत्थसंहितेन, अलं ते अविष्पटिसाराय; दोसन्तरेनायस्मा चुदितो, नो मेत्तचित्तेन, अलं ते अविष्पटिसारायाति । अधम्मचुदितस्स, उपालि, भिक्खुनो इमेहि पञ्चहाकारेहि अविष्पटिसारो उपदहातब्बो”ति ।

“धम्मचोदकस्स, भन्ते, भिक्खुनो कतिहाकारेहि अविष्पटिसारो उपदहातब्बो”ति? “धम्मचोदकस्स, उपालि, भिक्खुनो पञ्चहाकारेहि अविष्पटिसारो उपदहातब्बो — कालेनायस्मा चोदेसि, नो अकालेन, अलं ते अविष्पटिसाराय; भूतेनायस्मा चोदेसि, नो अभूतेन, अलं ते अविष्पटिसाराय; सण्हेनायस्मा चोदेसि, नो फरुसेन, अलं ते अविष्पटिसाराय; अत्थसंहितेनायस्मा चोदेसि, नो अनत्थसंहितेन, अलं ते अविष्पटिसाराय; मेत्तचित्तो आयस्मा चोदेसि, नो दोसन्तरो, अलं ते अविष्पटिसारायाति । धम्मचोदकस्स, उपालि, भिक्खुनो इमेहि पञ्चहाकारेहि अविष्पटिसारो उपदहातब्बो । तं किस्स हेतु? यथा अज्जोपि भिक्खु भूतेन चोदेतब्बं मज्जेय्या”ति ।

“धम्मचुदितस्स पन, भन्ते, भिक्खुनो कतिहाकारेहि विष्पटिसारो उपदहातब्बो”ति? “धम्मचुदितस्स, उपालि, भिक्खुनो पञ्चहाकारेहि विष्पटिसारो उपदहातब्बो — कालेनायस्मा चुदितो, नो अकालेन, अलं ते विष्पटिसाराय; भूतेनायस्मा चुदितो, नो अभूतेन, अलं ते विष्पटिसाराय; सण्हेनायस्मा चुदितो, नो फरुसेन, अलं ते विष्पटिसाराय; अत्थसंहितेनायस्मा चुदितो, नो अनत्थसंहितेन, अलं ते विष्पटिसाराय; मेत्तचित्तेनायस्मा चुदितो, नो दोसन्तरेन, अलं ते विष्पटिसारायाति । धम्मचुदितस्स, उपालि, भिक्खुनो इमेहि पञ्चहाकारेहि विष्पटिसारो उपदहातब्बो”ति ।

[परि० ४३८] “चोदकेन, भन्ते, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन कति धम्मे अज्झत्तं मनसि करित्वा परो चोदेतब्बो”ति? “चोदकेनुपालि, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन पञ्च धम्मे अज्झत्तं मनसि करित्वा परो चोदेतब्बो — कारुज्जता, हितेसिता, अनुकम्पिता, [अनुकम्पता (क०)] आपत्तिवुट्ठानता, विनयपुरेक्खारताति । चोदकेनुपालि, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन इमे पञ्च धम्मे अज्झत्तं मनसि करित्वा परो चोदेतब्बो”ति ।

“चुदितेन पन, भन्ते, भिक्खुना कतिसु धम्मेसु पतिट्ठातब्ब”न्ति? “चुदितेनुपालि, भिक्खुना द्वीसु धम्मेसु पतिट्ठातब्बं — सच्चे च अकुप्पे चा”ति ।

दुतियभाणवारो निट्ठितो ।

पातिमोक्खट्ठपनक्खन्धको नवमो ।

इमहि खन्धके वत्थू तिसं ।

तस्सुद्धानं —

उपोसथे यावतिकं, पापभिक्षु न निक्खमि ।
मोगल्लानेन निच्छुद्धो, अच्छेरा जिनसासने ॥

निन्नोनुपुब्बसिक्खा च, ठितधम्मो नातिक्कम्म ।
कुणपुक्खिपति सङ्गो, सवन्तियो जहन्ति च ॥

सवन्ति परिनिब्बन्ति, एकरस विमुत्ति च ।
बहु धम्मविनयोपि, भूतट्टारियपुग्गला ॥

समुदं उपमं कत्वा, वाचेसि [ठापेसि (क०)] सासने गुणं ।
उपोसथे पातिमोक्खं, न अम्हे कोचि जानाति ॥

पटिकच्चेव उज्झन्ति, एको द्वे तीणि चत्तारि ।
पञ्च छ सत्त अट्टानि, नवा च दसमानि च ॥

सील-आचार-दिट्ठि च, आजीवं चतुभागिके ।
पाराजिकञ्च सङ्गादि, पाचित्ति पाटिदेसनि ॥

दुक्कटं पञ्चभागेसु, सीलाचारविपत्ति च ।
अकताय कताय च, छभागेसु यथाविधि ॥

पाराजिकञ्च सङ्गादि, थुल्लं पाचित्तियेन च ।
पाटिदेसनियञ्चेव, दुक्कटञ्च दुब्भासितं ॥

सीलाचारविपत्ति च, दिट्ठिआजीवविपत्ति ।
या च अट्टा कताकते, तेनेता सीलाचारदिट्ठिया ॥

अकताय कतायापि, कताकतायमेव च ।
एवं नवविधा वृत्ता, यथाभूतेन जायतो ॥

पाराजिको विप्पकता, पच्चक्खातो तथेव च ।
उपेति पच्चादियति, पच्चादानकथा च या ॥

सीलाचारविपत्ति च, तथा दिट्ठिविपत्तिया ।
दिट्ठसुतपरिसङ्कितं, दसधा तं विजानाथ ॥

भिक्षु विपस्सति भिक्षुं, अज्जो चारोचयाति तं ।

सो येव तस्स अक्खाति [विपस्सज्जो चारोचति । तं सुद्धेव तस्स अक्खाति (क०)], पातिमोक्खं ठपेति सो ॥

वुट्ठाति अन्तरायेन, राजचोरग्गुदका च ।
मनुस्सअमनुस्सा च, वाळसरीसपा जीविब्रह्मं ॥

दसन्नमज्जतरेन, तस्मिं अज्जतरेसु वा ।
धम्मिकाधम्मिका चेव, यथा मग्गेन जानाथ ॥

कालभूतत्थसंहितं, लभिस्सामि भविस्सति ।
कायवाचसिका मेत्ता, बाहुसच्चं उभयानि ॥

कालभूतेन सण्हेन, अत्थमेत्तेन चोदये ।
विप्पटिसारधम्मेन, तथा वाचा [तथेवापि (स्या०)] विनोदये ॥

धम्मचोदचुदितस्स, विनोदेति विप्पटिसारो ।
करुणा हितानुकम्पि, वुट्ठानपुरेक्खारतो ॥

चोदकस्स पटिपत्ति, सम्बुद्धेन पकासिता ।
सच्चे चेव अकुप्पे च, चुदितस्सेव धम्मताति ॥

पातिमोक्खट्ठपनक्खन्धकं निट्ठितं ।

१०. भिक्खुनिक्खन्धकं

१. पठमभाणवारो

महापजापतिगोतमीवत्थु

४०२. [अ० नि० ८.५१ इदं वत्थु आगतं] तेन समयेन बुद्धो भगवा सक्केसु विहरति कपिलवत्थुस्मिं निग्रोधारामे । अथ खो महापजापति [महापजापती (सी० स्या०)] गोतमी येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठासि । एकमन्तं ठिता खो महापजापति गोतमी भगवन्तं एतदवोच — “साधु, भन्ते, लभेय्य मातुगामो तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्मा अनगारियं पब्बज्ज”न्ति । “अलं, गोतमि, मा ते रुच्चि मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्मा अनगारियं पब्बज्ज”न्ति । दुतियम्पि खो...पे०... ततियम्पि खो महापजापति गोतमी भगवन्तं एतदवोच — “साधु, भन्ते, लभेय्य मातुगामो तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्मा अनगारियं पब्बज्ज”न्ति । “अलं, गोतमि, मा ते रुच्चि मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्मा अनगारियं पब्बज्ज”न्ति । अथ खो महापजापति गोतमी — न भगवा अनुजानाति मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्मा अनगारियं पब्बज्जन्ति — दुक्खी दुम्मना अस्सुमुखी रुदमाना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कामि ।

अथ खो भगवा कपिलवत्थुस्मिं यथाभिरन्तं विहरित्वा येन वेसाली तेन चारिकं पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन वेसाली तदवसरि । तत्र सुदं भगवा वेसालियं विहरति महावने कूटागारसालायं । अथ खो महापजापति गोतमी केसे छेदापेत्वा कासायानि वत्थानि अच्छादेत्वा सम्बहुलाहि साकियानीहि सद्धिं येन वेसाली तेन पक्कामि । अनुपुब्बेन येन वेसाली महावनं कूटागारसाला तेनुपसङ्कमि । अथ खो महापजापति गोतमी सूनेहि पादेहि रजोकिण्णेन गत्तेन दुक्खी दुम्पना अस्सुमुखी रुदमाना बहिद्वारकोट्टुके अट्ठासि । अदसा खो आयस्मा आनन्दो महापजापतिं गोतमिं सूनेहि पादेहि रजोकिण्णेन गत्तेन दुक्खिं दुम्पनं अस्सुमुखिं रुदमानं बहिद्वारकोट्टुके ठितं । दिस्वान महापजापतिं गोतमिं एतदवोच — “किस्स त्वं, गोतमि, सूनेहि पादेहि रजोकिण्णेन गत्तेन दुक्खी दुम्पना अस्सुमुखी रुदमाना बहिद्वारकोट्टुके ठिता”ति? “तथा हि पन, भन्ते आनन्द, न भगवा अनुजानाति मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्मा अनगारियं पब्बज्ज”न्ति । “तेन हि त्वं, गोतमि, मुहुत्तं इधेव ताव होहि, यावाहं भगवन्तं याचामि मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्मा अनगारियं पब्बज्ज”न्ति ।

अथ खो आयस्मा आनन्दो येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा आनन्दो भगवन्तं एतदवोच — “एसा, भन्ते, महापजापति गोतमी सूनेहि पादेहि रजोकिण्णेन गत्तेन दुक्खी दुम्पना अस्सुमुखी रुदमाना बहिद्वारकोट्टुके ठिता — न भगवा अनुजानाति मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्मा अनगारियं पब्बज्जन्ति । साधु, भन्ते, लभेय्य मातुगामो तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्मा अनगारियं पब्बज्ज”न्ति । “अलं, आनन्द, मा ते रुच्चि मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्मा अनगारियं पब्बज्जा”ति । दुतियम्पि खो...पे०... ततियम्पि खो आयस्मा आनन्दो भगवन्तं एतदवोच — “साधु, भन्ते, लभेय्य मातुगामो तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्मा अनगारियं पब्बज्ज”न्ति । “अलं, आनन्द, मा ते रुच्चि मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्मा अनगारियं पब्बज्जा”ति ।

अथ खो आयस्मा आनन्दो [अ० नि० ८.५१ “अथ खो आयस्मतो आनन्दस्स एतदहोसी”ति आगतं] — “न भगवा अनुजानाति मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्मा अनगारियं पब्बज्जं; यंनूनाहं अज्जेनपि परियायेन भगवन्तं याचेय्यं मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्मा अनगारियं पब्बज्ज”न्ति । अथ खो आयस्मा आनन्दो भगवन्तं एतदवोच — “भब्बो नु खो, भन्ते, मातुगामो तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्मा अनगारियं पब्बजित्वा सोतापत्तिफलं वा सकदागामिफलं [सकिदागामिफलं (स्या०)] वा अनागामिफलं वा अरहत्तफलं वा सच्छिकातु”न्ति? “भब्बो, आनन्द, मातुगामो तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्मा अनगारियं पब्बजित्वा सोतापत्तिफलम्पि सकदागामिफलम्पि अनागामिफलम्पि अरहत्तफलम्पि सच्छिकातु”न्ति । “सचे, भन्ते, भब्बो मातुगामो तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्मा अनगारियं पब्बजित्वा सोतापत्तिफलम्पि सकदागामिफलम्पि अनागामिफलम्पि अरहत्तफलम्पि सच्छिकातुं; बहूपकारा, भन्ते, महापजापति गोतमी भगवतो मातुच्छा आपादिका, पोसिका, खीरस्स दायिका, भगवन्तं जनेत्तिया कालङ्कताय थज्जं पायेसि; साधु, भन्ते, लभेय्य मातुगामो तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्मा अनगारियं पब्बज्ज”न्ति ।

अट्ठगरुधम्मा

४०३. “सचे, आनन्द, महापजापती गोतमी अट्ठ गरुधम्मे पटिगण्हाति, सावस्सा । होतु उपसम्पदा ।

[पाचि० १४९] “वस्ससतूपसम्पन्नाय भिक्खुनिया तदहुपसम्पन्नस्स भिक्खुनो अभिवादनं पच्चुट्ठानं अज्जलिकम्मं सामीचिकम्मं कातब्बं । अयम्पि धम्मो सक्कत्वा गरुक्त्वा [गरुक्त्वा (क०)] मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं

अनतिक्कमनीयो ।

“न भिक्खुनिया अभिक्खुके आवासे वस्सं वसितब्बं । अयम्पि धम्मो सक्कत्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्कमनीयो ।

“अन्वद्भमासं भिक्खुनिया भिक्खुसङ्गतो द्वे धम्मा पच्चासीसितब्बा — उपोसथपुच्छकञ्च, ओवादूपसङ्कमनञ्च । अयम्पि धम्मो सक्कत्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्कमनीयो ।

“वस्संवुट्ठाया भिक्खुनिया उभतोसङ्गे तीहि ठानेहि पवारेतब्बं — दिट्ठेन वा, सुतेन वा, परिसङ्काय वा । अयम्पि धम्मो सक्कत्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्कमनीयो ।

“गरुधम्मं अज्झापन्नाय भिक्खुनिया उभतोसङ्गे पक्खमानत्तं चरितब्बं । अयम्पि धम्मो सक्कत्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्कमनीयो ।

“द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय सिक्खमानाय उभतोसङ्गे उपसम्पदा परियेसितब्बा । अयम्पि धम्मो सक्कत्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्कमनीयो ।

“न भिक्खुनिया केनचि परियायेन भिक्खु अक्कोसितब्बो परिभासितब्बो । अयम्पि धम्मो सक्कत्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्कमनीयो ।

“अज्जतगे ओवटो भिक्खुनीनं भिक्खूसु वचनपथो, अनोवटो भिक्खूनं भिक्खुनीसु वचनपथो । अयम्पि धम्मो सक्कत्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्कमनीयो ।

“सचे, आनन्द, महापजापति गोतमी इमे अट्ठ गरुधम्मे पटिग्गण्हाति, सावस्सा होतु उपसम्पदा”ति ।

अथ खो आयस्मा आनन्दो भगवतो सन्तिके अट्ठ गरुधम्मे उग्गहेत्वा येन महापजापति गोतमी तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा महापजापतिं गोतमिं एतदवोच — “सचे खो त्वं, गोतमि, अट्ठ गरुधम्मे पटिग्गण्हेय्यासि, साव ते भविस्सति उपसम्पदा ।

“वस्ससतूपसम्पन्नाय भिक्खुनिया तदहुपसम्पन्नस्स भिक्खुनो अभिवादनं पच्चुट्ठानं अज्जलिकम्मं सामीचिकम्मं कातब्बं । अयम्पि धम्मो सक्कत्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्कमनीयो ।

“न भिक्खुनिया अभिक्खुके आवासे वस्सं वसितब्बं । अयम्पि धम्मो सक्कत्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्कमनीयो ।

“अन्वद्भमासं भिक्खुनिया भिक्खुसङ्गतो द्वे धम्मा पच्चासीसितब्बा — उपोसथपुच्छकञ्च, ओवादूपसङ्कमनञ्च । अयम्पि धम्मो सक्कत्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्कमनीयो ।

“वस्संवुट्ठाया भिक्खुनिया उभतोसङ्गे तीहि ठानेहि पवारेतब्बं — दिट्ठेन वा, सुतेन वा, परिसङ्काय वा । अयम्पि धम्मो

सक्कत्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्कमनीयो ।

“गरुधम्मं अज्झापन्नाय भिक्खुनिया उभतोसङ्गे पक्खमानत्तं चरितब्बं । अयम्पि धम्मो सक्कत्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्कमनीयो ।

“द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय सिक्खमानाय उभतोसङ्गे उपसम्पदा परियेसितब्बा । अयम्पि धम्मो सक्कत्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्कमनीयो ।

“न भिक्खुनिया केनचि परियायेन भिक्खु अक्कोसितब्बो परिभासितब्बो । अयम्पि धम्मो सक्कत्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्कमनीयो ।

“अज्जतग्गे ओवटो भिक्खुनीनं भिक्खूसु वचनपथो, अनोवटो भिक्खूनं भिक्खुनीसु वचनपथो । अयम्पि धम्मो सक्कत्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्कमनीयो ।

“सचे खो त्वं, गोतमि, इमे अट्ठ गरुधम्मे पटिग्गहेय्यासि, साव ते भविस्सति उपसम्पदा”ति ।

“सेय्यथापि, भन्ते आनन्द, इत्थी वा पुरिसो वा दहरो, युवा, मण्डनकजातिको सीसंनहातो उप्पलमालं वा वस्सिकमालं वा अतिमुत्तकमालं [अधिमतकमालं (स्या०)] वा लभित्वा उभोहि हत्थेहि पटिग्गहेत्वा उत्तमङ्गे सिरस्मिं पतिट्ठापेय्य; एवमेव खो अहं, भन्ते, आनन्द इमे अट्ठ गरुधम्मे पटिग्गहामि यावजीवं अनतिक्कमनीये”ति ।

अथ खो आयस्मा आनन्दो येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा आनन्दो भगवन्तं एतदवोच — “पटिग्गहिता, भन्ते, महापजापतिया गोतमिया अट्ठ गरुधम्मा, उपसम्पन्ना भगवतो मातुच्छा”ति ।

“सचे, आनन्द, नालभिस्स मातुगामो तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्मा अनगारियं पब्बज्जं, चिरट्ठितिकं, आनन्द, ब्रह्मचरियं अभविस्स, वस्ससहस्सं सद्धम्मो तिट्ठेय्य । यतो च खो, आनन्द, मातुगामो तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्मा अनगारियं पब्बजितो, न दानि, आनन्द, ब्रह्मचरियं चिरट्ठितिकं भविस्सति । पञ्चेव दानि, आनन्द, वस्ससतानि सद्धम्मो ठस्सति ।

“सेय्यथापि, आनन्द, यानि कानिचि कुलानि बहुत्थिकानि [बहुइत्थिकानि (सी० स्या०)] अप्पपुरिसकानि, तानि सुप्पधंसियानि होन्ति चोरेहि कुम्भथेनकेहि; एवमेव खो, आनन्द, यस्मिं धम्मविनये लभति मातुगामो अगारस्मा अनगारियं पब्बज्जं, न तं ब्रह्मचरियं चिरट्ठितिकं होति ।

“सेय्यथापि, आनन्द, सम्पन्ने सालिक्खेत्ते सेतट्ठिका नाम रोगजाति निपतति, एवं तं सालिक्खेत्तं न चिरट्ठितिकं होति; एवमेव खो, आनन्द, यस्मिं धम्मविनये लभति मातुगामो अगारस्मा अनगारियं पब्बज्जं, न तं ब्रह्मचरियं चिरट्ठितिकं होति ।

“सेय्यथापि, आनन्द, सम्पन्ने उच्छुक्खेत्ते मज्जिट्टिका [मज्जेट्टिका (सी० स्या०)] नाम रोगजाति निपतति, एवं तं उच्छुक्खेत्तं न चिरट्ठितिकं होति; एवमेव खो, आनन्द, यस्मिं धम्मविनये लभति मातुगामो अगारस्मा अनगारियं पब्बज्जं, न

तं ब्रह्मचरियं चिरद्वितिकं होति ।

“सेय्यथापि, आनन्द, पुरिसो महतो तळाकस्स पटिकच्चेव आळिं बन्धेय्य यावदेव उदकस्स अनतिक्कमनाय; एवमेव खो, आनन्द, मया पटिकच्चेव भिक्खुनीनं अट्ठ गरुधम्मा पज्जत्ता यावजीवं अनतिक्कमनीया”ति ।

भिक्खुनीनं अट्ठ गरुधम्मा निद्विता ।

भिक्खुनीउपसम्पदानुजाननं

४०४. अथ खो महापजापति गोतमी येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठासि । एकमन्तं ठिता खो महापजापती गोतमी भगवन्तं एतदवोच — “कथाहं, भन्ते, इमासु साकियानीसु पटिपज्जामी”ति? अथ खो भगवा महापजापतिं गोतमिं धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि । अथ खो महापजापति गोतमी भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सिता समादपिता समुत्तेजिता सम्पहंसिता भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कामि । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनियो उपसम्पादेतु”न्ति ।

अथ खो ता भिक्खुनियो महापजापतिं गोतमिं एतदवोचुं — “अय्या अनुपसम्पन्ना, मयज्जम्हा उपसम्पन्ना; एवज्झि भगवता पज्जत्तं भिक्खूहि भिक्खुनियो उपसम्पादेतब्बा”ति । अथ खो महापजापति गोतमी येनायस्मा आनन्दो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्मन्तं आनन्दं अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठासि । एकमन्तं ठिता खो महापजापति गोतमी आयस्मन्तं आनन्दं एतदवोच — “इमा मं, भन्ते आनन्द, भिक्खुनियो एवमाहंसु — ‘अय्या अनुपसम्पन्ना, मयज्जम्हा उपसम्पन्ना; एवज्झि भगवता पज्जत्तं भिक्खूहि भिक्खुनियो उपसम्पादेतब्बा’”ति ।

अथ खो आयस्मा आनन्दो येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा आनन्दो भगवन्तं एतदवोच — “महापजापति, भन्ते, गोतमी एवमाह — ‘इमा मं, भन्ते आनन्द, भिक्खुनियो एवमाहंसु — अय्या अनुपसम्पन्ना, मयज्जम्हा उपसम्पन्ना; एवज्झि भगवता पज्जत्तं भिक्खूहि भिक्खुनियो उपसम्पादेतब्बा’”ति ।

“यदग्गेन, आनन्द, महापजापतिया गोतमिया अट्ठ गरुधम्मा पटिग्गहिता, तदेव सा [तदेवस्सा (क०)] उपसम्पन्ना”ति ।

४०५. अथ खो महापजापति गोतमी येनायस्मा आनन्दो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्मन्तं आनन्दं अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठासि । एकमन्तं ठिता खो महापजापति गोतमी आयस्मन्तं आनन्दं एतदवोच — “एकाहं, भन्ते आनन्द, भगवन्तं वरं याचामि । साधु, भन्ते, भगवा अनुजानेय्य भिक्खूनञ्च भिक्खुनीनञ्च यथावुट्ठं अभिवादनं पच्चुट्ठानं अज्जलिकम्मं सामीचिकम्म”न्ति ।

अथ खो आयस्मा आनन्दो येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा आनन्दो भगवन्तं एतदवोच — “महापजापति, भन्ते, गोतमी एवमाह — ‘एकाहं, भन्ते आनन्द, भगवन्तं वरं याचामि । साधु, भन्ते, भगवा अनुजानेय्य भिक्खूनञ्च भिक्खुनीनञ्च यथावुट्ठं अभिवादनं पच्चुट्ठानं

अञ्जलिकम्मं सामीचिकम्म”न्ति ।

“अट्टानमेतं, आनन्द, अनवकासो, यं तथागतो अनुजानेय्य मातुगामस्स अभिवादनं पच्चुट्टानं अञ्जलिकम्मं सामीचिकम्मं । इमेहि नाम, आनन्द, अञ्जतित्थिया दुरक्खातधम्मा मातुगामस्स अभिवादनं पच्चुट्टानं अञ्जलिकम्मं सामीचिकम्मं न करिस्सन्ति; किमङ्गं पन तथागतो अनुजानिस्सति मातुगामस्स अभिवादनं पच्चुट्टानं अञ्जलिकम्मं सामीचिकम्म”न्ति?

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, मातुगामस्स अभिवादनं पच्चुट्टानं अञ्जलिकम्मं सामीचिकम्मं कातब्बं । यो करेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

अथ खो महापजापति गोतमी येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्टासि । एकमन्तं ठिता खो महापजापति गोतमी भगवन्तं एतदवोच — “यानि तानि, भन्ते, भिक्खुनीनं सिक्खापदानि भिक्खूहि साधारणानि, कथं मयं, भन्ते, तेसु सिक्खापदेसु पटिपज्जामा”ति? “यानि तानि, गोतमि, भिक्खुनीनं सिक्खापदानि भिक्खूहि साधारणानि, यथा भिक्खू सिक्खन्ति तथा तेसु सिक्खापदेसु सिक्खथा”ति । “यानि पन तानि, भन्ते, भिक्खुनीनं सिक्खापदानि भिक्खूहि असाधारणानि, कथं मयं, भन्ते, तेसु सिक्खापदेसु पटिपज्जामा”ति? “यानि तानि, गोतमि, भिक्खुनीनं सिक्खापदानि भिक्खूहि असाधारणानि, यथापज्जत्तेसु सिक्खापदेसु सिक्खथा”ति ।

४०६. [अ० नि० ८.५३] अथ खो महापजापति गोतमी येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्टासि । एकमन्तं ठिता खो महापजापति गोतमी भगवन्तं एतदवोच — “साधु मे, भन्ते, भगवा संखित्तेन धम्मं देसेतु, यमहं भगवतो धम्मं सुत्वा एका वूपकट्ठा अप्पमत्ता आतापिनी पहितत्ता विहरेय्य”न्ति । “ये खो त्वं, गोतमि, धम्मे जानेय्यासि — इमे धम्मा सरागाय संवत्तन्ति नो विरागाय, सज्जोगाय संवत्तन्ति नो विसज्जोगाय, आचयाय संवत्तन्ति नो अपचयाय, महिच्छताय संवत्तन्ति नो अप्पिच्छताय, असन्तुट्ठिया संवत्तन्ति नो सन्तुट्ठिया, सङ्गणिकाय संवत्तन्ति नो पविवेकाय, कोसज्जाय संवत्तन्ति नो वीरियारम्भाय, दुब्भरताय संवत्तन्ति नो सुभरताय; एकंसेन, गोतमि, धारेय्यासि — नेसो धम्मो, नेसो विनयो, नेतं सत्थुसासनन्ति । ये च खो त्वं, गोतमि, धम्मे जानेय्यासि — इमे धम्मा विरागाय संवत्तन्ति नो सरागाय, विसज्जोगाय संवत्तन्ति नो सज्जोगाय, अपचयाय संवत्तन्ति नो आचयाय, अप्पिच्छताय संवत्तन्ति नो महिच्छताय, सन्तुट्ठिया संवत्तन्ति नो असन्तुट्ठिया, पविवेकाय संवत्तन्ति नो सङ्गणिकाय, वीरियारम्भाय संवत्तन्ति नो कोसज्जाय, सुभरताय संवत्तन्ति नो दुब्भरताय; एकंसेन, गोतमि, धारेय्यासि — एसो धम्मो, एसो विनयो, एतं सत्थुसासन”न्ति ।

४०७. तेन खो पन समयेन भिक्खुनीनं पातिमोक्खं न उद्दिसीयति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनीनं पातिमोक्खं उद्दिसितु”न्ति । अथ खो भिक्खून् एतदहोसि — “केन नु खो भिक्खुनीनं पातिमोक्खं उद्दिसितब्ब”न्ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीनं पातिमोक्खं उद्दिसितु”न्ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू भिक्खुनुपस्सयं उपसङ्कमित्वा भिक्खुनीनं पातिमोक्खं उद्दिसन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “जायायो इमा इमेसं, जारियो इमा इमेसं, इदानि इमे इमाहि सद्धिं अभिरमिस्सन्ती”ति! भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीनं पातिमोक्खं उद्दिसितब्बं । यो उद्दिसेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनीहि भिक्खुनीनं पातिमोक्खं उद्दिसितु”न्ति । भिक्खुनियो न जानन्ति — “एवं पातिमोक्खं

उद्दिशितब्ब”न्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीनं आचिक्खितुं — ‘एवं पातिमोक्खं उद्दिसेय्याथा’”न्ति ।

४०८. तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो आपत्तिं न पटिकरोन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया आपत्तिं न पटिकातब्बा । या न पटिकरेय्य, आपत्तिं दुक्कटस्सा”न्ति । भिक्खुनियो न जानन्ति — “एवं आपत्तिं पटिकातब्बा”न्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीनं आचिक्खितुं — ‘एवं आपत्तिं पटिकरेय्याथा’”न्ति । अथ खो भिक्खूनं एतदहोसि — “केन नु खो भिक्खुनीनं आपत्तिं पटिग्गहेतब्बा”न्ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीनं आपत्तिं पटिग्गहेतु”न्ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो रथिकायपि ब्यूहेपि सिङ्घाटकेपि भिक्खुं पस्सित्वा पत्तं भूमियं निक्खिपित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अज्जलिं पग्गहेत्वा आपत्तिं पटिकरोन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “जायायो इमा इमेसं, जारियो इमा इमेसं, रत्तिं विमानेत्वा इदानि खमापेन्ती”न्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीनं आपत्तिं पटिग्गहेतब्बा । यो पटिग्गणहेय्य, आपत्तिं दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनीहि भिक्खुनीनं आपत्तिं पटिग्गहेतु”न्ति । भिक्खुनियो न जानन्ति — “एवं आपत्तिं पटिग्गहेतब्बा”न्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीनं आचिक्खितुं — ‘एवं आपत्तिं पटिग्गणहेय्याथा’”न्ति ।

४०९. तेन खो पन समयेन भिक्खुनीनं कम्मं न करियति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनीनं कम्मं कातु”न्ति । अथ खो भिक्खूनं एतदहोसि — “केन नु खो भिक्खुनीनं कम्मं कातब्ब”न्ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीनं कम्मं कातु”न्ति ।

तेन खो पन समयेन कतकम्मा भिक्खुनियो रथिकायपि ब्यूहेपि सिङ्घाटकेपि भिक्खुं पस्सित्वा पत्तं भूमियं निक्खिपित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अज्जलिं पग्गहेत्वा खमापेन्ति ‘एवं नून कातब्ब’न्ति मज्जमाना । मनुस्सा तथेव उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “जायायो इमा इमेसं, जारियो इमा इमेसं, रत्तिं विमानेत्वा इदानि खमापेन्ती”न्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीनं कम्मं कातब्बं । यो करेय्य, आपत्तिं दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनीहि भिक्खुनीनं कम्मं कातु”न्ति । भिक्खुनियो न जानन्ति — “एवं कम्मं कातब्ब”न्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीनं आचिक्खितुं — ‘एवं कम्मं करेय्याथा’”न्ति ।

४१०. तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो सङ्गमज्जे भण्डनजाता कलहजाता विवादापन्ना अज्जमज्जं मुखसत्तीहि वितुदन्ता विहरन्ति । न सक्कोन्ति तं अधिकरणं वूपसमेतुं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीनं अधिकरणं वूपसमेतु”न्ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू भिक्खुनीनं अधिकरणं वूपसमेन्ति । तस्मिं खो पन अधिकरणे विनिच्छियमाने दिस्सन्ति भिक्खुनियो कम्मप्पत्तायोपि आपत्तिगामिनियोपि । भिक्खुनियो एवमाहंसु — “साधु, भन्ते, अय्याव भिक्खुनीनं कम्मं करोन्तु, अय्याव भिक्खुनीनं आपत्तिं पटिग्गणहन्तु; एवज्झि भगवता पज्जत्तं भिक्खूहि भिक्खुनीनं अधिकरणं वूपसमेतब्ब”न्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीनं कम्मं आरोपेत्वा भिक्खुनीनं निव्यादेतुं — भिक्खुनीहि भिक्खुनीनं कम्मं कातुं, भिक्खूहि भिक्खुनीनं आपत्तिं आरोपेत्वा भिक्खुनीनं निव्यादेतुं,

भिक्षुनीहि भिक्षुनीनं आपत्तिं पटिग्गहेतु”न्ति ।

तेन खो पन समयेन उप्पलवण्णाय भिक्षुनिया अन्तेवासिनी भिक्षुनी सत्त वस्सानि भगवन्तं अनुबन्धा होति विनयं परियापुणन्ती । तस्सा मुट्ठस्सतिनिया गहितो गहितो मुस्सति । अस्सोसि खो सा भिक्षुनी — “भगवा किर सावत्थिं गन्तुकामो”ति । अथ खो तस्सा भिक्षुनिया एतदहोसि — “अहं खो सत्त वस्सानि भगवन्तं अनुबन्धिं विनयं परियापुणन्ती । तस्सा मे मुट्ठस्सतिनिया गहितो गहितो मुस्सति । दुक्करं खो पन मातुगामेन यावजीवं सत्थारं अनुबन्धितुं । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्ब”न्ति? अथ खो सा भिक्षुनी भिक्षुनीनं एतमत्थं आरोचेसि । भिक्षुनियो भिक्षूनं एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्षू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्षवे, भिक्षूहि भिक्षुनीनं विनयं वाचेतु”न्ति ।

पठमभाणवारो निट्ठितो ।

२. दुतियभाणवारो

४११. अथ खो भगवा वेसालियं यथाभिरन्तं विहरित्वा येन सावत्थि तेन चारिकं पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन सावत्थि तदवसरि । तत्र सुदं भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्षू भिक्षुनियो कद्दमोदकेन ओसिञ्चन्ति — अप्पेव नाम अम्हेसु सारज्जेय्युन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्षवे, भिक्षुना भिक्षुनियो कद्दमोदकेन ओसिञ्चितब्बा । यो ओसिञ्चेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्षवे, तस्स भिक्षुनो दण्डकम्मं कातु”न्ति । अथ खो भिक्षूनं एतदहोसि — “किं नु खो दण्डकम्मं कातब्ब”न्ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अवन्दियो सो, भिक्षवे, भिक्षु भिक्षुनिसङ्गेन कातब्बो”ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्षू कायं विवरित्वा भिक्षुनीनं दस्सेन्ति ...पे०... ऊरुं विवरित्वा भिक्षुनीनं दस्सेन्ति, अङ्गजातं विवरित्वा भिक्षुनीनं दस्सेन्ति, भिक्षुनियो ओभासेन्ति, भिक्षुनीहि सद्धिं सम्पयोजेन्ति — अप्पेव नाम अम्हेसु सारज्जेय्युन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्षवे, भिक्षुना कायो विवरित्वा भिक्षुनीनं दस्सेतब्बो, न ऊरु विवरित्वा भिक्षुनीनं दस्सेतब्बो, न अङ्गजातं विवरित्वा भिक्षुनीनं दस्सेतब्बं, न भिक्षुनियो ओभासितब्बा, न भिक्षुनीहि सद्धिं सम्पयोजेतब्बं । यो सम्पयोजेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्षवे, तस्स भिक्षुनो दण्डकम्मं कातु”न्ति । अथ खो भिक्षूनं एतदहोसि — “किं नु खो दण्डकम्मं कातब्ब”न्ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अवन्दियो सो, भिक्षवे, भिक्षु भिक्षुनिसङ्गेन कातब्बो”ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्षुनियो भिक्षुं कद्दमोदकेन ओसिञ्चन्ति — अप्पेव नाम अम्हेसु सारज्जेय्युन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्षवे, भिक्षुनिया भिक्षु कद्दमोदकेन ओसिञ्चितब्बो । या ओसिञ्चेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्षवे, तस्सा भिक्षुनिया दण्डकम्मं कातु”न्ति । अथ खो भिक्षूनं एतदहोसि — “किं नु खो दण्डकम्मं कातब्ब”न्ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि भिक्षवे, आवरणं कातु”न्ति । आवरणे कते न आदियन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्षवे, ओवादं ठपेतु”न्ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्षुनियो कायं विवरित्वा भिक्षूनं दस्सेन्ति, थनं विवरित्वा भिक्षूनं दस्सेन्ति, ऊरुं विवरित्वा भिक्षूनं दस्सेन्ति, अङ्गजातं विवरित्वा भिक्षूनं दस्सेन्ति, भिक्षू ओभासेन्ति, भिक्षूहि सद्धिं सम्पयोजेन्ति — अप्पेव नाम अम्हेसु सारज्जेय्युन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्षवे, भिक्षुनिया कायो

विवरित्वा भिक्खून् दस्सेतब्बो... पे०... न थनो विवरित्वा भिक्खून् दस्सेतब्बो, न ऊरु विवरित्वा भिक्खून् दस्सेतब्बो, न अङ्गजातं विवरित्वा भिक्खून् दस्सेतब्बं, न भिक्खू ओभासितब्बा, न भिक्खूहि सद्धिं सम्पयोजेतब्बं । या सम्पयोजेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, तस्सा भिक्खुनिया दण्डकम्मं कातु'न्ति । अथ खो भिक्खून् एतदहोसि — “किं नु खो दण्डकम्मं कातब्बं”न्ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, आवरणं कातु'न्ति । आवरणे कते न आदियन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, ओवादं ठपेतु'न्ति । अथ खो भिक्खून् एतदहोसि — “कप्पति नु खो ओवादद्वपिताय [ओवादण्ठपिताय (स्या०), ओवादंठपिताय (क०)] भिक्खुनिया सद्धिं उपोसथं कातुं, न नु खो कप्पती'ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, ओवादद्वपिताय भिक्खुनिया सद्धिं उपोसथो कातब्बो, याव न तं अधिकरणं वूपसन्तं होती'ति ।

४१२. तेन खो पन समयेन आयस्मा उदायी ओवादं ठपेत्वा चारिकं पक्कामि । भिक्खुनियो उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम अय्यो उदायी ओवादं ठपेत्वा चारिकं पक्कमिस्सती'ति! भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, ओवादं ठपेत्वा चारिका पक्कमितब्बा । यो पक्कमेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा'ति ।

तेन खो पन समयेन [तेन खो पन समयेन भिक्खू (स्या० कं०)] बाला अब्यत्ता ओवादं ठपेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, बालेन अब्यत्तेन ओवादो ठपेतब्बो । यो ठपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा'ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू अवत्थुस्मिं अकारणे ओवादं ठपेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, अवत्थुस्मिं अकारणे ओवादो ठपेतब्बो । यो ठपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा'ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू ओवादं ठपेत्वा विनिच्छयं न देन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, ओवादं ठपेत्वा विनिच्छयो न दातब्बो । यो न ददेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा'ति ।

४१३. [पाचि० १०५४] तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो ओवादं न गच्छन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया ओवादो न गन्तब्बो । या न गच्छेय्य, यथाधम्मो कारेतब्बो'ति ।

तेन खो पन समयेन सब्बो भिक्खुनिसङ्घो ओवादं गच्छति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “जायायो इमा इमेसं, जारियो इमा इमेसं, इदानि इमे इमाहि सद्धिं अभिरमिस्सन्ती'ति! भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, सब्बेन भिक्खुनिसङ्घेन ओवादो गन्तब्बो । गच्छेय्य चे, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, चतूहि पञ्चहि भिक्खुनीहि ओवादं गन्तु'न्ति ।

तेन खो पन समयेन चतस्सो पञ्च भिक्खुनियो ओवादं गच्छन्ति । मनुस्सा तथेव उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “जायायो इमा इमेसं, जारियो इमा इमेसं, इदानि इमे इमाहि सद्धिं अभिरमिस्सन्ती'ति! भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, चतूहि पञ्चहि भिक्खुनीहि ओवादो गन्तब्बो । गच्छेय्युं चे, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, द्वे तस्सो भिक्खुनियो [भिक्खुनीहि (क०)] ओवादं गन्तुं । एकं भिक्खुं उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अज्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो — ‘भिक्खुनिसङ्घो, अय्य, भिक्खुसङ्घस्स पादे वन्दति, ओवादूपसङ्कमनञ्च याचति; लभतु किर, अय्य, भिक्खुनिसङ्घो ओवादूपसङ्कमन'न्ति । तेन भिक्खुना पातिमोक्खुद्देसको उपसङ्कमित्वा एवमस्स वचनीयो — ‘भिक्खुनीसङ्घो, भन्ते, भिक्खुसङ्घस्स पादे वन्दति, ओवादूपसङ्कमनञ्च याचति; लभतु

किर, भन्ते, भिक्खुनिसङ्घो ओवादूपसङ्कमनंति । पातिमोक्खुद्देसकेन वत्तब्बो — ‘अत्थि कोचि भिक्खु भिक्खुनोवादको सम्मतो’ति? सचे होति कोचि भिक्खु भिक्खुनोवादको सम्मतो, पातिमोक्खुद्देसकेन वत्तब्बो — ‘इत्थन्नामो भिक्खु भिक्खुनोवादको सम्मतो, तं भिक्खुनिसङ्घो उपसङ्कमतू’ति । सचे न होति कोचि भिक्खु भिक्खुनोवादको सम्मतो, पातिमोक्खुद्देसकेन वत्तब्बो — ‘को आयस्मा उस्सहति भिक्खुनियो ओवदितु’न्ति? सचे कोचि उस्सहति भिक्खुनियो ओवदितुं, सो च होति अट्ठहङ्गेहि समन्नागतो, सम्मन्नित्वा वत्तब्बो — ‘इत्थन्नामो भिक्खु भिक्खुनोवादको सम्मतो, तं भिक्खुनिसङ्घो उपसङ्कमतू’ति । सचे न कोचि उस्सहति भिक्खुनियो ओवदितुं, पातिमोक्खुद्देसकेन वत्तब्बो — ‘नत्थि कोचि भिक्खु भिक्खुनोवादको सम्मतो, पासादिकेन भिक्खुनिसङ्घो सम्पादेतू’ति ।

४१४. तेन खो पन समयेन भिक्खू ओवादं न गणहन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, ओवादो न गहेतब्बो । यो न गणहेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु बालो होति । तं भिक्खुनियो उपसङ्कमित्वा एतदवोचुं — “ओवादं, अय्य, गणहाही”ति । “अहज्झि, भगिनी, बालो; कथाहं ओवादं गणहामी”ति? “गणहाहय्य, ओवादं; एवज्झि भगवता पज्जत्तं — भिक्खूहि भिक्खुनीनं ओवादो गहेतब्बो”ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, ठपेत्वा बालं, अवसेसेहि ओवादं गहेतु”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु गिलानो होति । तं भिक्खुनियो उपसङ्कमित्वा एतदवोचुं — “ओवादं, अय्य, गणहाही”ति । “अहज्झि, भगिनी, गिलानो; कथाहं ओवादं गणहामी”ति? “गणहाहय्य, ओवादं; एवज्झि भगवता पज्जत्तं — ठपेत्वा बालं, अवसेसेहि ओवादो गहेतब्बो”ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, ठपेत्वा बालं, ठपेत्वा गिलानं, अवसेसेहि ओवादं गहेतु”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु गमिको होति । तं भिक्खुनियो उपसङ्कमित्वा एतदवोचुं — “ओवादं, अय्य, गणहाही”ति । “अहज्झि, भगिनी, गमिको; कथाहं ओवादं गणहामी”ति? “गणहाहय्य, ओवादं; एवज्झि भगवता पज्जत्तं — ठपेत्वा बालं, ठपेत्वा गिलानं, अवसेसेहि ओवादो गहेतब्बो”ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, ठपेत्वा बालं, ठपेत्वा गिलानं, ठपेत्वा गमिकं, अवसेसेहि ओवादं गहेतु”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु अरज्जे विहरति । तं भिक्खुनियो उपसङ्कमित्वा एतदवोचुं — “ओवादं, अय्य, गणहाही”ति । “अहज्झि, भगिनी, अरज्जे विहरामि; कथाहं ओवादं गणहामी”ति? “गणहाहय्य, ओवादं; एवज्झि भगवता पज्जत्तं — ठपेत्वा बालं, ठपेत्वा गिलानं, ठपेत्वा गमिकं, अवसेसेहि ओवादो गहेतब्बो”ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, आरज्जिकेन भिक्खुना ओवादं गहेतुं, सङ्केतज्ज कातुं — अत्र पतिहरिस्सामी”ति ।

४१५. तेन खो पन समयेन भिक्खू ओवादं गहेत्वा न आरोचेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, ओवादो न आरोचेतब्बो । यो न आरोचेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू ओवादं गहेत्वा न पच्चाहरन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, ओवादो न पच्चाहरितब्बो । यो न पच्चाहरेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो सङ्केतं न गच्छन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया सङ्केतं न गन्तब्बं । या न गच्छेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

४१६. तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो दीघानि कायबन्धनानि धारेन्ति, तेहेव फासुका नामेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति...पे०... सेय्यथापि गिहिनी कामभोगिनियोति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया दीघं कायबन्धनं धारेतब्बं । या धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनिया एकपरियाकतं [एकपरियायकतं (स्या०)] कायबन्धनं, न च तेन फासुका नामेतब्बा । या नामेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो विलीवेन [विलिवेन (क०)] पट्टेन फासुका नामेन्ति...पे०... चम्मपट्टेन फासुका नामेन्ति । दुस्सपट्टेन फासुका नामेन्ति । दुस्सवेणिया फासुका नामेन्ति । दुस्सवट्टिया फासुका नामेन्ति । चोळपट्टेन फासुका नामेन्ति । चोळवेणिया फासुका नामेन्ति । चोळवट्टिया फासुका नामेन्ति । सुत्तवेणिया फासुका नामेन्ति । सुत्तवट्टिया फासुका नामेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिहिनी कामभोगिनियोति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया विलीवेन पट्टेन फासुका नामेतब्बा...पे०... न सुत्तवट्टिया फासुका नामेतब्बा । या नामेय्य आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो अट्टिल्लेन जघनं घंसापेन्ति...पे०... गोहनुकेन जघनं कोट्टापेन्ति, हत्थं कोट्टापेन्ति, हत्थकोच्छं कोट्टापेन्ति, पादं कोट्टापेन्ति, पादकोच्छं कोट्टापेन्ति, ऊरुं कोट्टापेन्ति, मुखं कोट्टापेन्ति, दन्तमंसं कोट्टापेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति...पे०... सेय्यथापि गिहिनी कामभोगिनियोति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया अट्टिल्लेन जघनं घंसापेतब्बं...पे०... न दन्तमंसं कोट्टापेतब्बं । या कोट्टापेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

४१७. तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खुनियो मुखं आलिम्पन्ति...पे०... मुखं उम्मदेन्ति, मुखं चुण्णेन्ति, मनोसिलिकाय मुखं लज्जेन्ति, अङ्गरागं करोन्ति, मुखरागं करोन्ति, अङ्गरागमुखरागं करोन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति...पे०... सेय्यथापि गिहिनी कामभोगिनियोति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया मुखं आलिम्पितब्बं...पे०... न मुखं उम्मदितब्बं, न मुखं चुण्णेतब्बं, न मनोसिलिकाय मुखं लज्जितब्बं, न अङ्गरागो कातब्बो, न मुखरागो कातब्बो, न अङ्गरागमुखरागो कातब्बो । या करेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खुनियो अवङ्गं [अपाङ्गं (?)] करोन्ति...पे०... विसेसकं करोन्ति, ओलोकनकेन ओलोकेन्ति, सालोके तिट्ठन्ति; नच्चं [सनच्चं (सी० स्या०), समज्जं (क०)] कारापेन्ति, वेसिं वुट्ठापेन्ति, पानागारं ठपेन्ति, सूनं ठपेन्ति, आपणं पसारेन्ति, वट्ठिं पयोजेन्ति, वणिज्जं पयोजेन्ति, दासं उपट्ठापेन्ति, दासिं उपट्ठापेन्ति, कम्मकारं उपट्ठापेन्ति, कम्मकारिं उपट्ठापेन्ति, तिरच्छानगतं उपट्ठापेन्ति, हरीतकपक्किकं [हरीतकपण्णिकं (क०)] पकिणन्ति, नमतकं धारेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति...पे०... सेय्यथापि गिहिनी कामभोगिनियोति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया अवङ्गं कातब्बं...पे०... न विसेसकं कातब्बं, न ओलोकनकेन ओलोकेतब्बं, न सालोके ठातब्बं, न नच्चं कारापेतब्बं, न वेसी वुट्ठापेतब्बा, न पानागारं ठपेतब्बं, न सूना ठपेतब्बा, न आपणो पसारेतब्बो, न वट्ठि पयोजेतब्बा, न वणिज्जा पयोजेतब्बा, न दासो उपट्ठापेतब्बो, न दासी उपट्ठापेतब्बा, न कम्मकारो उपट्ठापेतब्बो, न कम्मकारी उपट्ठापेतब्बा, न तिरच्छानगतो उपट्ठापेतब्बो, न हरीतकपक्किकं पकिणितब्बं, न नमतकं धारेतब्बं । या धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

४१८. तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खुनियो सब्बनीलकानि चीवरानि धारेन्ति...पे०... सब्बपीतकानि चीवरानि धारेन्ति, सब्बलोहितकानि चीवरानि धारेन्ति, सब्बमज्जिट्टिकानि चीवरानि धारेन्ति, सब्बकण्हानि चीवरानि धारेन्ति, सब्बमहारङ्गरत्तानि चीवरानि धारेन्ति, सब्बमहानामरत्तानि चीवरानि धारेन्ति, अच्छिन्नदसानि चीवरानि धारेन्ति, दीघदसानि चीवरानि धारेन्ति, पुप्फदसानि चीवरानि धारेन्ति, फलदसानि चीवरानि धारेन्ति, कञ्चुकं धारेन्ति, तिरीटकं धारेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति...पे०... सेय्यथापि गिहिनी कामभोगिनियोति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया सब्बनीलकानि चीवरानि धारेतब्बानि...पे०... न तिरीटकं धारेतब्बं । या धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

४१९. तेन खो पन समयेन अज्जतरा भिक्खुनी कालं करोन्ती एवमाह — “ममच्चयेन मय्हं परिक्खारो सङ्गस्स होतू”ति । तत्थ भिक्खू च भिक्खुनियो च विवदन्ति — “अम्हाकं होति, अम्हाकं होती”ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “भिक्खुनी चे, भिक्खवे, कालं करोन्ती एवं वदेय्य — ‘ममच्चयेन मय्हं परिक्खारो सङ्गस्स होतू’ति, अनिस्सरो तत्थ भिक्खुसङ्गो, भिक्खुनिसङ्गस्सेवेतं । सिक्खमाना चे, भिक्खवे...पे०... सामणेरी चे, भिक्खवे, कालं करोन्ती एवं वदेय्य — ‘ममच्चयेन मय्हं परिक्खारो सङ्गस्स होतू’ति, अनिस्सरो तत्थ भिक्खुसङ्गो, भिक्खुनिसङ्गस्सेवेतं । भिक्खु चे, भिक्खवे, कालं करोन्तो एवं वदेय्य — ‘ममच्चयेन मय्हं परिक्खारो सङ्गस्स होतू’ति, अनिस्सरो तत्थ भिक्खुनिसङ्गो, भिक्खुसङ्गस्सेवेतं । सामणेरो चे, भिक्खवे...पे०... उपासको चे, भिक्खवे...पे०... उपासिका चे, भिक्खवे...पे०... अज्जो चे, भिक्खवे, कोचि कालं करोन्तो एवं वदेय्य — ‘ममच्चयेन मय्हं परिक्खारो सङ्गस्स होतू’ति, अनिस्सरो तत्थ भिक्खुनिसङ्गो, भिक्खुसङ्गस्सेवेतं”ति ।

४२०. तेन खो पन समयेन अज्जतरा इत्थी पुराणमल्ली भिक्खुनीसु पब्बजिता होति । सा रथिकाय दुब्बलकं भिक्खुं पस्सित्वा अंसकूटेन पहारं दत्त्वा पातेसि [पवट्टेसि (सी०)] । भिक्खू उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथज्झि नाम, भिक्खुनी, भिक्खुस्स पहारं दस्सती”ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया भिक्खुस्स पहारो दातब्बो । या ददेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनिया भिक्खुं पस्सित्वा दूरतोव ओक्कमित्वा मगं दातु”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरा इत्थी पवुत्थपतिका जारेन गब्भिनी होति । सा गब्भं पातेत्वा कुलूपिकं भिक्खुनिं एतदवोच — “हन्दय्ये, इमं गब्भं पत्तेन नीहरा”ति । अथ खो सा भिक्खुनी तं गब्भं पत्ते पक्खिपित्वा सङ्गाटिया पटिच्छादेत्वा अगमासि । तेन खो पन समयेन अज्जतरेन पिण्डचारिकेन भिक्खुना समादानं कतं होति — “याहं पठमं भिक्खं लभिस्सामि, न तं अदत्त्वा भिक्खुस्स वा भिक्खुनिया वा परिभुज्जिस्सामी”ति । अथ खो सो भिक्खु तं भिक्खुनिं पस्सित्वा एतदवोच — “हन्द, भगिनि, भिक्खं पटिग्गण्हा”ति । “अलं अय्या”ति । दुतियम्पि खो...पे०... ततियम्पि खो सो भिक्खु तं भिक्खुनिं एतदवोच — “हन्द, भगिनि, भिक्खं पटिग्गण्हा”ति । “अलं अय्या”ति । “मया खो, भगिनि, समादानं कतं — ‘याहं पठमं भिक्खं लभिस्सामि, न तं अदत्त्वा भिक्खुस्स वा भिक्खुनिया वा परिभुज्जिस्सामी’ति । हन्द, भगिनि, भिक्खं पटिग्गण्हा”ति । अथ खो सा भिक्खुनी तेन भिक्खुना निप्पीळियमाना नीहरित्वा पत्तं दस्सेसि — “पस्स, अय्य, पत्ते गब्भं; मा च कस्सचि आरोचेसी”ति । अथ खो सो भिक्खु उज्झायति खिय्यति विपाचेति — “कथज्झि नाम भिक्खुनी पत्तेन गब्भं नीहरिस्सती”ति! अथ खो सो भिक्खु भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथज्झि नाम भिक्खुनी पत्तेन गब्भं नीहरिस्सती”ति! भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया पत्तेन गब्भो नीहरितब्बो । या नीहरेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनिया भिक्खुं

पस्सित्वा नीहरित्वा पत्तं दस्सेतु’न्ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खुनियो भिक्खुं पस्सित्वा परिवत्तेत्वा पत्तमूलं दस्सेन्ति । भिक्खू उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम छब्बगिया भिक्खुनियो भिक्खुं पस्सित्वा परिवत्तेत्वा पत्तमूलं दस्सेस्सन्ती”ति! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया भिक्खुं पस्सित्वा परिवत्तेत्वा पत्तमूलं दस्सेतब्बं । या दस्सेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनिया भिक्खुं पस्सित्वा उक्कुज्जित्वा पत्तं दस्सेतुं । यच्च पत्ते आमिसं होति, तेन च भिक्खु निमन्तेतब्बो”ति ।

तेन खो पन समयेन सावत्थियं रथिकाय पुरिसव्यञ्जनं छड्ढितं होति । तं भिक्खुनियो सक्कच्चं उपनिज्झायिंसु । मनुस्सा उक्कुट्ठिं अकंसु । ता भिक्खुनियो मङ्कू अहेसुं । अथ खो ता भिक्खुनियो उपस्सयं गन्त्वा भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसुं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा...पे०... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम भिक्खुनियो पुरिसव्यञ्जनं उपनिज्झायिस्सन्ती”ति! अथ खो ता भिक्खुनियो भिक्खूनां एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया पुरिसव्यञ्जनं उपनिज्झायितब्बं । या उपनिज्झायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

४२१. तेन खो पन समयेन मनुस्सा भिक्खूनां आमिसं देन्ति । भिक्खू भिक्खुनीनं देन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम भदन्ता अत्तनो परिभोगत्थाय दिन्नं अज्जेसं दस्सन्ति! मयम्पि न जानाम दानं दातु”न्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, अत्तनो परिभोगत्थाय दिन्नं अज्जेसं दातब्बं । यो ददेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खूनां आमिसं उस्सन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, सङ्गस्स दातु”न्ति । बाळ्हतरं उस्सन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पुग्गलिकम्पि दातु”न्ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खूनां सन्निधिकत्वं आमिसं उस्सन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खूनां सन्निधिं भिक्खुनीहि [भिक्खुनीहि भिक्खूहि (सी०)] पटिग्गाहापेत्वा [पटिग्गाहापेत्वा (क०)] परिभुज्जितु”न्ति ।

तेन खो पन समयेन मनुस्सा भिक्खुनीनं आमिसं देन्ति । भिक्खुनियो भिक्खूनां देन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम भिक्खुनियो अत्तनो परिभोगत्थाय दिन्नं अज्जेसं दस्सन्ति! मयम्पि न जानाम दानं दातु”न्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया अत्तनो परिभोगत्थाय दिन्नं अज्जेसं दातब्बं । या ददेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनीनं आमिसं उस्सन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, सङ्गस्स दातु”न्ति । बाळ्हतरं उस्सन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पुग्गलिकम्पि दातु”न्ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनीनं सन्निधिकत्वं आमिसं उस्सन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनीनं सन्निधिं भिक्खूहि भिक्खुनीहि [भिक्खूहि भिक्खुनीहि (सी०)] पटिग्गाहापेत्वा परिभुज्जितु”न्ति ।

४२२. तेन खो पन समयेन भिक्खून् सेनासनं उस्सन्नं होति, भिक्खुनीनं [भिक्खुनीनं सेनासनं (स्या० कं०)] न होति । भिक्खुनियो भिक्खून् सन्तिके दूतं पाहेसुं — ‘साधु, भन्ते, अय्या अम्हाकं सेनासनं देन्तु तावकालिक’न्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनीनं सेनासनं दातुं तावकालिक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन उतुनियो भिक्खुनियो ओनद्धमञ्चं ओनद्धपीठं अभिनिसीदन्तिपि अभिनिपज्जन्तिपि । सेनासनं लोहितेन मक्खिय्यति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया ओनद्धमञ्चं ओनद्धपीठं अभिनिसीदितब्बं अभिनिपज्जितब्बं । या अभिनिसीदेय्य वा अभिनिपज्जेय्य वा आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, आवसथचीवर”न्ति । आवसथचीवरं लोहितेन मक्खिय्यति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, आणिकोळक”न्ति । कोळकं निपतति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, सुत्तकेन बन्धित्वा ऊरुया बन्धितु”न्ति । सुत्तं छिज्जति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, संवेल्लियं, कटिसुत्तक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खुनियो सब्बकालं कटिसुत्तकं धारेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिहिनी कामभोगिनियोति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया सब्बकालं कटिसुत्तकं धारेतब्बं । या धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, उतुनिया कटिसुत्तक”न्ति ।

दुतियभाणवारो निड्डितो ।

३. ततियभाणवारो

४२३. तेन खो पन समयेन उपसम्पन्नायो दिस्सन्ति — अनिमित्तापि, निमित्तमत्तापि, अलोहितापि, धुवलोहितापि, धुवचोळापि, पग्घरन्तीपि, सिखरिणीपि, इत्थिपण्डकापि, वेपुरिसिकापि, सम्भिन्नापि, उभतोब्यञ्जनापि । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, उपसम्पादेन्तिया चतुवीसति अन्तरायिके धम्मे पुच्छितुं । एवञ्च पन, भिक्खवे, पुच्छितब्बा — ‘नसि अनिमित्ता, नसि निमित्तमत्ता, नसि अलोहिता, नसि धुवलोहिता, नसि धुवचोळा, नसि पग्घरन्ती, नसि सिखरिणी [सिखरिणी (सी० स्या०)], नसि इत्थिपण्डका, नसि वेपुरिसिका, नसि सम्भिन्ना, नसि उभतोब्यञ्जना? सन्ति ते एवरूपा आबाधा — कुट्टं, गण्डो, किलासो, सोसो, अपमारो? मनुस्सासि, इत्थीसि, भुजिस्सासि, अणणासि, नसि राजभटी? अनुज्जातासि मातापितूहि, सामिकेन? परिपुण्णवीसतिवस्सासि, परिपुण्णं ते पत्तचीवरं, किन्नामासि, कानामा ते पवत्तिनी”ति?

तेन खो पन समयेन भिक्खू भिक्खुनीनं अन्तरायिके धम्मे पुच्छन्ति । उपसम्पदापेक्खायो वित्थायन्ति, मङ्कू होन्ति, न सक्कोन्ति विस्सज्जेतुं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, एकतोउपसम्पन्नाय भिक्खुनिसङ्घे विसुद्धाय भिक्खुसङ्घे उपसम्पादेतु”न्ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो अननुसिद्धा उपसम्पदापेक्खायो अन्तरायिके धम्मे पुच्छन्ति । उपसम्पदापेक्खायो वित्थायन्ति, मङ्कू होन्ति, न सक्कोन्ति विस्सज्जेतुं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पठमं अनुसासित्वा पच्छा अन्तरायिके धम्मे पुच्छितु”न्ति ।

तथेव सङ्घमज्झे अनुसासन्ति । उपसम्पदापेक्खायो तथेव वित्थायन्ति, मङ्कू होन्ति, न सक्कोन्ति विस्सज्जेतुं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, एकमन्तं अनुसासित्वा सङ्घमज्झे अन्तरायिके धम्मे पुच्छितुं । एवञ्च

पन, भिक्खवे, अनुसासितब्बा ।

४२४. “पठमं उपज्झं गाहापेतब्बा । उपज्झं गाहापेत्वा पत्तचीवरं आचिक्खितब्बं — ‘अयं ते पत्तो, अयं सङ्घाटि, अयं उत्तरासङ्घो, अयं अन्तरवासको, इदं संकच्चिकं [सङ्गच्छिकं (स्या०)], अयं उदकसाटिका; गच्छ अमुम्हि ओकासे तिट्ठाही’ति ।

बाला अब्यत्ता अनुसासन्ति । दुरनुसिद्धा उपसम्पदापेक्खायो वित्थायन्ति, मङ्कू हान्ति, न सक्कोन्ति विस्सज्जेतुं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, बालाय अब्यत्ताय अनुसासितब्बा । या अनुसासेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, व्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय अनुसासितुं”न्ति ।

असम्मता अनुसासन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, असम्मताय अनुसासितब्बा । या अनुसासेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, सम्मताय अनुसासितुं । एवञ्च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बा — अत्तना वा अत्तानं सम्मन्नितब्बं, पराय वा परा सम्मन्नितब्बा ।

“कथञ्च अत्तनाव [अत्तना वा (क०)] अत्तानं सम्मन्नितब्बं? व्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो जापेतब्बो — ‘सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, अहं इत्थन्नामा इत्थन्नामं अनुसासेय्य”न्ति । एवं अत्तनाव अत्तानं सम्मन्नितब्बं ।

“कथञ्च पराय [पराय वा (क०)] परा सम्मन्नितब्बा? व्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो जापेतब्बो — ‘सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, इत्थन्नामा इत्थन्नामं अनुसासेय्या”ति । एवं पराय परा सम्मन्नितब्बा ।

“ताय सम्मताय भिक्खुनिया उपसम्पदापेक्खं उपसङ्गमित्वा एवमस्स वचनीया — ‘सुणसि इत्थन्नामे । अयं ते सच्चकालो, भूतकालो । यं जातं तं सङ्गमज्झे पुच्छन्ते सन्तं अत्थीति वत्तब्बं, असन्तं नत्थीति वत्तब्बं । मा खो वित्थायि [वित्थासि (क०)], मा खो मङ्कू अहोसि । एवं तं पुच्छिस्सन्ति — नसि अनिमित्ता, नसि निमित्तमत्ता, नसि अलोहिता, नसि धुवलोहिता, नसि धुवचोळा, नसि पग्घरन्ती, नसि सिखरिणी, नसि इत्थिपण्डका, नसि वेपुरिसिका, नसि सम्भिन्ना, नसि उभतोव्यञ्जना? सन्ति ते एवरूपा आबाधा — कुट्ठं, गण्डो, किलासो, सोसो, अपमारो? मनुस्सासि, इत्थीसि, भुजिस्सासि, अण्णासि, नसि राजभटी? अनुज्जातासि मातापितूहि, सामिकेन? परिपुण्णवीसतिवस्सासि, परिपुण्णं ते पत्तचीवरं, किन्नामासि, कानामा ते पवत्तिनी”ति?

“एकतो आगच्छन्ति । न एकतो आगन्तब्बं । अनुसासिकाय पठमतरं आगन्त्वा सङ्घो जापेतब्बो — ‘सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा । अनुसिद्धा सा मया । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, इत्थन्नामा आगच्छेय्या”ति । ‘आगच्छाही”ति वत्तब्बा ।

“एकंसं उत्तरासङ्गं कारापेत्वा भिक्खुनीनं पादे वन्दापेत्वा उक्कुटिकं निसीदापेत्वा अज्जलिं पग्गण्हापेत्वा उपसम्पदं याचापेतब्बा — ‘सङ्गं, अय्ये, उपसम्पदं याचामि । उल्लुम्पतु मं, अय्ये, सङ्घो अनुकम्पं उपादाय । दुतियम्पि, अय्ये, सङ्गं उपसम्पदं याचामि । उल्लुम्पतु मं, अय्ये, सङ्घो अनुकम्पं उपादाय । ततियम्पि, अय्ये, सङ्गं उपसम्पदं याचामि । उल्लुम्पतु मं,

अय्ये, सङ्गो अनुकम्पं उपादायाति । ब्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्गो जापेतब्बो —

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्गो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा । यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, अहं इत्थन्नामं अन्तरायिके धम्मे पुच्छेय्यन्ति ।

“सुणसि इत्थन्नामे । अयं ते सच्चकालो, भूतकालो । यं जातं तं पुच्छामि सन्तं अत्थीति वत्तब्बं, असन्तं नत्थीति वत्तब्बं । नसि अनिमित्ता... पे०... किन्नामासि, कानामा ते पवत्तिनीति । ब्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्गो जापेतब्बो —

४२५. “सुणातु मे, अय्ये, सङ्गो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा । परिसुद्धा अन्तरायिकेहि धम्मेहि, परिपुण्णस्सा पत्तचीवरं । इत्थन्नामा सङ्गं उपसम्पदं याचति इत्थन्नामाय अय्याय पवत्तिनिया । यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्गो इत्थन्नामं उपसम्पादेय्य इत्थन्नामाय अय्याय पवत्तिनिया । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्गो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा । परिसुद्धा अन्तरायिकेहि धम्मेहि, परिपुण्णस्सा पत्तचीवरं । इत्थन्नामा सङ्गं उपसम्पदं याचति इत्थन्नामाय अय्याय पवत्तिनिया । सङ्गो इत्थन्नामं उपसम्पादेति इत्थन्नामाय अय्याय पवत्तिनिया । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय उपसम्पदा इत्थन्नामाय अय्याय पवत्तिनिया, सा तुण्हस्स; यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

“दुतियम्पि एतमत्थं वदामि... पे०... ततियम्पि एतमत्थं वदामि — सुणातु मे, अय्ये, सङ्गो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा । परिसुद्धा अन्तरायिकेहि धम्मेहि, परिपुण्णस्सा पत्तचीवरं । इत्थन्नामा सङ्गं उपसम्पदं याचति इत्थन्नामाय अय्याय पवत्तिनिया । सङ्गो इत्थन्नामं उपसम्पादेति इत्थन्नामाय अय्याय पवत्तिनिया । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय उपसम्पदा इत्थन्नामाय अय्याय पवत्तिनिया, सा तुण्हस्स; यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

“उपसम्पन्ना सङ्गेन इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय पवत्तिनिया । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामीति ।

“तावदेव तं आदाय भिक्खुसङ्गं उपसङ्गमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं कारापेत्वा भिक्खूनं पादे वन्दापेत्वा उक्कुटिकं निसीदापेत्वा अज्जलिं पग्गण्हापेत्वा उपसम्पदं याचापेतब्बा — ‘अहं, अय्या, इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा । एकतोउपसम्पन्ना भिक्खुनिसङ्गे, विसुद्धा; सङ्गं, अय्या, उपसम्पदं याचामि । उल्लुम्पतु मं, अय्या, सङ्गो अनुकम्पं उपादाय । अहं, अय्या, इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा । एकतोउपसम्पन्ना भिक्खुनिसङ्गे, विसुद्धा । दुतियम्पि, अय्या, सङ्गं उपसम्पदं याचामि । उल्लुम्पतु मं, अय्या, सङ्गो अनुकम्पं उपादाय । अहं, अय्या, इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा । एकतोउपसम्पन्ना भिक्खुनिसङ्गे, विसुद्धा । ततियम्पि, अय्या, सङ्गं उपसम्पदं याचामि । उल्लुम्पतु मं, अय्या, सङ्गो अनुकम्पं उपादायाति । ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्गो जापेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय उपसम्पदापेक्खा । एकतोउपसम्पन्ना भिक्खुनिसङ्गे, विसुद्धा । इत्थन्नामा सङ्गं उपसम्पदं याचति इत्थन्नामाय पवत्तिनिया । यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्गो इत्थन्नामं उपसम्पादेय्य, इत्थन्नामाय पवत्तिनिया । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय उपसम्पदापेक्खा । एकतोउपसम्पन्ना भिक्खुनिसङ्गे, विसुद्धा । इत्थन्नामा सङ्गं उपसम्पदं याचति इत्थन्नामाय पवत्तिनिया । सङ्गो इत्थन्नामं उपसम्पादेति इत्थन्नामाय पवत्तिनिया ।

यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामाय उपसम्पदा इत्थन्नामाय पवत्तिनिया, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियम्पि एतमत्थं वदामि... पे०... ततियम्पि एतमत्थं वदामि — सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय उपसम्पदापेक्खा । एकतोउपसम्पन्ना भिक्खुनिसङ्गे, विसुद्धा । इत्थन्नामा सङ्गं उपसम्पदं याचति इत्थन्नामाय पवत्तिनिया । सङ्गो इत्थन्नामं उपसम्पादेति इत्थन्नामाय पवत्तिनिया । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामाय उपसम्पदा इत्थन्नामाय पवत्तिनिया, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“उपसम्पन्ना सङ्गेन इत्थन्नामा इत्थन्नामाय पवत्तिनिया । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामीति ।

“तावदेव छाया मेतब्बा, उतुप्पमाणं आचिक्खितब्बं, दिवसभागो आचिक्खितब्बो, सङ्गीति आचिक्खितब्बा, भिक्खुनियो वत्तब्बा — इमिस्सा तयो च निस्सये, अट्ठ च अकरणीयानि आचिक्खेय्याथा”ति ।

४२६. तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो भत्तगो आसनं संकसायन्तियो कालं वीतिनामेसुं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, अट्ठन्नं भिक्खुनीनं यथावुट्ठं, अवसेसानं यथागतिकं”न्ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो — भगवता अनुज्जातं अट्ठन्नं भिक्खुनीनं यथावुट्ठं, अवसेसानं यथागतिकन्ति — सब्बत्थ अट्ठेव भिक्खुनियो यथावुट्ठं पटिबाहन्ति, अवसेसायो यथागतिकं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, भत्तगो अट्ठन्नं भिक्खुनीनं यथावुट्ठं, अवसेसानं यथागतिकं; अज्जत्थ सब्बत्थ यथावुट्ठं [अज्जत्थ यथावुट्ठं (स्या०)] न पटिबाहितब्बं । या पटिबाहेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

४२७. [पाचि० १०५० आदयो] तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो न पवारेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया न पवारेतब्बं । या न पवारेय्य, यथाधम्मो कारेतब्बो”ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो अत्तना पवारेत्वा भिक्खुसङ्गं न पवारेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया अत्तना पवारेत्वा भिक्खुसङ्गो न पवारेतब्बो । या न पवारेय्य, यथाधम्मो कारेतब्बो”ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो भिक्खूहि सद्धिं एकतो पवारेन्तियो कोलाहलं अकंसु । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया भिक्खूहि सद्धिं एकतो पवारेतब्बं । या पवारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो पुरेभत्तं पवारेन्तियो कालं वीतिनामेसुं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पच्छाभत्तं [भिक्खवे भिक्खुनिया पच्छाभत्तं (स्या० कं०)] पवारेतु”न्ति । पच्छाभत्तं पवारेन्तियो विकाले [विकालं (कं०)] अहेसुं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, अज्जतना भिक्खुनिसङ्गं [अज्जतना (सी०), अज्जतनाय (कं०)] पवारेत्वा अपरज्जु भिक्खुसङ्गं पवारेतु”न्ति ।

तेन खो पन समयेन सब्बो भिक्खुनिसङ्गो पवारेन्तो कोलाहलं अकासि । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, एकं भिक्खुनिं ब्यत्तं पटिबलं सम्मन्नितुं — भिक्खुनिसङ्गस्स अत्थाय भिक्खुसङ्गं पवारेतुं । एवञ्च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बा । पठमं भिक्खुनी याचितब्बा, याचित्वा ब्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्गो जापेतब्बो —

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्खो । यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं, सङ्खो इत्थन्नामं भिक्खुनिं सम्मन्नेय्य भिक्खुनिसङ्खस्स अत्थाय भिक्खुसङ्खं पवारेतुं । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्खो । सङ्खो इत्थन्नामं भिक्खुनिं सम्मन्नति भिक्खुनिसङ्खस्स अत्थाय भिक्खुसङ्खं पवारेतुं । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया सम्मुति भिक्खुनिसङ्खस्स अत्थाय भिक्खुसङ्खं पवारेतुं, सा तुण्हस्स; यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

“सम्मता सङ्खेन इत्थन्नामा भिक्खुनी भिक्खुनिसङ्खस्स अत्थाय भिक्खुसङ्खं पवारेतुं । खमति सङ्खस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामीति ।

“ताय सम्मताय भिक्खुनिया भिक्खुनिसङ्खं आदाय भिक्खुसङ्खं उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा भिक्खूनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पगहेत्वा एवमस्स वचनीयो — ‘भिक्खुनीसङ्खो, अय्या, भिक्खुसङ्खं पवारेति — दिट्ठेन वा, सुतेन वा परिसङ्काय वा । वदतु [वदतु मं (क०)], अय्या, भिक्खुसङ्खो भिक्खुनिसङ्खं अनुकम्पं उपादाय, पस्सन्तो पटिकरिस्सति । दितियम्पि, अय्या...पे०... ततियम्पि, अय्या, भिक्खुनिसङ्खो भिक्खुसङ्खं पवारेति — दिट्ठेन वा, सुतेन वा, परिसङ्काय वा । वदतु, अय्या, भिक्खुसङ्खो भिक्खुनिसङ्खं अनुकम्पं उपादाय, पस्सन्तो पटिकरिस्सती’ति ।

४२८. तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो भिक्खूनं उपोसथं ठपेन्ति, पवारणं ठपेन्ति, सवचनीयं करोन्ति, अनुवादं पट्टपेन्ति, ओकासं कारेन्ति, चोदेन्ति, सारेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया भिक्खुस्स उपोसथो ठपेतब्बो; ठपितोपि अट्ठपितो; ठपेन्तिया आपत्ति दुक्कटस्स । न पवारणा ठपेतब्बा; ठपितापि अट्ठपिता; ठपेन्तिया आपत्ति दुक्कटस्स । न सवचनीयं कातब्बं; कतम्पि अकतं; करोन्तिया आपत्ति दुक्कटस्स । न अनुवादो पट्टपेतब्बो; पट्टपितोपि अप्पट्टपितो; पट्टपेन्तिया आपत्ति दुक्कटस्स । न ओकासो कारेतब्बो; कारितोपि अकारितो; कारेन्तिया आपत्ति दुक्कटस्स । न चोदेतब्बो; चोदितोपि अचोदितो; चोदेन्तिया आपत्ति दुक्कटस्स । न सारेतब्बो; सारितोपि असारितो; सारेन्तिया आपत्ति दुक्कटस्सा’ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू भिक्खुनीनं उपोसथं ठपेन्ति, पवारणं ठपेन्ति, सवचनीयं करोन्ति, अनुवादं पट्टपेन्ति, ओकासं कारेन्ति, चोदेन्ति, सारेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे भिक्खुना भिक्खुनिया उपोसथं ठपेतुं; ठपितोपि सुट्ठपितो; ठपेन्तस्स अनापत्ति । पवारणं ठपेतुं; ठपितापि सुट्ठपिता; ठपेन्तस्स अनापत्ति । सवचनीयं कातुं; कतम्पि सुकतं; करोन्तस्स अनापत्ति । अनुवादं पट्टपेतुं; पट्टपितोपि सुप्पट्टपितो; पट्टपेन्तस्स अनापत्ति । ओकासं कारेतुं; कारितोपि सुकारितो; कारेन्तस्स अनापत्ति । चोदेतुं; चोदितोपि सुचोदितो; चोदेन्तस्स अनापत्ति । सारेतुं; सारितोपि सुसारितो; सारेन्तस्स अनापत्ती’ति ।

४२९. [पाचि० ११८४] तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो यानेन यायन्ति — इत्थियुत्तेनपि पुरिसन्तरेन, पुरिसयुत्तेनपि इत्थन्तरेन । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति...पे०... “सेय्यथापि गङ्गामहियाया’ति [गङ्गामहियाति (सी०)] । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया यानेन यायितब्बं । या यायेय्य, यथाधम्मो कारेतब्बो’ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरा भिक्खुनी गिलाना होति, न सक्कोति पदसा गन्तुं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानाय यान’न्ति । अथ खो भिक्खुनीनं एतदहोसि — “इत्थियुत्तं नु खो, पुरिसयुत्तं नु खो’ति?

भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, इत्थियुत्तं पुरिसयुत्तं हत्थवट्ठक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरिस्सा भिक्खुनिया यानुग्घातेन बाळ्हतरं अफासु अहोसि । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, सिविकं पाटङ्कि”न्ति ।

४३०. तेन खो पन समयेन अट्ठकासी गणिका भिक्खुनीसु पब्बजिता होति । सा च सावत्थिं गन्तुकामा होति — “भगवतो सन्तिके उपसम्पज्जिस्सामी”ति । अस्सोसुं खो धुत्ता — “अट्ठकासी किर गणिका सावत्थिं गन्तुकामा”ति । ते मग्गे परियुट्ठिसु । अस्सोसि खो अट्ठकासी गणिका — “धुत्ता किर मग्गे परियुट्ठिता”ति । भगवतो सन्तिके दूतं पाहेसि — “अहज्झि उपसम्पज्जितुकामा; कथं नु खो मया पटिपज्जितब्ब”न्ति? अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, दूतेनपि उपसम्पादेतु”न्ति ।

भिक्खुदूतेन उपसम्पादेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुदूतेन उपसम्पादेतब्बा । यो उपसम्पादेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति । सिक्खमानदूतेन उपसम्पादेन्ति... पे०... सामणेरदूतेन उपसम्पादेन्ति... पे०... सामणेरिदूतेन उपसम्पादेन्ति... पे०... बालाय अब्यत्ताय दूतेन उपसम्पादेन्ति । “न, भिक्खवे, बालाय अब्यत्ताय दूतेन उपसम्पादेतब्बा । यो उपसम्पादेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, ब्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय दूतेन उपसम्पादेतुन्ति ।

“ताय दूताय भिक्खुनिया सङ्गं उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा भिक्खूनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पगहेत्वा एवमस्स वचनीयो — “इत्थन्नामा, अय्या, इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा । एकतोउपसम्पन्ना भिक्खुनिसङ्गे, विसुद्धा । सा केनचिदेव अन्तरायेन न आगच्छति । इत्थन्नामा, अय्या, सङ्गं उपसम्पदं याचति । उल्लुम्पतु तं, अय्या, सङ्गो अनुकम्पं उपादाय । इत्थन्नामा, अय्या, इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा । एकतोउपसम्पन्ना भिक्खुनिसङ्गे, विसुद्धा । सा केनचिदेव अन्तरायेन न आगच्छति । दुतियम्पि, अय्या, इत्थन्नामा सङ्गं उपसम्पदं याचति । उल्लुम्पतु तं, अय्या, सङ्गो अनुकम्पं उपादाय । इत्थन्नामा, अय्या, इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा । एकतोउपसम्पन्ना भिक्खुनिसङ्गे, विसुद्धा । सा केनचिदेव अन्तरायेन न आगच्छति । ततियम्पि, अय्या, इत्थन्नामा सङ्गं उपसम्पदं याचति । उल्लुम्पतु तं, अय्या, सङ्गो अनुकम्पं उपादाया”ति । ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्गो जापेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । इत्थन्नामा इत्थन्नामाय उपसम्पदापेक्खा । एकतोउपसम्पन्ना भिक्खुनिसङ्गे, विसुद्धा । सा केनचिदेव अन्तरायेन न आगच्छति । इत्थन्नामा सङ्गं उपसम्पदं याचति इत्थन्नामाय पवत्तिनिया । यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्गो इत्थन्नामं उपसम्पादेय्य इत्थन्नामाय पवत्तिनिया । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । इत्थन्नामा इत्थन्नामाय उपसम्पदापेक्खा । एकतोउपसम्पन्ना भिक्खुनिसङ्गे, विसुद्धा । सा केनचिदेव अन्तरायेन न आगच्छति । इत्थन्नामा सङ्गं उपसम्पदं याचति इत्थन्नामाय पवत्तिनिया । सङ्गो इत्थन्नामं उपसम्पादेति इत्थन्नामाय पवत्तिनिया । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामाय उपसम्पदा इत्थन्नामाय पवत्तिनिया, सो तुणहस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियम्पि एतमत्थं वदामि... पे०... ततियम्पि एतमत्थं वदामि । सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । इत्थन्नामा इत्थन्नामाय उपसम्पदापेक्खा । एकतोउपसम्पन्ना भिक्खुनिसङ्गे, विसुद्धा । सा केनचिदेव अन्तरायेन न आगच्छति । इत्थन्नामा सङ्गं

उपसम्पदं याचति इत्थन्नामाय पवत्तिनिया । सङ्घो इत्थन्नामं उपसम्पादेति इत्थन्नामाय पवत्तिनिया । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामाय उपसम्पदा इत्थन्नामाय पवत्तिनिया, सो तुणहस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“उपसम्पन्ना सङ्घेन इत्थन्नामा इत्थन्नामाय पवत्तिनिया । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामीति ।

“तावदेव छाया मेतब्बा, उतुप्पमाणं आचिक्खितब्बं, दिवसभागो आचिक्खितब्बो, सङ्गीति आचिक्खितब्बा, भिक्खुनियो वत्तब्बा — तस्सा तयो च निस्सये, अट्ठ च अकरणीयानि आचिक्खेय्याथा”ति ।

४३१. तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो अरज्जे विहरन्ति । धुत्ता दूसेन्ति । भगवतो एतमत्थं, आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया अरज्जे वत्थब्बं । या वसेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरेन उपासकेन भिक्खुनिसङ्घस्स उद्दोसितो दिन्नो होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, उद्दोसित”न्ति । उद्दोसितो न सम्मति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, उपस्सय”न्ति । उपस्सयो न सम्मति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, नवकम्म”न्ति । नवकम्मं न सम्मति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पुग्गलिकम्पि कातु”न्ति ।

४३२. तेन खो पन समयेन अज्जतरा इत्थी सन्निसिन्नगब्भा भिक्खुनीसु पब्बजिता होति । तस्सा पब्बजिताय गब्भो वुट्ठाति । अथ खो तस्सा भिक्खुनिया एतदहोसि — “कथं नु खो मया इमस्मिं दारके पटिपज्जितब्ब”न्ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पोसेतुं, याव सो दारको विज्जुतं पापुणाती”ति ।

अथ खो तस्सा भिक्खुनिया एतदहोसि — “मया च न लब्भा एकिकाय वत्थुं, अज्जाय च भिक्खुनिया न लब्भा दारकेन सह वत्थुं, कथं नु खो मया पटिपज्जितब्ब”न्ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, एकं भिक्खुनिं सम्मन्नित्वा तस्सा भिक्खुनिया दुतियं दातुं । एवञ्च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बा । पठमं भिक्खुनी याचितब्बा, याचित्वा ब्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो जापेतब्बो —

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुनिं सम्मन्नेय्य इत्थन्नामाय भिक्खुनिया दुतियं । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुनिं सम्मन्नति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया दुतियं । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया सम्मुति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया दुतियाय, सा तुणहस्स; यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

“सम्मता सङ्घेन इत्थन्नामा भिक्खुनी इत्थन्नामाय भिक्खुनिया दुतिया । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

अथ खो तस्सा दुतियिकाय भिक्खुनिया एतदहोसि — “कथं नु खो मया इमस्मिं दारके पटिपज्जितब्ब”न्ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, ठपेत्वा सागारं यथा अज्जस्मिं पुरिसे पटिपज्जन्ति [पटिपज्जति (स्या०)] एवं तस्मिं दारके पटिपज्जितु”न्ति ।

४३३. तेन खो पन समयेन अज्जतरा भिक्खुनी गरुधम्मं अज्झापन्ना होति मानत्तचारिनी । अथ खो तस्सा भिक्खुनिया एतदहोसि – “मया च न लब्भा एकिकाय वत्थुं, अज्जाय च भिक्खुनिया न लब्भा सह मया वत्थुं, कथं नु खो मया पटिपज्जितब्ब”न्ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, एकं भिक्खुनिं सम्मन्नित्वा तस्सा भिक्खुनिया दुतियं दातुं । एवञ्च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बा । पठमं भिक्खुनी याचितब्बा, याचित्वा ब्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्गो आपेतब्बो –

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्गो । यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्गो इत्थन्नामं भिक्खुनिं सम्मन्नेय्य इत्थन्नामाय भिक्खुनिया दुतियं । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्गो । सङ्गो इत्थन्नामं भिक्खुनिं सम्मन्नति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया दुतियं । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया सम्मुति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया दुतियाय, सा तुण्हस्स; यस्सा नखमति, सा भासेय्य ।

“सम्मता सङ्गेन इत्थन्नामा भिक्खुनी इत्थन्नामाय भिक्खुनिया दुतिया । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

४३४. तेन खो पन समयेन अज्जतरा भिक्खुनी सिक्खं पच्चक्खाय विब्भमि । सा पुन पच्चागन्त्वा भिक्खुनियो उपसम्पदं याचि । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया सिक्खापच्चक्खानं; यदेव सा विब्भन्ता तदेव सा अभिक्खुनी”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरा भिक्खुनी सकावासा तित्थायतनं सङ्कमि । सा पुन पच्चागन्त्वा भिक्खुनियो उपसम्पदं याचि । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “या सा, भिक्खवे, भिक्खुनी सकावासा तित्थायतनं सङ्कन्ता, सा आगता न उपसम्पादेतब्बा”ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो पुरिसेहि अभिवादनं, केसच्छेदनं, नखच्छेदनं, वणप्पटिकम्मं, कुक्कुच्चायन्ता न सादियन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, सादितु”न्ति [सादियितुं (क०)] ।

४३५. तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो पल्लङ्केन निसीदन्ति पण्हीसम्फस्सं सादियन्ती [सादियन्ता (क०)] । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया पल्लङ्केन निसीदितब्बं । या निसीदेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरा भिक्खुनी गिलाना होति । तस्सा विना पल्लङ्केन न फासु होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनिया अट्ठपल्लङ्क”न्ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो वच्चकुटिया वच्चं करोन्ति । छब्बगिया भिक्खुनियो तत्थेव गब्भं पातेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया वच्चकुटिया वच्चो कातब्बो । या करेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, हेट्ठा विवटे उपरिपटिच्छन्ने वच्चं कातु”न्ति ।

४३६. तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो चुण्णेन नहायन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति... पे०... सेय्यथापि गिहिनी कामभोगिनियोति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया चुण्णेन नहायितब्बं । या

नहायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, कुक्कुसं मत्तिकं'न्ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो वासितकाय मत्तिकाय नहायन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति...पे०... सेय्यथापि गिहिनी कामभोगिनियोति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया वासितकाय मत्तिकाय नहायितब्बं । या नहायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, पकतिमत्तिकं'न्ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो जन्ताघरे नहायन्तियो कोलाहलं अकंसु । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया जन्ताघरे नहायितब्बं । या नहायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा'न्ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो पटिसोते नहायन्ति धारासम्फस्सं सादियन्ती । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया पटिसोते नहायितब्बं । या नहायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा'न्ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो अतित्थे नहायन्ति । धुत्ता दूसेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया अतित्थे नहायितब्बं । या नहायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा'न्ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो पुरिसतित्थे नहायन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति...पे०... सेय्यथापि गिहिनी कामभोगिनियोति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया पुरिसतित्थे नहायितब्बं । या नहायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, महिलातित्थे नहायितु'न्ति ।

ततियभाणवारो निड्डितो ।

भिक्खुनिक्खन्धको दसमो ।

इमस्मिं खन्धके वत्थू एकसतं ।

तस्सुद्धानं —

पब्बज्जं गोतमी याचि, नानुज्जासि तथागतो ।

कपिलवत्थु वेसालिं, अगमासि विनायको ॥

रजोकिण्णेन कोट्टुके, आनन्दस्स पवेदयि ।

भब्बोति नयतो याचि, माताति पोसिकाति च ॥

वस्ससतं तदहु च, अभिक्खुपच्चासीसना ।

पवारणा गरुधम्मा, द्वे वस्सा अनक्कोसना ॥

ओवटो च अट्ठ धम्मा, यावजीवानुवत्तना ।

गरुधम्मपटिग्गाहो सावस्सा उपसम्पदा ॥

वस्ससहस्सं पञ्चेव, कुम्भथेनकसेतट्टि ।
मज्जिज्झिकउपमाहि, एवं सद्धम्महिंसना ॥

आळिं बन्धेय्य पाएव, पुन सद्धम्मसण्ठिति ।
उपसम्पादेतुं अय्या, यथावुड्ढाभिवादना ॥

न करिस्सन्ति किमेव, साधारणासाधारणं ।
ओवादं पातिमोक्खञ्च, केन नु खो उपस्सयं ॥

न जानन्ति च आचिक्खि, न करोन्ति च भिक्खुहि ।
पटिग्गहेतुं भिक्खूहि, भिक्खुनीहि पटिग्गहो ॥

आचिक्खि कम्मं भिक्खूहि, उज्झायन्ति भिक्खुनीहि वा ।
आचिक्खितुं भण्डनञ्च, रोपेत्वा उप्पलाय च ॥

सावत्थिया कद्दमोद, अवन्दि काय ऊरु च ।
अङ्गजातञ्च ओभासं, सम्पयोजेन्ति वगिका ॥

अवन्दियो दण्डकम्मं, भिक्खुनियो तथा पुन ।
आवरणञ्च ओवादं, कप्पति नु खो पक्कमि ॥

बाला वत्थुविनिच्छया, ओवादं सङ्घो पञ्चहि ।
दुवे तिस्सो न गणहन्ति, बाला गिलानगमिकं ॥

आरज्जिको नारोचेन्ति, न पच्चागच्छन्ति च ।
दीघं विलीवचम्मञ्च, दुस्सा च वेणिवट्टि च ।
चोळवेणि च वट्टि च, सुत्तवेणि च वट्टिका ॥

अट्टिल्लं गोहनुकेन, हत्थकोच्छं पादं तथा ।
ऊरुं मुखं दन्तमंसं, आलिम्पोमद्दचुण्णना ॥

लज्जेन्ति अङ्गरागञ्च, मुखरागं तथा दुवे ।
अवङ्गं विसेसोलोको, सालोकेन नच्चेन च [सालोके सनच्चेन च (सी०), सालोकेन सनच्चनं (स्या०)] ॥

वेसी पानागारं सूनं, आपणं वट्टि वणिज्जा ।
दासं दासिं कम्मकरं, कम्मकारिं उपट्ठय्युं ॥

तिरच्छानहरीतकि, सन्धारयन्ति नमतकं ।

नीलं पीतं लोहितकं, मज्झिङ्गकण्हचीवरा ॥

महारङ्गमहानामअच्छिन्ना दीघमेव च ।
पुप्फफलकञ्चुकञ्च, तिरीटकञ्च धारयुं ॥

भिक्षुनी सिक्खमानाय, सामणेराय अच्चये ।
निय्यादिते परिकखारे, भिक्षुनियोव इस्सरा ॥

भिक्षुस्स सामणेस्स, उपासकस्सुपासिका ।
अञ्जेसञ्च परिकखारे, निय्याते भिक्षुइस्सरा ॥

मल्ली गब्भं पत्तमूलं, ब्यञ्जनं आमिसेन च ।
उस्सन्नञ्च बाळ्हतरं, सन्निधिकतमामिसं ॥

भिक्षूनं यादिसं भोटुं [हेट्टा (सी०), हेट्टं (स्या०), भुत्ति (क०)], भिक्षुनीनं तथा करे ।
सेनासनं उतुनियो, मक्खीयति पटाणि च ॥

छिज्जन्ति सब्बकालञ्च, अनिमित्तापि दिस्सरे ।
निमित्ता लोहिता चेव, तथेव धुवलोहिता ॥

धुवचोळपगघरन्ती, सिखरणित्थिपण्डका ।
वेपुरिसी च सम्भिन्ना, उभतोब्यञ्जनापि च ॥

अनिमित्तादितो कत्वा, याव उभतोब्यञ्जना ।
एतं पेय्यालतो हेट्टा, कुट्टं गण्डो किलासो च ॥

सोसापमारो मानुसी, इत्थीसि भुजिस्सासि च ।
अणणा न राजभटी, अनुज्जाता च वीसति ॥

परिपुण्णा च किन्नामा, कानामा ते पवत्तिनी ।
चतुवीसन्तरायानं, पुच्छित्वा उपसम्पदा ॥

वित्थायन्ति अननुसिट्ठा, सङ्गमज्झे तथेव च ।
उपज्झागाह सङ्घाटि, उत्तरन्तरवासको ॥

सङ्गच्चुदकसाटि च, आचिक्खित्वान पेसये ।
बाला असम्मतेकतो, याचे पुच्छन्तरायिका ॥

एकतोउपसम्पन्ना, भिक्षुसङ्घे तथा पुन ।

छाया उतु दिवसा च, सङ्गीति तयो निस्सये ॥

अट्ट अकरणीयानि, कालं सब्बत्थ अट्टेव ।
न पवारेन्ति भिक्खुनी, भिक्खुसङ्घं तथेव च ॥

कोलाहलं पुरेभत्तं, विकाले च कोलाहलं ।
उपोसथं पवारणं, सवचनीयानुवादनं ॥

ओकासं चोदे सारेन्ति, पटिक्खित्तं महेसिना ।
तथेव भिक्खु भिक्खुनी, अनुज्जातं महेसिना ॥

यानं गिलानयुत्तञ्च, यानुग्धातट्टकासिका ।
भिक्खु सिक्खा सामणेरे, सामणेरी च बालाय ॥

अरञ्जे उपासकेन, उट्ठोसितो उपस्सयं ।
न सम्मति नवकम्मं, निसिन्नगम्भएकिका ॥

सागारञ्च गरुधम्मं, पच्चक्खाय च सङ्कमि ।
अभिवादनकेसा च, नखा च वणकम्मना ॥

पल्लङ्केन गिलाना च, वच्चं चुण्णेन वासितं ।
जन्ताघरे पटिसोते, अतित्थे पुरिसेन च ॥

महागोतमी आयाचि, आनन्दो चापि योनिसो ।
परिसा चतस्सो होन्ति, पब्बज्जा जिनसासने ॥

संवेगजननत्थाय, सद्धम्मस्स च वुद्धिया ।
आतुरस्साव भेसज्जं, एवं बुद्धेन देसितं ॥

एवं विनीता सद्धम्मे, मातुगामापि इतरा ।
यायन्ति [तायन्ति (सी० स्या०)] अच्चुतं ठानं, यत्थ गन्त्वा न सोचरेति ॥

भिक्खुनिक्खन्धकं निट्ठितं ।

११. पञ्चसतिकक्खन्धकं

१. सङ्गीतिनिदानं

४३७. अथ खो आयस्मा महाकस्सपो भिक्खू आमन्तेसि — “एकमिदाहं, आवुसो, समयं पावाय कुसिनारं

अद्धानमगगपटिपन्नो महता भिक्खुसङ्गेन सङ्घिं पञ्चमत्तेहि भिक्खुसतेहि । अथ ख्वाहं, आवुसो, मग्गा ओक्कम्म अज्जतरस्मिं रुक्खमूले निसीदिं ।

[दी० नि० २.२३१] “तेन खो पन समयेन अज्जतरो आजीवको कुसिनाराय मन्दारवपुष्पं गहेत्वा पावं अद्धानमगगपटिपन्नो होति । अद्दसं खो अहं, आवुसो, तं आजीवकं दूरतोव आगच्छन्तं । दिस्वान तं आजीवकं एतदवोचं — ‘अपावुसो, अम्हाकं सत्थारं जानासी’ति? ‘आमावुसो, जानामि । अज्ज सत्ताहपरिनिब्बुतो समणो गोतमो । ततो मे इदं मन्दारवपुष्पं गहितं’न्ति । तत्रावुसो, ये ते भिक्खू अवीतरागा अप्पेकच्चे बाहा पग्गय्ह कन्दन्ति, छिन्नपातं पपतन्ति, आवट्टन्ति, विवट्टन्ति — अतिखिप्पं भगवा परिनिब्बुतो, अतिखिप्पं सुगतो परिनिब्बुतो, अतिखिप्पं चक्खुं लोके अन्तरहितन्ति । ये पन ते भिक्खू वीतरागा ते सता सम्पजाना अधिवासेन्ति — अनिच्चा सङ्खारा, तं कुतेत्थ लब्भाति ।

“अथ ख्वाहं, आवुसो, ते भिक्खू एतदवोचं — ‘अलं, आवुसो, मा सोचित्थ; मा परिदेवित्थ । नन्वेतं, आवुसो, भगवता पटिकच्चेव अक्खातं — सब्बेहेव पियेहि मनापेहि नानाभावो विनाभावो अज्जथाभावो । तं कुतेत्थ आवुसो लब्भा, यं तं जातं भूतं सङ्खतं पलोकधम्मं, तं वत मा पलुज्जीति — नेतं ठानं विज्जती’ति ।

“तेन खो पनावुसो, समयेन सुभद्दो नाम वुट्ठपब्बजितो तस्सं परिसायं निसिन्नो होति । अथ खो, आवुसो, सुभद्दो वुट्ठपब्बजितो ते भिक्खू एतदवोच — ‘अलं, आवुसो, मा सोचित्थ; मा परिदेवित्थ । सुमुत्ता मयं तेन महासमणेन; उपहुता च मयं होम — इदं वो कप्पति, इदं वो न कप्पतीति । इदानी पन मयं यं इच्छिस्साम तं करिस्साम, यं न इच्छिस्साम न तं करिस्सामा’ति । हन्द मयं, आवुसो, धम्मञ्च विनयञ्च सङ्गायाम । पुरे अधम्मो दिप्पति [दिब्बति (क०)], धम्मो पटिबाहिय्यति; पुरे अविनयो दिप्पति विनयो पटिबाहिय्यति; पुरे अधम्मवादिनो बलवन्तो होन्ति, धम्मवादिनो दुब्बला होन्ति; पुरे अविनयवादिनो बलवन्तो होन्ति, विनयवादिनो दुब्बला होन्ती’ति ।

“तेन हि, भन्ते, थेरो भिक्खू उच्चिनतू’ति । अथ खो आयस्मा महाकस्सपो एकेनूनपञ्चअरहन्तसतानि उच्चिनि । भिक्खू आयस्मन्तं महाकस्सपं एतदवोचुं — ‘अयं, भन्ते, आयस्मा आनन्दो किञ्चापि सेक्खो, अभब्बो छन्दा दोसा मोहा भया अगतिं गन्तुं । बहु च अनेन भगवतो सन्तिके धम्मो च विनयो च परियत्तो । तेन हि, भन्ते, थेरो आयस्मन्तम्पि आनन्दं उच्चिनतू’ति । अथ खो आयस्मा महाकस्सपो आयस्मन्तम्पि आनन्दं उच्चिनि ।

अथ खो थेरानं भिक्खूनं एतदहोसि — “कत्थ नु खो मयं धम्मञ्च विनयञ्च सङ्गायेय्यामा’ति? अथ खो थेरानं भिक्खूनं एतदहोसि — “राजगहं खो महागोचरं प्हूतसेनासनं, यंनून मयं राजगहे वस्सं वसन्ता धम्मञ्च विनयञ्च सङ्गायेय्याम । न अज्जे भिक्खू राजगहे वस्सं उपगच्छेय्यु’न्ति ।

अथ खो आयस्मा महाकस्सपो सङ्घं जापेसि —

४३८. “सुणातु मे, आवुसो, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इमानि पञ्च भिक्खुसतानि सम्मन्नेय्य — राजगहे वस्सं वसन्तानि धम्मञ्च विनयञ्च सङ्गायितुं, न अज्जेहि भिक्खूहि राजगहे वस्सं वसितब्बन्ति । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, आवुसो, सङ्घो । इमानि पञ्च भिक्खुसतानि सम्मन्नति — राजगहे वस्सं वसन्तानि धम्मञ्च विनयञ्च सङ्गायितुं, न अज्जेहि भिक्खूहि राजगहे वस्सं वसितब्बन्ति । यस्सायस्मतो खमति इमेसं पञ्चन्नं भिक्खुसतानं सम्मुति —

राजगहे वस्सं वसन्तानं धम्मञ्च विनयञ्च सङ्गायितुं, न अज्जेहि भिक्खूहि राजगहे वस्सं वसितब्बन्ति — सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“सम्मत्तानि सङ्गेन इमानि पञ्च भिक्खुसत्तानि राजगहे वस्सं वसन्तानि धम्मञ्च विनयञ्च सङ्गायितुं, न अज्जेहि भिक्खूहि राजगहे वस्सं वसितब्बन्ति । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

अथ खो थेरा भिक्खू राजगहं अगमंस्सु धम्मञ्च विनयञ्च सङ्गायितुं । अथ खो थेरानं भिक्खूनं एतदहोसि — “भगवता खो, आवुसो, खण्डफुल्लप्पटिसङ्करणं वणिणतं । हन्द मयं, आवुसो, पठमं मासं खण्डफुल्लं पटिसङ्खरोम; मज्झिमं मासं सन्निपतित्वा धम्मञ्च विनयञ्च सङ्गायिस्सामा”ति ।

अथ खो थेरा भिक्खू पठमं मासं खण्डफुल्लं पटिसङ्खरिंस्सु । अथ खो आयस्मा आनन्दो — स्वे सन्निपातो [सन्निपातोति (क०)] न खो मेतं पतिरूपं, योहं सेक्खो समानो सन्निपातं गच्छेय्यन्ति — बहुदेव रत्तिं कायगताय सतिया वीतिनामेत्वा रत्तिया पच्चूससमयं ‘निपज्जिस्सामी’ति कायं आवज्जेसि । अप्पत्तञ्च सीसं बिब्बोहनं, भूमितो च पादा मुत्ता । एतस्मिं अन्तरे अनुपादाय आसवेहि चित्तं विमुच्चि ।

४३९. अथ खो आयस्मा आनन्दो अरहा समानो सन्निपातं अगमासि । अथ खो आयस्मा महाकस्सपो सङ्गं जापेसि

—
“सुणातु मे, आवुसो, सङ्गो । यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, अहं उपालिं विनयं पुच्छेय्य”न्ति ।

आयस्मा उपालिं सङ्गं जापेसि —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, अहं आयस्मता महाकस्सपेन विनयं पुट्ठो विस्सज्जेय्य”न्ति ।

अथ खो आयस्मा महाकस्सपो आयस्मन्तं उपालिं एतदवोच — “पठमं, आवुसो उपालिं, पाराजिकं कत्थ पञ्जत्त”न्ति? “वेसालियं भन्ते”ति । “कं आरब्भा”ति? “सुदिन्नं कलन्दपुत्तं आरब्भा”ति । “किस्मिं वत्थुस्मि”न्ति? “मेथुनधम्मे”ति । अथ खो आयस्मा महाकस्सपो आयस्मन्तं उपालिं पठमस्स पाराजिकस्स वत्थुम्पि पुच्छि, निदानम्पि पुच्छि, पुगलम्पि पुच्छि, पञ्जत्तिम्पि पुच्छि, अनुपञ्जत्तिम्पि पुच्छि, आपत्तिम्पि पुच्छि, अनापत्तिम्पि पुच्छि । “दुतियं पनावुसो उपालिं, पाराजिकं कत्थ पञ्जत्त”न्ति? “राजगहे भन्ते”ति । “कं आरब्भा”ति? “धनियं कुम्भकारपुत्तं आरब्भा”ति । “किस्मिं वत्थुस्मि”न्ति? “अदिन्नादाने”ति । अथ खो आयस्मा महाकस्सपो आयस्मन्तं उपालिं दुतियस्स पाराजिकस्स वत्थुम्पि पुच्छि, निदानम्पि पुच्छि, पुगलम्पि पुच्छि, पञ्जत्तिम्पि पुच्छि, अनुपञ्जत्तिम्पि पुच्छि, आपत्तिम्पि पुच्छि, अनापत्तिम्पि पुच्छि । “ततियं पनावुसो उपालिं, पाराजिकं कत्थ पञ्जत्त”न्ति? “वेसालियं भन्ते”ति । “कं आरब्भा”ति? “सम्बहुले भिक्खू आरब्भा”ति । “किस्मिं वत्थुस्मि”न्ति? “मनुस्सविग्गहे”ति । अथ खो आयस्मा महाकस्सपो आयस्मन्तं उपालिं ततियस्स पाराजिकस्स वत्थुम्पि पुच्छि, निदानम्पि पुच्छि, पुगलम्पि पुच्छि, पञ्जत्तिम्पि पुच्छि, अनुपञ्जत्तिम्पि पुच्छि, आपत्तिम्पि पुच्छि, अनापत्तिम्पि पुच्छि । “चतुत्थं पनावुसो उपालिं, पाराजिकं कत्थ पञ्जत्त”न्ति? “वेसालियं भन्ते”ति । “कं आरब्भा”ति? “वग्गुमुदातीरिये भिक्खू आरब्भा”ति । “किस्मिं वत्थुस्मि”न्ति? “उत्तरिमनुस्सधम्मे”ति । अथ खो आयस्मा महाकस्सपो आयस्मन्तं उपालिं चतुत्थस्स पाराजिकस्स वत्थुम्पि पुच्छि,

निदानम्पि पुच्छि, पुग्गलम्पि पुच्छि, पज्जत्तिम्पि पुच्छि, अनुपज्जत्तिम्पि पुच्छि, आपत्तिम्पि पुच्छि, अनापत्तिम्पि पुच्छि । एतेनेव उपायेन उभतोविभङ्गे पुच्छि । पुट्ठो पुट्ठो आयस्मा उपालि विस्सज्जेसि ।

४४०. अथ खो आयस्मा महाकस्सपो सङ्गं जापेसि —

“सुणातु मे, आवुसो, सङ्गो । यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, अहं आनन्दं धम्मं पुच्छेय्य”न्ति ।

आयस्मा आनन्दो सङ्गं जापेसि —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, अहं आयस्मता महाकस्सपेन धम्मं पुट्ठो विस्सज्जेय्य”न्ति ।

अथ खो आयस्मा महाकस्सपो आयस्मन्तं आनन्दं एतदवोच — “ब्रह्मजालं, आवुसो आनन्द, कत्थ भासित”न्ति? “अन्तरा च, भन्ते, राजगहं अन्तरा च नाळन्दं राजागारके अम्बलट्टिकाया”ति । “कं आरब्भा”ति? “सुप्पियञ्च परिब्बाजकं ब्रह्मदत्तञ्च माणव”न्ति । अथ खो आयस्मा महाकस्सपो आयस्मन्तं आनन्दं ब्रह्मजालस्स निदानम्पि पुच्छि, पुग्गलम्पि पुच्छि । “सामञ्जफलं पनावुसो आनन्द, कत्थ भासित”न्ति? “राजगहे, भन्ते, जीवकम्बवने”ति । “केन सद्धि”न्ति? “अजातसत्तुना वेदेहिपुत्तेन सद्धि”न्ति । अथ खो आयस्मा महाकस्सपो आयस्मन्तं आनन्दं सामञ्जफलस्स निदानम्पि पुच्छि, पुग्गलम्पि पुच्छि । एतेनेव उपायेन पञ्चपि निकाये पुच्छि । पुट्ठो पुट्ठो आयस्मा आनन्दो विस्सज्जेसि ।

२. खुद्धानुखुद्दकसिक्खापदकथा

४४१. अथ खो आयस्मा आनन्दो थेरे भिक्खू एतदवोच — “भगवा मं, भन्ते, परिनिब्बानकाले एवमाह — ‘आकङ्खमानो, आनन्द, सङ्गो ममच्चयेन खुद्धानुखुद्दकानि सिक्खापदानि समूहनेय्या’”ति । “पुच्छि पन त्वं, आवुसो आनन्द, भगवन्तं — ‘कतमानि पन, भन्ते, खुद्धानुखुद्दकानि सिक्खापदानी’”ति? “न खोहं, भन्ते, भगवन्तं पुच्छिं — ‘कतमानि पन, भन्ते, खुद्धानुखुद्दकानि सिक्खापदानी’”ति । एकच्चे थेरा एवमाहंसु — “चत्तारि पाराजिकानि ठपेत्वा, अवसेसानि खुद्धानुखुद्दकानि सिक्खापदानी”ति । एकच्चे थेरा एवमाहंसु — “चत्तारि पाराजिकानि ठपेत्वा, तेरस सङ्गादिसेसे ठपेत्वा, अवसेसानि खुद्धानुखुद्दकानि सिक्खापदानी”ति । एकच्चे थेरा एवमाहंसु — “चत्तारि पाराजिकानि ठपेत्वा, तेरस सङ्गादिसेसे ठपेत्वा, द्वे अनियते ठपेत्वा, अवसेसानि खुद्धानुखुद्दकानि सिक्खापदानी”ति । एकच्चे थेरा एवमाहंसु — “चत्तारि पाराजिकानि ठपेत्वा, तेरस सङ्गादिसेसे ठपेत्वा, द्वे अनियते ठपेत्वा, तिस निस्सगिये पाचित्तिये ठपेत्वा, अवसेसानि खुद्धानुखुद्दकानि सिक्खापदानी”ति । एकच्चे थेरा एवमाहंसु — “चत्तारि पाराजिकानि ठपेत्वा, तेरस सङ्गादिसेसे ठपेत्वा, द्वे अनियते ठपेत्वा, तिस निस्सगिये पाचित्तिये ठपेत्वा, द्वेनवुति पाचित्तिये ठपेत्वा, अवसेसानि खुद्धानुखुद्दकानि सिक्खापदानी”ति । एकच्चे थेरा एवमाहंसु — “चत्तारि पाराजिकानि ठपेत्वा, तेरस सङ्गादिसेसे ठपेत्वा, द्वे अनियते ठपेत्वा, तिस निस्सगिये पाचित्तिये ठपेत्वा, द्वेनवुति पाचित्तिये ठपेत्वा, चत्तारो पाटिदेसनीये ठपेत्वा, अवसेसानि खुद्धानुखुद्दकानि सिक्खापदानी”ति ।

४४२. अथ खो आयस्मा महाकस्सपो सङ्गं जापेसि —

“सुणातु मे, आवुसो, सङ्गो । सन्तम्हाकं सिक्खापदानि गिहिगतानि । गिहिनोपि जानन्ति — ‘इदं वो समणानं सक्क्यपुत्तियानं कप्पति, इदं वो न कप्पती’ति । सचे मयं खुद्धानुखुद्दकानि सिक्खापदानि समूहनिस्साम, भविस्सन्ति वत्तारो —

“धूमकालिकं समणेन गोतमेन सावकानं सिक्खापदं पज्जत्तं । याविमेसं सत्था अट्ठासि ताविमे सिक्खापदेसु सिक्खिंसु । यतो इमेसं सत्था परिनिब्बुतो, न दानिमे सिक्खापदेसु सिक्खन्ती”ति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो अप्पज्जत्तं नप्पज्जपेय्य, पज्जत्तं न समुच्छिन्देय्य, यथापज्जत्तेसु सिक्खापदेसु समादाय वत्तेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, आवुसो, सङ्घो । सन्तम्हाकं सिक्खापदानि गिहिगतानि । गिहिनोपि जानन्ति — ‘इदं वो समणानं सक्ख्यपुत्तियानं कप्पति, इदं वो न कप्पती’ति । सचे मयं खुद्धानुखुद्दकानि सिक्खापदानि समूहनिस्साम, भविस्सन्ति वत्तारो — ‘धूमकालिकं समणेन गोतमेन सावकानं सिक्खापदं पज्जत्तं । याविमेसं सत्था अट्ठासि ताविमे सिक्खापदेसु सिक्खिंसु । यतो इमेसं सत्था परिनिब्बुतो, न दानिमे सिक्खापदेसु सिक्खन्ती’ति । सङ्घो अप्पज्जत्तं नप्पज्जपेति, पज्जत्तं न समुच्छिन्दति, यथापज्जत्तेसु सिक्खापदेसु समादाय वत्तति । यस्सायस्मतो खमति अप्पज्जत्तस्स अप्पज्जापना, पज्जत्तस्स असमुच्छेदो, यथापज्जत्तेसु सिक्खापदेसु समादाय वत्तना, सो तुणहस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“सङ्घो अप्पज्जत्तं नप्पज्जपेति, पज्जत्तं न समुच्छिन्दति, यथापज्जत्तेसु सिक्खापदेसु समादाय वत्तति । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुणही, एवमेतं धारयामी”ति ।

४४३. अथ खो थेरा भिक्खू आयस्मन्तं आनन्दं एतदवोचुं — “इदं ते, आवुसो आनन्द, दुक्कटं, यं त्वं भगवन्तं न पुच्छि — ‘कतमानि पन, भन्ते, खुद्धानुखुद्दकानि सिक्खापदानी’ति । देसेहि तं दुक्कटं”न्ति । “अहं खो, भन्ते, अस्सतिया भगवन्तं न पुच्छि — ‘कतमानि पन, भन्ते, खुद्धानुखुद्दकानि सिक्खापदानी’ति । नाहं तं दुक्कटं पस्सामि, अपि चायस्मन्तानं सद्भाय देसेमि तं दुक्कटं”न्ति । “इदम्पि ते, आवुसो आनन्द, दुक्कटं, यं त्वं भगवतो वस्सिकसाटिकं अक्कमित्वा सिब्बेसि । देसेहि तं दुक्कटं”न्ति । “अहं खो, भन्ते, न अगारवेन भगवतो वस्सिकसाटिकं अक्कमित्वा सिब्बेसि । नाहं तं दुक्कटं पस्सामि, अपि चायस्मन्तानं सद्भाय देसेमि तं दुक्कटं”न्ति । “इदम्पि ते, आवुसो आनन्द, दुक्कटं, यं त्वं मातुगामेहि भगवतो सरीरं पठमं वन्दापेसि, तासं रोदन्तीनं भगवतो सरीरं अस्सुकेन मक्खितं । देसेहि तं दुक्कटं”न्ति । अहं खो, भन्ते — मायिमासं [मायिमा (सी० स्या०)] विकाले अहेसुन्ति — मातुगामेहि भगवतो सरीरं पठमं वन्दापेसि । नाहं तं दुक्कटं पस्सामि, अपि चायस्मन्तानं सद्भाय देसेमि तं दुक्कटं”न्ति । “इदम्पि ते, आवुसो आनन्द, दुक्कटं, यं त्वं भगवता ओळारिके निमित्ते कयिरमाने, ओळारिके ओभासे कयिरमाने, न भगवन्तं याचि — ‘तिट्ठतु भगवा कप्पं, तिट्ठतु सुगतो कप्पं, बहुजनहिताय बहुजनसुखाय लोकानुकम्पाय अत्थाय हिताय सुखाय देवमनुस्सान’ति । देसेहि तं दुक्कटं”न्ति । “अहं खो, भन्ते, मारेन परियुट्ठितचित्तो न भगवन्तं याचि — ‘तिट्ठतु भगवा कप्पं, तिट्ठतु सुगतो कप्पं, बहुजनहिताय बहुजनसुखाय लोकानुकम्पाय अत्थाय हिताय सुखाय देवमनुस्सान’ति । नाहं तं दुक्कटं पस्सामि, अपि चायस्मन्तानं सद्भाय देसेमि तं दुक्कटं”न्ति । “इदम्पि ते, आवुसो आनन्द, दुक्कटं यं त्वं मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये पब्बज्जं उस्सुक्कं अकासि । देसेहि तं दुक्कटं”न्ति । “अहं खो, भन्ते, अयं महापजापति गोतमी भगवतो मातुच्छा आपादिका पोसिका खीरस्स दायिका भगवन्तं जनेत्तिया कालङ्कताय थज्जं पायेसीति मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये पब्बज्जं उस्सुक्कं अकासि । नाहं तं दुक्कटं पस्सामि, अपि चायस्मन्तानं सद्भाय देसेमि तं दुक्कटं”न्ति ।

४४४. तेन खो पन समयेन आयस्मा पुराणो दक्खिणागिरिस्मिं चारिकं चरति महता भिक्खुसङ्गेन सद्धिं पज्जमत्तेहि भिक्खुसत्तेहि । अथ खो आयस्मा पुराणो थेरेहि भिक्खूहि धम्मे च विनये च सङ्गीते दक्खिणागिरिस्मिं यथाभिरन्तं विहरित्वा येन राजगहं येन वेळुवनं कलन्दकनिवापो येन थेरा भिक्खू तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा थेरेहि भिक्खूहि सद्धिं पटिसम्मोदित्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो आयस्मन्तं पुराणं थेरा भिक्खू एतदवोचुं — “थेरेहि, आवुसो

पुराण, धम्मो च विनयो च सङ्गीतो। उपेहि तं सङ्गीति”न्ति। “सुसङ्गीतावुसो, थेरेहि धम्मो च विनयो च। अपिच यथेव मया भगवतो सम्मुखा सुतं, सम्मुखा पटिग्गहितं, तथेवाहं धारेस्सामी”ति।

३. ब्रह्मदण्डकथा

४४५. अथ खो आयस्मा आनन्दो थेरे भिक्खू एतदवोच — “भगवा मं, भन्ते, परिनिब्बानकाले एवमाह — ‘तेन हानन्द, सङ्घो ममच्चयेन छन्नस्स भिक्खुनो ब्रह्मदण्डं आणापेतू’”ति। “पुच्छि पन त्वं, आवुसो आनन्द, भगवन्तं — ‘कतमो पन, भन्ते, ब्रह्मदण्डो’”ति? “पुच्छिं खोहं, भन्ते, भगवन्तं — ‘कतमो पन, भन्ते, ब्रह्मदण्डो’”ति? “छन्नो, आनन्द, भिक्खु यं इच्छेय्य तं वदेय्य। भिक्खूहि छन्नो भिक्खु नेव वत्तब्बो, न ओवदितब्बो, नानुसासितब्बो”ति। “तेन हावुसो आनन्द, त्वंयेव छन्नस्स भिक्खुनो ब्रह्मदण्डं आणापेही”ति। “कथाहं, भन्ते, छन्नस्स भिक्खुनो ब्रह्मदण्डं आणापेमि, चण्डो सो भिक्खु फरुसो”ति? “तेन हावुसो आनन्द, बहुकेहि भिक्खूहि सद्धिं गच्छाही”ति। “एवं भन्ते”ति खो आयस्मा आनन्दो थेरानं भिक्खूनं पटिस्सुत्वा महता भिक्खुसङ्घेन सद्धिं पञ्चमत्तेहि भिक्खुसतेहि नावाय उज्जवनिकाय कोसम्बिं उज्जवि, नावाय पच्चोरोहित्वा रज्जो उदेनस्स [उतेनस्स (क०)] उय्यानस्स अविदूरे अज्जतरस्मिं रुक्खमूले निसीदि। तेन खो पन समयेन राजा उदेनो उय्याने परिचारेसि सद्धिं ओरोधेन। अस्सोसि खो रज्जो उदेनस्स ओरोधो — “अम्हाकं किर आचरियो अय्यो आनन्दो उय्यानस्स अविदूरे अज्जतरस्मिं रुक्खमूले निसिन्नो”ति। अथ खो रज्जो उदेनस्स ओरोधो राजानं उदेनं एतदवोच — “अम्हाकं किर, देव, आचरियो अय्यो आनन्दो उय्यानस्स अविदूरे अज्जतरस्मिं रुक्खमूले निसिन्नो। इच्छाम मयं, देव, अय्यं आनन्दं पस्सितु”न्ति। “तेन हि तुम्हे समणं आनन्दं पस्सथा”ति।

अथ खो रज्जो उदेनस्स ओरोधो येनायस्मा आनन्दो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्मन्तं आनन्दं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि। एकमन्तं निसिन्नं खो रज्जो उदेनस्स ओरोधं आयस्मा आनन्दो धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि। अथ खो रज्जो उदेनस्स ओरोधो आयस्मता आनन्देन धम्मिया कथाय सन्दस्सितो समादपितो समुत्तेजितो सम्पहंसितो आयस्मतो आनन्दस्स पञ्च उत्तरासङ्गसतानि पादासि। अथ खो रज्जो उदेनस्स ओरोधो आयस्मतो आनन्दस्स भासितं अभिनन्दित्वा अनुमोदित्वा उट्ठायासना आयस्मन्तं आनन्दं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा येन राजा उदेनो तेनुपसङ्गमि। अदसा खो राजा उदेनो ओरोधं दूरतोव आगच्छन्तं। दिस्वान ओरोधं एतदवोच — “अपि नु खो तुम्हे समणं आनन्दं पस्सित्था”ति? “अपस्सिम्हा खो मयं, देव, अय्यं आनन्द”न्ति। “अपि नु तुम्हे समणस्स आनन्दस्स किञ्चि अदत्था”ति? “अदम्हा खो मयं, देव, अय्यस्स आनन्दस्स पञ्च उत्तरासङ्गसतानी”ति। राजा उदेनो उज्झायति खिय्यति विपाचेति — “कथञ्चि नाम समणो आनन्दो ताव बहुं चीवरं पटिग्गहेस्सति! दुस्सवाणिज्जं वा समणो आनन्दो करिस्सति, पग्गाहिकसालं वा पसारेस्सती”ति!

अथ खो राजा उदेनो येनायस्मा आनन्दो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्मता आनन्देन सद्धिं सम्मोदि। सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि। एकमन्तं निसिन्नो खो राजा उदेनो आयस्मन्तं आनन्दं एतदवोच — “आगमा नु ख्विध, भो आनन्द, अम्हाकं ओरोधो”ति? “आगमासि खो ते इध, महाराज, ओरोधो”ति। “अपि पन भोतो आनन्दस्स किञ्चि अदासी”ति? “अदासि खो मे, महाराज, पञ्च उत्तरासङ्गसतानी”ति। “किं पन भवं आनन्दो ताव बहुं चीवरं करिस्सती”ति? “ये [ये पन (क०)] ते, महाराज, भिक्खू दुब्बलचीवरा तेहि सद्धिं संविभजिस्सामी”ति। “यानि खो पन, भो आनन्द, पोराणकानि दुब्बलचीवरानि तानि कथं करिस्सथा”ति? “तानि, महाराज, उत्तरत्थरणं करिस्सामा”ति। “यानि पन, भो आनन्द, पोराणकानि उत्तरत्थरणानि तानि कथं करिस्सथा”ति? “तानि, महाराज, भिसिच्छवियो

करिस्सामा”ति । “या पन, भो आनन्द, पोराणका भिसिच्छवियो ता कथं करिस्सथा”ति? “ता, महाराज, भूमत्थरणं करिस्सामा”ति । “यानि पन, भो आनन्द, पोराणकानि भूमत्थरणानि तानि कथं करिस्सथा”ति? “तानि, महाराज, पादपुञ्छनियो करिस्सामा”ति । “या पन, भो आनन्द, पोराणका पादपुञ्छनियो ता कथं करिस्सथा”ति? “ता, महाराज, रजोहरणं करिस्सामा”ति । “यानि पन, भो आनन्द, पोराणकानि रजोहरणानि तानि कथं करिस्सथा”ति? “तानि, महाराज, कोट्टेत्वा चिक्खल्लेन मद्वित्वा परिभण्डं लिम्पिस्सामा”ति ।

अथ खो राजा उदेनो — सब्बेविमे समणा सक्कपुत्तिया योनिसो उपनेन्ति, न कुलवं गमेन्तीति — आयस्मतो आनन्दस्स अज्जानिपि पञ्च दुस्ससतानि पादासि । अयञ्चरहि आयस्मतो आनन्दस्स पठमं चीवरभिक्षा उपपज्जि चीवरसहस्सं । अथ खो आयस्मा आनन्दो येन घोसितारामो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा पञ्चत्ते आसने निसीदि । अथ खो आयस्मा छन्नो येनायस्मा आनन्दो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्मन्तं आनन्दं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्तं खो आयस्मन्तं छन्नं आयस्मा आनन्दो एतदवोच — “सङ्केन ते, आवुसो छन्न, ब्रह्मदण्डो आणापितो”ति ।

“कतमो पन, भन्ते आनन्द, ब्रह्मदण्डो आणापितो”ति? “त्वं, आवुसो छन्न, भिक्षू यं इच्छेय्यासि तं वदेय्यासि । भिक्षूहि त्वं नेव वत्तब्बो, न ओवदितब्बो, नानुसासितब्बो”ति । “नन्वाहं, भन्ते आनन्द, हतो एत्तावता, यतोहं भिक्षूहि नेव वत्तब्बो, न ओवदितब्बो, नानुसासितब्बो”ति तत्थेव मुच्छितो पपतो । अथ खो आयस्मा छन्नो ब्रह्मदण्डेन अट्टीयमानो हरायमानो जिगुच्छमानो एको वूपकट्टो अप्पमत्तो आतापी पहितत्तो विहरन्तो नचिरस्सेव यस्सत्थाय कुलपुत्ता सम्मदेव अगारस्मा अनगारियं पब्बजन्ति, तदनुत्तरं ब्रह्मचरियपरियोसानं दिट्ठेव धम्मे सयं अभिज्जा सच्छिकत्वा उपसम्पज्ज विहासि । ‘खीणा जाति, वुसितं ब्रह्मचरियं, कतं करणीयं, नापरं इत्थत्ताया’ति अब्भज्जासि । अज्जतरो च पनायस्मा छन्नो अरहतं अहोसि । अथ खो आयस्मा छन्नो अरहतं पत्तो येनायस्मा आनन्दो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्मन्तं आनन्दं एतदवोच — “पटिप्पस्सम्भेहि दानि मे, भन्ते आनन्द, ब्रह्मदण्ड”न्ति । “यदगगेन तया, आवुसो छन्न, अरहतं सच्छिकत्तं तदगगेन ते ब्रह्मदण्डो पटिप्पस्सद्धो”ति । इमाय खो पन विनयसङ्गीतिया पञ्च भिक्षुसतानि अनूनानि अनधिकानि अहेसुं । तस्मा अयं विनयसङ्गीति “पञ्चसतिका”ति वुच्चतीति ।

पञ्चसतिकक्खन्धको एकादसमो ।

इमम्हि खन्धके वत्थू तेवीसति ।

तस्सुद्धानं —

परिनिब्बुते सम्बुद्धे, थेरो कस्सपसक्कयो ।
आमन्तयि भिक्षुगणं, सद्धम्ममनुपालको ।
पावायद्धानमग्गम्हि, सुभद्देन पवेदितं ।
सङ्गायिस्साम सद्धम्मं, अधम्मो पुरे दिप्पति ॥

एकेनून पञ्चसतं, आनन्दम्पि च उच्चिनि ।
धम्मविनयसङ्गीतिं, वसन्तो गुहमुत्तमे ॥

उपालिं विनयं पुच्छि, सुत्तन्तानन्दपण्डितं ।
पिटकं तीणि सङ्गीतिं, अकंसु जिनसावका ॥

न पुच्छि अक्कमित्वान, वन्दापेसि न याचि च ॥

पब्बज्जं मातुगामस्स, सद्भाय दुक्कटानि मे ।
पुराणो ब्रह्मदण्डज्ज, ओरोधो उदेनेन सह ॥

ताव बहु दुब्बलज्ज, उत्तरत्थरणा भिसि ।
भूमत्थरणा पुच्छनियो, रजो चिक्खल्लमहना ॥

सहस्सचीवरं उप्पज्जि, पठमानन्दसव्हयो ।
तज्जितो ब्रह्मदण्डेन, चतुस्सच्चं अपापुणि ।
वसीभूता पञ्चसता, तस्मा पञ्चसती इति ॥

पञ्चसतिकक्खन्धकं निद्वितं ।

१२. सत्तसतिकक्खन्धकं

१. पठमभाणवारो

४४६. तेन खो पन समयेन वस्ससतपरिनिब्बुते भगवति वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू वेसालियं दस वत्थूनि दीपेन्ति — कप्पति सिङ्गिलोणकप्पो, कप्पति द्वङ्गुलकप्पो, कप्पति गामन्तरकप्पो, कप्पति आवासकप्पो, कप्पति अनुमतिकप्पो, कप्पति आचिण्णकप्पो, कप्पति अमथितकप्पो, कप्पति जळोणिं पातुं, कप्पति अदसकं निसीदनं, कप्पति जातरूपरजतन्ति ।

तेन खो पन समयेन आयस्मा यसो काकण्डकपुत्तो वज्जीसु चारिकं चरमानो येन वेसाली तदवसरि । तत्र सुदं आयस्मा यसो काकण्डकपुत्तो वेसालियं विहरति महावने कूटागारसालायं । तेन खो पन समयेन वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू तदहुपोसथे कंसपातिं [कंसचाटिं (स्या०)] उदकेन पूरेत्वा मज्झे भिक्खुसङ्घस्स ठपेत्वा आगतागते वेसालिके उपासके एवं वदन्ति — “देथावुसो, सङ्घस्स कहापणम्मि अड्ढम्मि पादम्मि मासकरूपम्मि । भविस्सति सङ्घस्स परिकखारेन करणीय”न्ति । एवं वुत्ते आयस्मा यसो काकण्डकपुत्तो वेसालिके उपासके एतदवोच — “मावुसो, अदत्थ सङ्घस्स कहापणम्मि अड्ढम्मि पादम्मि मासकरूपम्मि । न कप्पति समणानं सक्कपुत्तियानं जातरूपरजतं; न सादियन्ति समणा सक्कपुत्तिया जातरूपरजतं; न पटिग्गण्हन्ति समणा सक्कपुत्तिया जातरूपरजतं; निक्खित्तमणिसुवण्णा समणा सक्कपुत्तिया अपेतजातरूपरजता”ति । एवम्मि खो वेसालिका उपासका आयस्मता यसेन काकण्डकपुत्तेन वुच्चमाना अदंसुयेव सङ्घस्स कहापणम्मि अड्ढम्मि पादम्मि मासकरूपम्मि ।

अथ खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू तस्सा रत्तिया अच्चयेन तं हिरज्जं भिक्खग्गेन [भिक्खुग्गेन (स्या०)] पटिवीसं [पटिवीसं (सी०), पटिवीसं (स्या०)] ठपेत्वा भाजेसुं । अथ खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू आयस्मन्तं यसं

काकण्डकपुत्तं एतदवोचुं — “एसो ते, आवुसो यस, हिरञ्जस्स पटिवीसो”ति । “नत्थि, मे आवुसो, हिरञ्जस्स पटिवीसो, नाहं हिरञ्जं सादियामी”ति । अथ खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू — “अयं आवुसो यसो काकण्डकपुत्तो उपासके सद्धे पसन्ने अक्कोसति, परिभासति, अप्पसादं करोति; हन्दस्स मयं पटिसारणीयकम्मं करोमा”ति ते । तस्स पटिसारणीयकम्मं अकंसु । अथ खो आयस्मा यसो काकण्डकपुत्तो वेसालिके वज्जिपुत्तके भिक्खू एतदवोच — “भगवता, आवुसो, पञ्चत्तं — ‘पटिसारणीयकम्मकतस्स भिक्खुनो अनुदूतो दातब्बो’ति । देथ मे, आवुसो, अनुदूतं भिक्खु”न्ति ।

अथ खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू एकं भिक्खुं सम्मन्नित्वा आयस्मतो यसस्स काकण्डकपुत्तस्स अनुदूतं अदंसु । अथ खो आयस्मा यसो काकण्डकपुत्तो अनुदूतेन भिक्खुना सद्धिं वेसालिं पविसित्वा वेसालिके उपासके एतदवोच — “अहं किरायस्मन्ते उपासके सद्धे पसन्ने अक्कोसामि, परिभासामि, अप्पसादं करोमि; योहं अधम्मं अधम्मोति वदामि, धम्मं धम्मोति वदामि, अविनयं अविनयोति वदामि, विनयं विनयोति वदामि ।

४४७. “एकमिदं, आवुसो, समयं भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तत्र खो, आवुसो, भगवा भिक्खू आमन्तेसि — [अ० नि० ४.५०] ‘चत्तारोमे, भिक्खवे, चन्दिमसूरियानं उपक्किलेसा, येहि उपक्किलेसेहि उपक्किलिद्धा चन्दिमसूरिया न तपन्ति, न भासन्ति, न विरोचन्ति । कतमे चत्तारो? अब्भं, भिक्खवे, चन्दिमसूरियानं उपक्किलेसो, येन उपक्किलेसेन उपक्किलिद्धा चन्दिमसूरिया न तपन्ति, न भासन्ति न विरोचन्ति । महिका, भिक्खवे, चन्दिमसूरियानं उपक्किलेसो, येन उपक्किलेसेन उपक्किलिद्धा चन्दिमसूरिया न तपन्ति, न भासन्ति, न विरोचन्ति, धूमरजो, भिक्खवे, चन्दिमसूरियानं उपक्किलेसो, येन उपक्किलेसेन उपक्किलिद्धा चन्दिमसूरिया न तपन्ति, न भासन्ति, न विरोचन्ति । राहु, भिक्खवे, असुरिन्दो चन्दिमसूरियानं उपक्किलेसो, येन उपक्किलेसेन उपक्किलिद्धा चन्दिमसूरिया न तपन्ति, न भासन्ति, न विरोचन्ति । इमे खो, भिक्खवे, चत्तारो चन्दिमसूरियानं उपक्किलेसा, येहि उपक्किलेसेहि उपक्किलिद्धा चन्दिमसूरिया न तपन्ति, न भासन्ति, न विरोचन्ति । एवमेव खो, भिक्खवे, चत्तारोमे समणब्राह्मणानं उपक्किलेसा, येहि उपक्किलेसेहि उपक्किलिद्धा एके समणब्राह्मणा न तपन्ति, न भासन्ति, न विरोचन्ति । कतमे चत्तारो? सन्ति, भिक्खवे, एके समणब्राह्मणा सुरं पिवन्ति, मेरयं पिवन्ति, सुरामेरयपाना अप्पटिविरता — अयं, भिक्खवे, पठमो समणब्राह्मणानं उपक्किलेसो, येन उपक्किलेसेन उपक्किलिद्धा एके समणब्राह्मणा न तपन्ति, न भासन्ति, न विरोचन्ति । पुन चपरं, भिक्खवे, एके समणब्राह्मणा मेथुनं धम्मं पटिसेवन्ति, मेथुनधम्मा अप्पटिविरता — अयं, भिक्खवे, दुतियो समणब्राह्मणानं उपक्किलेसो, येन उपक्किलेसेन उपक्किलिद्धा एके समणब्राह्मणा न तपन्ति, न भासन्ति, न विरोचन्ति । पुन चपरं, भिक्खवे, एके समणब्राह्मणा जातरूपरजतं सादियन्ति, जातरूपरजतप्पटिग्गहणा अप्पटिविरता — अयं, भिक्खवे, ततियो समणब्राह्मणानं उपक्किलेसो, येन उपक्किलेसेन उपक्किलिद्धा एके समणब्राह्मणा न तपन्ति, न भासन्ति, न विरोचन्ति । पुन चपरं, भिक्खवे, एके समणब्राह्मणा मिच्छाजीवेन जीवितं कप्पेन्ति; मिच्छाजीवा अप्पटिविरता — अयं, भिक्खवे, चतुत्थो समणब्राह्मणानं उपक्किलेसो, येन उपक्किलेसेन उपक्किलिद्धा एके समणब्राह्मणा न तपन्ति, न भासन्ति, न विरोचन्ति । इमे खो, भिक्खवे, चत्तारो समणब्राह्मणानं उपक्किलेसा, येहि उपक्किलेसेहि उपक्किलिद्धा एके समणब्राह्मणा न तपन्ति, न भासन्ति, न विरोचन्ति’ । “इदमवोचावुसो, भगवा । इदं वत्त्वान सुगतो अथापरं एतदवोच सत्था

“रागदोसपरिक्किलिद्धा, एके समणब्राह्मणा ।

अविज्जानिवुटा [अविज्जानीवुता (स्या०)] पोसा, पियरूपाभिनन्दिनो ॥

“सुरं पिवन्ति मेरयं, पटिसेवन्ति मेथुनं ।
रजतं जातरूपञ्च, सादियन्ति अविद्दसू ॥

“मिच्छाजीवेन जीवन्ति, एके समणब्राह्मणा ।
एते उपक्विकलेसा वुत्ता, बुद्धेनादिच्चबन्धुना ॥

“येहि उपक्विकलेसेहि उपक्विकलिट्ठा, एके समणब्राह्मणा ।
न तपन्ति न भासन्ति, असुद्धा सरजा मगा ॥

“अन्धकारेण ओनद्धा, तण्हादासा सनेत्तिका ।
वड्ढेन्ति कटसिं घोरं, आदियन्ति पुनब्भवन्ति ॥

“एवंवादी किराहं आयस्मन्ते उपासके सद्धे पसन्ने अक्कोसामि, परिभासामि, अप्पसादं करोमि; योहं अधम्मं अधम्मोति वदामि, धम्मं धम्मोति वदामि, अविनयं अविनयोति वदामि, विनयं विनयोति वदामि ।

४४८. [सं० नि० ४.३६२ इदं वत्थु आगतं] “एकमिदं, आवुसो, समयं भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दकनिवापे । तेन खो पन समयेन राजन्तेपुरे राजपरिसायं सन्निसिन्नानं सन्निपतितानं अयमन्तरकथा उदपादि — ‘कप्पति समणानं सक्यपुत्तियानं जातरूपरजतं; सादियन्ति समणा सक्यपुत्तिया जातरूपरजतं; पटिगगणहन्ति समणा सक्यपुत्तिया जातरूपरजतं’न्ति । तेन खो पनावुसो समयेन, मणिचूळको गामणी तस्सं परिसायं निसिन्नो होति । अथ खो, आवुसो, मणिचूळको गामणी तं परिसं एतदवोच — ‘मा अय्या एवं अवचुत्थ । न कप्पति समणानं सक्यपुत्तियानं जातरूपरजतं; न सादियन्ति समणा सक्यपुत्तिया जातरूपरजतं; न पटिगगणहन्ति समणा सक्यपुत्तिया जातरूपरजतं; निक्खित्तमणिसुवण्णा समणा सक्यपुत्तिया अपेतजातरूपरजता’ति । असक्खि खो, आवुसो, मणिचूळको गामणी तं परिसं सज्जापेतुं ।

“अथ खो, आवुसो, मणिचूळको गामणी तं परिसं सज्जापेत्वा येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो, आवुसो, मणिचूळको गामणी भगवन्तं एतदवोच — ‘इध, भन्ते, राजन्तेपुरे राजपरिसायं सन्निसिन्नानं सन्निपतितानं अयमन्तरकथा उदपादि — कप्पति समणानं सक्यपुत्तियानं जातरूपरजतं; सादियन्ति समणा सक्यपुत्तिया जातरूपरजतं; पटिगगणहन्ति समणा सक्यपुत्तिया जातरूपरजतन्ति । एवं वुत्ते अहं भन्ते, तं परिसं एतदवोचं — मा अय्या एवं अवचुत्थ । न कप्पति समणानं सक्यपुत्तियानं जातरूपरजतं; न सादियन्ति समणा सक्यपुत्तिया जातरूपरजतं; न पटिगगणहन्ति समणा सक्यपुत्तिया जातरूपरजतं; निक्खित्तमणिसुवण्णा समणा सक्यपुत्तिया अपेतजातरूपरजताति । असक्खि खो अहं, भन्ते, तं परिसं सज्जापेतुं । कच्चाहं, भन्ते, एवं ब्याकरमानो वुत्तवादी चेव भगवतो होमि, न च भगवन्तं अभूतेन अब्भाचिक्खामि, धम्मस्स चानुधम्मं ब्याकरोमि, न च कोचि सहधम्मिको वादानुवादो गारह्मं ठानं आगच्छती’ति? ‘तग्घ त्वं, गामणि, एवं ब्याकरमानो वुत्तवादी चेव मे होसि; न च मं अभूतेन अब्भाचिक्खसि [पारा० ५८२], धम्मस्स चानुधम्मं ब्याकरोसि, न च कोचि सहधम्मिको वादानुवादो गारह्मं ठानं आगच्छति । न हि, गामणि, कप्पति समणानं सक्यपुत्तियानं जातरूपरजतं; न सादियन्ति समणा सक्यपुत्तिया जातरूपरजतं; न पटिगगणहन्ति समणा सक्यपुत्तिया जातरूपरजतं; निक्खित्तमणिसुवण्णा समणा सक्यपुत्तिया अपेतजातरूपरजता । यस्स खो, गामणि, जातरूपरजतं कप्पति, पञ्चपि तस्स कामगुणा कप्पन्ति । यस्स पञ्च कामगुणा

कप्पन्ति एकंसेनेतं, गामणि, धारेय्यासि — अस्समणधम्मो असक्कपुत्तियधम्मोति । अपि चाहं, गामणि, एवं वदामि तिणं तिणत्थिकेन परियेसितब्बं; दारु दारुत्थिकेन परियेसितब्बं; सकटं सकटत्थिकेन परियेसितब्बं; पुरिसो पुरिसत्थिकेन परियेसितब्बो । न त्वेवाहं, गामणि, केनचि परियायेन जातरूपरजतं सादितब्बं परियेसितब्बन्ति वदामी”ति ।

“एवंवादी किराहं आयस्मन्ते उपासके सद्धे पसन्ने अक्कोसामि, परिभासामि, अप्पसादं करोमि; योहं अधम्मं अधम्मोति वदामि, धम्मं धम्मोति वदामि, अविनयं अविनयोति वदामि, विनयं विनयोति वदामि ।

४४९. “एकमिदं, आवुसो, समयं भगवा राजगहे आयस्मन्तं उपनन्दं सक्कपुत्तं आरब्ध जातरूपरजतं पटिक्खिपि, सिक्खापदञ्च पञ्जपेसि । एवंवादी किराहं आयस्मन्ते उपासके सद्धे पसन्ने अक्कोसामि, परिभासामि, अप्पसादं करोमि; योहं अधम्मं अधम्मोति वदामि, धम्मं धम्मोति वदामि, अविनयं अविनयोति वदामि, विनयं विनयोति वदामी”ति ।

एवं वुत्ते वेसालिका उपासका आयस्मन्तं यसं काकण्डकपुत्तं एतदवोचुं — “एकोव भन्ते, अय्यो यसो काकण्डकपुत्तो समणो सक्कपुत्तियो । सब्बेविमे अस्समणा असक्कपुत्तिया । वसतु, भन्ते, अय्यो यसो काकण्डकपुत्तो वेसालियं । मयं अय्यस्स यसस्स काकण्डकपुत्तस्स उस्सुक्कं करिस्साम चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारान”न्ति । अथ खो आयस्मा यसो काकण्डकपुत्तो वेसालिके उपासके सज्जापेत्वा अनुदूतेन भिक्खुना सद्धिं आरामं अगमासि ।

अथ खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू अनुदूतं भिक्खुं पुच्छिंसु — “खमापितावुसो, यसेन काकण्डकपुत्तेन वेसालिका उपासका”ति? “उपासकेहि पापिकं नो, आवुसो, कतं । एकोव यसो काकण्डकपुत्तो समणो सक्कपुत्तियो कतो । सब्बेव मयं अस्समणा असक्कपुत्तिया कता”ति । अथ खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू — “अयं, आवुसो, यसो काकण्डकपुत्तो अम्हेहि असम्मतो गिहीनं पकासेसि; हन्दस्स मयं उक्खेपनीयकम्मं करोमा”ति । ते तस्स उक्खेपनीयकम्मं कत्तुकामा सन्निपत्तिंसु । अथ खो आयस्मा यसो काकण्डकपुत्तो वेहासं अब्भुगन्त्वा कोसम्बियं पच्चुट्ठासि ।

४५०. अथ खो आयस्मा यसो काकण्डकपुत्तो पावेय्यकानञ्च [पाठेय्यकानञ्च (स्या०)] अवन्तिदक्खिणापथकानञ्च भिक्खून् सन्तिके दूतं पाहेसि — “आगच्छन्तु आयस्मन्ता; इमं अधिकरणं आदियिस्साम । पुरे अधम्मो दिप्पति, धम्मो पटिबाहिय्यति; अविनयो दिप्पति, विनयो पटिबाहिय्यति; पुरे अधम्मवादिनो बलवन्तो होन्ति, धम्मवादिनो दुब्बला होन्ति; अविनयवादिनो बलवन्तो होन्ति, विनयवादिनो दुब्बला होन्ती”ति ।

तेन खो पन समयेन आयस्मा सम्भूतो साणवासी अहोगङ्गे पब्बते पटिवसति । अथ खो आयस्मा यसो काकण्डकपुत्तो येन अहोगङ्गो पब्बतो, येनायस्मा सम्भूतो साणवासी तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्मन्तं सम्भूतं साणवासिं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा यसो काकण्डकपुत्तो आयस्मन्तं सम्भूतं साणवासिं एतदवोच — “इमे, भन्ते, वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू वेसालियं दस वत्थूनि दीपेन्ति — कप्पति सिङ्गिलोणकप्पो, कप्पति द्वङ्गुलकप्पो, कप्पति गामन्तरकप्पो, कप्पति आवासकप्पो, कप्पति अनुमतिकप्पो, कप्पति आचिण्णकप्पो, कप्पति अमथितकप्पो, कप्पति जळोगिं पातुं, कप्पति अदसकं निसीदनं, कप्पति जातरूपरजतन्ति । हन्द मयं, भन्ते, इमं अधिकरणं आदियिस्साम । पुरे अधम्मो दिप्पति, धम्मो पटिबाहिय्यति; अविनयो दिप्पति, विनयो पटिबाहिय्यति; पुरे अधम्मवादिनो बलवन्तो होन्ति, धम्मवादिनो दुब्बला होन्ति; अविनयवादिनो बलवन्तो होन्ति, विनयवादिनो दुब्बला होन्ती”ति । “एवमावुसो”ति खो आयस्मा सम्भूतो साणवासी आयस्मतो यसस्स काकण्डकपुत्तस्स पच्चस्सोसि । अथ खो सट्ठिमत्ता

पावेय्यका भिक्खू — सब्बे आरज्जिका, सब्बे पिण्डपातिका, सब्बे पंसुकूलिका, सब्बे तेचीवरिका, सब्बेव अरहन्तो — अहोगङ्गे पब्बते सन्निपत्तिंसु। अट्ठासीतिमत्ता अवन्तिदक्खिणापथका भिक्खू — अप्पेकच्चे आरज्जिका, अप्पेकच्चे पिण्डपातिका, अप्पेकच्चे पंसुकूलिका, अप्पेकच्चे तेचीवरिका, सब्बेव अरहन्तो — अहोगङ्गे पब्बते सन्निपत्तिंसु। अथ खो थेरानं भिक्खूनं मन्तयमानानं एतदहोसि — “इदं खो अधिकरणं कक्खळञ्च, वाळञ्च; कं नु खो मयं पक्खं लभेय्याम, येन मयं इमस्मिं अधिकरणे बलवन्ततरा अस्सामा”ति।

४५१. तेन खो पन समयेन आयस्मा रेवतो सोरेय्ये पटिवसति — बहुस्सुतो आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो पण्डितो वियत्तो मेधावी लज्जी कुक्कुच्चको सिक्खाकामो। अथ खो थेरानं भिक्खूनं एतदहोसि — “अयं खो आयस्मा रेवतो सोरेय्ये पटिवसति — बहुस्सुतो आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो पण्डितो वियत्तो मेधावी लज्जी कुक्कुच्चको सिक्खाकामो। सचे मयं आयस्मन्तं रेवतं पक्खं लभिस्साम, एवं मयं इमस्मिं अधिकरणे बलवन्ततरा अस्सामा”ति। अस्सोसि खो आयस्मा रेवतो — दिब्बाय सोतधातुया विसुद्धाय अतिक्कन्तमानुसिकाय — थेरानं भिक्खूनं मन्तयमानानं। सुत्वानस्स एतदहोसि — “इदं खो अधिकरणं कक्खळञ्च वाळञ्च। न खो मेतं पतिरूपं योहं एवरूपे अधिकरणे ओसक्केय्यं। इदानीं च पन ते भिक्खू आगच्छिस्सन्ति। सोहं तेहि आकिण्णो न फासु गमिस्सामि। यंनूनाहं पटिकच्चेव गच्छेय्य”न्ति। अथ खो आयस्मा रेवतो सोरेय्या सङ्कस्सं अगमासि।

अथ खो थेरा भिक्खू सोरेय्यं गन्त्वा पुच्छिंसु — “कहं आयस्मा रेवतो”ति? ते एवमाहंसु — “एसायस्मा रेवतो सङ्कस्सं गतो”ति। अथ खो आयस्मा रेवतो सङ्कस्सा कण्णकुज्जं [कन्नकुज्जं (सी०)] अगमासि। अथ खो थेरा भिक्खू सङ्कस्सं गन्त्वा पुच्छिंसु — “कहं आयस्मा रेवतो”ति? ते एवमाहंसु — “एसायस्मा रेवतो कण्णकुज्जं गतो”ति। अथ खो आयस्मा रेवतो कण्णकुज्जा उदुम्बरं अगमासि। अथ खो थेरा भिक्खू कण्णकुज्जं गन्त्वा पुच्छिंसु — “कहं आयस्मा रेवतो”ति? ते एवमाहंसु — “एसायस्मा रेवतो उदुम्बरं गतो”ति। अथ खो आयस्मा रेवतो उदुम्बरा अगगळपुरं अगमासि। अथ खो थेरा भिक्खू उदुम्बरं गन्त्वा पुच्छिंसु — “कहं आयस्मा रेवतो”ति? ते एवमाहंसु — “एसायस्मा रेवतो अगगळपुरं गतो”ति। अथ खो आयस्मा रेवतो अगगळपुरा सहजातिं [सहजातिं (क०)] अगमासि। अथ खो थेरा भिक्खू अगगळपुरं गन्त्वा पुच्छिंसु — “कहं आयस्मा रेवतो”ति? ते एवमाहंसु — “एसायस्मा रेवतो सहजातिं गतो”ति। अथ खो थेरा भिक्खू आयस्मन्तं रेवतं सहजातियं सम्भावेसुं।

४५२. अथ खो आयस्मा सम्भूतो साणवासी आयस्मन्तं यसं काकण्डकपुत्तं एतदवोच — “अयं, आवुसो, आयस्मा रेवतो बहुस्सुतो आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो पण्डितो वियत्तो मेधावी लज्जी कुक्कुच्चको सिक्खाकामो। सचे मयं आयस्मन्तं रेवतं पज्जं पुच्छिस्साम, पटिबलो आयस्मा रेवतो एकेनेव पज्जेन सकलम्पि रत्तिं वीतिनामेतुं। इदानीं च पनायस्मा रेवतो अन्तेवासिकं [अन्तेवासिं (स्या०)] सरभाणकं भिक्खुं अज्झेसिस्सति। सो त्वं तस्स भिक्खुनो सरभज्जपरियोसाने आयस्मन्तं रेवतं उपसङ्गमित्वा इमानि दस वत्थूनि पुच्छेय्यासी”ति। “एवं भन्ते”ति खो आयस्मा यसो काकण्डकपुत्तो आयस्मतो सम्भूतस्स साणवासिस्स पच्चस्सोसि। अथ खो आयस्मा रेवतो अन्तेवासिकं सरभाणकं भिक्खुं अज्झेसि। अथ खो आयस्मा यसो काकण्डकपुत्तो तस्स भिक्खुनो सरभज्जपरियोसाने येनायस्मा रेवतो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्मन्तं रेवतं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि। एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा यसो काकण्डकपुत्तो आयस्मन्तं रेवतं एतदवोच — “कप्पति, भन्ते, सिङ्गिलोणकप्पो”ति? “को सो, आवुसो, सिङ्गिलोणकप्पो”ति? “कप्पति, भन्ते, सिङ्गिना लोणं परिहरितुं — यत्थ अलोणकं भविस्सति तत्थ परिभुज्जिस्सामी”ति? “नावुसो, कप्पती”ति। “कप्पति, भन्ते, द्रङ्गुलकप्पो”ति? “को सो, आवुसो, द्रङ्गुलकप्पो”ति? “कप्पति, भन्ते, द्रङ्गुलाय

छायाय वीतिवत्ताय, विकाले भोजनं भुञ्जितुं'न्ति? “नावुसो, कप्पती”ति। “कप्पति, भन्ते, गामन्तरकप्पो”ति? “को सो, आवुसो, गामन्तरकप्पो”ति? “कप्पति, भन्ते — इदानीं गामन्तरं गमिस्सामीति — भुत्ताविना पवारितेन अनतिरित्तं भोजनं भुञ्जितुं'न्ति? “नावुसो, कप्पती”ति। “कप्पति, भन्ते, आवासकप्पो”ति? “को सो, आवुसो, आवासकप्पो”ति? “कप्पति, भन्ते, सम्बहुला आवासा समानसीमा नानुपोसथं कातुं'न्ति? “नावुसो, कप्पती”ति। “कप्पति, भन्ते, अनुमतिकप्पो”ति? “को सो, आवुसो, अनुमतिकप्पो”ति? “कप्पति, भन्ते, वग्गेन सङ्गेन कम्मं कातुं — आगते भिक्खू अनुमानेस्सामा”ति [अनुजानिस्सामाति, अनुजानेस्सामाति, अनुमतिं आनेस्सामाति (क०)]? “नावुसो, कप्पती”ति। “कप्पति, भन्ते, आचिण्णकप्पो”ति? “को सो, आवुसो, आचिण्णकप्पो”ति? “कप्पति, भन्ते, इदं मे उपज्झायेन अज्झाचिण्णं, इदं मे आचरियेन अज्झाचिण्णं, तं अज्झाचरितुं'न्ति? “आचिण्णकप्पो खो, आवुसो, एकच्चो कप्पति, एकच्चो न कप्पती”ति। “कप्पति, भन्ते, अमथितकप्पो”ति? “को सो, आवुसो, अमथितकप्पो”ति? “कप्पति, भन्ते, यं तं खीरं खीरभावं विजहितं, असम्पत्तं दधिभावं, तं भुत्ताविना पवारितेन अनतिरित्तं पातुं'न्ति? “नावुसो, कप्पती”ति? “कप्पति, भन्ते, जळोगिं पातुं'न्ति? “का सा, आवुसो, जळोगी”ति? “कप्पति, भन्ते, या सा सुरा आसुता, असम्पत्ता मज्जभावं, सा पातुं'न्ति? “नावुसो, कप्पती”ति। “कप्पति, भन्ते, अदसकं निसीदनं'न्ति? “नावुसो, कप्पती”ति। “कप्पति, भन्ते, जातरूपरजतं'न्ति? “नावुसो, कप्पती”ति। “इमे, भन्ते, वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू वेसालियं इमानि दस वत्थूनि दीपेन्ति। हन्द मयं, भन्ते, इमं अधिकरणं आदियिस्साम। पुरे अधम्मो दिप्पति, धम्मो पटिबाहिय्यति; अविनयो दिप्पति, विनयो पटिबाहिय्यति; पुरे अधम्मवादिनो बलवन्तो होन्ति, धम्मवादिनो दुब्बला होन्ति; अविनयवादिनो बलवन्तो होन्ति, विनयवादिनो दुब्बला होन्ती”ति। “एवमावुसो”ति खो आयस्मा रेवतो आयस्मतो यसस्स काकण्डकपुत्तस्स पच्चस्सोसि।

पठमभाणवारो निट्ठितो।

२. दुतियभाणवारो

४५३. अस्सोसुं खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू — “यसो किर काकण्डकपुत्तो इदं अधिकरणं आदियितुकामो पक्खं परियेसति, लभति च किर पक्खं”न्ति। अथ खो वेसालिकानं वज्जिपुत्तकानं भिक्खून् एतदहोसि — “इदं खो अधिकरणं कक्खळञ्च वाळञ्च। कं नु खो मयं पक्खं लभेय्याम, येन मयं इमस्मिं अधिकरणे बलवन्ततरा अस्सामा”ति।

अथ खो वेसालिकानं वज्जिपुत्तकानं भिक्खून् एतदहोसि — “अयं खो आयस्मा रेवतो बहुस्सुतो आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो पण्डितो वियत्तो मेधावी लज्जी कुक्कुच्चको सिक्खाकामो। सचे मयं आयस्मन्तं रेवतं पक्खं लभेय्याम, एवं मयं इमस्मिं अधिकरणे बलवन्ततरा अस्सामा”ति।

अथ खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू पहूतं सामणकं परिक्खारं पटियादेसुं — पत्तम्पि, चीवरम्पि, निसीदनम्पि, सूचिघरम्पि, कायबन्धनम्पि, परिस्सावनम्पि, धम्मकरणम्पि। अथ खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू तं सामणकं परिक्खारं आदाय नावाय सहजातिं उज्जविंसु; नावाय पच्चोरोहित्वा अज्जतरस्मिं रुक्खमूले भत्तविस्सगं करोन्ति। अथ खो आयस्मतो साळ्हस्स रहोगतस्स पटिसल्लीनस्स एवं चेतसो परिवितक्को उदपादि — “के नु खो धम्मवादिनो — पाचीनका वा भिक्खू, पावेय्यका वा”ति? अथ खो आयस्मतो साळ्हस्स, धम्मञ्च विनयञ्च चेतसा पच्चवेक्खन्तस्स, एतदहोसि — “अधम्मवादिनो पाचीनका भिक्खू, धम्मवादिनो पावेय्यका [पाठेय्यका (स्या०)] भिक्खू”ति।

अथ खो अञ्जतरा सुद्धावासकायिका देवता आयस्मतो साळहस्स चेतसा चेतोपरिवितक्कमञ्जाय — सेय्यथापि नाम बलवा पुरिसो समिज्जितं वा बाहं पसारेय्य, पसारितं वा बाहं सम्मिज्जेय्य, एवमेव सुद्धावासेसु देवेसु अन्तरहिता — आयस्मतो साळहस्स सम्मुखे पातुरहोसि । अथ खो सा देवता आयस्मन्तं साळहं एतदवोच — “साधु, भन्ते साळह, अधम्मवादी पाचीनका भिक्खू, धम्मवादी पावेय्यका भिक्खू । तेन हि, भन्ते साळह, यथाधम्मो तथा तिट्ठाही”ति । “पुब्बेपि चाहं, देवते, एतरहि च यथाधम्मो तथा ठितो; अपि चाहं न ताव दिट्ठिं आवि करोमि, अप्पेव नाम मं इमस्मिं अधिकरणे सम्मन्नेय्या”ति ।

४५४. अथ खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू तं सामणकं परिक्रारं आदाय येनायस्मा रेवतो तेनुपसङ्कमिंसु, उपसङ्कमित्वा आयस्मन्तं रेवतं एतदवोचुं — “पटिग्गणहातु, भन्ते, थेरो सामणकं परिक्रारं — पत्तम्पि, चीवरम्पि, निसीदनम्पि, सूचिघरम्पि, कायबन्धनम्पि, परिस्सावनम्पि, धम्मकरणम्पी”ति । “अलं, आवुसो, परिपुण्णं मे पत्तचीवर”न्ति न इच्छि पटिग्गहेतुं ।

तेन खो पन समयेन उत्तरो नाम भिक्खू वीसतिवस्सो आयस्मतो रेवतस्स उपट्ठाको होति । अथ खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू येनायस्मा उत्तरो तेनुपसङ्कमिंसु, उपसङ्कमित्वा आयस्मन्तं उत्तरं एतदवोचुं — “पटिग्गणहातु आयस्मा उत्तरो सामणकं परिक्रारं — पत्तम्पि, चीवरम्पि, निसीदनम्पि, सूचिघरम्पि, कायबन्धनम्पि, परिस्सावनम्पि, धम्मकरणम्पी”ति । “अलं, आवुसो, परिपुण्णं मे पत्तचीवर”न्ति न इच्छि पटिग्गहेतुं । “मनुस्सा खो, आवुसो उत्तर, भगवतो सामणकं परिक्रारं उपनामेन्ति । सचे भगवा पटिग्गणहाति, तेनेव ते अत्तमना होन्ति । नो चे भगवा पटिग्गणहाति, आयस्मतो [आयस्मतो च (स्या०)] आनन्दस्स उपनामेन्ति — पटिग्गणहातु, भन्ते, थेरो सामणकं परिक्रारं । यथा भगवता पटिग्गहितो, एवमेव सो भविस्सतीति । पटिग्गणहातु आयस्मा उत्तरो सामणकं परिक्रारं । यथा थेरेन पटिग्गहितो, एवमेव सो भविस्सती”ति । अथ खो आयस्मा उत्तरो वेसालिकेहि वज्जिपुत्तेहि भिक्खूहि निप्पीळियमानो एकं चीवरं अग्गहेसि । “वदेय्याथ, आवुसो, येन अत्थो”ति । “एत्तकं आयस्मा उत्तरो थेरं वदेतु; एत्तकञ्च, भन्ते, थेरो सङ्गमज्जे वदेतु — ‘पुरत्थिमेसु जनपदेसु बुद्धा भगवन्तो उप्पज्जन्ति । धम्मवादी पाचीनका भिक्खू, अधम्मवादी पावेय्यका भिक्खू’”ति । “एवमावुसो”ति खो आयस्मा उत्तरो वेसालिकानं वज्जिपुत्तकानं भिक्खूनं पटिस्सुत्वा येनायस्मा रेवतो तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा आयस्मन्तं रेवतं एतदवोच — “एत्तकं, भन्ते, थेरो सङ्गमज्जे वदेतु — ‘पुरत्थिमेसु जनपदेसु बुद्धा भगवन्तो उप्पज्जन्ति । धम्मवादी पाचीनका भिक्खू, अधम्मवादी पावेय्यका भिक्खू’”ति । “अधम्मे मं त्वं, भिक्खु, नियोजेसी”ति थेरो आयस्मन्तं उत्तरं पणामेसि ।

अथ खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू आयस्मन्तं उत्तरं एतदवोचुं — “किं, आवुसो उत्तर, थेरो आहा”ति? “पापिकं नो, आवुसो, कतं । ‘अधम्मे मं त्वं, भिक्खु, नियोजेसी’”ति थेरो मं पणामेसीति । “ननु त्वं, आवुसो [आवुसो उत्तर (स्या० कं०)], वुट्ठो वीसतिवस्सोसी”ति? “आमावुसो, अपि च मयं गरुनिस्सयं गणहामा”ति ।

४५५. अथ खो सङ्गो तं अधिकरणं विनिच्छिनितुकामो सन्निपति । अथ खो आयस्मा रेवतो सङ्गं जापेसि —

“सुणातु मे, आवुसो, सङ्गो । सचे मयं इमं अधिकरणं इध वूपसमेस्साम, सियापि मूलादायका [मूलदायका (सी०)] भिक्खू पुनकम्माय उक्कोटेय्युं । यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, यत्थेविमं अधिकरणं समुप्पन्नं, सङ्गो तत्थेविमं अधिकरणं वूपसमेय्या”ति ।

अथ खो थेरा भिक्खू वेसालिं अगमंसु — तं अधिकरणं विनिच्छिन्नितुकामा ।

तेन खो पन समयेन सब्बकामी नाम पथव्या सङ्गत्थेरो वीसवस्ससतिको उपसम्पदाय, आयस्मतो आनन्दस्स सद्धिविहारिको, वेसालियं पटिवसति । अथ खो आयस्मा रेवतो आयस्मन्तं सम्भूतं साणवासिं एतदवोच — “अहं, आवुसो, यस्मिं विहारे सब्बकामी थेरो विहरति, तं विहारं उपगच्छामि । सो त्वं कालस्सेव आयस्मन्तं सब्बकामिं उपसङ्गमित्वा इमानि दस वत्थूनि पुच्छेय्यासी”ति ।

“एवं भन्ते”ति खो आयस्मा सम्भूतो साणवासी आयस्मतो रेवतस्स पच्चस्सोसि । अथ खो आयस्मा रेवतो, यस्मिं विहारे सब्बकामी थेरो विहरति, तं विहारं उपगच्छि । गम्भे आयस्मतो सब्बकामिस्स सेनासनं पञ्चत्तं होति, गम्भप्पमुखे आयस्मतो रेवतस्स । अथ खो आयस्मा रेवतो — अयं थेरो महल्लको न निपज्जतीति — न सेय्यं कप्पेसि । आयस्मा सब्बकामी — अयं भिक्खु आगन्तुको किलन्तो न निपज्जतीति — न सेय्यं कप्पेसि । अथ खो आयस्मा सब्बकामी रत्तिया पच्चूससमयं पच्चुद्वाय आयस्मन्तं रेवतं एतदवोच — “कतमेन त्वं भूमि विहारेन एतरहि बहुलं विहरसी”ति? “मेत्ताविहारेन खो अहं, भन्ते, एतरहि बहुलं विहरामी”ति । “कुल्लकविहारेन किर त्वं भूमि एतरहि बहुलं विहरसि । कुल्लकविहारो एसो [हेसो (स्या०)] भूमि यदिदं मेत्ता”ति । “पुब्बेपि मे, भन्ते, गिहिभूतस्स आचिण्णा मेत्ता । तेनाहं एतरहिपि मेत्ताविहारेन बहुलं विहरामि, अपि च खो मया चिरप्पत्तं अरहत्त”न्ति । “थेरो पन, भन्ते, कतमेन विहारेन एतरहि बहुलं विहरती”ति? “सुज्जताविहारेन खो अहं भूमि एतरहि बहुलं विहरामी”ति । “महापुरिसविहारेन किर, भन्ते, थेरो एतरहि बहुलं विहरति । महापुरिसविहारो एसो, भन्ते, यदिदं सुज्जता”ति । “पुब्बेपि मे भूमि गिहिभूतस्स आचिण्णा सुज्जता । तेनाहं एतरहिपि सुज्जताविहारेन बहुलं विहरामि, अपि च मया चिरप्पत्तं अरहत्त”न्ति । अयञ्चरहि थेरानं भिक्खूनां अन्तराकथा विप्पकता, अथायस्मा सम्भूतो साणवासी तस्मिं अनुप्पत्तो होति । अथ खो आयस्मा सम्भूतो साणवासी येनायस्मा सब्बकामी तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्मन्तं सब्बकामिं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा सम्भूतो साणवासी आयस्मन्तं सब्बकामिं एतदवोच — “इमे, भन्ते, वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू वेसालियं दस वत्थूनि दीपेन्ति — कप्पति सिङ्गिलोणकप्पो, कप्पति द्वङ्गुलकप्पो, कप्पति गामन्तरकप्पो, कप्पति आवासकप्पो, कप्पति अनुमतिकप्पो, कप्पति आचिण्णकप्पो, कप्पति अमथितकप्पो, कप्पति जळोङ्गिं, पातुं कप्पति अदसकं निसीदनं, कप्पति जातरूपरजतन्ति । थेरेन, भन्ते, उपज्झायस्स मूले बहुधम्मो च विनयो च परियत्तो । थेरस्स भन्ते, धम्मञ्च विनयञ्च पच्चवेक्खन्तस्स कथं होति? के नु खो धम्मवादिनो — पाचीनका वा भिक्खू, पावेय्यका वा”ति? “तयापि खो, आवुसो, उपज्झायस्स मूले बहु धम्मो च विनयो च परियत्तो । तुहं पन, आवुसो, धम्मञ्च विनयञ्च पच्चवेक्खन्तस्स कथं होति? के नु खो धम्मवादिनो — पाचीनका वा भिक्खू, पावेय्यका वा”ति? “महं खो, भन्ते, धम्मञ्च विनयञ्च पच्चवेक्खन्तस्स एवं होति — अधम्मवादी पाचीनका भिक्खू, धम्मवादी पावेय्यका भिक्खूति; अपि चाहं न ताव दिट्ठिं आवि करोमि, अप्पेव नाम मं इमस्मिं अधिकरणे सम्मन्नेय्या”ति । “महम्मि खो, आवुसो, धम्मञ्च विनयञ्च पच्चवेक्खन्तस्स एवं होति — अधम्मवादी पाचीनका भिक्खू, धम्मवादी पावेय्यका भिक्खूति; अपि चाहं न ताव दिट्ठिं आवि करोमि, अप्पेव नाम मं इमस्मिं अधिकरणे सम्मन्नेय्या”ति ।

४५६. अथ खो सङ्घो तं अधिकरणं विनिच्छिन्नितुकामो सन्निपति । तस्मिं खो पन अधिकरणे विनिच्छियमाने अनग्गानि चेव भस्सानि जायन्ति, न चेकस्स भासितस्स अत्थो विज्जायति । अथ खो आयस्मा रेवतो सङ्गं जापेसि —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अम्हाकं इमस्मिं अधिकरणे विनिच्छियमाने अनग्गानि चेव भस्सानि जायन्ति, न चेकस्स

भासितस्स अत्थो विज्जायति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इमं अधिकरणं उब्बाहिकाय वूपसमेय्या”ति । सङ्घो चत्तारो पाचीनके भिक्खू, चत्तारो पावेय्यके भिक्खू उच्चिनि । पाचीनकानं भिक्खूनां — आयस्मन्तञ्च सब्बकामिं, आयस्मन्तञ्च साळ्हं, आयस्मन्तञ्च खुज्जसोभितं, आयस्मन्तञ्च वासभगामिकं; पावेय्यकानं भिक्खूनां — आयस्मन्तञ्च रेवतं, आयस्मन्तञ्च सम्भूतं साणवासिं, आयस्मन्तञ्च यसं काकण्डकपुत्तं, आयस्मन्तञ्च सुमनन्ति । अथ खो आयस्मा रेवतो सङ्घं जापेसि —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अम्हाकं इमस्मिं अधिकरणे विनिच्छियमाने अनग्गानि चेव भस्सानि जायन्ति, न चेकस्स भासितस्स अत्थो विज्जायति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो चत्तारो पाचीनके भिक्खू, चत्तारो पावेय्यके भिक्खू सम्मन्नेय्य उब्बाहिकाय इमं अधिकरणं वूपसमेतुं । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अम्हाकं इमस्मिं अधिकरणे विनिच्छियमाने अनग्गानि चेव भस्सानि जायन्ति, न चेकस्स भासितस्स अत्थो विज्जायति । सङ्घो चत्तारो पाचीनके भिक्खू, चत्तारो पावेय्यके भिक्खू सम्मन्ति उब्बाहिकाय इमं अधिकरणं वूपसमेतुं । यस्सायस्मतो खमति चतुन्नं पाचीनकानं भिक्खूनां, चतुन्नं पावेय्यकानं भिक्खूनां सम्मुति, उब्बाहिकाय इमं अधिकरणं वूपसमेतुं, सो तुणहस्स; यस्स नखमति, सो भासेय्य ।

“सम्मता सङ्घेन चत्तारो पाचीनका भिक्खू, चत्तारो पावेय्यका भिक्खू, उब्बाहिकाय इमं अधिकरणं वूपसमेतुं । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

तेन खो पन समयेन अजितो नाम भिक्खु दसवस्सो सङ्घस्स पातिमोक्खुद्देसको होति । अथ खो सङ्घो आयस्मन्तम्पि अजितं सम्मन्ति — थेरानं भिक्खूनां आसनपज्जापकं । अथ खो थेरानं भिक्खूनां एतदहोसि — “कत्थ नु खो मयं इमं अधिकरणं वूपसमेय्यामा”ति? अथ खो थेरानं भिक्खूनां एतदहोसि — “अयं खो वालिकारामो रमणीयो अप्पसद्दो अप्पनिग्घोसो । यन्नून मयं वालिकारामे इमं अधिकरणं वूपसमेय्यामा”ति ।

४५७. अथ खो थेरा भिक्खू वालिकारामं अगमंसु — तं अधिकरणं विनिच्छिनितुकामा । अथ खो आयस्मा रेवतो सङ्घं जापेसि —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, अहं आयस्मन्तं सब्बकामिं विनयं पुच्छेय्य”न्ति ।

आयस्मा सब्बकामी सङ्घं जापेसि —

“सुणातु मे, आवुसो, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, अहं रेवतेन विनयं पुट्ठो विस्सज्जेय्य”न्ति ।

अथ खो आयस्मा रेवतो आयस्मन्तं सब्बकामिं एतदवोच — “कप्पति, भन्ते, सिङ्गिलोणकप्पो”ति? “को सो, आवुसो, सिङ्गिलोणकप्पो”ति? “कप्पति, भन्ते, सिङ्गिना लोणं परिहरितुं — यत्थ अलोणकं भविस्सति तत्थ परिभुज्जिस्सामा”ति? “नावुसो, कप्पती”ति । [पाचि० २५४ आदयो] “कत्थ पटिक्खित्त”न्ति? “सावत्थियं, सुत्तविभङ्गे”ति । “किं आपज्जती”ति? “सन्निधिकारकभोजने पाचित्तिय”न्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इदं पठमं वत्थु सङ्घेन विनिच्छितं । इतिपिदं वत्थु उद्धम्मं, उब्बिनयं, अपगतसत्थुसासनं । इदं

पठमं सलाकं निक्खिपामि” ।

“कप्पति, भन्ते, द्रङ्गुलकप्पो”ति? “को सो, आवुसो, द्रङ्गुलकप्पो”ति? “कप्पति, भन्ते, द्रङ्गुलाय छायाय वीतिवत्ताय विकाले भोजनं भुञ्जितु”न्ति? “नावुसो, कप्पती”ति [पाचि० २४५] । “कत्थ पटिक्खित्त”न्ति? “राजगहे, सुत्तविभङ्गे”ति । “किं आपज्जती”ति? विकालभोजने पाचित्तिय”न्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । इदं दुतियं वत्थु सङ्गेन विनिच्छित्तं । इतिपिदं वत्थु उद्धम्मं, उब्बिनयं, अपगतसत्थुसासनं । इदं दुतियं सलाकं निक्खिपामि” ।

“कप्पति, भन्ते, गामन्तरकप्पो”ति? “को सो, आवुसो, गामन्तरकप्पो”ति? “कप्पति, भन्ते — इदानीं गामन्तरं गमिस्सामीति — भुत्ताविना पवारितेन अनतिरित्तं भोजनं भुञ्जितु”न्ति? “नावुसो, कप्पती”ति [पाचि० २३४] । “कत्थ पटिक्खित्त”न्ति? “सावत्थियं, सुत्तविभङ्गे”ति । “किं आपज्जती”ति? “अनतिरित्तभोजने पाचित्तिय”न्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । इदं ततियं वत्थु सङ्गेन विनिच्छित्तं । इतिपिदं वत्थु उद्धम्मं, उब्बिनयं, अपगतसत्थुसासनं । इदं ततियं सलाकं निक्खिपामि” ।

“कप्पति, भन्ते, आवासकप्पो”ति? “को सो, आवुसो, आवासकप्पो”ति? “कप्पति, भन्ते, सम्बहुला आवासा समानसीमा नानुपोसथं कातु”न्ति । “नावुसो, कप्पती”ति [महाव० १४१ आदयो] । “कत्थ पटिक्खित्त”न्ति? “राजगहे, उपोसथसंयुत्ते”ति । “किं आपज्जती”ति? “विनयातिसारे दुक्कट”न्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । इदं चतुत्थं वत्थु सङ्गेन विनिच्छित्तं । इतिपिदं वत्थु उद्धम्मं, उब्बिनयं, अपगतसत्थुसासनं । इदं चतुत्थं सलाकं निक्खिपामि” ।

“कप्पति, भन्ते, अनुमतिकप्पो”ति? “को सो, आवुसो, अनुमतिकप्पो”ति? “कप्पति, भन्ते, वग्गेन सङ्गेन कम्मं कातुं — आगते भिक्खू अनुमानेस्सामा”ति? “नावुसो, कप्पती”ति [महाव० ३८३ आदयो] । “कत्थ पटिक्खित्त”न्ति? “चम्पेय्यके, विनयवत्थुस्मि”न्ति । “किं आपज्जती”ति? “विनयातिसारे दुक्कट”न्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । इदं पञ्चमं वत्थु सङ्गेन विनिच्छित्तं । इतिपिदं वत्थु उद्धम्मं, उब्बिनयं, अपगतसत्थुसासनं । इदं पञ्चमं सलाकं निक्खिपामि” ।

“कप्पति, भन्ते, आचिण्णकप्पो”ति? “को सो, आवुसो, आचिण्णकप्पो”ति? “कप्पति, भन्ते — इदं मे उपज्झायेन अज्झाचिण्णं, इदं मे आचरियेन अज्झाचिण्णं — तं अज्झाचरितु”न्ति? “आचिण्णकप्पो खो, आवुसो, एकच्चो कप्पति, एकच्चो न कप्पती”ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । इदं छट्ठं वत्थु सङ्गेन विनिच्छित्तं । इतिपिदं वत्थु उद्धम्मं, उब्बिनयं, अपगतसत्थुसासनं । इदं छट्ठं सलाकं निक्खिपामि” ।

“कप्पति, भन्ते, अमथितकप्पो”ति? “को सो, आवुसो, अमथितकप्पो”ति? “कप्पति, भन्ते, यं तं खीरं खीरभावं

विजहितं, असम्पत्तं दधिभावं, तं भुत्ताविना पवारितेन अनतिरित्तं पातु”न्ति? “नावुसो, कप्पती”ति [पाचि० २३४] । “कत्थ पटिक्खित्त”न्ति? “सावत्थियं, सुत्तविभङ्गे”ति । “किं आपज्जती”ति? “अनतिरित्तभोजने पाचित्तिय”न्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । इदं सत्तमं वत्थु सङ्गेन विनिच्छित्तं । इतिपिदं वत्थु उद्धम्मं, उब्बिनयं, अपगतसत्थुसासनं । इदं सत्तमं सलाकं निक्खिपामि” ।

“कप्पति, भन्ते, जळोगिं पातु”न्ति? “का सा, आवुसो, जळोगी”ति? “कप्पति, भन्ते, या सा सुरा आसुता असम्पत्ता मज्जभावं, सा पातु”न्ति? “नावुसो, कप्पती”ति [पाचि० ३२६] । “कत्थ पटिक्खित्त”न्ति? “कोसम्बियं, सुत्तविभङ्गे”ति । “किं आपज्जती”ति । “सुरामेरयपाने पाचित्तिय”न्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । इदं अट्ठमं वत्थु सङ्गेन विनिच्छित्तं । इतिपिदं वत्थु उद्धम्मं, उब्बिनयं, अपगतसत्थुसासनं । इदं अट्ठमं सलाकं निक्खिपामि” ।

“कप्पति, भन्ते, अदसकं निसीदन”न्ति? “नावुसो, कप्पती”ति [पाचि० ५३१ आदयो] । “कत्थ पटिक्खित्त”न्ति? “सावत्थियं, सुत्तविभङ्गे”ति । “किं आपज्जती”ति? “छेदनके पाचित्तिय”न्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । इदं नवमं वत्थु सङ्गेन विनिच्छित्तं । इतिपिदं वत्थु उद्धम्मं, उब्बिनयं, अपगतसत्थुसासनं । इदं नवमं सलाकं निक्खिपामि” ।

“कप्पति, भन्ते, जातरूपरजत”न्ति? “नावुसो, कप्पती”ति [पारा० ५८० आदयो] । “कत्थ पटिक्खित्त”न्ति । “राजगहे, सुत्तविभङ्गे”ति । “किं आपज्जती”ति? “जातरूपरजतपटिग्गहणे पाचित्तिय”न्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । इदं दसमं वत्थु सङ्गेन विनिच्छित्तं । इतिपिदं वत्थु उद्धम्मं, उब्बिनयं, अपगतसत्थुसासनं । इदं दसमं सलाकं निक्खिपामि ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । इमानि दस वत्थूनि सङ्गेन विनिच्छित्तानि । इतिपिमानि दसवत्थूनि उद्धम्मनि, उब्बिनयानि, अपगतसत्थुसासनानी”ति ।

४५८. “निहतमेतं, आवुसो, अधिकरणं, सन्तं वूपसन्तं सुवूपसन्तं । अपि च मं त्वं, आवुसो, सङ्घमज्झेपि इमानि दस वत्थूनि पुच्छेय्यासि — तेसं भिक्खून् सञ्जत्तिया”ति । अथ खो आयस्मा रेवतो आयस्मन्तं सब्बकामिं सङ्घमज्झेपि इमानि दस वत्थूनि पुच्छि । पुट्ठो पुट्ठो आयस्मा सब्बकामी विस्सज्जेसि । इमाय खो पन विनयसङ्गीतिया सत्त भिक्खुसतानि अनूनानि अनधिकानि अहेसुं, तस्मायं विनयसङ्गीति “सत्तसतिका”ति वुच्चतीति ।

दुतियभाणवारो निट्ठितो ।

सत्तसतिकखन्धको द्वादसमो ।

इमहि खन्धके वत्थू पञ्चवीसति ।

तस्सुद्धानं —

दस वत्थूनि पूरेत्वा, कम्मं दूतेन पाविसि ।
चत्तारो पुन रूपञ्च, कोसम्बि च पावेय्यको ॥

मग्गो सोरेय्यं सङ्कस्सं, कण्णकुज्जं उदुम्बरं ।
सहजाति च मज्झेसि, अस्सोसि कं नु खो मयं ॥

पत्तनावाय उज्जवि, रहोसि उपनामयं [दूरतोपि उदपादि (क०)] ।
गरु [दारुणं (स्या०)] सङ्घो च वेसालिं, मेत्ता सङ्घो उब्बाहिकाति ॥

सत्तसतिकक्खन्धको निट्ठितो ।

चूळवग्गो [चुल्लवग्गो (सी०)] निट्ठितो ।

चूळवग्गपाळि निट्ठिता ।